THE BOOK WAS DRENCHED

TEXT LITE WITHIN THE BOOK ONLY

UNIVERSAL LIBRARY
OU_204865
UNIVERSAL LIBRARY

UP—731—28-4-81—10,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

ll No. TS1·6 L13D Accession No. T1082

thor [illegible]

le [illegible] 1925

his book should be returned on or before the date last marked below

Text Book

దాశరథి విలాసము.

క్రొత్తపల్లి లచ్చయ కవి ప్రణీతము.

శ్రీ చలికాని సూర్యారావు

గారిచేఁ బ్రకటింపఁబడినది.

మొదటికూర్పు

కాకినాడ:

కాకినాడముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

1928.

వెల రు. ౧-౮-౦.

కవిప్రశంసాదులు.

(క్రీ.శ. 1863?—1898.)

ఈ దాశరథివిలాసమును రచించినకవి కొత్తపల్లి లచ్చయ్య. పిఠాపురము సమీపముననున్న చెందుర్తిగ్రామవాస్తవ్యుఁడు. ఈతఁ డాపస్తంబసూత్రుఁడు. కౌండిన్యసగోత్రుఁడు. తెలుఁగాణివైదికబ్రాహ్మణుఁడు. తండ్రిపేరు రామన్న. తల్లి సుబ్బమ్మ. ఎనమండ్రన్నదమ్ములలో నితఁడు నాల్గవవాఁడు. తనవంశవృత్తాంతమును గవి కృత్యాదిని వివరించియున్నాఁడు. ఇక్కవికుటుంబము చిరకాలమునుండి రావువారిసంస్థానమునే యాశ్రయించి యుండెను. ఈతఁడు శరీరారోగ్యము చాలనివాఁ డగుట నారోగ్యమునకే మొదట దుష్కరప్రాససూర్యశతకమును రచించెను. తర్వాత తిరుమలయాత్ర పాదచారియై చేసి వచ్చి శ్రీవేంకటేశ్వరున కంకితముగా శ్రీమన్నారాయణుని దశావతారములలో నేడవదియగు శ్రీరామచంద్రుని దివ్యచరిత్రమును (దాశరథివిలాసముగా రచియించి) సమర్పించెను. భారతవర్షములో నాబాలగోపాలమునకు నిత్యస్మరణీయుఁడును బూజనీయుఁడు నైన శ్రీరామదేవుని దివ్యచరిత్రమును తనలలితకల్పనాకల్పకమునుండి ప్రశస్యప్రసూనరూపమున వెలువరించుటకుఁ గవి తనయిరువదియవయేటఁ బ్రారంభించి తల్లి తమ్ములు మొదలగువారు మరణించుచుండుటచే నడుమనడుమ విఘ్నములు సంభవించుచుండినను బూని విడువక పదిసంవత్సరములకుఁ బూర్తిచేసెను. తరువాత, తానే యిప్పటికి రెండుప్రతులను వ్రాసెను. మొదటిచిత్తుప్రతి చాలభాగము తాళపత్రప్రతి. రెండుమూఁడుప్రతులు కాగితములు. కవి, తాళపత్రములమీఁదఁ గాకితములమీఁద నొక్కవిధముగానే వ్రాయఁగలిగియుండెను. అతఁడు వ్రాసినసిద్ధప్రతులలో నొక్కటి చెన్నపురి ఓరి

యంటల్ లైబ్రరీలోనున్నది. రెండవరానిం బట్టి యీముద్రితప్రతి సిద్ధముచేయఁబడియెను. కవి గ్రంథసమాప్తి చేసినపిమ్మటఁ దన ముప్పదియైదవయేటఁ గావచ్చును, హేమలంబిసంవత్స రాశ్వయుజ బ ర నాఁడు కాలధర్మము నొందెను. తనజీవితకాలములో ముద్రణ మునకై యనేకయత్నము లొనర్చెను, గాని, కాలమును బురస్క-రించుకొని కొనసాగలేదు. తదనంతర మతనితమ్ముల ప్రార్థనమున శ్రీ రాజా మంత్రిప్రెగడ భుజంగరావు బహద్దరుగారు తమమంజువాణీ పత్రికలోఁ బ్రకటింప ననుగ్రహించిరి. కాని యంతలో నాపత్రికా ప్రకటనము నిల్చిపోవుటచే నైదాశ్వాసములతో నీగ్రంథ మసమగ్ర ముగనే యుండవలసివచ్చినది. ఆపుస్తకము లైన నెక్కడ దొరకుట లేదు. ఇన్నినాళ్ళ కిప్పుడు రసజ్ఞులును, భాషాపోషకులును, నాశ్రిత పక్షపాతులు నగు శ్రీరావు వెంకటనరసింహారావుగారు ఈగ్రంథమును జిత్తగించి చూపిన ప్రోత్సాహముచే గవివంశమునకుఁ బోషకు లగు శ్రీకోలంకనీరవర సంస్థానప్రభువులు రాష్ట్రమణులు సత్కార్యనిర్వహణ మునకు ముందంజవేయువారు, దేవబ్రాహ్మణభక్తిపరతంత్రులు, నగు శ్రీరాజా రావు చెల్లయ్యమ్మారావుబహద్దరువారి యొక్కయు శ్రీ రాజారావు రామయ్యమ్మారావుబహద్దరువారి యొక్కయుఁ గరుణాకటాక్షలేశమున సంపూర్ణముగఁ బ్రకటింపఁబడినది. ఈదాశరథివిలాసము పూర్తిచేసిన యనంతరమునఁ దనప్రభుభక్తి వెల్లడించుచుఁ గవి రచించిన చెల్లయ్యమ్మశతకమునాఁడే యీకార్యము నెఱవేఱవలసినది, గాని, యిప్పటికి దీనికిఁ బ్రకటనకాలము రాలేదు. అనారోగ్యతచేతఁ గవి వివాహమును నిరాకరించెను. ఈకవి విద్యాభ్యాసము తనపెద్దయన్నగారగుగంగయ్యగారి యొద్దఁ గావించెను. గంగయ్యగారు పురాణము చెప్పుటలోఁ బ్రసిద్ధులు. ఆయనతోఁగూడ నుండి రామాయణాది పుస్తకములుచదివియే కవి యీతటగ్రంథమును నిర్మించుప్రజ్ఞ

ను గడించెను. గంగయ్యగారిప్పటికి రెండుసంవత్సరములక్రిందటఁ దనడెబ్బదియవయేట స్వర్గస్థులైరి. ఈలచ్చయ్యకవి యాశుకవిత్వము గూడఁ జెప్పువాఁడు. సమస్యాపూరణమున నిపుణుఁడు. పల్లెటూరి జనులను రంజింపఁజేయుటలో గట్టివాఁడు. ఎవ్వరేకథ నేరీతిని జెప్పుమన్న నారీతిని బొబ్బిలిపాట, శారదకావ్యము, కోలాటపుఁబదములు మొదలగుగీతులతో, అసుధారను గ్రామమధ్యమున రాత్రులలో వీధిలో నిలువఁబడి పాడి జనరంజనము చేయువాఁడు. ఈయనపాటలు వినఁగోరి చుట్టుప్రక్కల గ్రామజనులు పిల్చిన నచ్చట వివిధగీతులఁ బాడి యానందపఱచువాఁడు. కొందఱు శిష్యులకాపాటలు నేర్పెను గాని యాశిష్యులును గురుప్రాణముతోనే యున్నారు నవ్వుపుట్టించునట్లు మాటలాడువాఁడు. ఒక్కనాఁడు పొలములోఁ జెట్టుకు తేనపట్టును దీసెను. ఈఁగలు చేతివ్రేళ్ళమీఁద గుట్టినవి. ముంజేతివఱకు వాఁచెను. చూచినజనులు "లచ్చయ్యగారు! చేయివాఁచినదే" మని యడిగిరి. ఝటితిస్ఫురణచేఁ బ్రత్యుత్తరముచెప్పి లోకమును మెప్పించు నేర్పుగలుగుట — "నేనీనాఁ డుదయమున నడవిలోనికి వెళ్ళియుంటిని. "పులిగని"లో నొక్కసిద్ధుఁడు దర్శన మిచ్చి నీరసించిన నాశరీరము బలుపుఁజెందుటకై యొకసిద్ధరసమును జెప్పినాఁడు. ఆయాకుఁబసరెంతవఱకుఁ బనిచేయునో యని నలఁపి యీచేతికిఁ బట్టించితిని. పట్టినంతమట్టు నిట్లు బలిసినది" యని వారి నాశ్చర్యమగ్నులఁ గావించి కొంతవడికి వాస్తవమును జెప్పి నవ్వించెను. ఇక్కవి తనకవిత్వము, కల్పనలు, వర్ణనలు, మొదలగునవి జన్మభూమి యగుచెందుర్తిలోని ప్రజలు, అక్కడి యడవి, పర్వతములు, మృగములు, వృక్షలతాదులను జూచియే విరివిగా సంగ్రహించెనని గ్రంథమునందలి యనేకదృష్టాంతములను బట్టి కవిస్వభావ మెఱింగినవారికిఁ బొడకట్టకమానదు. ఒక్కనాఁడు బొమ్మలాటవారివలె రంగనాథరామాయణములోని

లక్ష్మణమూర్ఛఘట్టము రాత్రిపూట జరుపుచున్నాఁడు. అందు సంజీవకరణి విశల్యకరణి యిట్లేవో కొన్నిపేరులు వచ్చినవి. ఒక్కఁడు వానిని విని కరిణి యేమి టని ప్రశ్నించెను. కరిణి యెఱుంగవా "మద్దెలకరిణి,......" యని నవ్వుచుఁ జెప్పెను. చెప్పినంతన తనకు స్వవిషయ మొక్కటి తలఁపునకు వచ్చినది. ఈయనతమ్ముఁడు అక్కప్ప యను అర్కయ్య జ్వరములోఁ జెవికిందనొక్కకర్తి యనుగడ్డ లేచి మృతుఁడయ్యెను. ఆవిషయము, కరిణియని చెప్పినంతలోఁ దోఁచి పుస్తకము మూసి తలవాంచెను. కారణము దెలిసికొని శ్రోతలు, ఎప్పుడో చనిపోయినవానికై యిప్పుడు మీవంటివారు విచారించెదరా? గతముగతమే యని యోదార్చిరి. అంతకుఁ గొంతకాలములోనే తనరామాయణములో (దాశరథివిలాసమున) లక్ష్మణమూర్ఛఘట్టము వచ్చినది. అపుడు 6 ఆశ్వాసము 921 పద్యమును-

సీ. ఒంటినున్నయపుడు సౌఖ్య మొందునపుడు
నాఁకొనప్పుడు బంధులఁ గూడునపుడు
మఱపురాక సహోదరమరణశల్య
మెమ్ములను గీఱుకున్న నూత్రేక్షకైన.

అని వారికిఁ బ్రత్యుత్తరముగా వ్రాసిపెట్టెను. ఈఅక్కప్పగారిప్రజ్ఞ యసాధారణమైనది, అగ్నిస్తంభన, జలస్తంభనము, గారడి, నరవిద్య, సాము, గరిడి, కాగితపుటట్టలు కత్తెరించి తెఱబొమ్మలాడించుట, పందెమువేసి యగాధజలములో ననేకవిధముల గంటలకొలఁది నీఁదుట, వంటచేయుట, కావడిమోయుట, కుట్టుట, బొంగరములు బరిగోలు పట్టుట, కమ్మరము, నేఁతపని, త్రాళ్లుపేయుట, మంచములు

నేయుట, బుట్టలల్లుట మొదలగు వివిధములైన చేతిపనులు వినోదమునకై యభ్యసించెను. కవిత్వము చెప్పవాఁడు, వివాహోపనయనాదులు చేయుచు స్మార్తకలాపము కొంత నేర్చెను. అట్టివానిమృతి యాకవికి విచారజనకము కాకపోవునా? ఇక్కవి బీదలనుగాంచి యోర్వ లేఁడు. తన కున్నదానిలోనే వారికి వారమునకు నెలకుఁ గొంత కొంత యిచ్చువాఁడు. దానికై వినియోగించుటకుఁ మిత్రులయొద్దఁ జేసిన చేబదుళ్ళు ఈతనిమరణానంతరము జనశ్రుతినిబట్టి యుత్తమర్ణులకు దెలిసికొని గంగయ్యగారు మరల నిచ్చివేసిరి.

ఇట్టి మహనీయకృతిని పండితపామరలోకమునకై యొసంగి తత్ప్రసాదమున నుత్తమలోకమునందుఁ జిరస్థాయియై యున్నకవియొక్క చిత్తము శ్రీరాష్ట్రీయతీయమున కాలనిపైఁ గలవాత్సల్యమునఁ బ్రచురింప ననుగ్రహించినందునఁ బ్రశాంతమై యుండుఁగాక. ఇట్టిఘనకార్య మొనర్చిన తమ మేలికలయు వారిపూర్వులయు గుణకీర్తనము గావించుచు, ప్రభుప్రశంస యనుపద్యములను మొదటఁ జేర్చిన నలువురలో సూర్యారావు సుందరరామయ్య యనునిరువురును గవికిఁ దమ్ములు. రామచంద్రమూర్తి పెద్దన్నగారగు గంగయ్యగారి పెద్దకుమారుఁడు, సోమసుందరము రెండవయన్నగారగు వెంకయ్యగారి పెద్దకొడుకు.

శ్రీమతు లగునీప్రభ్వీద్వయము సాధుజనావనము సత్క్రియాచరణమును గావించుటయే పరమధర్మం బని సంపూర్ణముగ నెఱింగి యుండుటచే నింకను నిట్టిభాషాపోషకములును చిరకీర్తిదాయకములు నగుకార్యము లొనరించి నిజసంస్థానము కవిపండితసజ్జననివాసయో

గ్యమై లక్ష్మీసరస్వతులకు విహారస్థానమై యుండునట్లు చేయును గాక ! శ్రీవారియశస్సు దిగంతవిశ్రాంతముగా నుండు నట్లాసర్వ వారి యిష్టదైవము లనుగ్రహింతురుగాక.

సహజపాండిత్య మగుటను, పండితసాంగత్యము పూర్తిగా లేని వాఁ డగుటచు గొన్నిగొన్ని తావులఁ బ్రమాదము లగపడును. దోషజ్ఞులు వానిని పెద్దచేయరు. కవిత్వమునందలి తక్కినసుగుణములఁ గాంచి యానందించిరేని గీర్తిశేషుఁడయినకవి కృతార్థుఁ డగును.

లక్ష్మీనరసాపురము,
4 జనవరి 1928.

చెలికాని సూర్యారావు.

శుభమస్తు.

ప్రభుప్రశంస.

ఉ. శ్రీశుభదాయకంబగుచు, నిత్యమనోజ్ఞము, వాంఛితప్రదం
బాశ్రితభీతినివారణ, మనంతకథాబహుళం, బజాతిసం
కాశము, ముక్తిదేశ, ముకుందనివాసము, ముక్తపాశ శో
దాశరథిద్విలాసము ముదంబొసగించుత రావువారికిన్. 1

మ. ఘనసంపత్తియుఁ, జక్రిపాదనతిభాగ్యప్రీతియు, ముద్యత్ప్రభా
విశదోద్ఘాత్రిరతోపయుక్తియు, నాధశ్రీమాతిరేకమ్ము, లో
కనుత్యాత్రమ్ము, స్వభావసిద్ధమగుటం గాంచోలుఁ బెద్దాంచినా
రసమానప్రియుఁ బద్మనాభునకు గేహోంచనితోవనయాన్. 2

ఉ. అందుఁ బ్రియాత్మజాగ్రపరుఁడై, పరభంజనుఁడై, విశేషశో
భం దనరారి మించిరి శుభప్రతిపాదకవృత్తి రావువా
రంగుమన్ ప్రతిష్ఠనొందిరి, సుశ్లోకులు నై
కొండలు నైజవంశమునకుం గొనియాడ నెట్టి రాధ్యుఁడై. 3

క. అమహీపతులకు నెల్లను, నా మూలపురుషుఁ డయి రిపుశశనిపుణుఁడై
శ్యామలకోటనివాసుం, డై నెగడెం దెలుఁగురాయఁ డమితప్రాభవ్. 4

గీ. తెలుఁగుగా నాఁగి నేర్పఁ జిగితి వేల్పు, బాసగూడి మొత్తఁ గొంత బాపనేర్పు
గానియు నదియ తెలుఁగుబాస యనఁగ నొప్పె, గాక సుశ్రవ్యభాషకుఁ గలదె తప్పు?

ఉ. భూమిఁ బండితులెల్లఁ గీర్తిలసద్వాక్యమ్ము దీపింపఁగా
దేవబ్రాహ్మణకార్యభృత్యుఁ డనుచుఁ గీర్తిమానవానందనన్
శ్రీవత్సభృత్పాదపద్మార్చనమున నిల్లాగ్రిణీ యుప్రియుం
గావించెన్ననయొంది మీఁద సకలాశాంతస్థకీర్తిన్ దయిన్. 6

మ. ఘనశీలాద్రిప్రశాంతశేఖరుఁ డనంతప్రాభవుఁ డనంతప్రభానప్యమున
దనదత్వేరిగఁ గాంచి నాఁడు చెలువు నన్నంత్యసౌందర్యస్థ
జనుల నాశ్రవ్యల నింపారఁ జేసెన్ నిలుచు దౌర్జన్యవారినాశకే
శనుఁడై యా శ్రమ నాటిన వేద్యుఁడగు నాయుష్మాన్ నాప్తాగ్నిగన్. 7

శా. అనీలాద్రిప్రశాంతుపశ్చిమ నదులా గంగ్రపగు శౌరి బహు
త్న్మనాథస్వహాతీయుని గనుఁగొని శ్రీహనుమద్యభూపాలుఁ డ

త్యాగనందమ్ము వహించి లోకములు కొండాడంగ నేల సత్కీ
ర్తాను ల్పాత్రియె వీని కన్యు లన రాజన్యోజధర్మస్థితిన్. 8

గీ ఇట్లు సూర్యకులమువార లెల్లఁ బేర్చుగను నేలు [illegible] లయి యొప్పుదురు వారి
వారిచరితలు పే [illegible] బలుకవశమె, పరఁగ నేఁజెప్పను బూఁదుము బట్టుఁ గాక. 9

క. వినుతయశుం డగునలసూర్యన్నృపాలునకుం గుదమ్ముఁ డలరు సన్నాజ
న్యాధిపయశు మాన్యనటుఁ [illegible], నవమార్గుఁడు నయి కుమారమహీపతి యనఁగన్. 10

సీ. అర్థిసంఘముల దైన్యము [illegible] వంశాఁక, నిదురవోనిక్కచాసముదుఁ డితఁడె
వినయప్రవర్తనమ్మున రామునంచుఁ బ్రీ, మెఱపించుపిత్ర్యభక్తి వరతుఁ డితఁడె
కఱకుశాత్రవులైనఁ బరుషాక్షుమ్ముకంఠు, బలుకవిసరిళిస్వభావుఁ డితఁడె
ప్రజ లెల్లఁ [illegible] ప్రజలెల్ల భావించి, [illegible] మెండిసముద్రు మితఁడె

గీ. యనఁగఁ గోలంకివీరవరాగ్రణి [illegible], శేషరాజలక్ష్మణరాజితకుమారుఁ
డమ్రమారమహీపతి [illegible] మించెఁ [illegible] నవమాత్రుండె తెలుప నరిగను.

క. ఉక్కిలగమూర్తి [illegible] ఉక్కిక్రమసబ్బ [illegible] వహులగరిశ విలస
[illegible] నృపతి [illegible] బ్రియద మొలర్పన్. 12

క. శ్రీరంగనాథపదసరసీరుహాలగ్నప్రేమానచిత్తాంబుజ. ల
[illegible] ధాన్యపసగ [illegible] విలసెన్. 13
అతులితభ గ్యశాలి [illegible] నిత్యసూన్య
[illegible] కుమార [illegible]
బ్రితవాతి [illegible] జలద నహా
ప్రితభు [illegible] సూర్య [illegible]. 14

[illegible] సూర్య [illegible] మాన్ములు, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] సూర్య [illegible] ధారిణి. 15

శా. [illegible] కుమారనృధీలలిను. [illegible] మహా
[illegible] సుగుణభూషణుని, సంధ్యా [illegible]
సూర్యా [illegible] నృపాలకానుజుని [illegible]
నామ్యం [illegible] బుణ్యనిధి [illegible]. 17

గీ అనసు [illegible] విభుజగన్నాథరాయనిపిన్నపత్ని
[illegible] శ్రీ [illegible] నను రమణఁ జెట్టి, వట్టె శ్రీసూర్యరాయనృపాలమణికి. 18

క. ఆగాజాను, నారాష్ట్రము, నారాజ్యముఁ బోల్చ నెట్ట దని పలుకఁగ నే
వీటేఁడి పూనెదుఁ గవి తన, గౌరవ ముడుగు నని మదువుఁగా శ్లోకభంగిన్. 19

సీ. ఎవనిప్రతాపవహ్నికి బాడబానల, మది విస్ఫులింగమునట్లు తోఁచు
నెవనియశోరమ కీర్తేడుజగములు, న[illegible]నాల తై నన పుమి లు
నేవానివానధారాప్రవృద్ధికిఁ బోల్చ, జలనిధుల్ [illegible] లనఁ జెల్లు
నేవానిగతుల కేమువావాసులకడ, మన్న కొండ యుక్క [illegible] కాళ్లు

గీ. సత్కీర్తిశుభరంగ పురుహూతవాయు జలనిధిసుధాకరుం డన జనసమంది
వెలయు నానూర్యరాయభూభృత్తిలకుఁడు, సకలప్రభుని రాఁడు జన్మజన్మములకైన.

సీ. స్థాపించె నేయమ్మ తన పేరఁ [illegible], పట్టిపోషిక్షేత్రాలఁ
గట్టించె నే ధన్య ఖ్యాతమై [illegible] రవహితక్షేత్ర[illegible]మ్ము
వెలయించె నెరాష్ట [illegible] సత్యనారాయణస్వామికి
గల్పించె నే దేవి ఘనతరస్థిరవృత్తి, సింహాచలశ్రీనృసింహాము[illegible]

గీ. కట్ట శ్రీచెల్లయాంబిక ననఘుపలకి, నాటివిశేశతాంక [illegible] గోరి
ధర్మకార్యము లాచరించి తద్దనెగడ, నాటిలో మన్నమునగఁ జెప్పంగర డ! 21

సీ. సుకృతికార్యపరత్వశుభవిఖ్యాతి లేవ, [illegible] వెల [illegible] జేసె
సహజప్రభాకలాసవిశేష మొంతెయు, నెవ్వనిసూర్యత్వ మేర్పరించ
శతక్రతుసన్నప్రతి[illegible] జగములు, నెవనికిఁ మార్గమ్ము మెలుకపరించ
సకలరాజతుణశుభాకృతి యెన్నిసహపతిత్వంబును పరీక్షించ

ఆ. సత్కీర్తిమార్గసుందరా [illegible] సుకుమారు, ధీరు [illegible] భుజాలఁ
[illegible] బడసెఁ బ్రజసంతసింపఁగాఁ, ద[illegible] యాంబ ధన్య గాడ! 22

వ. అతులితుఁ దాన్యసమ్మతుఁ దహనక్రమమానుఁడు సత్కవింద్రసో
మకుఁ దుడుదానశీలుఁడు ప్రజాపరిపాలుఁడు దాత్మబాంధవ
ప్రకరము [illegible] గుణబంధురుఁ డు[illegible]
వికసితపద్మపత్రయో[illegible] వేంకటసూర్యకుమారుఁ డారయన్. 23

గీ. అతఁడు చలికానిభవనారాయణాబ్ధి [illegible] సకలంక చారిత్ర సాధ్వి సమప
మానసద్గుణమణి గురుమాతనయు, [illegible] యాంబ వరించెఁ గరంబు ప్రీతి. 24

సీ. ఏరమ [illegible] తీర్థసహస్ర[illegible]తీర్థ, [illegible] దిల [illegible]
సెల్ల యాత్రికవార్త[illegible]మ్ము, గోవుల తుదముట్టఁ గురియఁ జేసి
యే సాధ్వి [illegible] సిరి [illegible] దర్శ[illegible]మ్ము నించ
నేరామ ధాత్రి [illegible] పాలఁబుఁ జల్లగ ప్రబలఁగ [illegible]

గీ. నట్టిశ్రీచెల్లయాంబ మహాజ్ఞ మసలి, కన్నెరుల నొందె నని యెంచు జను లనంగ
న త్తకుం దలలోనాల్క యగుచు వెలసె, రమ్యసద్గుణనికురుంబ రామయాంబ.

సీ. తారతండ్రులనుండి తమకొల్వుఁదీర్చు భృత్యులఁ గాచి పుణ్యంబులొందు ననియు
దేశముఁ గాలముఁ దెలిసి ప్రజానురంజనముగఁ బాలింపఁ జాలు ననియుఁ
బుట్టినయింటికి మెట్టినయింటికిఁ, బేరుఁ దెచ్చి యశంబుఁ బెంచు ననియు
మానితసంస్థానమర్యాద లరసి, కులమువారల పేరు నిలుపు ననియు

గీ. నరసి చెల్లాంబ స్నుషకు రాజ్యం బొసంగె, నాదిరాజన్యపద్ధతి ననుసరించి
యహహ! స్వార్థపరిత్యాగ మనఁగ నిట్టు, లుండవలదె యని మెచ్చ సుధీజనము.

సీ. నాఁటనాఁటను రమానాథునిపైఁ బొదలుభక్తి యవిరళం బని తెలుపుకొనుచు
వరసూర్యరాణ్మహాధర్మపత్నిపైఁ గల్గు భక్తి మెండని ప్రేమముఁ బ్రకటించుకొనుచుఁ
బావనలక్ష్మీనివాసరంగములపై, భావ మెంతయుఁ దేటపఱచుకొనుచు
నిర్మలఘనయశోనిలయ సైన యనియెద, నంచు జగతి కెఱిఁగించుకొనుచు

గీ. బళిర! చెల్లయాంబను దిరుపతియు నెండపల్లి క్షేత్రంబు దామరవాడయు సిత
చంద్రసౌధ మ్మయి స్వయసాహ్యంబు మట్టు, చెందె; నాఁటి నె సాధ్యులకీల మెంగు

సీ. తనభవ్యవినయాదిఘనలక్షణంబులు, నారాయణాంశసంజనతఁ దెలుపఁ
దనగురుశుశ్రూష యనయంబు వాయని, సూర్యపత్నీత్వవిస్ఫూర్తి నెఱపఁ
దనయపూర్వసమాజధర్మగుణప్రౌఢి, ప్రత్యర్థిపటలసంవర్ధనముగఁ
దనయందె యిది నిల్చినస్పృహాసాధ్వతి, శ్రితులఁ బ్రస్తాదత్వసిద్ధిఁ దెల్పఁ

గీ. ప్రబలుఁ గవిమండలాశీఃపరంపరాప్తి, పుణ్యగాథ్యాధికాగప్రభూతపూత
నిర్మలవియన్నదీసదృశ్నిబిడకీర్తి, రాజితాశాకదంబ శ్రీరామయాంబ. 28

సీ. సితచంద్రసౌధపఙ్క్తిప్రభావరణంబు, పద్మనాయకకులపాలితంబు
ప్రసారనిశాటసంకులధూమకేతువు, మాధవక్రీడాసమానసీమ
వివిధసస్యరసత్రివేణీప్రపూర్ణంబు, ధన్యసుమిత్రావతంసభవన
మనిలకిశోరవిహారోపవనరాజి, వనగతభూజాతివైభవంబు

గీ. భరతశత్రుఘ్నచణభద్రభటశివహయేతరంబు కుశలవసుప్రసిద్ధమ్ము నగుచు
రామరాజ్య మనంగ శ్రీరామరాజ్య, మలరె నన మించె రావురామాంబగేహ. 29

సీ. రావుసద్వంశవారాశి యుపాంగగా, వెలసినచంద్రునికళ లనంగ
ధర్మంబు నాల్గుపాదముల వర్తిలఁ గలిఁ, బ్రబలినధర్మదేవత లనంగఁ
బ్రాచీనవాక్యసుప్రకటనాసక్తిపై, జన్మించినసరస్వతు లనంగ
సాంద్రశ్రీపీఠ్ర యాశించిపడసిన, భవ్యపాకశతపఃఫలము లనఁగ

గీ. సమవాయమునను బ్రజ నరయుపట్ల, నధికవిద్యాప్రసక్తిఁ దా నధిక లగుచుఁ
రాజిలెడు చెల్లయాంబయు రామయాంబ, సన్నుతికిఁ బాత్రములు గారె జగతిలోన.

క. విద్యాసరస్వతులు కృప, విద్యాపారగలు భార్గవీపూర్ణకృపా
యాద్యత్సంపద్విలసిత, లాద్యలు మతి యుక్తరోద లన్నిటిలోనన్. 31

ఉ. ఆరయఁ బార్వతీశ్రీకుల నాశ్రితపుత్రుల వారిబిడ్డలన్
వారియనుంగుకూనల నవక్రియదయామతిఁ గాచుపద్మభూ శ్రీ
ధారణి రావుచెల్లయమఁ దర్పున రామమ యంచు లోకముల్
సారెకు సన్నుతింపఁగఁ జెలంగి వదాన్యత మించి రెల్లయున్. 32

ఉ. అమ్మలు నమ్మ త్రై ప్రజల నారయుచుండిరి చెల్లయాంబ రా
మయ్యమ వారి నెల్లనిన నర్హమ; పొగ్గఘత గాక యల్పమే?
యియ్యెడ నాయహోబలుని నేమెదిరింతును మూఁడుమార్లు చె
ల్లయ్యమ రామయాంబ యని యడ్డిఁ జాలము వాక్ప్రతిష్ఠన్. 33

క. ఇంద్రుం డని చంద్రుండను, నేంద్రుం డని పొగడు కవిమహీయమ్ముగ వాఁ
డింద్రుఁడో చంద్రుఁడో తెలియ ది, నేంద్రుఁడో యారీతమాట లేత్రి మాటన్. 35

ఆ. పన్న దున్నయట్టు లగ్గడింపఁగ నేండ్లుఁ, బూండ్లుఁ బట్టు లేనిపోని వేల?
యొట్టి కగురలేని రూపికలో నుండి, స్వర్గమునకు నెగుర పాగునట్లు. 36

గీ. శ్రుతమానానురూపపవిత్రగనమున, మించి యశేమునఁ బ్రజలఁ బాలించు నల్ల
దివ్యరేవల్లగోత్రసందీపిలి లకు, నత్తరోదం ద్రోణానెక యవసరమున. 37

సీ. శ్రీరణయాగాత్మభిరంజనదివ్యకుండల, భ్రాజితం బగుసోమయాజిపులము
బహుమానితానర్ఘభరత్నకాటీవిరా, జిత మగుపండితసింహాసిరతి
శుద్ధమాణిక్యసన్నద్ధకాంచనకంక, ణాదిభూషితరమేంద్రవలియును
హారకిరీటకేయూరవిభూషాళి, గామ మా సామంతిరాజసమితి

గీ. నాగవల్లీదళకరండపూగమున్న, చంద నాగురుకర్పూరచారుపుష్ప
ముఖ్యవృపలాంఛనద్రవ్యములు గ్రహించి, సేవకాళియు నందంపుఁ జేరియుండ. 38

మ. మముఁ గౌండిన్యసగోత్రసంభవుల సమ్మానార్హులన్ శర్వదు
త్తమశాస్త్రప్రకరప్రకల్పనశిలాధౌరేయులన్ రాజస
త్తమసల్లోకదయకార్యవాఁఛితుల సత్సంగత్యశోభ ధుర్యులం
బ్రమదాన్వీయులఁ బార్వతీశ్రీయులఁ బిల్వంబంచి ప్రేమంబునన్. 39

చ. కుశలమె మీకు బిడ్డలకుఁ గూడిమిఁ దప్పక మీర లుందురే!
పశువులు పాఁడిసేఁపెడినె! శస్యమ్మగంబులబాధ వానొనే?

కుశలమె యయాతివారలకుఁ గూపతటాకములందు నీరము న్
భృతముగ నున్నదే! తొలుత నిచ్చిన క్షేత్రము పండుచున్నదే! 40

గీ. పూర్వమునవోలె సంతతంబును బుణ్య,దానోత్సవము నుందురె! శాస్త్రముల్ గూర్చుచుండ్రె!
ఘనతరానత శ్రితకుటుంబగౌరవంబు, నడపుచుందురె మీర లందఱును వేడ్క? 41

క. అనిశంబును మీ క్షేమము, వినుచుందును వారు వారు వినిపింపఁగ మీ
రును వచ్చిపోవుచుండం, డనుఁగాక! యటుంచు నాప్రసంగవశమునన్. 42

ఉ. అన్నవగారు లాకుతప్తియందునఁ బ్రోషి మెలగ్గ జెప్పె విూ
లచ్చన రామభద్రునికిలాస మపూర్వము గాఁగఁ దోఁచె; నా
మెచ్చుప్రబంధరాజ మది మేకొని నాయది బాయకుండు నీ
వచ్చుమగాదె దానికి ధృతంబుగ నత్తురఁజుత లెమ్మియున్. 43

సీ. ఆంధ్రగీర్వాణము లభ్యసింపఁగలేను, నేఁడుచి నేర్వ దేశముఁను లేదు
వ్యాకరణజ్ఞుల పరిచయంబు ఘటిల్ల, పండితస్నేహ మొకింత లేదు
కవిజనపాలిసాంగత్యంబు పూజ్యంబు, ఘటదోస్థులప్రశంస సన్నుతాత్త
గ్రంథావలోకనగరిమయును నల్పంబు, సమాసాలసమవాసంబు లేదు

గీ. నయవిశారదుఁ డెన్న మనంబు వెన్న, నయసునకుఁ బిన్న కల్పనాప్రతిభ మిన్న
యమరఁ బదరాజిఁగూర్పఁ బోతన్న కొత్త, పల్లెలచ్చన్న దారిఁజూ కేవలుఁడెలుప.

సీ. సభఁ బురాణముఁ జెప్పసాగినా నెఁడవ్యసూత్నుఁ డింద నుచొప్పఁ బొలిచి
రాజకీయరహస్యసూజనార్హుల యధ్యగంఘటించు శ్రోత్రియుఁ బడసి
మన్నించుప్రభువులమాట నాఁదలవిరు,పత్త్ర కేనలభటులఁ త్వాయుఁ జూపి
నీతిబోధనము నెఱపుచో నపచా,ణక్యుఁడె యాతఁ డనంగఁ దనరి

గీ. మానఘనుఁ డయి మత్పేన్ని ధానమునన, చిఱుతనాఁటను గోలె వసించినట్టి
యచ్చనామాత్యుని మఱవంగ వచ్చునెట్లు, కినవరుఁ డతింపు గామనగన్న సుకృతి. 45

ఉ. ఆతనికల్పనాప్రభవ మాతనిమంజులశబ్దగుంభనం
బాతనిశైలిమాధురియు నాతనిసన్నయమపక్రీర్తనం
బాతనిచారగౌరవము నాతనిసాహితి యెన్నఁ బోలునే?
తారకు వానితారకు సతంబు ధరిత్రివహించుత్తాకుకున్. 46

గీ. అరయఁ జెందుచ జన్మించి యందపెరిఁగి, యన్య మొలువఁగ నింద్రుని నరుకొల
నెఱిఁగి జగములఁ జేకొండఁ జెరటఁ బెట్టు, నుంగునవుడ దటన్నసామ్యంబు దోఁప.

సీ. రామాయణగ్రంథరచనకు మున్నుగ, భాస్కరతంబు భాస్కరుండు
వ్రాసిన చందాన వ్రాసె సంయుక్తాఱ్ఱపాసములను నూత్నకృతంబు

వాకొఁధిపప్రబంధములకుఁ దోడుత సూర్యశతాసకుండుగా నొప్పు మఱియు
నీతుల కెక్కినట్టి యెడ మతిత్రి గాఁగఁ, గల్పించె శతకమొక్కండు వేడ్క

గీ. ధన్యుఁ డాతఁడు జన్మసార్థకము గాఁగ, భగవదర్పిత ముఁజేసెఁ గృత్యంబు
నాటికపథగామి యు నాథుఁడు, గామియు భ్రమింపఁజేసెను గాదె జగము. 48

క. మతిఁదలఁప దివ్యుఁడౌ కైంకర్యమహిమ జనించి కవచను నన సు
గ్గతిఁ జెందె బద్ధకవి సుకృతీగణ్యుఁడు వంశమ్ము లేమన దమ్ముఁడౌ 49

క. పరలోకగతుఁ డగునా, పరమునిగ్రహము జగదుపకారణముగ సా
దరవృత్తిం బ్రకటించుట, కది మహాభాగ్యంబుఁ గీర్తికాంతమెట్లున్. 50

మ. ధవిజేశ్వ్రపుత్రులు సాయనంబులఁ గరం బిట్టంబ రైయుండఁ బా
యుదుపో మనుష్యమయిప్పట్ట్రికన దో నై తర్క పేరేచెనుం
గద! ముద్రించుట మేలుచేత ధనమున్నం జెద్దమే మాకు స
మ్మతమిమ్మార్గ మటంచు మాకు నయ సమ్మానంబుతోఁ బల్కుచున్. 51

గీ. తదవంగా నెందు సత్సంతానములను, గృతిపత్రిక స్తము మఱియుట్టికృతుల జగతిఁ
బ్రకటనము సేయు నాపుణ్యఫలవిశేష, మది యనంతము దలఁప మాయమ్మలార!

గ. ముగ పోకప జవాణి నశేముం అనఁగాఁ బ్రకటింపఁ బూనె ల
క్ష్మణకృత మైన దాశరథి సచ్చరితం బని సాగకవ్యా ల
క్ష్మిఁ దనయుత్తఁ జెంనమి ప్రసిద్ధు, కేరలలక్ష్మి నత్తఁజే
కొనె నిటు మంజువాణి యిఁకఁ గోరిక లీరెకు లెత్తు టబ్బె మే! 53

నవరత్నమాలిక.

అగరు ప్రసిద్ధి కెక్కు దిటుపై నయపద్ధతి భూము తేలు భూ
వరులను రాష్ట్రాలం గలుగు పంబ్దాపు లోకములోన వారిలో
నటి సుప్రసిద్ధఁ బ్రోచెనా మహత్తర బలాఢ్యఁ గనత్త్వ [illegible]
పడిలి గణవాంగు తనదనా దనద నమ్ము వేయునొక్కరు
దుష్ట రాజనీతి. [illegible] నడుఁ నోఁపగు సత్కవి లోను డాఁగిరో
నిరవనవృత్తి మూఁ తమపిక్ష యిల నా డి ఘనోన్ కానవా
తిరిమునఁ గాడు వెన్నెల గనా యని ముగముకలన్ ధవాన్యళో
పటకత గాపించినఁ ప్రసన్న కఁ జూపి యశోంబు చింగా
విరచితకావ్యు లై వనుట వింతియు ? తొల్లిగ్రంథకర్త లై
ప్రభుసున గాజమాన్య లయి ధన్యకృతు లుద్భవించి మించిరో
రమణాఁగనిదేమి ? తద్భూమి మహీపతు లెంచఁగ రావువారు శ్రీ

వరములను గ్రంథపోషకులు గాన వచింపఁగ నేయునేల! దా
శరథివిలాస మాదికవిసత్తమునట్లు రచించి దేవతా
పురి కరిగాం గవిపత్రికప్రూజ్యుఁడు లచ్చన పెద్దలయ్య వ
త్సరములు కర్ప్రబంధము ముదంబున ముద్రణ సేయ నెంచి యా
దరమున మా కనుజ్ఞ యిడఁ దద్దయు నాతనివార మాటచే
నరుదుగ లచ్చనార్యుఁ డనయంబు సజీవుఁడ యుంచు నెంచి ని
ర్భాగపరితోష మాత్మలఁ దిరం బయి నెక్కొన నున్నవార మీ
యమర నగుభాగ్య మెవ్వరికి నబ్బులభించును! మీకు మీర యా
దురుగ దసాటి యంచు నతితుష్టుల మై నుతియించి వేఁడెదన్. 62

సీ. ధనలోపమునఁ బ్రకటనము సేయఁగలేని, యాందోళనం బట్టె యడఁగిపోవ
నామూలమునఁ జూచి హర్షించుభాగ్యంబు, గలుగునే యని యాత్మఁ గలఁగకుండ
నేనాఁటివాఁడో యీకృతికర్త యని తెలి,యఁగఁగోరి కష్టంబు నందకుండ
నెన్నఁటికైన లచ్చన్న వ్రాసినకృతిఁ, గందుమే యని పొంకుకుంటు వోవ

గీ. మమ్ము బంధులఁ గాఁ దిమర్శకులను, బాంధవావళి నానందవార్ధి ముంచి
యాశ్రితాదరణంబు నెయ్యముగ నెంచి, చూపితిరి, సద్యశమ్ము నఖిలంబు. 63

సీ మీమాట ధర్మసమీహిత మై గుర్జ, వాట్లహాసమ్ముల నడచుఁగాత!
మీవ్రాలు నిఖిలాశ్రితవ్రాతవశమున్, తరతరంబుల గాక దనుపుఁగాత!
మీయిల్లు తప్పక వేయుడ్లమొదలయి, ... ధనాగ్వృతిఁ బడయుఁగాత!
మీకీర్తిలతికలు పాఁకి దిక్కుద్యమ్ము,లావ ... నసాగి యులముఁగాత!

గీ. కృతయుగమ్మును మఱపించి ఋతధర్మ, సంగతిఁ బ్రాముకంజనపరత మించి
యానుధాకరతారార్క మవని నేలు, చుండుదురుగాత! మీర లొహొ యనంగ 64

వ. అని ప్రస్తుతిసల్పి.

మ. శుభలాంతర్గతముగ్ సుసస్యములు బ్రస్తుత్యగ్ర హాస్యత్వముం
బ్రజఁ జోషింపఁగ సాధనంబు లని నెప్పు నిత్యము శ్రీసింహా
ద్రిజసౌభాగ్యము నిచ్చుఁగాక! మనదేల్లి న్యాయమ్ము గామ్యాంబు సా
ర్వానీకంబుఁ నేలురాజ్యమున నప్పన్నప్ప శుభాప్తి హై 65

శా. శ్రీమంతంబు ఫలప్రదంబు వగు శ్రీసింహాద్రిపై నిల్చు సు
శ్రీమంతుండు నభిష్టసత్సులకుఁ డౌ శ్రీనారసింహుండు వి
ద్యామాహాత్మ్యల రావు నెల్లకును నాయుష్యమ్ము నెల్లప్పుడుం
శ్రేయం గాంచుత మత్తకోదలి నిత శ్రీమించ దీవించుచున్. 66

చ. బహుతరరాజ్యవిస్తృత శుభప్రదదీర్ఘతరాయువున్ మహా
మహిమయుఁ గీర్తి రావుకులమాన్యులు చెల్లయరామయాంబికల్
రహిఁ వహియింపఁగాఁ గరుణఁ బ్రీత్యహముం దలపోయఁ గావుతన్
మహిపతి పద్మనాభుఁడు మానుగ దత్తయువృద్ధి సేయుచున్. 57

ఉ. తామరకంటికిన్ మగుడ తామరకంటి పదంద తామరం
దా మనుపుట్టి తామరయుదంపుఁగుమారునితల్లి యైనయ
త్తామరపేరితల్లి, యిది తామర తామరసాక్షు తెల్లయన్
దా మన చెల్లమాంబయును రామయయుం బోడనూపుఁ గావుతన్। 58

మ. సమత న్యాయము నెంద కోర్చి బుధవిస్తారంబుఁ బోషింపఁగాఁ
దమిఁ జెందుత్రిని శయ్యకంబముకదం దా నిల్పియున్నట్టి య
య్యమపుత్రుం దగు బొజ్జదేవరయు నాయా నేలరామాంబ న
య్యమయత్రం జగఁ బ్రోచుఁగావుతను గార్యప్రాప్తి కాధారుఁ డై. 59

క. రత్నమును రత్నగర్భను, రత్నాకరపుత్రిఁ బెన్నరంబున నిమనా
రత్నగిరిసత్యదైవత, రత్నము చెల్లాంబ రాక్షి రామమఁ బ్రోచున్। 60

మ. కలలోనైనఁ దృణంబు ముద్దుగను నీఁగా నెంచి దాసాళి ద
వ్వేలి మొక్కంగ నభీష్టముం దయి కడుం బోల్పారి సన్నద్ధుఁ డై
యలమేల్మంగను గూడి తిర్పతిని గుప్తాఖ్యాలించు సర్వజ్ఞ కా
ములవెంకన్న కృపాయతి న్సతముఁ బ్రోచుం జెల్లయమ్మన్ సుమన్. 61

మ. గరుడాద్రిన్ గృహగోధికావిలసదాకారంబుతో భక్తిత
త్పరతన్ వైష్ణవు లర్చన ల్సలుప మోదంబంది యెవ్వేళఁ దా
నుతభోగానుభవాప్తి నొప్పెసఁగు నయ్యుప్పాటక శ్రీవేంకటే
శ్వరుఁ డత్యంతముఁ బ్రోచుఁ జెల్లయమ రాజారావునామన్యమన్. 62

మ. అకలంకప్రతిభాభిరామఖ్యాతిఁ దయి ప్రఖ్యాతుంబుగా నిల్చి పో
షకత న్మించిన రావుచెల్లయమ నిష్టప్రాప్తి రక్షించుచున్
సకలేశుం డగు పేరఁ బీసపురిసంస్థానమ్మునా నున్న శ్రీ
సకలేశుం డిడు సర్వసంపదలు రాజారావు రామాంబకున్.

శా. శ్రీరంజిల్లెను తోటపల్లెపుల గారి యుక్తుఁ డై యొప్పి త
ద్గ్రాహారమ్ము దానహాసం దగుట నిత్యాబంధ కాఁ బై నిరా
కారుల్ కొండదొరల్ నరుల్ సలుపఁగాఁ గాపాడు మల్లేశ్వరుం
డారూఢస్థితి రావువారల కభీష్టార్థంబులం గూర్చుతన్!

వ. అని కృతజ్ఞతం దెలుపుకొనుచు నాశీర్వదించి.

గీ. శాస్త్రులార! పండితులార! సత్కవీంద్రులార! సజ్జనులార ! ధర్మాత్ములార !
యధిపులార! బంధువులార! యాప్తులార!, సకల సద్వర్ణులార! రసజ్ఞులార.

క. దేశికులను దాపసులను, దైవజ్ఞుల సమృతవాఙ్మధావర్యుల స
ర్వావనిదేవుల యీమా, రాష్ట్రకులాధిపులఁ బ్రోవఁ బ్రార్థింపుఁడొగిన్.

వ. అని లోకము ననారతము నారాధించుచున్నారము.

క్రొత్తపల్లి సూర్యారావు.
క్రొత్తపల్లి సుందరరామయ్య.
క్రొత్తపల్లి రామచంద్రమూర్తి.
క్రొత్తపల్లి సోమసుందరము.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశారదాంబాయైనమోనమః.

దాశరథివిలాసము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీమద్గైరికధాతువేష్టితము నై జీమూతసంవ్యాప్త మై
శ్రీరామంబై తనరారువేంకటనగేంద్రంబు న్హారిద్రాకరో
ద్దామంబై మృగనాభిలిప్త మగుపద్మాదేవివక్షోజ మం
చామోదించెడివేంకటేశ్వరుఁడు మమ్మాసక్తి రక్షించుతన్.

ఉ. మారుఁ గుమారుగాఁ గనినమా కనయో సతి పల్కుఁగొమ్మ రా
వారిజహస్త నారుదకువచ్చినదానవు నీవ యంచు శ్రీ
జారుఁడు హారకౌస్తుభముఁ జక్కఁ నమర్చెనెపంబునం దదీ
యోరుకుచద్వయిం బుడుక నుబ్బెడు లచ్చి వసించు మాకడన్. 2

ఎ. శర్వుఁ డని యెల్లవారు నుతిసేయఁగ నుగ్రత నీవు ధర్మమా
రవిశశివహ్నిలోచన హరా యన శంకరి సర్వమంగళా
పరివిమలనామ్ని వై తగునె ఖేరపిశాఁ జన నీవు నంచు న
న్నుపహితరాగుఁ డై యుమఁ గనుంగొనుశంభుఁడు మమ్ముఁ బ్రోవుతన్. 3

చ. అనుపమబాహుశాఖల శిఖాభ్రిభవారుమంబులం గన
ద్ఘనజవిరోధినిర్గత సుధారసపుష్పరసాతుమాలికా
ఘనఫలపుస్తకంబులం బూలుచు శామవిరోధిశరీరకల్పకం
బున వలిసంగతేద్ధలత నాఁ బెనంగొనుగౌరిఁ గొల్చెదన్. 4

ఉ. నందకధారిపుత్రుఁడు సనందనముఖ్యులకెల్లఁ దండ్రి గో
నందననాయకస్తుతుఁ డనందగి యొప్పెడు మేటి నిర్మలా
నందమనస్కుఁ డద్రిభవనందనవిశ్రుతుఁడైన యాశతా
నందుఁ డొసంగుఁ గావుత ఘనంబుగ మాకుఁ జిరాయురున్నతుల్. 5

చ. వరచతురాస్య పుణ్యజనవర్ధన దీక్షితసత్యలోక మం
దిరమృదువాంసకస్ఫురిత దివ్యపదాబ్జపరివాళహస్త వి
స్తరవిబుధాభినందితల సత్ప్రతిభారతిభారతీసమా
శ్వరహిఁ జెలంగు శారద దయామయచిత్తను జూచుఁగావుతన్. 6

చ. అధిక మతి న్భజింతుఁ గలుషాద్రిమహాబలు నమ్మహాబలుం
గ్రథనధరావిక్రమహర స్మహితాంబకు నాహితాంబకు
న్నధివిహితస్తుతిత్రిదివవేశ్మగణాధిపునాగణాధిపుం
బృథుభయదాంతరాయభుజగేద్ధవినాయకు నావినాయకున్. 7

చ. పటుతరహార్క్షపాదప శుభస్థితిగాంచి ప్రపత్తిసర్ప్రలో
కృటరసమాని రాఘవకథాఘననిష్కృహవాసియై కడుం
జోటజోటఁదేనియల్గురియ సొంపున రామునిఁ బల్కుచున్న యా
వ్యటుమణి నాంజనేయ శుకవర్యము నాత్మఁదలంచి మొక్కెదన్.

సీ. చక్రింబు లెవనిచే సంతసంబుగ మను, నెవనిచేఁ జక్రింబు లేపుఁ జెందు
ఘనురాజు లెవనిచే నసమతేజము గాంతు, రెవనిచే వసుగాజు లెసఁగుచుండ్రి
విబుధు లెవ్వాని సేవింతు రెవ్వానిసే,వింతురు విబుధులు విమలబుద్ధి
గగనధునీహంస గతిఁబోల్చు నెవ్వఁడు, హంసాఖ్య నెవఁడు బ్రేంసనొందు
గీ. వరుణఁ డెవ్వాని సారథి యై మెలంగు, నెవ్వఁ డిలవరుణాభిఖ్య నెలమినొందు
నట్టిశ్రీలోకబాంధవుఁ డనుదినంబుఁ, గృప మొలకలెత్త నన్ను రక్షించుఁగాత. 9

చ. వితతగుణాధినాథుఁ బృథివీమహితాధునికాసనాతన
స్తుతహితగాధువేష్టిత విశుద్ధవనోమునియూథుసంతతే
ధితఖలతావిరోధు గురుదివ్యవినిగ్రహలబోధు సాధు నా
స్నతకరుణాసనాథుఁ గురునాథు భజింతు నభీష్టసిద్ధికిన్. 10

సీ. వరుసఁ బ్రహ్లాదాది పరమ భాగవతుల, వ్యాసవాల్మీకాది వరమునులఁ
గౌతమీగంగాది ఘనపుణ్య నదులను, భూమ్యాది పటు పంచభూతములను
గరుడాదిహరిపార్శ్వ చరులఁ గుమారాది, కైలాసపర్వతాగ్ర ప్రచరుల
ద్వాదశాదిత్యుల వసువుల నెనమండ్రి, గ్రహముల నుత్తమ బ్రాహ్మణులను
గీ. నమరనాయకపాలకా ద్యష్టదిక్ప్ర,భులనరుంధతి మొదలైన పుణ్యసతులఁ
బోతనను నన్నయాదిక పూర్వకవుల, మఱియుఁ దక్కిన పుణ్యుల మదిభజింతు.

గీ. అజ్ఞులగు దుష్టకవుల నేలాహసింప, బ్రాజ్ఞులగు సత్కవుల నేల ప్రస్తుతింప
దుష్టులని వారి దూషింప దుష్టుఁడయగుఁ, బ్రస్తుతి సంతసింపరు ప్రబలకవులు. 12

క. కృతిపురుని వేంకటేశునిఁ, గృతినాథునిఁ గానొసర్చి కృపవుట్టనమ
స్కృతి గావించెద మతి స్వత్కృతియింతటికన్నఁ గలదె యెన్నివిధములన్. 13

వ. అనిమన్ననోభీష్టదేవతాదిష్టదిష్టపరిప్రార్థనంబును సత్సంభావనంబును
సంక్షేపరూపంబుగఁ జేసి యాస్మదీయవంశానుక్రమంబు గావించెద.

వంశావళి.

క. ధన్యుఁడు వినయయుతుఁడు మూర్ధన్యుఁడు సచ్ఛ్రోత్రియావదాన్యుఁ డఖిలస
న్మాన్యుఁడు సౌజన్యుఁడు కౌండిన్యుఁడు వెలయుండపుపత్రిమ నధిపుం డై. 1

గీ. అన్వయమున గోత్రరత్నాకరాబ్జుఁడగుచు, వేదవేదాంతవిద్యాప్రవీణుఁడగుచు
గోత్రనంతయ్యఁ బొగడొందెఁ గొత్తపల్లి, నారసింహమనీషిమాన్యమతిపోషి. 2

క. నరసింహార్యుఁడు భక్త్యాదరణార్యుఁడు గలిగి యెల్లు తానెన యగు న
న్నరసింహుఁడు విబుధాదర,ణాసహితుఁ డై కొత్తపల్లి నరసింహునకున్. 3

క. అయ్యన నలుమొగములుగల జియ్యనదల్పుఁ దొలిచదువుచే వనఁ దగువాఁ
డొయ్యన నైలవరశ్రీభోగయ్య నెసరుఁగూఁతుఁ బెండ్లియై తగువేడ్కన్. 4

ఉ. శక్తి పరాశరుం గనినచాడ్పున వెంకమయుందుఁ గాంచె వి
ద్యుక్తవిధానధుర్యుని నహోరగబంధనమంత్రతంత్రసం
యుక్తనుచర్యునిన్ హిమనగోపమధైర్యుని భూరిసూరి సం
సక్తసభాసభావిలసచ్ఛ్లాఘితాశుని వేంకటేశునిన్. 5

ఉ. కన్నకుమారకోటి నతిగౌరవ మొప్పఁగ నాదరించుఁ దాఁ
గన్నకుమారు లెల్ల కడక న్సరిసేయఁగవచ్చు గంగ ముం
గన్నకుమారుమారు నవకంబున మీఅను గొత్తపల్లివెం
కన్నకుమాఱులే రని మహామహు లెన్నఁ బ్రసిద్ధి నొందుచున్. 6

సీ. ఒకముఖంబున నేర్చె నో నాల్గువేదంబు, లని బ్రహ్మఁ గా దను నాగమోక్తి
వేదాంతయుక్తులు విని నేర్చికొన్నవాఁ, డని శుకు మెచ్చఁ డధ్యాత్మవిద్య
ధర్మశాస్త్రంబు నర్థం బెఱుంగఁడు వ్యాసుఁ,డని ప్రహసించు స్మృత్యధిగమమునఁ
దనవారి కుపదేశ మొనరించె నా యని, ప్రహ్లాదు నవ్వు శ్రీపతిసుభక్తిఁ

గీ. దనయెదుట సురపటము దగ్ధంబొనర్చెఁ, దత్కుటుంబ మని కశ్యపుఁ దలఁచి పలుకు
సర్వముఖవిదుమంత్రి ప్రశక్తియుక్తి,నలఁడు గేవలుఁడే వెంకనాఖ్యసూరి. 7

సీ. అతిథులై మాయింటఁ గడుదేరఁ జాలదే, యీతండు పాపంబు లింకిపోవఁ
జెలఁగి మాయూర వసించినఁ జాలదే, యీతండు మిగులఁ బ్రఖ్యాతిగాఁగ
నీతండు మాకుఁ బ్రత్యచ్చినఁ జాలదే, సకలశాస్త్రార్థము ల్సంగ్రహింప
వేడుక నొక్కమాటాడినఁ జాలదే, మాతోడ నితఁడు జన్మఫలముగ

గీ. ననుచు నూరిజనులు విన్నవిసేయ, వసుధఁ గీర్తి వహించె నద్వైతలోషి
యపలభాషి యఘోషి ఘనాభివిభూష, ఘననిగమపరవేష వేంకనమనీషి. 8

ఉ. ఆతఁడు ముక్కురాలవిమలాన్వయదుగ్ధపయోధిచంద్రుఁడౌ
నీతిఁ దనంగ సంస్తుతి వహించిన యక్కయ పెద్దనార్యు వి
ఖ్యాతచరిత్రి ధర్మనిధగాత్రి లసచ్ఛతపత్రనేత్రి నం
బాతరుణీపవిత్రి సతిపాత్రిను బ్రహ్మమగోత్రిఁ బెండ్లిగై. 9

ఆ. అనఘశీల సాధ్వి యైన తత్సతియందుఁ, గాంచె రామగోత్రుఁ గలితగాత్రు
ననఘమిత్రుఁ బాత్రు నమితదోమలతాలవిత్రు నుభయకులపవిత్రుఁ బుత్రు. 10

క. ఆరాముఁడు పితృభక్తికి, నారాముఁడు జామవారి కారాముఁడు నా
త్మారాముఁడు గుణనికరపి, నారాముఁడు విప్రమాత్రుఁడా తలపోయన్. 11

సీ. అనఘరత్న రామునట్టివాఁ డౌఁ గదా, యచలసంధాప్రౌఢి నట్టివాఁడ
యాచారమున భీష్మునట్టివాఁ డౌఁ గదా, యమితశాంతిసూన్రి నట్టివాఁడ
యాడితప్పమిఁ బలియట్టివాఁ డౌఁ గదా, యౌదార్యశీలత నట్టివాఁడ
హరిభక్తిఁ బ్రహ్లాదు నట్టివాఁ డౌఁ గదా, యఖిలసమానత నట్టివాఁడ

గీ. యనుచుఁ బొగడొందె ఖరదూషణాపహృతిని, మహిభరతలక్ష్మణాగ్రజన్మత్వమునను
వాసిమీతినశివధర్మవర్ధనమున, రామనామంబుఁ దనకు సార్థకమొనర్చె. 12

సీ. ఒరులలేమికిఁ జింత నొందు నింతియుఁ గాని, కలవారిసిరికి వెక్కసము లేదు
ఆత్మసంస్తుతి కలనైనఁ జేయఁడు గదా, పరనింద వినుట కొప్పఁడు మనమున
నవమిచ్చి రేని మేరువుగాఁగ భావించు, నీయనివారిపై నీర్ష్య లేదు
అధికదుష్కర్ముని యందైన సుగుణంబు, నొకంబు గని దాని సంస్తుతించు

గీ. నాప్రతిగ్రహాంహిత్య మానిగర్వ, మాప్రమోదనిమగ్నత యాప్రశాంత
మానివృత్తి రామనసుకృతి యుందదాక, తిరిగి చూచిన మఱి కలదే పరులకు. 13

ఉ. తా నమరేంద్రసుస్థిరపదంబు వహింపఁగ రవుపూర్యు
జ్ఞానవనాథమౌళిమణి మానక కోరి యొసంగిన స్సమా
ధానము నాగమోదితవిధానముఁ గాంచనసస్యగర్భభూ
దానము రామనార్యుఁడు ముదంబున గాంచె నయాచితంబుగన్. 14

వ. ఏవంవిధమహానుగుణగరిష్ఠుం డగునమ్మహీసురశ్రేష్ఠుండు. 15

ఆ. పరమపావనుండు బ్రాహ్మణప్రవరుండు, నమలవిష్ణువృద్ధు లాన్వయుండు
ఘనవిహారి గతవికారి సుబ్రహ్మణ్యసూరివరకవిసూరి శుభము గోరి. 16

క. అంబికకు సాటి యగుసుబ్బాంబిక ధర్మపథిఁ బెండ్లియై నిజదాంప
త్యం బభివర్ధిలఁజేయు సుజనఁబలెఁ గని పొఁగు రావనవనీవి కదన్. 17

సీ. తన్నుఁ దండ్రికిఁ గీడుగ నెంచుఁ గొండిన, దాక్షాయణీదేవి తనకు సాటి
యత్తమామల సపర్యల దాయొనర్చిన, జనకభూపతిసుత తనకు సాటి
పతిజలధరింపనోపక బ్రహ్మతోఁ జైన, వినిపింపమున్నను శ్రీత నసాటి
తానెట్టిదనుచు నందతినోళ్ళఁబడకున్న, ననఘాత్మ శారద తనకుసాటి
గీ. కాని చెలువాను తనసాటి గాదుగాను, గాపుసంధ్రిజనని నుతి ఘనతఁగాంచె
నమలతరకీర్తిశీల దయాప్రవృత్తి, సుగుణ సపత్ని రామనభర్మపత్ని. 18
క. అలుకయును పేర యెఱుఁగదు, కలహముఁ గొండియముపీనుఁ గరిన వచనము
లల్లలనైన నెఱుంగదు తల్లులసతి సుబ్బాంబికిఁ దీనిసుగసరుల్. 19
సీ. పొద్దునలేచి యుప్పవాస్యాత్స్వరాలి మొగంబుఁ జూచినఁ జాలుఁ గలుగు మదిఁగ
నీసాధ్వీయూతరీల నెదురైనఁ జాలును, సర్వకార్యంబులు సఫలతగన
బతిమాలికొనియైనఁ బసుపింత యీ కాంత, కిడినచోఁ జాలుజక్కులముల దనివు
నీయమ్మ మున్నుజియించి నఁజాలున, మగ్రిసౌభాగ్యసంపద వహింప
గీ. వేడ్కలనీసతిగుణములు వినఁ జాలు, వసుమతిఁ బతివ్రతలలోన వన్నె గొనఁగ
నని సమస్తజనంబుల నుతిఁ గాంచె, సుగుణ మృదువచనకదంబ సుబ్బమాంబ 20
గీ. పతిహితంబుగ తనకుఁ బరమ వ్రతంబుగను, బతియనంగ తనకు బహు ధనంబు
గాని వేఱ సౌమ్ముఁ గలిత వ్రతంబుగాను, తెనుసుబ్బమను తేజమయిన. 21
గీ. అట్టిదగు సుబ్బమపురంధ్రి యుండు రాచు, నావనీసుకసులముఖ్యుఁ డష్టపుత్రి
బహుధనంబున్న యట్టులఁ బడసె వసుస, ద్వృతులఁ గొత్తుల నెనమండ్రి సిద్ధయశుల.
క. అందఱు సర్వజనప్రియు, లందఱు సుందరులు సానులంకలు మఱివా
రందఱు సత్యవచను ల, య్యందఱు ద్విషమతులు వారి కందరు వేల్పుల్. 23
క. వీరికిఁ దోఁబుట్టువుగ్రై, నారీమణియైన వరసమయూఁ గూరం
ధీరత్నము బ్రహ్మముయను, జారుమతీ సుమతులనఁ బ్రశస్తిఁ గనిరిలన్. 24
వ. అట్టివిశాలయశస్సంతానపరిమళితదిశావకాశంబగు రామన సంతానకశకంబువలన నగ్ర
జుండై 25
క. ఘనవిద్యాయోగతమహి, తనయుండుచితపాలనామధేయుఁ డధ
ర్మనిరూఢి నెల్లగుణముల, జనకుని నతి గంగన కృతి జగతినుతిఁ గనుఁడే. 26
సీ. అష్టాదశపురాణ హృష్టినూతుఁడు సాటి, క్రోధశాంతికిఁ గుశికుండు సాటి
యతిథిపూజారతి నలముద్గలుఁడు సాటి, నిండుమతికిఁ గుచేలుండు సాటి
యద్వైతమతసిద్ధి కతనివ్యాసుఁడు సాటి, పటుజోస్యమున వార్యభటుఁడు సాటి
మృదువచోరచనకు విదురుండు దన సాటి, గురుమనీషానూర్తి గురుఁడు సాటి

గీ. పురోహితాచారమునఁ బ్రవరుండు సాటి, శాస్త్రధర్మములకుఁ బరాశరుఁడు సాటి
గాని పెఱవారు దన సాటి గారనంగ, వలయు హితవేషి గంగనామాత్యు మనీషి. 27

క. సోదరులు పుత్త్రులన్యుక్త్య, శోదరులు సహోదరులు సహోదరులు సుత
ల్సాదరము మేసురంబనఁ, గాఁదర మేయిట్టిడనుచు గంగన సుకృతిన్. 28

వ. తత్సహోదరుండై. 29

సీ. తన పితృభక్తి సంధార్యాద్భుత భార్గవ, రాము నామోదవారాశిపైఁ
దన విశేషణ విచిత్రిము చిత్రగుప్తున, కత్యంత విస్మయం బావహింపఁ
దన సూనృతోక్తి సంతానమ ఢాతశా, త్రివురు రుమోద వర్ధనముఁ గూర్పఁ
దన సౌకుమార్యభా వనభావజన్మున, కతమర్య సంతోష మాచరింపఁ

గీ. ప్రబల వైరిక లోకప్రతతి వినుతి, బాంధవాద్భుత నివ్వతు పాతవిహ్పతి
వనఘు మతి ఘనవిరతి సత్యగతి నిరతి, వరసుకృతి దుస్తనికృతి వెంకన్న సుకృతి. 30

వ. తత్సహజన్ముండై. 31

చ. సముచిత వాదిసర్వజన సమ్మతచారు వినోదిమద్దల
ప్రముఖ సువాద్యమోది హరిభక్తికి నాదిపరప్రమాది సం
తమితనిజాగ్రజానుజ విషాదిజ నేంగిత వేదివీత భే
దిమధుర వాది సుబ్బన సుధీనగ భేది కదు న్విరాజిలున్. 32

వ. అతని తమ్ముండై. 33

క. రామానుజన్మగను మి, త్రామోదక వృత్తి నగ్రజానుజ భక్తి
ప్రేమాధిక తన వంతక, శ్రీమతి లక్ష్మణుఁడ ఘనఁగ లచ్చన తనరున్. 34

వ. తదనుజుండై 35

సీ. అన్నల కొకయనుజుండైన దాఁటుఁడు తమ్ము, లను గన్నలను గప్పికొనెను నీతఁ
డేసీమలోనియే యే భాగ్యములనైన, దృష్టిమాత్రమున గ్రహించు నితఁడు
చింత చేమునిఁగి కృశించువారలనైన, మృదువచోగతినగియించు నితఁడు
భూతపేతాళప్రభూతపన్నగ దుష్ట, మృగవృశ్చికవిభీతి నెఱుఁగఁ డితఁడు

గీ. సకల జనులకుఁ బరమహాగ్న నిధి యితఁడు, ముఖ్య వేదాంతచర్యకు మూల మితఁడ
నల్ప చిత్రకళాపరి కల్పుఁ డితఁడ, నంగ నర్మిన వెలుఁగొందు నవనియందు. 36

వ. తత్సోదరుండై. 37

సీ. పుష్కరాక్షపీఠమునఁ బారయకుండినఁ, దగు నలభక్త కోంటతుల వచ్చుఁ
బెఱయూరఁ గోపత బిట్టుగీద్వాడ కున్న, మాద్రితో ల్యాలింత మాదిరి వచ్చు

వనవాసనియతిఁ బరఁగఁ గాఁ డుండిన, సుజనుం డొకఁ డుంత సదయుఁ డయ్యె
నిజపాదపరిచారకుఁ డొకఁ డుండినఁ, గరుణఁ జైరివంటి సమము వచ్చుఁ
గీ. గాని త్ర్యంబకు చేతను గరిమఁ జెడిన, పంచసాయకుఁ డెట్లింకఁ బ్రతుకవచ్చు
ధరణిశుభలక్షణాంగకస్ఫురణ నితని, కనఁగ శ్రీసూర్యరావు పుణ్యనిధి తలఁచ.
క. కడుభక్తిపరుఁడు సుజనుఁడు, తఁడు బహుభాషాపరుఁడు హితుఁడు మహితుఁడు రాం
తుఁడు సూనృతవ్రతుఁడు నిజ, తుఁడు నాఁగను సూర్యరావు సుత చరితుఁ డగున్.
వ. తదనుజన్ముండై. 40
శా. కామక్రోధవికారహారిలలితాంగశ్రీసమంచత్ప్రభా
కామక్రోధవికారి కారి మృదువాక్యైశ్వర్యసత్కావ్య భా
షామూర్తిత్వగుణాధినాథుఁడు భాషామానినీ హారియా
శ్రీమత్సుందరసూరిసూరిపరివత్స్వచ్ఛంబు బోల్చంగఁడున్. 41
వ. అతని తోఁబుట్టువై. 42
ఉ. ఆనయము స్వయంభూ వినయంబు మిత్రితవాక్యశుద్ధి సు
జ్ఞానము నాత్మబుద్ధి సగసద్విభవప్రసన్న భక్తి సం
ధానము చారు గానము విధానము నీశ్రీయు నెవ్వారికిం
గానము వేంకటేశ్వరుఁడె గణ్యుఁడు నాఁ బొగడొందు నెంతయున్. 43
సీ. ఏతల్లి గన్నదో యీసుకుమారుల, నని చూచువారు ప్రత్యభినుతింప
నాయమ్మ సంతానమంతయు నంగిలై, యని సర్వజనములు వినుతి సేయఁ
గన్నవారలు నోఁచి కన్నసంపదలంచు, వని మెచ్చి పెద్దరి కెవ్వరికి ననఁగఁ
దండ్రి యట్టులకాక తనయుల వృత్తిచే, ఘనంపు నేయని బంధుబృంద మలర
గీ. వీరలెవరిని మదికందనీరసంగ. వీరుకలసైనఁ గల్లలు వినరనంగ
వీరు మనవలదే పదివేలకనఁగ, నలరుదురు జగిసురలు గ్రామవరులు. 44
సీ. బీదల ననదల సాధుల రోఁగుల, గనుగొన్న యంతన కనికరింతు
రట్టు ప్రేమించి త్యాగమ్ముకు వడియున, నర్థవ్యయ మొనర్చి యాదరింతు
రాకరుగానవివ్యయం బోకరు సేయరు చేసి, రేని యదేమని యెన్నఁ దగుఁగ
రడుగకున్నను దాఁప కంతయు వినంతు, రట్టు చెప్పిన విని వార్షులగుదు
గీ. రహహ యీసోదరుల ప్రసాదాభిముఖ్య, మగ్రవాంఛావిరాహిత్య మైకమత్య
మమిత సజ్జనసాంగత్య మధిక సత్య, మగయ పాంచాలనూజాలకైనఁ గలదె. 45
క. మాయూరికి రావలదే, మాయింట వసింపవలదె మముఁ గనవలదే
మాయొద్దఁ బలుకవలదే, యీయన్నలుఁ దమ్ములనని యెంతురు జనముల్. 46

వ. అట్టి మహామహనీయాభివర్ణనీయసుగుణసంతానంబును, సంశ్రిత దీనసంతానసంతానంబునగు రామునిపుణ్యసంతానంబునం జతుర్థపుత్త్రుండనగు నేను. 47

గీ. పరమభక్తిని దుష్కరప్రాసకంద, సూర్యశతకంబు విరచించి సూర్యదేవ
తాశిరోమణి కర్పించి తద్దయావి, శేషమాధుర్యకవిసుధాప్రసిద్ధి మఱియు. 48

షష్ఠ్యంతములు.

1. వ్యాసాదిమునిమనోజ్ఞా, వాసునకుం దాసలోకవాంఛితఘటనో
ల్లాసునకున్ దుష్టజన, త్రాసునకుం బ్రణుమనోహరవిలాసునకున్. 1

2. అక్షీగరరాక్షసోత్కర, శిక్షునకు సదృక్షునకుఁ బ్రసిద్ధతరదీక్షా
పేక్షునకు దక్షునకుఁ బ, ద్మాక్షునకు వేంకటాచలాధ్యక్షునకున్. 2

3. చిత్రచరిత్రునకు జగ, న్మిత్రోత్పలమిత్రమహిత నేత్రునకు సద్వ
గ్గాత్రునకుఁ బవిత్రునకు రి, జైత్రునకు స్నిగ్ధకచకలసచ్ఛత్రునకున్. 3

4. శీలునకున్ జలధిసుతా, లోలునకుం దుష్టకీలాలోలునకుఁ బ్రభా
జాలునకు న్నుతలోచన, ఫాలునకు న్స్వర్గలోకపరిపాలునకున్. 4

5. హారికిరీటచారుమణిహారికి సన్నవహారికిల్బిషా
హారికి దుష్టసర్పఫణిహారికి నాశ్రితపూరుషప్రతీ
హారికి వేంకటాచలవిహారికి వారిధిసుతాసతీమనో
హారికి భక్తదోషపరిహారికి నాస్యసరోరుహారికిన్. 5

వ. పరిసమర్పణంబుగా నా రచింపఁ దొరఁకొనిన దాశరథివిలాసంబను మహాప్రబంధంబు
నకుఁ గథాప్రారంభం బెట్టి దనిన. 6

ఉ. వెలయూనజానికరుణావిమలంపుమతి ధాత్రి, పంచ పెల్లఁ గానఁబడిన వేద్యుఁ
జిత్రచరత్నంగిఁ జెప్పఁబోవుచేతసుండు ను, భక్తిమంతుఁగా న పక్రమించి. 7

కథాప్రారంభము.

అయోధ్యానగరవర్ణనము.

శా. సాకేతాహ్వయరాజధాని జనతాసంస్తుత్యమై నిష్కుటా
నీకానేకమహాసరిజ్జలాపూరరసా పేక్షాధికీభూతచే
తఃకాసారవిలాసమాగతపతద్రాజ్యైరవప్రచ్ఛలా
స్తోకాభిష్టుతదేవతానికరమై శోభిల్లు భూభూషయై.

గీ. గురువిబుధరాజనందనభరిత మగుచు, శుభ్రతురగాభ్రమాతంగశోభిత మగుచు
విమలభాసురవాహినీభిత్తి యగుచు, నరయుగ ధరామరావతి యగు నయోధ్య. 2

గీ. చంపకోత్పలమాలికాసహిత మగుచు, వాటి మగు నాటవెలఁదుల రీతిఁగిర
ములమహోత్సాహమత్తేభముల నయోధ్య, కృతియుఁ బోలె మనోహరాకృతిఁ దనర్చు.

మ. తలపం దత్పురరాజసౌధములు ప్రోద్యత్స్వర్గతీస్పర్ధము
జ్వలజాతాప్తపథావళోఘములు గోసంబాధము ల్సాంతతా
కలితానర్ఘ్యమణీసనాథములు సద్రప్రిస్ఫూర్తిలేఖితా
శ్రీరంగాకరరోచులు ల్వృత్తబృహత్ఘోషాకగాధముల్. 4

ఉ. అప్పురసౌధమండలము నబ్జముఖీముఖసౌధవప్రిథం
దప్పక కాంచి తేనె ముకురంబున సామ్యము నొందఁగోరి సాం
పొప్పఁగ నంత షోడశకళోజ్జ్వలుఁడయ్యును దమ్మిఖప్రిథం
జొప్పడలేక సిగ్గునఁ గృశుండగుచుండుఁ గ్రమక్రమంబునన్. 5

క. సగరుల తాతలచేఁ బో, సఁగి యొగిఁ జేపడక భంగసంగతిలేమిం
దగుపరిఘుఁ బోల్పవచ్చునె, యగస్త్యుచేపడి సభంగ మగు సాగరమున్. 6

మ. సరిగా నిప్పురి వియ్యమందెడు న వ్యాప్తాభ్రలమందంచుచు
ర్వరతచ్ఛోభనవీక్షణోన్ముఖితలై యానన్మహాదేవిసం
ధిరియుంపంగులపర్వతాళి దిగిన వ్రాతంబు రాఁబోలుఁగా
కరదంబు ద్విరదంబు లేపురమునం దాఁటిఁ జన్నెట్టునన్. 7

వ. మఱియును.

మ. వరదంతద్యుతివిద్యుతి ప్రచయము ల్వాంకారగర్జాధ్వని
స్ఫురితంబు ల్సికతప్రవన్మదజలంబు ల్పాఁపలోత్తుంగసుం
దరనీలద్యుతిసద్గతిప్రకరవిస్తారంబునం బోల్చి సిం
ధురసంతానము లభ్రముల్దలఁచి సంతోషింపఁ గానప్పురిన్. 8

సీ. అవిదితవిగ్రహులం దై బయల్జరియించు, వానివాహ్యములజవం బదెంత
జలధిలోఁ బ్రభవించి స్వర్గమందచరించు, హరిహయుహయసద్రయం బదెంత
ఘనతఁ గాంచియుఁ జని చనిహీనతవహించు, జలదావిలఁబిత చర్య యెంత
చక్రభ్రమోసహ్యచారి యై మీఱు న, సూర్యుతమ్ముని త్వరానూన మెంత

గీ. యనుచు రణపిదిదులకు వాహ్యంబులగుచు, జడతప్పుట్టక దళితిల్పంచరించు
చునుగనుంగొని హీనతఁ గనక కనఁగ, నిరుగ యోజ్యశఁ గొఱలును వీత్రిహయుల.

క. పరఁ దమ్మ్యె నేని నీలాంబరు నైన న్విజితభూమిపకుటారాఢం
బరు నైనం గడిమిది గంబరు నైనం జెనకుదురు సు భటులాపీటన్. 11

క. చతురాస్యులు వాగీశులు, నతిశయపన్నాస వాదిశేషస్తులు భూ
స్థితికాధారులు సత్యాశ్రితులప్పురి విప్రులు విరించిసమానుల్. 12

ఉ. మహితలలాటలోచనులు మారజితాత్ములు సర్వమంగళా
కలితులు శివాంకులు న్సవనవర్ధనులున్ ఘనపుణ్యధారులు
న్విహితమహాభిషేకులును భీములుఁ గాంచనశైలధన్వులై
రహి విహరింతు రప్పురవరంబున నెంతయు రాజశేఖరుల్. 31

ఉ. కలుషం బొమ్మదిపెన్నిధుల్ గలిగి మిత్రిత్రుచరిత ప్రాణ్తన్వ తేఁ
జల యక్షేశుఁడు చూడ నజ్జలధినానాంచన్నిధిపాలిప్పుఁడై
పాలుఘ్రంకెందివము నప్పులంగలఁ గడుం బోయుంచు నన్విట్టినై
శ్యులు హాసింతురు లెక్కలేనినిధులన్ శుంభద్గుణోజ్జృంభతన్.

క. భద్రులు నరతాపాస్త, క్షుద్రులు భూదేవనికర శుభశూద్రిషా
న్నిద్రులు నయపద్రులు హై, రాణ్యద్రులు నరణుణాస ముద్రిలప్పురిశూద్రుల్. 15

సీ. రంభమ ద్రుపబలోర రామణీయత గాంచి, గూడిచిస్వాగత నొందవలదె
శశిరేఖమ సుఖసౌమార్యముఁ గాంచి, కృశతనానాఁడిక నిపుగవలదె
హేమాభిధానమ ద్రామాంగరుచిఁ గాంచి, సిశ్చట్టయగుచు వహ్నిఁ జొరవలదె
హారిణీసమాఖ్యమ దాలోకనములు గన్గొనిచిక్కి కసవేటి తిరుగవలదె

గీ. యమర సౌదామనినుతీయమైన సోయగంబుఁగని డాఁగి చలనంబు గాంచవలదె
యనుచు విహరింతు రప్పురి నతిచలితసు, ధీజనములగు వార నారీజనములు. 16

సీ. ననఁ బోణి వినుమెత్తుకొనంగ నాకిట్టంబు, దక్షిణాసంపత్తియుగ తత్రికి మూల
మలివేణి కలపులు సిలికెను నీకొమ్మ, తనుమధ్యనుమనస త్త్వంబు కలిమి
రమణిక న్గొనఁగ నాకుముదంబు దనరారెఁ, గరమను రాగంబు గాఁగఁ గొనుము
పున్నాగములనేల పొందవు మృగువాణి, యొత్తికిఁ బొగడరం జల్లుచుండ

గీ. నాలి కుచగుచ్ఛములనేల యంటనీవు, వేలతుంటెను చాకగా నీవనంగ
నమచు నర్మోక్తులాడుచు నతుప్రశాంశగ్రేఁ, బుష్పులమ్ము రమణులు నప్పురిఁ బొలుతురు

గీ. ఉరరతిశ్రాంతపౌర పయోజముఖుల, చెమటలార్పంగఁ బోయివచ్చెడు కతమునఁ
గదళిత దంగపరిమళకలితుఁడగుట, గంధవహుఁడయ్యె దొల్లి నిర్గంధుఁడయ్యు

వ. మతియు ననంతకల్యాణం బై భోగవతీపురంబును, ద్విజరాజమనోహరం బై హరజటా
జూటంబును, శారదారామం బై సత్యలోకంబును, శైత్యకరం బై చంద్రమండలం,

బును, రాజకుమారాగ్రేసరంబై కైలాసంబును, సుధర్మాన్వితంబై నాకలోకంబును, పద్మానుకూలంబై కమలాకరంబును, కమలాకరంబై విష్ణువక్షస్థలంబునుం బోలి, పుణ్యజనప్రవేశంబయ్యును బుణ్యజనప్రవేశంబు గాక, అనవరతదానధారార్ద్రంబయ్యును ననవరతదానధారార్ద్రంబై యొప్పు నన్నగరీవరంబు నందు. 19

శా. ఆదిత్యప్రియచరిత్రుఁడై జనుల కత్యానందసంధాయియై
యాదిత్యప్రభువైభవోజ్జ్వలుఁడునై యాదిత్యవంశోత్తముం
డై దిత్యాత్మజవారఘోరతరబాహావీర్యుఁడై భూమి దే
వాదిస్తుత్యవిలాసుఁడై దశరథక్ష్మాధీశుఁడే పాలుచున్. 20

సీ. ఇనగోత్రవరుఁ డీతఁ డని వచింపఁగ నేల, ప్రబలప్రతాపవైభవము తెలుపుఁ
దగుసార్వభౌముఁ డీతఁ డని యాడఁగ నేల, దానకంకణసుహస్తంబ తెలుపుఁ
దనరుమహాబలుం డని చెప్పఁగా నేల, వారికృతవిరతసఖ్యంబ తెలుపు
రాజశేఖరుఁ డంచు రచింపఁగ నేల, ద్విజరాజసుమనస స్థితియ తెలుపు

గీ. నిపుణుఁడు సకలకళాకుశలుఁడని యెన్న నేల, డంబుమీఱక గ్రహణంబ తెలుపు
ననఁగ నొప్పె సకలజనంబులును శాఖిశాఖి, పట్టణంబునఁ జేగు మన్న యప్పతేరకుఁడు.

గీ. నిక్కముగ దస్యుని చయంబు నొక్కఁడంచు, నిక్కముగ దస్యుని చయంబు నొక్కఁడంచు
వేడ్క విబుధులపూజగా వించిమతియు, వేడ్క విబుధులఁ బూజగా వంచునతఁడు.

క. క్షుద్రుఁడు లేఁ డొండై నెన్, క్షుద్రుఁడు లేఁ డొక్కఁడైన నూరం దూఱన్
క్షుద్రుఁడు లేఁ డొకఁడైనన్, భద్రాంగ నాతఁ డేలు పట్టణ మందున్. 23

ఉ. భూగణి లోకమెల్లఁ బ్రమదస్థితిఁ దన్ననియాదనీతి బా
ధాకరిలత్వమొందనియును దప్పవృనో యతివృష్టి లేంతు వా
ధాగమ లేమి శిశ్రు వసుధాధిపమానవక్షణంబునం
ధారలుగ్గలు సద్దశరథక్షితినాయకు రాజ్యసంపదన్. 24

క. ఎంతయు సంతసమున నతి, సంతసులు గోని యాద నంతు పంతుని పృథసా
మంతశిరోంతలతాంతని, శాంతమహోజ్జ్వలప త్వాంతిమనఁ దగుచున్. 25

చ. రమణవివాహమయ్యె యచిర ప్రభఁ గోసలరాజకన్యక
క్రమమహిషిఁ గా నరేంద్రుఁడు కరగ్రహణంబొనరించెఁ దాఁ గ్రమ
క్రమమునఁ గేకయాత్మజనకన్యచరిత్రసుమిత్రనుంబరా
క్రమవిధియై యరాతులనఁగ న్వనఁ గంబడి యుండెఁ గందగన్. 26

వ. ఇట్లు కౌసల్యాకైకేయీసుమిత్రలం బాణిగ్రహణంబొనరించి. 27

క. తద్దయు వేడుక నువ్విధు, నుద్దియులం గూడి భోగములు సల్పుచు నొం
డెద్దియును మఱచియుండం, బెద్దయుఁ గాలంబు చనెను మినుమాత్రంబై. 28

గీ. ఈతి రహితంబుగాఁగ నీతిరిసంత, తతుమాన్యుఁడై నిరతము మాను
పాలనంబున శత్రు విఖాలనమున, నొప్పిని స్సంతతికిఁ గడు నొప్పి గదుర. 29

క. సంతానము లిచ్చువరులకు, సంతానము గాన నాకు సంతానము లే
కుంతయుఁ బిత్రుదేవులకున్, సంతోషము సేయలేని జన్మంబేలా. 30

ఉ. దానము లెన్ని యేనియును ధర్మములుం దగునట్లు సల్పితిం
దానముదంబు లేదు విహితంబగు భోగము లెన్ని యేని సం
తానసుఖంబులేలు నెఱనంబుగ నాకుఁ దదా స్త్రిప్ర సం
తానసమార్చనాంచితవిధానముచే నగునంచు నెంచుచున్. 31

క. తాన నూహించి సుమంత్రా, దిసుమంత్రులతో నరుంధతీప్రియుఁ డగు సదా
ధ్యసితాత్ముఁడునగు న, వ్వసిష్ఠుఁ గురుఁ జేరి మ్రొక్కి వాంఛితమారన్. 32

క. హితుఁడవు నదిగాకపురో, హితుఁడవు నంచర్చ సహితుఁడవు పాపా
హితుఁడవు నతిసుగుణగణమ, హితుఁడవు నీకీనుగలరె యెందును సింగ్రిల్. 33

క. మిత్రుఁడవగు నీకరుణను, బాత్రుఁడనై యుండి దుగ్ధభస్థితి నాకుం
బుత్రరహితతమిరవిహ్వలతి, చిత్రము సేయుంగదా వసిష్ఠమునీంద్రా. 34

వ. అనిన నఖిల గుణగరిష్ఠుండును మునిశ్రేష్ఠుండు నగు వసిష్ఠుం డిట్లనియె. 35

ఉ. ఏధితకీర్తి సీతఁ దగునే యిటు దీనతఁ గుందకు త్తప
స్సాధితకీర్తిచేనిదె ప్రసాధితసద్గుణభూషుల న్మహో
దాధితశత్రుల న్సుతుల దవ్యులఁ గాంచి సుఖింతువింకని
ర్వేధితచిత్తవృత్తి నోదరింపుము ధర్మగతుండ మేధమున్. 36

క. అనిపలుకఁ దనమనంబున, జనియించిన కోర్కె దినము సముదైనమనం
బునఁ బొంగుచు నెలమిండ, జ్జననాయకుఁ డశ్వమేధ సవనోన్ముఖుఁడై. 37

మ. సరయంబారఁగ మంత్రులార వినుడీ శాస్త్రప్రకారంబున
న్సరయూపుణ్యనదీ సమీపమునఁ బ్రజ్ఞావంతులై మీరు భా
స్వరధూపంబులు నిల్పి శాలలయా సంభారంబులంగూర్చి యా
తరయూధాధికవిఘ్న మేమఱక రక్షాతత్పరత్వంబునన్. 38

ఆ. మించియజ్ఞవాట మంచితంబుగ నొన, రించి యశ్వవరము నెంచి సంభ్ర
మించ సద్విధి విడిపించి, మానులనిల్పించి యాయాగ దని తలంచె నృపుఁడు. 39

ఉ. చేరని కాంచెఁ గాంచన నివేశవిసూర్త్న చిరత్న రత్నశో
భాచయరోచ మానవ్యదువ స్త్రఘనస్థగితే ద్ధకుట్టిమాం
తోచితసుస్థిర ద్వివభిరోద్యసదత్కసురా స్తిహోరుధ
రాగ్రచరత్నైకయత్నుల దురాత్మసపత్నుల భగ్నపత్నులన్. 40

గీ. కాంచి యుత్తముఁ లుత్తములఁ గాంచుకొనుచు, నిష్టిమొనరింపఁ దీక్ష వహించినాఁడఁ
గాన మీరును వేడ్క దీక్షను వహింపుఁ, డనిన ముదమంది దీక్షిత లైరి వారుఁ 41

గీ. కాంతలును దానునిట్టు లేకాంతదీక్ష, గంతసంబునఁ దాల్చి వసంతమునకు
నెదురుసూచుచునుండఁ గట్టెదుర భూమి, కాంతునకు నూతఁడనియె నేకాంతముగను.

సీ. మహీనాథవినుత వగ్రహబాధయును లేమ, పాడుదేశంబునఁ బాడుకొనిన
నయ్యంగపతిప్రజ లయ్యంగఁ గనుఁగొని, హితమంత్రిజనపురోహితులతోడ
మనవిషయమునకే మనని ట్టిముఁ గష్ట, బాట్లిడిన నెప్పాటఁ బాపి
కొనవచ్చుఁ జెప్పరే నానాని మీరిప్పు, డనవుడు వేగ నయ్యఘమరులు

గీ. తమమనంబుల నీతిబాధానిరాస,కంబు సేయంగ జాలుమార్గంబుఁ జాలఁ
జాల నూహించి యమ్మహీపాలవర్యుఁ, డింతయును సంతసింపఁగా నిట్టు లనిరి. 43

క. కశ్యపపౌత్రుఁడు శివసా,ద్రృశ్యుండు విభాండకాత్మదేహభవుం డై
వశ్యేంద్రియనిచయుం డై, ఋశ్యశృంగుఁడు నా మునీంద్రుఁడు వెలయున్. 44

క. ఘనపుణ్యమహాతేజుఁడు, వినుస న్మార్గప్రచారి విమలాత్ముండున్
ఘనుఁ డఖిలభూతహితుఁ డా,తని నిట రప్పింపుము విబుధసుర వేడ్కన్. 45

క. అతఁ డిట కేగుదెంచిన, నాతతవర్గములుఁ గురియు ననవుడు వారిం
బ్రీతిం గనుఁగొని యాతని, వే తే దక్షు లబలలని వినినకరమునన్. 46

క. భూవరుఁడు బిలువనంపెన్, వైవారము సేయుచు సముఖమునఁ గన్యా
దై వారస్త్రీవారము, రా వారలఁ జూచి యంగరాజ ట్లనియెన్. 47

చ. అనఘుఁడు ఋశ్యశృంగుఁడు మహాముని ఘోరతపంబు సేయుచు
న్వనమున నున్నవాఁ డతఁడు వారు లతాంగులు వీరు పూరుష
ల్యన మిది పట్టణం బిది ధ్రువంబుగ నంచు నెఱుంగఁ డమ్మహా
త్ముని నిటఁ దోడితేవలయు మోద మెలర్పఁగ మీరు నావుడున్. 48

సీ. ముఖపంకజామోదమునకు మూఁగుచు నున్న, భ్రమరకంబులు భ్రమరకము లనఁగ
నదఁ గాంచి యంఘ్రుల వడిఁ బెనంగొనుహంసి,కములు విస్ఫుటహంసకము లనంగ
కుక చంచుపుటనిక్తృత్తకమహీపతితపల్లవములు జారుపల్లవము లనఁగ
నటనత్రమోద్భూతఘటుఘర్మబిందువి,సరములు ముత్తెంపుసరము లనఁగ

గీ. జిమ్మపట్టెడు నెడఁ బైటఁ జిక్కు పూల,చెండ్లు సిబ్బెపు గబ్బిపాలిండ్ల నంగ
నట్లు సేయు నిశ్శృంగార మింపుసేయ, మునివ్రతముఁ జేర సురభులై ముదిత లప్పుడు. 49

గీ. దంతకుట్మలములుఁ బృథుస్తనగుళుచ్ఛ,ములును గరపల్లవంబులుఁ బొలుపుమీఱ
సితనఖకుసుమంబులును బాహులతలుఁ జెలఁగఁ, గొమ్మ లనఁ బొల్చె నడచి రక్తామ్మలపుడు

మ. పులినశ్రోణులుఁ జక్రవాకకుచ లుత్ఫుల్లాబ్జవక్త్రాస్య లు
త్పలగంధు ల్వగకంబుకంఠులు లసత్పాఠీనదృగ్జాల లై
రొలమిం గశ్యపపుత్రుఁడు ద్గమతపం బీవేళఁ గావింప ను
జ్జ్వల హా సవ్వనరాశికి న్నదులనోజం జేరి రబ్ధ్యిమినుల్. 51

శా. కీరంబు ల్పలరేఁగి కూయ మునిసాంకేతంబునుంగూర్చి వి
స్తారోదారకుచోల్లసత్కుచమహాభారానతిస్యాంగ లై
యారంబు ల్పడిఁ గూడ గుడు వ్యాగాపానధ్వను ల్పంచు శృం
గారం బొప్ప వరాభిసారిక లనంగా నేగి రచ్చోటికిన్. 52

క. శృంగారవతులు వేడుక, సంగీతరవంబు నెలఁగఁ జని కాంచిరి ని
స్సంగున్ భూతియుతాంగున్, శృంగారాంగు బుశ్యశృంగు సధ్యంగున్. 53

క. కని తాపసు లతిగోపన, లనియోను గివిసిన శపింతు రనియు వెఱఁగియు
మ్మానికడకు నకింకిత లై, చని రబలలు దలఁప నధిక సాహసలు గదా. 54

ఉ. ఈగతి నేగుదెంచిన మునీశ్వరుఁ జెంగటఁ జేరి సంతసించుచు
న్వాగమనంతంబునం దనిపి వారికి నర్ఘ్యముఁ బాద్యము న్నస
ద్యోగముగా నొసంగి కడు వింతత పస్సు లటంచు వారితో
నాగుణశాలి పల్కు వినయంబు నయంబు భయంబు మీఱఁగన్. 55

క. ఎక్కడివారలు మీ రీ చక్కటికి నేతెంచుటం బ్రశస్తమ వైతి
న్నిక్కము నామతి మీకై చిక్కె న్వనోద. గూడి చేయుదు నెల్లన్. 56

చ. అనుచుఁ గుచంబు లంటుఁ బొగరాకపిశానము లంచుఁ గామినీ
జనత సుమధ్యము ల్పొడుగు సన్నము లంచుఁ దదాస్యగంధ మిం
పునెలయఁ బ్రోలు నెంతయు నపూర్వ మటంచును మించుప్రోమ్ముకు
ల్గాను నతివింత లంచుఁ జత్రిలుండు గనుం జతురుండపోలుచున్. 57

సీ. ఉన్నంత నతనితో నన్నెలంతలు మునినాథ మా పుణ్యవనంబు నడుమ
జనుదెంచు గాక నీ వని వఱియుఁను గొను, మని యాతనికి మనోహరము లైన
యంబరంబులును భక్ష్యంబులు లేపనంబుల్లు నొసఁగిరి గని మునివరుండు
నిట్టివల్కలములు నిట్టిఫలంబులు, నిట్టిభూతియు నెన్నఁ డెఱుఁగ

ఆ. అనుచు విస్మయాత్ముఁ డైనయామునిబాలుఁ, డేర నరిగి వారవనిత లపుడు
తలఁచివచ్చినట్టి వనదేవత లనంగ, బలసి భూషణప్రభలు వెలుఁగ. 58

చ. కుచము లురంబునం గదియఁ గ్రుమ్మి కవుంగిటఁ జేర్చి మోహపా
శచయమునోని వేఁబల భృశంబుగఁ జుట్టుచుఁ బల్లవోల్లస
త్సుచిరుచిరాధరంబుఁ గరతోయజము న్దగఁ జాఁచి ముట్టుచు
న్విచలితధైర్యుఁ జేసి రరవిందనిభానన లీక్రమంబునన్. 59

వ. అంతం దమయఁడు బద్ధానురాగుం డగుట యుపలక్షించి యుచ్చంచలాత్ములు మఱ్ఱుం
జొచ్చుమించులంబోలె వంచనం దొలంగించి చనుటయు 60

ఉ. ఎప్పుడు వత్తురో యనుచు నెంతయు వారలు సన్నమార్గముం
దప్పనిచూడ్కిఁ జూచు టిది తప్పనియెంచక యగ్నికార్యముం
దప్పని యాత్మహోత్రుఁడు మదంబునఁ దద్గుణకీర్తనంబులం
దప్ప నితఃపరంబు మదిఁ దార్పకయుండె ససంభ్రమంబునన్. 61

క. ఆత్మభవసదృశుఁ డమ్ముని, యాత్మభవవికారరహితుఁ డైయుండియుఁ దా
నాత్మభవాస్త్రవిభాండకు, నాత్మభవుఁడు తన్ను విచలితాత్ముఁ డగుటన్. 62

క. మఱునాఁడు వెలఁగుచును వేఁ, మఱు నాఁడుచు మానికడకు మగువలు త్వరతో
నరుదెంచిరి యరుదెంచుట, యరుదెంచుట విమలఖరకరాన్వయముఖ్యా. 63

వ. ఇట్లు వచ్చుటయు.

క. నిధి గన్న పేదవోలెన్, బుధనుతుఁ డన్నియమివాఁడు పొడఁగాంచి యనూ
రుపృథతేజాఁ డిట్టలనుఁ దద్గ్రీధిఁ జనో గ్రంథి యగుచు సైన్యము దోఁపన్. 65

ఉ. నను విడనాడ న్యాయ మగునా మిము నమ్మినవాఁడ నంచుఁ బ
ల్కిన నగుఁ గాక ర మ్మనుచు లేనులు విల్కను బంజరంబుఁ జే
ర్చిన క్రియ నమ్మహామహుఁ బ్రసిద్ధగుణాస్పదరోమపాదకుం
భినిపతి పట్టణోత్తమసమీపమునోపవనోపకంఠముల్. 66

క. మార్గమునఁ జేర్చ నత్యా, త్మార్గముగా నెల్లయెడలఁ గరణాయత్త మై
వర్షంబు దేవతానుమ, వర్షముతో నెనసి కురిసె వసుమతి యలరన్. 67

ఆ. అంత రోమపాదుఁ డా ప్రమంత్రిపురోహి, తాదిసుజనసహితుఁ డగుచు నెంత్తె
నెదురు సని విధి సువిహితపూజ లొనరించి, వేడుకలరఁ బురికిఁ దోడితెచ్చి. 68

ఆ. సంతసమున విప్రసంతర్పణ మొనర్చి, వరపురమున నుత్సవంబు చాటి
వారముఖ్యలకు నపారవిభూషణాం, బరములొసఁగి వినయభరితుఁ డగుచు. 69

క. మునిపతికిఁ బెండ్లిసేసెం, దనరఁగ సద్గుణనితాంతఁ దనసుతశాంతం
దనుగంధజితలతాంతం, జననవహోభినుతమహితశాంతస్వాంతన్. 70

వ. ఇట్లు పరిణయమహోత్సవంబు నిర్వర్తించి జామాతం దన యింట నునిచికొని యనావృష్ట్యాదిభయంబులు నిజరాష్ట్రంబునకుం గాకయుండ రోమపాదుండు సంతోషితుం డైయుండె నని చెప్పి సూతుండు వెండియు.

ఉ. స్పష్టగుణాకరుం డగువసిష్ఠుఁడు తో నరుదేర నెంతయుం
శ్రేష్ఠము గాఁగఁ బాండురవరిష్ఠయశోనిధి ఋశ్యశృంగు బం
హిష్ఠముగా నుతించి తగ నిక్కడకుం దోడితెచ్చి హెచ్చి సా
ధిష్ఠము గాఁగఁ దద్దయ విధిం దనయేష్టి యొనర్చి చెచ్చెరన్. 72

గీ. ఆత్మజాతుల నలువుర నతులబలుల నిర్జితారాతులం గని యూర్జితముగ
నలరెదవని సనత్సుజాతాగ్రజాతుఁ డనియె నని చెప్పుటయు దశస్యందనుండు.

గీ. సూతువాక్యామృతము దన శ్రుతిపుటములఁ, దనివిసనక నరేంద్రుఁ డెంతయును గ్రోల
హృదయకుహరంబు నిండి పై కెగయుచున్న, వరసుధాధార లనఁ బాష్పఝరుల దనరె.

సీ. హితమంత్రిజనపురోహితసహితంబుగాఁ, బటుతరోద్భటవీరభటులు గొలువ
మంగళరవము సెలంగ నృత్యంగతురంగరంగమతంగజాంగ
మకరనికరభీకరకరాసిదర్వీక, రసు [illegible] భ్రాజితంబు
లైనవాహినులు దన్ననుసరింప రసాధినాథుండు సంగీతనాదముల న
గీ. గణ్యపుణ్యాగ్రజన్యాగ్రగణ్యవిహిత, సాదరాశీర్నినాదము లెద్దురముగ
రోమపాదధరాధీశ్వరుని పురంబు, చేర నయ్యంగపతి సవిశేషభక్తి. 75

క. మన్నించి పిలువనచ్చుట, మన్నిలయము పూజ్య మయ్యె మహనీయగుణా
ధన్యస్సన్నఁ బాడఁగఁ గంటిఁ గదు స్నిగ్ధుల మై తనర్చెదు నృపతి నాకున్. 76

క. ఆగమచోదితధర్మవ, రాగమములానకూలతన్ స్థైర్యగుణ
శ్లాఘమనోమోదము భవ, దాగమనంబునను మూల మది యెయ్యదియో. 77

క. అనఘ యిం దాశార్యము, సానరిపులోక దశరథాక్షీశ్వర స
న్మానముతో నొడఁగూర్చు, న్మానక యది యెంతయఘటమానం బైనన్. 78

క. నాపుడు సత్యవ్రత వినుమి, మావంతటివాఁడ వగుట యే నెఱిఁగియు కా
దే తప్పితి వినిపించెద, నావచ్చినకార్యసరణి సరసతచరితా. 79

ఉ. శ్రీకృష్ణ [illegible] వేదవిధిజ్ఞుఁడు సాధితేద్ధవి
[illegible] నిర్మలాత్ము [illegible]

ధాత్రీనిభుండుఁ గశ్యపవిధాతృసుతాత్మభవుండు నీతిజా
మాత్యుఁడు ఋశ్యశృంగుఁ డసమానుఁడు మానవవంశదీపకా. 80

క. అతనిఁ గొనిపోవుటకై, యేతెంచితి నమ్మహాత్ము నెలమిం దారా
నీశ్వరునిఁగా మత్పురమున, కారతగుణ పనుపు మిది ప్రియం బగు నాకున్. 81

చ. అనవుఁడు సంతసించి తనయల్లునిఁ గన్గొని భక్తిఁ దద్విధం
బు నడిపి యాతఁ డిష్యశ్రీన భూవరుఁ డెంతయు సన్నుతింప న
య్యనఘుని ఋశ్యశృంగుని నిరంతరవర్ష సమగ్రభూమిపం
కనిరసనార్థ మంపె ననఁగా నతఁ డంపె జగద్ధితంబుగన్. 82

క. శాంతాత్ము ఋశ్యశృంగుని, శాంతాసహితముగఁ దెచ్చి జననాథుఁడు దా
శాంతాపహారితయశుఁడు ని,శ్శాంతము సొత్తెంచె సకలజనములు పొగడన్. 83

గీ. శాంత నంతఃపురమునకు సంతసమున, ననుప నమ్మునిపత్ని కయ్యధిపపత్ని
లెదుర సని మ్రొక్కి యయ్యెడ క్షిప్రమెసఁగ, భక్తిసేయంగ నుండె నప్పరమసాధ్వి.

వ. దశరథుండును ఋశ్యశృంగసందర్శనసంభాషణంబుల సంభావితుండై యుండె. 85

ఉ. చాల ముదంబు సేసెను విశాలరసాలకిసాలలోలపై
తాలము వల్లరీస్థమధుపాళిధరానమితోల్లసల్లతా
జాలము సౌఖ్యమూల మురుసౌరభసంయుతమందమందవా
తాలము ప్రాంతకూలము సుతుంగమహామాధవకాల మంతటన్. 86

సీ. మాధవురాకకు మానితామోద యై, నవవనలక్ష్మి జీర్ణచ్ఛదములు
తగ వని నూత్నచ్ఛదము లోలి ధరియించి, హస్తము ల్సాఁచి గమ్మనుచుఁ బిల్చు
చున్నదో యన సుగంధోద్భాసి యై పండు, టాకు లూడిచి తలిరాకు లెలమిఁ
దనరఁ బికాళిబృందంబు లందందయానందంబు నొంది ధ్యానములు సేయు

గీ. నౌనర మతిరయముఁ దత్పంగ ఘనసుఖమున, నొదవుపుల్కులజాలు నా నొప్పుమీఱె
నమలనిజరుచివిజితనీహారకేద్ధ,తారకము లగునభినవకోరకములు. 87

గీ. శ్యాము యల్పతరుస్కంధసాంక్రమణము, గాదనుచు వేడ్క ఘనతరుస్కంధ మెంచు
ననఁగ నల్పతరుస్కంధసాంక్రమణము, గాదనుచు శ్యామమున తరుస్కంధ మూనె.

క. కమ్మనితెమ్మెరలుం జుం, జుమ్మనుతుమ్మెదలు స్ఫుటవిశుద్ధపికమనో
జ్ఞమ్ము లగుకుసుమమ్ములు గడు, నెమ్మలు గులుకఁగ వసంత మిమ్మెయిఁ దనరెన్.

వ. దశరథుఁడు ఋష్యశృంగున కిట్లనియె. 90

ఉ. ఆయతభక్తి రిశాలి ముదమార వసంతము డాసియొప్పె యీ
ష్టాశుతనంబున న్సకల మాయితమయ్యె మునీంద్ర యెల్లి

ష్ట్యయుతసంఖ్యులై కదురయంబున వచ్చిరి రాజకోటి నే
నాయుత మై క్రతూత్సవఘనంబుఁ గనం బురినిండెఁ గావునన్. 91

క. నాయజ్ఞము నెఱవేర్పను, నాయజ్ఞానము సహించి నలువొందుదయన్
న్యాయజ్ఞ మునీశ్వర ప్రభు, నాయజ్ఞామాత్యులెల్ల నతహితబుద్ధిన్. 92

క. నీపంపునేసి మెలఁగఁగ, నేపార వసిష్ఠమునియు నీరలుఁ దగు పు
త్రాపాదనహయమేధ, వ్యాపారము లు మెలఁగవలయు నటంచున్. 93

క. మునిపతి వసిష్ఠు గుణాఢ్యా, మునిపతి తేంద్రియవికారుమ ఋషుచిజితసో
ముని పతితాదిరపఃకా, ముని కతి యిట్లనుచుఁ బలికె మోదమెలర్పన్. 94

ఉ. మేధ్యముగాఁగ నశ్వహయమేధమొనర్పఁగఁ బంచి శాస్త్రవా
సాధ్యుల సంతతప్రణుతసాధ్యులఁ బుత్రుల నిద్ధసద్గుణా
రాధ్యులఁ గాంచునట్లుగ వరంబుఁ గరంబు నొసంగుమంచు సా
న్నిధ్యమునందు వేఁడుధరణీపతిఁ గాంచి వసిష్ఠుఁ డాదృతిన్. 95

క. తావత్ స్థానస్వయుదీపక, నీకింతవిచార మేల నేఁగలుఁగఁగ సు
శ్లోకులఁ బుత్రులఁ బడసెదు, ప్రాకటసరయూనదీవరతటంబునకున్. 96

క, వినుఁ నీవు నీదుభార్యల, జననాథక మంత్రిపౌరజానపదుల స
జ్జనుల మునుల విప్రులఁ దో,డ్కొనిచను మేబుళ్యశ్వంగు నొని యొతెంగున్. 97

వ. అని పల్కుటయు. 98

సీ. రవి శిలీముఖచక్రవిభ్రాజితంబు, నై సమ స్యాదగుల్మసమావృతంబు
నై హరిస్ఫురితంబు నై యలరుచుండిన సరయూవాహినిం జేరి నరనిభుండు. 99

వ. విబుధపరివృతుం డై మహేంద్రవిభవంబున విశిష్టగుణగరిష్ఠుం డగువసిష్ఠుండును, మంగళగుణానుమంగుం డగు ఋశ్యశృంగుండును, వాగ్మ లగుమహాగ్మలును, తపోనూను లగువానులును, మహానుభావు లగుమహీదేవులును, సర్వజ్ఞు లగుదైవజ్ఞులును, సాధు లగుపౌరులును, జ్ఞానవిదు లగుజానపదులును, నిర్వర్తితరాజ్యతంత్రు లగు సుమంత్రాదిమంత్రులును, కాంత లగుపుణ్యకాంతలును, సుత్రనైకయత్న లగుధర్మపత్నులును, వినయనిధు లగువందిమాగధులును, శృంగారాధార లగువారనారులుం దోడరా నవరూపరూపయూపప్రభాసుందరంబును, స్పష్టాష్టపదేష్టికావిరచితకోదికా కుండమండితంబును, ప్రసిద్ధక్రతూత్సవాలోకనాగత చాతుర్వర్ణ్యత్రయుచితనికాయ్య నికాయకాయమానసమావృతంబును, కుంభామనోహరంబును, ధనధాన్యశాలితండుల ఘృతతైలగుడనూపశాకతృణకాష్ఠజలప్రభూతవస్తుప్రశస్తంబును, విమలసరయూకమలానుకూలకూలలతాసాలజాలనూనసుగంధవహగంధవాహసుప్రవేశంబును, తపో

తానీతఘనాపీనసైచికీమణీగణసంభరితంబులు నై పవిత్రంబు లగుధవిత్రంబులును,
పవిత్రంబు లగుసువర్ణపాత్రంబులును, వరంబు లగుస్వచ్ఛవస్త్రంబులును, మంజులోల్బణ
రత్నకంబళపుంజంబులును, మఱియుం దక్షిణవివిధోపకరణంబులును గలిగి యొప్పు
నభినవసవనభవనంబుఁ బ్రవేశించి ధర్మపత్నీసహితుం డై. 100

గీ. శుభముహూర్తంబునను వసిష్ఠుఁడును ఋశ్యశృంగుఁడును మునివరులును సెలవొసంగ
నగ్నిముఖు లగ్నిముఖమున నలర నప్పు, డగ్నిముఖ మొనరించెఁ గ్రత్వాదియందు.

వ. తదనంతరంబున. 102

శా. ధారాయుక్తఘృతాక్తవేదహితమధ్యప్రస్థితాపూతసా
న్నాయస్ఫీతహుతాగ్నిమధ్యజ్వలనానాసర్గధూమాభ్రసా
హాయ్యంబొప్పశతక్రతుండు గ్రతుభాగార్థంబు రా దక్షిణా
నాయుష్యత్వగుణులుయాజ్ఞికోత్తములు ఛందోనిష్ఠ బ్రవర్గ్యాదులన్. 103

గీ. సముచితంబుగ వేల్వ శర్వముఖులసదు, పాక్యతకమున నొప్పవసాప్రహోమ
విధుల నిన్ద్రాదు లైనదివిజవరులకుఁ, దృప్తినొనరించె నజ్జగతీవిభుండు. 104

సీ. ఈక్రమంబునను సర్వక్రియాసంపూర్ణ, మై వివిధాన్నపానాదితృప్త
తాఖిలలోక మై యనవద్యదక్షిణాప్రభూత మై కృతపావనావభృథ మై శ
గం బయి విఘ్నదూగం బయి ఖచరభావ్యం బయి ద్విజదసహ్యంబు నై స
భాసదాశ్లోక మై బహుళసంతానపూతం బయి పాపనాదంబిడీప్ర

గీ. ధంజనం బయి వాద్యసంభరిత మై ధ, రామరాశీర్వాదవీణానుకూల
వాదపుణ్యాంగనాగానవాదపూర్ణ, మూన మై యశ్వమేధ మనూన మయ్యె. 105

చ. పుడమివిభుండు తాపసవిభుండు విభాండకునాత్మజుం డ్నుతిం
పగు నతిహృష్టుఁ డై కరుణఁ బుత్రకకామవష్టి సేయ న
ప్పుడ మిగఁ బ్రాపి తన్మని ప్రభూతహితావహుతు లొప్ప వేల్వఁ న
ప్పుడపుజనంబులెల్లఁ గనుఁగొంగి కనుంగొనుచుండ సద్విధిన్. 106

మంగళమహాశీర్వృత్తము.

ఆసమయమందుఁ గమలాసనుని గన్గొనఁగ వాసవపురస్సరముగా సం
క్రాను లగుచుం ద్రిదివవాసు లొగిడాసి నతిచేసిన దయామయుఁడు నావా
శీసతిని గూడి దరహాసము ముఖంబున విలాసమునకన్నరటలోను
ల్లాసమొదవం గరుణచేసి పలుకన్వలఁబాసి ముదమందుచు వినంగన్. 107

క. ఈతడను మీరువచ్చిన, యాకార్యముఁ దీర్చ దక్షుఁ డిత్తఱి నరయ
న్నైఋతపురాధీశునకు, వైరుఁడు గాక యొరులు గలరె యనుడున్. 108

గీ. వారిఁ దోడ్కొని యప్పుడు వారిరథముగ, వారిజభవుండు పూర్వదేవారి యుండు
వారినిధి గాంచి యచట దేవారిహరుఁ, వారిహితుఁ గాంచి పొగడె నవారిగాఁగ 109

సీ. అచ్యుతసంతర్ష నాదినామోత్కర్ష, పాలితామృతతర్ష పరమహర్ష
భక్తనేత్రోద్ధర్ష బహుసద్గుణాకర్ష, యమితశ్రుతకర్ష సహస్రశీర్ష
సుజననిరామర్ష కుజనధురాధర్ష, దానవసామర్ష మానితర్ష
శరకృపామృతవర్ష వాహనవిహగర్ష, భఘనాఘమర్ష సంభృతవర్ష
గీ. యాతఘర్షితరిపుశీర్ష కామకర్ష, సంతతానందయోగి సత్సన్నికర్ష
కరుణ మామొఱ వినిపొమ్ము పరమపురుష, యధికతరదుఃఖరాశిసమాపకర్ష. 110

క. లోకంబులు గలిగింపను, లోకంబులు మనుప సర్వలోకంబులు నే
నేకార్ణవంబు సేయుఁగ, నీకె చనుం గమలనాభ నిరుపమశోభా. 111

క. లోకాధారుండ వఖిల, లోకాతీతుండ వార్యలోకహితదయా
లోకుండవు నసమానా, లోకుండవు సోమలోకలోచననేత్రా. 112

క. అథవుఁడ వైయుండియు దు, ష్టభయంకరరాక్షసప్రతతమనంబున కై
ప్రథవించెద వో కొని తతి, శుభచరితుల యుద్ధ భక్తసులభుఁడ వగుటన్. 113

చ. అనఘ త్వదీయదర్శకులయత్వవిహీనత గొప్పదై జయుం
దును విజయుండు లోకము గనుం భయమందఁగ దైత్యులై జనిం
చినను వరాహరూపమునఁ జెచ్చి వహించి హిరణ్యనేత్రునిం
దునిమి నృసింహవిస్ఫురణఁ ద్రుంచితి వగ్రజు హేమభోజనున్. 114

క. అదనఁ గాధము లఖిలన,రాదులు ఘటకర్ణ రావణాహ్వయులచే
మేదిని జనించి దివ్యా,లాదుల భర్జించుచుండె రక్షలు లగుటన్. 115

సీ. నిమిషసుస్థితి లేగు నిర్జరవరులకు, నఖిలదిక్పతులు నిరతము పైరి
పాతాళమునకు నై పాఱిరి భుజగులు, కిన్నరు లుగ్రహాల రాఁగిరిధరమున
గ్రహములు నిర్వక్రగతిఁ దనర్పుటలేదు, సాధ్యుల కథకవిచార మయ్యె
బ్రాహ్మణోత్తములకు రాగసీమంత ఘన,తరల కానులపాటు పరిభవిల్లె
గీ. వరమఖంబులు కడు దుర్లభంబు లయ్యె, మునులకగ్నిసముత్పత్తి నియమ్ముల మయ్యె
ఖచరకాంతాక్రమణమహోత్సాహతఁ దైత్య, పఙ్క్తికంఠుఁడు సేయు నుపద్రవమున.

క. హేమనగశరాసనునక, మేమనఁ గల దతఁడు లీలనెత్తిన దోర్నిం
కేమనఁగ నెంత నిలిచెడ, మేమనఁగలమే సురారిమాఁదికిఁ జనవన్. 117

క రావణు సమస్తలోకవి,రావణుఁ బరిమార్చి చెచ్చెరం దదనుజానిం
గావర మారించి మముం, గావ రమాధీశ నీవ కలవనియుటకున్. 118

వ. చనుదెంచినవార మని పలికి రెండియు. 119

క. భవదాశ్రితనామ మనో,భవదాహక మిత్రహిత విభవదాయక ధీ
భవదాలోకము కంటి, భవదాశ్రితలోక మగు నభవశాంతమతా. 120

క. అని కమలాసనముఖ్యులు, వినుతింపఁగ సంతసించి విశ్వమయుఁడు చ
య్యనఁ బ్రత్యక్షం బయ్యె, న్వనజోదరుఁ డపుడు భక్తవత్సలుఁడు గదా. 121

సీ. కాదంబినీసముద్గమము లై చంచల, త్వంబు నొందనితటిత్తండ మొకొ
శ్వేతపోతశశికళాశ్యంగారయాగపత్ర్య,దీప్యత్సహస్రేందుదీప్తు లొకొ
యవనీభరవహశేషాద్యశేషవిశేష ఫణిఫణామణిఘృణిప్రచయ మొకొ
యత్యయద్వాదశాదిత్యసంస్తుత్య ఘృ,ణాత్యంతరుచిరతీవ్రాంశు లొకొ

గీ. యనఁగఁ గాదుల్కులు మెఱుమిట్లు గొనఁగఁ జల్లఁ,దనముమీఱఁగ నధికచిత్రంబు గాన
సహనదుస్సహముగ నొప్పు మహితదేహ,కాంతు లెల్లెడఁ బర్వ సాక్షాత్కరింప.

క. చతురాననుండు నిజఘన,చతురాననములను విష్ణు జనవరిష్ణుఁ
జతురాగమములఁ బొగడెను, జతురత యొప్పంగ సంతసము నిండారన్. 123

గీ. అపుడు తద్దివ్యమూర్తి తేజోవిలోక,నంబు సేయఁగ నధికముదంబు గదుర
నఁ శతక్రతుఁ డురుసహస్రాక్షుఁ డయ్యె, నమరవరులెల్ల ననిమిషు లైరి మాఱి. 124

సీ. అశ్వమేధశతఫలావాప్తిగోత్రభే, దికి సర్వభక్షకునకు శుచిత్వ
మురుదండధరునకుఁ గురుధర్మదేవత్వ, మలరాక్షసునకుఁ బుణ్యజనఘనత
జలపతికిఁ బ్రచేతసత్వంబు లోకప్రభంజనునకు. జగత్ప్రాణమహిమ
నరవాహనునకు ధనదమహాభిఖ్యయు, సర్వేశ్వరసుధర్మశాస్త్రపునకుఁ

గీ. దనరు తేజోమయాత్మదర్శనము కలన, గలుగఁ జేయుచు నందఱఁ గలయఁ జూచి
మేఘగంభీరములును నమోఘములును, మధురములు నైన వాక్కుల మధుహరుండు.

మ. భానుకులాగ్రగణ్యుఁ డగు పఙ్క్తిరథాత్మపవిత్రయంబునం
దేవజరుద్వరాకృతుల నెంతయు వేడ్క జనించి రావణు
న్మానమదాతిరేకములు మాన్చి యమాత్యసహోదరాప్తసం
తానము మున్నుగా యమపదంబున కంపెదఁ జింత యేటికిన్. 125

క. మీవలని యనుగ్రహమున, మీవలనికి వచ్చితి నిటమీఁద నరుఁడనై
మీవలసినట్టుల మెలఁగెద, రావణు మాత్రములు మీకు రావణు బాధల్. 126

ఆ. అజుని వరము లడుగు నప్పుడు నరవాన,రాళిఁ బావకుండ నడుగఁ డతఁడు
గాన నేను మర్త్యయోని జనించెదఁ, బుడమిఁ బ్లవగులగుచుఁ బుట్టుఁడీరు. 127

వ. అని యానతి యొసఁగి. 128

క. లోహిత నిధికయనుఁడు పటు, లోహిత కరమహితదీప్తరుచిరుఁడు సుగప్రా
లోహిత లోత్రిధిమణిఁ డా, లోహిత ఖగనాథుఁడై లలోహితుఁ డైనన్. 129

గీ. వనజజుఁడు జాంబవంతుని, మునయులు హరిహరులు వాలిసుగ్రీవుల న
శ్వినులల మైందద్వివిదుల, ఘనభల్లుకకీశపరులఁ గలిగించిరొగిన్. 130

క. అనలాత్ముఁ నంశమున నం, జనయనుసాధ్వీమతల్లి సద్గర్భపయో
ధినిఁ దగఁ గపికులచంద్రుఁడు, హనుమంతుం డుదయమయ్యె హరిదయ మతియూన్.

క. తమతమ యంశంబుల ను, త్తమతముల వలీముఖులను దఱచుగ సురస
త్తము లిలఁ గలిగించిరి చి, త్తము లానందింప దైత్యదర్పచ్యుతులన్. 132

వ. ఇట్లు గలిగించిన దేవాంశసంభూతు లగు నాప్లవంగమపుంగవులు. 133

మ. కొందఱు నీలుని న్నలుని గొందఱు గొందఱు మిత్రసంభవుం
గొందఱు గంధమాదనుని గొందఱు మైందుని గొంద ఱంగదుం
గొందఱు కేసరిం గజుని గొందఱుఁ గొందఱు వాయుపుత్రునిం
బొందఱు నింద్రనందను నహర్నిశమున్ గొలువం దనర్చుచున్. 134

ఆ. పర్వతంబులెత్తి బంతులాడుచు గండ, శిలల నుగ్గుగాఁగ జేఁజఱచుచు
ధరణి ప్రక్కలుగఁ దాఁటుచు నుండిరి, ఋశ్యమూకముఖగిరీంద్రములను. 135

క. అంతక మున్నక్కడ సుర, లెంతయు సంతసిల దశరథేశ్వరుఁ డఖిలా
శాంతవ్యాపితధామా, త్యంతమనోహరసుతేష్టి యమరించు నెడన్. 136

తే. యజ్ఞకుండాంబునిధి ఋగ్యజాంగమాధ, వాను శాసనమున విబుధాధిపుండు
మంత్రమంథనగంబుచే మథనవిధియొ, నర్చ నమృతంబు తెచ్చు ధన్వంతరి యన. 137

ఉ. అయ్యెడ యజ్ఞకుండమహితాంతరము న్వెస నిర్గమించి శో
భాయుత దివ్యమూర్తి రఘువంశసుదీపకుమారసంభవో
పాయసపాయసుండయి నృపాలకృతాహుతిసద్విధానవి
న్యాయదనుగ్రహంబున విభాకరుఁ డాత్తనిజస్వరూపుఁడై. 138

క. అక్షీణమునఁ దనకుం బ్ర, త్యక్షంబయ్యెన దివ్యుఁడగు లోకపురుషుం
దక్షిణ ప్రక్షిప్పఁ బ్రదక్షిణ మొనరించె విభుఁడు దయితాయుతుఁడై. 139

వ. ఇట్లు. 140

చ. అనఘుఁ బ్రదక్షిణించి యాచితంబగు భక్తి నమస్కరించి యా
న్న వరతరేణ్యుఁ గాంచి మహినాథ తనూజులు నీకు నల్వు ర
త్యనుపమమూర్తు లుద్భవులు లర్కకులాగ్రణు లుద్భవింతు రీ
ఘనతరపాయసంబుఁ గులకాంతలకు న్వెసఁబంగ నిచ్చినన్. 141

క. అని చెప్పి మనోరథసి, ద్ధి నొసంగి తద్గిరిప్రభు దివ్యపురుషుఁ డా
 య్యనఁ దత్పుష్పపాత్రము, దినకరగోత్రున కొసఁగి యదృశ్యుం డయ్యెన్. 142

క. పరమాత్మస్వరూప మహీ, పరమాకర్ణనపరుండు పత్నీసహితుఁడు న
 ర్వరమాన్నపాత్రఁ జేకొని, పరమాహ్లాదమున నపుడు పట్టణమునకున్. 143

సీ. చనుదెంచి యప్పుడు తనకు భాగము, గ్రహించి యొక్క భాగంబుఁ బెద్ద
 భార్యకు రెండవభాగంబు రెండవ, భార్య కొసంగి భూభర్త పిదపఁ
 గౌసల్యకు అరిసగంబున నైకభా, గంబున సగము రాగంబు మీఱఁ
 దెచ్చి సుమిత్ర కందిచ్చె భాగములు నా, ల్గింటిలో రెండు గ్రహించిన

ఆ. భార్య కయ్యెఁ గడమ భాగద్వయంబు భా, ర్యాద్వయమున కయ్యె నధిక మైన
 ప్రేమ పతికిఁ జిన్నపెండ్లాము నందును, దల్లికిఁ గడగొట్టు తనయునందు. 144

మ. పరమాన్నానుభవంబున న్సతులకున్ భావింపఁగా వృద్ధిఁ గాం
 చె రహింగర్భము లాస్యపాండిమయుతుల్ శృంగారకక్షోదభూ
 ధరము ల్బిట్టుము లాపులాళి లాలు విస్ఫారంబు లుత్కంబు లిట్లౌ
 మరుమ ద్దుర్గమ మంగము ల్నతులు సస్మేరాస్యపాపేక్షణన్. 145

క. కతిపయదినములనొగి, బటుతరమగుమన్నగర్భభారంబులతో
 స్ఫుటభార సుమచిరమహో, త్కటరత్నాభరణగణము గడుభరమయ్యెన్. 146

గీ. అధికమధుపానమత్తత నబ్జవాంఛ, భ్రమరకంబులు చక్రవాకముల మీఁద
 వ్రాలెననఁ గాంతలకు నిత్తవరకుచాగ్ర, నీలిమ దనర్చె నత్తఱిమోవులవెలి. 147

సీ. ప్రియపుత్రదర్శనస్పృహ మించె నృపతికి, నంబురుహంబులకు శ్రమంబు మించె
 నాఁటి నిత్యకంబు మీఱె నరేంద్రునకు, కంబుకాస్యలకు నూఁగారు మీఱె
 బటుతరంబుగ మేను పులకించె మహిపతి, కున గంగవలకు లోపులకరించెఁ
 జెలివమ్ము మొలకలెత్తె నిలాపతికిఁ జంద్ర, ముఖులకుఁ జెలిగాలు మొలకలెత్తె

గీ. మానిసత్తమునిహితమనోరథము, సత్తుగంటను ప్రభవ పురమప్రవరస
 మా త్తమాధుర్యపాకసారకలనఁ, బ్రాకటంబుగ దౌహృదశ్రీ కరముగ. 148

ఆ. సకల జనులకుఁ బగమహాగ్రంబు నిండ, దేవతాస్తుతి గరముల దిరము నిండఁ
 గలితజీవితకాలం బరులకు నిండ, నెలఁతలకు నంతఁ బండ్రెండు నెలలు నిండె. 149

మ. మధుమాసాగతశుద్ధనవమీమధ్యాహ్నకాలంబునన్
 బుధవారాదితతారఁ గర్కటకసత్పుణ్యోదయలగ్నంబున

న్వధురీశేజ్యులుగూడఁగా విధిముఖుల్ వేడ్కన్ బ్రశంసింపఁ జ
క్రధరాగ్ధంబగు శౌర్యపుత్రుఁ గనియెం గౌసల్య సాఫల్యయై. 150

సీ. ఘనతరు ల్సారునోవికాసతఁ జెన్నొంద, భువనము ల్గల్గుమంబుల దేలఁగ
విపులధర్మము లభివృద్ధి నొందఁగఁ గళా,న్యూర్తి సంతసము విబుధుల కొదవ
సత్కార్గసహితరాజప్రవర్తనముఁగా, ద్విజకులం బుదుఫలాప్తిని రహింపఁ
గురలయామోదంబు గుమ్మరింపఁగఁ బుణ్య,జనజాతమునకు వర్ధనము గాఁగఁ
గీ. బర్వరివశార్వరీనాథగర్వనర్వ, పణముఖుఁడు ధరిత్రీసుపర్వవరుఁడు
శర్వసుముఖుండు లోచనపర్వయుశేము, పర్వ నృపునకు సరికి సంభ్రమత మయ్యె. 151

గీ. విబుధహార్ష్యంబుఁ గురలయవికసనంబు, పుణ్యసువరోరలోచనాపూర్ణసంత
సప్రవృద్ధియుఁ బటుతమశ్శాంతి యయ్యె, నవఘుమతి రామచంద్రుని జననవేళ. 152

క. గ్రహబాధ లాతనికును,గ్రహమాత్రంబునవనహాఁ గలవనెడికుని
గ్రహజన్మలగ్నమహిత,గ్రహలగ్నము వింత గాదు రహిఁనూహింపన్. 153

క. సంతాన మధిపుఁ డొందఁగ, సంతానము గురిసె విబుధసంతానంబు
ల్యంతలు దేలఁగి రమరు లా,వంతలు లేకుండ సారకత్వాన్యోత్కటరై. 154

క. అగ్రసతిమణికలన ని,జాగ్రసుతోత్పత్తి విని నృపాగ్రణి గఁడుఁ బ్ర
త్యగ్రాగ్రహారములమది, గగ్రగ్రహణయుతుఁడై ద్విజావలి కొసఁగెన్. 155

సీ. విమలతానిష్పాదవృత్తి సూరిజా,న్వహవృత్తి మనమున శకటుఁబోలు
వతివాభ్యర్థిభిమ్మతుం డైయుప్పప్రభునకుఁ, బుట్టువు పై నిచ్చ పుట్టుఁబోలు
దుగ్ధాబ్ధి నోలాడుదొరకుఁ గౌసల్యాను,చోదుదుగ్ధాపేక్ష యొదవఁబోలు
నాగదమహాతిస్వనము పెచ్చుమీటి కం,గవలనోలలభ్రమ గలుగఁబోలు
గీ. శేషుపైఁబండుఁగట్టి విశేషమతికిఁ, దూలతల్పంబు లధికమై తోఁపఁబోలు
ననఁగ నిందీవరశ్యాముఁ డఘువిరాముఁ, డమితగుణధాముఁ డుగ్రాఘుఁ డవతరించె.

క. దశదిక్పాలదముగ విష్ణుదశ దిగ్విభులెల్లఁ బొయ్యఁ దగుమానమునం
దశమీగుదుదారమునన్, దశరథునకు నైక గనియెఁ దనయుఁ త్పనయున్. 157

మ. రవితారోరగతారఁ గర్కటకలగ్నప్రాకరై కాదశిం
గవితారాభిమతు ల్పెలంగ జగదేకశ్లోకవిఖ్యాతులన్
సువిశేషార్యముల నిర్మలం గనియె నత్యుద్రోతుచారిత్ర నాం
ధవసుస్త్ర సుమిత్ర మిత్రజనవృందం బాత్మ హర్షింపఁగన్. 158

క. ఇట్లు. 159

క. నలుగురురూపకళాఢ్యులు, నలుగురునురు లుద్భవింప నలువుగ విరివా
నలు గురియుచు వేల్పులువంతా,నలు గురుతరవాద్యముల నొసర్చిరి మింటన్. 160

క. పాపంబులు భస్త్రమన,స్తాపంబులుఁ బాపనోపు తద్బాలురకు
ద్రూపంబులు పుట్టిండ్లకు, దీపంబులు గాఁ దెలంగె దీపితభంగిన్. 161

క. పురుషోత్తము లగుపుత్రులఁ, బురుషార్థచతుష్టయంబుఁ బోలెం గని తా
పురుహూతమిత్రజనమదం, బురుసాహసహితముగ నృపుఁడు పొంగుచు నతిచెన్. 162

వ. తదనంతరంబున. 163

సీ. పుణ్యాహవాచనపూర్వజాతక,ర్మానంతరంబున మానవేంద్రుఁ
డతిభక్తిఁ గులగురుం డగువసిష్ఠునిఁ గాంచి, సతుఁ డయిసుతులకు నామకరణ
మొనరింపుఁ డనుడు నమ్మోఘిముఖ్యుండుఁ గో,సలరాజకన్యకాసత్పుత్రునకుఁ
గైకపుత్రునకు మాగధరాజపుత్రికా,పుత్రులకును క్రమంబున నొసర్చి

గీ. రాముఁ డని రాముఁడనుచు భరతుఁడు గాన,భరతుఁ డనిలక్ష్మణుఁడుగానఁ బరఁగలక్ష్మ
ణుండటంచును శత్రుఘ్నుఁ డంద్రుగాన,మహిమశత్రుఘ్నుఁ డనుచు నామంబు లప్పుడు.

చ. క్రమమున వాద్యపతమిహికాకిరణోరుకళోపమానులై
సుమవిశిఖావరీణపటుసుందరులై వినుతాంబుజాసనా
ద్యమరులునై సరేశ్వరుఁడు సంబలు సంతస మంద మిత్రగో
త్రము వెలుఁగంగ రాకుమారులు పెద్దయు నొప్పిరి నాఁడునాఁటికిన్. 165

గీ. తల్లిదండ్రుల సంతోషవల్లి ప్రాఁకఁ, బ్రాఁకనేర్చిరి చిలుకపలుకు తెలిమిఁ
బలుకనేర్చిరి ధర్మము ల్ప్రబలి నడువ, నడువనేర్చిరి పెడపెడనడక లప్పుడు. 166

మ. కని మోదించిరి తల్లిదండ్రులు జగత్కళ్యాణచారిత్రుల
న్వనజాతాయతనేత్రుల న్విమల శోభాగాత్రులం బాగలో
చననీరేరుహమిత్రుల న్మధురభాషాచిత్రుల న్మిత్రశా
సనసత్పుత్రులఁ గాధిజత్రులను నానాస్త్రాళులం బుత్రులన్. 167

వ. అని మనోల్లాసంబుగా నుపన్యసించి. 168

క. ఖండనరిపుఖండన ఖల,దండన గుణమండనానితాంతప్రణుతా
ఖండల మణికుండల భూ,మండలధర విధుదినేశమండలనేత్రా. 169

శా. జంభారాత్యభియాతిఖండనపటిష్ఠప్రోల్లసత్ఖడ్గదో
స్తంభాభిష్టుతభూరిభూరిమణిదృప్తబ్ధప్రస్ఫుటోద్దామదా
మాంభోధ్యాత్మభిధాసమాశ్రిత సుతత్త్వా దీనరక్షాంచితా
రంభా దంభమహాభిలాష జగదారాధ్యాంఘ్రిపద్మద్వయా. 170

లయగ్రాహి.

సారఘనసారసువిసారసుమవారపటుహీరవరక్షీరధృతిసిగసితతారా
దారఘనపారదపటీరహిమశారదనిశారమణశారదశరీరమృదుముక్తా
హారమధుపూరసురవారణసమీరణకుమారవరహారవరహాగవిలసద్డిం
డీరబహుతారకతుషారకలిశారమణకైరవమహోరగపచారుతరకీర్తీ.

గద్యము. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణపదాబ్జధ్యానపరాయణ భూనుతభాగ్య
వినయ రామనార్యతనయ పండితసేవాసముచ్చయ కొత్తపల్లి
లచ్చయప్రణీతం బైన దాశరథివిలాసం బనుమహాప్రబం
ధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశారదాంబాయైనమోనమః.

దాశరథివిలాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీమహనీయకరదన కర, రామాజనమదన సుందరదన రిపుమహా
భీమకదన రుచిరసువర్ణామేయచ్ఛదన వేంకటాచలసదనా.

క. అవధరింపు మనంతరకథావిధానంబు భగవంతుండగు వల్మీకోద్భవుం డిట్లని చెప్పం
దొడంగె. 2

క. తమ తలిదండ్రుల కానంద మధిక మగుచుండ రాజతనయులు ప్రో
త్తమకృతవేషములైయు, త్తమవృత్తము పౌరులకు ముదం బొనరింపన్. 3

గీ. రామలక్ష్మణులు మనోభిరామలీల, భరతశత్రుఘ్ను లురుశుభభరితలీలఁ
గవలు గూడిరి జక్కవకవల పోలెఁ, వేలుపుఁకూడుఁ గూడు నర్థము గాఁగ. 4

శా. విద్యాభ్యాసి వసిష్ఠు నొద్ద ననుజాన్వితంబుగా నెంతయు
న్విద్యాభ్యాస మొనర్చి రాముఁడు మహావేదోద్ధవేదాంగము
ల్విద్యానాథుని యట్ల నేర్చి మఱియు న్వీరుండు ప్రోద్యద్ధను
ర్విద్యాపారగుఁ డయ్యె భీతి నవితోర్వీనాయకు లుండఁగన్. 5

చ. గజిబిజి లేక పేరఁ దురగంబుల నెక్కి రణంబొనర్చుట
ల్గజముల నెక్కి పోరుట లిలాస్థితి జన్యము సేయుట ల్వతాం
గజలదయుక్తిఁ గాండపటుకాండపరంపరఁ జూపుట ల్వరాం
గజనిభమూర్తి రాముఁ డధికంబుగ నేర్చె సహోదరాత్తుఁడై. 6

వ. అంత. 7

క. జారతుల న్వంచితబృం, దారకులం దుష్టజనవిదారకుల మహో
దారకరుణావిశేషులఁ, దారకరాజనిభముఖులఁ దారకనఖులన్. 8

మ. కని రాజన్యుఁడు పుత్రరత్నములకుం గళ్యాణము ల్సేయఁ జ
క్కని రాజన్యసుకన్యల న్వెదకుచో గాధేయుఁ డామర్షతో

కని రాజాగ్రణుఁ డేగుదెంచుటయు వేగంబొప్ప నమాత్యని రా
కనిజాధీశున కెఱిఁగించిరి భటుల్ గౌతూహలోపేతులై. 9

క. భటులిటు లెఱిఁగించిన నృపుఁ డటు సంతోషమున నెదురు పఱతెంచి శుభా
ర్భటులు లెసఁగఁ దోడితెచ్చెన్, ఘటునిక్రియ నృహితవినయభక్తుం డై. 10

వ. ఇవ్విధంబునం జితేంద్రియస్వామిత్రుండగు విశ్వామిత్రుం దోడితెచ్చి సుఖాసనంబున
నాసీనుం జేసి. 11

క. మునినాథుఁ డగుకౌశిక, మునికర్ఘ్యముఁ బాద్యమొసఁగి ముదమున రవిధా
ముని పాదశౌచవరజల, మునిజశిరంబున వహించి బుధులు నుతింపన్. 12

గీ. నాయము పవిత్రమయ్యెఁ ద్వదీయపూజ, నమున యుష్మత్పదాబ్జరజమున గృహము
నమితశోభనములకిర వయ్యె శిష్య,కోటికిని మీకుఁ గుశలమే కుశికవంశ. 13

క. ప్రాణతను,త్రాణధను,ర్బాణకృపాణంబులును గృపాపర యస్మ
త్ప్రాణపదసై్రణపదా,త్క్షీణతలును నీయవియ కుశికవంశమణీ. 14

క. పొచ్చెంబుగ నాడుట గా, దచ్చెరువుగ నిపుడ మీర లందఱుఁ జూడం
జిచ్చుఁ జొరుమన్నఁ జొచ్చెద, నచ్చిన పని యానతీయవయ్య మహాత్మా. 15

వ. అని యిట్లు మస్తకన్యస్తహస్తుండై యున్న దశరథునకు విశ్వామిత్రుం డిట్లనియె.

క. సత్యాధారములోత్తమ, సత్యసమాధారరాజసత్తమభాసా
సత్యాశ్రయచిత్తమహా, సత్యాంచితరూప విను దశరథమహీపా. 17

చ. కుశలమతి న్వసుంధర రఘుక్షితిపాలుని యట్టులన్నిరం
కుశగతి రక్షసల్పు దశరథుండవు ధర్మమతిం ద్విషద్గణాం
కుశ యినాంకవంశ స్వపకుంజర నావున మాకు సర్వముం
గుశలముసుమ్ము సాధునుతుఁ డుంతు తపోమహితుండు వెండియున్. 18

క. ద్రోహులు గాధానోర్వ్యస్య,స్నేహులు సంరేహులతి నిషిద్ధాశ్రమిళ
స్దేహులు ఖలమారీచసు,బాహులు చండతరదీర్ఘబాహులు వెలఁచన్. 19

చ. వివిధమఖంబు సేయుటకు దీక్ష వహించితి గాని వారు నీ
తివిడిచి యజ్ఞవస్తుతతిం బలుమాంసము రక్తవర్గము
లిడిన కనిఁచి మించి పటుతీవ్రగతిం గురియించుచుండు ర
ద్దివిజవిరోధు లధ్వర మతిర్లతిఁ బూర్ణము గాకయుండఁగన్. 20

ఉ. వారియహోస్త్రతం నిజనీవల్లభ వారిటు లెన్ని చేసిన
న్వారిశపించుటం దప మతక్ష్యము లోపము నొందుఁ గాన దే

వారివిభేదనక్రమము వార్త్రఁ గడుందలపోసి సత్కృపా
వారిధి వైన నీకడకు వచ్చితి మెచ్చితి నీదు భక్తికిన్. 21

శా. ఆపాపాత్ముల సంహరింపఁగ మహీయం బైనజన్మంబు లెం
తేపూర్ణంబుగ నిర్వహించి విలసత్కీర్తిం బ్రతిష్ఠింపఁగా
నీపుత్త్రు న్రఘురాముఁ బంపు మతఁ డానీరేజపత్త్రేక్షణుం
డీపృథ్వి న్నరుఁడై జనించె ఖలశిక్షేచ్ఛన్ ధరిత్రీశ్వరా. 22

ఉ. ఈతఁడు సర్వలోకగురుఁ డీతఁడు దానవలోకభీకరుం
డీతఁడు మాధవుండు మఱి యీతఁడు మాధవభావభావితుం
డీతఁడు సర్వభూతహితుఁ డీతఁడు భూతలధారి గావునం
భీతి యొకింతయేని మహిభృద్వర పొందకు పంపు మింపునన్. 23

వ. అని పల్కి శ్రీరాము నుద్దేశించి. 24

గీ. తానవారితలీల నిద్రావవారి, దానవారిగజంబుచందాన వారి
ముఖకమలములు నిజశిరోముఖకరహతి, గ్రమ్మఁ గన్గొనఁ దక్షుఁడై నచ్చు మఱల.

గీ. అమృత నవాంకురంబులు విసరుచు మఱగ్న, గ్రంథములఁ బడి హృదయాంతరంబునిండఁ
బ్రజ్ఞచెడె నవలగ్నంబు భగ్నమయ్యె, మేను గ్రానయ్యెఁ బ్రాణంబు లరిగెనయ్యె.

క. ఉల్లము జల్లుమనఁగ నో, మ్మెల్లను వెల్లదన మాన నింద్రసఖుఁడు భూ
వల్లభుఁ డల్లన నమ్ముని, తల్లడుఁ బలుకు స్మరంబు జల్లన పడఁగన్. 27

క. తండ్రి విను రాముఁ డొక్కఁడె, గండ్రలు రాక్షసులు వారిఁ గైకొనక కడుం
దీండ్రించి నిలుచు టొక్కఁడె, వేండ్రము లీమాట లుడిగి విను నాపలుకుల్. 28

సీ. ముఖపద్మసౌగంధ్యముఖముఖరితశిలీ, ముఖాగముఖుండు రాముండు గలహ
ముఖమున నాత్యాగ్నిముఖశిలీముఖపరం, పర్మ్ముఖుఁ డగు హరిదేవముఖసురప్ర
ముఖులు మఱియ్యము గూడి మొనయుతేరాముస్ముఖుల గాను జెప సుముఖుఁడవు గమ్ము
ముఖవిలోచనచతుర్ముఖపతి హాహ్ర, ముఖమహోత్తగతి దిఙ్ముఖమునీంద్ర

గీ. ముఖ్యదండ్రముసీధ్రగోముఖ యటంచు, గరము ఖరకరవంశశేఖరుఁడు దైత్య
ధనము ఖండితమగునఁట చిత్తము గలంగ, ముఖము దిగవైచె మానిసముఖమునందు.

చ. ఇటులు నధోముఖుండయి దశేంద్రియవృత్తులు మాని మౌని వై
కిటికిటులాడి కొంతవడికి న్మఱిగనెత్తి నరేంద్రచంద్రుఁ డ
వ్విటపులనెత్తోడ నిట్లనియె జానుగ నే నట కేగుదెంచి ది
క్కటనుతకీర్తి రైన సుముఖుఁ గాచెద నేఁచెద దైత్యవర్గమున్. 30

క. తేర్చు బలంబుల వేసము, కూర్చుకొని మహాత్ము మిమ్ముఁ గూర్చి ఖలవనిం
గార్చుచు నేర్పుపగిదిఁ బో, కార్చి సవనము నెఱవేర్చి యమరవరదా వనజా. 31

క. మునిసింహుఁడు నృపకుంజరుఁ, గనుఁగొని సటలునిగుడంగఁ గనలుగదుర ది
గ్గన గద్దియ డిగ్గనుతెంచి, చనము ద్యోగించి యద్దశరథునితోడన్. 32

మ. విన నర్హంబులుగానివాక్యముల నీవేళం బ్రశంసించి నా
వినరంకంబునఁ బుట్టి సూనృతవచోహీనాంతరంగుండవై
వినయంబున్నయముల్ భయంబు నయము న్విధ్వస్తముం జేసి తీ
వినమర్త్యుల్ మునులోలఁ బొంకఁగల వారే పాతకాభీరులై. 33

క. జ్ఞానంబు విడిచి సూనృత, హీనమ్మున కోర్చునాఁడె వింతియచాలుం
గానిమ్ము పోయివచ్చెదఁ, బోని మ్మనునంతలోన భూపతితోడన్. 34

చ. కడఁగి వసిష్ఠుఁ డిట్లనియెఁ గంజహితాన్వయ మౌనిపాదముల్
గడిగి విశేషభక్తి నొకగద్దియనుంచి మునీంద్రచంద్ర నీ
వడిగిన వెల్లనిత్తు నని యాయనఁ బల్కి కుమారుఁ గోరినీ
కడఁగి నిజంబుఁ దప్పుట మహత్త్వమె మెత్తురె నిన్ను సత్తముల్. 35

ఉ. తాఁప సమస్తవస్తువు లుదాత్తత నిచ్చెద నంచుఁ బల్కియుం
దాపసనాథపుత్త్రి యుచితంబె కుమారుఁ గుమారధీయుతుం
దాపసనాథు వెంట నుచితస్థితిఁ బంపు మితండు ధాత్రిలోఁ
దాపసమాన్యుఁ డీశనివిధం బెఱుఁగంగ నశక్య మేరికిన్. 36

క. ఈమునిశిష్యునికి కుశ, నీ మని మనమంత్రమేని యితఁ డల్గినచో
నీమనికిఁ జెల్లనిచ్చునె, యీమునికిం జోడు గలరె పృథ్వీనాథా. 37

వ. అని చెప్పిన విని. 38

క. గురునిభుఁ డగు గురునాజ్ఞన్, గురుతర ముని తల ధరించి గురునాజ్ఞ మునన్
గురుఁ డాకుచున్న తన నలు, గురుపుత్త్రులఁ గాంచి కృపయుగురుతిట్లుగన్.

క. బాలకుల నహితగజదం, బాలకుల వినీలనీలపవిహారకాలం
బాలకులకు గైసేయఁగ, బాలకమలముఖుల నపుడు బనుమటు దూఁ దగన్. 40

ఉ. తజ్జగదీశునాజ్ఞ ముదితాల్లుడితాత్మకలై రయంబునం
గొజ్జఁగ నేటినీట నృపకుంజరపుత్త్రులకుం గ్రమంబున
న్మజ్జనమాచరించి వదనంబులఁ గస్తురిరేఖ లుంచుచుం
గజ్జలముంచి రాట్పుత్రుల కన్నులఁ గన్నులపండువై చనన్. 41

సీ. అబ్జాస్యయొకతె శుభ్రాంశుకంబు లొసంగెఁ, బుష్పంబు లొకతీరఁబోణి యొసఁగ
నొకశైలకుచ బంగరుకటకంబు లొసంగ, గంధం బొకస్మరాంకుగనిభ యొసఁగ
ఘనవేణియొకతె ముక్తావళు లొసఁగ భ్రూకటిహారు రత్నకంకణము లొసఁగ
నొకఘనరసవతి యారాత్రిక లొసఁగ రంభోరువొకతె చంద్రహారములను
గీ. సంగ నబ్బాలురకు సొంపెసంగుచుండ, నిట్లు సైసేయఁ దల్లుల కెలమి మ్రొక్కి
రాజహంసల గతులనా రాజసుతులు, రాజహంసల గతుల విరాజు లగుచు. 42

సీ. తమమందహాసజ్యోత్స్నాప్రపూర మచటిచంద్రోపలంబుల నీర మూరఁ జేయఁ
దమకచమేచకతమము భిత్తికల యు, త్తమహీరములను నీలములఁ జేయఁ
దమపదపల్లవోద్గతశోణ మచటఁ గూర్చినకెంపులజిగిలోఁ గలిమి సేయఁ
దమవిలోకనసుధాధావళ్య మచటి గృహములకుఁ దగువితానములు సేయఁ
గీ. దమతనూస్వర్ణరుచులవిస్తార మచటి, సకలజనులకుఁ బరమహర్షంబు సేయ
వచ్చి మ్రొక్కిరి మృదుతనూవల్లులకును, దల్లులకు సద్గుణవతీమతల్లులకును. 43

క. మ్రొక్కిన దీవన లొసఁగఁగ, నక్కొడుకుల నెత్తి ముద్దులాడుచు నెంతే
మక్కువఁ బొబుకము లంటుచు, గ్రక్కున నారాజవర్యు కడ కనుచుటయున్.

చ. నలు వగురీతి వచ్చి మునినాథులకున్నరలోకభర్తకు
న్నలువురు మ్రొక్కి నిల్చిన ఘనంబుగ దీవన లిచ్చి రంతన
న్నలువురిలోన నగ్రజు ఘనాఘనరాముని రాముఁగాంచి య
న్నలువకుఁదుల్యుఁడు న్నియమినాథుఁడు నైనవసిష్ఠుఁ డిట్లనున్. 45

చ. రవినిభ బాలమేల మన రామునలక్ష్మణుఁజేసి తాపస
ప్రవరుని వెంటఁబంపుము శుభంబగు నీకును నీదునాత్మసం
భవులకు నంచుఁ బల్కుటయుఁ బార్థివుఁడు న్ముదమంది బాణతూ
ణవిహితపాణిహంసుల నొనర్చి ఘనర్చిన పుత్త్రమోహమున్. 46

క. ఒక్కింతసేపునకు దిగఁ, ద్రొక్కియతీశ్వరునిఁ గాంచి తోడ్కొని చనుమీ
చక్కనిబాలుర నని ధృతి, నెక్కొనఁ గా మతియు నమ్మునీశ్వరు తోడన్. 47

క. కంటి బహుకాలమునకుఁ గంటి న్నిముకంటివారి కార్యార్థము మీ
కంటెఁ గృపాపరు లెవ్వరు, కంటికి ఱెప్పవలె నుతులఁ గాపాడవలెన్. 48

వ. అని చెప్పి యాత్మజంబున నాక్షోణీపతి యక్షీణత్వంబునఁ గృతలక్షణులును, సకల
కళావిచక్షణులును, శిల్పపారణ్యాకృతలక్షణులును, శిష్టసంరక్షణులును, దుష్టజన
శిక్షణులును, ధర్మాన్వీక్షణులును, వినతలాలక్షణులును, బద్మపత్త్రేక్షణులును,

సమాచరితగురుప్రదక్షిణులును, లక్ష్మణులునగు రామలక్ష్మణుల సమర్పించుటయు
నవిశ్వామిత్రుండు. 49

ఉ. ఆడెదు రామలక్ష్మణుల నాదరపూర్వము గాఁగఁ జూచి కొం
డాడెదు రాజుఁ జూచి యిటులాడెదు భీతిని నేను వీరిఁ గా
పాడెదువాఁడ నే ధరణినంతయు దుర్గతినొందకుండఁ గా
పాడెదువారు వీరు దనుమాడరె దుష్టుల నన్నికృష్టులన్. 50

వ. అని యాతఁడిల్లం బలికె. 51

మ. తనకియ్యా నృపజన్ముఁ గూడి మహిమ న్వేంచేయఁ సంభూన్వలె
న్వనుకయ్యన్నయుఁ దమ్ముఁడుం గొలువఁగా వేంచేసె నమ్మౌని పా
వనధూళిర్లలితాంగముం ఘనజటాబంధం బుర న్నాకభూ
వనభూజాతసుమంబులోలిఁ గురియన్ భావంబునం బొంగుచున్. 52

క. కామక్రోధరహితు లతి, భీములు ధర్మాత్మనులుఁ గృపీటజనేత్రు
లామునిఁ గొలుమఖంబుల,తో మునిపతి వెంట దశరథునిసుతు లరుగన్. 53

క. చల్లనిగాడుపు గతు వెద,చల్ల నకటభూరుహముల సత్పూనంబు
ల్లని సేసలగుచుఁ జై, జల్లని రాలంగ సంతసమునఁ బొదలుచున్. 54

మ. గణనాతీతలసద్గుణాగ్రణులు రంగత్కాంచి కాకింకిణీ
క్వణనాసేచనకోరువిగ్రహులు లోకాలోకధైర్యు ల్సుధీ
జనదూరాయులు రామలక్ష్మణులు భాస్వద్వీక్షణు ల్సాగ్రగో
జనదూరంబు పయోజబాంధవునియోజ న్మించునమ్మౌనితోన్. 55

క. మది నానందించుచు నె,మ్మది నీగతి నేగి స్నేహమహిమ న్నగుచు
న్నదివోలెఁ బోలుచు సరయూ,నది గాంచిరి రామలక్ష్మణకుమారు లటన్. 56

సీ. పిఱుఁదులకెనయగు పృథుపులినంబులు, వాలసామ్యమగు శైవాలములును
స్తనసదృశంబులౌ చక్రవాకములు నే, త్రములకీడగు శఫలములగములు
బాహులవంటి శోభనబిసంబులు భ్రమ,రకసదృక్షములైన భ్రమరకములు
నాననశోభాసమానాంబుజంబులు, చెక్కులరీతి భాసిల్లుకుత్తు

గీ. లమరుపాక్కుళ్ళఁ బోలిన యట్టిసుళ్ళు, వళులకెనయగు వీచికావళులు గలిగి
నారీలాసమాసక్తనారికాన, నారుచిరవోలె మిగులఁ దనర్చు దాని. 57

మ. సరయూశైవలినీలలామఁ గని విశ్వామిత్రుఁ డా రాముతో
దరహాసం బలరఁ గుమార యుత్తటినిఁ దాడెం బంకజామోదస్మై

వరమహాకంకణహంసకోర్మికసుశోభాయుక్తయై కామినీ
స్ఫురణం బొంపు వహించెఁ జూచితివె యంచుం దత్సమీపంబునన్. 58

క. వనజాతతటమనోహర, వనజాత సుమప్రధూతవరగంధము లోఁ
గొని శీతవాతపోతముఁ, గొనియాడఁగ నిట్టు లలమికొనిన నలరుమన్. 59

ఆ. విశ్రమించి రామవిభురామవిభుఁ గాంచి, వత్స యీజలముల వార్చి రమ్ము
సకలభయనివారణకర మహావిద్యోప,దేశ మొసఁగువాఁడఁ దెలియ ననిన 60

మ. తనపాదోద్భవ యైనగంగమహిమం ద్రైలోక్యలోకాళిఁ బా
వనముం జేయుచు నుండఁ దాను సరయూవాఃపూరపూతాత్ముఁ డై
మునిసంఘంబులు దన్ను వార్చి ఘను లై మోదించుచుండంగ న
మ్మునియాజ్ఞ న్వెస వార్చి రాముఁ డనుజన్ముంగూడి భక్తిన్నతిన్. 61

క. కరములు మోడించి జగద్గురుఁడుఁ గళాయుతుఁడుఁ గౌశికుని గురుఁ డనుచుం
గరము వినుతించె విద్యాపరిగ్రహముఁ గోరి నియమభాగ్యం బసదే. 62

క. ఈపగిది నిభృతుఁ డైనమహీపకుమారకుని సంయమీశ్వరుఁ డభయ
ప్రాపకబలాతిబలవి,ద్యాపరిణతుఁ జేసి మఱియు నమ్ముని పలుకున్. 63

చ. సనకసనందనప్రముఖసన్మను లీమహనీయవిద్యలం
దనర బఠింతు రక్ష్యములఁ దానవబాధలు మానసవ్యథ
లనుకవు క్షుత్పిపాసలును దార్కొన వెంతయు సంతసం బగు
న్వినుము నృప యీగుణవిద్యలను వేడ్క భజించిన యంతలోననన్. 64

క. కొనియాడుచు విద్యలు చే,కొనియాడుచు ననుజుఁ గూడికొని హర్షించెం
దిననాథుఁ డస్తగిరి వొం,దిన నా ధరణీశసుతులు తృణతల్పములన్. 65

క. ఆరాత్రి నిద్రఁ జెందిరి, యారాత్సరయూతరంగజానిలమొలయ
న్వారిరుహాయతనేత్రులు, వారిరువురు వేడ్క మౌనివర్యసహితు లై. 66

వ. ఇట్లు నిద్రించి విశ్వామిత్రప్రబోధితు లై కాలోచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి. 67

క. వేగంగ మనోముదమున, వేగంగ మనోజ్ఞులయి విద్విషులు మది
న్వేఁగంగ మౌనియుతు లై, యేఁగంగ బవిత్ర యగుచు నేగంగఁ దగున్. 68

సీ. అట్టిజాహ్నవిఁ గని ద్యుమణ్యస్వవాజు,మణులు రమణీరమణులు లక్ష్మణులు రామ
లక్ష్మణులు సంతసమున నేలాలతాను,కూలకూలంబు నంత ప్రొక్కుచును జేరి. 69

చ. లలితతరంగరంగమునలాస్యము సల్పుచు నున్న రాజహం
సలు జలపానలోలుపలసద్విపయూథపపఙ్క్తిమేఘమం

తలము లటంచు భీతి గగనంబునకున్ వెసఁ బాఱి పాఱు లై
యలరెను శారదాభ్రముల మట్టులు దాశరథిం గనుంగొనన్. 70

ఉ. కమలకసేవితోత్కమునఁ గాముతురేణుపమానవర్ణ మై
యమరెఁ గనుంగొనంగ మధుపాళి సువర్ణత గాంచియుండ్కనె
ట్టేరులితురైవఁ జేరిన ఘుత్రింపతె యాస్యశ్రీ యుండుఁ గొఱకుం
డు మతి దూ వన్న పీవరమనోజ్ఞమహాప్రియుఁ డెవ్వుండెఁగన్. 71

క. అంగదులు వొంగ రంగ,దృంగము మజ్జఙ్ఝాఘునంగము జలమా
తంగరధాంగము సగమూ,పంగముఁ దటుహూణమ్రపసంగము నెసఁగెన్. 72

వ. కనుంగొని రంతం దత్సమీపప్రదేశంబున. 73

సీ. తాలహింతాలరసాలసాలతమాల,కృతమాలపృనసాలవితతిఘనము
సుపకంఠపీలకంఠోత్కురతకలకంఠ,కలకంఠయుతమనోజ్ఞప్రదంబు
సారపిసారవిస్తారసారసహార,హారధారకాసారకాన్వితంబు
రంగత్తురంగాభిమంగభృంగాంగనా,భంగసంగీతశోభాయుతంబు
గీ. గండభేరుండసముదవేదండకాండ,గండశార్దూలపుండరీకప్రచండ
శివజాలావనము మునిజీవనంబుఁ, బావనం బగు నొక్క తపోవనంబు. 74

క. కని రాముఁ డెవరి దాశ్రమ, మని మునిపతి నడుగ నాతఁ డావరమున ని
ట్లనియె ఘనాఘనగర్జా,ధ్వని దశదిక్సీమ దశధవళిత మెఱయన్. 75

క. విను నామాశ్రమ మిది రా,మనృపాలక తొల్లి మూర్తిమంతుండై పా
వననిష్ఠాగంధర్వుఁడు, ఘనతప మొనరించె నిందు కరళిగ నుండున్. 76

చ. పరమతపం బొనర్పఁ గని భగ్నవ కయ్యమతోడి పాత్రుఁ గూ
ర్తు రహించటంచు దేవవిగ్రతు ల్పసుతు ల్ఘట్రియింప నేగి చె
చ్చెర హాసుచిత్తముం గలఁగఁ జేసిన నాతఁ డెఱింగి మాఱు భీ
కరనయనాగ్ని దగ్ధతఁగా నొనరించె నిమేషమాత్రలోన్. 77

ఉ. కాముఁ డెఱుంగు నే యుచితకాలగతు ల్దనునిట్లు భీముఁ డై
భీముఁడు చూడ దగ్ధుఁ డయి పృథ్విచలింపఁగ వ్రాలె వ్రాలిన
శ్రామ తదంగసంగమున రాజిలు నివ్వమయంబు నంగసం
జ్ఞామహిమంబు వొందె నని గాధిసుతుం డెఱిగించి వెండియున్. 78

క. ఐ నిది నృపాల యాధవుస్పరిన్మథ్యము ఘనకలుషపరితుయ మిచ్చో
ట నతన మాయిన శేనుని,బు నతి రేయు రూకుఁ గడపి ప్రొద్దు వోడినన్. 79

క. పూర్వాహ్ణమునం దైనను, నేత్రము విప్పించి కనుచు పూర్వ మార్గం
గాతో మును నడచు న్నాని, చేతో మున మొనర న్నుతిసేయుచు నేగెన్. 80

చ. అమునిశేఖరాగమున మన్నృపమాత్రమహేశ్వర్ల లాలసిం
చి నిర్భర నేలనంది మునిసింహుల సన్నుతు లాచరించి మిం
చినట్టి నమస్కృతాన్య ములచే నలరించి నుతించి యంతటన్
ఘను లమరాధిపుండ్రు గాంచి నుతోపము నాదరించినన్. 81

వ. తదనంతరంబునం బరమతపఃప్రభావధురీణులు శమధనాధ్యక్షులు నగు
శిష్యులు నాసాగ్రదృష్టులు నైన మునులు ఋషులు నై యున్న నవా
ధారహితవ్యగ్రయోగానుసంధానులు మహాసమాధి నలంకారములకు సామాజిక తా
నోభిరామంబును మనోహరమేరుకవేదనాదభరితంబును నిరస్తసమస్తమనోకంబును
సమరసంపూర్ణాలతావితానవనికేతనాభినవభిల్లపల్లవపతివారిదాను కారిమిల్లివల్లికాదవి
క్సారితంబును ననవరతఫలనిర్ఝరిశుకపికనిర్భరనిశాకము ఖగకులరాజకిక ముఖ
ఖగముఖరగ్గదిరఫలాగ్రగ్రహ రసాకార పరిపూర్ణబాల్యపరిపవనరాజత్ప్రవేశివిహార
మాణవాణిమాణవకచంక్రమణచకితయూథనవ్యమయూరకరుణచింతితమునికులోలల
తాలతాంతకోలిరాసమంత్రి మిళిందబృందసముత్కీర్ణరవమును గిరిస్వసరోజనిక
ఫణిఫణామణిస్ఫూర్తిలక్ష్మీశోభాభయకంపితావచ్ఛభల్లూకరాజీవవక్త్రకైరవకో
కనదసరోవరవిరాజితంబును, కాకలీకోకిలకూజితంబును, జమరీవాలవాలవీజితంబును,
విశాలపక్షశాలాజాలానుకూలంబును, దుష్టనికృష్టనిశాచరప్రతికూలంబును, గుసుమిత
నీపంబును, సరయూగంగాసమీపంబును, నిరంతరశీతలచ్ఛాయాతిశీతీకృతపథికజనతా
శ్రమంబు నగు సన్మునులయాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి యగణ్యపుణ్యకథావినోదంబులం
బ్రొద్దుపుచ్చి రాత్రియగుటయుం గృతశాల్యకరణీయుం డై యుండునంత విశ్వామిత్రు
ననుమతంబున రాముండు. 82

క. తను మానులు గొనియాడ నృపతనుచేతో మోదభరితమున నిమ్మానసుఁ డై
తనువారినీలలసద్ద్యుతి, తృణతల్పము నావరింప ధృతి శయనించెన్. 83

ఉ. తమ్ముఁడుఁ దాను నిట్టు లుచితమ్ముగ నవ్వలఁ బ్రసన్నుఁడై
తమ్ముల నెంతయు న్నుచిత మ్మగు నో శయనించి వేఁ బ్రభా
తమ్మున హృష్టచిత్తుఁ డయి తమ్ము మునీంద్రుఁడు మేలుకొల్ప భూ
తమ్ముల నేత్రపర్వముగఁ దమ్ములవిం దుదయాద్రిమీఁదికిన్. 84

క. చేరకమును మేల్కాని మం,తిరక టుకశింజినీవిశేషము లమరన్
మారకమనీ యకము లరి,మారకు లిరుగెలపు రామునకు నంతన్. 85

క. సంధ్యాకాలికవిధు లన, దంధ్యగతిం దీర్చి జ్ఞానవారిధినిజచి
త్తాంధ్యము లగువారు గాంచి, వింధ్యాచలధైర్యుఁ గాంచి వినమితు లగుచున్. 86

ఉత్సాహ. వారి నాదరించి మౌనివల్లభుండు జాహ్నవీ
వారి చే తరించి పోవ వాంఛచేసి పూజల
న్వారిగా ఘటించి మ్రొక్కి వచ్చె మౌనివర్యుల
న్వారియాశ్రమముల నుంచి భాగ మంచితంబుగన్. 87

క. తరణి యుదయించుచుండఁగ, ధరణీకులాభరణు లన్నదమ్ములు గొలువం
దరణిన్ భవభయసాగర, తరణిన్ జాహ్నవిఁ దరింపఁ దా నుద్యతుఁ డై. 88

గీ. యానపాత్రమహామహాధ్యాని మౌని, యానపాత్ర మధిష్ఠించి యరుగుచుండ
వడి గరము వొంగె హరిజగన్నాథుఁ దాల్చు, తన భువనప్రసిద్ధి గాంచితి ననుటంచు.

గీ. పావనాకనుథేశనందనులు రామ, లక్ష్మణులు లక్ష్మణ లు పుణ్యాలవారిఁ గడచి
నెడల నెడలనిరవముల నెలమినాల, కించ కించిజ్ఞ దూరు నక్షీణపుణ్యు. 90

ఉ. క్రాలుచుఁ జూచి మౌనిజనకౌశిక యిమ్మధురారవంబు లి
ట్లాలు గతిన్నివంబడియె నాకుగవృత్తి వశంబునంద యా
వేలచి తత్ప్రవృత్తి వతివేడ్క నదభ్రమహాభ్రఘోషనీ
కాశఘనోత్కలం దెలియఁగా నెలవి మ్మవి యంచుఁ బుట్టెనో. 91

వ. అనుటయు. 92

క. సరయూగంగాసంగమ, తరంగసంఘట్టనాద్భుతప్రభవమహో
త్తరనినదము లివి మ్రొక్కుఁడు, కిరణు వినీతు లయి ఫాలఘటితాంజలు లై. 93

వ. అని యానతిచ్చుటయు. 94

క. జలరాజుసోయగముఁ గ, ల్వలనే లగ్నములను గలకవలవాఁపుడ
వ్వలను గనుంగొని మ్రొక్కుచు, వలసినయవి యెల్ల మౌనివలనఁ దెలియుచున్.

క. కలమాదిసస్యములు విచి, కలమాలూరాదిలతలు జ్ఞానజాతంబు
ల్లలమానితతీరంబున, గలమారాజులు డిగిరి కౌశికయుతు లై. 96

క. వలిగాడు పెదిరికొన న, వ్వలి యొద్దన నట్లునాక వదిలి యరుగుచు
న్వలిముఖులు లాయుశరభా, వలి ఫేరవఘోరతరరవలి గలదానిన్. 97

గీ. ధీకరం బగు దాని తమాలతింత్రిణీక తమ్యాలపటలి క్రకాక కాక
పీలు కాశోకవితతశేఫాలికామ, ధూకబంధూకవటము ఖానోకహములు 98

క. కలిగిన మోదూషిత మై, యులుచు త్రసువోలె దురవగాహం బై తా
కుల పెతుమూఁకలచే సం, కుల మగు దాని నొక పెద్దకోనం గనియెన్. 99

చ. కనుఁగొని యియ్యగమ్యమగు కాననమెవ్వరిదో మునీంద్రచం
ద్ర నుడువు మంచు వేఁడిన నతండు మహాదరణంబు మీఱ రా
మ నగవిభేది వృత్రుఁ బరిమార్చిన బ్రాహ్మణహత్య చుట్టుము
ట్టినఁ దగఁ దద్వినాశము ఘటింపఁ దలంపమునీంద్రబృందముల్. 100

ఉ. మౌనులఁ గూడి పావనకమండలశీతలవారిసేచనా
నూనవిధానము ల్సలుప నుత్కటమౌ మలదుష్కరూశము
ల్మానవనాథపుత్త్రి విను మానగభేదితనుచ్యుతంబు లై
మానుగ నిమ్మెయిం బడె నమర్త్యులు మౌనులు సంతసింపఁగన్. 101

క. ఇద్ధరణిపయిం బడిన, న్వృద్ధశ్రవుఁ డంతటం బ్రహ్మప్తాత్ముం డై
శుద్ధతనుఁ డయ్యెఁ బిదపఁ బ్రసిద్ధముగా మలకరూశచిహ్నిత మగుటన్. 102

క. మలదకరూశము లనుచు వి,మలదయ నామములు వెట్టి మానితదేశం
బులు ధనధాన్యసమృద్ధిఁ,బులు రెం డొనరించె సురలు మునులుం బొగడన్. 103

ఉ. ఇందునిభాస్య రామ విను మీగతి సొం పెసలారుచున్న సం
క్రందననిర్మితంబులు పురంబులు చేరి దయావిహీన యై
సుందునిభార్య శౌర్యమునిశోషిణి తాటక చాలనార్త యై
యుందలి మానవు ల్వెగడ నందఱ ద్రుంగెఁ గ్రమక్రమంబునన్. 104

క. మందుని సిరివలె మనుజుల, మందునకు న్లేశయుండె మదమునఁ దినె నే
మందు నరేశ్వర వరలేశుం డనుమాడంగ బలసమగ్రుఁడు లేమిన్. 105

క. తనకంటెన్ బలితనయుఁడు, తనతనయుఁడు క్రూరుఁ డగుచుఁ దత్పౌరుల ద్రుం
గ నలరి యమ్మారీచుని, జననియు నధ్వసులఁ జంపు జనని యాతములన్. 106

క. అప్పటి నుండియు రాఘవ, యప్పట్టణయుగము శూన్య మయియుండుట చే
నిప్పగిది మార్గములు కడు, నొప్పక దుర్గమము లగుచు నుండు ననయమున్. 107

మ. ఇట తాటక యర్ధయోజనమున న్స్వేచ్ఛావిహారంబునం
దిటమొప్ప న్నివసించు దాని కదుపై దేవేశుఁడుం బోవలేఁ
డటుగాన న్వెస దానిఁ జంపి యశ మత్యంతంబుఁ జేకొంటు క
చ్చోటునుం బోవఁగ నీకుఁ దక్కవశమే తోఁచిన యొవ్వారికిన్. 108

వ. అని మఱియుం దజ్జన్మబలపరాక్రమప్రకారంబు లుపన్యసించుచుండం బాత్రితసవన
వాటిక యగుతాటక యున్నవనంబున కభిముఖు లై చనిచని 109

చ. మునివరు నాజ్ఞ దుష్టమృగము ల్వెగడొందఁగ సన్మునీశ్వరు
ల్వాని ముదమొంద రాముఁ డరవిందదళాక్షుఁడు దక్షుఁడై కరం

బున విలు సుందరం బెసఁగఁ బూని భుజాబలసూచకంబుగా
నినకులసార్వభౌమ మొరయించె దిగంతర దంతురంబుగన్. 110

గీ. అమ్మహాధ్వని నిజహృదయమ్ము గలఁపఁ, ఘోరరయమున సుకేతునికూఁతు రంత
నఖిలజనములు బెగడంగ నార్చికొనుచుఁ, బండ్లు గొఱుకుచుఁ గ్రుళ్ళి పైఁ బాఱుతేర.

క. కని రతివిశాలకుక్షి, న్మనుజామిషభక్షిణిని సమగ్రవిపక్షిన్
ఘనపవనకరేణుని బ్రహ్మణగుణహాన్యక్షి లోహితాక్షిన్ యక్షిన్. 112

వ. కనుంగొని రాసమయంబునం బవిత్రచరిత్రుం డగువిశ్వామిత్రుండు దశరథాగ్రపుత్త్రున
కిట్లనియె. 113

క. మానిని యను ననుమానము, మాని నియమిహంత్రి దీని మడియింపుము రా
మా నిను యశంబు వొందెదు, మానియమితవృత్తి నీకు మానితము గదా. 114

సీ. అనుచు మహాప్రేమ నారామునకు మాని, యానతి యిచ్చుచో నన్నిశాటి
కటురజఃకలితన స్క్రారణినమ్ముప్వ్రగ, మించి రజోవృష్టి ముంచి ముంచి
దూషితం బగుతమోరూపిర నని తెల్పు, మాడ్కిని మాయాతమంబు నన్ని
హెచ్చుసత్త్వము వొట్టవచ్చిన లేడు క, నుంగొనుఁ దనుభంగి నోరు తెఱచి.

గీ. చిత్రము శిలామయం బనిచెప్పునట్లు, పరుషపాషాణవిసరము ల్వాఱపి పఱపి
వారిజాప్తేద్ధతేజుల వారి గ్రమ్మఁగఁ, దాయఁ జను దెంచెఁ గాలఁబు దాయకలన.

వ. కెండియు నన్నక్తంచరి. 116

ఉ. మానక వైపయి న్వివిధమాయలు నన్నుచు దుష్టచేష్ట న
మ్మానవనాథనందనుల మానవమాత్రులుగాఁ దలఁచి దు
ర్మానమదాతిరేకమున మానస మంతకునంత కుబ్బ న
మ్మానవమాంసభోజి యనుమానము మాని పరాక్రమించినన్. 117

క. కని రాముఁడు తన్మాయా,వినివారితశరము వఱపి విరతకృపం డీ
నిని జంపుట యెట్టులు మా,నినిజంపుట దోష మంద్రు నిగమాచారుల్. 118

వ. అని దయాస్వరూపిగావునం బాపి నక్ర్కమరూపిణి విరూపిణిం జేయనిరూపించు
సమయంబున సమీపించి విశ్వామిత్రుండు. 119

ఉత్సా. రామ సద్గుణాభిరామ రామ యంచుఁ గ్రవ్యభు
గ్గ్రామ నిష్ఠ పంపఁ దండ రాదు నిన్ను తొల్లి సు
త్రామవందితుండు చక్రధరుఁడు భృగునిభామ సు
ద్దామ దుష్టకామఁ జంపి దాన దోష మొందెనే. 120

వ. కావున. 121

సీ. తాటకను వధించి తపసుల మెప్పించి, గహన మివ్వనము నిష్కంటకంబు
గావించి పుణ్యంబు గట్టికొ మ్మదియును, గాక మునాజ్ఞ నిక్కంబునకాశ
జెప్పిన నీకుఁ దోషం బగుఁ గాని దోషంబు గా దిదె ప్రదోషంబు దాయఁ
జనుదెంచె నేని రజనిచరులకు బలం, బధికంబు గావునఁ బధికు లలర

గీ. వృథభవద్బాహుబల మాదితేయు లెల్ల, వినుతి సేయంగ రక్కసు ల్వ్రేగు నొంద
జేసి శోణిత మనుడు నమ్మునిమాజ్ఞ, నఁబు తాటకఁ జంపుము సంశయంబు మాని.

ఉ. వైపయిఁ బ్రస్తరంబులును బావకమున్ని గుడించి మిటి యే
వైపునఁ దాన యొక్కడ లుగ్రతర్జనగ నార్చుచు వచ్చి వచ్చి నా
క్షేపితపక్షిరాజ మనఁ జెన్నగుచున్ వృథక్రూరమేయముకా
వైపక తత్సహాప్రగజసర్వము వ మ్మయియుండె దాటకన్. 123

క. అరాము యదూరంబున ని, ట్లారాముకేసంబు పటుతరాగ్నిశిఖఁ దాఁకెన్
ఘోరం బగు తద్రూపము, నీరం శై తెరఁగిఁ దపసినికరం బలరన్. 124

క. హాటకవర్ణుఁడు రిపుకర, హాటకకలహాంసధైర్యహాటకగిరిని
ష్కూటుఁడు దనుజాఁడు మే లనఁ, దాటక మునియాజ్ఞ నతఁడు దాఁటుకె కూల్చెన్.

క. మునిపతి యాతూహలమున, మునిఁగి భుజాద్రఁణవిక్రమున సద్గుణధా
ముని రాముని నాతనితమ్ముని శాస్త్రవశైస్త్రముల నర్పించెన్. 126

వ. తదనంతరంబున. 127

శా. రాముం బుణ్యగుణాభిరాము భువనత్రాణైక కాము న్మహో
ద్దాము న్విక్రమకాముఁ జామతుకు సుత్రాముండు బృందారక
స్తోమంబు ల్దనుఁగొల్వఁ గల్పసుమవృష్టు లున్నన్న గావచ్చెఁ దే
జోమాదంబునఁ గౌశికుండు భయభక్తు ల్మిమ్ము నగ్గింపఁగన్. 128

వ. వచ్చి వృద్ధశ్రవుం డమ్మువ్వుర నభివందించి ధామనిధ్యన్వవాయసోమనిధిసుధాధా
ముం డగురాముం గనుంగొని విశ్వామిత్రున కిట్లనియె. 129

శా. అస్త్రాసంబునఁ దాటక న్వివిధమాయానాటకం దున్మి శో
కస్త్రాణైకపరాయణత్వమున లోకాలోకధైర్యధ్యుఁ డీ
పుత్రాగ్రేసరుఁ డాదివిష్ణుఁడు కృపన్ భూభారముం దీర్ప గా
మిత్రాఖ్యాన్వయవార్ధిచంద్రుఁ డయి జన్మించె న్మునీంద్రోత్తమా. 130

ఆ. మతిరమానితుఁడు దుష్టమూర్ఖులఖండించి, శిష్టజనులఁ బ్రోది సేయుకొఱకు
మహితకరుణతోడ మానవాకారుఁడై, యవని నవతరించె ననుచుఁ బలికి 131

క. శస్త్రాస్త్రము లీర్వురకుఁ, జాస్త్రోక్తి విముక్తి కుశికసూనుఁ డొసఁగెన్
స్వస్త్రాభరణంబులు గద, శస్త్రాస్త్రము లట్లు సంతసముగా నమరున్. 132

క. శ్రీకరతరకౌశిక నా, కాకాశిక మగువనంబున న్మునివినుతుం
డాకౌశికుఁ డీక్షించి చనె, నాకౌకసు లెల్లఁ గొలువ నాకౌశికుఁడున్. 133

మ. అకలంకం బగు వస్తుదస్త్వయసముద్రాభ్యుంనుఁ రాముండు గా
శికుఁ వెంటన్ జనకాజ్ఞ నేగి యట దోషింపం గ్రూరాఁద్రైలోక్యకం
టకి యాతాటకఁ దున్మెనంచుఁ దెలియ న్నాతాశిలోకంబు వా
రికిఁ దెల్పం జనుభంగి నస్యపరవార్ధిం గ్రుంకె మిత్రుం డొగిన్. 134

క. సమయకదంబకదంబక, మమరం బుష్పించి యతిశయం బగునా కా
శమనెదురితటాకమున నే, క్రమ్మిగం బువు రాల్చె నన్నగతి సంజయూంకన్ 135

క. తత్సమయోచితకృత్యము, లుత్సాహపురస్సరముగ నొనరించి కడు
న్వాత్సల్యంబున వత్సల, నుత్సంగముఁ జేర్చి ప్రీతి నుపలాలించెన్. 136

వ. ఉపలాలించి 137

క. పుణ్యజనరహితవింధ్యారణ్యంబున రాజపుత్త్రరత్నంబులతోఁ
బుణ్యస్థలమున సుగుణాగణ్యుఁడు నిద్రించె నగ్రగణ్యులు వొగడన్. 138

ఉ. గ్రామణి సేవితుండు చతురబ్ధిఘనుండు నిషాతతేంద్రియ
గ్రాముఁడు గాధినందనుఁడు కాశ్యపసారథి వేడ్కఁ బూర్వగి
గ్రామ నలంకరించుటకుఁ గా జనుదేఁ కమున్న భీమసం
గ్రాముల రామలక్ష్మణుల గాఢదయామతి మేలుకొల్పెన్. 139

క. లలి మేల్కని యాన్నపపుత్త్రులు కృతకృత్యు లయి శర్మదుం డగుమునిపుం
గ్రవుల వారల నెత్తి ముదమున, నలఘుఁడు దీవించి శిరము లాఘ్రాణించెన్. 140

వ. ఇట్లు గాఢాలింగనపూర్వకంబుగా గారవించి చారుమేఘశ్యాముం డగు రాముం గనుంగొని కామరూపంబు లగురోపంబు లొసంగెదం గొను మని పరిహాపితనిర్వక్ర కారిభుజాదండచక్రం బగుదండచక్రంబును వినాశితనిశాచరచక్రంబును పాలితధర్మ చక్రంబు నగుధర్మచక్రంబును విపక్షవ్యాధయుశూలం బగుశూలంబును విరాధ్యతకాల పాశం బగు కాలపాశంబును ప్రధమాయావంతంబగుమాయావంతంబును దృఢశక్తి యగుశక్తియు దుష్టసంవర్గం బగుసంవర్గంబును బ్రహ్మాస్త్రబ్రహ్మశిరోస్త్రనారా యణాస్త్రంబులును నశనినిభంబు లగుపక్షనాభ మహానాభ సునాభసర్వనా భంబులును మఱియుం బేరుగల నానాముఖంబులగుశిలీముఖంబులును సంప్రయోగో పసంహారక్రమపూర్వకంబుగా నొసంగుటయు శుచీభూతుం డై పరిగ్రహించి య

శ్బాణంబుల నుద్దేశించి మిమ్ముం దలంచినప్పుడ రావలయునని నిర్దేశించి యనుజసమే
తుండై కౌశికు నాలోకించి పునఃప్రణామంబు లాచరించి యవ్వలం జనుమండి సకౌశి
కృతప్రకాండకాండం బగుకౌక్రూరమమండంబుఁ గనుంగొని యివ్వనంబున ఘ
నం బగుతపం బొనరించిన మహాత్ము లెవ్వరనుటయు నిది త్రివిక్రమదేవు పూర్వాశ్రమం
బని యెఱింగించి విశ్వామిత్రుండు వెండియు నిట్లనియె. 141

ఉ. బలియను చక్రవర్తి గురుభార్గవశాసనవర్తి లోకము
ల్బలిమిఁ దనంతఁ జేర్చి సురపాలకు నొచ్చి కడంక నిర్జరా
వలి వెసఁ దోలి వారల నివాసములెల్లఁ బరిగ్రహించి దై
త్యులఁ దగ నేలి జన్నము లనూనముగా నొనరింపుచుండఁగన్. 142

క. నాకౌకసులు దనూకను, లై కడుదుర్దశల నొందఁ దనరి విరతశో
కాకులితమానసాంబుజ, లై కశ్యపుఁ జేరి నిభృతలై యిట్లనియెన్. 143

క. నాపుత్రులు దితిపుత్రులు, రూపింపఁగ నీకు నొక్కరూపయయును స
ద్వ్యాపారుల నేలుట దు,ర్వ్యాపారుల వాంఛ సేత న్యాయము కాదే. 144

వ. అని తన తనయులకుం దన సవతికొడుకులవలననైన యుపద్రవం బెఱింగించి సురలకు
శుభాపాదకం బగుదాని నానతిచ్చే యంచు సుడుంగక వెడలు నశ్రుకణంబుల నడని
పాదంబు లభిషేకించుచున్నం గనుంగొని తపోవిశేషంబున సర్వంబు నధికరిం బగుట
నొక్కింత విచారించి కశ్యపుం డిట్లనియె 145

మ. తరుణీ యొక్కటి దుర్వ్యవేగతి సంతాపించె గుర్వద్ధయూ
పరు సర్వేశ్వరు నాశ్రితార్తిహరణప్రావీణ్య లక్ష్మీయుతున్
హరు భూతాత్మకుఁ బూజ సేయ నఖిలార్ధావాప్తిచేకూఱు శ్రీ
హరి సేవించినవారికిం గలదె దైన్యక్లేశసంతాపముల్. 146

చ. అని ప్రియమారఁ బల్కుచుఁ బ్రియాసహితుండయి నిర్జనంబున
న్ననుపమతపం బొనర్పఁ గని విశ్వమయుండు జనార్దనుండు స
జ్జనసులభుండు వారి దగు శాంతతపోవిభవంబు మెచ్చి మీ
తనయుఁడనై బలిం జెఱచెద న్నాకలోకము వజ్రి కిచ్చెదన్. 147

క. అని యంతఁ దిరోహితుఁడై, చని యమ్మునిదంపతులు దృశ్యం బగుసంతో
షనిమగ్నులుగా విష్ణుఁడు, జనియించెం గశ్యపాగ్రసతికి నదితికిన్. 148

క. వామనమూర్తి గశ్యపు, వామనయన కనిన విరులవానలు గురిసెన్
గామమహేశ్వర వినుమా, వామనునకు నీకు భేదభావము గలదే 149

క. ఉపమాతీతుఁడు హరి కృష్ణపవనజానుఁడన నాత్మసంభవుఁడై తా
నపనీతుఁ డయ్యెఁ దగ నెత్తిగి పతిపక్ష పొందె వేదగోప్తా మఱియున్. 150

ఉ. ఆతఁడు తల్లిదండ్రులకు సన్నుతుఁడౌ బ్రియుఁ డాచరింపనై
త్యాగరత నైజ గంధము లయుం బోనరింపఁ దలంపు గల్గి ని
గూఢత నా బ్రియుండ దగువిద్యాచనందను జేరి యమ్మహా
రాత్రి కడంగి శాస్త్రవిహీత మ్ముగు నగ్నివ తెల్ల జేయుచున్. 151

మ. కులగోత్రంబులు చెప్పి బ్రాహ్మణుఁడయి సత్పుత్రుండు దీవించి మ
త్కులగోత్రాచలధైర్య దైత్యుఁ గని గత్తోనాథ ని న్నెల్లని
త్కులగోత్రామరులం బ్రదాత నమునుం గొండాడఁగా మాఁడె మ
గ్గులగోత్రన్నిను వేఁడవచ్చితి మదగ్గోత్రాబ్ధిపావకా. 152

క. ఇమ్మాగనిష్ఠోచిత నా, కిమ్మా పదత్రిభుధరిత్రి నిది యిచ్చుటచే
నమ్మతివడి నీసర్వస్వ మ్మిచ్చినయంతసంతసమునఁ బొందలుదున్. 153

ఉ. అను నెడ భార్గవుఁ డీవల, దనుజడిగిన నడుగ కయి పిత్రాజ్ఞమున నోఁగఁ గూడై
యుఁగిఁ గొనియాడుచు నాన్యుమ్మను గొనియుం బాలుఁ డుదకపూర్వము గాఁగన్.

వ. ఇట్లు విశ్వంభరాదానాదానమాహానవవానంచేతం బరిప్రాప్తం బగుటకుఁ సమ్మ
నిజనఁబులు మహాసుహాయిం దనియుచు, సర్వవ్యాపకుం దనియుచు, వాక్య్రాతీహరుం
డనియుచుం గొనగుణకవచనంబులు నెగడింప దలంచినచందంబునం బ్రహ్మాండకరం
డంబు నకుల మికులం బెరిఁగి నొక్కపాదంబున వసుంధరయు నేకోక్కపదంబున
వియత్తపద బును సమాక్రమించి త్రివిక్రముఁడై యదికపాలు బలి న్బంధించి కరుణాగ
సంబున రసాతలంబునకుఁ బుచ్చి ప్రాగ్రగణ్యం బగుత్రివిష్టపంబు విష్ణుకొసంగి
కృతకృత్యుం డయ్యెం బ్రసిద్ధం బగునీసిద్ధాశ్రమంబున నవేకులు సిద్ధిం బొందిరి గని
చెప్పిన మహాసందర్భంబున నైభగా బ్రముదుగా 155

క. కంత్రిమి పుణ్యాశ్రమములు, వింత్రిమి సత్పథముఁ ఖగుల వేదములు మునుఁగం
గంటిమి తీర్థంబులఁ గడు, మంటిమి నీకరుణ సుగుణమహిమాభరణా 156

క. అని చాతుర్యంబుగఁ బల్కినరామునిపల్కు లాలకించి ముని ముదముఁ
బుఁ బొంగి రామ నీ వెఱుంగనియర్థము గలదె ముజ్జగంబులయందున్. 157

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 158

సీ. విశ్వామిత్రాశ్రమమ్మున, సవన మొనర్ప నుత్సవముతోడ
దోరఁగొన మునులకు దొరకును గడుభీతి, గలిగించి కలఁగించి కలఁచి బన్ని

మదమున నధికసమ్మదమున నురుశక్తిపూర్వము బ్రాహ్మణపూర్వకముగ
బార్వతీశు లిట్లుపూర్వభాగముగ వర్ణించి చిత్రముల వాక్రుంచి పిమ్మ

ఆ. మాచరించి పోవు రక్షులు గాకుండ, సహజాంశలనిరాజు సహజుఁ గూడి
రాక్షసుల వధింపు రక్షింపు ము మదిధ్వరంబునకు నిరంతరాయముగను. 179

క. అని పవనోన్ముఖుఁడై పల్కిన రాముం డిట్టు లనియెఁ గృపపుణ్యుఁడ వీ
వొనరించెదవిను తాధ్వర, మునకు న్విఘ్నంబు సేయఁ బురహరుడవకే. 180

క. నీకరుణ గలిగనేని యు, నేఁ దానీశులు వచ్చి నేనియు వెసఁ బో
నీక వధి తు మ యజ్ఞని, రాకరణాల రక్షసుల దివం గుశ త్రిభ. 181

శా. అంచు న్రాముఁడు సౌమిత్రియు మహాహర్షంబునం బల్కఁగా
వించు న్వగచుము మించి పుంచుశిశిరింపం దక్షరంబుం బ్రవే
శించె న్సంచితసంగ్రు లంబలియుచు త్సేవించి పూజింపఁగాఁ
జాచచ్చాపకళావణు ల్పదసుగు ల్వ బ్రీతుల్లై నెం డఁడె. 182

క. వృతులతాపటిమతా, వ్వ్రతిత ము బుద్ధిజ్ఞనమున నిశ్చయ్యవిక్రమం
దక్షిణాత్మనయునఁ గ్రతు, నిజతుఁ డై యొప్పె రాఘవుని యాజ్ఞన్. 183

వ ఇట్లు వాఁ డటుతో న యాంబున 184

మ. కృతకవితా మాఁనుఁ డర్భిక్షుఁ డభ్యున నత్వరంబునం
గృతకాండీయుఁ డై పాయునిండ్రపుగలూర్పగఁ డై కరుంబరి
వృత్తా మునుభూతధాత్రిపయిఁ గేశవాదిశ నర్చికాంక్షయుం
గృపమతి నాచరింపఁ గొడఁగెం బినూను బయాఖిలాశుఁ డై. 185

ఆ అంత రాజపుత్రు లాలునవసంబున, నీతు యము ము యలు దె ఆపఁ దెలిసి
సవనవిఘ్నకరుల సము యించి కావఁగ, నిష్ట మిల్ల చిప్ప నిచ్ఛసేసి 186

తే. చాపము లెక్కువెట్టి యుయునాపలు నాపలలాగు లెప్పుడే
వైపునుండి వచ్చినన్ వ్రచ్చెద మంచుఁ గడఁగి ధీయుతులై
చూపులు వ్రింద్రకే దిశలు సూనుము నిద్రలు నేఁచియుతులై
రూపిక నట్లు కాచికొని యుండిరి దక్షరా పలక్ష్యముల్. 187

ఆ అట్టు లయ్యును వినము లైన నాఋవదివ, సయున నమితసంతసమున మౌని
వేలుపూర్ పూనువిరతి యజ్ఞంబున, నగ్రసమితి యట్టు లాచరించె, 188

ఉ. మేచకపాకోమధూమ వతిమేదుర మై గగనంబు ముట్టినం
జూచి నిశాచరుల్ కనదసూయలు ధర్మవివర్జితక్రియా

నీచులు తన్మఖంబు మహానీచులరై బూర్జము గాక యుండునా
లోచనచేని ఖండితు ఖలు ల్వరధర్మవినాశ మొందరే 169

శా. మారీచాదులు మానుషాను లతిఘోరాస్త్రస్వభావంబుల
వ్యాప్తిన్ బ్రబలలోరు కీర్తి దనుమానంబు న్నసక్తించి యు
ల్లాయాధింగడు నాచరించు సవనవ్యాపారముల్ జూడఁగా
హోరించం బని తే దటించుఁ గురియ న్నాగించి రస్త్రాళ్యముల్. 170

సీ. విబుధహిత మగుధర్మంబు విపుల మగుచుఁ, బుణ్యజనులకు సమ్మతంబుగ నెసంగు
విబుధహిత మగుధర్మంబు విపుల మరియ్యఁ, బుణ్యజనుల కసమ్మతంబుగ నెసంగు.

ఉ. అగతి యజ్ఞవిఘ్నకృతి కాగతి మైనసుబాహుముఖ్యర
క్షోగణభీషణం బధికకోప మొనర్చఁగ సానుజుండు ధీ
రాగ్రము రామభద్రుఁడు శుభాయతలోచనపుండరీకము
ల్రాగము గెంద వారలశిరంబు లిలం బడ జేయ నెంచుచున్. 172

క. సర్వశరంబున నవపవ,నర్వంబ బగుధను వమర్చి ద్నఘశక్తి వ్యా
యవ్యాస్త్రము సంధించి గ,జావ్యాహారిరిపుఁ దాట గాత్రుజు నేయన్. 173

క. అతరమాతత మురకట, నాశని మారీచు నెత్తి సాత్తునను వరా
రాశిఁ బడఁద్రెచె నతిజవం, గా శిఖి గడంగి ధీమణం బగు దానన్. 174

క. దమనోస్త్రము లను నాదం,దమనం భంగింప నాత్మఁదలఁచి మహామా
దమునఁ జెలంగు సుబాహు మ,దము నణఁపఁ దలంచి యమ్మునకు విసరుకొనన్.

ఉ. సాహసవృత్తి నీతి నిశాచరు లక్ష్యముగా నొనర్చి నా
సాహసికేచ్ఛ చంపఁదలఁచు సారెలఁ దుమ నీమహోజ్జ్వల
వ్యాపకఘోరశక్తఁడు సుబాహుఁడు వైచి రోపమగ్రతం
బాహుజవంబు రూపఱ సుబాహుని గూల్చె నిమేష మాత్రలోన్. 176

గీ. అతఁగతి నంత నితరతారుతాకున, దర్పనిశాచరుల నెల్లఁ దర్పణీక
యర్పజంబుగ నొర్చ టపర్పడంచె, దర్పఁకుసు మునిపతులు ముదమ్ముకొంద.

ఉత్సాహము. అంతరాయ మొందకుండ యజ్ఞపూర్తి యైనచో
నంత రామమూర్తిఁ గాంచి యమ్మునీంద్రుఁ డనియె న
త్యంతరాగరసము మీఱ నఖిలసమయములను నీ
వంతరాత్మ వనఁగ నెగడు దవనిఁ యుండు బుధులచేన్. 178

సీ. మతిచేయు నమ్మిన రామలక్ష్మణులఁ గాంచి,యిందు వావెంట జంట నేతెంచి తాట
కాముల వధించి జన్నంబు వరసిద్ధి, ధరణిఁ గృతకృత్యు లైతిరి తమ్ములార. 179

క. చెనక తపము గాని మహీ,జనకరితుల రక్షకులను సాధించిరి మా
జనకుని తేజంబున నిఁక, జనకుని తేజంబునకును జనఁగాఁ గలయున్. 180

క. తద్విషయము భావన చే,తద్విషయము వినుఁడు జనకధరణీవిభుఁ డం
చద్విధి సవనార్థము బఁ,లద్వ్యప్రభయాగంబు యాగము బంధించి తదున్. 181

క. పూత మగుచున్న హలమున, భూతలమును దున్నుచున్న భూతిసమునకున్
భూతధృతికి సీతాసం,భూతిం బగుమందసంబు పొడఁగనవచ్చెన్. 182

వ. ఇట్లు వెక్కసంబుగ నొక్కచొక్కసంబు దోఁచుటయు. 183

గీ. రత్నగర్భ ప్రయత్నపూర్వకము గాఁజి, రత్నగర్భము లిటు సుస్థిరంబు గాఁగఁ
బడిలపఱచెన్ గాక నాపాలిలక్ష్మి, నను కృతార్థునిఁ జేయ దీనను గలుగున్.

క. అని తత్స్వామిపమునకుం, జని మనమున నమితసంతసంబు పొంగారన్
మునిజనులమతమున జనక,ముని యుంచుక వెఱవి గాని మూతఁ దెఱచుడున్.

చ. చలువపువికిఁ బ్రయాణమును సంతతరాహువిరోధము న్వ్రా
హాలగళుఁ డగ్నిలోచనుఁడు నాజగదీన్నృతుఁ డైవభీము పెం
దలను నివాసముం గని సుధానిధి నైఁపక యిట్లు లాంత్రి ని
ర్మలుఁ డయి డాఁగెనో యనినమాడ్కి ముఖంబు వెలుంగుచుండఁగన్. 185

సీ. మెఱపుఁ దీవలలోని మెఱుఁగు నేరిచి తెచ్చి, నవక మై తగుకుందనంబుఁ దెచ్చి
పువ్వుసంపదలోనిపాలుపు నంతయుఁ దెచ్చి, వెన్నెలలోనీటు వెదకి తెచ్చి
కాయంబు గా నబ్జగర్భుండు సవరింప, దలయూ లేకున్న నీతళతళయును
కరమిమ్ముదుర్వైభవముతో సౌరభం, బిప్రసన్నత ధర నెందుఁ గలుగ

గీ. దనుచు నుతియింప ననువగు తనువుతోడ, నక్కజంబుగ నుదయించె నొక్కబాల
జనకభూపాలుఁ డానందజలధిఁ దేలె, నీలవాల మనోజ్ఞలీలాలవాల. 187

వ. ఇవ్విధంబున నుదయించి. 188

క. సన్నని యవలగ్నంబును, సన్నని సుస్వరముఁ గడుఁ బ్రసన్ననిటలముం
జెన్నతనంబునుఁ గలిగియుఁ, గన్నులు పెద్ద లయియుఁ గనమరదు గదా. 189

గీ. ప్రమదలమదం బడఁపఁగోరి పద్మభవుఁడ, పరమశృంగారములనేర్చి భామ గూర్చి
వనుభ లజ్జావతులు తల ల్వంతు రనిత,లంచి పెట్టియఁబెట్టె దాపించవోలు 190

చ. అని కొనియాడఁ బాత్ర మగునట్టికుమారిక నాట్యముఁ బ్రీస
జ్జనగుణసమ్మతంబునను సమ్మద మిమ్మడియై తనర్పఁ ద
జ్జనకుఁడు ప్రీతి నెత్తికొని చయ్యన నాత్మపురంబు చేరి పౌ
రనికర మెల్లఁ జూచి యవురా యని సంతస మందుచుండఁగన్. 191

క. అంతిపురమునకుఁ జని తన, యింతికిఁ బ్రాపుటయు శిశువు నెత్తికొని కడున్
సంతోషించెదు నామెకు, వింతగ బాలెంతరాలివిధములు దోఁచెన్. 192

ఆ. పురమువారు నంతిపురమువారును హర్ష, జలధిఁ దేలుచుండ జనకుఁ డర్థిఁ
బట్టి పుత్త్రిఁ గాఁగ భావించి పెంచఁగఁ, జెలఁగెఁ దండ్రి వేడ్క మెరుగుచుండ.

క. పేదకు వసుపాత్రమును మహా చాతకుఁ బ్రావృడవి కలవైత్రము సం
పాదితి మగుచందంబున, నా నృపతులకుఁ గుమారి యట్టులు దగెన్. 194

క. సీత యన హలపథమునకు, ఖ్యాతిగ నామంబు గలుగు గావున మును వి
ఖ్యాత యగుటు సీత యన ప్రతీతాహ్వయమున్ ప్రథ వాని దివిరియొప్పెన్ 195

చ. జనకునిచేతఁ బెంపఁబడి జానకినాఁగ బ్రసిద్ధయై మహీ
జననముఁ గాంచి మించి మహిజాత యనం బొగడొంది కామినీ
జనమణి యైనసీత యలజన్మని యై తనరారెఁ గుందనం
బునకును సౌరభంబు జత పొందినయట్లు క్రమక్రమంబునన్. 196

వ. సంప్రాప్తయౌవన యగుతనయం గనుంగొని తనయంతరంగంబున జనకుం డగు
జనకుండు. 197

సీ. పృథుకుకుమారాదినీలతాతన్వి నే, షునకు గాఁగూర్చి ఘనతఁ గాంతు
నాభాగ్యదేవత నీభవ్యతమ్మరూ, పంబిక నేపుణ్యపాత్రునకొసఁగుదు
నీసర్వమంగళ యాసతీతిలక నే, సర్వజ్ఞునకు పెండ్లిసలుపఁ గందు
మృదువాణి నీమనోహ్వాత్రహంసయాన నే, లోకేశునకు నింక లోనుసలుపు

గీ. హంసకమహోక్కాకంకణాభిరామ, రమణి నీఘనవేణి నేరసనిధికి నో
సంగువాఁడనో యనుచు సజ్జనవిభుండు, ప్రమదమున నుండె తా నొకప్రతిన చేసి.

క. తమమందిరమునఁ జిరకాలమునుండియుఁ బూజ్య మగుచు లలినొప్పెడు న
త్తమసత్వం బగుగంగో, త్తమాంగు చాపంబు నధికతేజోరూపంబున్. 199

ఉ. ఎవ్వఁడు చాపసత్యమున నెక్కిడనోపు గరిష్ఠవారి కీ
జవ్వనిఁ బెండ్లిసేతు నని సర్వజనంబు లెఱుంగఁ బల్కఁగా
నివ్వసుమత్యధీశ్వరు లనేకులు తన్మహనీయచాపమున్
దవ్వులఁ గాంచి భీతిలి మనంబుతిపోలును రేమిచెప్పఁగన్. 200

వ. అనిపలికి రాముం గనుంగొని. 201

ఉ. ఆవసుధేశుఁ డిప్పుడు మహాధ్వరకర్మరుఁడై మునీంద్రుల
న్నావిరి బిల్వఁగాఁ బనిచినాఁ డటుఁ గావున సత్వరంబునం

చోపుడ మమ్మఖోత్తమవిభూతిఁ గనుంగొనఁ గార్యశాస్త్రముల్
దేవ దలిర్ప నెక్కడి కడిందియుగంటిమిఁ జూపు మేపునన్. 203

గీ. కార్ముకక్రాపునజ్జ్వల తార్కికంబుఁ, బృథివి నేత్రత్రయములు వెక్కువెట్ట లేదు
దిట్టతనమున నీ వెక్కువెట్ట నేర్తు, వారు నవు నీకు భేద మింతైన లేమి. 204

క. హరువి లెక్కడి జగదీశ్వరులెల్లను సంతసించు సరణి న్నీరా
తరుణిం బరిణయ మై మీ, పురి కరిగుదు గాక యనిఁ బొంగుచు నతఁడున్. 205

క. శిష్యులము యామ్మదఁ బ్రభు, శిష్యులము భవద్ధ్యావిశేషము కలనన్
దామ్యచరిత్రుల నాకవి, శిష్యులను వధించితిమి ప్రసిద్ధము గాఁగన్. 206

మ. భవదీయం బగు నాజ్ఞ నేయుట మహాభద్రంబు తన్నేఁ గని
ధవుఁ దక్షిణశమత్మమానసతుఁ దద్యత్ప్రక్రియ న్నేయు నా
శివధర్మంబును మత్స్వకాక్రపలలాశిస్తోమభీమంబు నా
శివధర్మంబును జూడ నయ్యెడకు నేఁ జేయంగ నిష్టం బనన్. 207

క. ముని రాజయ్యెడ్డలు వెము, కొని రాజన నావనీపకునిధర్మమునఁ గ
న్గొని రాజును నప్పుడు దెది, కొన్కొని రాజీవలల విన్నకొడు కలరింగన్. 208

సీ. కుశనాథుఁ డను రాజు సుచరిత్రంబును, గాధికేయుని జన్మకారణంబు
గంగామహత్త్వంబు గంగావతరణంబు, గంగ జాహ్నవి యైన సంగతియును
క్షీరాబ్ధిమథనంబు కేశ్వరాభిహారణంబు, నన్నపుసంభవము దేవాసురాజి
సప్తమారుతముల సంభవక్రమమును, వరవిశాలాపురీవర్ణనంబు

గీ. గాధినందనుఁ డత్యంత గౌరవమున, దెలియఁ జెప్పెడి మునివరులఁ దృప్తు లగుచుఁ
గలిపయాదినంబులను రాజసుతులు నేరి, రుచిరపవనము మిథిలాపురోపవనము. 209

క. కలకలముగఁ బలికెడు, చిలుకల పిచికల కుసుమవాటికల జింకల మూ
కల నలవూఁ చేనితువా, కిల నటిఁ గలసికల శారికలఁ గలయంగన్. 210

వ. కనుంగొని ఘనంబగు విస్మయంబు మనంబున నెనంగొన. 211

చ. ఘనతరహర్మ్యసంగతి పతాకసము న్మోములఁ దోఁచు సింహాసఁ
హాసనులు రామతత్త్వముఁ బామ్పతిలేజులు మాసయాను ద్రై
చని వని నాగరంగవటసాలరసాలవిశాలసాలచం
దనపటుకుంజరంబులఁ బ్రబలం బగు నొక్కపుపోవనాశ్రయమున్. 212

వ. సందర్శించి 213

శా. తన్నేరిష్టమునం జరించు నెడఁ జిత్రన్యాఖ్య రి గ మోల్లస
త్పన్నీతేఁ గజోటవం బౌకవమహాపాషాణము న్నీకి వి

ద్యూహ్నఘుం దరదండ తాయి వనితాత్వంబుం దగం జెంది సం
బద్ధారిమణిత్రోడ లట్ల నిలిచెం భగ్నప్రతిజ్ఞాంగియై 214

చ. కమలవరాస్యముం బులినకమ్రవిశాలకటీప్రదేశముం
గుముదసుగంధముం జలజకుట్మలయుగ్మనిభస్తనంబులు
న్సముచితమీననేత్రములు శైవలవేణియు ఫేనమందహా
సముఁ దగుకంబుకంఠముఁ బొసంగినయాసరసీలలామతోన్ 215

వ. రామచంద్రుం డిట్లనియె. 216

సీ. పుండరీకంబుల గండడంపఁగఁజాలి, గండుమీలఁ నగువాల్గన్నుఁదోయి
చక్రవాకంబుల జతనమేలఁగఁజాలి, జతనందను గుపీగుఁ జన్నుఁదోయి
కనరుసంభోగముల ఘాత డింపఁగఁజాలి, ఘనకటిరసించుకచభరంబు
మహనీయవేదికామహిమ నొంపఁగఁజాలి, మహిమాధ్యుఁదగుకటి మండలంబు
ఆ. కంబుసోయగంబుఁ గలఁపఁజాలి కరంబుఁ, గలగవతున మించుగళము గలిగి
యొప్పుభామ కమ్య నిప్పాట తాయివై, నవతు నేమికారణంబు చెప్పుము. 217

క. నదయాబనాంగి యీరీ నవతవలు గానరక యాత్మకృతితో
నవయుంగ నేమికీనివి, నవలయూ మా నానతిమ్ము నకలాయవినన్. 218

గీ. వృషభవాహనతుల్య కుబుషిదృవఘుఁడకలఁడొకద్విజోత్తముఁడు మహిగౌతముండు
ప్రియతముండును దానవర్మనిపులర, జస్తముండు నఖండతాంవాస్తముండు. 219

మ. ప్రమదారత్నముగాఁ బయోజభవుఁ డొప్పన్నన్న సృష్టించి స
ప్రమదిస్వాంతముతో నహల్య యనుచుం బ్రఖ్యాతిమానామధే
యము నాకుం బొసరించి గౌతమున కీయ న్మానియు న్నను న
త్తమలీల న్విహరింపుమండిలమి తత్తత్పుణ్యశీలంబులన్ 220

ఉ. నీరసమార్గభూపతితనీసపత్త్రము లన్ఫలించి ని
స్తారతుపారవార్షికనిదాఘదినంబుల దీర్ఘ తాపము
ఫూరకలాతలోరుహలతధ్ఘస్తుఘన ధ్యానులం ద్రిలోకసం
చారులు దేవమానవభుజంగమపుంగవులెల్ల భీతిలన్. 221

క. గౌతముఁ డొనరించతప, ఖ్యాతతపముఁ గాంచి యార్యఁగాలేక సము
జ్జాతేర్ష్యుం డై కద్రి, ఘాతిం బొసరించి కలఁపఁగా నుద్యతుఁ డై. 222

చ. వడి నిటకేగుదెంచినను వాంఛ గనుంగొని మారుబారిఁ గి
ద్వడి తతరాగరాగతి వాసవుఁ డీనలినాక్షికేమికై

కడిఁదిమయింపఁ గాంతుమది వంతదొలంగఁగ నాకునిప్పుడే
క్కడిచట దీనిఁగూర్పఁగల బంధుఁడుఁ గాంచుఁ దలంచి వందనన్. 223

గీ. ఘనుఁడవు మెచ్చెంగి మునివరుఁ గను మెయిఁ గి, కృతక గౌతము వేషిమై తిరము గుంతు
నన్నుఁ బొందఁ గాంచితివు వెల్వ నాగ్రహంబు, ధనఁగ మునవరిం చెనిఁక బహు భామ లెల. 224

క. నావలవసంతసించుచు, దేవేంద్రుఁడు సరభసమున దృష్టించి తమతో
నావలజనునప్పుడు ముని, కేవేంద్రునిఁ గాంచమికల కృతవిరహితుఁ డై 225

చ. భయపరిభ్రాంతుండగు నాఖండలుంగనుంగొని తమఃపిహిత చంద్రభానుండునుంబోలె
సటా పమానగర్ధుండును సమిద్ధగోబలప్రసిద్ధుండగు క్రుద్ధుండునగు గౌతముం డస
హ్యకారశరీయుండవుగమ్మని శపించిన. 226

మత్తకో ల. ఏహ్య మెట్లునసహ్యమాంద్రి తు నెట్టులుంను సుగల్మను
ల్పాహల్యఁ లేమని యట్లు మాడుక్రుపాను యామునిలోకదం
దహ్యమానహ్యత్తుఁడై కదుఁ దన్నుఁ వేఁడినఁ బుధ్వ
ద్వాహల్యఁగన్నొవి తాపమునుఁ ను సదాదయామతి గావునన్. 227

ఉ. ఖ్యాతిగనిట్లునుద్వెనుము కౌశికసీతను వానరించియా
రీతిందోఁచుచున్న విపరీతమునీకెసహానుభావ్యము
ద్యోతితపద్మనేత్రముల యొప్పునఁ జూచెదువారికిన్నఁ
ప్రీతియొనర్చునింక నిలపింపకు మేఘమునీగుపీతికిన్. 228

క. అనికరుణింపుచు విమువన, వనతానతుఁడగుచు విబుధనంద్యుఁడు దివికిం
జనియెనెకప్పుడు విడనివ్వ, సనమబ్యుండగు నెగుర్వ వ్యసన మెవ్వరికిన్. 229

వ. తదనంతరంబున నమ్మహర్షి జుండుయమై నన్నుంగనుంగొని. 230

క. గతమతిఁ బరపురుషుసం, గతపతి పాపమని యెన్నఁ గాలేకపతి
వ్రతరహితవైతివి దక్షి, వ్రతరహితమఁగ శాప వహ్ని నేమున్. 231

పంచచామరము. శిలాస్వరూపధారివై విశేష దుర్వ్యథవన్నహా
బలోపహారివైలసత్ప్రభాకరాభిత ప్తవై
యిలాతలంబునం బ్రకాశ సమింత లేకయుండుమా
తగోహరీయటంగునన్నఁ బ్రియంగైశపించుచున్. 232

వ. ఆబలలు సుందరులిద్దురుమహేశ్వముఁ గమిదప్పు చేసిన
ప్రబలతమాంతరంగులు దపస్విఁలు గూడఁటపాడి గామన
న్నబహులమనఖవారిధి గూనుంగఁగ శిరసునంచు వేఁడనే
డబయు శాపమోక్షమును గుట విన్నవించె దనదంచు శాంతుఁడై. 233

వ. అహల్యాకౌసల్యానందనుండగు రాముం డనుజసహితుండై విశ్వామిత్రు వెనువెంట
నిశ్వాసంబునను రాఁగలం డమ్మహామహు నైర్మల్యాంఘ్రిధూళ్యన్వితవై యతుల్య
మాంగల్య నిజరూపంబుఁ బ్రాపించి కల్యసాకల్యానందంబున నతనిం బూజించి శాప
రజాశాంతిఁ బడసిన నీవు కల్యవై జన్మసాఫల్యంబునొందెదని వాత్సల్యంబున నానతి
యిచ్చి చనుటయు నాటంగోలె నిమ్మహాటవీవాటంబున నుచ్చ్రితశిలం బోవు నాటం
బులేక నిహారాటు నవయుచున్న నన్నుం గటాక్షించి శాపమోక్షంబు గావించి రక్షిం
చుటకై ప్రత్యక్షంబుగఁ జనుదెంచిన యిమ్ము వీక్షించి కృతార్థనైతినని యనంతరం
బనఁ దనంతోషితస్వాంతంబునఁ దన యుదంతమాద్యంతంబునుం దెల్పి. 234

క. మిత్రానందప్రదులన్, మిత్రోదప్రముదితమునిమిత్రుల విశ్వా
మిత్రాశ్రితులను రామసు,మిత్రాసుతులను నుతించె మృదువాక్యములన్. 235

క. గౌతముఁడంత్యదకుంభటు, గౌతూహలమెసఁగవచ్చి కనుఁగొని యయ్యో
పేతురఘురాముఁ గాంచా, న్వితుండై పూజచేసె విహితాదులచేన్. 236

గీ. చెలఁగియా శ్రీరాముఁ బూజించి పాప, రహితమహితచరితఁ బతివ్రత యహల్య
తోడ రాముని దీవించి తుదిని గౌతముండు సనె మునిగాలయము వేడ్క. 237

వ. తదనంతరంబున (రామలక్ష్మణ విశ్వామిత్రులు) మిథిలాపురోపవనప్రదేశభాగంబు
సమక్షించి. 238

మ. కనిరమ్ముర్వురు హోమధూమవితతాకాశావకాశంబునన్
జనిధాత్రీమానసానాథమునివేశంబున్ నిర్గళ్ళప
ద్ధ్యఃవేదీజ్వలితాగ్ని హోత్రవదయోద్గాఢప్రకాశంబునన్
ఘ్నినికాసంబువిదేహభూగతమజన్నంపుంబ్రదేశంబు గాగన్. 239

క. ఘనజాతిరూపయౌవన, ధన్యమవమగు జనకనృపతి తనూజాలలామం
గనుఁగొని యమ్మునివర్యుఁడు నేత్రయుగానికి రాముఁ డనుంతికమున సాగెన్. 240

క. నిత్యసమాచరితాత్యా, హుత్యభినందితులు హుతవహులు త్రేతాగ్ను
ల్పత్యక్షమాన్యౌకసమునఁ బ్రత్యక్షంబైన యట్టివంగిజనంగన్. 241

చ. మితహితభాషులన్ గుణసమృద్ధులఁ జాయచిరత్నరత్నని
ర్మితసువిభూషణోజ్జ్వలుల హృష్టమనస్కులబాలురందర
స్మితజితశీతభానులను మిత్రకులీనులఁ గాంచిచాలవి
స్మితమతులై సభాసదులు చిత్తములన్వినతిం జిరంట్యుశన్. 242

సీ. ఆనందమునననహల్యానందనునకుఁ, దాఁ బండుఁ డర్ఘ్యపాద్యములు నొసఁగఁ
దోసరు తెరతతానంద విభుఁడుతాఁ, దానందుఁ డమ్ముత్రిధి లాధినాథుఁ

నకలంకభక్తిఁ గొలుచునను నెమ్మనేగి, శాస్త్రప్రదిష్ట క్రియావిధాన
ములఁ జరించియు మ్రొక్కులఁ దీర్చెదరు, తోడ్త స్వామికులసంతోషితాగము
గీ. సంచితాసనములఁ గాంచి సమితిఁ జూచి, సమితినెసమితిలేని యాశ్చర్యమంది
చుండఁ బాత్రవృత్తి యొనరఁగ జ్ఞప్తి యొసఁగు, వాక్యములనిట్టులనియె భూపాలుఁ డంత 243
క. దూరీకృతాఘవారక, దూరీకృతవేదసార దయాచిత విచారా
నీరాకమౌని గరుణా, నీరాకర శుభములొసఁగు నిజమెట్లుంగిన్. 244
ఉ. రాజకులప్రభూతయగు రాజశిరోమణి గాధిపుత్రికిన్
రాజమహాకధీయులిఘ రాజమనోహరయాననజ్ఞినీ
రాజలసత్ప్రతాపులరి రాజసమిత్ప్రత్యర్థిజాలి మహా
రాజకుమారులెవ్వరు పరాజిత రాజకుమారసుందరుల్. 245
క. మారులు రూపంబునఁ గుకు మారులు విక్రమమునందు మారులు తేజో
మారులు ఘనకీర్తి రాజకు, మారులెవరు నిజితధర్మమారులు తెలుపన్. 246
సీ. అనిన విశ్వామిత్రుఁ డక్కునీశ్వరునకు, నెంత యావేదక నట్టులనియె
నమునకుఁ బ్రదీపకుఁ డనవెలసిన, పద్మాగధాత్మ సంభవులు వీరు
తల్లడి యజ్ఞ జగతీతంబుగ నావెంటఁ, జనుదెంచి తాటకఁ సంహరించి
మారీచుఁ గర్వంబు మాయించి యజ్ఞము, బ్రోచి సుబాహునిఁ గూల్చివైచి
గీ. గౌతమాంగనశాపంబుఁ గ్రమ్మతించి, ధర్మనిచాపోత్తమముభవద్ధ్వనసీమ
నుండుటయు ప్రపుత్రుఁడ నోము దూవ, పనికి నుండనవచ్చిన ఘనులు మతిని. 247
చ. రహిన మహీశకంకణకోత్తమశాసన మెక్కుడున్నతారికిన్
వహిమహితానురాగమున మానితశీలసమేతసీతనా
దుహితహితంబుగన్ సువను తుల్యవతింపఁగఁ బెండ్లిసేయుదు
రహిసహీమాంశుపావకులు సాక్షిగ నీవు ప్రతిజ్ఞసేయుటన్. 248
గీ. వినితచ్ఛాపోత్తమునుం, గని యుక్కుడులావునముఁ గలదనియె తెం
చినవారి మారన్, లసవర్యులు రామలక్ష్మణాహ్వయులనుచున్. 249
క. మునివిశ్వామిత్రుఁ డొదెల్పఁ దద్వినధ యెల్లఁ దెలిసి ప్రీతాత్ముండై
జనకుండబాలురఁ బద్మనిభాక్షుల వాదరించెఁ దదవసరమునన్. 250
శా. సాహసాకృతిధగ్ర్యశాపశిఖిసం ప్రాప్తాస్సంతి ప్రయై
మోహారత్న మహాల్యకాఅడవినట్లుండెం గటాక్షించిసం
తోషస్వాంతముతోడనం గ్రొక్కమలాంధ్యాలోల్ల సద్భూలిచేఁ
గ్రాహాణత్వము మాన్పిమన్వనవిశ్వామిత్రుఁ డమాత్మునితోఁ. 251

క. పలికినపలుకులు మేనం, బులకలెగయఁ జేసె దుకర్ణముల నమృతంబుం
జిలికినక్రియ విని మాటను, బలిదంక్రౌంచలకొదవెను కౌతానంముఁడునక. 252

క. స్వస్థగతేమింగతినా, వస్థ రక్షిం దొంగినన్న వనిత్రఁబరుకని
ట్లాస్థఁగొని తెచ్చితివికల, హాస్త్యలరాజనుతుల నక్షత్రికమునఁ. 253

వ. అనిమతిఁ విశ్వామిత్రుం బ్రశంసించి రామునంగని 254

క. కత్రితవంబునమునిను, క్షత్రికం బోకయింతలేక కనలికపిఁ పం
గటకటపాపాణతనె, క్షత్రి నవయుమనున్న యింత కలువమదెంపక. 255

సీ. విశ్వామిత్రునివెంట సౌమిత్రిఁడవై వచ్చేసి యున్నట్టిపూ
ర్ణశ్రీతాంశువంశో విశాలసదక్షప్రభావోపేతుని
స్వశ్యాత్మన్సనకాదిధ్యానితపను నిర్వాణధరాధామస
త్రైకార్యాప్తితుధక్తితుమం క్తినవసే యమామ్నాయసామాన్యమే. 256

గీ. రామ రామాభిరామ ధరాధరామ రామలానందమునిపికారామఖలవి
రామప్రావృడ్జలదనిభరామశౌక, రామరశ్యాప్తరత సుందరా! మహాత్మ. 257

మ. అని రామున్ వినుతించి కౌశికుని యమాత్యుండలున్ జాపిరా
మునితో నీమునితో యజాశ్వభవసాయుజ్యండమఁ దజ్ఞన్మగ
ద్ఘనవైచిత్ర్యతపఃప్రభావసుమహత్వంబుల్ప్రతానంముఁడిం
పునఁగీర్తింపఁగ నాలకించి కడు సమ్మోదంబునం బొంగుచున్. 258

చ. అనుజసమేతుఁడై దశరథాత్మజుఁ డమ్ముని సాధువాక్యము
ల్విని తగుభక్తిఁ గౌశికు నిప్రవరున్ జనకావనీశ్వరున్
ఘనుఁ బగు గౌతమాత్మజు ననన్యతపోధనులం బ్రియంబున
న్వినుతి యొనర్చెఁ బ్రాతరనుపించ దశాఖ్యుఁడనేక భంగులన్. 259

క. శ్రీధామ్ముఁడు గాధేయుని, గాధల్విని మానసలధిక గాయుకమతుఁడై
రాధివ్యాధిహరుఁడు దిన, నాథుఁడస్తాద్రిఁ జేరనడిచె నయుండై. 260

చ. అవిచరమాద్రిఁ జూలె వెలుఁగాలె ఖగాళిరవంబు మీఱె జ
క్షపకవద్రిఁ జూలెఁ దిక్ప్రకరంబాగినామఁ జీరెను
క్షపచజకోరముల్ జకలుగోరె లవఙ్గ్యముఁ గాఙ్జనీమహో
త్సవములు సారెసారెకును జాలె వనంబును చేరెఖోయనన్. 261

వ. తదనంతరంబున. 262

క. సలలితనిష్కుటములఁ గుట్యముల ఖగములగముల గొదలునునుగాని గ్రామ
మ్ములమిక్షుటములఁ గుక్షుట్యముల రవములు నెసఁగదిశలు మాఱుబండెన్. 263

వ. అంత. 264

క. అస్మద్వంశభవుఁడు ప్రర ఘుస్మృగుణాఢ్యుఁడుమి సీతఁ గైకొనఁ డటకడు
నిస్సత్త్వుఁడు చూతునను ముది తస్సాయుఁడ యదెంచెననఁగఁ దరణి యుఁడోఁచెన్. 265

వ. ఇట్లు నిర్వర్తిత సర్వజగత్కార్యుండును ఉరరక్షితార్యుండు నగు సూర్యుండుదయించుటయు. 266

క. కృతకృత్యులైనయాంటుస్నాతులనులక్ష్మీసుతిజిత సుందరులధృష
ప్రవరుఁడగు కౌశికునిసమంచితముగ జనకుండుపూజ చేసినఁ జెలఁగెన్. 267

గీ. అహితగణభీము సకలగుణాభిరాము రవికులాంచితధాము శ్రీరాముఁ జూపి
కౌశికమునీంద్రుఁడు జనకక్షితీశు,తోడ నట్లనిపల్కె సంతోషియగుచు. 268

క. వసుధేశ్వరవిభవభ్యా,రసధంబునఁగలపురారి వరచాపముని
వ్వసుధామాన్య మునకుఁ జూ,ర్వసుధాశనభయదునకు నవశ్యముగాఁగన్. 269

క. మాపుణ్యదచ్చాపముపై,నీపము వెసనెక్కుఁ బెట్టి రోషముఁ గూర్చుం
డాపుమునీశ్వరులిత్రిపు,తాపముఁ గొనియాడ నత్యుదగ్రస్ఫురణన్. 270

వ. అనిన సద్ధర్మవర్తియగు జనకనృపవర్తియిట్లనియె. 271

క. మాగమదహారుఁ డాహారుఁడును, మారమణుఁడునై త్రిపుర మర్దనుఁడును ద
మ్మార్గమదధ్వంసపటిష్ఠుఁ,మార మహాశక్తికిన్ మంచితమతిన్. 272

గీ. దేవతాసంఘసంగ్రామదుర్ద్విషగుణ, దాసనము నాఁటఁగోలె నుదన్వయమున
నమితపూర్తిమినుల బూజ్యముగనుండఁ, బూనసేయుదు నేను నెప్పుడును దాని. 273

ఉ. సిద్ధము విల్లు వెట్టుముదమ్మున నా సుతనిత్తునంచు నే
తద్గణితలాధిపవితాన మేలుగ గాఁగ జాటఁబంపఁగా
నిద్ధబలుల్మహీధవులనేకులనేక చమూసమేతులై
యుద్ధతి నేఁగుదెంచిరి మహోజ్జ్వలదోర్గ్రహిమానసమానులై. 274

వ. ఇట్లువచ్చి. 275

క. కదలిప్పు డూదవుఁ గొమ్మఁ బోఁకఁ దలిర్పఁగ నేఁగుదెంచి ఘనకార్ముకముం
గదలింపలేక భీతిం, గదలిచనిరి రాజవరులు గతమత్సరులై. 276

క. పదువేవరునోపరుపరా,త్పరు చాపము నెక్కు వెట్టఁబాలుండిలఁ డే
ప్పరుసున నెక్కిడఁ జూపఁ బలురోప్పఁగ సన్నుతించునట్లు మునీంద్రా. 277

వ. అనిపలికి విజ్ఞానజనకుండగు జనకుండు మఱియును. 278

ఉ. బాలకులంచు వీరికులభంబుగఁ జూచుటపాడిగాదు లో
లాలకజాలకప్రకటమలానన లంచలెఖీగ్భాహాఖో

భూతలిరుల్లసత్సుమవి భక్తశరీరులు ధీరులుస్మహా
శాలివిశాలవక్షులి నచంద్ర సదృక్షులు దక్షులెంతయున్. 279

చ. అదియునుగాక తాటక సమావృతకూటక సంహరించుట
స్ఫుదపడితత్కుమారకసుబాహునిగూల్చి తదగ్రజన్ముఁగు
ర్మదమడఁగించి గౌతము నిమానినిశాపము ద్రుస్మరించుట
న్మదిఁదలపోయవీరలసమానభుజాబలులెట్లు గావున్. 280

క. ఈయతిలీలసమేతుల, నాయతిసత్త్వసుయుతు శరాసనముఁ గనం
జేయుటయు చిరమయునికా, నీయునితోఁ బల్కెఁ దుమృకీల పతియంతన్. 281

క. పదనాళనభూమణుఁడిన్, భవనాళను డైన యధిప బాణాసనము
న్సరినాళనపినుతిసభా, భవనమునకుఁ దెచ్చెఁబనిచె భటనివహములన్. 282

చ. పనిచిన సేగిరిద్భటులు భూరిగఁజిచ్చితిశ్స్వయాపము
న్నవజభవాద్యశేషసురవందితరూపము ధైర్యలోకగు
జ్జనవరితాపము న్వినుతసైన్య మదప్రతిమోగ్రదీపమున్
జనకనృపాలకాచరిత సౌంభధూపము నీశుచాపమున్ 283

క. తెచ్చినధనుర్లలామము, వచ్చిగువడినభిను లెల్ల నాలోకింపన్
హెచ్చినమదమునమునితో, దెచ్చినన్నపసుతులఁ గాంచి ధృతనిట్లనియెన్. 284

గీ. రామలక్ష్మణులారసద్గామభీము, లారివదాత్మఖర్గోత్ర్మలారమా
లోరయునసీత్పుణప్రౌఢమైన విల్లు, సెక్కు వెట్టుకసమ్మతి సెక్కుపెట్టు. 285

వ. అనిపలికి రామచంద్రు నుద్దేశించి విశ్వామిత్రుఁడు వెండియు. 286

ఉ. ఈధను వెక్కువెట్టుమువహీధవులెవ్వరునిన్నుఁ బోలె స
త్త్వాధికులాత్రిలోకబహుళాగ్రహరుండవు నీవు నావృకన్
గాధితనూజుఁడెంతయు విలాసమునొందఁ దనుండిగందవ
స్సాధనులంబినంతన బలప్రబలోజ్జ్వలాంబుజాక్షుఁడై. 287

క. దండిఁగలనియమిపతులకు, దండములర్పించి యాగ్రహించుచొప్ప భుజా
దండంబుసాచియుక్కు, దండము వేదండమిచ్చు దండమువోలెన్. 288

వ. వామకరంబునఁ బిగిచి. 289

క. సోధ్యముతిరాముఁడమితా, సాధ్యుఁడుదగ నెక్కువెట్ట సవరింపధను
ర్మధ్యమునఁదిగెఁ దత్సా,న్నిధ్యంబునవారలెల్ల నివ్వెఱపడఁగన్. 290

క. హరుచాపమట్లువిఱిగిన, హరుచాపము విఱిగినట్లు హరిదంతరముల్
గిరిగానియొక్క మహాధ్వని, గిరిగహ్వరఁ బ్రతిరవమ్ములెల్ల పెల్లుట్టుటయున్. 291

ఉ. ఆధ్వని సీత కెంతయుఁ బ్రియం బయితోఁచె సభాసదాళికి
సాధ్వసమయ్యె సప్తకులశైలసరిజ్జలరాశ్యుపేతమై
పృథ్వి చలించె భూజములు పెల్లగిలెం గ్రహతారకంబులు
ద్వ్యస్తపథంబులయ్యె సజ్జనుఁ డద్భుతమందె సమిత్రబంధుఁడై. 294

క. తదనంతరంబ రామునిఁ, దదనుజునింజూపి జనకధరణీపతిముద
మ్మొదవఁగఁ గౌశికు నత్యం, తదమోదయుతుఁ గాంచి కడుహితంబుగ ననియెన్. 295

క. పుణ్యజనపోషణులు ఖల, పుణ్యజనద్వేషణులును భూషణులు గడుం
బుణ్యాత్ములు బుణ్యాత్ము, ల, గణ్యాత్ములు యీయుపాగ్రగణ్యులు మఱియున్. 296

క. ద్విజరాజాననులు లస, ద్విజరాజాననులు ద్రవిణవిజితమహోద్య
ద్విజరాజులు కుండలస, ద్విజరాజులు వీరి సన్నుతింపఁగ వశమే. 297

సీ. అనుపమకీర్తిసమన్వితు లగు నీసు, మారులు దలఁపఁ గుమారసములు
భాసురసత్కళాపరిపూర్తులీమహా, రాజు లాలోకింప రాజనిభులు
చక్రసంరక్షణసామర్థ్యులీజగ, ద్బంధులు ఘనజగద్బంధుతుల్యు
లధికమహాబలప్రథితులీసదా, గతులు గన్గొన సదాగతిసదృశులు
గీ. పాదకటకాభిరాములై పరఁగునీధ, రాధిపులు సన్నుతింప ధరాధిపులు ని
జమ్ముగనటంచు రామలక్ష్మణుల గుణవి, చక్షణులలక్ష్మణుల వినుతిసల్పె మఱియు.

ఉ. పెద్దలుమీరు మీకరుణపెంపున రామునకీయఁగంటి నా
ముద్దులమాటవంటి సుత మున్నటువంటి మహాబలాఢ్యులం
బెద్దలచేత వింటిమి సుధీనిధిధీరులఁ గంటి కన్నులం
దద్దయు వేడ్కమంటి నికఁ దంగటిమాటి విధంబకోరుదున్. 299

వ. అని యంత నిలువక. 300

శా. అత్యంతోత్కలికామితార్ద్రహృదయప్రఫుల్లాంభోజుఁడై యమ్మహీ
పత్యర్థ్యత్ముఁడు రామచంద్రునకు శుభ్రఖ్యాతికి న్నన్నుతా
సుత్యాధిక్యగుణసుందరాత్మునకు నస్మత్పుత్రికన్సీత సం
స్తుత్యప్రక్రియతో వివాహమొనరింతు న్సత్యవాక్యుండనై. 301

శా. ఉత్సాహం బభివృద్ధినొందఁగఁ గుమారోద్వాహముం జేయ వి
స్వాత్సామంతపురోహితాప్తసచివవ్రాతాత్మజుల్ పేర్మిఁ దై
సత్సాంగత్యరతుండు పఙ్క్తిరథుఁ డాసాకేతనాథుండు సం
పత్సౌఖ్యం బిటువచ్చునట్లు యుగణామాత్యావళిం బుచ్చెదన్. 302

క. అనిపలికి విశ్వామిత్రు ననుమతంబు వడసి. 303

ఉ. రాముఁడు లక్ష్మణుండు యతిరాజగు గాధితనూజుఁ డాదిఁగాఁ బూ
ర్వామరసంఘముం జిదిమి యన్నియమిప్రభునధ్వరంబు ను
ద్దామత నొందఁ గాచి ప్రమదంబున తాటని గోఁతఁ జేయఁగా
మామిథిలాపురీపవనమార్గమునం జనుదెంచి రొప్పుగన్. 304

గీ. ఇట్లు తేతెంచి యొలమి మాయింట సాధ్యకాలమున బూజితంబగు కాలకాలు
చాపరాజంబుఁ గాలసర్పపతంబు, నేఁపుమీఱంగ మేమంతఁ జూపుటయును.

ఉ. సత్వరబాహుబద్ధమతి మత్పురుషాగ్రణులున్ మహాయశ
స్సత్వరుఁడైన లక్ష్మణుఁడుఁ దాపసనాథవరేణ్యులేనునుం
జత్వరమానురాగమున సన్నుతిసేయఁగ రామభద్రుఁడు
ద్యత్పురవైరికార్ముకము నగ్రేముఁడై యగ నెక్కువెట్టఁగన్. 306

క. సవరించి వంచుటయు వాఁ, సవనుగ్రగ మయినవిల్లు సవమునవిఱిగెన్
సవినయమ త్తనయను హా, సవరింపఁగ నింక రామచంద్రునకతఁగున్. 307

వ. కావున. 308

శా. తద్వైవాహికముం గనుంగొనఁగ నుద్యద్వైభవం బొప్పఁగా
విద్వన్మంత్రిసుహృద్భటార్యసచివాన్వితుండవై సమ్మత
ప్రవ్యాహాంతరపూరితామలయశోధావల్యసంగ్రామశా
మ్యద్వైరిబ్రజగంధ పఙ్క్తిరథ నిత్యస్తూయమానప్రథా. 309

క. అని మద్వచనంబులుగా, జనవిభుఁడగు పఙ్క్తిరథుని సముఖమునఁ దగ
న్వినిపించి తోడితెండని, తనమంత్రుల ననిచె సమ్మదంబున నంతన్. 310

చ. అనఘులఁ బంకజాప్తకులకాన్వయముఖ్యసుజన్మరాజుల
న్మునిమునినాథుల న్సుగుణజాలసనాథుల నొక్కమందిరం
బున నివసింపఁజేసి కడుమోద మొనర్పుచుఁ బంధురాజులన్
జనకుఁడు పిల్వఁబంచెను భృశంబుగ జాంఘికసాంఘికంబులన్. 311

క. ముదమొప్ప వెండి విప్రప్ర, ముదయమునం బిల్వ సుభటముఖ్యుల ననిచెం
దదనంతరంబ పౌరులు, దదనుమతిం బడసి వింత దనుకొత్తఁగన్. 312

సీ. కస్తురినీటిచేఁ గలయంపిచల్లించి, ముత్తియంబులఁ బ్రోత్తముగ్గు పెట్టి
విస్తారముగను రంభాస్తంభములు నిల్పి, విపణిమార్గంబులు విశదపఱచి
గుమగుమవలచు సంకుమదంబు వెదచల్లి, తలుపు గోడలకుఁ జందనముఁ బూసి
గోపురమ్ముల శాతకుంభకుంభములుంచి, రమణఁ బచ్చతోరణములు గట్టి

గీ. చంద్రశాలాగ్రధూపము ల్పొంగుటించి, ప్రతిగృహంబున రత్నదీపములమర్చి
యధికతరకంబళంబుల నంతిపురము, లునయుఁ గైసేసి రంత నబ్బురముగాఁగ.

క. సీతాకల్యాణము సం,జాతప్రేమమునఁ జూడ సర్వాదములం
బ్రీతిఁ బురలక్ష్మి పిలిచెను, రీతి న్వ్యాకచించి తప్పురిం గేతనముల్. 314

క. తనయావివాహవేళం, దనయల్లుని పాదపద్మధారనకై మే
దిని యిరుకతసపు బల్లెగ, మనఁగాఁ గల్యాణవేది నమరించిరొగిన్. 315

వ. ఇట్లు సకలసంపద్భరితంబగు నిజపురంబుఁ గనుంగొని జనకుండు హర్షోత్కర్షుండై
వివాహోపకరణమంగళద్రవ్యంబులు సంఘటించి మహోత్సుకుండును సఫలమనోరథుం
డునగు నద్దశస్యందనురాక కెదురుచూచుచుండె నంతం దనచే నామంత్రితు లగుమం
త్రులు. 316

శా. తూర్ణప్రక్రియ నేగుదెంచి కని రస్తోకాశ్వమత్తద్విపో
దీర్ణారామభటచ్ఛటాసుపరిఘావేష్టద్విటంకాంబురా
కీర్ణాగారపరిపూర్ణ పుణ్యసరసీక్రీడావలాంచత్ప్రపా
నిర్ణీతధ్వజసౌధగోపురరథానీకంబు సాకేతమున్. 317

గీ. ఇట్లు గనుఁగొని తత్పురీసౌధవైభవంబునకు సంతసింపుచు వచ్చి యుచిత
సమయమునకుఁ జూచి దశరథక్ష్మాతలేశ్వరుని కొలువుండుకడ కేగి నిండువేడ్క.

సీ. ఇట్టిపల్కె రధీశ్వర మీపెద్దపట్టి లక్ష్మణు వెంటఁ బెట్టి గాధి
పట్టిలో నంప నప్పట్టున నెట్టనఁ, బెట్టతాటకయుఱ్ఱపట్టుఁ జేరి
దిట్టయై దానిఁ గన్పట్టి గట్టిగఁ గూల,పట్టి యిట్టట్టుఁ గొట్టి బిట్టు
పొట్టట్రవ్వ్యఁగఁ జేసి కట్టిఁడిమారీచు, గట్టుమీఁదికి వార్ధిఁ బట్టనంపుఁ

గీ. జెట్టి యంతసుబాహునిఁ గొట్టి సోఁకు,రట్టులను జిట్టులుగ నరికట్టి వాలు
పట్టణప్రాఁద్రోవ వెసఁ బట్టినట్టు పట్టి, మట్టికినిజన్మమిం దుదిముట్టఁ జేసి. 319

గీ. ఱాలి కులమౌళి వినుపదధూళి జేసి, హాళి నౌకటాతిఁ గవని జితాళిఁ జేసి
కేళిమిథిలకు వచ్చి బుధాళివినుత, పాళి దంభోళిసమమిందుమౌళి ధనువు. 320

క. వసనెక్కువెట్టి తివిచిన, బసచెడి తత్కార్ముకంబుఁ బరికింప నిలిం
పసభాసదుల దరిపడం, బ్రసభంబున నట్టకమున భగ్నంబయ్యెన్. 321

గీ. రాజశేఖరి నెక్కుడు రానికార్ముకంబు ద్రుంచిన రాముని కడిఁది నచ్చి
వాక్కుమాలిక సీత ఘనంబుఁ గావి,వాహమొనరింపఁ జాల నుత్సాహ మొదవె. 322

శా. తద్వైవాహికముం గనుంగొనఁగ నుద్యద్వైభవం బొప్పఁగా
విద్వన్మంత్రిపురోహితాశ్రితజనాన్వితుండవై రమ్ము స

ప్రద్వీపాంతరపూరితామలయశోధావళ్యసంగ్రామశా
మ్యద్వైరిక్రకచకంథపఙ్క్తిరథ నిత్యస్తూయమానప్రథా. 323

క. అని జనకుఁడాడిన విధ,మని దశరథుతోడ వార లనుటయుఁ దలియు
న్వాని యమ్మనుపతి యంతింతని చెప్పఁగరాని సమ్మదంబున మునిఁగెన్. 324

వ. మఱియును. 325

చ. అమృతముఁ ద్రావునప్పుడు బలారియు నయ్యమృతంబుఁ దెచ్చుచో
నమృతమరీచిదీప్తి విహగాధిపుఁడున్ మదిసంతసించిన
ట్లమృతపుయంబులైన సచివావళివాక్యము లాలకించి తా
నమితముదంబు నొందె మహితాత్ముఁడు బఙ్క్తిరథుండుదర్పభాక్. 326

క. మతిహీను లైనతనయుల, మతమునకకరంబునలరు మహిదండ్రిను స
మ్మతి సుతులభిమతులైనన్, మతి జనకుఁడు సమ్మదాబ్ధిమగ్నుఁడు గాఁడే. 327

వ. తదనంతరంబున. 328

క. కాంతలకు న్మణితుండన,కాంతలకున్ గ్రథితచంద్రకాంతోజ్జ్వలకు
ద్ధాంతలకుంతచ్ఛభవ్య,త్ప్రాంతంబెతిఁగించి గాఢతరహక్షమునన్. 329

ఉ. తచ్ఛుభవార్తసంతసము మదంబునఁ బాటఁగఁ బంచిపట్నము
స్స్వచ్ఛగుళుచ్ఛపూర్ణకలశప్రకరధ్వజసాలభంజికో
ద్యచ్ఛవిమత్పటాముల భటాలి యలంకరణంబు సేయ నా
త్నచ్ఛదధూపణాముల ఘనంబుగఁ జాను నలంకృతాఁగుడై. 330

సీ. శిష్టచరితులు వసిష్ఠాదిమునివర్యు,ల్మహిపసుమంతాదిమంత్రివరులు
ప్రకటవైణికవైణవికనికరంబులు, వందిమాగధభటబృందములును
బుణ్యకాంతాజనమ్ములు విబుధోత్తము, లాప్తాశ్రితులు మహాత్ములును
బృథుసైంధవములు గంభీరవేదిసులక్షు,ణాంచితప్రోన్మత్తహాస్తికములుఁ

గీ. గాడుకులుఁ దోడరాఁ బెద్దకొడుకు పెండ్లి,కొడుకు గాఁగలఁడనుచు నెక్కుడుకుతూహ
లమున వాదింగ దానటునములు సెలఁగ, రుచిరతుంగోల్లసద్రథారూఢుఁడగుచు. 331

క. ఘనఘనపటహాపటహాపటు, పనవోర్ధ్వకఝర్ఝరాంక్యబంధురభేరీ
ధ్వనుల వియత్పథ మవియన్, ఘనుఁడయ్యాయుఁడు మందగమనము సేసెన్. 332

ఉ. బాహుజవంశ్యు లెల్లెడలఁ బ్రస్తుతి సేయ నృపాగ్రగణ్యుఁ డు
త్సాహత నేగి కాంచె విలసత్పరిణాహవివాహవస్తుసం
దోహవిశేషనిష్కుటమనోహరపుష్పరసప్రవాహని
ర్వ్యూహానువర్ణరత్నభరితోజ్జ్వలగేహ విదేహ నంతటన్. 333

క. కని తత్పురంబుఁ జేరం, జనునెడ వార్తించి జనకజననాథుఁ డెదు
ర్కొని తూర్యధ్వను లులియఁగఁ, గొని యాడుచుఁ బురికిఁ దోడికొనిపోయి వెసన్. 334

మ. ఉపకంఠంబున మాగధు ల్పొగడఁగా నుత్కంఠ దీపింప న
న్నృపతిం దీవు నిట్లుతెచ్చి మహితోన్నిద్రోపచారంబుల
త్స్వపకారంబులు నాచరించి మణిపుణ్యాశ్రాంభితై స్వాకమా
రుకశాల్యంబున నుంచి యుల్లసితచిత్తోత్ఫుల్లనీరేజుఁడై. 335

తే. బంధురత్కుణ వినుజగద్బాంధువంశ, బంధురం బగునీదుసంబంధ మస్మ
దన్వయాబ్ధికిఁ జంద్రోదయంబుకరణిఁ, బెంపుఁ గావించె జనులు నుతింపుచుండ. 336

ఆ. అని సకంపజనకుఁ డాచరించెడుసప, ర్యావిశేషములకు నాత్మ నలరి
యాప్తమిత్రబాంధవాత్మజోపేతుఁ డిట్లనియెఁ దెలియఁ దశరథాధిపుండు. 337

క. యత్నంబులు భయదప్రతి, యత్నంబులు మాని తిరుగునట్టి తపస్వి
రత్నంబులు మీ వెలిమికి, యత్నము సేయుదురు పొగడ నలవియె మిమ్మున్. 338

తే. అట్టిమీరలు వేడ్క మా యిట్టివారి, బాంధవముఁ గొనియాడు టబ్బంబుగాదె
నాకుమారకుపూర్వజన్మసుకృతంబుఁ, బొగడవశమె హరస్వయంభువులకైన. 339

వ. అని యిట్లొకరినొకరు చతురవచనంబుల నగ్గించుచున్న సమయంబున. 340

క. రాముని లక్ష్మణుఁ గొనివి, శ్వామిత్రుం డేగుదెంచి వాసవహితుఁ డ
య్యామినివిభుఁడు దశరథుఁ డెం, తో మోదముతోడ మ్రొక్కి దీవన లొసఁగన్. 341

క. నాకౌకసులు పొగడఁగ, నాకార్యము నిర్వహించి నాకార్యజనా
నీకస్తుతులు ఘటించి పినాకిశరాసనము విఱిచి తగన్. 342

క. భూతనయన్ భూతనయా న్వితస్వరియింపఁగోరు శీతాంశుముఖు
న్నీతనయు రాము ననుజా న్వితుం గనుము మహావినీతుం బ్రీతున్. 343

క. అని మునిపలికినపలుకులు, తనచెవులకు నెలమి నమృతధారలు వో నెం
దనుకటయు మిక్కిలి నిలిచిన, తనయుల దీవించి పులకితశరీరుండై. 344

ఉ. భూమివిభుండు మోహమునఁ బుత్త్రులఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి వారిని
మ్మోములు మోమునిల్పి శిరము ల్దువుమూర్కొని చెక్కుటద్దము
ల్ప్రేమమెసంగ ముద్దుఁగొని పెద్దయుఁబొగ్గు సులోపగూహనో
ద్దామసుఖాతిరిక్తుఁ డయి తాపసవర్యునితోడ నిట్లనున్. 345

క. మునుగుణహీనులు గుణవం, తునిసంగతి గలిగి సద్గుణులగుదురుగదా
మునుగుణహీనులు వినుమా, తనయులు గుణవంతులైరి తగునీకరుణన్. 346

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నభినందించి నందనసందర్శనంబునం దనివినొందనిపురం
దరవిభవుండగు దశరథునికడకు జనకనిమంత్రితుండగు నొక్కమంత్రిపుంగవుండు

మఱునాఁ డరుదెంచి మిమ్ము నిజసభాభవనంబునకుఁ దోడ్కొనిరా నన్నుఁ బనిచె నని చెప్పుటయు నాక్షణంబ. 347

సీ. పురుషోత్తముని చతుర్భుజములు నాసుతు, లద్దమ్ము సేవింప విద్వన్నుతుండు
ఘనుఁడు వసిష్ఠుండు గనుఁగొని తనకును, తనయులాంగికమంగళములఁ దెలుపఁ
బుణ్యకాంతాజనంబులు సేసలాలుకంగ, బ్రాహ్మణోత్తముల దీవనలు సెలఁగ
స్తుతిపాఠకులు మాగధులు సందడింపఁగ, నాప్తమంత్రులు భటులనుసరింపఁ
గీ. తూర్యములు మ్రోయ నార్యులు స్తుతులు సేయ, గాయకులు పాడ వైణికుల గర్వమూడ
సురభిసౌరభవిసరమారుతము విసర, మందగమనంబు గాల నమందలీల. 348

వనగజకుంభంబులఁ గల, ఘనమౌక్తికవితతి వెలిఁగఁ గాన్పించెను నా
స్తనములఁ బ్రబలి స్తనవగో, స్తనములు మెఱయంగ వారసతులు నటింపన్. 349

వ. రాజవిభవంబున రాజమందిరద్వారంబుఁ జేరంజనునప్పుడు. 350

మ. మునుమున్నె చనుదెంచె నొక్కసతి రాము న్రాజచూడామణిం
గనుసద్వాంఛఁ గుమారునెత్తికొని వేడ్కన్మించి రామోల్లస
త్తనులీలం గలధౌతభూధరమహత్సౌధాగ్రభాగప్రభ
ద్వనితాలోకోజ్జ్వలరత్నదీప్తిఁ దనరత్కాంతి న్విడంబింపుమున్. 351

ఆ. కాంతయొకతె చంద్రకాంతశిలాస్పర్ధ, వేదిఁ దలఁపు చాఁటు వెట్టి చూచెఁ
దాపమొదవ మరునితూపులవలనిభ, యంబు నోర్వలేనియది యనఁబోలె. 352

క. భూవరుఁ గాంచెనుత్వరగన, లేవియుఁ దాల్వక యొకతె గాంచి నిడివనుదెంచెం
భావజనిభుఁ గాంచినచో, నీవెసఁడలునంచు నొక్క నెలఁత మొఱఁగుచున్. 353

ఉ. కాత్రిల్యాలకసోర్తు రాముఁ గనువేడ్కం గింకిణీధ్వానయై
వాటం జైనకవాటయుగ్మము భుజద్వంద్వంబునం బూనియే
పీటన్నేఁడు భవాదృశుండనుచు నర్కోస్సర్గలోకాకులం
బాటం జిత్రపుఁబ్రతియుగ్మముమర న్సంధించెనో నాఁ దగన్. 354

క. బాలయొకతె నీలోత్పల, మాలిక యాదంగ సంభ్రమంబునఁ గాంచె
న్నీలతను శరణి నతనుని కోలఁ, గటమీఁద లెక్కఁగొననుభంగిన్. 355

వ. తత్సమయంబున. 356

గీ. పార్శ్వములనుండి చూచెడు పౌరబాలి, కావరేక్షణములునాసికలు దనర్చెఁ
బ్రకటనీలోత్పలాబ్జచంపకకుసుమములఁ గలుగ్రుచ్చినవనమాలికల విధమున. 357

వ. అట్టిమహోత్సాహజనకసమయంబునం బురంబునం గలపురంధ్రీజనంబులు దమలోన. 358

క. మనసీత కితఁడు దగునీ, తనికి న్మనసీత మిగులఁ దగుఁ దుల్యవయో
ఘనలావణ్యాదుల నని, కొనియాడిరి గుంపుగూడికొని బహుభంగిన్. 359

చ. అనితనపుత్త్రు రాముఁ గొనియాడెడు పౌరజనాళివాక్యము
ల్విని చతురబ్ధిమధ్యపృథివీతలరాజ్యము దన్ను నొందిన
ట్లనుపమసమ్మదంబున మహాత్ముఁడు పఙ్క్తిరథుండు వొంగిత
జ్జనకుసభాప్రదేశముఁ బ్రశస్తవిశేషమణిప్రకాశమున్. 360

వ. కనుంగొని యదంభశాతకుంభకుంభిత భద్రకుంభగరంభాస్తంభోజ్జృంభితంబును నవనవ
నవరత్నవిరచితోచితవేదికాకవాటసోపానతోరణభద్రాసనకుడ్యచిత్రకంబళ విచి
త్రమణి పుత్త్రికా దీపదీపితంబును బటీరసీకరతుషారవారిప్రసిక్తంబును గృత్రిమరూ
పాలిరిక్తంబును బరిణయాలోకనాగత చాతుర్వర్ణ్యవ్రాతతదుచితప్రదేశవిశాలంబును
సమస్తవస్తుప్రశస్తంబును సకలజననయనాభిరామంబునగు జనకమునిచక్రవర్తి సభా
మంటపంబు దరియం జొచ్చు నవసరమ్మున. 361

ఆ. ఎదురులేనికడిమి నెసఁగుపఙ్క్తిరథక్షితీంద్రుజనకుఁ డప్పు డెదురుకొనియెఁ
దావు లెల్లఁ గ్రోలి తగుకీలివలిగాలి, యెలమిమీఁ యమున్న యెదురుకొనఁగ. 362

వ. ఇట్లెదిర్కొని. 363

ఉ. వేడుకఁ గావలించి పృథివీవిభుఁ బఙ్క్తిరథు న్మహారథుం
దోడుకవచ్చి రాముని వరూజనకామునిఁ గీర్తికామునిం
జూడఁగ వేఁగుసేయు పరిశుద్ధమనోరమకాయుఁ గేయసా
మ్రిదధికోపలక్షణు సురప్రతిపక్షవిదావిచక్షణున్. 364

క. నముచిదరోపశమనసమున్నుచితరూపప్రదీప్తు సౌమిత్రిఁ బరా
క్రమనిధుల భరతశత్రుఘ్ను మహాత్ములను బొగడుచుఁ గడువాగ్మి మునుల్. 365

క. అద్రిపులీనుల నతిథై, ర్యాద్రుల రాఘవుల శాత్రవాద్రిపవులకుం
భద్రత్నభద్రసముచిత, భద్రాసనముల వసింపఁ బంచి ముదమునన్. 366

క. భూవరుఁ డనంతరంబున, ధీవరుఁ డనఁదగు నరుంధతీవరువాగ్దే
వీవరతుల్యు వసిష్ఠుని, దేవర్షిప్రణుతుఁ బరమధృతిసంయుక్తున్. 367

గీ. త్రిసవిరహితు సుచరితచిత్రాసనమున, సన్నుతింపుచు నతనినిమ్ణుఁ జేసి
నతజనవిధేయు గాధేయు నతులభక్తి, నిహితముగు చోటఁ దగనుపవిష్టుఁ జేసి. 368

వ. మఱియుం దగినవారి నుచితాసనాసీనులం జేసి దానుం దగినయెడ సుఖోపవిష్టుండై
సర్వజనమనఃప్రమోదంబుగా సుప్రసంగంబు సేయుచుండి జనకుండు దశరథున కిట్ల
నియె. 369

క. జాతానందంబున భూ, జాతప్రాముఖుఁడు దనుజాత న్సుముఖా
బ్జాత న్మత్తనుజాతన జాతోపమనేత్ర మదనసాయకగాత్రన్. 370

గీ. లలితపరిమళనూర్మిళ లక్ష్మణునకు, నొసఁగెదనటంచు మిగుల సొంపెసఁగఁ బలికి
మఱియు నిట్లను దశరథక్ష్మాతలేశ్వరుఁ, డగ్గలంబైన సంతోషమతిశయింప. 371

క. అనఘోపఘ్నులకు న్మని జనశత్రుఘ్నులకు భరతశత్రుఘ్నులకున్
ఘనముగ నొసఁగెద హితులవు, వినఁగ మదనుజుని తనయల నలఘుతనయాలన్. 372

వ. అని యిట్లు రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులకు శ్రుతకీర్తులగు భూమిసుతోర్మిళామాం
డవీశ్రుతకీర్తుల నొసంగి వివాహంబులు సేయువాఁడుగా నిశ్చయించి పలికినవమ్మహీ
విభుండు మహానందంబునొందెం దక్కిన సభాసీనులును సమ్మదంబునం దేలి యాడుచుం
జనకుం బ్రశంసించి రయ్యవసరంబున. 373

క. పరమమునీశ్వరచేత, స్సరోజవాసి యగు రామచంద్రుని కతనం
గరమొప్పెం దత్సభ హిమకరోదయావసరదుగ్ధకంధి విధమునన్. 374

వ. అంత. 375

క. తనకులజులకు వివాహము, లని రాగము మీఱ సమ్మదాంబునిధి మునిం
గినచందంబున నరుణుం, డనుపమరాగమునఁ బశ్చిమాంబుధి వ్రాలెన్. 376

మ. తనసాంగత్యము వాసి పద్మహితుఁ డంతర్ధాన మొందన్ సఖో
ఘనజాతాయతహస్త పిల్పుక్రియ విభ్రాంతధ్వను ల్మించె నా
తనిరపోకకుఁ గ్రోధతామ్రగతి సంధ్యారాగముం దద్దిశా
గనితాఘాంబుకణప్రకారమున నక్షత్రంబులు వ్యాపించెన్. 377

క. ఇనునికరస్పర్శము మా, నిన విరహము నొందు పద్మినీక్రమమున న
య్యినునికరస్పర్శము మా, నిన విరహము నొందు పద్మినీక్రమ మరెన్. 378

చ. అహితుఁ డహీనతేజుఁ డగునప్పుడు డాఁగి తదంచితప్రభా
రహితుఁడు గా నెఱింగి పరరాష్ట్రము నాక్రమణం బొనర్చువ
ట్లహిమకరుండు తేజుఁ డగునప్పుడు డాఁగి తదంచితప్రభా
రహితుఁడు గా నెఱింగి తిమిరంబులు ముంచె ఘనాటగాహమున్. 379

వ. ఇవ్విధంబున సూర్యాస్తమయం బగుటయు నద్దశరథనృపుండు. 380

ఉ. పాపవిదూరుఁ డమ్మిథిలభర్త నుతింప నుతుల్ వహింప ఘం
టాపథ మొప్పఁజేయుచు ఘనప్రథరాజగృహంబు చేరె ను
ద్దీపితరత్నదీపకరదీపసహస్రము లుల్లసిల్ల ధా
త్రీపతి యూర్జితాదరికృతసర్వదిగంతరాళుఁ డై. 381

క. ఆర్యులు వసిష్ఠకౌశికు, లార్యాపతిసముఖు సముచితాత్రికములు ని
ర్ధార్యు లమాత్యశ్రేష్ఠులుఁ, గార్యజ్ఞులు వొగడఁగ నుపకార్యం జొచ్చెన్. 382

వ. ఇవ్విధంబున భృత్యామాత్యపుత్త్రమిత్త్రసమేతుండై విడిదికిం జని యందు వివిధవినోదంబులం దగిలి రోచులం జంద్రమరీచులం జులకనసేయు ధౌతకలధౌతకనకసౌధాగ్రభాగంబున గగనధునీవీచుల నీచులలితపవనం బొలయ వీణానాదంబు లులియ సుఖనిద్రం జెందియున్నంత. 383

సీ. పద్మిని మదనతాపంబునను గ్రశించెఁ, బద్మిని సంతోషభరిత యయ్యె
శ్రీరతుషారసంసిక్తయై మహి యొప్పెఁ, బరగఁ దుషారసంచయ మడంగెఁ
గువలయంబునకు నెక్కొనె నవికాసంబు, గువలయస్మయము సంకుచిత మయ్యెఁ
దతతారకాప్రభాతతి మంద మై తోఁచె, నోలిఁ బ్రభాతవాయువులు వీచెఁ

గీ. తామ్రచూడధ్వను లిమ్మించెఁ దద్దయొప్పఁ, దామ్ర మైయొప్పె నంత భక్తజనవృజిన
కర్తనుం డుదయించె వికర్తనుండు, భవతమోవిభావసుఁడు విభావసుండు 384

గీ. మిహిరునుదయంబునకు మున్న మేలుకాంచి, కృత్యములు సల్పి దశరథనృపవరుండు
సరగఁ బుత్త్రచతుష్టయసహితుఁ డగుచుఁ, గౌశికవసిష్ఠులకు మ్రొక్కి కడుముదమున.

క. శాన్త్యాంతికదత్తార్థము, వార్తంబునఁ దనయులకు మహోగుణయులకుం
ధూర్తాంతకులకు గురిత్రపి, హార్త్రాంతికులకును బరిణయము లానరింపన్. 386

వ. కృతోత్సాహులై యుండునంత జనకుండు సుతల నలంకృతలం జేయం బుణ్యసతుల నియోగించుటయు నరవిజం గని. 387

క. అమ్మానిను లి ట్లనిగో, యమ్మా నినుఁ బెండ్లియాడు నతఁడు ఘనుఁడు రా
వమ్మా విద్యుల్లతికా, సమ్మానితదేహ సుగుణసహితస్నేహా. 388

క. అని పలుకుటయు సలజ్జావనతానన యై నసీత వనజాతనిభా
క్షి నజాతసామ్యఁ గాని మజ్జనశాలకు నేగి యుచితసంభ్రమలీలన్. 389

ఉ. ముద్దులగుమ్మ లందియలమ్రోఁత లెసంగఁగ డాసి శ్రద్ధనం
దద్దయు వేడ్కఁ రత్నఖచితం బగునొక్క పసిండిగద్దియ
న్ముద్దియ నుంచి యాఘనమనోహరలోచన పద్మహస్తతో
నుద్ది యటుంచు నతేఁ దనుయుల్లము లెంతయుఁ బల్లవింపఁగన్. 390

గీ. కమ్మనూనియఁ దలయంటి యొమ్మిగులుకఁ, గడిగి యుద్వర్తనముపర్ణకముఁ జేసి
మజ్జనంబు ఘటించిరి మనము లలరఁ, బుష్కరాననలు మనోజ్ఞపుష్కరముల. 391

వ. ఇవ్విధంబునం బెండ్లిపాటలు పాడుచు మంగళస్నానంబు సమాచరించి. 392

క. ధారాధరములు ఘనము, లపారిద్యావములు నయ్యెఁ బ్రతినిధి యగు నే
యారామకుసుమ కనుచును, నీరాయిచె నొక్కసతి వినీలత యొప్పన్. 393

క. అభ్రాళులగ్నమయిన విప, లాభ్రాళులకయ్యె సీత లానందమున
న్నభ్రాజితముగఁ గట్టెను, శుభ్రాంశుక కుక్షి యొకతె శుభ్రాంశుకమున్. 394

సీ. నిర్మలస్ఫటికవినిర్మితఫలకభా, స్వన్మధ్యసముదితచ్ఛాయ యనఁగ
నమృతకళాపూరితాంతరితంబుం డగు, శశిలోన మించులాంఛన మనంగఁ
దుహినవారోదయోత్ఫుల్లమనోహర, పద్మాంతరస్థ భృంగ మనంగఁ
బ్రకటసమ్మార్జితముకురబింబాంతర, నిహితసుందరహారనీల మనఁగ

గీ. నలకములు బాయఁగాఁ ద్రోచి యలికభాగ, ఫలకమునఁ గస్తురితావులు జిలుక సమ్మ
దంబునను సర్వజనులచిత్తంబు లలరఁ, దిలక మొనరించె నొకసతీతిలక కులుక.

గీ. ప్రకటసౌవర్ణసాలభంజికలలోన, మెలఁగుజవకతనూలత తెలియరాద
టంచు నొకసతి యానవాలుం జేసెనొకొ, జెక్కుటద్దంబునం దొక్క చుక్కఁ బెట్టె.

ఉ. పాటలగన్నితోస్థితియయౌ బాటలగంధి యూ నైనసీతకు
న్పాటిరధూటి లేదనుచు సాటివచించెద నంచు మిందుఁ బ
న్నీటఁ గుశేశయంబులన నీటుగు కన్నులు తోమి వాటమౌ
కాటుకఁ బెట్టె నొక్కసతి కాటుక బట్టల ప్రాశిసేయఁగన్. 397

క. సారపరిమళితఘనఘన, సారమిళితగంధ గంధసారంబున వి
స్తారానందంబున నొక, సారసలోచన యొసఁగెఁ జర్చ మహిజకున్. 398

సీ. పువ్వుఁబోణికి మల్లెపువ్వులు దంతము, ల్జవ్వనివాసిక సంపెఁగపువ్వు
తాపసంపెఁగపువ్వు తనువు దిరిసెనపువ్వు, మానినీపదయుగ్మ మంకెపువ్వు
పల్లవాధరపువ్వు వెల్లపువ్వులు, పొలుపొందు పోఁకబోడి పొన్నపువ్వు
మోము తామరపువ్వు మోవి మంకెనపువ్వు, కన్నులు నల్లని కల్వపువ్వు

గీ. లేల నీపువ్వు లిఁకనని హేలనొక్క, కాంత కనకగంధి సురదారుకొప్పుదాఁగ
మాలతీచాంపేయజాజీసుమావళుల నొ, సంగె సీతకుఁ గొప్పుసొం పెసంగుచుండ. 399

వ. ఇవ్విధంబున నూర్మిళా మాండవీ శ్రుతకీర్తులను సముచితశృంగారంబు లొనరించి
యున్నంత నక్కడ. 400

ఉ. అంగన లంగజన్ముఁ డని యంగవిలాసము సన్నుతింపఁ బు
ణ్యాంగనలొప్పఁ బాడుచుఁ బ్రియంబున రాము సభంగమంగళా
భ్యంగన మాచరించి హృదయంగమవాణ్యు లలంకరించి రు
ప్పొంగుచు భూరికాంచన-విభూషణదాముల్బరితోషణంబునన్. 401

గీ. తెనరు కస్తురిబొట్టు లాంఛనము గాఁగ, మందహాసంబు చంద్రికామహిమ దనర
సరసవాక్యము లమృతరసంబు గాఁగఁ, జంద్రుకైవడి శ్రీరామచంద్రుఁ డొప్పె. 402

క. లలిఁ గంతు జయంత వసంత లలితు లన నొప్పు లక్ష్మణ భరత శత్రు
ఘ్నుల శత్రుఘ్నులఁ గామిను, లలంకరించిరి విభూషణాంబరపటలిన్. 403

వ. తదనంతరంబున. 404

క. నయముల స్నపితనయులం బరిణయయోగ్యులఁ బద్మపత్రనయనుల నసమా
నయశోధన్యుల నాత్మజ, నయులఁ గని జనకుఁ డతిఘనంబగు వేడ్కన్. 405

చ. చెలఁగి మహాగ్రసత్త్వయుతుఁ జేసి విదేహమహీధవుం డమా
త్యులఁ బిలిపించి యుద్ధతగఘుస్నుతబంధుసమేతుఁ బంకజా
స్త్రలితవంశ్యుఁ దోడ్కొని ముదమ్మున రం డన వార లమ్మహో
జ్జ్వలుఁ డకేగి యట్లని రవాగణ వాక్ప్యరత్వ మేర్పడన్. 4l6

మ. అవనీనాథ భవత్తనూజులకుఁ గల్యాణంబుల న్నేఁడు నీ
దివసంబు త్తముమంచుఁ దెల్పఁ దని వైదేహుండు మమ్మంపినాఁ
డవనీదేవసమావృతుండ వయి రమ్మా లస్య మింకేల వాం
ఛవు లెల్లం గొనసాగెఁ బుత్రిహితభృత్యశ్రేణితో నొప్పుగన్. 407

గీ. అనిన ముదమంది యొసఁగె నయ్యంబరమణి కంఠమణి వారలకు ననవద్యమణులు
సమితతాంబూలజాంబూనదాంబరాది, మహితబహుమానములు బహుమానముగను.

వ. ఇట్లొసంగి 409

ఉ. దశరథుఁ డంత బ్రాహ్మణాశాసనమర్పసమాదరించి స
త్వరోధు లైన మానవులు ముదంబునఁ దోడుతేర శత్రుసు
గ్వశరథసామజాశ్వఘటవప్రసమేతముగా నచ్చ్యూ
ల్వశులయి కొల్వఁ బౌరజనవారము సంతసమంది చూడఁగన్.

క. రాజముఖుల సేసలు నీ రాజనములుఁ గొనచు నుచితరాజపథమునన్
రాజవిభవమున నఖిలధ, రాజనులు నుతింప బంధురాజసహితుఁడై. 411

వ. చనునవసరమ్మున. 412

ఉ. తెలియవు కామినీజనుల పీటగుపాటలు వేణునాదము
తెలియవు పల్లసేసలును దేవల లాల్కొనఁ బుష్పవర్షము
తెలియవు పంకజాస్త్రకరదీధితులు న్మణిభూషణాంశులుం
గలసి వెలుఁగుటం ధరణికాంతుఁడు పెండ్లికిఁ దర్లుచుండఁగన్. 413

క. అమరధునీవిమలాంభః, కమలవనీవిహారణంబు గాంచి మలయభూ
భ్రమరుత్కిశోరమధ్య, శ్రమజనితనిదాఘబిందుసంచయ ముడుపన్. 414

వ. దశస్యందనుండు పురందరు చందంబునం బురంబువా రబ్బురంబంద నందనులం బురమర్త్యప్రముఖులం బురస్కరించుకొని యమంద మహానందకందకందళితహృదయారవిందుండై మందసుందరగమనంబున వందిమాగధులు సందడింపఁ జిందంబుల రొదలు గ్రందుకొనం దరణికిరణంబులకుం దెఱపియీని గొడుగులం దనివినొందుచుండఁ దన కెలంకుల నందఱు మంత్రులుం దగురీతి నడువం దఱుమగ సుందరమకరందబిందువులు జిందు మందారకుసుమసందోహంబులు బృందారకబృందంబు లందంద గురియింప ధరణీబృందారకు లాశీర్వదింపం గొందఱు సుందరులు గ్రంతలుగొని ముందఱ నడువ నందమ్ములగు నందియ లడుగుందమ్ములం దొడిగి చందనం బలంది యిందిందిరంబులం దెగడి సంక్రందననీలంబులం గ్రిందుపఱచు కురులుం దొవలం దిరస్కరించు కన్గవలపొందికలుం, గందుకంబులం గ్రిప్పు కుచద్వంద్వంబులుం, గుందనంబు డంబు డిందుపఱుపం దగు తనుచ్ఛాయలుం, దలిరాకు మోవులుం, దెలిచెక్కులును, దరస్మితంబులుం, గుందరదనంబులుం గలిగి యువజనంబుల డెందంబులు గొందలంబందఁజేయుచుం దన మోసలం దండలాసకాది వివిధవిధానంబులం దాండవంబు సల్పుచు నందతేని పదుపుం దెఱవలరుగం జందనోదకంబునం దడిసి గందవడి నందంబగు రాజమందిరంబుం దరియం జొచ్చు నవసరమ్మున నహల్యానందనుండగు శతానందనిభుండు శతానందుండు తోడరా జనకుం డెదుర్కొని తోడ్కొని చ౯. 415

క. సముచితముగ నర్ఘ్యంబుఁ బాద్యము నొసఁగి యానంతరము ముదంబున మణిపీ
ఠములిడి జనకుఁడు పూజించె మహార్ఘు దశరథుం బ్రసిద్ధుల మునులన్. 416

వ. ఇట్లు పూజించి సమస్తజనమునిజనకదంబానందజనకంబు లగువచనంబుల దశరథున కిట్లనియె. 417

చ. బుధజనమాన్య పఙ్క్తిరథ భూనుతకీర్తిక రామమూర్తికి
న్నధిగతవిరోధిలక్ష్మణకుమారునకున్ భరతాభిధానమా
నధతనయాకుమారులకుఁ గావలయుం ద్వరలో వివాహము
ల్విధిని శుభస్య శీఘ్ర మను పెద్దలవాక్యము పాలకింపవే. 418

వ. అనుటయు మహానందమగ్నుండగు దశరథుండు. 419

క. తదవసరంబున సుతులకు, సదమలులకు నలువురకుఁ బ్రశస్తంబగున
భ్యుదయార్థ మధిపుఁ డొసఁగె, న్నెమ్మదలన్విప్రులకుఁ బాఁడిమొదవులఁ బొదుఁగన్.

క. విధివంతంబుగ జనకుఁడు, మిథిలానాయకుఁడు విశ్వామిత్రసహితుఁడై
మధుపర్కంబులొసంగెను, మధుపసమానాంఘ్రులకు మనువంశ్యులకున్. 421

వ. తదనంతరంబున. 422

క. కలధౌతధౌతసుందర, కలశోదక మాత్మపత్ని గైకొనియొసఁగ
న్వాలుకులిశజలజరేఖా, కలితనృపకుమార పదయుగములు గడుగుచున్. 423

క. అన్యములగు దానమ్ములు, కన్యాదానసదృశములు గావనియొసఁగెం
గన్యాదానంబులు జన,మాన్యులకు - న్వేగ దశరథమహిపతులకున్. 424

వ. అంత. 425

చ. చెలఁగి యరుంధతీపతి వసిష్ఠుఁడు రాముకరంబుఁ బూని ని
ర్మలనవరత్నగుంభనవిరాజిత దివ్యవివాహవేదికో
జ్జ్వలకనకాసనంబున నివ్వ్ణొనిఁజేసి సువాసినీజన
మ్ముల నియమించె నింపెనయ భూతనయం దగఁ దోడితేరఁగన్.

క. సీరపథజాతకుఁబ్రతి,సీరమణుఁగు వెట్టి స్ఫుటకుశేశయముఖులా
సీరుక్కులు సెలఁగ కునా,సీరనిభుఁడు రామచంద్రు చెంతనునిచిరన్. 427

క. ఒకరినొకరు చూచెడువేడుకలు కడునొల్లక లెత్తుడు వధూవరదృ
క్ప్రకరంబుగ విరిసెఁదగెయవ,నిక యమునావిమలవాహినీభంగమనన్. 428

వ. అంత. 429

ఆ. తెలుప నుచితరీతిఁ దెరసలువమరల్ప, జనక భాగ్యరాశి జనకతనయ
తలుఁగులేని వార్ధితరగల నుదయించు, సిరివిధమునఁ దేజుసిరి వహించె. 430

గీ. లలితమాలా మనోహార గళయగుచుఁదృ,మాలసాలంబు సరసనేలాలత యన
నీలమేఘంబు చెంత శంపాలతయన, బాల తనరారె రామనృపాలుమ్రోల. 431

ఉ. సీతకటాక్షవీక్షణము శ్రీరఘురాము ముఖప్రభాతకం
జాతవిచిత్రచిత్రకిత సారకురంగ మవంబుఁ గా సము
ద్యోతితమయ్యె రాఘవ మహోజ్జ్వలదృజ్ఞకరంబుమీఁ తిభూ
జాతకుఁ గజ్జలంబునఁ బొసంగనొనర్చిన చెక్కుచుక్కగన్. 432

వ. తదనంతరంబున. 433

మ. కులకాంతాతిలకావలీవలయిత న్యోజకుమారీ పవి
త్రలసచ్ఛీర్ష మున న్మునీంద్రజనమందారుండు రాముండు లోఁ
దలఁబ్రాల్దోయిటఁబట్టి వేడుక భుజద్వంద్వంబుపై కెత్తియుం
చె లతాగ్రంబునఁ బుష్పగుచ్ఛమనఁ రంజిలం గులాచారతన్. 434

ఉ. మోముపికాసమంద భుజమూలయుచు త్వెలుఁగొందఁ గంకణ
స్తోమము ఝణంకృతులు సొంపెసఁగం జిఱునవ్వు నవ్వుచుం
దామరసాక్షు లెంతయు ముదంబునఁ దోయిలి హెచ్చరింపఁగా
రాముశిరంబు మీఁదఁ దలఁబ్రా లునిచెం దగ భూమిజాతయున్.

ఆ. మఱియు వేడ్కచేత మహిజాత తా శ్వేత, మౌక్తికములు రాముమస్తకమున
నునుపఁబూన హస్తయుగము గడుసిగ్గునెఁ, ...చు వారికెల్ల ముక్తి యొసఁగ. 436

వ. తన్మహోత్సవ సమయంబున. 437

క. జనములు క్రిక్కిఱియ దయ, చనరామి నెఱిఁగి యుచితజాలపథములం
జని రాముని పరిణయమున, జనకాజితలీల మెలఁగె శ్వేతాంబరముల్. 438

క. గళదురుగండశిలాన, గ్గళభేరీధ్వనుల రిపులు గలవరపడం
గళమున బంగారిపు మం, గళసూత్రము రఘువరుండు గట్టె మహిజకున్. 439

ఉ. భూజనకల్పభూజుఁ, డజపుత్త్రసూనుఁడు రాముఁ డంబుజాం
భోజదళాక్షుఁ డిద్ధవిధి భూమిజఁగూడి మహోత్సవంబునన్
లాజల నాజ్యధారల దళింపఁగ దృప్తిగ నొనర్చె న
వ్యాజగురుప్రసాదుని నుతాగమనాముని జాతవేదునిన్. 440

ఆ. సర్వసాక్షి కర్మసాక్షివంశజుఁ డగ్ని, సాక్షికముగ సీత సారసాక్షి
నఖిలలోకసమ్మతాక్షీణలావణ్యఁ, బ్రీతితోడ నిట్లు పెండ్లియాడె. 441

శా. శోభాగాత్రి కరుంధతీసతికి నక్షుద్రోరుచారిత్రకుం
బ్రాభాతామలపద్మనేత్రకు సతీవ్రాతాంచితస్తోత్రకున్
సౌభాగ్యం బభివృద్ధినొంద రఘువంశస్వామి రాముండు సీ
తాభామాసహితంబుగా నెరఁగె నత్యంతం బ్రహృష్టాత్మ యొప్పఁగన్.

క. జనుల కరుంధతి మఱిఁదలఁ, జినమాత్రన కల్గు సర్వసిద్ధులుఁ దన్మా
నినిఁ బ్రత్యక్షముఁ బూజిం, చిన సత్సౌభాగ్యసిద్ధి చేకుఱుటకు నే. 443

వ. మఱియుం బంచమహాశబ్దంబులు బ్రాహ్మణాశీర్వాదనాదంబులు ననూనపుణ్యాంగనాగానానాదంబులు నింగిముట్టం జెలంగుచుండ వసిష్ఠుండు లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్నులకు నూర్మిళామాండవీశ్రుతకీర్తులఁ బాణిగ్రహణంబులు క్రమంబున నడిపిన నిట్లన్నదమ్ములు నలువురు నేకకాలంబునం గృతోద్వాహులయి వధూసహితంబుగా జాతవేదునకు నమస్కరించి వసిష్ఠవిశ్వామిత్ర శతానందప్రముఖ నిఖిల మునిప్రవరంబు నకును దశరథజనకభూమాధవులకుం బ్రణమిల్లి స్వస్తివచనంబులు పరిగ్రహించి యున్నంత. 444

క. దానోత్తమమగు భోజన,దానంబున జనులఁ దనిపెఁ దజ్జనకుండుం
దానంబుల నురుభక్తి వి,ధానంబుల ద్విజులఁ దనిపెఁ దజ్జనకుఁడున్. 445

వ. అంత. 446

గీ. గంధసింధురయవనకంఖాణసుభట,కన్యకాసువర్ణవస్త్రప్రశస్త
దాసదాసీవిశేషశయ్యాసనంబు, లరణము లొసంగ వేడ్క నల్లురకును. 447

క. విశ్వాసంబ్రదస,ప్తాశ్వకులుల యుచితపరిణయంబులు గనియుం
గీర్త్యాయు దీవింపుమ న,వ్వైశ్వామిత్రుం డభీష్టవృత్తిం జనుచున్. 448

ఉ. కాంతులఁ జేరఁబిల్చి జనకుండు మహాదరణంబు మీఱ వి
ఖ్యాతపతివ్రతాత్వవిధితాంచితశీలనుతెల్ల వారికిం
బ్రీతి నుపన్యసించి యలరించి విశేషవిభూషణాంబర
వ్రాతసువర్ణరత్ననికరంబు లొసంగ ననోముదంబుగన్. 449

క. హరి దాను సిరియును మానవ, శరీరగులు దాల్చినట్టి చందమున వధూ
వరు లీసీతారాములు, గరిమొప్పిరటంచు జనుల కలకల మెసఁగన్. 450

క. అధికతరానందుఁడు దశ రథ,ధరణీపతుఁడు దత్పురంబున మహిత
ప్రథఁ గొన్ని దినంబులు జన,కనగాధిప మాన్యుఁడై తగనివసియించెన్. 451

వ. ఇట్లుండి యొక్క శుభదినంబున జనకునానుమతంబు వడసి యపరిమితపరిచారికావ్ర
తలగు వధూరత్నంబులును మహానంద యుతులగు సుతులును సమస్తబంధుమిత్రా
మాత్యులును నుచితవాహనంబు లెక్కించి యనుగమింప రథారూఢుండై పుణ్యకా
మినీజనమ్ములు సేసలు చల్ల నమ్మిథిలాపురంబు వెలువడి తన్ననుపవచ్చు జనకచక్ర
వర్తి నధికధర్మమూర్తి సపరివారంబుగా నెట్టకేలకు మరల్చి యుచితయానంబున
సాకేతాభిముఖుండై 452

క. దారితశాత్రవనికరుఁడు, ధీరుఁడు పఙ్క్తిగమనుఁ డేగు నారిభయదముల్
ప్రాంగతగమాయతంబులు, ఘోరముగా మ్రోసె నత్యుదగ్రస్వనణన్. 453

గీ. ఇట్టి గర్భమునాఁటుల నెట్టనుట్లు, వ్రతునో యని కులగురువునకుఁ దెల్పి
తద్విధంబెల్ల నాత్మబోధమునఁ దెలిసి, భూపుఁ డాతని కిట్లనునంతలోన. 454

సీ. క్షత్త్రకారణ్యాగ్నిహోత్రమహోజ్జ్వల,త్త్రిలకుఠారంబు కేలఁ గ్రాలఁ
గాంచనాచలకటకవిశాలవక్షస్స్థలంబునఁ దెలిజన్నిదంబు మెఱయ
నఖిలమానవనివహాభయంకరము లైన,దృష్టుల నంగారవృష్టు లొలుక
నధికప్రతిభ దెల్పు నరుణకాంతి వహించు, ముఖమునఁ గనుబొమ లుబ్బిపడంగ

గీ. దశరథుం డిచ్చు భూదానవిధానములఁ బ్రతిగ్రహింపక యాగ్రహోదగ్రుఁ డగుచు
నిగ్రహానుగ్రహసమగ్రు నీరజాక్షు, రాముఁ జేరంగఁ జని భృగురాముఁ డలుక. 455

క. విత్రాపస్థితవిగతతంత్రము గావించి తొల్లి కశ్యపునకు ని
ద్ధాత్రిసమస్తము నొసఁగిన, ధాత్రీసురముఖ్య జామదగ్న్య యెఱుఁగవే. 456

క. హరుశీర్ణచాప మెక్కిడి, పురుషోత్తముఁడ వనికొంచుఁ బొంగెదు పురరఘు
స్మరుచాప మచలమే నరవరుఁ డని నినుఁ బొగడిరెల్లవార లెఱుఁగమిచే. 457

క. నాచేతం బూజితమై, నాచేతంబొల్చు పద్మనాభు ధనువొగి
న్నీచేత నధిజ్యమగుదు, నీచేఁతలు చిత్రములని నెఱినమ్మవగుచే. 458

క. ధృతి నాధను వెక్కిడిన, న్మతి నిను భావింతు సత్త్వమహాతునిఁ గాఁ గా
కతిమహ్వార మేనియు నిందితరాజసతామసములు నీకుం గలవే. 459

చ. అని తను జామదగ్న్యుఁ డనయంబులు పల్కఁ గార్ముకమ్ములో
న నతని సత్త్వముంగొని ఘనంబుగ నెక్కిడి రామచంద్రుఁ డా
తని వరపుణ్యలోకసుపథంబులు గూల్చి మదంబడంచి తం
డ్రిని నిజబంధుకోటి నలరించె ననంత భుజాబలాఢ్యుఁడై 460

గీ. రాము వలగొని భార్గవరాముఁ డల మహేంద్ర పర్వతమునకునై యుచ్చ జనియె
రామునటుఁ బుచ్చి దశరథరాముఁ డలమహేంద్ర విభవంబుతోఁ దండ్రి కలిమి మ్రొక్క.

క. రాజకులవరాళి రాము పరాజయమును నిజజయంబు గహి నెఱిఁగింపన్
రాజాననుఁ డగు సత్రతనూజ న్సౌందర్యజితమనోజుం బొగడెన్ 462

వ. ఇట్లు పొగడి. 463

క. తనరవసిష్ఠుం డెఱిఁగించినవిధమునఁ దొలుత భయము జెంది జయముఁ గై
కొనఁ గగ్గనముచుఁ దవ మనమున గురుల మేలుబోధమునకుం బొంగెన్. 464

వ. మఱియును రామభద్రు ధైర్యావార్యశౌర్యసౌందర్యగాంభీర్యస్థైర్యాదిగుణంబు
లగ్గించుచుఁ దమరాకకు నలంకృతంబగు సాకేతంబుఁ గౌతుకంబునం గనుంగొని.

క. పురజనము లెదురుకొన రథకరితురగకరధాపణాఢ్యగు ఘంటాపథముం
దరిసి చనునవసరమ్మున్, ఋషులుం దీవెలను రాముఁ బొడఁగని తమలోన్. 466

సీ. జనకునియాజ్ఞ విశ్వామిత్రుతో నేగి, తొలుదొల్తఁ దాటకఁ దున్మటయును
నీచమారీచు మున్నీట ముంచుటయును, నిరప సుబాహునిఁ జదుపుటయును
గౌతమునిజన్నంబులఁ గాపాడుటయు నొక, గ్రావంబు వంగనఁగా నొనర్చు
టక్రపీఠ బాటు కార్ముకము ద్రుంచుటయును, భ్రాతృయుక్తముగా వివాహమగుట

గీ. తండ్రిమదిలోని భయమెల్లఁ దలఁగఁ బరశు,రాము మార్కొని యతనిగర్వం బడంచి
వెలఁగి సాకేతమునకు విచ్చేయుటయును, జెప్పికొని చాల సంతసించిరి మతియును.

చ. పురవరవర్తను ల్వివిధభూషణభూషితులై సువర్ణనూ
పురరవము ల్సెలంగఁ గడుఁ బొంగెడు రాగరసంబు పెర్మి గాఁ
బురవరసౌధభాగములఁ బొందుగ నిల్చి నరేంద్రు రాముఁ గో
పురవరు సౌరకామినులపోలికఁ జూచిరి సేస లొల్కుచున్. 467

వ. తత్సమయంబున. 468

సీ. అగణితసౌధ యా నిగమాంబురాశికి, రాణించు తనరాక రాక గాఁగ
సమధికభయదరాక్షసచమూపకులకుఁ, దనదర్శనము సుదర్శనము గాఁగ
పీతవిద్వేషు లౌ విబుధనాయకులకుఁ, దనచరిత్రములు చిత్రములు గాఁగ
నహితరాజన్యసైన్యములకుఁ దనప్రతాపంబు మిక్కుటపుఁదాపంబు గాఁగ

గీ. సత్యధర్మక్షమాదయాశౌచరత్న,సమితికిఁ దనగుణములు గుణములు గాఁగఁ
దమ్ములనుగూడి రామచంద్రప్రభుండు, వేడ్క విహరించె నప్పురవీథులందు. 469

వ. ఇట్లఖిలజననయనోత్సవంబుగా విహరించి 470

క. తమ్ములు తరణీతనయుఁ డుచి,తమ్ముగఁ దనుఁ గొలువఁ దాను దైతాయతుఁడై
తమ్ముఁగను వేడ్క నధికము,దమ్మొందుచు నున్నయట్టితల్లుల కెరఁగన్. 471

వ. అంతఃపురమ్మునకుం జను నవసరమ్మున నవసరమ్ము లురమ్ములఁ గరమ్ము మెఱయఁ గరమ్ముల గంకణనికరమ్ములు మొరయఁ గుచమ్ములారయఁ జఘనమ్ముగ రశనమ్ములు చెక్కిన పసిండిపళ్ళెరమ్ముల ననురూపమ్ము లగుహిమవాలుకాదీపమ్ముల దీప్తులు తమతమప్రదీప్తులకుం దగ వనిక్రిందుపఱచుట దగవనిన చందమ్మునం గొమ్ములు బాహులతికమ్ములు సాఁచి యొసంగు నీరాజనమ్ముల రాజిల్లుచు నెడ నెడ వినోదమ్ము లగువీణానాదమ్ములకు ముదమ్ము నొందుచు జనయిత్రులపంపున నెదుర్కొని పుణ్యకామినీజనమ్ము లొసంగు రక్షాకరణమ్ములకు సమ్మతించుచు నుభయపార్శ్వమ్ములనుండి యుభయరాజగమనలు శుభాచారలాజమ్ములు చల్లుచు నాసేచనకమ్మగు నిజమూర్తివిలాసమ్ము నాలోకనమ్ముఁ గావింప మనోహరరత్నగుంభనవిచిత్రభిత్తికాని కాయంబులవలనను లసమానాసమానకాయమానంబులవలనను నిరుపమానమానినీబృందంబులవలనను రమణీయతరపదార్థంబులవలనను గరం బొప్పు మాతృగృహంబుఁ దరియం జని. 412

ఉ. తమ్ములఁగూడి రాఘవుఁడు తల్లులపాదతలమ్ము లాత్మమూ
ర్ధమ్ములు సోఁక ప్రమ్రొక్కిన ముదమ్మున వీవఁ లిచ్చి ప్రేప్రే

మిమ్ముఁ గౌఁగిలించికొని మక్కువ లెక్కువ లై తనర్చ నా
యమ్ములు ముద్దులాడిరి ప్రియమ్మున నిద్దపుఁజెక్కుటద్దముల్. 473

క. చన్నుల దుగ్ధంబులు వా,ల్గన్నుల నానందబాష్పకణములుఁ గలిగెం
గన్నులపండువు నగుచు సు,తు,ల న్నలువురఁ బాముతల్లులకుఁ జిత్రముగన్. 474

వ. తదనంతరంబున. 475

సీ. అంబుజంబులమీఁది యళులవిధమ్మున, మోమున నలకలు ముసుఁగువడఁగ
నడుము లున్న నని తెల్పెడు భంగిఁ గాంచికా,కింకిణీక్వణనము గ్రీలుకొనఁగ
నీలమేఘమ్ముల మేలమ్ములాడువి,ధమ్ముగఁ జికురబంధమ్ము లమరఁ
బదతలమ్ముల కెంపు లాదవి సుధాధా,త్రసోపానము లరుణచ్ఛాయ లూనఁ

గీ. జిలుఁగపు లావణ్యములకుఁ జెన్నొనర్ప, వినయములు రూపములు దాల్చి నవ్వుగాఁగ
నల్లనల్లన జనుదెంచి యాత్తలకును, మోదమునఁ గ్రొత్తకోడండ్రు మ్రొక్కుటయును.

క. శ్రీవనితావరురాక్పతు, లీవనిత లటంచుఁ బ్రీతి నెత్తికొని కడుం
దీవించుచు నెంతయు సం,భావించిరి మానసములు ప్రమదం బందన్. 477

క. శ్రీకరమూర్తులఁ బుత్త్రుల, నాకోడండ్రఁ గని యుబ్బి యాడిరి విమలా
స్తోత్రచరిత్రలు కౌసల్యాకైకామగధతనయ లానందమునన్. 478

క. వనితాయుతుల న్సుతులం, గని జననీజనకు లమితకౌతుకమతు లై
రని చెప్పి తనమనంబున, ననుపమ మగువార్త నంతకంతకుఁ బెరుఁగన్. 479

చ. పరమకృపారసానిలయభావితమానిసుచిత్తసారసా
నిరుపమసాహసావినుతనీరజగర్భకృపీటుకేతిసా
గురుతరదేవసారపరితుంత్రిత దుష్టనికృష్టరాక్షసా
భరిత మహాప్రసాద హితభక్తజనావన సక్తమానసా. 480

క. శరణాగతజనశరణా, తరణారదకీర్తి సనితసంకాశరణా
స్ఫురణోక్తిమదాశరణా,చరణా వేంకటమహాగరసాధరశరణా. 481

మాలినీ. ప్రణమదఖిలసూరీ భక్తలోకోపకారీ
ప్రణతఘనవిహారీ భాసురానందకారీ
రణవిజితసురారీ బ్రధ్నచంద్రానుకారీ
తృణకలుషవిదారీ సర్వదా నిర్వికారీ. 482

గద్య. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణ పదాబ్జధ్యానపరాయణ భూమస్థైర్య
వినయ రామనార్యతనయ పండితసేవాసముత్సుక శ్రోత్రపల్లి
లచ్చయ ప్రణీతం బైన దాశరథివిలాసం బను మహాప్రబం
ధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు

శ్రీశారదాంబాయైనమోనమః

దాశరథివిలాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీమద్వేంకటనామోద్ధామ ధరాధామ సుగుణధామ కవిసుధా
ధామ నయనవకంజితసుత్రామా రిపుభీమ సుందరవిజితకామా. 1

వ. అవధరింపు మనంతరకథావిధానంబుఁ బ్రచేతసుం డగుప్రాచేతసుం డిట్లని చెప్పం దొడంగె నట్లు సుప్రఖ్యాతయశోధనుం డగుదశరథుం డొకనాఁడు నిండుఁగొలువుండి యమాత్యులం గలయం గనుంగొని 2

ఉ. సంతతి లేమి లేదనువిచారము దూఱనుఁ గాఁగఁ బుత్రులన్
సంతసమందఁ గాంచితి నసాధ్యబలాఢ్యులు వారు వారికి
న్సంతతకీర్తిశాలురఁ గెసంగఁగ సన్నుతపుణ్యకామినీ
సంతతులైనకన్నియలఁ జక్కఁగఁ బెండిలి చేసితిం గతిన్. 3

క. నాకులము గడువెలింగె, న్నాకులసత్కీర్తి యయ్యె నాకులమొప్పె
న్నాకులకాంతల మతులుగ, నాకులములుగాఁ దనర్చె నాకులకరుణన్. 4

వ. అని పలికి వెండియు. 5

క. బుద్ధివికల మగుదృష్టియు, విద్ధం బగుబలము చెముడు వివేకం బుడుగు
న్వృద్ధతఁ గదిరినజనునకు, సిద్ధం బతఁ డింతియుం బ్రసిద్ధుం డైనన్. 6

ఉ. అర్థిజనావనంబు వివిధాహితసైన్యమహాతిశక్తితా
నిర్హరణంబు నంచితమనీషయుఁ గోశవిశేషపోషని
ర్వర్తనమంబు రాజులకు సమ్మతధర్మము లౌటఁ గాఁడఁగా
నర్హులు గారు రాజ్యమున కంధులు వృద్ధులు బుద్ధిహీనులున్. 7

వ. అని యిట్లు తనకృతార్థత్వంబును, వృద్ధత్వంబును, రాజ్యపాలనాసమర్థత్వంబును కేటవడం బలికి మఱియును. 8

ఉ. నించెదఁ గీర్తి దిక్కుల ననిందితధాముని రాముని౦ బ్రతి
ష్ఠించెదఁ బూజ్యరాజ్యమున శిష్టజనానుమతుండనై యను

ష్ఠించెద సద్వ్రతంబులు విశేషవృత్తి న్నాకరంబుగా నధి
ష్ఠించెద సంతసం బెసఁగ దివ్యసువర్ణసువర్ణహార్మ్యముల్ 9

వ. అనిన విని యద్దశరథనందనుం డవ్విభీషణు మెచ్చి పంగవు లఖిలజనానుమతంబుగా వడసి యు ల్లసిరి. 10

క. ధాతవు విద్యలకు వ్యాసం,ధాతవు విక్రమసమృద్ధి దాతవు శుభసం
ధాతవు జనముల కివ్వసు,ధాతల మేలిత వొంటిదిగగణిపుల్ ప్రియుల్. 11

వ. ఒక్కనాఁడు నీయందు గోరంతకో అంతఁ గంటిమే యని పలికె సుమిత్రయును. 12

ఉ. నీవు మహానుభావుఁడవు నీతివి శేకపిశాగనుండవుం
గావున నిట్టిసత్పురుషులఁ గాంచి సుఖింపఁగఁ గంటి వీరలం
దేవసమానులగ్రజుఁడు దీర్ఘభుజాబలుఁ డార్యులోకసం
భావితుఁ డీసమీరసుతుఁ బట్టముఁ గట్టఁ దలంపు టొప్పగున్. 13

ఆ. పట్టభద్రుఁ రామభద్రుఁ గనుంగొని, యుల్లసిల్లుచుండ్రు కదుత్సవమున
కఖిలజనులు నేము నలరుదు మీవు న,జ్జ్వలుఁడ వగుదు వట్లు చలుపు మనఘ. 14

వ. అని తనమనంబున కనుకూలంబుగాఁ బల్కుటయు నమ్మహాప్రభుండు. 15

గీ. చెలఁగి శ్రీరామపట్టాభిషేకమునకు, వలయుసంభారములు రెండు వలనుమెఱసి
యొదవుచున్నవ చెచ్చెరం దెల్లవారఁ. లకు నొసఁగుఁడు తగము నలంకృతముగ. 16

వ. అని చెప్పి యంతఃపురంబునకుం జనుటయు నమాత్యులు. 17

శా. రంభాస్తంభము లెల్లచో నధికచిత్రస్ఫూర్తిఁ గల్పించి నా
నాగంధోజోత్పలమాలికల్ గట్టి వేశ్యాలాస్యము ల్మిఁటఁ బ్రో
జృంభత్కాంచనసద్రికుంభతతి నత్తీర్ణాస్థితిన్ నిల్పి నా
జంభారాతిపురాతదీంగణలసత్సౌందర్యయుక్తంబుగన్. 18

వ. మఱియుం బరమశోభనంబుగా గావించి రప్పురవరంబు వినూతననికేతనకేతనం బై, పూతాసితపుణ్యవతీతోయాన్వితం బయి విమల కనల కమలాకర కమనీయ కమలాకరం బై యనూనోద్యానవనఘనోపవన పవన మనోభిరామం బై దేవమానసతీ సమానవమానినీమానితం బయి మధురమాగధగానంబులవలనను, మహోత్సవాలోకనాగత జనపురస్వరాహ్వానధ్వానంబులవలనను, భేరీమృదంగాదిమంగళనాదంబులవలనను, బృంహితమదకరిబృంహితధ్వానంబులవలనను, బూర్ణమానుధాపూర్ణభానూదయసమయఘూర్ణమానార్ణవం బన నిర్ణయింపం దగి యుండె నంత నొక్కశుభదినంబున. 19

గీ గుహునియాజ్ఞ రఘువంశ్యగురుఁడు రాము,నగ్రజుఁ డలవేల్పు జానకీసహితుఁ డగుచు
నలఘుతరగంగ త్రిపూతాంబువులను గ్రుంకి యంబునను మంగళస్నాన మాచరించె.

క తా నప్పుడు వొలిచె మౌని,ధాముఁడు గృతపుణ్యతరధాముఁడు శుభసం
ధాముఁడు ధాతాంబరపు,ధాముఁడు సౌమిత్రిసన్నిధాముఁడు మిగులన్. 21

వ. అత్యవసరంబున మంథర యనునాది తనచారసాని యగునైకకదసం జని సమంత్ర
మంబుగా నిట్లనియె. 22

క. మతిఁ గార్యగతి నెఱుంగక, యతివా పతి నాకుఁ గూర్చ్చనను మిగులన
మ్మతి వతివతిహీనవు వను,గతి సవతిసుతుండ యేలు మహిమోజ్జ్వలుఁ డై. 23

వ. అని పల్కి వెండియు 24

మ పతి గౌసల్యఁ గూర్చి తత్పుత్రునకుం బట్టంబు గట్టంగ ను
ద్యతుఁ డై యుండుట వెల్లడయ్యెను సపత్నీవృత్తిఁ గన్యగా
పతిగాఁ జూచెను వంతి పెద్ద భరతుం బట్టంబునం బాపి దు
స్థితినొందించిన సుందరుప్రభుఁ గనన్ సిద్ధింపకుండంగ జేసి. 25

చ వరములు తొల్లి నీకుఁ జనవల్లభుఁ డిచ్చెను రెండు వానిలో
నొకటను రాజ్యరాజ్యపదలంపటుఁ జేయుట యొండు గానకున్
ద్వరఁ బదునాలుగేం డ్లరికవల్కలము ధరియించి జానకీ
శ్వరుఁడు చరింపఁబోం డని ధర్మవంబుగ నొండనొల్లరి నేఁడువిగా.

గ. అన విని కైక చిత్త మురికొనఁగ నిట్టు మంథరాధరా
వనమున కగ్రపుత్రుకు వనత్వముఁ బాల్పక మాననేర్చునే
మనుజవరుండు నీ వనుకఁ గ్రంతునఁ జేయుట వాకిధర్మమై
నను వతిఁ జేరి యుక్యదనమున న్గ్రహ మొదవ మాఁదలించెదన్. 27

వ అని పల్కి వంపెత్తిన గుహుఁ డంజేసి ధర్మగారాదలంపక. 28

సీ. భవ్యుఁ జేరి మేదినీభవ భవభంగధ, ర్మ్యసుతు శ్రీరాము వదనిలోనఁ జ
తుర్దశాబ్దంబులు దుర్గళ నొందంగఁ, బంపి నా పుత్రుభరతు నిఖిల
రాజ్యంబునకు నిప్పు రయముని గావింపు, మా వరంబు లిచ్చినాఁడ
వెఱుఁగుము తొల్లి నీ నిటుఁ బల్కి తరుకీ, వదని కృపాప్రతిజ్ఞ నీవు గమ్ము

ఆ. భానుకులజు రాజ్యహీనంబునకు నైనఁ, దరము గాని రూపదలకు నైనఁ
బ్రాణధ యదమైనప్రథనంబునకు నైన, వెఱవ రనృతమునకు వెఱచినట్లు 29

వ. అని యడుగుటయు నప్పలుకులు ములుకులకరణి నెలుకువ నాటుటయు నవనీపతి
యమ్మహీవిభుండు. 30

క. కైక వినుము రాముని లోఁ, గైకవిమతసాము నడవి కనుపు మనుచు నీ
వై కడఁగి యొరుల నెడనుడిఁ, గైకొనఁగాఁ దగునె క్రూరకర్మము గాకే. 31

మ. ధనము ల్వేఁడిన వేఁడఁగాఁ దగుసుతుల్ ధాత్రీతలం బేలఁగో
రినఁ గోరందగు నీవు నీకు సవతుల్ శ్రీలిన్ననున్ శ్సేయఁగా
చినఁ గాదందగుఁ గాక వారిజముఖీ చిత్రంబు భగ్నంబుగా
మునివృత్తి న్వనవాసిఁ గాఁగ రఘురామున్ వేఁడ నీ కర్హమే. 32

క. మునివృత్తిం గానల రా, ముని వర్తింపంగఁ బనిచి మునుకొని యిఁక నే
మనియెద తాల్మి నిలిపి యే, మనియెద నేమనియెదను రమణిరో నిన్నున్. 33

వ. అనుటయు నక్కేకయరాజనందన. 34

క. తీర్చిన యక్కౌసల్యకుఁ, గూర్చితి వీవవినయట్లు కొంకక యుడఁగా
నోర్చెద వని నమ్మితి నిను, జర్చింపఁగ నైతి మును మృషావచనిగాన్. 35

ఉ. అక్కట కోసలాత్మజకు నాప్తుఁడ నై నను దుఃఖవార్ధిలోఁ
ద్రొక్కఁదలంచు సాహసివి తోయజమిత్రకులీను లీక్రియ
న్నెక్కుఁడుఁ దప్పఁద్రొక్కు రవనీశ్వర నీవొకరుండ దక్కు నీ
వెక్కుడ సత్యవాక్య మది యెక్కుడ శాంతి మానిపింపుమా. 36

క. అగ్రసుతు రాము విభవసమగ్రుని గావించి బ్రతుక మన సయ్యె నల
ద్వగ్రసితోగ్రమహోత్పాత, యగ్రంథివి నీకు నిక్కు మది యిం పగునే. 37

క. అని తనదూఱుఁపలుకులు, తమ తృనఁ బూఁట్లుటయు వివశయ్యెం బగునిష్టు
ల్నిన్విచినఁ జేడ్పుకుగతి నాత్మ హుజనిభుఁకు భూ... లుడిగి మూర్ఛపడియుండెన్. 38

వ. అంత నక్కడ రామచంద్రుం గనుంగొని వసిష్ఠుండు పట్టాభిషేకసమయం బాస
న్నం బయ్యె దశరథుం డేలతడసెనో వీరిగి యాతనిం దోడ్కొనిరమ్మని సుమంత్రు నతండు.

ఉ. గారవ మొప్పఁ దండ్రి కెగఁగం దనవుష్ఠ బరిక్రమింప శృం
గారరసంబు దేహమునఁ గాఁఁ విచిత్రిలసన్నవోహా
గారముఁ జేరు యొంగొనరఁగా రతనంబులు గూర్చియున్న బం
గారపుఁ ద్రైపెఁ దనువు గాఁజూచెట్టుగ గందు భూపతిన్. 40

క. కనుఁగొని నుతి కైకం గనుఁ, గొని జనయిత్రి యి దేమి ఘోరపుశోకం
బున భూపతి మునిఁగినవాఁ, డని యడిగినఁ గైక నిర్దయామతి యగుచున్. 41

క. మనమున నించుక యేనియు, ననుమానము మాని పలికె నవికారుఁడ వై
విను తనయా వినుతనయా, వినిచెద నేతద్విధము సవిస్తరఫణితిన్. 42

ఆ. నాకుఁ దొల్లి మీజనకుఁ డిచ్చినవి రెండు వరము లందు భూమిభరము భరతుఁ
బూన్చు టొకటి నీవు పూని చతుర్దశాబ్దంబు లడవిఁ దిరిగివచ్చు టొకటి. 43

క. సమయం బగుడు వరద్వితయము వేఁడిన నితఁడు గపటి యై యాక్రియ వా
నముఁ బూనియున్న వాఁ డని, చమత్కృతి యొసంగఁ జెప్ప చయ్యన మఱియున్. 44

క. శ్రీదొరఁగి యొకట వనముల, లోఁ దిరుగుట నీకుఁ దొలఁగలుగుట స్నానము లు
త్రాత్రి దివిజులు వొగడఁగఁ బి,తాత్రిదేశము సేయవలయు నవిశాయుఁడ వై. 45

చ. అనవుడుఁ గైకఁ జూచి పరమాదరణంబున రామచంద్రుఁ డి
ట్లను జననీత్రి నాకు జనకాజ్ఞ యొనర్చుట మేలు నాకుఁ ద
మ్ముని వసుధాభరంబునకు ముఖ్యునిఁ జేయుట యంతకంటె మే
లనయముఁ గానవాంతరవిహారము మూఁడవ మేలు చూడఁగన్. 46

వ. అని జనకుదెసం గనుంగొని. 47

ఉ. ఇతఁడు ప్రతిజ్ఞ దప్పిన మహీశులమెల్ల వశంకదే సరి
త్పతి జల మింకదే గతవిభాస్థితిఁ బ్రొద్దిశఁ బొద్దు గ్రుంకదే
మతి ననుమాన మించుకయు మాని చతుర్దశవర్షము లవ
నీతి విహరించి మించి కృతకృత్యుఁడ నయ్యెదఁ బోయివచ్చెదన్. 48

వ. అని యంత నిలువక. 49

ఉ. జనకునిసత్యవాక్యము ప్రసన్నత నయ్యెడ నంచు రత్నభూ
షణవసనస్రగాదికవిసర్జితుఁ డై యజినోత్తరీయము
ల్బనుపడఁ జేసి యంగమున భస్మముఁ బూసి జటావిభాసి యై
ఘనవనవాసివేషము వికారము లేనిమానసంబుతోన్. 50

ఆ. తాల్చి కైకఁ బిల్చి తల్లి యే బ్రహ్మచర్యవ్రతంబు మెయి నరణ్యభూమి
సమయసమము లొప్పఁ జరియించి వచ్చెద, ననుచుఁ బలికి వెసఁ దదాజ్ఞ వడసి. 51

క. అంతికమున వంత స్వాంత, శాంతికరణుఁ డగుచు జనకుసంతికమునకు
న్నంతసమునఁ జని యమ్మహీ,కాంతుని వీడుకొని మ్రొక్కి కదలెను వెడలన్. 52

క. రామునిమునివేషముఁ గని, సౌమిత్రి విశేషరుట్కషాయితముఖుఁ డై
భూమీశుదెసకు నడరఁ, గ్రామఁడు వారించి యనుజునకు ని ట్లనియెన్. 53

చ. ఎటు తెగియెయ్య లక్ష్మణ యహీనుఁడ వయ్యు విషోక్తు లాడఁగా
నిటుఁ దగునే కదా యనుచు నెంతయు శాంతునిఁ జేసి తమ్ముఁడా
యుటువిఁ బితృప్రపద్దిష్టసమయార్థములఁ బ్రుటికాలమట్ల నె
ళ్కటి విహరించవచ్చెద నటంచు నతఁ డావుడుఁ గంపితాత్ముఁ డై. 54

క. అన్నా నాయనుగమనం, బున్నే నొడఁబడక, రాకు పొమ్మన్న విషం
బున్నమలి విడుతుఁ బ్రాణము, లన్న నతఁడు హృదయమాదరార్ద్రం బగుడున్. 55

గీ. రామచంద్రుండు సౌమిత్రిరాక కెట్టకేల కొడఁబడి యాతనికేలు గేలఁ
గీలుకొల్పి భయంబు నీకేల విశ్వ, బాసి చరియింపనేర్తు నే భరితవినయ. 56

వ. అని యూఱడిల్లం బలికిన నతండు సంతసిల్లె నయ్యవసరంబునఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు
వినుటం జేసి. 57

చ. నడు మసియాడ వేఁడి ఘనం బయి వీపునఁ దూలియాడ మో
ముడుపతి మేలమాడ నధరోష్ఠము బింబముఁ బంతమాడ మె
చ్చెకగతిఁ గన్ను వారుచివిశేషము చెక్కులఁ జిందులాడఁ జే
రడ మన వచ్చెఁ జిత్త మురియాడఁగ నీక మహీజ చెచ్చెరన్. 58

వ. ఇట్లు వచ్చిన ప్రేయసిం గటాక్షించి. 59

క. పితృశాసనతి సెల్లింపఁగ, నతివా వినుము పతివ్రతావాల్లభ్యంబులు స
మ్మతి వనవాసముఁ దగ సల్పి తిరిగి యేతెంచెద విలపింపకు మబలా. 60

చ. అనుటయు సీత నీకుఁ బితృశాసనతిసేఁతయు నాకు భర్తృశా
సదలిన సేవయుం బరమధర్మము లిట్లనరాదు నీవు నా
యనుగమనం బొడంబడని చొప్పడ మృత్యువు నొంది నైన నీ
యనుగమనంబుఁ దప్ప విభులాదిక భూతగణంబు సాక్షిగన్. 61

క. నాయనుగతి కొడఁబడుము వి, ధేయను గోపంబుఁ దక్కి తెలియుము తను
ఛ్ఛాయను బోలిన జాయను, బాయను ధర్మంబె నీకుఁ బరమవివేకా. 62

క. అని వెచ్చనూర్చి మంచుక, డిన నెంతయుఁ దేజమేది డిందువడినప
ద్మనిభం బగుమోమును వాడిన, మోవియుఁ గన్ను తల్లడించుచు నుండెన్. 63

క. మగనికడ మెలఁగుమగువకు, నగపడ విల నెంతలేసియాపద లైనన్.
మగనిం బాసినమగువకుఁ, దగుసౌఖ్యము లెన్నియైన వ్యర్థాగతి నుండున్. 64

వ. ఇవ్విధంబున. 65

ఉ. కన్నుల శోకవేగమునఁ గాలువగట్టెడు బాష్పధారలం
జన్నులకుంకుమం దడపు జానకిఁ గన్గొని మానవేంద్రుఁ డో
యన్నులమిన్న నిన్ను విడనాడఁగ నాడుట కాదు కాన నా
పన్నత నొందఁ జాల వనిపల్కె తి నింతులు వంత నొర్తురే. 66

క. అని కలికి సీతరాకకు, ననుకూలత దోఁపఁ బలికి యరిగి సుమిత్రా
తనయజనకతనయాయుతుఁ, డనఘుఁడు శ్రీరాఘవుఁడు నిజాంబకలనికిన్. 67

ఉ. క్షత్రియమిత్రగోత్రుఁడు ప్రశస్తచరిత్రుఁడు రామమూర్తి సౌ
మిత్రియు ధాత్రిపుత్రియును మేకొని రాఁ జని కాంచె నత్యుర
స్సూత్రికఁ బ్రాణవాయుకృతశుద్ధయశోమగధావనీశస
త్పుత్రికఁ జేతనాత్తమణిపుత్రికఁ గోసలరాజపుత్రికన్. 68

వ. కనుంగొని నమస్కరించి. 69

చ. కరములు మోడ్చి తల్లి విను కైకయుఁ దొల్లి కరంబు నెయ్యుఁడై
వరములు రెండొసంగ జనవల్లభుఁ డాయమ యిప్డు వేఁడె రా
జ్యరమ దొరంగి యే నడవిచక్కటి వర్తిల భూతధాత్రికిన్
దొర యనఁగాఁ బ్రభూతభరతుం భరతు న్నియమించునట్లుగన్. 70

క. వేఁడిన నమ్మాటలు చెవి, చూఁడినయట్లయిన నృపుఁడు సుడివడియెడు నా
తోఁ డాడినమాటకు నీ, రేడేఁడులు వనిఁ దిరిగి తిరిగి యేతెంతున్. 71

క. అమ్మ నెమ్మది నించుక, యిమ్మలికము మాని ధైర్య మూఁదు మనుఁడు వా
లమ్ము లగుచు నవ్వాక్చ, యమ్ములు నాటుటయు వివశయై యిట్లనియెన్. 72

ఉ. యోగ్యము గాఁగ నీవు మహిమోజ్జ్వలలీలఁ గృతాభిషేకసౌ
భాగ్యము నొందఁగాంచుటకు భాగ్యము గల్గెనటంచు నున్నచో
యోగ్యనుకూలవర్తనకు నోర్చి విశేషసుఖంబు లెల్లవై
రాగ్యము పేర్మి వీడి నగరం బిటు వెల్వడఁజూడఁ గల్గెనే. 73

క. సమ్మతిఁ బాపమ్ముడిపి క్రమ్ముల లాలించి సత్పరణి మెలఁగిన దో
షమ్మెల్లఁగఁ దనుచు నెమ్మది, నమ్మంగారాదు రాజనామమువారిన్. 74

వ. అని పలికి కరంబులు విదుర్చుచు నట్టూర్పు నిగిడించి కైక నుద్దేశించి. 75

కమలవిలసితవృత్తము.

అధిపతి తనవశుఁ డని తగునే ని, న్నధికభయద మగునడవికి నంపం
బ్రథితయశముఁ జెఱుపఁ దలఁచెనే దు, ర్వ్యధివిలసిత మెటు వ్యధ యగుఁ బుత్రా. 76

సీ. ధర్మనాశముఁ గూర్చి కర్మం బటంచుఁ గొంకక నెట్లు వరములు గైక వేఁడె
నాలిమాటలకు లోనై నీవు కానకు, బోవంగ నెట్లోర్చె భూవిభుండు
అడవికి నిను బంపు టన్యాయ మనియొత్తి, చెప్పంగలేఁడ వసిష్ఠమౌని
సకలసౌఖ్యముల కాస్పద మైనలక్ష్మి విసర్జింప నీకెట్లు సాహసంబు

గీ. అనుచు వెచ్చనూర్చు హా యని పలవించు, దైవమా యటంచుఁ దల్లడించుఁ
గరముఁ గోపగించుఁ గౌసల్య పుత్త్రవి,యోగశోకమునకు నోర్వలేక. 77

వ. మఱియుం బ్రేమాతిరేకంబునం గుమారుం గనుంగొని. 78

క. రమ్మా చేరం బోఁడఁగ, నిమ్మా నెమ్మోము కైక కిది దోసమగున్
బొమ్మా నమ్మఁగ నయ్యెడఁ, బొమ్మనియెనె నిన్ను భూవిభుండు కుమారా. 79

ఉ. హారము లాత్రి కందు భవదంగము లిప్పుడు నిద్ర లేక నా
హారము మాని కాననవిహార మొనర్చిన నెట్టులోర్చు నా
హా రమణీమణీగణమహారమణీయవిలాస దైర్యసం
హారముఁ గోరి పోయెద వహర్పతి తేజుఁడ వేమి సేయుదున్. 80

వ. అని ప్రలాపించుచు. 81

క. మ్రొక్కిన లక్ష్మణుఁ గనుఁగొని, యక్కునఁ గదియించి తమ్ముఁ డాయడవులయం
దొక్కరుఁడు మెలఁగరేఁ డని, నిక్కము మీయన్నతోడ నీవు నరిగెదే. 82

క. లక్ష్మీవంతుఁడు రాముఁడు, లక్ష్మిం బెడఁబాసి కానలకు నేగెడుచో
సూక్ష్మమతి నీవు నేగుట, లక్ష్మణ యిది భ్రాతృవత్సలత్వము గాదే. 83

చ. అనునెడ సీత మ్రొక్కి వినయంబు నయంబు భయంబు మీఱ నే
నును బతితోడ నేగెద ననుజ్ఞ యొసంగు మటంచు వేఁడ నీ
జనకుఁడు గూఁతు రామునకు సమ్మతిఁ బెండిలిఁ జేసినాఁడ నే
నని ముదమందు మీరు మును లై యిటుఁబోవు టెఱుంగఁ డేకదా. 84

ఉ. వహ్నిశిఖాసదృక్పృథుగభస్తిచయాన్వితుఁ డై నిదాఘమ
ధ్యాహ్నములం బ్రతాపము సహర్పతి జూపఁగఁ జక్రవర్తినీ
చిహ్నము లింత లేక దృమఁ జేడ్పడి కంటక చక్రవర్తినీ
చిహ్నిత మైనమేనునఁ గృశించెదె నీపతి నిన్నుఁ జూడఁగన్. 85

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబులం దల్లడించుకౌసల్యం గనుంగొని యుచితవచనంబుల మనస్తాపోపశమనంబు గావించి. 86

క. తల్లడ మేల విధికృతికిఁ, దల్లులు చిత్రములు ముదంబులు ననుచుం
దల్లి నిటు వీడుకొని పిన, తల్లిం గులకామినీమతల్లిం గనియెన్. 87

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రియానుజప్రియాసహితుఁ డై చని కాంచి నమస్కరించి రాజాజ్ఞ యెఱింగించి కరకమలంబులు ముకుళించి వెండియు. 88

ఉ. మ్రొక్కినరామచంద్రుఁ గని మోదము దక్కి సుమిత్రపుత్త్రి నీ
విక్కడఁ బాసి కారడవి కేగిన మూగినమూర్ఛఁ దల్లి నీ
దిక్కన నైనశోకమునఁ దీనత నొంది కృశింపకున్నె యే
దిక్కును లేక దానపరదిగ్విదితేందుసమంచితాననా. 89

వ. అని మఱియును. 90

సీ. కువలయంబున శాత్రిఁ గూర్చుచు నిను పరోక్షునిఁగ భావింప రాజునకుఁ దగునె
యాడుమాటలఁ గంప మందె మహీభృద్వ్రజుని కిలఁ గడచుల్కఁదనము తగునె
ప్రజలలో నగ్రసంభవు ముఖ్యునిఁగ నెఱుంగకయున్న దాతకుఁ గలదె కీర్తి
దానవారుల మించు దానకళాత్మకత్వము వహించుట సార్వభౌమునకును

గీ. దగునె యీదుర్విచారంబుఁ దలఁగఁ జేసి, యీసుమంత్రుని సుమంత్రుఁ డనఁగఁ దగునె
యీవు గుణరహితునియట్లు నీసుమాలి, యీకరణి నిల్లువెడలుట నీకుఁ దగునె. 91

వ. అనిపలికి యనంతరంబున లక్ష్మణుం గనుంగొని గాఢాలింగనపూర్వకంబుగా నాశీర్వదించుచు. 92

క. జనకసుత నన్నుఁగా మీ, జనకునిగా రామభద్రు సాకేతముగా
వనమునుఁ దలంపు మేగుము, మనమున నొకసంశయంబు మానుము పుత్త్రా 93

శా. శూద్రాఖిలమృగారవాన్వితము రక్షోభీకృతం బాకుభు
క్చ్ఛిద్రాకీర్ణముఁ జీర్ణపర్ణబలిభుక్ప్రవం బరణ్యంబున
న్నిద్రాహారవిసర్జితుండ వగుచు న్నీ వెల్లపార్శ్వ న్మహా
న్నిద్రారాఘవతత్పరుండ వగుమీ నీయన్న హర్షింపఁగన్. 94

వ. అని బోధించి కోడలిం గుసుమకోమలిం గనుంగొని. 95

క. దానవసంకులములు గజ,దానవమధుపంకిలములు దర్దహనము లుం
ద్యానవనంబుల నులికెదు,దాన వెటుల సంచరించు దానవు సాధ్వీ. 96

క. విను మొకితతి వసుహీనతఁ, గనఁబడినను గువలయంబుఁ గాంచుమిక
ర్తనుఁ డై తాపము నొందిం,చినదైవము గాఁగ నిను భజింపఁగవలయున్. 97

వ. అని యుపదేశించి కాననగమనోద్యుక్తు లగుసీతారామలక్ష్మణులం గనుంగొని. 98

క. ఇం పగు రాజ్యసుఖంబులు, సంపదలును విడచి యడవిఁ జని యం దివురు
ద్దుంపలుఁ గాయలు వాకలుఁ, దెంపితిరం దనుచు నొసఁగితి స్నేల వగటా. 99

వ. ఇట్లు పెల వొసంగి తెచ్చనార్చుజనయిత్రి సుమిత్రపీడ్యౌని చిత్రచరిత్ర యగుధాత్రీ
పుత్త్రియుం సౌమిత్రియుం దోడగా నమిత్రగోత్రలతాలవిత్రుండును, మిత్రగోత్రపవి
త్రుండును, గోత్రామరసుత్రామాద్యమరసంస్తోత్రపాత్రుండును నగు దశరథు నగ్ర
పుత్త్రుండు సుమంత్రసారథికం బగురథం బధిష్ఠించి పత్రాసంబుగ నరణ్యయాత్ర
గావింప నుద్యోగించు నవసరమ్మున నున్నయ్యెడ గల సమస్తజనమ్ములు కొట్టిన
సొక్కచెట్ట నతనిం జుట్టుముట్టి పెట్టినసొమ్ములుం గట్టినపుట్టమ్ములు నెఱుంగక
బిట్టుమూర్ఛిల్లుచు, హాహా యింతవుట్టునే యనువారును, దైక రట్టడి కిట్టాడఁగట్టునే
యనువారును, రాజు న కించుకయేని నక్కటికంబు వలదే యనువారును, నింతవింత

గలదే యనువారును, రాముం డింతసాహసుం డగునే యనువారును, వారింపక గురుం డుపేక్షింపఁ దగునే యనువారును, మోహోదేకమువాఁడు గాఁడు లక్ష్మణుం డిట్లు పోవచ్చునే యనువారును, భరతుం డెఱుంగఁ డెఱింగిన నింత రానిచ్చునే యనువారును, దెలిసియుఁగూడి తెర వెఱుంగని యడవుల నిడుములంబడుట యెంతయు మోసం బనువారును, మహానుభావుం డితనికి వనవాసం బనాయాసం బనువారును, జానకీసాధుచరితం బింతయొప్పునే యనువారును, దైవకృతంబు దప్పునే యనువారును, పౌరులం గనుంగొన్నం బగవారికైన వగలు మిగులకున్నే యనువారును, సుమంత్రుం డీమర్మ్యత్రంబు వారింపమి చన్నే యనువారును, దెలియ దీతనియభిప్రాయం బనువారును, యశంబు శాశ్వతంబు ప్రాణంబు తృణప్రాయం బనువారును, ధరణిం బడి పొరలువారును, ధరణీశ్వరుం గెరలువారును నై యేము నీతోడివార మిదె నిన్నుంగూడ నేతెంతుము గా కిప్పురంబున నుండ నేర్తుమే యని యందఱు నేక నిశ్చయంబున దాశరథి వెంబడించి రయ్యవసరంబున. 100

చ. దశదిశలన్ యశంబు విశదం బయి పర్వ వనంబునం జతు
ర్దశసమము ల్వసింపఁ బ్రియదారసహోదరసంయుతుండు గా
దశరథసూనుఁ డెంతయు ముదంబు ఘటిల్లఁగఁ బౌరులెల్ల దు
ర్దశదురటిల్ల నిట్లు పురరాజము వెల్లన నిర్గమించుచున్. 101

వ. దశరథుం డధర్మనిర్భీకం బైకం గనుంగొని. 102

ఉ. పాపము గట్టికొంటిని నృపాలశిఖామణి రాము నిక్కడం
బాపఁగ నాహచేసితివి భాగ్యవతీ మృగ్యవ పీవు నాకు నీ
పాపఁడు గాఁడె యాశఁడు కృపాపరతంత్రుఁడు భక్తియుక్తుఁడుం
బాపవిదూరుఁ డింక నగపాటు శరంబు భరంబు మానినీ. 103

క. నమ్మచిరిపుత్రుల్య్య రాము వ్రనమునకు ననిచితివి యీదినము మొదలుగ మో
సమ్ముఁ జేసిన నీదునివాసము చెంతకు రాను నే ననుచుచిరచరితా. 104

మ. అని కర్ణేనాము నగ్నిలగ్న మగుగేహంబు న్విసర్జించుభీ
రునిచందంబునఁ బాసి హా సుత మహాశోకంబునం జేసి కా
ననివాసంబుగఁ జేసి నన్నధికచింతాసాగరాంతర్నిమ
గ్నునిఁగాఁ జేసితె నీసితేద్ధ ఘశము గుప్పించితే దిక్కులన్. 105

వ. అని మఱియు ననేకంబు లగువిధంబులం బలవించు. 106

చ. దశరథుఁ డప్డు రాముని రథస్థునిఁ గన్గొని పుత్ర కామినీ
శశుఁ డితఁ డంచు నన్ను నలువఁదగునైనను శాతిణధారణా

వఱలఁ గ్రాలించుచుండెఁ బితృదత్తుల కాఁగ రాఁగ దయ్య యా
ర్యా శమదమాదిసద్గుణగరిష్ఠత నీ సరిగారు మానులున్. 107

క. భీకర మమితవినష్టశ్రీకము గరీంద్రహస్తశీకర ముదద
ర్వీకరము గాననము ప్రతాపకరము మృగాకరము భరము చరియింపన్. 108

వ. మఱియును. 109

లయగ్రాహి.

ఘూకము సముద్ఘిశమధూకము భయాకరశమీకము మహాద్రుమదనేకము జలస్మి
రోత్కమము సమావృతవనాకము ప్రభూతయుతకాకము ద్విపివ్రజసమీకము గరీంద్రో
ద్రేకము హయద్విపదనీకము భుజంగయుతరోకము ప్రచంక్రమణకోకము విరక్తా
లోకముదుకాననము నోకముగఁ జేసి యిటుశోకముల ముంచి జనలోకము గ్రాలింపన్.

సీ. కటకటా కంటకోత్కటకుటోత్కరములు, పాదలు మవ్వంపుఁబూఁబొదలె నీకు
నుష్ణకరోష్ణకరోచ్ఛాదితాశ్మము, ల్పజిపైన పలుపులే పట్టె నీకు
ననవొంద మంగళహారతు లొసఁగెడు, గోతులే కోఁతులు దుత్త నీకు
దుష్టచేష్టాప్రతిక్రియాకరుల కోఁడి,గములు సిద్ధపుటాశిగములె నీకుఁ

గీ. బాయఁడు తొలంగుఁ డని బరాబరులు సేయు,బంట్లె కనుదుండగపు టెల్లుబంట్లు నీకు
దంబుమీఱిన మణిఖచితంబు లైన, గృహములే నిఁడితపుగొండగుహలు నీకు. 111

క. వినతగుణ నీకుఁ దశశే, శ్మనివాసముఁ గూర్చెఁ గడు నసాధ్యము గలదే
వినుకర్కర మెసఁగిననో,టనె చేదు భుజింపఁజేయు టక్కఁటవిధికిన్. 112

సీ. ఘనశివాలాపము ల్వని సంతసిలు నీవు, ఘనశివాలాపము ల్వనియె దింక
మావుల నెక్కఁ బ్రమ్మరుదువు పండ్లక్కై, మావుల నెక్కఁ బ్రమ్మరెదు దింక
గోపురంబులనీడఁ గూడియుండెడి నీవు, గోపురంబులనీడఁ గూడె దింక
స్వర్ణోటజంబులఁ జరియింపఁ దగునీవు, పర్ణోటజముల పొల్పడియె దింక

గీ. నాకుల మొకించుకయు లేక గాకమారు, తెలమి సేవింపఁ బెంపు వహించు నీవు
నాకు లొగిరాల భయదప్రకాకువార, మలమికొనఁ గంపమువహింతు వనధు యింక

ఉ. నీముఖచంద్రమండలవినిర్గతసుస్మితకాముదీపది
స్తోమము నీమృదూక్తిపరిశుద్ధతయున్ భవదంగకస్ఫుర
చ్ఛాయలయుం ద్వదీయజలజాతవిలోచనసౌష్ఠవంబు శ్రీ
రామ గుణంబు గొన్న మునిరాజియు మోహము నొందకుండునే. 114

క. వాత్సల్యమహిత నిను సాంవత్సరికులు దొల్లి చక్రవర్తి వగుదు నా
వత్సముని వై చతుర్దశ,వత్సరములు నడవిఁ దిరుగవలసెను నీకున్. 115

క. అన్న సుమిత్రాసుత మీ, యన్న ధరిత్రీసుతాసహాయత వనమం
దున్నయపు డేమఱక కొలు, వన్నీ వరిగెదవు ధైర్యవంతుఁడ వగుటన్. 116

వ. అనిపలికి కోదండం చేకొని. 117

క. రాలచ్చి విడచి యేకులు, తాలఁబశిఖండు లగ్రగాల తాలతునిప్పు
ల్లాలను విహరింపను జవ, రాలా నీ వేమి పేదరాలవె చెప్పుమా. 118

వ. అని మఱియుం బరిభ్రమితాంతరంగుం డగుచు మ్మహీకాంతుండు. 119

ఉ. వేగము గాఁగ నీగురఘువీరుని రీ రగపాటు లేమిఁ జిం
తాగిరితాంతరంగుఁ డగుచుఁ దద్రథకేతనవీక్షిఁ గాంచుఁ ద
ద్రిప్పి గనరాని వేగమునఁ జెంది రథోద్ధతధూళిఁ గన్గొను
న్నాగమునీయవై దద్రథపరాగము గానక వంతఁ జెందెనున్. 120

గీ. మఱియుఁ జెక్కుగుఁగఱుల నమ్మనుజనాథుఁ, డగ్రభార్యావరసతీసహాయుఁ డగుచుఁ
జిత్తమున సుత్తలము గడుఁ గ్రొత్తసేయ, నల్ల మడుఁగు ప్రలాపించుచుండునంత

మ. ఉనుకుం జేటికిఁ జారులార వనవాసోద్యోగమంచుం గడు
న్నడుచ వాక్యవక ఖైబడింపఁగ సుమంత్రుం డింతయు న్వంతఁ జెం
పఱరం జయ్యనఁ దేరు దోల రఘువంశ్యస్వామి శ్రీరాముఁ డ
ప్పు డరణ్యంబున కేగె సానుజుఁడు భూపుత్రీసమేతంబుగన్. 122

చ. చనఁ జన సౌరభంబు లెడచల్లఁగఁ జల్లనిగాలి తెమ్మెరల్
రొప్పఁగఁ గొనలేనివాగ్ముసనకు న్నిలయం బగుదాని మీనపా
కనిబిడపుండరీకజలకాకబలాకసమీకచంచరీ
కనినదకోకకోకనదక్రమఠగం బగుదాని నెంతయున్. 123

ఉ. పావనచారుశీతసుభం బగుదాని సమస్తజంతుసం
జీవన మైనదాని మునిసేవిత మైనతటంబుదాని రా
జీవసుగంధుమ్రతతిశేవరుతాకవిలోల్లసద్రృవీ
దివ్యత మైనదాని సరసీమణి నత్తమసాతరంగిణిన్. 124

వ. కనుంగొని తత్తీరలతాకుంజపుంజంబు లనుజునకుం జూపుచు రాముం డిట్లనియె.

సీ. అవలోకనము సేయు మవలయానందంబు, లీతమసానదీవనములు
చూడు ప్రవాళసంశోభితంబులు దగు, నీతమసానదీవనములు
గనుఁగొను మెంతయుఁ గమలాహనోజ్జ్వలము, లీతమసానదీవనములు
సుదతి వీక్షింపుము సుస్వాదుఫలదంబు, లీతమసానదీవనములు

గీ. కుసుమమృదుగాత్రి విపులసౌధసహితములు, తెలియ మీవనతమసానదీవనమ్ము
లనుచుఁ గాంతకుఁ దెల్పుచు నచట విశ్రమించెఁ బౌరసుమంత్రసౌమిత్రు లలర.

వ. అంత.

ఆ. కాంతతోడ భయదకాంతారమున నిశాన్వయుఁడు తిరుగఁ జూడ వచ్చునెట్టు
లని మృత్యుఁడయ్యె నవఁ గ్రుంకెఁ బద్మినీకాంతుఁ డంశుమాలి కాంతిమాలి.

క. అట్టియెడఁ దమమునంబుల, ముట్టిన శ్రాంధకారమునకు మెఱుంగు
ల్వెట్టి తను మడగఁ జీఁకటి, చెట్టులక్రియఁ దోఁచెఁ దరువిశేషము లెల్లన్. 129

వ. ఇట్లు నిశాసమయంబగుటయుం గృత్యంబులు దీర్చి తత్తరంగిణీపయఃపానంబునం
బరమానందంబు నొందుచు లక్ష్మణసంకల్పితంబగు పర్ణపర్యంకంబున రాముండు
ప్రియాసహితుండై సుఖనిద్రితుం డయ్యె సుమంత్రుండును దక్షిణ పౌరలోకంబును
దృణపాషాణపర్ణనిజబాహుదండంబులు శయనోపధానంబులుగా శయనించియు
న్నంత నంతరాత్రంబున నరేంద్రుండు మేల్కాని సీతాలక్ష్మణసుమంత్రులం బ్రబో
ధించి వారలతో రహస్యవచనంబుల నిట్లనియె. 130

చ. మనము సమస్తపౌరజనమాన్యుల మై యడవి న్వసించిన
న్మనమున నొండు గాఁగ ననుమానము నొందెదు రైక గాన ని
వ్వనమున వీరి డించి వెనువంచన నేగుద మొండుచోటు కీ
జనులు నయోధ్య కేగుదురు సత్యము లై మనచొప్పెఱుంగమిన్. 131

వ. అని తనమనోనిశ్చయంబు వారల కెఱింగించి యప్పుడ. 132

క. రీఢాకూరులు పౌరులు, గాఢతరసుషుప్తి నున్నకాలమున రథా
రూఢుఁ డయి రాఘవుండు ని, గూఢస్థితి నేగ నంతఁ గొంతట్రిలోకన్. 133

చ. తొగరగుతేఁడు దమ్ములకుఁ దోడు నిదంబులఁ దోలువాఁడుఁ గెం
దొగలకు సూడు చక్రవులదోయికి నెంతయు నింత నిచ్చుపుం
జగ లొనరించువాఁడు గడుఁ బచ్చని తేజులవాఁడు వేడుకం
బగ లొనరించువాఁడుఁ గనుపట్టెను తూరుపుమెట్టపట్టునన్. 134

చ. పురజను లంత మేలుకని భూతనయాపతి లక్ష్మణాగ్రజుం
దరిదములో సుమంత్రయుతుఁడై తము వంచనఁ బాసిపోవుటం
బురపురఁ బొక్కి పంక్తిరథపుత్రుఁ డయోధ్యకుఁ బోయెనంచు వేఁ
బురమున కేగుదెంచిరి ప్రభూతఘనార్తరవంబు లిచ్చుచున్. 135

క. విపరీతస్థితి మెలఁగక, నపకతరోషుఁ డయి ప్రజల నందఱఁ బ్రజలం
గృపఁ బ్రోచినట్టియుఁ గాచిన నృపతిం బాయంగ నేర రెట్లు జనంబుల్. 136

ఆ. ఇట్లు వచ్చి మిహిరహీనాంబరము వోలె, రామరహిత మగుపురంబు సొచ్చి
యేమిసేయు దింక నెవ్వరు మనకుది, క్కనుచు వగచుచుండి రంత నచట. 137

మ. నిజమాయాపిహితాంతరంగు లగుచు న్నిద్రాసమాసక్తిఁ బౌ
రజనంబు ల్శయనించియున్నతఱిఁ శ్రీరాముండు గోత్రాసుతా
నుజసంయుక్తముగా రథస్థుఁ డయి మాన్యుం డాసుమంత్రుండు వా
యుజవస్ఫూర్తి హయంబులం దఱుమ నయ్యుగ్రాటవిం బోవుచున్ 138

ఉ. అంతట నంశుమంతు నుదయంబున సంతమసం బదృశ్య మై
సంతస మావహింప నృపచంద్రుఁడు రాముఁడు చూచుసౌరభా
త్యంతలతాంతకాంతగహనాంతరపింజరితాళిపాళికా
క్రాంతసరస్సరోజనికరంబులు చూచుచు నేగి ముందఱన్. 139

మ. అవలోకంబులకుం బ్రియం బెసఁగు గోష్ఠాభీరపల్లీస్థల
స్థవల్లీగిరిపక్కణంబులు నరణ్యంబు ల్గనుంగొంచు సీ
త విలోకింపుము నీవటంచు విలసత్కాంతారసంజాతమో
దవతి న్వైదవతిం గనుంగొనియె నుత్కంఠం బకుంఠంబుగన్. 140

క. కని తత్స్రవంతి సత్త్వరనిరూఢఫలతాలతాంతరమణీయతకు
న్మనమునఁ బొంగుచు నటఁ గడ, చని సరయువు దాఁటి రామచంద్రుం డవలన్.

వ. అభంగరంగత్తరంగాధారం బగుగంగాతీరంబున విఖండితమృత్స్నాస్పక్కణం
బగు నొక్కపక్కణంబు గనుంగొని తత్సమీపంబునకుం జని. 142

క. బహునియమాయాసవహు, న్మహితగుహ్యగతముద్రితముక్తానివహుం
గుహుఁ గని రచ్చోచ్చక్రమ,గుహు సద్గుణగణగుహు రఘుప్రవరు లాగిన్. 143

వ. ఇట్లు కనుంగొని నయ్యవసరంబున. 144

చ. రభసముతో నిషాదపతి రాము నెదిర్కొని సద్వినీతిభ
క్తిభరితమానసుం డగుచు దివ్యనిమాటల నాదరించి త్వ
చ్ఛుభతరదర్శనంబున విశుద్ధమనస్కుఁడ నైతి నంచు నీ
తభయుఁ డొసంగ నర్ఘ్యసహితం బగుపాద్య మొసంగి వేడుకన్. 145

క. నీపదశౌచజలమునకు, నాపదలం బాపుహరజటాంతరపదసం
దీపితవత్త్రన దైనసు,రాపగకును వేఱు గలదె యని లజ్జలమున్. 146

వ. శిరంబునం జల్లికొని వెండియు. 147

చ. గుహుఁడు నమస్కరించి నృపకుంజర కుంజరకుంజరవ్య మీ
గహనమునం బ్రియానుజులఁ గైకొని యిట్లు చరింపఁగా మహో

మహాత్ముఁడవు నీకుఁ జన్నె గుణమంతయు నావుడు వానికి న్రఘూ
ద్వహుఁడు నిజప్రవృత్తి విదితంబుగఁ జెప్పి ప్రశంసించుచున్. 148

తే. రామచంద్రున కాతఁ డా రాత్రి మధుర, వివిధ మధురసఫలముల విందొనర్చ
భరతశత్రుఘ్నులుం దనుచు సోదరుఁడు గొలువ, నధికకృప సీతతో నట నధివసించి 149

క. గుహుఁడును సుమంత్రుఁడును దను, బహుభంగులఁ గొలువఁ బర్ణపర్యంకమున
న్రహి నిదుర జెందె రాముఁడు, మహిఁ గ్రిందఁ దమ్ముఁడును మేల్కని సరగన్. 150

వ. సమయసముచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి నిజసేవాపరతంత్రుఁడు సుమంత్రుం గనుంగొని.

క. సముచితము గాదు రథయానము మాకిటమీఁదఁ గావున సకల సాకే
తమునకుఁ గొని చనుమీ యరదము నీ చతురత నతండు దత్తప్రహర్షుం డై.

చ. అటువిని మిన్నుముట్టి దుఃఖించి పురి కారడవి నూర్యరథంబుతోడ నే
నెటులకలెఁ బోవువాఁడ సుతు తేకని పఙ్క్తిరథుండు సాదరో
త్కటహృదయంబుతో నడుగఁ దల్పతి కేమని తెల్పువాఁడ నీ
కిటులగలెనాత ధర్మమగునే విడవాడకు మింద యుండెదన్. 153

చ. అనవుడు రాఘవుండు భరతాగ్రసుతుండు సతీసహోదరు
ల్దనుఁ గొలువంగ నెంతయు ముదంబున నిప్పురిఁ బోలెఁ గానసం
ఘటన నొకయింతవింతయును బొందనిడెందముతోడ నున్నవాఁ
డని వినిపించి మజ్జనకునార్తి హరింపఁగ నీవు పోవవా. 154

గీ. అనిన నేమియు నతఁడు నననువులేమి, నాసుమంత్రుఁడు శ్రీరాము నపుడు వీడు
కొని యయోధ్యకు నేగ నెంచినచింత, రథముతోడ విపలమనోరథముతోడ.

వ. తదనంతరంబున. 156

మ. విలసద్వేషులు వీతదోషులు జగద్విద్వేషివిద్వేషు ల
చ్చలసంతోషవిశేషభూషితమనీషాశ్లేషు లానందభా
షులు నిర్దోషులు ముఖ్యసత్త్వగుణమంజూషుల్ జిగీషుల్ విహా
షులు సంతోషులు రామలక్ష్మణులు సంస్తుత్యాభిలాషుల్ దగన్. 157

వ. చని చని 158

మ. ఘనసౌగంధికగంధవాహచలితక్ష్మాభృల్లతావాలము
న్వినుతాభంగతరంగశీకరసమావిర్భూతశైత్యోల్లస
న్మునిసంకల్పితపర్ణశాలసవిధామోదైణశార్దూలము
న్గని [illegible]విశాలము న్మహితగంగాప్రోదినీకూలమున్. 159

క. కని జనకసుతాయుతు లై, చని మధుకరమధురనినదసంభృతవికచా
బ్జాటవిస్మరాళిసితగరుదనుపమధౌతపరిధాన యై తగు దానిన్. 160

క. ఖ్యాత మగు దాని గంగా, ఖ్యాతం బగు దానిఁ గుముదఘనకమలాసం
ఖ్యాత మగు దాని జనసౌ, ఖ్యాతతటీకలజలపవిత్రం బగు దానిన్. 161

సీ. తలఁచినయంతమాత్రన జగజ్జనముల, కానందసంధాయి యైన దాని
బ్రహ్మహత్యాదిపాపంబులనైన భస్మంబు గావించెడు మహిమ దాని
హరజటాస్థలినుండి యవతరించిన దాని, రమణీయబహువిధతీర్థముల దాని
సుకరతరంగజాలఁ బుణ్యగతి కన్పువదానిఁ, బరమపవిత్ర నాఁ బరగు దాని

గీ. పర్వతోన్ముఖ మనుట నిజంబు గాఁగ, నలిరులసమావృతము లగునంబుజంబు
లలరు సుగుణనడి మించు నలిరములు, నొప్పగులికెడు జాహ్నవి నొనరఁ గాంచి.

వ. తత్పవిత్రవిధనికేతంబులకు సంతోషంబు నొందుచున్న యవసరంబున రాముం
గనుంగొని లక్ష్మణుండు. 163

క. గంగాసరసి నిలం గని, యంగజశరకుసుమదళంగ యై సుడినఁ జ
ల్లం గదలిరి శిశిరత యై, భృంగీకాంతలు పరాగరేణువు లనినన్. 164

క. నిజభావంబునఁ బొంగి మనుజనాథునకుఁ దెపుడు లక్ష్మణున కిట్లనియెం
ద్రిజగత్పావని యీగంగ, సుజనుల కెంతయు నిలువఁ గొలఁది గాదు సుమీ. 165

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నన్నదీమహత్త్వంబుఁ జర్చింపుచుం జనకసుతాలక్ష్మణసహితుం డై రఘునాయకుండు గుహుండు నావికుండుగా నోడ యెక్కి సికతగుద్దులవిస్తృతవనంబు గాంచి బంధురకమలకైరవసుగంధం బాస్వాదించి యుంతరంగతరంగఘట్టనంబుచేఁ బొడమిన శీతలశీకరంబుల ననుభవించి మందమందగమనంబున నెమరొక్కం జెక్కు మఱియుఁ గోకస్వప్నవనంబున మత్తకంబు లొందుచుం దనర నూతనతనూవిలసనంబు నిశాంతరస్ఫురదాశీవకోకనదీకన్యకాంబుల నరిక్షించుచుం దనివిసనక తను వెల్లనయు నంబులుం గావించికొన్నవనులుపువ్వనం గండుగండకంబులుపిండులమండిత యగు భాగీరథి నుత్తరించి పంచుటాకులను కోకలుకలు కతిల కేకికేకారవవ్యాజంబునం బిల్చుచున్న యక్కులిపొదుగునం దరణిడిగి కొమ్మలను కొమ్మలు ముమ్మరమ్మునం గ్రుమ్మరించు సుమమ్ములను నాచారలాజమ్ములకు సమ్మతించుచు గుహునిం బహుమానపూర్వకం బుగా వీడుకొని ఛాయామూలంబులునఁ బుచ్ఛకలాటుకంబులునుం బత్రపత్రంబులును ముఖకోరకంబులునుం గలిగి జంగమకింశుకంబులనం గగనంబునం బాయకై పోవుశుకనికరంబుల నాలోకించుచు విశీర్ణజీర్ణపర్ణంబుల నిండుకొంచుక గనుపించు పాషాణంబులకును మలకలు వెట్టుకొని నిదురించు కొండచిలువలకును విభేదంబు

పరిశోధించుచు గుసుమితానేకానోకహషండంబు దరదరసమాకృతస్థలంబు గా
లంకించుచు మొట్టమొదలులం బుట్టలు దిట్టలుగ దొట్టివం బట్టుపుట్టలుబులు చుట్టు
గట్టికొన్నట్టు గన్పట్టు పెనుచెట్టులతిట్టలకడ నిలువక దుస్తరంబు లగుకంటకప్రస్త
రంబులవలనను ఖాయసౌరభలతాంతలతావితానంబులవలనను భయంకర పుండ
రీక భల్లూక సమీకంబులవలనను సారకృష్ణసారకిశోరనాగభసలకిసలవిసంబులవల
నను మనోభిరామత్వంబగు గహనకదర్వగమనపరిశ్రాంత యగునిజకాంత నుద్దే
శించి లక్ష్మణుం గనుంగొని. 166

చ. అడవి భయంకరోరగసమావృత మెంతయు సంకటంబు న
ర్యొడ విహరింపఁజాలవు చుమీ వలదంచుఁ గడు న్వచించునా
నుడి విన కిందు వచ్చి యాతనఁ శ్రమపాల్పడి కంది కుంది వె
న్నడివిధి యేఁచ నేరికయినం దలమే దలఁగందలంపఁగన్. 167

క. నడికెకుఁ జిత్తములో నెన్నఁ డెఱుంగనియట్టి యడవినడుమం ద్వరతో
నడువంజాలదు జానకి, నడు మల్పము గచభరం బనల్పం బగుటన్. 168

క. ఫుల్లాబ్జనేత్రపదముల, నల్లికొనిసతీవ లాల్పె నతివమృదుతనూ
వల్లికి నొడి కడుం బ్రణ,మిల్లి పదద్వయముపట్టి మిడికెను కవలిన్. 169

వ. అని పల్కి మఱియు నమ్మహారణ్యమార్గంబునం జనువవసరంబున. 170

సీ. క్రోడవిదారితక్షోణితలముఁ గనుఁ,గొన్న నిషాదులు దున్నిరనుచు
శల్యకప్రభునిరస్థలములు గనుఁగొన్న, మునులు దుంపలు ద్రవ్వికొనిరటంచు
ద్విరదనిపాతితోర్వీజము ల్గనుఁగొన్న, సురుఫలభారత నొరగెననుచుఁ
జాదలనిద్రించుబెబ్బులులకేకలు, లరసిన బర్హిబర్హంబులనుచుఁ

గీ. కలభములఁ గన్నఁ జెవగండశిలలటంచు, గుహలు గనుఁగొనఁ దపసులగృహములనుచు
నెఱుఁగకుండఁ వచించుఁ దానెఱిఁగనేని, సీత భయమందు ననియొకుచిందకతన.

వ. తదనంతరంబున నయ్యన్నదమ్ములు. 172

క. ఘనకలుషపిశాచసువ్రగ్నవము సుదర్శన మనం బ్రశస్తమగు సుద
ర్శనతీర్థముఁ గని యచ్చట, ననఘులు నివసన మొనర్చి రారేయిఁ దగన్. 173

వ. మఱునాఁ డరుణోదయంబునం గృతకాల్యకరణీయులై సీతాసమేతంబుగా నిత్య
సహాయకారులు ధనుర్బాణంబులు సహాయంబులుగా నాఁడు మూఁడుయోజనంబు
లరిగి. 174

క. పటువిటపస్థభయదా,వటము ఖపురసాలతాలవటముఖతరుసం
కటమగు నటవిం జని యాత్మ్కటము నల ప్రయాగవటముఁ గని దాశరథుల్. 175

ఉ. భూజనవంద్యుఁ దాపసవిభుం జతురాననసన్నిభుం భర
ద్వాజుని సంశ్రితాంగిరసవిశ్రుతకల్పమహీజు నిందిత
వ్యాజుని ధిక్కృతేంద్రియమహారిసమాజుని భాస్కరోల్లస
త్తేజునిఁ గాంచి చేరఁ జనుదెంచి నుతించి నమస్కరించినన్. 176

శా. వారి న్సాదరబుద్ధిమై నలఁగ భరద్వాజుండు మన్నించి త
ద్ఘోరారణ్యపటుప్రవర్తనకు హేతుత్వంబు నిత్యాత్మబో
ధారమ్యంబు దనంతటం గని సమాధానార్ఘ్యపాద్యాదిస
త్కారంబు ల్పచరించి మూలఫలశాకంబుల్ సమర్పించుడున్. 177

క. అవియున్నియు నవినమ్రా, లవిరళసంతోషు లగుచు నందికొని మనో
జ్ఞవచోరచనలఁ గడు న,య్యవనీసుతవర్యుఁ బొగడి యమ్మునిపతిన్. 178

ఆ. తలఁగడలు గాఁగఁ దమకర,తలములు గావించి యొండు తలపు లుడిగి పెం
దలమగు దలకృతశయ్యా,తలముల నిదురించి రాత్రితలమున వేగడన్. 179

ఉ. అంత. 180

క. మిహిరానికాయ నుడుపుచు, మిహిరోదయ ముదయశిఖరి మెఱయ మునిస్వా
మహితాదేశంబున నమ్మహితాత్ము లరిగి యరిగి మార్గములోనన్. 181

చ. కని రలచిత్రకూటము నగాధరఘోరభయాపహార్యరోధరా
ఘనిబిడవల్లరీపటునటన్మధులిణ్ణ్కుగానభాసమా
ననవలతావితాన లలనాకృతిచాయతరోపగూహనో
జ్జనితనిరంతరప్రమదసద్విటసవ్రజచిత్రకూటమున్. 182

గీ. కాంచి యట పర్ణశాల నిర్మించి చిత్రకూటకూటమహోత్కటతటనికటగు
హాగ్వహాపహారకిన్నరీహారితరసు,గాననిస్వానసమ్యగాకర్ణు లగుచు. 183

చ. కలసినకందమూలరసవత్ఫలప్రవరసత్ప్రవాళము
ల్వాలుపుగ సంగ్రహించి మహిపుత్రి కొసంగుచు దుష్టదంష్ట్రిలం
బులులను దుర్వ్యకంబులను బొబ్బమెకంబులఁ బింగదృష్టులం
బులుఁగులఁ దోలుచు న్ముదముఁ బొందుచు నందు వసించియున్నెడన్. 184

క. రహితనయుఁ డొక్కదనుజుఁడు, మహితనయానయముఁ గాంచి మోకళివపువు
న్వహి యుంచి నిజనిశాతన,ఖహతిఁ గుచాంతరముఁ జీరెఁ గాముకవృత్తిన్. 185

గీ. జీవితేశ్వరి నటు చిఱజీఁ జేయు, దండఁ గలుల రామవిభుఁడు చూచి
వసరి మనంచి యొకయిషీకంబు వైచె, నది భయంకరతరశర మగుచు నిగిడె. 186

శా. మంటల్ మండుచు విస్ఫులింగములు వొడ్మన్ దిక్కులంబంబు లై
స్వాంటం గొట్టు శరణ్యశూన్య మగుచు న్విభ్రాంతహృద్గ్రంథి యై
మింటం బర్వులువాఱుచుం గహనవల్మీకంబులం దాగుచు
న్మంటిం జేరుచు నొచ్చె నిట్లు శ్రీశక్రమ్ము౦ గాకి యేకాకి యై. 187

క. దిక్కులు పదియును బ్రిమ్మరి, దిక్కెవ్వరు లేక రామదేవునిపదము
ల్దిక్కనుచుఁ దలఁచి యాతఁ,డిక్కాకుగం బగుచు నేకదృష్టి మరలుచున్. 188

క. ప్రేమను నిట్టు లలంచిన, వాయసముం గాంచి దీనవరదుఁడు రాముం
డారయుడఁ ద్వన్నయనము మ,త్సాయకమున కొసఁగు మిది ప్రశాంత మగునపుడ్.

సీ. నెమ్మనమ్మున హర్షమ్ము గ్రమ్మఁ గొన ఘ,నమ్ముగా నమ్మునకు నమన మ్మొసంగి
యాత్మేరిష్టంబు నొందుచు నరిగెనయ్య,రిష్ట మప్పు డరిష్టంబు రిష్టముగను 190

వ. తదనంతరంబున. 191

క. చతుర్విధసాధనవ్యాప్తకుహానవిపత్కుత్కులగ్తోగణాసు
గ్వాప్తకుశలవృత్తుబుధుకు,లత్కుక్షుభిత మగునయ్యరణ్యత్తోటిన్. 192

వ. సీతారామలక్ష్మణులు నివసించి రంత నక్కడ. 193

ఉ. దైన్యరసాశ్రయాననుఁ డధైర్యుఁడు సైనసుమంత్రుఁ డెంతయున్
శూన్యరథంబుఁ గొంచుఁ బురిఁ జొచ్చిన వచ్చినవాఁడు లోకస
న్మాన్యుఁడు రామచంద్రుఁ డని నాగరికు ల్దనుఁ జుట్టుముట్ట రా
జన్యుని లేమిఁ గాంచి సవిషాదము నొందుచుఁ దన్ను రూఱుచున్.

క. నగపున రామునివార్త లడిగినఁ బ్రత్యుత్తరము లుడిగి లేఁ దడిం
డిగి చెక్కులు గన్నీటఁగ,డిగి పౌరులెనరాజుఁ గని కడిందియలంతన్. 195

చ. దశరథమేదినీరమణ తావకపుత్త్రులు రామలక్ష్మణు
ల్విశదమనస్కులై విపినవీధి ధరాతనుజాసహాయు లై
కుశలత నున్నవారు నృపకుంజర వారు వనంబునం జతు
ర్దశసమయాబ్దముల్ ద్రుటివిధంబునఁ బుత్తురు వత్తు రొప్పుగన్. 196

వ. వారిం దలంచి విషాదంబు నొందం బనిలేదు. సుఖంబున నున్నవారని పల్కి వెండియు.

క. అవనీశ వినుము పదినా,ల్గవది యైనయేఁటికడపల న్నిజముగ ని
న్నవలోకించెద వసుమున్, భవదీయాత్మజుల ననినపల్కులు వింటే. 198

చ. అనవుడుఁ గుండె ఝల్లుమన నన్నరనాయకుఁ డగ్రపుత్త్రుఁ జే
రాని తరుణీసహోదరుఁ గూడి వనంబు మనంబునన్ ఘనం

చనితలపోసి తండ్రి మృతుఁ డయ్యెడు నాదెసనైన శోకవే
దనవని చింతసేయవుగదా తగదా దయ దాసవాంఛితా. 199

క. వినుతనయ మునివినుతనయా, నినుఁ గనుభాగ్యంబ కాని నిరతమును దగ
న్నినుఁ గనుభాగ్యము నోచను, మునుఁ గను పాతైతి దుఃఖమున మునుఁగంగన్.

చ. నను విడనాడ నీకుఁ దగునా తగు నాదగునాత్రి తీర్ప నే
యనఘవునైన విన్ము తనయా తనయా తనయాత్మజన్ముచే
త నణఁచు దండ్రి సేయుప సరాపసరాపసదాసకోటుల
న్వనికనకోదు లిప్పు. సుమనన్మునస్సుమనత్రనాళివై. 201

వ. అని మతియు ననేకవిధంబులం బలవించి కొండొకతడు రామలక్ష్మణులం దలంచి

చ. నిముసము తాళఁజాలఁగలనే కలనేనియుఁ గానరాదు దై
న్యమున వనిం జరింపనవునా నవునాను లౌచుఁ గన్నదో
యియుడు మొనర్పకున్న మెయి సేమెయి నేభరియింతుఁ బ్రాణమా
కమలదళాక్షులార మిముఁ గన్గొనుటెందయరాదు మీమదిన్. 203

క. పాపాత్ముఁడు నిన్నుఁ జంపఁడు, గాపురుషుఁడు వనుచు నగు మొగంబులు నాకుం
జూపర చూపుల చూపఱ, తాపదలకు నోర్చి యడవి కరుగం జనునే. 204

వ. తదనంతరంబునం గోడలిఁ దలఁచి. 205

క. తరణికరతప్త మగుచున్, ధరణిస్నదుకంగలేక తాపము మిగులం
దరుణీ తరునీడలఁ గాఁ, తరునింతయుఁబోలె మెలఁగదవె విధి చెయిదిన్. 206

వ. అని పలవించి కొండొకయు. 207

ఉ. డాయుమురా రికేమిచెప్పుడా యనుఁ గానపే కాలు మీకుఁ దో
డా యను నొంప్లు మీకుఁ బురడా యను నావెతఁ దీర్చువాఁడు లేఁ
డా యను రామ నీకయిన నక్కటిక్రికం బొకయింత లేదు నూ
డా యనుఁ దమ్ముఁ డాయను మహాటవి కేగితె పుత్రుఁడా యనున్. 208

క. అని మతియుఁ బెక్కుభంగులఁ, దనయులఁ గోడలిఁ దలంచి దశరథుఁ డంతన్
తనిమగ్నుఁ డైనఁ గనుఁగొని, యనియుం గౌసల్య శోకసామగ్న మునన్. 209

ఉ. సీత విచారకములఁ ధరణీవర మేలతలంచినాఁడవ
త్రైశ్రకమునందు నొచ్చు మముఁ గన్గొన నీవపు డెందునచ్చుట
న్నిక విచార మేకరణి నీయగఁ జేసెఁ గులంబు నెల్ల నా
హా! తరుణంబు దక్కుభవదగ్రసుతుం బెడబాయు టగ్గమే. 210

చ. కలలోఁ దోఁచుసమస్తవస్తువులు నిక్కంబంచు భావించు మూ
ర్ఖులచందంబున రాజ్యభోగములు వేడ్కన్ నమ్మి నాపుత్రు నీ
కలుగం ధర్మమె పుణ్యకర్మమె దురాత్మా యింకఁ గాఁగాసి న
ర్ఖులపాల్సేసినచందమయ్యె ధరణీనాథాగ్రగణ్యుండనై 211

వ. అను నప్పలుకులు మునిపుత్రకుం డాలించి కనుమూయుటయు నప్పరమమునీంద్రుఁడు 212

క. నాకడఁ బుత్రులు మెలఁగమి, నా కడలు విశేష మగుచు నాత్మకొనియె నా
హా కమలపత్రనేత్ర మ, హాకష్టం బుత్రశోక మన మును వినవే. 213

ఉ. అనఘమోముసొంపు మెఱుఁగారెడు చెక్కులపెంపు గెంపుఁ దా
లూనినమోవియింపు మధురోక్తుల చెల్వుల తెంపు దీనసం
తానముపైఁ దలంపు సుఖదంబులపై నిటు లేవగింపు మ
ద్ధ్యానుని యందె కాని మఱి యొండెడ నెయ్యెడనైనఁ గల్గునే. 214

క. ఓ మునివర యమశాసనము, నా మేన వసింప జేయు నాకవశేమగు
ననవద్రోహికిఁ బ్రాణము,లో మనఁగా నెట్లువచ్చుఁ బోయెడువేళన్ 215

గీ. హృదయము గలంగ నాముఖ మివుఁడు జూచ్చి, తల్లిదండ్రులపోలెఁ గానంపడఁ దయ్యె
గా యమ్మగ్గిఁ బోఁగొల్పు కరణి యాయె, నిట్టి బలవంత మగు పెనువంతకతన 216

చ. అదియటులుండె విన్ము జలజాసన నాఁటి నాఁడు వేడ్కసే
య దురితహేతువై నమ్మగయా వ్యసనప్రసక్తుఁడనై
సదమలనాగ్రణీరతమహానది చెంత నెపంబు గానసం
బు దరిసి యొక్కమృగుండని తిమోవిపహంబున దలంకకన్ 417

ఉ. అంబుజపత్రనేత్ర శరభాదిమృగంబుల వేఁటలాడు కా
లంబున మట్టమాపకట జలంబులకై యొకబాలకుండు వే
గంబున వచ్చి కుండ ముదకంబులు ముంపఁగ శబ్దభేదిబా
ణంబున దద్దయుం గరిఘంటారవ మని కూలనేసితిన్ 218

మ. ఇటుకటు తలిదండ్రులకు నర్భకుఁడు నిడికొని మోచి తెచ్చి కడువంధులు ను
ద్భటముగ నోదవి తృషఁ దీర్పుట కచ్చొట కరుగుదెంచు చోఁ బ్వెరుఁగన్

వ. ఇట్లు వచ్చి మద్బాణవినిహతుం డగుమునికుమారుండు. 220

గీ. బాణహతి నిప్పు వెడలు ప్రాణములకు, వగవఁ గన్నులు గానక వార్ధకదశ
నున్న మీ దగుపుత్రశోకోపహతిని, దలఁచి పొక్కెద నోతలిదండ్రులార. 221

క. అని వగచుచుఁ గూలినఁ దన్మునిజధ్వని కెంతయును నమ్మనం బవియఁగ నేఁ
జని కాంచితిఁ దత్తటమున, మునిసుతు మద్బాణనిహతు మోహనిరహితున్. 222

క. అని శీతలజలంబులం దన్నయనముఖప్రక్షాళనంబు గావించుచు నా. 223

చ. ననుఁ గనుఁగొని చూచి నరనాథ యెఱుంగమిఁ దప్పుచేసితి
వ్వని మదిలోఁ గ్రహించితిఁ గృపాగుణశాలివి యైతి రయంబున
న్నను బాలితు నృపతీ రఘుజననీజనకు ల్బతియుందు రిద్ది నే
ర్పునఁ జని నీవు దెప్పుము తపోమహితప్రభు లైనవారలన్. 224

క అని యిట్లు. 225

క ననతలిదండ్రుల సంప్రార్థన మొనరింపు మని చెప్పి తత్తనయుఁ డాఁ వేఁ
దనువు విడచి చనియెఁ బురాతనజన్మకృతంబు లెల్ల తప్పింపనగున్. 226

క అంత. 227

క నమ్మగు నాసుభగమ్ము ధ్వని మ్మను పెనుచింతలో జనమ్మున మద్యా
నమ్మున నుసుకుచు శిశు కళత్రమ్ముగ నొనిపోవఁ బడెనమ్ము విని వెసన్. 228

క. అమ్మునివృద్ధుఁడు సుతుఁ డని, నెమ్మనములఁ దలఁచి ఘుగ్ర నీవిటుఁ దనయుం
గ్రమ్మన నగ పెల్లన మీ, యమ్మ యూ నేమను భయాంబు నందితిమిగదా. 229

చ కడుమదుఘకళ్ళనుం గనుల గానని వారము నైనమమ్ము ని
ట్యూడవిడించి విన్ము తనయా సలిలార్థము వోయి తెంత యూ
న్నదు నగ లేనివారల వనంబున నొక్కటుడించి వచ్చితి
దడయఁగ రాదటంచును మనంబు చలింపక ధైర్య మొందె నే. 230

క. మాకన్నులు గర్ణంబులు, మాకరచరణములు బుత్త్రి మాప్రాణంబు
ల్మాకుఁ గలసమస్తము నీ, వేకద నీవిట్లు మసలుదే నడురేయిన్. 231

ఉ. పాపఁడ యూపవాపుమని పల్కన నుల్క దయాత్ములార మీ
పాపఁడ గాను పాపినగు బజ్ఞగఘుండను పేరి త్తుగ్రగో
త్రాపతికుండ దుష్టమృగయావ్యసనోగ్రుఁడ దగ్ధుఁ జేయుఁడీ
శాపకరాగ్ని నీవృకవశాపబలిద్ధి మీర లర్హులే 232

క. తమతమపూర్వక్రమములు, త్రమలెములకు మాన వెట్లు గమకులకుఁ గున్
తమపానదియొడ్డున సం, గమసంబున వేఁటులాన తతి మీసుతుఁ గున్. 233

గీ దృఢవిధా ఘలార మిారృవ దీప్తటుసను, గట్టికిచీఁకటి సెక్కటి నిటుకువచ్చి
యల్లయల్లన సంతస మగ్గలింప, నొనసి కలశంబు నీరిలో ముంచుటయును 234

క. బుడబుడ యను చప్పుడు చ,ప్పుడు కాడలిన సామజ మనుబుద్ధిం గరుణాం
బుధికి లెగ్గుఁ దొడికి పడ, గడుదఢి నేసితిని నియతి గడువ శ్వాసము. 235

వ. అని యిట్లు మాతృమాతులయను మాయయుఁ దీ దశరాధి నందనుఁ డె
ల్లిన వదనంబు వెల్లఁ బాఱ విలపించుచు హా సుత కన్నా మందుఁ బు
త్రునిమ్మ దశరథ మంత్రితోఁ చెను శోకభరంబు పెంపుఁ జ
చ్చి క్రిత యూర్చి నోయిది కృశించి సద్గుణ్యమున న్యగ్రతుల్. 236

ఉ. ఎచ్చటికైన పోసిన యోగానుష్ఠితమూర్తుఁ డొక్కచో
జచ్చిన నట్లు వాగ్గతదశ స్నయనంబులు లేనివారికిన్
పోచ్చెడె శోక మూర్తియ మహింబడి కొండొకమూర్ఛ జెతీ
న్నైచ్చక క్రోధశోకములు మిక్కుటమై తము పొన్చరింపఁగన్. 237

వ. నన్నుం గనుంగొని 238

క. అపరాధరహితు మత్సుతుఁ, గృప యించుక లేక నట్లు గీటడఁచిరి వి
శ్వపరాధంబునకు న్నన్న పగజీవునికిఁ జేయు టర్హమె యిఁకన్. 239

సీ. కానమిఁ దప్పుచేసితివి కాన మిరం బగుశాపవహ్నికి
న్నానవనాథ యర్హు డవు మానవనాథుల సేచుపాపము
ల్గానొనర్పఁ గాని యహహా! నినుఁ బాడఁగరాదు పుత్రశో
కానలతప్తుఁడై వినుము కావలెఁ దాపసు లైనసాధువుల్. 240

క. అని కనలి పుత్రశోకమ్మున మృత్యువుఁ జెందు మనుచుఁ బొల్పఱఁగ శపిం
చి నితాంతపుత్రవిరహమ్మునఁ జచ్చిరి వృద్ధమునియు మునిమానినియున్ 241

క. ఇట్లు శపించుటయు 242

వ. అవిపులవార్ధి చంద్రుఁ డగునాత్మజు లొక్కరు లేదు కింతెవా
లు విధి దయార్తుఁ డంచు మదిలో మతమందుము నుంటిఁ గాని పు
త్రవిరహ మారిఁగూర్చునని తత్సమయంబున నోఁపకయ్యె నిం
లవిషమమంచుఁ దోఁచినఁ బదంపడి ప్రాణము లప్డు వీడనే. 243

క. అని తనకుఁ బూర్వంబునం గలమునిశాపంబు తెఱం గెఱింగించి. 244

క. రామాభిరామ భార్గవ, రామమహామదవిరామ రవివంశమహో
ద్దామ సుగుణధామా శ్రీరామా రామా యటంచుఁ బ్రాణము విడిచెన్. 245

క. వసుధేశుఁ కసుకలి ని, ట్లసుకలిఁ బొలుటు మనుఁ దన్ని గాలాపలగాం
చి సుదంతి కౌసల్యాత్మజయు సుమిత్రయు నెద్ద గాఁగ నూహించి కడన్. 246

గీ. రాముఁ బుత్త్రులఁ గోడలిఁ దలఁచి లేలఁగి, నింత వేదనఁ గుందు కెంత గొప్ప
యల్లములు దల్లడించుచునుండ నప్డు, వడవడ నుపశమించెను వేదకఁడికి 247

వ. అంత. 248

మ. కిరవారంబులఁ బట్టినీరమణి కుత్కంఠంబు దీపింపఁ జె
స్వైరవారం గడుఁ గౌఁగిలించికొని పృథ్వీధ్వాంతవిచ్ఛేదమై
పురివారిం దగ మేలుకొల్పకొనుచుం బూపోదయుం బైననా
గరవారంభక వైరిమాగధసుతాకౌసల్య లొక్కుమ్మడిన్. 249

వ. ఇట్లు మహాశోకనంబు గావించుచు. 350

ఉ. అంగవికార మారయుచు నంగన లంతిపురాంతరంబు లై
పొంగదు పుత్త్రశోకమున భూమిపభుండు శరీరవాయువి
స్సంగతి నిట్లు దేవపరిపన్నివసత్వముఁ గాంచె దిక్కు మా
కుం గలదే యటంచు నృపకుంజరుపైఁ బడి యార్తనాదలై 251

చ. ఇటు విన మొక్కవింత రిపుతేశ్వరపుత్త్రవియోగశోక ము
త్కటమగుచున్ శరీరమునఁ దాల్పక ప్రాణము లీవు మేము ని
క్కటముగు పుత్త్రశోకమునఁ గూరిరు భర్తృవియోగ మొందియుం
బటుగతి నష్టవారలము పాపము రూపములొందెనో యనన్. 252

క. వసుధాసుధాశనలు గొల్వన సుధర్మసభానివాసి వరుసబు నపనీ
వసుధారణాళి కీర్తి నెసఁ, ననసుద్ధుడ వైతి యిట్టు లాశ్చర్యముగన్. 253

వ. అన మఱియుం బెక్కుభంగుల విలపించి రందుఁ గౌసల్య. 2 4

సీ. జననాథ నినుఁ బాసుఁబులుపలికిన, ఫల మిప్పు డనుభవింపఁగలెనుఁ
గానని ఘాతపస్సూతంబునఁ దపించు, జనునకుఁ గొఱపచూఁడినవిధమునఁ
బుత్త్రవియోగతఁ బావయు మన దగఁ, భర్తృవియోగసంప్రాప్త మయ్యె
వనవాసమున కేగుతనయునిఁ గాంచిన, మందభాగ్య నటంచు మతిజనించుఁ

ఆ. గోపమో నవీయ పాపపుశేపమో, యెట్టిశోమఫలమొ యే నెఱుంగ
వాగుణంబుఁ బిన్నవాఁడనుండియు నెతిం,గియును బలుక వేమి కృపవలిర్ప. 255

వ. అని మఱియుం బరిచారికాసహస్రంబులుం దానును బలవించు నెలుంగులు నింగి
ముట్ట నత్యంసరంబున. 256

ఆ. పుత్త్రిఁగుమెచి భూమిభుంకు శోకాంతగ, వాసి యుపటు పని సువాసినీత్వ
హాని కోర్వలేక నడలుచుఁ జనుదెంచె, గరితదురితజాత భరతమాత. 257

ఉ. నెవ్వగ నిట్లువచ్చి ధరణీపతిఁ గాంచి మనంబు నొవ్వఁగా
నెవ్వగ దత్నమాతిన సహించి విలాసము సేయఁ జొచ్చెనా
జవ్వని హా దినేంద్రకులసాగరచంద్రమహేంద్రతుల్య నీ
కివ్విధి నవ్విధాత లిఖియించెనె పాపపుఁజావుబావఁగన్. 2 8

ఉ. కోరినకోర్కె లెల్ల నొసఁగూర్చెద నిప్పుడు మాటలాడఁగాఁ
గోరిన నారమున్ను నృపకుంజర ధర్మము గాదు కైక పా
పోయచరిత్రి గానఁ గృప యుల్లమునం జనియెం బదాత్తురా
వాఁటలోఁ దనైన గరువంబునఁ బల్కకయుండఁ జెల్లునే. 259

వ. అని యిట్లనేకవిధవినాలాపంబుల నారాజశేఖరుఁ గౌఁగిలించుకొని దుఃఖించుచున్న యవసరంబున. 260

క. విప్రప్రతమానుఁడు విప్రప్రభుఁ డప్రతిహతప్రభావుఁడు ప్రతిభా
ర్ప్నప్రముఖనానలుఁడు యాత్రప్రదప్రముఁ డయంధతీప్రియుఁ డంతన్ 261

ఉ. కాలవిధిజ్ఞత న్సదయకంప మొకింతయు లేమిఁ జెక్కు సం
దాలఁ బరిభ్రమించు నృపశాలలఁ గాంచి కుయంము వల్కె ని
త్సల విలాపము ల్పలుప నిన్నరనాథున కెక్రియుంబునం
గా వశ బునొంద మును గల్గినకర్మఫలంబు దప్పునే. 262

గీ. జన్మము లనేకము లొనర్చి సత్సుతులను, గన్నవాఁ డురు కాలము మన్నవాఁడు
నహితరాజ్యసైన్యవనాగ్నిహోత్రుఁ, డవ్వి యాగనిమ్నతిఁ నిఁతనిఁపింప 263

క. పగవఁ దేలవగ చెదరు వగచిన మృతు లైనవారు వత్తురె యనుచుం
దగుసంభాషణముల నమ్మగువల నూరార్చి లోకమహితుఁడు మతీయున్ 264

గీ. తనయులు లియ్యెడ లేమి నిద్ధాత్రిపునకు, దహనకర్మము నడుపుట ధర్మ మగుట
ధాత్రిశాత్రుఘ్నులను లిలువంగ నిపుడు, బాపపలయూను బాఘుక ప్రవరి ఘటుఁ. 265

వ. అని పలికి సమస్తజనానుమతంబు వడసి దశరథుకళేబరంబుఁ దైలపక్వంబు నగు
స్తంబునం గావించి 266

సీ. పటుజవసత్వసంపన్నుల భటులఁ గన్గొని వసిష్ఠుం డిట్టులని తనిరావు
కృతసుత కేకయుత ధాత్రిపుర నున్న, భరతశత్రుఘ్నులఁ బరికీయుపులఁ
గాంచి మి మ్మొక్కపహాకార్యంబు గల్గి లోపలి కొనిరండటంచు మీకులగురుండు
మము బంపె నని వానిమామ కూఁతి నొండి, వారును మాయను వడిగ నిటుకుఁ

గీ. గదలిరం దనిపలుక నాకుణనుకు నన్య,సిష్ఠనకు గ్రమ్మి పెద్దని చేరఁజనిరి
సప్తరాత్రంబులకు సుకత్ప్రధాన, రమణమగు నాఁ గేకయ రాజధాని. 267

క. ఈకరణి నేగి లోపలి,శోకము లేలిఁ దోఁపనీక సుయుశోధను న
కేకయభూపతిఁ గని నతి, కైకానుతుసోదర మంతుఁ గని నరులగుచున్. 268

క. చెడుకలలు గాంచి చింతిం,చెడుభరతుఁడు వారిముఖకుశేశయములఁ దోఁ
చెడు దైన్యముఁ గనుఁగొని నె,వ్వెఁడుచిత్తములోఁద మిగులఁ జడి కుడికగుచున్. 269

వ ఉన్నంతి నబ్బుటప్రంగవులు 270

ఉ. హ్యాదయని కారము ద్రైతియాకీయక నాతనిఁ గాంచి గూఢగా
ద్దరిక నెలుంగు లాప్యసెడఁ గా ధరణీతతనూజ మీాగురుం
డు దహనతేజుఁ డాఖ్యుఁడు గడు స్వసఁ దోడ్కొని రంతు శాత్రివో
న్నతవహ్యతిచాతుక్రీపరిణాహరుగ్సురతు స్వసోదరుల్. 271

క. అని చెప్పి వాఁడు పని యిఁక, యని చెప్పం దవ్వసిష్ఠుఁ డనిక పని భయం
బున రాముఁ కెవ్వ రె, గ్గాఁరించిరో తండ్రి యెట్టులుండెనో యనుచున్. 272

గీ. మేను వడ క సోదరసమేతుఁడు కేకయరాజపుత్త్రికా
సూనుఁడు దిగ్వనూజనకచోపరిశోభితకీర్తిసూనుఁ డా
స్థానము సొచ్చి చూచుఁ గని తద్విధచుంతయుఁ దెల్పి బంధుసం
తానము సంభ్రమింప వితదస్త్రిత నిట్లనియె న్స్వయంబునన్. 273

క. నామనవి నాలకింపుము, నామనము గలంగ నీతుణంబ యయోధ్యా
నామనగరి కేగక తగు, నా మనవాటలను జూడ నరిగెద నఘా. 274

క అని తనమాట యయోధ్యాజి జ్జనవాయకు పికకొని లసద్వపసనుర
స్తుతిరాయ మాతఁ డోసఁగిరఁ, గొనిభరతుం డటఁ జూఁగూడికొని సరయూముకన్. 2 5

క సను చెలపరివారసమే,తముగా సాకేత రాజధానికిఁ బురుషో
త్తముఁ డబ్బాగుఁడు సనియె, ప్రమితప్రవయుఁ డగుచు వేగిరపుబయనములన్ 276

వ. ఇట్లు చని. 277

సీ. రమణి లేనిస్వహము నంబరమణి లేని, యహము శశాంక్యము నిస్త్రజ మైనభంగి
సున్న పురి గాంచి పిత్రులఁ పణ్ణహ్యవయుఁ, దగుచు నిట్లని తలపోసి నాత్మయోన.278

గీ. తనపతి లేని మానినిఁ ధృంబునఁ జాలనమంగళింబునొం
దినయది యిప్పురంబు గడు దీనమనస్కులు పౌరు లెవ్వరిం
గనినను మేలువల్క రనఘుం బగు వేదనినాద మింతయు
న్వినఁబడ దేమియొక్కొ పృథివీపతి మేకుఁ దొఱంగ నేమొకో. 279

వ. అని వితర్కించుచును జని చని. 280

శా. సత్రాసస్థితి నాత్త్ర మాత్రనివరించంబోలునా నొప్పి దై
న్యత్రాతావళహ్యత్రప్రవృత్తి యయి దైన్యస్తోమసంస్థాయియై
తత్రిస్నుం డగులక్ష్మణానుజుఁడు పశ్చాద్భాగసంవర్తిగా
నాత్రాగారముఁ జేరఁబోయి భరతక్ష్మాపాలుఁ డత్యాతృతిన్. 281

ఉ. కేకయరాజనందన వికృతిమభంగి నమస్కరించి యా
కేకయరాజసీమ మెఱిఁగించి యొకించుక తాల్మి లేమి న
స్త్రీకర మూర్తి శాకరము గాఁగ నతి సేమి పురంబు నామదిన్
శోకము సేయఁ బొచ్చెఁ గలపోవ్వ సమస్త మెఱుంగఁ జెప్పుమా. 282

క. వనమున భయసంభ్రమములు, పెనఁగొన నిట్లునుగుచున్న ప్రియనందను మో
ముఁ జూడ్కి నిలిపి కేకయ, తనూజ యిట్లనియెఁ గాఢధైర్యస్ఫూర్తిన్. 283

ఉ. రాజశిఖామణీ దొల్లి నను మెచ్చి వరద్వయ మొసంగెఁ బు
త్రా జటులాని యగ్రజని రాముతుఁ డబ్దచతుర్దశంబు న
వ్యాజము స్థితి వనవిహార మొనర్పఁగ నీవు సర్వధా
త్రీజనమాన్యత న్వసుమతీపరిపాలన మాచరింపఁగన్. 284

క. అగ్రసతీసుతు విభవో,న్నగ్రతఁ గాంపఁ నాత్మఁ దలఁచు మనూశా
సగ్రహనిబద్ధబుద్ధిన్, సాగ్రజ నడిగితిని [illegible]. 285

క. ఏ నరిగించిన వరయుగ, మీ నవద్యుఁడయి మానవేంద్రుఁడు మాకుం
బూనిన కృతజ్ఞత [illegible], బూనినదె చె రాముఁ డడవిపాలయ్యుఁ జెరుగన్. 286

ఉ. తండ్రి ఘనస్తుతుఁ డగ్రజని రాఘవుఁ డాత్మసతీసహోదరు
ల్తోనుకొన బ్రహ్మచర్యమునివృత్తము లూని చతుర్దశాబ్దము
ల్వని నివసింపఁబోయిన భరద్వజుఁ [illegible] దివ్యభోగసం
జనితప్రమోదవ్యధితసన్మతిఁ డై మృతినొందెఁ గావునన్. 287

క. విక్రమసమృద్ధి ధరణీ, చక్రవన మాచరింప జనకుని పిత్ర్యో
క్రియలు [illegible]. 288

వ. భరతుండు మహింబడి మూర్ఛిల్లి కొండొకసడి కించుక తెలిసి. 289

క. రాముని సద్గుణయశసు, రాముని లోకప్రియాభిరాముని నాత్మా
రాముని వనములఁ దిరుగఁగ, నేమని పొమ్మంటి బుద్ధిహీనతఁ దల్లీ. 290

క. భూపతిఁ జంపితి వక, [illegible] రాక్షసివి గాక యీని
వీవు కేకయాన్వవాయ, [illegible] గలదే. 291

శా. [illegible] రాము వనవాసిఁ జేయు [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] సామాన్యంబు గా [illegible]. 292

సీ. నను రాజ్యకాంక్షిఁగాఁ దలఁచుటంబున నవ్వ, సిష్టుఁడు నను నూహ సేయఁడొక్కొ
యతిరథ నీగర్భమం గావిర్భవించుట, కకట నాపూర్వజన్మకృతమొక్కొ
మద్దులగులక్క రామునిముఖాంభోజంబు, గనుఁగొన నాకింకఁ గలుగదొక్కొ
మూఁక నీకపటంబు మనమున నిడికొని, కౌసల్య నను గని కనలునొక్కొ
ఆ. యొక్కయడుగు నడువ నోపదు జానకి, యెట్టు లడవి సంచరించునొక్కొ
జనులు భరతుఁ డమితసౌజన్యనిధి యని, పొగడుదురుకొ యింక నెన్నడొక్కొ 293

వ. అని పలికి కినుక నొండెడ. 294

ఆ. నన్నుఁ జూడరాదు నీతోడ భాషింప, రాదు నిన్నుఁ జంపరాదు నాదు
నికట నుండరా దహీనపాపమతీ యంటఁ మ వెడలి భరతుఁ డనుజుఁ గూడి. 29

వ. అత్యంతచింతాక్రాంతాంతఃకరణుండై నిజమనస్సులగు కౌసల్యాసుమిత్రాదేవుల కడ
కుం జని నమస్కరించి కన్నీరుమున్నీరుగా నేడ్చుచున్నం గనుంగొని. 296

క. చిత్రంబుల నాత్రలములు, శ్రోత్రంగుడు నత్రయుతలు గోడుపుల దుఃఖా
యత్తుల నెత్తి పదంపడి ముత్రంబులు నిడ్చి సొక్కి మొగి నధముగ్రుడన్. 297

క. మఱియు ననేకవిధంబులఁ బలవించు నెడఁ గౌసల్య. 298

చ. భరతుఁడ రాముఁడు గ్రవనవాసము సేయఁగఁ బోయె నవ్వనో
భరతుఁడు రాజముఖ్యుఁడు భవజ్జనకుం డమరత్వమొందె దు
ర్భరతరపుత్రశోకమునఁ బట్టణ మానె యరాజకంబు సం
భరితమనఃప్రమోద నరపాయితిఁ దాల్పుము పూజ్యరాజ్యమున్. 299

వ. అనుటయు సహింపక. 300

చ. చరితార్థుఁడై పురుషసత్తము దర్భశయుండు వెన్నగా
ల్చి కినుకఁ దిక్కుల విన్ము తగఁ జెప్పెద నామది రాజ్యవాంఛ లే
మికి ఘనపాతకభూతములు మిత్రకళత్రసుతాద్యనర్థముల్
గకటుల నొవ్వఁబల్క దనుకంపఁ దలంచవు కౌసలాత్మజా 301

క. అని నిలుచు రామభక్తుఁ డనూనపుణ్యాత్ముఁ డిమ్మహాత్ముఁడు భరతుం
డనిన యాదిశిధ్య మనుమఁ గ్రొగ్గనవాణి వచించెఁ గదా సకలజనులు వినన్. 302

వ. ఇట్లు వచించుటయు నెల్లజనంబులు నచ్చెరువునొంది భరతుం బ్రశంసించి రంత. 303

క. భరతుని గాఢానంతత్వరతం గౌసల్య మెడలు పట్టుకొని విశే
షగౌరవంబున నెడ్చెం దత్పరిచారికలధిక శోకభరమున నేడ్వన్. 304

వ. తదనంతరంబున భరతుండు తనుదసహాయుండై తైలద్రోణి నిమ్ముగా సంగ్రహించియున్న

పితృశవంబుఁ గనుంగొని యుల్లంబు జల్లన నల్లంబోయి తల్లడంబు వెల్లివిరియ నల్లన
మృతుం డగు నల్యాభ్యవల్లభతల్లజుం జేరఁ జని. 305

క. ప్రేమాస్పద విను మామా, తామసపురిఁ బోడఁ జని పదంపడి రామా
లో మాటలాడ వేటికి, రావ ద్రోహులము గాము గదవత్సా. 306

క. పురి పాడరినయాది భవత్త్వత్పాలన లేమిఁ జేసి పరిప థిశిరః
పరిపాటన పండితత, స్వర పార్థివవంశముఖ్య పవిత్రధామాఖ్యా. 307

క. ననుఁ బోడవు కైకాసురుఁ డనుతల్పుఁడుఁ జేసి ఘోర మగుమార్గ మునిం
గిన ప్రియపుత్రకు శత్రుఘ్నుని గాఢాదరత నెత్తికొన దగ దగునే. 308

వ. అని మఱియుం దదీయగుణంబు లగ్గించి పిలిచి చదివి యాడించినఁ దెలివినొం
దక పితృమరణశోకానలసంతప్తచిత్తుం డగుభరతుం గనుంగొని సలలితోక్తులం
దగుగురుం డిట్లనియె. 309

చ. శరచరనాగుల ప్రిపులఁ జక్కఁడచే స్వఃర్గమార్గసం
పతనఁ ప్రకాశుఁ డావరిపుబాంధవుఁడుం గడుస్వర్ధ పుణ్యసం
దృఢుఁడు మహీతలమ్ముగ సమస్తముఁ దాల్చనభోగ యోగ్యుడం
గ నెపు వేదనం బగుట కార్యమె యిస్సురనాథమౌళి కై 310

సీ. ఒకయిల్లు వాసి యొండొకయింటి కేగిన, వాసిజీర్ణములగు వసనములను
రోసి నూత్నచ్ఛదోద్భాసి యైనట్టులు, గాద దేహాంతరగమన మాత్మ
నకు జరాహరణాదివికృతు లాతనికి లే, వపలుఁ డతఁడుడు ననామయుండగు
శాశ్వతుండు దన నిరంజనుఁ డన నలసిల్లు, నింతియులు గక నితరజనులు
గీ. పంచభూతాత్మకంబు దుర్బలము రక్తమాంసమేదోవిద్ధమ్ము మలిన మశ్వ
రంబు నగు మేనిచేటునకుం బొగులుట, తలఁచిచూడ వివేకమతంబు గాదు. 311

క. బంధుర మగుజ్ఞానము సం, బంధము లేనిమనములఁ బ్రబంధకమగు స
ద్బంధుమరణశోకాంధభ, వాంధువులఁ గూలుదురు ధ్రువంబుగ జనముల్. 312

క. ప్రస్ఫుటయశాశ్వతుఁడు ప్రో, త్కృష్టము లగుపర్వాము లుఁ దెలుపు గాలగతిం
దృష్టాంతము గాదే యాదృష్టంబెట్ట మనసుధీమణిగోకర్ణా. 313

వ. అని పలికి నిశాంతవచనంబుల నించుక తెలివినొందిన యతనిం గనుంగొని. 314

ఆ. వశము గాని దైవవశమున కేగతి, వగవనేల యిట్టి భవజ్జనకున
కగ్నికార్య మాహితాగ్నికిఁ బోలె విధ్యుక్తముగ నొనర్పు మనుచు దక్కె. 315

చ. అనవుడుఁ జింతదక్కి వసుధామరముఖ్యులు నవ్వసిష్ఠుండం
డనఘచిరప్రజంబుఁ జిరతిమ్ముగఁ దౌరలఁ గూడఁ జందనేఁ

ధనధాన్యరత్నకృష్యసౌరభపదార్థచయంబులు గూర్చి కల్గడీం
దనరంగ నిచ్చె యిచ్చె వివిధంబుగ నబ్జాతుండు సద్విభిన్. 316

వ. ఇట్లు పితృమేధంబు యథావిధిక్రియాకలాపంబుగా నిర్వర్తించి. 317

క. భూదానంబులు గోదానంబులు సువర్ణదానంబులును గోసహస్రంబులును
క్ష్మాదేవతలకు నొసఁగె, దశదివసంబులందు ఘనుఁడు దశదానముగన్. 318

వ. మఱియు నద్దశరథున కమరలోకనివాసప్రాప్తికరంబులగు నమితనిశ్చితాపాస
కంబులగు క్రియాకలాపంబు లెన్నియేని నడపి తమ సుజనంబులన్ భోజనదానంబు
నం దృప్తులం గావించి సుమన్త్రాద్యమాత్యబ్రాహ్మణపౌరజనపదనికరపరి
వృతుం డగు భరతుండు గనుంగొని యయుంధతీప్రాణవల్లభుం డిట్లనియె. 319

ఆ. సమయరతుఁడు రామచంద్రుఁ డిచ్చట లేమిఁ, బూజ్యరాజ్యభారము బూని మఱికం
గుశలయంబు పేదగారు నే రాజు లేకున్న భరత మాన్యులోకనిరత. 320

క. అనుటయు నవిషాదమనస్కుఁడై. 321

క. నీ వఖిలమాతృగురుల నొసిన్నివిధమున ననట మెల్ల నే నెఱుఁగుదు మ
ద్భావము సమసుజనసంభావితముగ నిట్టు డెలుక నరుంటకుఁ గాదే. 322

మ. ఫలమూలాశనుఁడై కుశాసనుఁడనై పర్ణోటజావాసినై
బలవద్దైవవశాసనం బయి మహాపాపానపత్యంకర
ప్రలచేలాన్వితుఁడై మదగ్రజుఁడు ఉల్లాసం బపఁబూన ను
జ్జ్వలభోగాస్పదపట్టణంబునను నిల్వన్నాకు సద్ధర్మమే. 323

చ. పలుకులు వేయు నేల మహిపాలన మేనొనరింపఁజాలఁ బె
న్నులుకులమీఁదఁబోలెఁ బదయుగ్మ నివాళ్ళ నేల నామనం
బులుకుచుఁ దగ్తరించెడు భ్రాతృమ యిప్పుడె పోయి మేనఁ బ్రా
ణములకులు గ్రమ్మఱర రఘుపుంగవుఁ జూడక యుండనేరనే. 324

క. అవనీరక్షణకై రాఘవునిం బ్రార్థింతు నరుదు గా దనుగాని
ప్రవిమలాచార్య మహాత్మ, గవనీవిహారణము నాకుఁ గర్తవ్యమగున్. 325

వ. అని తవనిశ్చయంబుఁ దగ నెఱింగించి వారలెల్లనుఁ దనుఁ జుట్టిరా నపుడు లక్ష్మణపూర్వజుఁ డర్పితమ్ముఁడుం
జననులు మువ్వురు నృచకప్రతులు సామగులు నసహాయతే
భనిఖలసద్భటోద్భటజనప్రబలాశ్వములు నానుగంబడగ. 326

క. సహోదరుండై యయోధ్యాపురంబు వెలువడి వేగిరంపు బహునంబులం జని చని. 327

ఉ. సాధునికాయసేవ్యుఁ డమసాధునిఁ గాయము వొంగఁ గాంచి త
ద్రోధవిభాస్వదాశ్రపనరోధవిశాలరసాలభూరుహ
శ్రేణము వేడ్కఁగూర్చ్య నృపశేఖరుఁ డాభరతుండు మాఁకసీ
వ్యాధిని రాసకంబులు దదంబువులం దొనియాడి మెచ్చుచున్. 330

క. అన్నది సద్విశిష్టతకులితమ్మన్నది నటుఁ గడచి భరతుఁ డరిగెయమునఁ దా
నన్నదిశకు గుహులోఁ దా, నన్నది మదిరాదినడచె నసుజసహితుఁడై. 331

వ. ఇవ్విధంబునం జని యమునానది విసోదంబులగు నవీనవంబులు తుంగబులకు గిరిశృంగం
బులు విశాలంబులకు సాలంబులు వాలంకించుచు సాయాగంగా సంగంబు నుత
రించి గంగాతీరంబునకుం జని యందు. 332

ఉత్సాహవృత్తము
సాధునీతిఁ గనియె రాజపత్రముండనతత, వాధునీనిధపుణ్యపుష్పితాత్మ్యాముని
న్నానుపెట్టు, దీనరక్షసాధునిత్యసత్కృతి, సాగురంధరున్ గుహుని చెప్పుసాముని గాంచెన్.
వ. ఇట్లు గాంచుటయు నగ్గుహుం డవాదగభూర్యాశంబుగా భరతున కిట్లనియె. 333

క. ఇలు వెలువరించి రాముని, కలిమిం గొని యుంటి నిలువరక వెలువడ దలచి
బలిమి వెయి నటని దలపడఁ, దలఁచి యరిగె దిట్టు దత్తతెంపుఁ దలఁపు గన్. 333

చ. అన నతఁడోనిపాక విను మట్టులు గాడు మదగ్రజన్ముఁ డ
జ్జనకసుతాసమేతు నృపసత్తము రాముని లక్ష్మణున్ జగ
జ్జనునిరక్షిరించె దివ్యపదసాధ్య కయోధ్యకుఁ దోడితే మదం
బున నిటుపోక నీకగునె పోకడమాలినపల్కు వల్కఁగన్. 334

చ. అనుటయు సంతసించి యతఁ డాతనికి న్నిహితార్ఘ్యపాద్యము
ల్మనుపడఁ గా నొసంగఁ దగు నంగికఁ గంగఁ దరంగిణీమణిం
బొనరఁగ నుత్తరించి గుహుఁ బో విడనించి పరించి తత్క్షత్ర్యము
న్వరికి నలంఘనీయ మనివార్యము నందుఁ దలంచుచు న్వెసన్. 335

వ. భరద్వాజాశ్రమంబునకుం జని. 336

క. అమ్మునిపతికి నమస్కారం, బొమ్మరించుటయు సాదరమ్మగ నిటు దా
రమ్మని భరతునికరముఁ గ్రమమ్మున గిలించి ముని కరమ్ముర గికెన్. 337

క. మనమున వందన్యము నీ, జనకుఁడు స్పృతిపొందె పితృనెమ్మిన నిటు రా
మునిఁ గానఁ బోవు టెంతయు, నన కాలం బయిన కార్య మని పెంపొసగన్. 338

క. నలనొప్ప రాముఁ డరిగిన, వలను భరద్వాజమౌనివలనఁ దెలిసి యు
వ్వలఁ జనియె భరతుఁ డెంతయుఁ, వలనుదగుల్పడినపులఁగుశరె నరిధియుఁడై. 339

వ. ఇట్లరిగి విచిత్రకూటం బగుచిత్రకూటంబు సమీపంబునకుం జనునవసరమున 340

ఉ. ఎప్పుడు రామచంద్రముఖ మేర్పడఁ జూతుము కన్నులార ని
క్కెప్పుడు రామభాషణము లింపుగ విందుము వీనులారఁ దా
నెప్పు డయోధ్యకు న్మనల నేలఁగవచ్చును మిత్రులార యం
చప్పుడు వేడ్కఁ బౌరజను లారనిరావము లుప్పతిల్లఁగన్ 341

క. పలికెడు పలుకులు తురగ,మ్ముల హేషలు మత్తనాగముల బృంహితము
ల్గలసి బలిసి యుక్కెసఁగఁ, గకుభవనంబులకు భీతి గలిగించుటయున్. 342

క. తదవ్రవముం బత్తిమృగో,పద్రవము న్లక్ష్మణుండు పరికించి యెద
గ్రద్రుమము నెక్కి కనియెన్, భద్రంబుగ వచ్చుచున్న భరతుని సేనన్. 343

వ. కని ససంభ్రముండై రాముం గనుంగొని 344

క. రామ విను భరతుఁ డేపఁట్రి, కో మనకడ కిపుడు వచ్చుచున్నాఁ డనిన
స్స్వామిత్రి మనలఁ దోడ్కొని, పో మనమునఁ దలఁచి రాక బుద్ధినెఱుఁగుమీ. 345

వ. అనిపలికె నయ్యవసరంబున. 346

చ. సరభసవృత్తి మోతుల విచారము వేడ్కయుఁ దోఁప నేగి య
బ్భరతుఁడు దత్సహోదరుఁడు భ్రాంతిగఁ గాంచిరి మానవేంద్రుని
న్నిరతతమాశ్రితైణఘటనిర్వహణాగ్రమహాఖగేంద్రునిం
బరమపవిత్రతాపసకృపాగసహాగ్రుని రామచంద్రునిన్. 347

వ. ఇవ్విధంబున సందర్శించి. 348

క. పొరిఁబొరిఁ బులకాంకురములు, శరీరమునఁ గ్రమ్మఁ జేర సరిమ్రొక్కిరి స
త్కారచరణలలాటంబు లు,రములు భుజములును భూమితలమునఁ బొరయన్. 349

మ. అటు తన్మ్రొక్కినయద్దశమ్ములను సమ్యగ్ధృక్కివిత్తమ్ములం
బటువార్థంబున రామచంద్రుఁ డవనీపశ్రేష్ఠుఁ డాసక్తిఁ గాఁ
గిట నాశీర్వచనాలిపూర్వకముగాఁ గీలించియుం జేర్చి ము
త్కట మూచుండఁ దదీయమస్తకము లాఘ్రాణించి భావించియున్. 350

క. కినకరములఁ దమ్ములమ్మృదు,తనువులు నిమిరియు నతం డతనుమోదమునం
దనియఁడు రాముఁడు ఘనదం,దనచర్చలు గావె సహజదర్శనము లిలన్. 351

వ. అయ్యవసరంబున. 352

క. భూమ్యాత్మజకును ఫణిపతి,సామ్యుండగు లక్ష్మణునకు సముచితముగ స
త్కృత్యత మ్రొక్కెను రామ,స్వామ్యనఘుఁడు లక్ష్మణానుజన్మసహితుఁడై. 353

క. ఇట్లు పెంపొక్కి కుశాసనంబుల నాసీనులై యున్న యెడ రాముండు 354

చ. అనుజులఁ గాంచి నేను మొకడా నగనాథున కన్య నన్నుతో
వనములు వారలోపిన్న దయాపతి భూపతి దా నతివ్యథా
జనితభరద్విరాగఘనసాగర మీఁదఁగలేక దానితో
మునిఁగినవాఁడు దైవకృతము న్నరు నేర్చునె లంఘనంబు నే. 355

చ. పరమకృపాకరుండు గుణవంతుఁడు వాక్యనేత కీర్తి
తత్పరమతి సూనృతప్రియుఁడు పార్థివనీతివిశారదుండు నం
బరమణివంశవారిధిహిమధాముఁడు బాహుబలాధికుండు భూ
వరమణి యొంటరిండ్రి విడువన్వలెనే న్నుల నృపోత్తమా. 356

క. సమరమున సురారాతుల, సమయింపఁగఁ జాలు బలవసము గలపతి దా
సమసె నిర్గలువనవాసము నొందిన యేడ్వనినయమున మహాత్మ 357

చ. అకటకటా వారిపల్కులు మహాతనికల్పము లైన మూలక
రణవినిపాతసాలముపిధంబున నేలకు వ్రాలె రాముఁ డా
తనికిఁజూ లక్ష్మణుండు వసుధంబడి యు న్నసుధాతనూజయుం
బెనుపగుభక్తి నెంతయుఁ దపించుచు మూర్ఛిలుచుండె నంతటన్. 358

ఉ. ఇంతక నేరజేక్షీ వసుధేశ్వరి రామభద్రుఁడు చాలఁగా
భ్రాంతచికుఁ దమ్ములం గని పరిస్ఫుటచిత్తగ బుద్ధివాక్చ కన్ముల
న్నెంచిన నిమ్మేనియు కుశోధ్భవ వాలిమిఁ గండ్రికూర్మి తో
కించెను దండ్రి పోకయునకృత్యవిలాపము సేయుచుండెనే. 359

ఉ. వెడియు రామలక్ష్మణులు వేగమునందంబులఁ గండ్రిఁగూర్చి మా
నాంకనుకేశ హా దశరథ జ్వపతీ భూ నుత రాజరాజ వే
దండసుతుండ దండధరదండవతస్పకుక్షి తు యుంచు నో
శ్యండఁగ నేడ్చి రింతయు నహీంద్రజనంబులద్భుతం బనాగ తై. 360

క. ధీరాత్మ యేగుచుఁ దనయుని, శ్రేతులఁ గనుఁ బినికొను మ మృనికుడీరుడు చు
న్నలి తగఁ జెలఁగి కేగితే, ధాత్రీపతినగచాలుకీ నాథా మారూ. 361

క. అని మతిరాయింబలవించుచు నవసన్యుల. 362

మ. వైశానందనుఁ డన్నదమ్ములను భూకాంతాసుతం దాపకృ
చ్ఛోకా తాపసముద్రావార్త్వభరసంతప్తాత్ము బోధాతిశాం
తాకృష్టాత్ములఁ జేయుచు న్నతివవంత్యస్వామి గాయంచు గం
గాకూలంబునఁ జేరి యందు నిగమాకల్పిత్ర్యుం బన్మెనన్. 363

క. అతఁడప్రియాసహితుఁడై, మనుజప్రవరుఁడు దశంబు మగ్నాత్ముండై
జనకసుతఁ దిలోదకవిధు, లొనరిచి కృతకృత్యుఁ డగుచు నటజను సేరెన్. 364

ఆ. ఇట్లు వచ్చి రాముఁ డిరవుగా మనఁబుఁ, జనులు భక్తిఁ బట్టిగొన మహోత్సు
గాఢకరాతి వార్తె వాళికహరిఁ గూలు, నగము నట్లు పుణ్యనగము నందు 365

వ. ఇవ్విధంబునం బిత్రుమరణశోకవ్యాకులితమానసుండైన రామచంద్రు భరతుం డూ
రార్చుచున్న యవసరంబున గురుండు కౌసల్యా కైకా సుమిత్రలం దోడ్కొనివచ్చి
సముచితంబుగాఁ దర్శనమొసంగు నప్పుడయ్యు రాముండు సీతాలక్ష్మణసమే
తుండై కన్నీరు నిండఁ దనపుత్రశోకంబులఁ దలపోయుచు నక్కాంత లక్కొడు
కులం గోడలం దీవించుచు నక్కులం గదియించి వెక్కి వెక్కి యొక్కరొక్కరొ
క్కరు పొక్కిరి నేడ్చిరి మఱియును. 366

తే. ఎల్లజనంబులు న్నొగిఁ నీల్గినప ట్టిగుం దలంచుచుం
దల్లితో యసద్గుణాభిరాము నవ్వాకు పేరుకొంచు నా
తల్లులు మువ్వురు మ్మరులు దారుణశోకభరంబు నొంది పెం
దల్లడ మంది యేడ్చివవిధం బడి యచ్చటనైనఁ గల్గునే. 367

క. తుత్రి కాంతలు కోసల,పుత్రియుఁ గైకయును మగధపుత్రియు తోఁ
బుత్రులతో వైదర్భి ధాత్రి, పుత్రి దైన్యంబు గాంచి పొగిలిరి మిగులన్. 369

క. అశ్వాసం. 369

సీ. నాకుఁ బోరి కేగినజనపుత్రు మామఁ దలఁచి చింతతో
నాకులపాలికాలిక రైనధరాసుత రేచ్చు నేడ్వఁగా
నాకులపాటుఁ జెందెఁ గుసుమాక్షులఁ బువ్వగనాయ్య లొల్లుము
స్త్రీకులు లతిస్వలాప సమానము గాదె మదిం దలంపఁగన్. 370

వ. అదనంతరంబున వసిష్ఠాదిపత్రి ప్రాశ్నంబునం గొంతవడికిం గౌసల్యానందనుండు తె
లివి నొందుటయుం దక్కనవారు నుపశమిల్లిరంతఁ జౌదజానపదబ్రాహ్మణగురు
బంధుభృత్యామాత్యప్రియానుజప్రజాసమేతుండై పవిత్రసమస్తలక్షణాసీనుండై
రాముం డుచితవచనంబుల నానందంబు గావించుచు నాఁడి కొండొకసేపునకు భ
రతు నానంబునం బ్రసాదమహితం బగు మాఱ్ఱ నిగిడించి పిత్రనిర్దిష్టదిష్టం బిష్టం
బుగ వనంబునం గడపి పురంబున కే మగుడిచ్చువంతకుం గరుణ గలిగి ప్రజాపరిపా
లనం బొనర్ప నయోధ్య కరుగు మన్నా యని సప్రేమసాదరబహుళంబుగా నాను
భ్రాతయు భరతుండు విషాదంబు నొంది యున్నం గనుంగొని 371

ఉ. భూతలనాథనాథ రఘుపుంగవ క్రోధము దక్కి నన్ను నీ
కృతలవృష్టిఁ జూచుచు వచించెద రాజ్యభరంబు సర్వము
న్నాతలఁ బెట్టఁ జూచెదవు నాతలఁ బట్టుట గాదు నీవు ధా
త్రీతల మేలుఁ గావలదె జగమెల్ల నుతింపుచుండఁగన్. 372

క. ఇనవంశ్యుదయంబునఁ జక్రినికాయము రాజు కరుణఁ గని కులమునుం
జనకవచ పాలుపొందుం జన్యన రాజ్యము సేయుపొంతె నరుదె మృగఘా. 373

గీ. కేకయాత్మజ నడపిన కృత్రిమంబు, నించుకయు నెంచకుము భవద్ధృదయమందు
సత్యసంగ్రహమూర్తి వీ వఖిలభూభృదగ్రగణ్య గహియింప రమ్ము వరమ్ము నమ్ము. 374

క. వర్ణాశ్రమాశ్రయములు, వర్ణాశ్రమధర్మములును వసుమతిజనులు
స్వర్ణసువర్ణము లగుఁగు, వర్ణతుఁ జను రాజు లేని వసుమతిలోనన్. 375

ఉ. కావున నాదు ప్రార్థనముఁ గైకొని నీవు జగజ్జనంబులం
గావు నరాళిసత్కరుణఁ గాచినధర్మువు కాదె సమానముల్
గావు నరేంద్రధర్మములు కాయనికత్వనుకీర సేవనా
గా వనభూమి నీకుఁ దగునంచును నే నుడివెంత నిక్కమున్. 376

శా. క్షోణీభారము నిర్వహింప నహితక్షోభంబుఁ గావింప న
క్షీణానందము భూజనాళి కొసఁగ శ్రీరామ రమ్మన్నన
క్షోణిన్నిల్చెద రాము పొమ్మనుచు నాకు న్నీవు దెల్పంగ మ
త్ప్రాణంబు ల్విడకుండఁ జూచితి సుమీ ప్రాణప్రదేశంబునన్. 377

క. చాల స్వర్గపువనమున, నేల నివాసంబు నేల నేల నరిమెత్తఁ
జాల భూపాలుఁడు నీ, పాలన వసియింతు వర్ణపాలకమౌళీ. 378

వ. అనుటయు రాముండు మందస్మితుఁ డగుచు భరతున కిట్లనియె. 379

ఉ. తమ్ముఁడ నెట్టివాఁడవు గదా తెలుసె స్వవకీయుశైర్య మే
నిమ్ముల రాజ్యపాలనకు నిత్యుఁడనంచును దండ్రిపంపు భా
వమ్మున నిల్పి కానల నవశ్యము గ్రిమ్మరి వత్తు నీవు వా
క్యమ్మున నాదరింపుము ప్రజాపరిపాలన మప్రమాదివై. 380

క. మనలోనిదార జనకుని, పనుపున వర్తింపకునికి పాడియె గుణమం
దన నీ వెఱుఁగవె ధర్మువు, నను గావింపకుము రాజనందన యింకన్. 381

క. పితృభక్తి నేమఱక దైవతపూజాపరుఁడ వగుచు వసుమతిజనులన్
ధృతిమంతుఁడవై చల్లన, చతుర్దశము పోవుదాఁ ప్రజలఁ బ్రజలక్రియన్. 382

చ. అతులితయా సేమియుం దియగ నావేక యుబ్బరుముంతు రామచం
ద్రి నిఖిలభూధరంబు నుకరంబుగఁ దాల్చుట యుంక నాపుఁ ద
వ్వనిపదయోగ నీచరణపాదుక లోనటి యుమ్మ లీయ్యకొం
యున నయరాజ్యతంత్రియు ప్రియోగమున న్వలయుంతు నే తరంబ. 380

క. అని తనుఁ బ్రార్థించెడు తమ్ముని సమ్ము బాదుక లోసంగి మోదంబున రా
మచంద్రుఁడు కౌఁగిట నిడికొని సంభావించె నతఁడుఁ గుతుకము నొందన్. 381

గీ. భరతశత్రుఘ్ను లంత సంభరితసత్త్వ హస్తమస్తాంగు లగుచుఁ దదంఘ్రియుగము
మస్తకంబుల సోఁక నమస్కరించి, యపుడు వీడ్కొని రతని వనంతరమున. 385

వ. శ్రీరాముండు దమదెస కుమ్మలించు నమ్మునివ్యాకములకుం దాపోపశోషణంబు లగు
భాషణంబుల నానందంబు నొందించి క్రమ్మఱ వీడ్కొల్పి పౌరబ్రాహ్మణభృత్యా
మాత్యజనంబులకు ననుగ్రహప్రణామాదరసంభావనాపూర్వకంబుగా సెల వొసఁగి
వసిష్ఠానుజ్ఞాతుండై సీతాలక్ష్మణసమేతుండై మగిడి పర్ణశాలకుం జనుటయు. 386

గీ. పాదుకలు భద్రకుంభికుంభస్థలమునఁ, బాదుకొల్పి ముదంబున భరితయశులు
భరతశత్రుఘ్ను లుభయపార్శ్వముల వింజ, చామరచ్ఛత్రములు గట్టి చనిరి నగర

వ. ఇవ్విధంబున సమస్తబంధుజనపరిజనగురుపరివృతుండై చిత్రకూటంబు విడిచి భర
ద్వాజాశ్రమంబుఁ గడచి గంగాతీరంబునకు నడచి రెట్టియెడ. 388

క. తరుకులలతాసాలస, ముత్కలికానుగతిఁ బుత్కటసుమసం
పత్కలితమగుచుఁ దనుక, త్కుత్కలికసమత్కటోంక ముత్పాదింపన్. 389

క. దర్శనమాత్రమునన్నపా, పస్పర్శ మొసరిపించాలు తన్న దర్శక
స్పర్శనగంగాపాప, స్పర్శనమునఁ బ్రీతు లైన సమయము నందున్. 390

గీ. ఎదురువచ్చిన గుహునకు నిష్టమొసఁగఁ, గాము వోయినకార్యమంతయును విని
యతినిద్రైన సహాయత నపుడు దాఁటి, రంగమును వొంగఁ దుంగతరంగగంగ. 391

వ. ఇట్లు సమస్తజనసమేతులై గంగానదీసముత్తరణం బాచరించి గుహుండు వనుప ను
చితపథంబులం జని తమసాప్రవాహం గడచి సాకేతసామీప్యంబునకుం జని. 392

క. తల్లిదిరియుం దల్లడము, దల్లుల నం గని సి యుత్తరపురముల బలం
బెల్లను గా పురిచి మనం, బొల్లమి నప్పురముఁ జొరక యుచితంపు మెయిన్. 393

క. స్వగ్రామము నజ్జ్వలన, త్స్వగ్రామము గడచి కడు యశఃపుంజంబుల్
దిగ్గ్రామముల గప్పఁగ నంది గ్రామమున వసించి నిస్తాపరులై. 394

వ. అంతిపురివారసమేతులై యుండి రంత నబ్బరతుండు. 395

చ. సుఖమున ధారుణీజనులు సొంపు వహింప లసన్మఖక్రియా
న్ముఖమున ధారుణీసురసమూహము పెంపు దలిర్పఁ బాహుబా
ముఖమున రాజ్యకృత్యము ప్రమోదమున న్నడుపంగ రాజధ
ర్మఖని యన న్వసించె మతిమంతుఁడు రాముని రాక వేచుచున్. 396

వ. ఇట్లయోధ్యాపురసమీపంబున నొక్క యలంతిపల్లియ నుదిరవ గ్రామంబుల నుండె
నని చెప్పి ప్రమదాలిరేకంబున. 397

శా. దైతేయప్రకటాటవీదహన భక్తత్రాణపారీణ సు
జ్ఞాతానాగతరత్నమాన గతదీప్తస్రక్కిరీటాసన్నుత
ఖ్యాతాఖ్యాతకృపాగసప్రవిశాలాక్షిసంభావితా
బ్జాతావాస మునీంద్రమానసనివాస సీతావాసాంచితా. 398

క. పంకజలోచన మునిజనసంకవిమోచన విశేషభాసుర శివ
త్పాంకకగుణాంబుసేచన, పంకజభవకామినీపరిభావితవచనా. 399

మత్తకోకిల. పాలితాఖిలలోకనాయక భక్తసౌఖ్యవిధాయకా
కాలభీకరసాంపరాయక కాలకాలనుసాయకా
కాలనీరదకామనీయక కాయజిత్సురసాయకా
శీలయుక్తఫలప్రదాయక శీలవేంకటనాయకా. 400

గద్య. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణ పదాబ్జధ్యాన పరాయణ భూమధైర్యవినయ
ధీమన్నార్యతనయ పండితసేవాసముచ్చయ క్రొత్తపల్లి లచ్చయ ప్రణీతం
బైన దాశరథివిలాసంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ

దృతీయాశ్వాసము.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశారదాంబాయైనమోనమః

దాశరథివిలాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీకాంతాపరముఖ! శ్రీకాంతరమహితపుష్పవాటీప్రతీక్షా

నాగావాసాసహనమ

హాకరిహర్యక్ష వేంకటాద్ర్యధ్యక్షా. 1

వ. దేవా! తదనంతరకథావిధానం బవధరింపు మట్లు రఘువరుండు భగ్నచితుండై సంద్రాశ్రమంబున నివసించెనని చెప్పి యప్పట్టుపట్టునకుఁ దపసి వెండియు నిట్లనియె. 2

ఉ. తమ్మునిఁ గాంచి రాముఁడు సుధారసతుల్యము లైనవాక్కులన్

యమ్ముల నిట్లు వల్కె మన మన్యవనంబున కేగ కేగ నా

లమ్మగు పర్ణవేశ్మమున లక్ష్మణ నిల్చితిమే కదా సఖా

పమ్మగు టార్తినెంచి మనపజ్జకు నచ్చెదరందఱున్ గ్రమ్మఱన్. 3

క. వచ్చుచుఁ బోవుచు నున్నన్, వచ్చును విఘ్నంబు విపినవాసంబున కే

నచ్చుపదం బెల్పరి నిఁక, నిచ్చో నుండఁగ జన దరలి కేగి దయున్కన్. 4

వ. అని పలికి సీతాలక్ష్మణసమేతుండై చిత్రకూటంబు వదలి చని ముందట. 5

సీ. ఘనలతాతన్వులు కౌఁగిలించికొన మి, న్నందియొప్పెడు విటపావలియును

పాషాణకంటకబహుళంబులై ఘోరపథయుగములైన వర్త్మములును

శీర్ణపర్ణములలోఁ జిటుకుటుధ్వనులతోఁ, గునుకుఁబర్వులు వాఱుగోధికలును

దరుకోటరాంతరస్థఫణిఫణామణిప్రభావిన్యస్తలున్న కాబాతములును

గీ. సామజవ్యాఘ్రభల్లూకశరభములును, గలిగి భీకరమగుదానిఁ గనె ననుకశ

రణ్యము నొక్కఁ డుద్దమారణ్య మదియ, సన్నుతస్ఫూర్తి రామరాజన్యమూర్తి. 6

వ. ఇట్లు కనుంగొని. 7

శా. వన్యేభోగ్రలులాయసింహశరభవ్యాఘ్రాచ్ఛభల్లాదికా
ధన్యాన్యాభీలమృగావలీభయదకృద్ధన్యాధికాకంపితా
రణ్యాంతర్గతభద్రసాధ్యసాధనయానవ్యాసంగుఁడై యాత్మలోఁ
జన్యారావ మొనర్చె రాముఁడు పలాశస్తోమభీమంబుగన్. 8

వ. నిజధనుష్టంకారఘోషంబున వనమృగంబు లెల్లయం దమ్ముఁ జేరక పాఱునట్లుగా వించుచు వివిధఫలమధుర మధురసంబుల నవనిజయుం దృప్తి చేయుచు నయ్యాయిలతా కుంజపుంజంబులం జూపుచుం జనుచు నవసరమ్మున లక్ష్మణుం డన్నం గనుంగొని. 9

ఉ. సారెము లోనఁ దాఁ దలఁచికొని చంచలభావ మొకింత లేక వి
స్తారశిఖాచ్ఛటల్ జటలఁ జెందము నొందఁగ వల్కలంబులం
జీరలు గాఁగ వాదులు పిశీర్షతనొందఁగ రామచంద్రుఁడు
ర్వారతపోభరం బిటు లరణ్యము నక్రియఁ దాల్చెఁ జూచితే. 10

వ. అనుటయు మహానందంబు నొందుచుం జనిచని. 11

సీ. ఆఖుశాబకలేలిహానసామాజిత్త్వ,రితపటుతరగర్తములును
వాతాయమానకవ్రాతఘోరవ్యాఘ్ర,కులసమాక్రాంతనికుంజములును
మృగరిపుప్రకరగంధగజేంద్రసంఘాత,దంతురితగిరిగహ్వరములు
భీతకృద్గోధవారాహతశుకశారి,కాటదంచితతరుకోటరములు

గీ. శ్యేనజాలకపోతకుక్కుటివహావి,శాలమహనీయబాలరసాలములును
గలిగి విదళితఘనపఙ్క్తినియుజన,తాశ్రమం బగు నొక తాపసాశ్రమంబు. 12

వ. కనుంగొని యప్పుణ్యాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 13

క. అనసూయాహృదయేశ్వరు, ననసూయాహృదయకమలు నత్రిమునీంద్రుం
గని తత్పదంబులకు వం,దన మొనరించుటయు నద్భుతప్రమదమునన్. 14

క. దీవించి రాముఁగని ముని,భావం బలరార నర్ఘ్యపాద్యంబుల సం
భావించి యనంతరమున, భావభవనిభు నృమిత్రిపట్టిని మిగులన్. 15

వ. సముచితసత్కారంబుల మనఃప్రియంబు గావించి రామలక్ష్మణులం బవిత్రకుశాస్త రణంబుల నాసీనులం జేసి కుశలంబడిగి తానును సముచితాసీనుండై మధురసంభాష ణమ్ములం దేల్చుచున్న యవసరంబున. 16

మ. అనసూయాచరణారవిందముల కత్యంతానురాగంబుగాఁ
దనసీమంతికలోల్లసద్ఘుసృణముం దాకించి చేదోయి నొ
య్యనఁ జోడించి నమస్కరించుటయు నయ్యాత్రేయి ధాత్రీసుతా
వనజాతాయతనేత్రి నెత్తికొనియె న్వాత్సల్యసంపూర్ణయై. 17

వ. ఇట్లాశీర్వచనపూర్వకంబుగా నెత్తికొని నిజవిశాలపర్ణశాలామధ్యంబున సుఖాసీన సజ్జానకి నుద్దేశించి. 18

చ. సుఖములరోసి కాననవసుంధరనుంటిత్వదాజ్ఞ నేగుదెం
చి ఖరతరాతపంబునఁ గృశించెదు భర్తపిఱుందనవ్వన
స్సుఖముదలిర్పనుండెదవు ముక్తభయస్థితి వైపతివ్రతా
త్వఖనివినీవునీకుసరివత్తురె యుత్తమమత్తకాశినుల్. 19

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబులం బొగడి. 2)

గీ. అభిరామకమసుభగతాభివృద్ధి, యగు నిదిధరించువారల కని వచించి
కంబుకంఠికినంగరాగం బొసంగె, నత్తపస్విని యనురాగ మతిశయిల్ల. 21

ఉ. ఈకరణిన్మునీంద్రసతి యిచ్చినగంగగు నంగరాగముం
బ్రాకటలీలఁదాల్చి కడుఁ బ్రార్థనసేయఁగ నామెతోడ ని
ర్భరుఁడు రామమూర్తి దను బెండిలియైన చరిత్రమెల్ల సీ
తాకులకామినీమణి ముదంబునఁ దెల్పి యనంతరంబునన్. 22

సీ. అత్రిభార్యకు వినయంబునఁ బ్రణమిల్లి, కులసతీధర్మము లొక్కొక్క మిగుల
వినవాంఛచేసెద వినిపింపు మనవుడు, నవ్యకనీజాత కాదరమున
భర్తమాటకు మాఱుపల్కకుంట కలవాటు, పెలఁగుటయుఁ బాయసము నొకర్తు
సేవించుటయును నిషిద్ధము భర్తకు, రూపియైన హరిస్వరూపిగాఁగ

గీ. మదినరూపింపమి కడుదుర్మార్గుఁడగు మహత్తరంబుగ నాత్మభర్త యగుట
యత్తఁ బదరుట యకుటిలయై యత్తమిల్లుటయును గూడనికార్యము లనుచు నిచ్చె
నత్తపస్విని సత్కృపాయత్తయగుచు. 23

క. భూసురపూజాసక్తయు, వాసత్త్వకలగుటయొప్పు దనిమఱియును సా
ధ్వీసాధుచరిత్రంబులు, భూసుతకెఱిగించె నత్తపోహితకరణిన్. 24

గీ. అట్లుదెల్పినసీత ప్రహర్షయయ్యె, నంగ శ్రీరామలక్ష్మణు లత్రిమౌని
కథితపుణ్యకథాసమాకర్ణనమున, దృప్తులై మోదవారాశిఁ దేలుచుండి. 25

ఉ. అత్రిపురాంతికప్రతిముఁ డత్రిమునీశ్వరుఁ డాదరింపనా
రాత్రివసించి వేగినఁ గరంబులుమోడ్చి తదాజ్ఞనొంది సౌ
మిత్రిసమేతుఁ డత్రిసతి మెల్లనవీడ్కొనివచ్చియున్న భూ
పుత్రినిగూడియేగె నృపపుంగవుఁ డారఘురాముఁ డాదటన్. 26

వ. చనుచు రఘురాము లక్ష్మణుం డన్నంగనుంగొని. 27

చ. ఒకగణికామతల్లి కుసుమోజ్జ్వలయై మృదుపల్లవాళిఁ బా
యకవిటపోపగూహనకు నైయొడఁబాటుగ రామమోము మా
నొకగణికామతల్లి కుసుమోజ్జ్వలయై మృదుపల్లవాళిఁ బా
యకవిటపోపగూహనకు నైయుటుసాగుట యుక్తమే గదా. 28

వ. అనిపలికి. 29

క. అధరణీశ్వరుఁ డనుజు స్సోదరయుతుఁ గాంచి మునుల నరిగికని యొంబ
ర్లాదుల మునివరులకుఁ ప, ర్ణాదిభూతోపతుల నయ్యరణ్యమునందున్. 30

క. కనినారిరామాశ్రమములకుఁ, జనివారలొసంగు ఫలరసంబులు దేనె
ల్లాని యమ్మునీశ్వరుల వీ, డ్కొని రాముఁడు తీవలల్లి కొనినవనమునన్. 31

వ. జానకీలక్ష్మణ సమేతుండై పాషాణకంటక సంస్పృశ్యంబులై పాదంబులు కందు
చుండ దాటి దండకవనంబునం జనెను. 32

ఉ. నిక్కి విరాధనామకజనీచరుఁ డొక్కఁడు వచ్చి జానకిం
గ్రక్కునఁ బట్టి మాఁపునఁ దగంగ వహించి విశేషరోషుఁడై
మెక్కఁగఁ గొంచుఁ బోయిన నమేయబలాఢ్యుఁడు రాముఁ డంతఁ జే
రక్కనవాని కడ్డపడి సుద్ధతుఁడై యమజుండు తోడుగన్. 33

వ. ఇట్లు రామలక్ష్మణులిరువురు నెదిరించి. 34

శా. క్రోధోద్రేకమనస్కులై రఘువరుల్ ఘోరాస్త్రజాలంబుల
న్వేధింపం దనుజాధముం డతిపబాహుబలు విస్తారమా
యాధారుండు సీతడించి వెసతో వారాముని న్లక్ష్మణు
న్బాధింపన్మకట్టి పట్టుకొని యంసద్వంద్వమున్ జేర్చినన్. 35

ఉ. వారలఁ గాంచి సీతవగవన్ జనకాత్మజఁ గాంచి వారలు
న్వారనిదీవతోంతోరయ వాఁడు రయంబునఁ బోఁదలంచుచున్
శ్రీరఘురాముఁడుం బురుషసింహుఁడు లక్ష్మణుఁడుం బలాఢ్యులై
పారఁగఁ బాఱనీక దిమిపట్టిరి కంఠము రెండుప్రక్కలన్. 36

ఆ. అదిమిపట్టి వాని నల్పసత్త్వునిఁగ నె, త్తింగి భుజములకండలికి హితంబు
లైనవాక్యముల నాఖలుఁ బోధించి, వి మి కమితరోష వేగులగుచు. 37

చ. బలుని భయంకరాస్త్రములఁ దున్ముచుట యొంతయు నొప్పుఁగాక నీ
[illegible]తులు వలుకంగ నేలయని దుర్మతి నీలచేతికిచ్చి గం
తులవునె పోకపోవమునదె క్రూ శ్యుఁడగించెన మంచు వానిచే
గుబులరనిఁ గూల్చి కొక్కెమెఁగిఁ దోషజమిత్రయులాద్ధి చంద్రముల్. 38

వ. తదనంతరంబున. 39

ఉ. కరకుఁ దెక్కఁ జకుడుఁగ, కుఁరితుఁడైవాఁడు నేలఁగూలెను నదసో
ర్ఫ్రాఁగులుకుచు నలకుతించి, కంఠీరవముల్గిరిన్ డిగ్గుచుబ్బుకరణిన్. 40

వ. ఇట్లు లంఘించి బానకిభయంబు వాపి యుల్లసిల్లి రంత. 41

ఆ. రామబాణనిహతిఁ గంధంబు ద్రెస్సి, యాతుధాను రామలక్ష్మణు లబ్బురపడ
శాపమోక్షంబుఁ గాంచి నిశాచరుండ, గర్వుఁడగుకుంబురాఖ్యగంధర్వుఁడగుచు. 42

సీ. చెంతకువచ్చి రామనృపశేఖరుఁ గాంచి నుతించుచు న్నిట్లో 45
దాంతమునంతయుం దెలిపి తత్పతిపీడ్రాని యాతుధానుని
ప్రేతమనస్కుఁడై ఖచరసింహులకు వోయిన యానవేఁడుఁడ
త్యాంతి సమిస్త్రమాత్ములగు నర్థిఖరాత్ర బానుజాతుఁడై. 43

క. అటిగిభయంకర వనములఁ, దిరిగిరిగి యమిలిక్త్రి ధిక్ప్రతగంగా
శరభంగుని శరభంగుని, శరభంగరహితుఁడు రామచంద్రుఁడు గనియెన్. 44

క. కని తత్పరభంగపదా, బ్జనికటకలశుత్రితఘాల భాగుండైయు
మ్మునిపతితమి పనతఁడ, మ్మనుజేశ్వరు నెత్తియుకల చున్నాయుసగన్. 45

వ. గాఢాదరపూర్వకంబుగాఁ గౌఁగిలించికొని యనంతరంబ మొదిఁబ్రాపిలిచియున్న ధరిత్రీపుత్త్రీ సుమిత్రాపుత్రులం దగుభంగి సంభావించి యమ్మహామహులకు నర్ఘ్యపాద్యంబు లొసంగి మధురంబులగు గందమూలఫలంబుల నాతిథ్యంబునడిపి సుఖోపవిష్టుండగు శ్రీరాముంగనుంగొని శరభంగుండు. 46

చ. ననుఁ బఁటభేది నాకభువనంబునకుం బిలువంగవచ్చిన
న్నినుఁ మటు వోఁకనిన్నుఁ గను వేడుకనిల్చితిఁ జూడఁగాంచితి
న్మనజపరేశ్య నీ వలరమాపతి వార్యజనాదను దవుత్
ఘనతనొసంగు నీకరుణగాంచినవారికిఁ బ్రాతె సౌఖ్యముల్. 47

క. త్రిదశజగన్నివసనసుజ, పదవాసంబును ద్వదీయపదదర్శనసం
పదకు సమ్మతంబులె తల్పదశ ధనసూజధూముపదయామూర్తి. 48

వ. అని మఱియుం బ్రస్తుతించి.

క. అలయుందేనెల ఫలముల, నలరుల నజినోత్తరీయకాదుల నలకా
నలరుచిరములగు తిలిరుల, బలుల సద్భ్రదయుండగుచు మ్మునియొసఁగన్. 49

వ. పరితుష్టుండై యమ్మహాత్ము పీడ్కొని. 50

క. సాలంబులు నరుణరుచిక, సాలంబులుఁ గీరసంతసాలంబులు వా
ధాళ్లమ్ములగు పికమ్ముల, జాలమ్ము లగలిగి కనువిశాలమ్ములగున్. 51

సీ. లలితారుణప్రవాళలతాకదంబంబు, స్తోకమై హారికలా గారవుగుచు
శకభూనిషేకమై యురుచంద్రకిరణాళి, కాలమై యహిశిఖిశాల మగుచు
మహానీయగండక మదజలమాత్రక, భూమమై రాశీవధామ మగుచు
వరాశిక యగుచు దరాశిఁ గనుఁగొని, రాఘవుండనుజ గోత్రాసుతాస
గీ. మేతుఁడై చని సద్గుణోపేతుఁ గనియె, నయ్యగస్త్యాంతరంబు నధికనిష్ఠఁ
దపము సేయు మహాత్ము శాంత విమలాత్ము, దీక్షకరకోటి ధామ సుదీక్షనాము. 53
గీ. వా. చిరాతని యగ్నిహోత్రాది సన్నుతించి, యమ్మౌని పూజ వహించి మించి
తన్నుఁ బ్రాగ్రంథమునుల యొత్తముశాఖ, వ బులకు శాపఁ బోయె నయ్యంబునీశు
వ. అరిగి ప్రయాసహీనుండగు రాఘవుఁడు. 54
సీ. మునికుమారులకుఁ గమ్మని ఫల బులుదెచ్చి, యొసఁగిలాలి చుము నొక్కచోట
పారికాంక్షులకపోధవవాలికబుల, నటజముల్గట్టుము నొక్కచోట
వాచ యమికథిత వరపుణ్యకరకథ, లూఁకొని యులయుమ నొక్కచోటఁ
దాపసులకు నుపద్రవములు గావింప, రక్కసులనడ్రుము నొక్కచోట
గీ. ఋషివరేణ్యుల కజినోత్తరీయకాము, లొసఁగి దీవ లనుగొంచు నొక్కచోట
నొప్పు మునిమన్నె నగు చునొక్కచోట, రాముఁడు చరింపను గణాభిరతుఁడు మతియు
క. మునిజన హితవర్త, ముఁ గొన్నది యలచటు మోదించు చురా
మ రేగ్రుఁడువారలప్రీ,డొక్కని తరుగతి య దక్షిణపు తప బుగా. 56
వ. కావి ము పుణ్యాశ్రమసమీపంబు నగు వసరము. 57
సీ. సిరిపీఠికా తులఁ జెన్నొందిపథికుల, కతమాశ్రకా మోద మావహి ప
శాకసైకశ్రీయ శాఖాగ్ర తరి, రాఘు మై నలపులు సందడి ప
వ్యాఘశాఖాకవ్వగ మేచక కేశాళి, నలపింప బయి కెమ్మివింప
నిజసోల్లాసిత ద్విజపరబయి, యు ప్రియ మొకుచు త్వరపరాము
గీ. వాచకార్యమ్ము తు కుమావళులనేలు, బాలసహకారము మబు పజ్జకేగుఁ
గాంతమో యూరక నాటకబుఁ గాంచుఁ, గొమ్మపంతులగొయు నొక్కయయ్యదు.
వ. ఇవ్విధంబు మద బునో యుచు, శ్రమ బుఁ గుడుము, తలఁకుచు వడఁకుచు కెడ
కెడ నడగిను ప్రభుపుట్టి గనుఁగొని రాము డు. 59
క. యాసము భుకరుపసర మా, యాసము రౌనల వలువ దవవికనుచుఁ జా
యా సముచితముగ మున్నద, యాసమధికవృత్తిఁ జెల్వ నది వికృతటా! 60
క. లాయమ్ములు రిపుజనవిపు, లాయమ్ములు సంతతవిపులాయమ్ములు వా
లాయమ్ములు మకరిపుకులు, లాయమ్ములు భయదఖరులాయములయ్యెన్. 61

క. కాంతారమ్ముల నరుదర, కాంతారమ్ములఁ జూపఁగా నోపుదె స
త్కాంతారమ్ముల నలికము, కాంతా రమ్మనుచు విభుఁడు గౌఁగిటఁ జేర్చెన్. 62

వ. ఇట్లు బహువిధోపలాలనంబుల నలరించుచుం దత్కాననదృశ్యమ్ములు దుర్గమారణ్య
మార్గంబుల నప్రమాదులై చని చని యొక్కనాఁడు. 63

ఉ. దాసుకు లగ్నవంశవనరాశిసుధాకరు లెంతయేని సం
త్రాసము నర్కవంశవనరాశిసుధాకరమైన కోన ధా
త్రీసుతఁగూడి వచ్చి విహరించిరి రాముఁడు లక్ష్మణుండు న
న్వాసవకృత్య మేరితర మానుగ డెంగి తొలంగఁ బెట్టఁగన్. 64

వ. అని మఱియును బ్రసిద్ధాశ్వత్థప్రవృద్ధ కపిత్థవటాశోక దాడిమాతరు సంభృతంబును
పారిజాతకామ్రామలకశ్లేష్మాతకపిండీరవిభీతక కేతకీభల్లాతకీ జంబూ జంబీరౌదుంబర
నింబ భూనింబకదంబ కదంబ భూమిజంబు కాశ్యపకంబక కాకోదుంబరి కాంబుజ
భూమిజంబు కాముఖానోకహ సంకులంబును శిరిసారక హంసమారక కుమారక
కలికారక వంచుయూరక సాల రసాల తమాల కృతమాల తూల తాలహింతాల
నారికేలభండీరాంకోలపద్మాల కర్జూర సాలవిశాలంబును గలిగి త్రివిష్టపంబు వి
ధంబున రంభాసురభ్యైరావత మందారేంద్ర సురసాన్వితాన్వితంబై పృథు ధరాక్ర
మంబున కుంభీస్యందనవీరతరు ధనుర్బాణాంచితంబయి నభోమార్గంబు చందంబునఁ ద
రణిరుచిమనోహరంబయి గంధోభరసంబుకైవడి నవ తారకోత్కరంబయి సత్యలోకంబు
ప్రకారంబునఁ బ్రహ్మణ్యశారదా గాయత్రీసముపేతంబయి జటీసమూహ లువయు
వుఁ జటీకౌశిక శాండిల్యలోమశ కపిలానుకూలంబయి కైలాసంబు పోలిక పాకు
పత హైమవతీ శివాధికంబయి, బలిసద్మంబు నవుఁ, కితవపలాశరాక్షసీ సంయుతం
బయి యభయాధికంబయ్యును గుఱ్ఱరా లగ్గభయాకంబయి బుక్కపున్నాగ
మయూరారిష్ట వ్యాఘ్రాంకు సమన్వితంబయ్యు బుక్క పున్నాగమయూరారిష్ట
వ్యాఘ్రముఖ సమన్వితంబయి నాగవల్లీలవలీలతా బహుసుతాత్రివృతా ద్రాక్షాదిలతా
బహులతాభిరామంబయి యొప్పునయ్యరణ్యంబునం దట్లు ప్రవేశించి పెట్టుల
నెముటఁ బెట్టికొని మెట్టకొట్టకొనలం బులులవిప్పి యాడుచుట్టి నట్టువపిట్టపిట్టలం
గాంచి హర్షోత్కర్షంబునొందుచు నొక్కొక్కపట్టునం బుట్టల నిక్కినిక్కి దిక్కు
లమాచు గాంధేరంబులం బట్టికొన నుంకించు శబరశాబకులం జుట్టికొని ప్రోవులై
పోవు సారమేయంబులకు దూరంబుగాఁ దొలంగుచు, బండి గురివిందతీవపప్పరం
బులనీడలం బండి విశ్రమించుచుం బండినకంటకఫలంబు లుపయోగించుచు,
ఫల్గుంధాన్యంబునకు మున్నె గని తవనంతరంబున న్నిసువులకు నిజలాంగూలదండంబు

లూఁతలుగానొసంగి యెక్కించుకొని శాఖాగ్రంబులం దుముకు శాఖామృగంబుల సహాయం బపేక్షించుచు, నకులంబులు తెలివాసకులంబుల నదలించు నేర్పునకుం బొంగుచు, భుజంగసమాలింగితమ్ములగు ద్రుమమ్ముల కొమ్మలు భుజంగాలింగితలగు కొమ్మలం బోల్పఁ బట్టగు ప్రదేశంబులం దిరుగుచు, ననేకవిధ మార్జాలజాలంబుల నాలోకించుచు, సారంగంబులగు కృష్ణసారంబులవారంబు తీరంబులం దాఁటు సారవంబు లాలించి, ఘోర క్రూర మృగంబులుగా శంకించి పరికించుచు, కమలాకర తీర మహీరుహాగ్రకరున నిపతితంబులగు ఫలంబులు జలంబుల బుడుంగు బుడుంగు మనుచుం బడుచప్పుళ్ళు మెచ్చుదవ నాలకించుచు, నుత్తుంగంబులగు పర్వతశృంగంబులనుండి వెలువడి జలజలఁ బ్రవహించు సెలయేళ్ళననుకరించు పూఁదేనె వాఁకల సమీపంబుల నిలుచుచు, వింతలగు కమ్మతావులు వెదచల్లు కపురంపుటనఁటి తోఁటల నారసికొనిపోవుచు, రేపకడఁ దేమేల్కాని యెరలువెట్టి పిల్లల నెఱకల నతికొని యొదిఁగి నిదురించు కారుకోడిపిట్టలం బిట్టులికించుచు, సర్వవృశ్చికంబులకు నెలవగు వెరపున వెలుగుచున్న వత్తి నోటం గఱచి కట్టికొని యల్పవిశాలంబులగు గిరిబిలంబుల దూఱి చని యందు నిదురించు నేదుపందులం గదకాళ్ళు కట్టికొని వెనుక కీడ్చికొనవచ్చు నిషాదుల సాహసంబున కచ్చెరువునొందుచుఁ బథమ్మునఁ దమ్ముం గాంచి భయమ్ము గ్రమ్మిన రయమ్మునం బాఱుటై పాఱు శశకాది క్షుద్రజంతుని కరమ్ముఁ గరమ్ముగ నికరమ్మునం బోవిడుచుచు, మృగయాపరిక్షిప్రపిషాక్త పృషత్కంబులు మనుఁబోతులం గ్రుచ్చికొని యేచ్చి చనిన వేగంబునం గాఁడినవాఁడిన జోకలగు మావిమోకల నాలోకించి యాటలంబు నొందుచు మఱియుం గొన్ని సంకటస్థలంబుల వెదురుబులం దీవలల్లికొనినం బోఁజాలక మిట్టిమిట్టిపడు కరటుల సమీపంబునకుం బోయి బంధమోక్షంబు గావించుచు నశ్రమంబులగు తాపసాశ్రమంబుల చెంతం గాసారంబుల తీరంబులం బర్ణశాలలు విశాలంబులుగా నిర్మించికొని వసించుచు, వల్మీకబిలంబులు వెలువడి దీర్ఘజిహ్వాపల్లవంబులు సాఁచి చిలుచీమలం జవిచూచుచు నలువవాదమునం జుట్టచుట్టికొని వలికింజిప్పల ప్రోవుగప్పట్టఁ గొంతవడికి భయంబుదీరిన నెప్పటియట్లతిరుగ నారంభించు నాలువల నాలోకించుచు, వివిధమధురమధుర ఫలపలంబుల నాఁకలిఁ దీర్చుచుఁ, బుపురల్చిన తరుషండంబు తారకాగ్రహితంబగు నాకాశంబు చందంబుగా విరిక్కించుచుఁ గంఠీరవంబులకుం తిత్రోక్కించం గుంభికుంభస్థలంబులు వగులించిన నందలి క్రొమ్ముత్తియంబులు రాలుట గానెఱుంగక బదరీఫలభ్రమ దట్టంబులగు పత్రపుట్టికలం బెట్టుచు, విటపాగ్రంబుల నమానమ్ముగ నెమ్ములు గను చిలుకపులు పల్వమృగంబులం బట్టి

యచటఁ బెట్టికొని భక్షించుటగా నూహించుచుఁ దరుశిఖరములయందు పరినిక్షిప్త
నిజాండ గ్రసనోద్ధితకృష్ణసర్ప సమాలోకన జనిత మహాశోకరోషవేగ పరిభ్రమిత
పక్షికులార్త నాదంబులకుం గనికరించుచు, మచ్చికలచ్చుపడం బెచ్చునెఱిఁగి పచ్చ
కపట్టులకుఁ జిచ్చి మెచ్చివిచ్చలవిడి మేయుచున్న సారంగంబుల చరమాంగంబు లధి
ష్ఠించి ఖత్కుర స్పర్శనంబున నీర్ష్యఁ దికయు శలభవిసరంబుల సరభసంబునం బట్టికొని
గ్రమిగి క్రమ్మఱ నెప్పటిచట్ల తెర్వ మూఁపల బాదఁబులు మోపి యుల్లసిల్లు
భరద్వాజంబుల నభివీక్షించుచు, నీలువెల్లం జలిచీమలు గఱచి పట్టినం గాళ్ళఁ జాలక
తరులతాగుల్మంబులు సాల్వడం గొట్టికొను మెట్టుపొట్టుపింజరుల యుగ్రవశంబులు ద
ప్పించికొని పోవుచు నార్ద్రప్రదేశంబుల విహరించయ బుష్పరసంబులు పుక్కిలు
లు బట్టియు సచ్చుచుఁ బోవుచున్న జంటిఁగలకాకువెంటుండవ్వకచని క్షుద్రపటుల
షట్పదమ్ములగు నసోకపమ్ములం గను గాని తన్నిమిత్త సమాయాతభల్లూక వ్రాతం
బులందోలి బద్ధాభిమ్ములఁ గరమ్ముఁ జెనపుట్టకుఁ గరమ్ము నిఱుకటమ్మవశమ్ముగా
కున్నం గానగోళ్ళనవిఱుంచి కాలువడగుధారలం దోయిళులం బట్టి క్రోలియుండనిని
ఘనకఠారికెటియులం జేతులు వఱపి మధుకోశంబులు దీసియొసంగినం బొట్లంబులు
గట్టునెడ నెఱుఁగక చిన్నిపూఁదేనె పాకలం బురువుల కుట్టులని పాఱవైచు చిన్న
వారలం జూచి నగుచు మఱల నేరించు చెంచునాయకుల వింతమాటలకు సంతోష
బునొందుచు ఫణిఫణామణి తోరణ విశాలసాలసౌధాంతర జ్యోతిరింగణ దీపశాఖీప్రి
తిమృదుగుళుచ్ఛ సుమలతా కాయమానమధ్యప్రదేశ మకరందపరిక్షాళిత శిలాతలా
సీనభిల్లపల్లవాధరీ వినోదమధుర వేణునాదంబులకుఁ గరంగుచు నిజరంతు సంతా
నంబుల గుల్మాంతరమ్ములు నిరంతరమ్ములుగాఁ గర్పూరాకారంబున నేర్పున నల్లి దా
నిం దగులొన్న చిక్కిన కీటకంబుల దంశంబు లుపదంశంబులుగా భక్షించు నూర్ణ
నాభంబుల యాలోచనంబులకుఁ దలయూఁచుచు మేఁపుల సందడిం జెదరిపోయిన
సమయంబునఁ బొంచి చని క్రోల్పులులు సలుఁగులం బట్టికొని పాఱునెడ నిజశాబకం
బు లోనరించు నార్తరిందెలుపు ఘీంకారంబు లాలించి గ్రక్కున గలసికొని వ్యాఘ్రం
బులని గ్రహించి పిల్లలగుమింగఁబికొని పాదల సంతసంబు ం బొడలుచు ఘుర్ఘుర
ధ్వానంబులం బుడమి గ్రక్కలించుకొని యొక్క ప్రోవుగా నిదురఁ జొక్కియున్న
స్తబ్ధరోమంబులం జెలఁగుచు శవ్యకవఁ నోస్యస సంఘట్టనోద్భూత ప్రభూతదవ
హుతాశనజ్వాలాకలాపంబునకు సహాయంబైన మధ్యాహ్నసమయోష్ణ కిరణోష్మా
సహిష్ణువులై వడవడఁ గడిగోలల నైభంబుల నిధంబులుగా నభివీక్షించుచు,
మృగమృగకళేబర దుర్గంధ గర్తగర్త ధూర్తమృగ ధూర్తసమూహాంబులకు

సేయుచు, చమరీమృగ వాలవ్యజనవీజనోజ్జనిత మరుచ్చలల్లతాలతాంతడోలికా సంస్థితంబులగు మిళిందబృందఝంకారంబులకు వినోదంబు నొందుచు, వనకుసుమంబులు వెదకొనం గనకకనింబాతి ముఖ్యారిం దోలంగఁ దమ్ముం జేరిన రురువారంబులం గటాక్షించి తద్విరోధంబులగు జంతువుల నదలించుచు, ఘనోహారవిపరీత భయానకంబులగు దానకంబులగు ఖగమృగస్వనంబు లాకర్ణించుచు, నిరోధిత తరణికిరణ ప్రసరణతరులతాశిఖర పరిపక్వఫలప్రతిబింబిత నాగనాగోరక ప్రకరంబు నుంటోని ఫణిఫణామణిప్రభాపటలి ధగద్ధగితంబున కచ్చెరువుగనుచు, వనేందిరాకిసలయహస్త పరిస్రస్త ముక్తాఫలక్రమాళివీక్షిత బాలతృణాంకురాగ్రమాలికా ప్రతిభాసిత హిమానీ బిందుసందోహంబుఁ గొనియాడుచు నిద్రావరం బండిన దొండపండులదండం దండిగఁ జెక్కు జిగురుఁ గండలం దండోపతండంబులుగా వెండువడి పడిన పీలిపట్టులం బట్టికొని మెచ్చువచ్చు మచ్చులం బుచ్చుకొను శమనాంతకుల చెంతకుం బోవుచు దివాచర నిశాచర మృగపక్షి ప్రచరణంబులవలనను గమల కైరవ వికసనోన్మీలనంబు వలనను ప్రభాకరోదయ కలాస్తమయ కాలనిరూపణంబు గావించుచు పెట్టయడుతపిల్లలంబట్టి విడుచుచు శార్దూలంబులం దోలుచు తరక్షువుల శిక్షించుచు శరభంబుల సరిపెట్టుచు గవయంబులం గడతేర్చుచుఁ గణుఁజులకుం దొలంగుచు వాఁడిగల ముండ్లుగాఁడిన దూఁగాడుచు నన్యోన్యవైర సంశోషణంబు లగు సంభాషణంబులాడుచు వర్షాతపహిమానీ నివారణంబుగా గుజ్జుమావులపజ్జకుం బోవుచు కుసుమవిసరంబు లేఱుచు నీరంబులం దూఱుచుఁ గొంతదూరంబు చనిచని యొక్కనాఁ డొక్క పుణ్యాశ్రమంబుఁ గనుంగొని యందు. 66

మ. భవనారణ్యభయప్రతీతు సుగుణభ్రాజిష్ణు విద్యాధరి
ర్భవనాగారిఖగాధిపున్ స్వయమిసంభావ్యప్రభావాఢ్యునిన్
భువనారాధ్యుని మిత్రవచ్చలితకాంభోరాశి చంద్రాంశుసం
భవనామున్ జగదేకవంద్యు సుతులోపాము ద్రప్రాణేశ్వరున్.

క. కన్రొక్కెఁ సీతారాముని గ్రక్కునఁగుల్చిబ్రియోక్తి మునిముఖ్యుం డా
క్కొనినఁ దనకుఁ గదియ, నను జెక్కులనొక్క కదుమనోమోదమునన్. 67

ఉ. అంబుజమిత్రగోత్రకలశాంబుధిసోముని రామునిం బ్రమో
దంబునఁ గన్న ప్రత్తినివిధంబున నెంతయు నాదరమ్ముగా
పంబులు సహించెనో యనఁగ పాపయ్యనితెల్చి సుఖాసనార్ఘ్యపా
ద్యంబుల నిష్టవాక్యనిచయమ్ముల నెట్లరించి వెండియున్. 68

క. లక్ష్మణుఁ గృతలక్షణుఘన, లక్ష్మణు మన్నించి తనదు లసదనని చేనా
లక్ష్మీసమానయగు జనకక్ష్మాధీశసుతఁ బూజఁ గావింపంగన్. 69

వ. నియోగించి రామలక్ష్మణుల సుచితాసనసమాసీనులం గావించి మధురవచనరచనల నలరించి రాముం గనుంగొని. 70

ఉ. రాయము వొంగ నిన్నుఁ బొడఁగాంచితి ధన్యుఁడనైతి నాదినా
రాయణమూర్తివీవు మునిరక్షణకై యిటులుద్భవించినా
వా యనసీతనూజభవదంగనపంకరుహాక్షి లక్ష్మిసూ
నీ యనుజుండు లక్ష్మణుఁడు నిక్కము శేషఫణీంద్రుఁ డారయన్. 71

చ. త్రిదశపదార్తిహృతిగుతించి విరించి స్మరించినన్ ధరి
త్రిదశరథోర్వరావరసతీత్రయమందుఁ జతుర్విధాకృతు
లుద్యదమునఁ దాల్చి పుట్టితివి మోఘుము విష్ణుఁడవీవు తావక
ప్రదరనిపాతితంబులగు రాక్షససైన్యములాక్రమ్ర వేల్మిడిన్. 72

వ అని యభినందించి మఱియుం బుణ్యకథావిశేషంబు లుపన్యసించుచు నిట్లుండఁగ
స్త్యుండొక్కనాఁడు రఘుపుంగవు గనుంగొని నీవింక నిందుండవలవదు గౌతమీతటం
బున నుత్కృష్టంబగు పంచవటంబు గలదచట నుటజంబు నిర్మించికొని జానకీలక్ష్మణ
సమేతుండవై యప్రమాదంబున నుండుమనియని చెప్పి రాఘవున కమోఘశిలీముఖం బు
లొసంగి యాదరాతిశయంబున. 73

క. హా స్త్రయుతతరునిసరణగ, భస్త్రాన్వితవరుని రామభద్రునిఁ గరుణ
స్సహస్త్రధికంబగునటుల న, గస్త్యుఁడు దీవించెఁ గౌతుకం బలరారన్. 74

వ. దీవించినం బరమానందంబునొంది రామచంద్రుండు మునిచంద్రుం గనుంగొని. 75

క. వింధ్యమునణఁచితి బలహరి, వంధ్యాభ్యర్థితుఁడవగుచుఁ వాణీతలము ం
గంధ్యుదకమ్ము ద్రావిత, వంధ్యతపోవిభవహాగడ వశమే నిన్నున్. 76

వ. అనియిట్లు ప్రత్యభినందనపూర్వకంబుగా వీడ్కొని. 77

క. సాలనుఁ సాలపనసత, మాలవకుళపూగక్రమాలసదమితీ
తాలముగువనంబున్ సీ, తాలక్ష్మణసహితుఁడై ముదంబున నరిగెన్. 78

గీ. ఇవ్విధంబున నరిగి మదేభసింహ, శరభశార్దూలభల్లూకసైరిభతతి
గలిగి ఘోరఘోరవాక్రాంతమగుమహావనముల విహరించు నవసరమున. 79

సీ. వటమూఖరతరుశాఖాచ్ఛటలు గనుంగొని, యుగ్రకూరసర్పంబు లేచుటంచు
గున్నకులబర్వులవాని క్రోధంబులను గనుఁగొని యిభగజములనోయటంచు

క. లక్ష్మణుఁ గృతలక్షణుఘనుఁ, లక్ష్మణు మన్నించి తనకులసతినని చెనా
లక్ష్మిసమానయగు జనక, క్ష్మాధీశసుతఁ బూజఁ గావింపంగన్. 69

వ. నిక్కాగించి రామలక్ష్మణుల నుచితాసనసమాసీనులం గావించి మధురవచనరచనల
నలరించి రాముం గనుంగొని. 70

ఉ. రామ ముదంగ నిన్నుఁ బొడఁగాంచితి ధన్యుఁడనైతి నాదినా
రాయణమూర్తివీవు మునిరక్షణకై యిటులుద్భవించినా
వాయనసీతనూజభవద గసపంకజపాదుకల్లక్ష్మణా
నీయనుజుండు లక్ష్మణుఁడు నిక్కము శేషఫణీంద్రుఁ డారయన్. 71

చ. త్రిదశలపద్దగాహ్యతిగుతించి విరించి స్మరించినన్ ధరి
త్రిదశరధోర్వరావరసతీత్రయమందుఁ జతుర్వరాకృతు
లుద్భవమునఁ దాల్చి ఘట్టితవమోఘము విష్ణుఁడవీవు తావక
ప్రదరనిపాతితంబులగు రాక్షససైన్యములాకృతిన్ ప్రేల్చెడిన్. 72

వ అని యభినందించి మఱియుం బుణ్యకథావిశేషంబు లుపన్యసించుచు నిట్లుండనగ
స్త్యుండొక్కనాఁడు రఘుపుంగవు గనుంగొని నీవింక నిచ్చుండవలవదు గౌతమీతటం
బున నుత్కటంబగు పంచవటంబుగలదచట నుటజంబునిర్మించికొని జానకీలక్ష్మణ
సమేతుండవై యప్రమాదంబున నుండుమదియనిచెప్పి రాఘవున కమోఘశరీముఖ ము
లొసంగి యాదర తిశయంబున. 73

క. హాస్త్యయు తతిరునినరణగ, భస్త్రి వ్యావరుని రావణభ్రమునిఁ గరుణా
స్వ స్త్యధికంబగునటుల న, గస్త్యుఁడు దీవించెఁ గౌతుకం బలరారన్. 74

వ. దీవించినం బరమా దబునొరిడి రామచంద్రుడు మునిచంద్రుం గనుంగొని. 75

క. వింధ్యమునణఁచితి బలపరి, వంధ్యస్థితుఁడవగుచుఁ బాణితలము
గంధ్యుదకమ్ము ద్రావిత, వంధ్యతపోవిభవపాగద వశమే నిన్నున్. 76

వ. అనియిట్లు ప్రత్యభినందనపూర్వకంబుగా వీడ్కొని. 77

క. సాలనుఁ సాలపనసత, మాలవకుళపూగ క్రమాలసదమసీ
తాలమగువనంబుల నీ, తాలక్ష్మణసహితుఁడై ముదంబున నరిగెన్. 78

గీ. ఇవ్విధంబున నరిగి మదేభసింహ, శరభశార్దూలభల్లూకసైరిభతతి
గలిగి ఘోరఘూకరవాక్రాంతమగుమహావనములవిహరించు నవసరమున. 79

సీ. వటమఖతరుకషాచ్ఛటలు గనుంగొని, యుగ్రక్రూరసర్పంబు లేచుటంచు
గుహ్యకబర్బ్యులవాలు క్రోదంబులలను గనుఁగొని యుపగజములాకోయటంచు

వావిరి మెఱుఁగు టెక్కెములలరఁగని, యువిదెవ భూతి బురే యాటంచు
వీచికాసదృశవరీచికల్గనుఁగొని, యువిదీర్ఘదీర్ఘికలే యటంచుఁ
గీ. దఱలఁద్రాక్షాలతావల్లీవితానసంచ, పల్లవితపు ధమ్మిల్ల భిల్లపల్లి
వాధరులఁ గాంచి మునికన్నెలాటవటము నడుగునడుగఁగ్గనుఁ దన్నుఁడమిరాతి.
వ. వెండియు. 81
చ. పికచకరోజగధి పృథివీసుత రాముని కేలువట్టికం
టకతరుమష్టకత్వానికటం బిదటుంజరియింప నేలయుం
డోకభయశూన్యమై యుఁడ కొయ్యవనేగుటు యుక్తమయ్యెనూ
రకుధరపత్రిఁజాపుఁగన రమ్యములంచుఁ దలచి మూర్ఛయై 82
వ. ఇట్లు గరిపల్కుజానకి గనుఁగొని కొండొకవిషాదంబు గదిరి నెమ్మొగంబునం
దోఁపనీక మఱుమాటలనిట్లనియె. 83
క. కాలవశతనివ్వఱించిన, గాలవశత్రుంబను వేడ్కఁగనుఁగొను వైదే
హీలతలు వ్రాలిచె వైదే, హీలతలతాంగి చూడు మిందుసదంగా. 84

ఉత్సాహ.
కొమ్మకొమ్మలు చునేర్చి కొమ్మకొమ్మశంకలుం
గుత్తిమ్మరిం మురుములమించు కొండచఱులజున్నులు
నెన్నెమ్మెమీఱనెమ్మెగులుకు నెమ్మిపురులకన్నులు
న్నమ్మతిగనొసంగు రామచంద్రుఁ డవ్వనంబునన్. 85
వ. ఇట్లాసగుము వనవాసంబునాయాసంబు ల్లుసేయకయున్న యట్టె కనుంగొని
లక్ష్మణాకు కౌమారంబునన్. 86
సీ. స్యందనంబు కేతాంగమయ్యె భూజానికి, జైయ్యకుఁ బున్నాగ మయ్యెఁ బొన్న
జగతీశునకు నటజంబు భద్రమయ్యె, వనీపతికిఁ జార్దనమయ్యెరజము
అధిపమాళికి మావులశ్వరత్నములయ్యెఁ, బాట్లయ్యె స్వపురుకు భల్లుకమ్ము
లధిపతికి ఘనబులయ్యెఁ బత్రిబులు, దరులయ్యె నిగమము ల్నరవరునకు
గీ. భద్రకలశంబులయ్యెఁ గుంభములు ప్రభుకు, కఖిలజ మాతృకను గోతులయ్యెఁ గపులు
ధరణిఁ లకంతటై విధాత్రికృత్యె, మెవ్విధ బునఁ దలఁగుచు రెట్టివారు 87
క. మేలగు వీణారవముల, మేలుకనెను రామవిభుఁడు మృదువిగ్రహుఁడై
శాలములు స్వగాలంబుల, యూళల మేలుకొనఁ జొచ్చె మగ్రాటవులన్. 88
వ. అని వగచి జానకిం గనుంగొని. 89

సీ. సీతతోఁ గూడ నందు వసించెదన్న, నాపగున నొక్కచోట సౌమిత్రి యుల్ల
మల్లనల్లమునుండ నల్పోటజంబుఁ, గట్టెఁ గానియుం డె రామభూకాంతుఁ డలర. 103

వ. ఇవ్విధంబున నివసించి సమస్తోపచారంబులు లక్ష్మణుండొనరింప సుఖుండై సమయ
సమయంబులు ప్రొద్దొంగడపి యల్పావశిష్టంబగు నరణ్యవాసకాలంబునం దొక్క
నాఁడు. 104

మ. ధరణీనందనకున్నలంబులు సుమిత్రానందనా తెమ్ము పొ
మ్మనఁగా హేమకాంతిఁగల రమ్మంటంచుఁ బనుప నొక్కయంబు లక్ష్మణుం
డు దహింపఁ బూవులుఁ గాయలాకులును బండ్లుం గోయ నొక్కానొక
తరసీతున్వహరించుచుండె నటవిస్థానమ్ము తాపాదిప్రి. 105

క. క్రతుభుగ్రిపు వాళయును, గతనసితోఁ ద్వేలు మొక్క కరవాల మవ
క్రతరంబై తోఁచె ఖత, క్రతు మాయూకలితమగుచు గగనతలమునన్. 106

వ. అంతరిక్షంబునం బఱతెంచి సమక్షంబున నిలిచి మలక్షితక్షాత్త్రయకంబు నభివీక్షిం
చి లక్ష్మణుండు దక్షిణహస్తంబునఁ బరిగ్రహించి తత్తీక్ష్ణ పరీక్షార్థంబు గాఁ బట్టెడు. 107

క. ధారాధరనిభములగు మహీరుహముల నటక మానుదెరెంచి ధరి
త్రీరమణపుత్రి ధరదసి, ధారాదళితములు సేయుఁదగునే తమలన్. 108

వ. అనిపలికి వారించి యమ్మును లారాజనందను నుద్దేశించి. 109

మ. ఫలసంఘంబులు లేవు రావు ఖగము ల్పత్రంబులున్ ధక్షిణా
గ్రలసత్పాంథులు గావు కావున మహావ్యాళ్యాళికిన్ రావు బూ
వులుగుత్తుల్ రావు మాత్రమున కాదావు త్లేవు రాజేంద్రనీ
వు లసద్వ్యూహములుండవివ్వెడుమఁ బోవ్రుం గన్కి తూటాడుమీ. 110

చ. అనవుడు రాజనందనుఁ డహంకృతితేజుఁడు లక్ష్మణుండు చ
య్యనఁ దను హెచ్చరించెడు మహాత్ములకు న్మదిమెచ్చు వాలవ
ర్ధన మొనరించి యందు రుధిరప్రవిభి ప్రకపోలునిం గృపా
ణనిహతసత్కపాలుని ఘనవ్రతశీలుని దైన్యభాజనిన్. 111

క. కని మునిపుత్రుకుఁ జంకిత, నని భయకంపితశరీరుఁ డై కడు శేరం
జనితవ యన్నం గనుఁగొని, వినిపించెం దనదు సర్వవృత్తాంతంబున్. 112

వ. వెండియు. 113

క. నరవర రయంబుఁ గక గులాన్వం,తెరియుండై తపము సేయు తాపసకం
త్రయ నొకబాలకు భయదన్మురి శాతాతుఁ జేసినాఁడఁ జమ్మని పలుకన్. 114

ఉ. ఏమ్మ సహోదరా దనుజవీరులఁ జంపి మునీంద్రరక్షసే
యా స్నసమింపు వచ్చి దురితాత్ములఁ జంపక యిట్లు సాధువృ
త్తి న్మునినై సమాధిరతి నొక్కెడ మెంతుచునున్న మానిబా
లు న్మెడ ద్రెవ్వనేసి కడు లోపితకర్ములమైతి మక్కటా. 115

వ. అని యనేకవిధంబుల ననుజసహితుండై విచారంబు నొందుచున్న యన్నరేంద్ర చంద్రు సమీపంబునకు మునీంద్రు లరుగుదెంచి భవదనుజభుజాసిధారాదళితమస్తకుం డగు నతండు దనుజుండు వీనిం దునుమాడుట యనఘంబని యతనికి మనస్తాపోపశమనంబు లగు వాక్యంబులు దగుభంగి నుపన్యసించి యనంతరంబ సౌమిత్రిం జేర్చి యి దురాత్ముండు విద్యుజ్జిహ్వునకు రావణసహోదరి యగు శూర్పణఖ యం దుద్భవించినవాఁడని తదీయజన్మప్రకారంబుఁ దేటపడం బలికి రతియుతు.

ఉ. జంబుకుమారుఁ జంపితి నిజంబు కుమారక దీన నీకు దో
సంబు తలంచిచూడ యవసంబును లేదు ముదంబునొందు మా
త్రి బడనేల యీతని వధించితినంచుఁ దపేయన్న త్రిస
గ్వంబును నీకెఱుంగఁగ ధ్రువంబుగ నిప్పుడు విన్నవింపమే. 117

క. అనిన మిషము సేయఁగఁ దన, జనని ? పిన నరోధి నమయింపఁగ ని
ష్టానరిఁ జెను తప మిరవిం, దునుమాడిన దీన నీకు దోసము గలదే 118

వ. అది యును గాక మదీయప్రేరితుండవై యొనరించుటం జేసి పాపంబు నకుఁ జేయుంపం బని గలదే యని వారల ననుమిప్రకరంబు నిజాశ్రమంబులకుం జని రిట్లు మహాముని ప్రబోధితులై రామలక్ష్మణులు నిర్విచారులై యుండిరి నొక్కదినంబు.

క. శూర్పణఖ వచ్చి యిటు పరిమార్పఁబడి కొడుకు జూచి యాలినగ త
న్నేర్పఁగ నగ్గమ నద్రుమ, వాక్పులు బొబ్బలు సెలంగ నాక్రందించెన్. 120

క. ఇట్లూర్ణ్యసోదనంబు సేయుము మృగుండను సుతుం దలఁచి 121

శా. తంత్రిం జంపినవానిఁ జ పటుకు నద్యచ్ఛిత్వ గచో కడు
న్వ్య్రగ్రాత్మైన తపంబు సేయు నిను నేవీరుండు హింసించెనో
తాత్రీ నామది శోకమాలునె మహాదావ్యాద్రులు సంధిల్లఁ జే
కృంతం జంపక యంచు నద్వ్యస్తనక్రోశాద్రినద్ధస్థలై. 122

ఉ. వారలఁ గాంచి వారుకు నమానుమతేజ వధించి ట్టి దు
ర్మార్గినిజాపమున్న మిము ప్రుందఁగమోఁదెద నన్న వారల
మ్మార్గిఁగాంచి భీతియుతమానులై తగ నిట్లు పల్కి ర
మ్మా నిజమాలించు మొక మస్త్రనరేంద్రుఁడు ప్రుంచె నావృకున్. 123

ఉ. అంగన వానిఁ బట్టి పరిమార్పఁ దలంచి కడంగి ఘోరశా
లాంగ వోలె రోయుచు మహాటవి నొక్కెతఁ గాంచె సాధ్వి నా
త్మాంగనఁ గూడి సోదర సహాయమునం దగురీతిఁ బగ్గశా
లాంగ మొప్పఁ జేయు మహితాత్ముని రాముని గీర్తికాముని౯. 124

వ. ఇట్లు గాంచి. 125

ఉ. వామతనోల్లసద్ధన వారవిభా చపలాంశుజాలము౯
శ్యామలవర్ణము౯ బటుదయారసవృష్టియుఁ గల్గి కానలో
నీమెయినున్న వాఁడు ఘనుఁ డీతఁడు సంశయ మింత లేదు నా
కీమహనీయ తేజునెడ నెంతయు నగ్గలమయ్యెఁ గామము౯. 126

వ. అని మఱియుఁ దనలోఁ దలపోసి కనుంగొని. 127

సీ. ఇతనిమోమునకు నీడ మితనికన్నులకీడు, మి వికచంబుల పోల్పఁదగదు
నితనికటులు తిన్నె లితనిమాటలు చిన్నె, లలసుధాధారానయంబుఁ దెగడు
నితనిబాహువులు లిబ్బంగి యితని చెక్కులకీడు, తులకాంచనముల సోయగముఁ దెగడు
నితని మోవి పగడంబునకుఁ దమ ముడంబు, కంబుమూనిక సుందరంబుఁ దెగడు

గీ. నితనిహస్తము లస్తము లితనివెడఁద, యురము యురము మిత్రమహాత్మ పోల్పఁగాని
యెలమినో దని జన్మంబు వ్యర్థ మటంచుఁ, జేరఁ జనుదెంచె రాక్షసస్త్రీ రయమున.

క. మునివర్యులకు నొగ్రహము, జనియింపఁగఁ జేయు రామచంద్రుఁ గని కా
మినిదోహ చరి మోహింపంచిన దనుటకు ధ నీసము చిత్రముతలఁప౯ 129

క. కని రి వంశ్యులు జేరం, జనుదెంచెడు దానిఁ గుసుమసాయకబాణ
ప్రవిహతవనొబ్జజ ఖ ,డన పటుతరతీక్ష్ణమార్గణఖరమార్గణ౯. 130

వ. అయ్యవసరంబున లక్ష్మణుండు నీ వెవ్వరి దాన విన్వలనికిఁ బ్రయోజనంబు నెయ్యం
గలుగ దేము దశరథరాజనందనుల మిర్వురము విహారార్థంబు వనుదెంచితి మెడ
గలిగి పొమ్మనుడు తని నాదరింపక యమ్మానవతి రామచంద్రుం గనుంగొని 131

ఉ. ఆతతకీర్తి శ్రీర్యాత్మజబుధాధిప శేఖరుఁడై రావణా
ఖ్యాతుఁ డలోడఁబుట్టువ నక పికచిత్తంబుల స్త్రీవశ సుల
జాతను నిన్నుఁ గాంచి సుమసాయక సాయక పీడితాంగనై
ప్రీతను వేలరాదు నను నీశ్వర నిన్ను వరింపను నేఁ౯. 132

వ. అదియునుం గాక ఏను మేను గామరూప ...కబలు వహించి
త్రిలుఁ జేయను కలసి చోటికి నిన్నెత్తికొని పోవను నేర్తు మఱియు నామధేయంబు

శూర్పణఖ యన్నుఁ గలసి భవత్ప్రియానుజప్రియాసహాయుం బపేక్షింపక కామోప
భోగంబు లనుభవింపు మని పల్కిన నవ్వుచు నతం డాకన్నెం గనుంగొని. 133

క. సుమతీ చంపక విడిచిన, భ్రమరంబుఁ బోంగి చనక ప్రత్యక్షులఁ గూ
టమిఁ గోరదు నాతో రా,సుమతుల్యఁ డనక లక్ష్మణుఁ గోరుమను భంగిన్. 134

క. అని పలుకుటను దాని, గనిలక్ష్మణాకృతియును ఖరనిస్వనము
దన కద్భుతమగుటను ధరాత్మజయు నగియె నగినఁ గ్రోధతామ్రాస్యయై. 135

ఉ. ఆదనుజాంగనా భయద భావముఁ గన్గొని నవ్వి ద్రిమ్మి గిరిం
గాదనువారు లేరు నను గర్వముఁ దక్కుమటంచు డాసి హృ
ద్భేద వాక్యసంతతులు ప్రేలి రాముఁడు కర్ణనాసికా
చ్ఛేదఁ మాచరింపుమని చెప్పఁగ లక్ష్మణుఁ డట్లొనర్చెన్. 136

క. ముక్కుఁ జెవులుఁ దెగిపోవుట, నుక్కుతిరక్కసులు వెఱదనుదురవము నా
టక్కరి మిక్కిలియేడ్చుచు, నక్కరణి స్వేచ్ఛయభయన్నవే యేకనుచున్. 137

సీ. వాలము ద్రొక్కినం గినిసి వామభుజంగవధూగి నంగి వా
తూలరయంబునన్ బఱచి దుర్గతి దప్పిశితాశి యన్న చే
రోలగమున్న చోట రుధిరోద్గమదైన్యతకర్ణనాసికా
మూలము లెత్తి యూఁ గ్రొలుప ముదఱ వార్చెఁ గరంబు దీనతన్. 138

వ. ప్రాలి మహారోద ంబు సేయుచు నన్నుఁ గనుఁ గొని. 139

ఉ. ఒక్కఁడయందుఁ దారయుఁ గహోదరుఁగాఁ దమఁగొల్వ రాజసం
బెక్కఁ దనక్షితి దిరుగ నెక్కుడివారలు వీరటంచు నే
నక్కడఁ జేరి వారివిధ మారయఁగోరిన గర్వయుక్తము
న్మక్కువను గోసి చేనిడిరి మోసముగాఁగ ఖరసుర ప్రజీ. 139

శా. నాసాకర్ణవిహీనతం బెనిచి బాంధవ్వం బెఱింగియు
న్నిస్సామర్థ్యము లేక నేయక స్వదయాంధీభూతులై తావను
ల్లాసాధిక్యతనున్నవారని కడ సజ్జైనుయు నన్నిచుఁబం
బ్రాసానీకులకార సాధనముల స్నగి పు మొప్పొందుచున్. 141

సీ. వారనికిం బన్నిపరివారపలాశసమన్వితుండై
వారణమాసపన్నిభభవచ్చజసిక్రమమొక్కఁ జేరి య
వ్వారి రని సేయఁజాలక జరంజి తెప్పతిలఁ బాఱునక జే
వాలఁ జంపకున్న మనవారలకుఁ గడుఁ గీడు మూఁడదటన్. 142

చ. విను మను నవ్వె వారి వినువెంట వచ్చెను కాంత దానిచే
తఁ యటులయ్యెనాకు విశ్వతాత్వము గావుఁ నన్నుఁ గూర్చి యు
మృతుజాల తేజమేని సురమద్దన దానిగుతెంచి యింక ని
ర్దయజాలగోత్రమేని ...డు దగ్గను ... నిన్ను జముకు తెల్పెదన్. 143

చ. అనుటయు దాశరథి తమ్ము మోహింపగ ఖరుఁ జెల్లిసోదరిం
గనుఁగొని చెంతదక్కి మిడె కావను నిన్నఖిలేయుఁ బ్రభంగి న
మ్మనుజులఁ గాల్చి ప్రత్తు మమానుమునక్కుయు చూచు మస్మదీ
యనిబిడకోపము క్రవివిధాద్భుతబాణము తెల్లుసేయునో. 144

వ. అని ప్రగల్భవచనంబులాడి. 145

చ. అతనివిభోగ్ర వాక్యనిచయంబులఁ తెగటున్న దూషణ
త్రిశిరులఁ గాంచి వేఁగ బటుతేను బలంబుఁ గూర్చి సత్వ్రహా
ణశరముఖాహవోపకరణంబులు దెచ్చని గదలు గెలువఁ
ప్పిశితభుగీశ్వరు ల్గవలు బీటలువాఱఁగ నార్చుచుం గడున్ 146

వ. సమరసన్నాహ సముత్సాహంబునం బొలిచి నిలిచినం గాంచి. 147

క. స్వస్థముగ రేంద్రవనా ... భస్థాభకక్రోత్రి మిగుల ఒద్దులుగాఁగ
ప్రస్థానభేరి చెలఁగ జనస్థానము వెడలి ఖరుఁడు నడిచెఁ గలంగన్. 148

క. ఖరుఁడును నిశాచరులచే ఖరుఁడును ఖరుడిల్వహము ఖరకరవంశో
త్తరు ధాముమ్రజయముహా, త్తరు రాముం దోఁచనరిగెఁ దత్తఅపనుమున్. 149

వ. అమ్మహోత్సాహుం డనుజన్ముఁ నాలోకించి. 150

మ. అవనీభాగము సంచలింపఁగ భటాహంపూర్వ నానాస్త్ర
ధనహేసారవ ముత్తపింధుర మహోద్యత్ప్రహితధ్వానమే
ఘుపిధూతాతతగంధవాహకపతాకస్యందనాభీల నే
ననారావంబులు మించెనుక్కునక సౌమిత్రీకనుంగొంటివే. 151

వ. అదియును గాక భూమిజ మద్దస మిక్కుటమయ్యె నెన్నఁ గో
కిదమెయిగ్గ రాక్షసనికాయముతోఁ బరుడు చుల్లుగా
మదిఁగనవచ్చె నాఖులుల మాన్కని కండలు చెక్కివైతు మీ
కడినను గాచియుండు మొకవై ప్రున భద్రము గాఁగ బుత్రికా. 152

క. ఘనుమశరవిద్ధయగు ర్యాక్షసి జానకి ప్రమింగఁబోవ సముయింప దుపే
క్షసలిపి విశ్వతాక్షుఁజేసి సారిదివిసువంగ నింతఁ జేసె న్నహాబా. 153

ఉ. కావున సంశయింపఁ బనిగాదు ధరాసుత భీతినొందు మై
న్యావలిఁ గాంచి యట్లురుత నద్రిగుహాన్నివసింపఁజేసి య
చ్చో వివిధాసనాస్త్రపరిశోభితహస్తుఁడనై ముఖంబునం
గలియందు మేను మురకంటకులం బరిమార్చెదనంతటన్. 154

క. అని సీతారత్నంబునకు లక్ష్మణు నుపదిలపఱిచి. 155

మ. కలభాలోకనచారుచంక్రమణవక్త్రశ్రీవధూత్రిభువా
తలయోద్ధత్యమహోష్ట్రమూర్తిక్రియ రౌద్రప్రస్ఫురన్మూర్తియై
విలువమ్ముల్దగులించి దాల్చి కదనవ్యాయుండు రాముండు ని
శ్చలనైరాచరయాస్యము స్సరణవాంఛాశూన్యము న్నైన్యముల్. 156

క. అంత నట్టలంబులు గంతు మిగిలి. 157

ఉ. చేరఁగవచ్చి శూర్పణఖ చెప్పినవారలఁ జిత్తండయుంచుఁ గ
న్నారఁగఁ గాంచి లేశము నయంబు వలంపక యుగ్రక్రోధమే
పారఁగఁ బట్టుముట్టిన మహాబలుఁ డాతఁడు గన్నుదోయి కెం
పారఁగ నట్టహాసము బయల్వెడఁ జేయుచు నిల్చె యుగ్రుఁడై. 158

శా. మధ్యాహ్నోష్ణసహస్రభానుక్రియ రామత్న్యాధినాథుండు వా
ర్నిర్ధ్యాతావముతోఁ జమూనికర మూర్ధ్వభాగము న్నిండి సా
న్నిధ్యాకూతముగాఁగను. గాని మహోన్నిద్రదమ్ఘన్మూర్తియై
పథ్యాహీనతఁ గాఁగ నిందెనిమవు ప్రాభీష్మపాదస్థుఁడై 159

శా. శ్లాఘాలంఘ్యపునర్భవేద్ధరుచి సత్సౌదామినీజాలముల్
జ్యాఘాతస్తనితంబు దీర్ఘవిలసచ్చాపైంద్రచాపంబు న
వ్యాఘాతాంబకవృష్టియుం గలుగు రామాభ్రంబు రక్తప్రవా
హౌఘంబు ల్దొరిగించె భూతవితతుల్ హర్షింప నైన్యాటవిన్ 160

క. అంతటయుం రఘువరుండు కోపోద్దీపితుఁడై. 161

ఉ. కొందఱఁ గుత్తుకల్దునిమి కొందఱ చెక్కులు చెక్కి కొందఱం
గొందలమందఁజేసి మఱికొందఱ మేనులు సించి కొందఱం
జెందఱకందలై పటురఁ జేసి విశేషరయంబు పేర్మి న
య్యందఱఁ గూలనేసె నరుణాన్వయుఁ డందఱ కన్నిరూపులై. 162

ఉ. ఒక్కఁడ నేఁగుల్పడియు నొక్కఁడ నర్వము లక్కఁడంగ నే
లొక్కఁడఁ గేరుపుల్వెలుఁగు నొక్కఁడఁ గాలుబలంబుగూల నిం

నొక్కెడ రథ్యములున్నలుఁగు నొక్కెడ వ్రాలు శతాంగపఙ్క్తు లొ
క్కెడ రాముఁ డెవ్విధినొకో తొలగించెను బాణకోటులన్. 183

క. అని తను సురలగ్గింపఁగ, ననితరసామాన్యవిక్రమాధికుఁడై రా
మనరేంద్రుఁ డివ్విధంబున, ఘనతరశస్త్రాలి రిపుల గాసియొనర్చెన్. 184

ఉ. అన్యులు సేయఁజాలక నిశాచరసైన్యము దైన్యమంది రా
జన్యుని దేఱిచూడక వెసం బలవ ష్ఠరుఁ డడ్డమేగి యు
ట్లన్యశరణ్యశూన్యులక్రియం జాలుఁగఁ దక్ చేనుగల్గ మే
దిన్యధినాథుఁ గూల్తునని చెప్పె నిశాచరకోటికిఁ గ్రమ్మఱన్. 185

ఉ. క్రమ్మిన విక్రమమ్మున సగర్వుని శాత్రవుఁ జుట్టుముట్టి వా
లమ్ములు గ్రుమ్మరించు సకలంకమనస్కుఁడనామయంచు సై
న్యమ్ములఁ గ్రమ్మరించి ఖరనాముఁడు రాము నెదిర్చి తత్సమ
త్తమ్మున నిల్చియుట్లరయఁ గన్నుల నెఱ్ఱదనంబు తోఁపఁగన్. 186

ఉ. మఱ్ఱిఁక నిన్నుఁ జావఁగ సమర్థుఁడ జేసిన మత్సహోదరి
న్మట్టు గర్జము లిచ్చితిమి మోసమొనర్చితి వంతఁ బోక నీ
ప్రొక్కడిమాఁకఁ ద్రుంచి కడు మోదమునొందెదు నీకు నీవ చే
రుఱ్ఱును జేజముంగల మహోద్ధతుఁడైన నరేంద్రుచాడ్పునన్. 187

వ. అని పలికి మఱియును. 188

క. స్వేచ్ఛావిహారపరుఁడ వి, శాచ్ఛాదితయశుఁడఁ జాడు మతిమఱచేతు
న్నచ్ఛాతశరముల నీ కంఠచ్ఛేదము ఖరుఁడన న్యాడఁగ నను వినవే. 189

వ. అనిన విని రామచంద్రుండు మందస్మితసుందరముఖారవిందుండై యద్దనుజాధమునకని.

క. తనుఁదాన పొగడుకొను టొప్పని పనియని యార్యజనులు పలుకుదు రిపుడీ
పనిసేయక మాటలచే, తన జరగఁ దలఁచి తివ్విధంబుఁ దెలిసితివే. 171

వ. అదియునుంగాక. 172

ఉ. భీరుల ముందుఁ జెట్టికొని బింకములాడెదు కాక సత్యమేఁ
గోరిన సస్మదీయశిత ఘోరతరాద్భుతమార్గణాగ్నికిం
బోరను నీలు నీరుధిరపూరము సాజ్యముగా ఘటించి వెం
పారెదు ప్రాణవాయువుల నాహుతులీయమి ధార్మికత్వమే. 173

చ. అన ఖరుఁ డల్గి దూషణుఁడు నత్రిశిరుండను తోడుగా నరేం
ద్రుని ఒకటొక్కటొకమఁ బో నెదిరించిన రావణభ్రాతుఁడుం

బనుపడి వానితోఁ దలపడఁ గరంబును బోరు ఘోరము
య్యెను గులపర్వతాళి నవియించెను కార్ముకభీకరార్భటిన్. 174

వ అట్టియెడ. 175

సీ. నక్తంచరచమూవిముక్తనారాచపరంపరాసారంబు రాఘవాభ్ర
ముంచియుంచినఁ బెనువుంచుఁదుంపురుల నణంచునత్యగ్రశుచ దమునసుగ్ర
మూర్తియై రాముఁ డమోఘశిలీముఖ, వ్యాపారమున వానితూపులడఁచి
నిశితబాణంబు లన్నిశిచరపతిమేన, గ్రుచ్చినఁ నొచ్చి ఖరుఁడు చీఁకు

గీ వానితాల్మి నరే గ్రుమ్మనిపై ననేక,పరశుపట్టసముద్గరప్రాసముసల
శూలకరవాల పటుభిండివాలనిచయ, మిసర నతుమున నఱికె యుర్వీరవరుఁడు. 176

క. కేతనము విఱిచి తురగ, వ్రాతంబులఁ గూల్చి యర్కకులుఁడు వేసెఁ ద
త్సూతుఁ దునుమ విరథుఁ డగు, నాతనికడ కేగె దూషణాఖ్యుఁడు కడిమిన్. 177

వ. అన్నకు దలకడచి కోపాటోపంబున. 178

చ. రయ మధికంబుగాఁ జని విరాధవిరోధి నెదిర్చి ఘోరదు
ర్జయపథవర్తులై త్రిశిరప్రముఖు లగు తోడుగా మహా
భయదరణంబు సేయఁ గని పార్థివుఁడు గడుఁ బోరుచు దన
ర్చ్యయరద మెక్కివచ్చి విశిఖంబుల ముంచె ఖరుండు రామునిన్. 179

ఉ. దూషణము ల్సెలంగ ఖరదూషణముఖ్యులు వెల్లురేఁగి యు
ద్భూషణువనమ్యనిందొడరి పోరుటఁ గాంచి బలంబులెల్ల సం
తోషము నొందియుక్కుమిగిలెఁ దోఁచినఁ గోపమునొంది రాక్షస
ద్వేషణుఁ డాతఁ డప్డు పరివేషగతుండగు భానుచాడ్పునన్. 180

వ. మండలీకృతకోదండుండై. 181

క. తుంగమదవుసాచ్చిన మాతంగవిభునిఁ బోలి రామధరణీశ్వరుఁ డు
ప్పొంగుచుఁ దెచ్చెఁ దదన్యోన్యనాగంబుల రూపుమాపె యలుక మలఁగమిన్. 182

సీ. శుష్కకంఠాటవీశోభలు గావింప, నవకోష్ణ వసవాలుతాళనునిభ గిఁ
పృథుబాహుక్షాపరిపీడితంబయి మృగవ్రజము గన్గొనిన సివంగిభంగిఁ
గన్నులఁ గప్పఁ గవిసె నల్వాడి గువ్వపదవుఁ జూచి పెనుశరభ గి
గు వక్త్రసమయప్రబాణాళి మొనరింప, వక్త్రిచు నాసమవక్త్రభంగి

గీ పెఱసిడా ద్వైత్యకోటినక్కఱ ఖుఁడ, నాఁడనాఁడాహతులఁ ద్రుంచుచుందుఁ జడ
శనకులాటకనిపత్రనఁగాఁచి, యుక్కుటక్కునఁ డధికాగ్రహోగ్రుఁ డగుచు.

ఉ. కేవలవాలుఁడో యనఁగఁ గేలఁ గృపాణము గ్రాలఁగాఁ బృథు
గ్రీవము మీఁదికెత్తికొని కేకలు వేయుచుఁ దాఁకినం బృథు
గ్రీవుని ఫాలభాగముఁ శ్రీరఘురాముఁడు నించె నుజ్జ్వల
త్పావకసన్నిభ బులగు బాణము లాకుఁడుఁగూలె నేలకున్. 184

గీ. ఇవ్విధమునఁ బృథుగ్రీవు నేపడంచి, యజ్ఞశత్రునిఁ బరిమార్చి యంతఁబోక
శ్యేనగామిని దునుమాడి వానితోడి, వారల ననేకదైత్యుల సరుచేసి. 185

వ. అనన్తరంబ విజృంభితుండగు రాముని సహిపక. 186

ఉ. ఎక్కడఁబోదు నామెదుర నీవని దూషణుఁ డాగ్రహోత్తముఁ
గ్రక్కునఁ దాఁకి తీక్ష్ణశిఖంబులు నాటిన వానినన్నిటిం
జెక్కులుసేసి రాజకులసింహుఁడు రఘూద్వహుఁడు మేను వంచి తా
నక్కరినాత్మ విల్లునను మూఁతనిగూర్చె రయంబు మున్నుగన్. 187

క. దూషణుఁడు పడుటఁ గనుఁగొని, శేషించి దైత్యబలము చెదరిపఱచిన
గ్రోధావేశంబున న, ద్దోషాచరుల న్మరల్చి దుర్దమలీలన్. 188

క. అతనినిశితబాణవిద్యా, కుశలుండగు రామవిభుని గోపమున నిరం
కుశవృత్తిన డచి యప్పుడు, త్రిశిరుంగని వోలెఁ దాఁకెఁ ద్రిశిరుం డంతన్. 189

వ. ఇట్లు తలపడి. 190

మ. ఖరుఁ డానందమునొందఁ భూరిభయమాకంపింప నారాజశే
ఖరుఁ డాయాజని యస్త్రగుద్ధతి నెఱుంగ జాల నారాజశే
ఖరుఁ డాజిన్ననుమార్గ్రన స్వాంతము శక్య బాణనికాయమ
త్త్రిశిరానారాచపర పరాక్రమణివాటి గప్పబువచ్చుం గటా. 191

వ. అనిపలికి. 192

గీ. వీఁకవెలయఁ దాఁకి మాయ లనేకములు ఘటించి నదు లబ్ధిఁజేరి నశించుభంగి
మాయ లాతనిఁ జేరక మాయమైనఁ, గ్రోధమానసుఁడై రక్షసాధముండు. 193

ఆ. కనలి కనకపు ఖకనదంబకంబులు, రయము మెఱయ నైర రాఘవుండు
వాని నడుమఁ దునిమి వానిపత్తమునఁ గ్రొ, వ్వాఁడిశరములేయ వాఁడు గనలి. 194

క. ఈడ బోక పెనఁగిన, వాఁడిమగఁడు రామవిభుఁడు వాలికతూపుం
గాఁడఁగ నేయ నతఁడు తూఁగాడుచు నిలఁగూలె దూషణాంతకుఁ డార్వన్. 195

క. త్రిశిరుఁడు గళితశిరుం డైనంగాంచి తెక్కైన రక్కసిమూఁక లొక్కుమిగిం బట్టుమ
ట్టుటయు. 196

క. కార్చిచ్చు పేర్చినలికి, సార్చుల ననఁ మేర్చుపగిది సద్దమజులఁ బో
కార్చి యనంతరమునఁ గృప, గూర్చిన మది ఖరునిఁగాంచి క్రూరరహితుఁడై. 197

చ. చెలియలిముక్కుఁ గోయి ననుసిగ్గున కోర్వనివాఁడ విక్షత
మ్ములతల లూడఁ గాంచియు మోసముగు దుకహంక్రియాభిమా
నుల కిటుసైన్యహీనుని నిశం గనఁగొన్నఁ గరంబు జాలిపు
ట్టై లఘుర కోర్చి యీచలము డింపుము నీబ్రదు కేను గోరెదన్. 198

క. పలుకంగ నమ్మఁ బలికిన, పలుకులు సెల్లింప నెట్టిప్రాజ్ఞుకైనం
దలమే చలమేటికి నీ, తలమోఁదకు వచ్చెఁజావు దప్పఁ దొలఁగినన్. 199

వ. అనినం గనలుగదుర ఖరుండు. 200

క. నిను నస్మదీయబాణ, ప్రణిహతుఁ గావింపకున్నఁ బ్రజలు ననుఖరుం
డని పలుకరె నను బరిమా, ర్చిన దైవము నీవెకావె సిద్ధము జగతిన్. 201

గీ. అని పలుచనాడి నిజరథ మధికచిత్ర, గతులను జరింప రాము నప్రతిహత ప్ర
భావుమాన్పఁగ ఖరుఁ డిషుప్రకరముల ది, గంతరముఁ గప్పి యార్చె బ్రహ్మాండమదువ

ఉ. ఆర్చిన రామచంద్రుఁడు దయామహితాత్మకుఁ డయ్యు వీనిఁ బో
కార్చినఁగాని కాదని దురాత్ముఁడు వైచెడుబాణకోటిఁ జ
ల్లార్చి వరాద నిన్నఁ గని యుక్కటికంబు జనించి యిట్టులూ
రార్చినఁ గాన కష్టుఁడు మహాత్ముల పల్కులు లెక్కసేయునే. 203

చ. అని విలుఁ ద్రుంచినం గనలి యాఖరుఁ డొండొకచాప మెత్తిన
న్మనుజవరుండు నొండి తునుమాడిన నన్యశరాసనంబు న
ద్దనుజుఁడు దాల్ప రాముఁడు పదంపడి దానిని ద్రుంచి వానితా
ల్చిన విశిఖాసనంబు లవలీల నరేంద్రుఁడు రూపుమాపుడున్. 204

ఉ. అన్యధనుర్గ్రహము రయంబునఁ బూని ఖరాసురుండు రా
జన్యుని పేరురమ్మునఁ బృషత్కవరమ్ములు దూర్చి నగ్నశం
దైన్యము నొందఁజేసెదను దారుణకర్ముఁడ నేనటన్న న
మ్మాన్యుఁడు రాముఁ డుగ్రతరమార్గణవారము నించె మేనునన్. 205

వ. అంతియు. 206

క. మాయావి ఖరుఁడు బహువిధ, మాయలు గావింప దైత్యమాయాఘ్నులస
ద్వాయుశరములు రఘుప్రచురఘు, నాయకుఁ డాతని శరాసనంబున నకిసెన్. 207

క. మండితదీర్ఘకిరీటిన, ఖండించిన రాముఁగాంచి ఘనభయదగదా
దండము చేసి నతనిపై, దండుఁ దరం డొండువిల్లు ధరియించుగదన్. 208

ఉ. సారథిఁ గూల్చి రథ్యముల సారథికన్నను మున్న కూల్చి ర
ఘూపతి యన్నిటిఁ దొల్తఁ గూల్చి యనంతరంబునం
గ్రూరతఁ జక్రరక్షకులఁ గూల్చి శిరంబులఁ దటిత్తమ స్త్రముల్
భోరన రక్తపూరములు పొర్లఁగ నడిచె ధరణిఁ దొల్లనేసెఁ గా. 209

వ. వేల్పులు విరులవానలు గురియుచుండ దివ్యరథంబున. 210

గీ. ఖరుని దునుమాడి యుద్ధసంగతిని నోడి, పాతిపోయెడు నక్కాంక్షఁ బతుని నీడి
మునులు గొనియాడ చుట్టిరా మోదమంది, రఘుజనహితుండంతఁ దన ప్రియానుజులఁ గూడి.

గీ. కదిసి ఖరదూషణాది రాక్షసులఁ దునిమి, యాశ్రమమునకు వచ్చుచుండునై యట్లు వచ్చి
భార్యయును దమ్ముఁడును దన్ను బ్రస్తుతింప, మునులు దీవింపఁ బర్ణశాలను వసించె. 212

వ. తదనంతరంబున. 213

ఆ. కంపితాంగుఁడై యకంపనుఁ డంతటఁ, బ్రాణభీతివట్లు పాఱి లంక
సొచ్చి యందుఁ గనియె సోత్కంఠు ముదిసుహృ, ద్బాంధవోపకంఠుఁ బఙ్క్తికంఠు 214

వ. కని సవినయంబుగా నతని కిట్లనియె. 215

చ. మునిజనవైరి శూర్పణఖ ముక్కును జెవ్వులు కర్ణయుగ్మము
న్నట ఖరదూషణాదుల సమస్త నిశాచర సైన్యయుక్తుల
న్మనుజుఁ డొకండు కేళిఁ దునుమాడి సతీసహాయు ల్పాదింపఁగా
ననమున నున్నవాఁడు మునివర్గము సేవలు సేయుచుండఁగన్. 216

క. అని రాముని వృత్తాంతము, వినిపించెను నంతలోన వినువీథి మహా
ధ్వని నేడ్చుచు శూర్పణఖాం, గన రావణుఁ జేరి శోకగద్గద యగుచున్. 217

ఆ. మనుజులిరువు రొక్క ముగుదతోఁ జనుదెంచి, బ్రహ్మచారులగుచుఁ బంచవటికి
నరుగుదెంచి యచట ననఘ నీ చెల్లెలఁ, దపోభిలాషఁ జంపు హారమొనర్చి. 218

క. వానిమ్మతిఁ జింతించెను, దాని న్నడుమెట్టి క్రుంకెతగకలవాలా
న్నా శితధార నొక్కటఁ, బానా సాకర్ణధారణము సేయుటయున్. 209

క. అలిగి జనస్థానంబునఁ, గలిగిన పదునాల్గువేల ఘనరాక్షసులం
గలహమునకు నడిపించుచు, నలరె ఖరుఁడు దూషణాది వీరసహితుఁడై. 220

వ. అదలి కదనంబునకుఁ గదియించుటయును. 221

ఉ. ఎక్కుడఁ జూచి యుదమి యానినఁ బైకొని ధైర్యకోటిచే
రుక్కునఁ ముట్టుముట్టిన మహోగ్రధనుర్వ్యతిమార్గణావలిం
జెక్కులు సేసె నేమని వచించెద రాముబలం బకంపనుం
డొక్కఁడు దక్క సైన్యమున కుగ్రకదంబకవహ్ని కీలలన్. 222

క కలభంబులంబోలె బ్రమసి కడి గావుక. 223

ఆ. వారిసంహరించి వారిద్రోవ వచ్చు, వారిజాక్షి నీవు వలచి తెచ్చి
హృదయమునఁ గ్రుచ్చి కృతకృత్యత నొందవ, యోని నీబలంబు వృథయె కాదె. 224

క. అనితరవృత్తాంతంబు సవిస్తరంబుగా నెఱింగించి కొండికయు సద్గుణశీలమాజ సూతన
తనూవిలసనంబుఁ గొంత కటుపలుప దలంచి యిట్లనిరి. 225

సీతావర్ణన.

గీ. శశివదనముఖసౌందర్యమునకు నేమొ సృజించె, బాలశశిబింబ మది సరిపడక యేమొ
పద్మము గ్రహించె నది యాపువ్వుపాటనేమొ, యద్దమును దిద్దె వేఁడుపుఁ బెద్ద పెద్ద. 226

ఉ. చంచలనేత్రకన్నవకు సాత్రియునవ్వుసు సారసాళి నీ
రచు కుచద్వయాస్యయుగ నంబుజసూతికిఁ దెల్పుఁడంచు రా
యంచలపాదపద్మముల నంటు సరోజము లైనఁ దీరునే
సంచితపంకలగ్నమగు జన్మముగల్గిన వానిపంతముల్. 227

చ. ప్రకటితమౌ రత్నగర్భసుకరందము గ్రోలి యుండ నంగట
న్నాలుగునాసకంఠఫలిసౌంపున నొప్పెసు వజ్రపుష్పరి
తిఁ బరఁగినంచు భ్రమగతిఁ గదుఁ బాహుమఁ జేసు త్రిం
చుచు హేమలబంభరంబులు శోభిలు సక్రమనకాంగి యుంగుళుల్. 228

గీ. కంఠము విరాజమానసత్కటిక ఖగము శైలములనెడు ముత్తియపుఁబ్రజిప్పలంపులోని
దంతములు ముత్తికములుగాఁ దనరుఁ బోలుఁ, గాంతలావణ్యపూర్ణసాగరమునందు 229

సీ. భూతిసన్నిభంబు నొందక భూమి వికారాగ్ని నీరుగాఁ ద్రాఁగవలదె
మిసిమిబింబంబు పమియింపఁగా నేరక, కడుఁ బండి బ్రద్దలు గాఁగవలదె
కాంచనంబు సమంబుఁ గాంచక నేలగాఁ, మరకతపాభారంబు నాశకలదె
శల్యాకారంబు సరకుగొందక సా, దరిగిపోవుముగడ్డి గఱచవలదె

గీ దినుసు గాలేక బిసములు తేలిమాలె, రాక డాగంగవలదె కర్దమమునందుఁ
దరుణి వృషభనుచ్ఛాయకు ధగనునకును, బరిమళమునకుఁ గురులకు బాహులకును.

ఉ. నాకు వశంబుగాదు సతి నాభిసుతి ఘనగ నైనఁ దెల్పని
న్నాకమిటుచు దైర్యమున నాథ వచింపఁగ నమ్ము హెచ్చువ
ల్లిక్తముకాంతియున్న నటు మీఁదఁ దనర్చెడు రోమరాజియు
బ్రాకటకృష్ణసర్పసరి గమ్యత నందుదయించి నేత్రికిన్. 231

మ. జలజాక్షీస్తనయుగ్మజయ్యముకుసైపక స్పర్శ స్వామి శేషుకో
కిలము భత్యములయ్యె శేఁటిగుమ్ముల లంఘిద్వేమశిం దచ్చకం

బులు భక్షించియుం నీకుగాక తపస్వి రాగదు స్వామిరాయె
తలమోపన్యాంచె స్వాచారముసం బత్రి శ్రేణియుం డొల్లంగ 231

చ. కరంటనరాయ వాపెరు చక్రముకరిత నెసంగంగోరి జ
క్క్రకరవ రాత్రుల దమకుం గల్గ వియోగము నాత్మనెంచి యా
పవలున నూహచేసికొని బంధము వేసికొనంగ నేము చం
చువుల బిసాంకురంబులు నసా పుగంటియంటం దంతుసంతతుల్. 232

గీ. తారలను గేరుగోరుల తీరు నాగ, సౌరు సంపెంగ మొగ్గలు నూరుగాయ దాయ
చివులు శ్రీకారములతోడఁ జెలిమిఁగోరు, నేలపదికాఱు గాలి కీరులేరు. 233

ఉ. చెప్పక తప్ప దప్పడంతి చెల్వు నుతింప సహస్రజిహ్వను
త్మెప్పునఁ దాల్చి పన్నతికి మించుట యుణ్ణ ద్విసహస్రజిహ్వక
ల్గొప్పడఁ గొంది యుం దనుజిసొంపు నుతింప నశంబు గాక తా
నప్పు డధోజగత్పతియుఁ డయ్యె ఫణిప్రభుఁడు మాటలేత్తికిణ. 234

గీ. పెసరకాయలు ప్రేనులు పెదవి చెఱసు, గసుయి పిక్కలు కలమగర్భములు నూవుఁ
బూవునాసిక వరిసల్లుఁ బొల్చుమధ్య, మవనిజను సస్యముల యవయవము లయ్యె.

సీ. దాడిమీబీజసంతతులు దంతములుగా, సంపెంగపూవు నాసాగ్రముగను
బొండుమల్లెలు పూవు పుప్పొడి గాఁగ, దలిరుటాకులు కరద్వయముగఁ గాఁగ
బిబ్బిప్రాంతము నెలకీవ యొడలు గాఁగ, పగసల కుచములు చనులు గాఁగ
నరంటికంబములు చక్రని పెందొడలు గాఁగ, గువ్వ తెల్లని జిఱునవ్వు గాఁగ

గీ. బింబ మధరంబుగా మరువంబుసౌరభంబు గాఁగ శిరీష మంగ బు మూర్త
వంబుగా వశిక్షిక రూపంబుఁ దాల్చె, నగఁ నగుఁగాతి గౌప్రభాత యువనిజాత
వ వతి యూను 237

సీ. ముడిత కగబుల ప్రేమాకుల నాటెన, రవి యురిసి చేను గ్లు గాఁగ
గొమ్మ ప్రాణేశు శారమ్మని పిలిచినఁ, గొల్లు సంపుగాఁ గొంపరుమిగుల
వాలక్షిగ్గాల మేలాలతామల ప్రాలి, కుంకుమ బంధ ప్రమను గాఁగ
భాసుర ధగధింబ పద్మాన సర్వాగ, వనవెల్ల బాగాని నవ్వు గాఁగ

గీ. నలివపల్లవములు పంకటామదుటుయుఁ, దనికలుక చందు పులునిక్కు తనవి పలిత
పల్లవంబుల రీతి బట్టుకొలుప, వంగన యాకాలమధుయాన మాకహించు. 238

తే. నలినదళనేత్ర వంక యానంబు గాంచి, వనరి తలలూచి ముఖములు ముణుచు నగరు
లాస్యములు శేవుతింప రాయంచకగుప్పు, వెల్లనై యుండు నెప్డు సుర్విసురారి. 239

క. వెన్నెల యనఁగ నగు నటకీ, వెన్నెలవగుఁ గప్పుఁగొప్పు వెల్గరయొప్పుం
దివ్వెలఁ దెగడు పిఱుఁదులు నఁ, వెన్నెలతిక యొప్పుఁగాక యున్నల నగునే. 210

సీ. కర రాత్రులందు జక్కవలఁ బాపినయట్టు, పసిఁడికి దాఁగ గూర్చినయవసడి
పవలు వికసనముఁ దోఁచకీంచి సంతు, చివురుల నిప్పుఁగఁ జేసినసడి
నెల నొంటిరుగా నిలువనీయనిరవ్వ, లే మూండ్ల నసటుఁ గూల్చినకొలంత
వెన్నెలఁ జక్కల వెలుఁగనీని యగడా, తిరుకతిన్నెల నెగయించురోయి

గీ. పాపికొనఁబోలు నిఁతిరుగుబ్బలను మేను, గ్రన్నదనఁ గేలుఁదోయిఁ జొక్కంపుఁబ్రేమా
యు బమ్ములును గోరులును నిద్దపుంబిఱుఁదులు, దగనొనర్పఁగఁ జాలి నెత్తమ్మి నూలి.

క శయమా పరిస్ఫుటము శ్రీ, శయమా లసదలికులాతిశయమా కుచితే
శయమా జన నాభిజలా, శయమా పతి కీకులేమి సరి సంశయమా. 242

వ. అని యివ్విధంబున సీతాసతీసౌందర్యంబు సంక్షేపరూపంబున. 243

క. నీచచరిత యగు నారజి, నీ చరిత తెల్పుటయుఁ దగవిని మన నలరఁగా
నాచెవఁ ద్రిలోకస్తుండా, లోచనఁ గావించెఁ బద్మలోచనఁ బట్టన్. 244

గీ. రమణిఁ దేనిల్లు లూహించి రాముఁ దలఁపు, రాదులనరాదులను బట్టి కాన నుక్క
దంచె నమమాట నిజమ్మానయుఁ గలఁప, గపటమానసుఁ దగునకకఁరుఁ దఁత

క. ఏచినవిరహానలమున, దోఁచక నొక్కఁడును వెదలి ద్రోచినతాల్మి
స్త్రీ చననొంబుఁ దగుమ్మ, రీమం దనపూర్వమంత్రి బుధభయదకరున్. 246

వ. చూచి మనోభీష్టంబు లెఱుంగు సమస్తంబు నెఱింగించి లోకవిద్రావణుం డగు
రావణుం డిట్లనియె. 247

ఉ. క్రొంచక మాయలేడి వయి గొబ్బున రాముని లక్ష్మణుం దొలం
గించుము పగ్గలంబు నొకించుకి దూరము నంతలోనఁ బె
న్వంచన రాము డేవిఁ గానివచ్చెని మెచ్చిర నప్రతాప మ
గ్గించెద నెల్లవారలును సఖ్యాగ్నీ జటుసేయు మింపునన్. 248

చ. అనవుడు దీని కియ్యకొన కడ్డము పల్కనఁ బ్రాణగొడ్డపుం
బని యగు పీఁచేత నొడఁబడ్డ నరేంద్రుని దొడ్డ నాగసం
బునిగుడు మీఁదబడ్డ శరము న్మడిఁబడ్డ శిరంబు వోవునే
యని యడఁబడ్డ పల్కుఁ గియ నాతని కిట్లనియె న్నయంబునన్. 249

ఉ. దీపము గాంచి ప్రేమఁగదిసి బలుకించి సరించినపుర్యభంగి ను
ద్దీపితవిక్రమాధ్యుని సలీహారణంబునఁ బావురమ్ముఁ గా

దీపని రాఘవేంద్రునిపయి న్మ్రన మేగుట మీలు ద్రొవ్వి దా
మేఘన నేత్రిగట్టుపయి కెక్కినయట్లుగ దా తలంపఁగన్. 250

ఆ. చిన్ననాఁ డతఁడు నన్నలుంగున నెత్తి, నూఱుయోజనములు వాఱి దవ్వు
జలధివిసరివైవ వెలలిరిఁ జావక, నతనిదివ్యలీల లద్భుతములు. 251

క. శైశవమున నతఁడు ధనుః, కౌశలి తాటకం డీయుత విఖండనఁ జేసెం
గౌశికునాజ్ఞ సుబాహుఁ, గౌశికనిర్మత్స్యతాటక న్మృతు గాఁగన్. 252

క. అని రాముని బలమెఱిఁగి, చిన నారఁడు వినక కినుకఁ జెందుట మదిలోఁ
గని మారీచుఁడు శ్రీరామునిచేఁ జచ్చుటయ పరమమోక్షం బనుచున్. 253

ఉ. క్రూరుఁడు తాటకాత్మజుఁడు కోమలకైతవకృష్ణసారసా
కారత నెంతయు న్సొబగుగం దనరె న్వెలిచుక్కచాలుచే
ధారుణిసంచరింపఁగ సుధాకరలాంఛనమైనయుత్తి త
చ్చారుసుధాసుబిందువిలసద్వపువొప్పఁగ వచ్చెనోచనన్. 254

క. అంగము బంగారముఁ గ, న్నుంగవ పృథునీలతరమణులుఁ బాదవకుసు
చ్ఛృగములుఁ గుఱుచవాలము, నుఁగల్గి కురంగమై వనోవేగమునన్. 255

ఉ. రాముఁడు లక్ష్మణుండును ధరాసుతయుం దలిరాకుత్రింటఁ జే
తోముద మొప్ప నుండి తిరదూరమున బఠిఫుల్లమల్లికా
క్రామితగుల్మమధ్యలతికాప్పృథుభాసితపుష్పడోలికా
ప్రామణినీలభాకలితబంభరనాదము లాలకించుచున్. 256

క. ఉన్నెడ వారుముఖ్యరు, మున్నెడమ నేగి జివ్వాకర్ద్దుముగునో కా
కున్నాఁడని చూచుగతి నన, లన్నాలుక సాఁచి తినుచు లఘున మొప్పన్. 257

వ. కురంగంబు కుఱంగటమెలంగుటఁ గనుఁగొని కురంగలోచనయగుసీతాంగన రాముని
కరాంగుళిఁ బట్టికొని. 258

చ. కనుఁగొను మితచక్కనిమృగంబు జనించుట యద్భుతంబు నా
మనమున దీనిఁ బెంచుటకు మక్కువ మిక్కుటమయ్యెఁ బట్టితె
మ్మనుపుముఁ దత్పరిగ్రహసమాహితవత్తగఁ దైకడంగ గా
మ వరవరేణ్యుఁ డంగనలమాటలకుం బతు లుత్సహింపరే. 259

వ. ఉత్సహించి సౌమిత్రి నాలోకించి. 260

క. ఈ తచ్చెకుసారంగము, నేవిధమున నైనఁ బట్టి యిచ్చుటకు న్నే
వేఁచెచ్చెదునంతదనుక, మీరందెను గాచియుండుమీ నీవనుచున్. 261

చ. కపటమృగాకృతిన్ జనులఁ గాతురువెట్టఁ దలంచి మానవా
ధిప దనుజాధమాధములు ద్రిమ్మరుచుందురు కాననంబులన్
న్యపకరణీయ లావిధము వాఁడె యిదం డిది మాయలేడి, కా
దిపుడు చనన్ రఘూత్తమ మదీయవచస్సరణిం గ్రహింపుమా. 262

వ. అని పలికి వెండియు. 263

క. ఈకసురతి నీవ సుమతి, వీవెలుఁగని దోకట్రిగలుగునే మారీచుం
డీవచ్చెను రాజీవ, యీ వచ్చెడుగు వెన వెంట నేగంకగునే. 264

క. హితమతి నీగతి నతిమా, నితదివ్యజ్ఞానబోధనిధి లక్ష్మణుఁ డం
చితముగఁ దెలిపిన మాయా, వృతుఁ డా రాఘవుఁడు సర్వవిదుఁ డిట్లనియెన్. 265

క. ఇది నిక్కపుసారంగపుఁ, గొదమ యయిన వేగఁ బట్టికొని వచ్చెదఁ గా
కది మాయలేడియేనిం, బ్రదరంబుల దానియురము ప్రక్కలు సేతున్. 266

క. వదలక భక్తి వెయి న్నిర్వదిసెన గాచికొనియుండు వాతాయవుఁ దె
చ్చెదనని యుటజంబుఁ దన, ముదిత నసిచి రాఘవుం డమోఘాంబకుఁడై. 267

ఉ. అజినమారకుఁ డనఁ జుండంటకము ద్రరియించి పర్ణశా
లాజిరవర్తి గాంగఁ దనయంగము పొంగ నరేంద్రుఁ డేగ ఘో
రాజినయోనిఁ బట్టుటకు ట్టియెదఁ గగనంబు మాసె ఘో
రాజినయో నిశాచరులయన్వయ మీగతి మాయనోయనన్. 268

క. వతియిడ నగ దక్కసమున, వెఱవక నగ్గలి ప్రధానవృషభుఁడు గనియెం
దెఱకదు మంత్రిలు గ, పెఱయుచు నిహరించునట్టివ్యాఘ్రము సరగన్. 269

వ. అవలోకించి. 270

క. ఉంచుకరము నద్దు సేయక, వంచనకాయంబుతోడ నసురేశుఁడు దాఁ
బొంచి చని పట్టఁబోఁ గుప్పించెనగసి మాయలేడి వెదరినకరణిన్. 271

ఉ. ముఖ మెగయించిచూచుఁ దృణముం దగమూర్కొను మస్తకంబు గోఁ
కు ఖురపుటంబులం బ్బ్యభునికుంజముల నొడిఁ దూటి దాఁగు నా
ముఖ న మొప్పఁజేయుఁ బలుగొమ్ముల నిట్టటుఁ గొట్టుఁ బొట్టితోఁ
క ఖురకరోన్నయాండు సరగం దనుఁ బట్టఁదలంచి వెంబడిన్. 272

చ. రఘుకులవార్ధిచంద్రుఁడు కురంగముఁ బట్టఁగ నెయ్యిం న్నో
జవముఁ బట్టలుం బొదలు జంగుసఁ దాఁటుచు బాలు లేడియుం
దివిరి దూపవృత్తుసవితంబుల రాముఁడు దేరనిల్చు
జవమతిట్లు నాలుకను సాఁచి వగర్చుచు నిల్చు నిట్టియున్. 273

క. సారంగధరుఁడు మున్నిటు, సారంగము వెనుదవిలి చందంబున నా
సారంగసదృశదృష్టిన్, సారంగము వెనుక రామచంద్రుఁ డరుగుచున్. 274

చ. శిరమున మేను నన్నలుచిక్కఁగఁ జేర్చికొను న్నతాగ్రహా
శిరములఁ బొంది పొంచినను దారికి నడ్డము వోయి దట్టపుం
దరువుల మాటునన్ నిలుచుఁ దగ్గఱి తృణముష్టిఁ జూపు భూ
వరకులనాథుఁ డాహరణకర్మముఁ బట్టునపాయశాలియై. 275

వ. అత్యవసరంబున. 276

గీ. తృణము గఱచుట వంచలస్థితి గనుట, భయము నొందుట వెన్నిచ్చి పాఱుటయును
జూడఁగా నప్పు డమ్మాయలేడి సమరభారమున బోడి పాఱెడిపందవోలె. 277

వ. మఱియును. 278

సీ. దాఁటుచోఁ బూర్వపాదద్వంద్వ మొక్కఁడఁ, గదియించు టంజక్రమముగాఁగ
వలఁబాఱుచోఁ ఖురంబులు నెఱితలఁబడి, మ్రొగ్గుట యొప్పగు మ్రొక్కఁగాఁగ
నుఱికిక్రమమున నుతగక వెడలు నిద్రాఘ్రాణకంబు పాద్యంబుగాఁగ
దినునెడ రాలి తృణలేశ మతిపవిత్ర మ్మగుదర్భసమ్మగాఁగ
గీ. జేరి యెదురేఁగు టాత్మోపహారముగను, దాను నొప్పించె మాయామృగంగ మపుడు
పరమపురుషుఁడు హరిసమర్పణముగాఁగ, మత్తిఁ గోరి యొసంగెడు మునియుఁబోలె.

వ. వెండియు నక్కురంగశాబకంబు నగంబులనక నగంబులనక రయంబునం బాఱుచు మా
యావిగాన రామునిసైతఁ ద్రెక్కురాకట్లుఁ గుఱిసెడు దానిం బోలె జరవఖురపుటా
గ్రంబుల ధరణీపరాగంబు మీటుచు రాజసవంశీకృత్యం బగునట్లు పాత్రంబునం
బోలె మిట్టికెగసిపడుచు మృత్యుముఖద్వారంబునం జొరంబాఱుకరణి గుహా
ముఖంబులం దూఱుచు బ్రాణాత్యయావసరంబునం బోలె భ్రమించుచుఁ బూరుషుని
సంపదయుం బోలెఁ దంతఁ దోఁచి యదృశ్యం బగుచు దరిద్రునిం బోలె దీనాన
నంబుఁ జూపుచు సమీరంబునకుగిది నలక్షితవేగంబై గరుడనినాదంబున గర్వారాం
గభాసురంబై యాపురుషునకును గేట్రిలమార్గగామియై నగతంబున గోవ్వానిదా
నిం బోలె నసిపత్రవనంబులకుఁ దోలంగుచు ఘోరదుర్గమారణ్యమార్గంబున బహుదూ
రంబుగా నెలయించికొని చనుటయు రాఘవుండు నిజాంతర్గతంబున. 280

క. తమ్ముఁ డిడిమాయలేడి య, మ్మునిన నమ్మఁదగదని వచ్చితి మో
సమ్మయ్యె దీని నగ్గలికత్తిఁ గూల్తునని భయదకరంబాస్త్రరుఁడై. 281

ఉ. తూణములోనిబాణ మతిదుర్గమముగాఁ గొని నారిఁ గూర్చి య
క్షీణమదంబున న్నపరిసి హరుఁడు రాముఁడు తూఱనేసె ని

స్ఫూర్జితము దుర్నిరీక్షణము పరాజితశోణము సత్కృపాలయా
ఘూర్ణితము ఘోరఘోష మఘకర్మధురీణము గైతవైణమున్. 282

వ. అచ్చర బుదంబు నాటుటయు. 283

చ. స్మయరహితుండు నిర్దళితసత్త్వుఁడు నై శరలొంటిరూపు వి
స్మయముగఁ దాల్చి రాక్షసుఁడు చచ్చెనెడన్ వెస లక్ష్మణా హతో
స్మి యనుచుఁ జేరఁ బిల్చెను దానిని ముఖంబున నెత్తుగొల్లగ
వ్వ్యయుఁ డగు రామబాణహతి నాతఁడు ప్రాణము వీడె ధన్యుఁడై. 284

క. ఇత్తెరఁగున మారీచుని, గ్రొవ్వణఁచి యలుక్కయును రఘుప్రవరుఁడు పెం
దవ్వరుదెంచితి నని వెస, నవ్వనమున నాసి వచ్చు నంతట్రిలోకేశ. 285

మ. అనుజా లక్ష్మణ చేరరావె యనుదీనాలాప మారాముఁ డా
డినచందంబున దానవాత్మజుఁడు నూతించఁ బల్కుటాలించి హా
యని ధాత్రీసుత వెచ్చనూర్చి పెనదైన్యం బొక్కపుటిందాల్చెనో
యన సౌమిత్రిముఖుఁ గాంచి యిటుఁ బమ్మా యంచు భీతాత్మయై 286

క. ఓయన్న సుమిత్రాసుత, మాయన్న వనంబులోన మిగిలినదగు రా
వో యన్నఁ బలుక నేమిట్రికో యున్నాఁడు లేనిభీతిఁ గూడె మనమున్. 287

గీ. అసురవరులును సురలుఁ దన్నాఁగిరవి, భయముఁ జెందనిశూరుఁ డిప్పగిదిఁ దమ్ముఁ
డా యనుచుఁ జేఁ బిల్చెను డాయుఁ బోఁగ, దయ్య తడవేల నయ్య ప్రణ్యాయుగదయ్య

ఉ. అంజలిసేయు రాముని రయంబున నివ్వడఁ గూడఁ బోయి నా
నంజలి దీర్పుమంచు ధరణీసుత వేఁడిన లక్ష్మణుండు బ
ద్ధాంజలియై తదీయచరణంబుల మస్తము మోపి యేల భీ
తిం జలనంబు నొందఁగ సతీమణి యుండుమనుల్లసత్ప్రదా. 289

క. లలన పదునాల్గుభువనం, బుల్లభారము మోఁదఁబడిన మోయవలయుత త
ద్బల మీవు నెఱుంగమె, చలింపవల దింక రామచంద్రునికోఁ బెుటన్. 290

క. క్రించుఁ దనరంబు రాముని, వంచింపం బెట్టిఁగి దనుజవంశాధము లూ
హించి వెడమాయలను పచరించి చెడుదు రగ్గిరడి క్రిములవడువునన్. 291

వ. అనిపలికి మఱియును పదగ్రహుండు హరిణపరిగ్రహాగ్రం బగు నవసరంబున. 292

క. కదలక భక్తికిమాయి ని, కదినెను గాచికొని యుండు వారాయువుఁ బ
ట్టెదన నిమిరిగొం జెప్పుచుఁ, దదీయవచనంబు లెల్ల దాఁటుదుఁ జెప్రమా. 293

చ. అనవుడు రామచంద్రుఁడు మహోపద నొంది సహోదరా రసు
మ్మనఁ జనుద మ్మటంచుఁ గడుఁ బొమ్మఁచుఁ జీరిన నంచుఁ బోక న

స్వామిచిత్తమార్గవర్తి దయాపరిపూర్ణమనస్కుఁ గాచియుం
స్వామి ఫలమేమి యన్నను వేసంగఁ బోవఁగదె క్రమ్మొక్కెదన్. 294

క. అనుటయు నధోముఖుండగు, నను చింతాక్రాంతుఁడును విగళితాశ్రుఁడు న
త్తెఱయు త్తరయుండు నగుచా, తనిఁ గన్గొని సీత క్రోధతామ్రాస్యయై. 295

మ. ఇదెమీయన్న మహారథుండై పిలిచెఁ బొమ్మన్న యన్నఁ బోవేమి నీ
మదినూహింపఁ దొలఁ గాక కాన నొగుల న్మాతోడ నేతేరఁ బూ
ర్ణదయామూర్తి యౌచు నిష్ఠురము లన్యాయంబుగా లక్ష్మణు
న్ననితీరత్నము దూఱె నాడె సదసన్మార్గజ్ఞ లగా గఖులై 296

వ. ఇట్లాడి దుఃఖాతిరేకంబున. 297

క. నాచిత్తము నిను బోవుట్లకు, గోపనమే యన్న చావుఁ గోరి నను మది
న్వేచితివిగు టెఱుఁగుజెత్తిఁగితి, నీచ సుమిత్రాసుత దురాత్మ నిహతవివేకా. 298

క. వాటు బడునన్నకుట్టుజ, వాటముకడ నిలువ నీకు వల దవ్వుకు -
మ్మాటలు తలపోసినవుంబున, కేఁటెలపోటు లయి నాటె నిట్లనిపలికెన్. 299

ఉ. ఆరఘురాముఁ డాత్రిదశుఁ డక్కట యెవ్వఁడు ముగ్రగాత్ముని
క్రూరము నిన్నుఁ బాసి చనఁగూడదు నాకని యొత్తి చెప్పని
వ్వారణ శుష్కశోకముల ఘుం బనిమాడ పల్కె డిట్లు నీ
వాఁ ... వత్సవత్సకమస్థితి గామిఁ దెలుంగుఁ గొంటు నే 300

క. అని పలికి రామచంద్రుఁడు, చనినపథముఁ బట్టి చనియె సౌమిత్రియు నా
ప్పని వ్వాదముంబు రావణుఁ, డనుకూలంబై సమయ మని ముద మొదవన్. 301

క. అన్యాయుఁడు ఖలుఁడు విఫలితాన్యాయుఁడు ఘోరరూపుఁ డెంతటు మాయా
సన్న్యాసి యయ్యె నాత్మ, జన్నిసతిఁ బట్టు దుర్వ్యాపారము లోడన్. 302

సీ. ఇట్లు కన్యాంగియై తనువెల్లఁబూది, వ్రాఁతెఁ దండకొం నొక జలపూర్ణకలశ
మమర ధరియించి హరహరా యనుచు వచ్చి, పర్ణశాలకుఁ గడుసమీపమున నిలిచి.

క. దేహిభవాగుఁ దాతఁగాన్నై, దేహి భరితవినయుఁ గాంచి దేవి భిక్షాం
దేహి యనుడు గానకి సఁ, దేహింపక యెదురువోయి ధృతిదళ్త్రత్తన్. 304

వ. అర్ఘ్యపాద్యంబు లొసంగి నిర్భ్రాంతయై యిట్లనియె. 305

ఉ. ఇంచుక విశ్రమింపుఁడు యతీశ్వర మాపతి వచ్చి మిమ్ముఁ బూ
జించు నతండు పొన్నుఁ డలిజీక ఫలాలున నింకు వచ్చి వ
ర్తించి కానిఁ బట్టికొని తెమ్మని వేడుకమీఱ నేను బ్రా
ర్థించినఁ దన్నిమిత్తమున దివ్యధనుర్ధరుఁడై సహోదరున్. 306

క. పుత్త్రసమేత సుమిత్రా, పుత్త్రక సమేతు సుగుణభూషణు ఘను న
స్మత్త్రాణపరాయణుఁడై, ధాత్రీపతి గాంచి పెట్టి దాఁచిపిలుచుండెన్. 307

సీ. అరిగి తడవయ్యె హా లక్ష్మణా యటంచు, దైన్యమునఁ జీరె నాథనితమ్ము నరుఁడు
జరిగిఁ గనఁబోయె నుబ్బుచు జానకి నొంటి, నున్న దానిఁ బరివ్రాజకోత్తముండై.

వ. అని చెప్పి. 309

క. మిళితాత్మ వసుధ నేలిన దశరథుకోడలను రామధరణీపతి భార్యన్
దళితదిశల స్వకీర్తుం బగు, మిథిలేశుని జనకునాత్మజ ననినన్. 310

క. అరివా నీ వాకుచన, శ్రుతివాక్యంబులకు నాఁకుప్పనకు మలరె నీ
కతి వానల వెంటల నీ, మతివామాంగంబు వకొట కాపన యయ్యెన్. 311

చ. నెలఁ బురుడించు నీ మొగము మహనీయతరం బగుచున్న దోయి నె
న్నెలవడఁ దాఁకు దేహము నణీతరం బగుమధ్యభాగముం
గలుగఁగఁ జేసి భాగ్యనిధి గాంచె నౌనన్వక నిన్నుఁ జేకను
న్నెలతఁగఁ జేసె నేయఁగ నేర్తు విధాత్రుఁడు దుర్విదగ్ధుఁడై. 312

క. నవనీరజగంధిపి కనా, ననని గజగంధి వకుట మాన్యాయము దే
వవిలాసినీకదంబము, నవధీన సేయఁజాలునందను గలుగన్. 313

సీ. అని నతిరయ ఘృద్ధాత్ముఁ డయ్యవనిజాత, దర్పముఁ జేసి నిసుసౌందర్యమునకు
సర్వభువనంబు నేలె సార్వభౌము, పత్ని వగు పెంపుయును తెల్ప పక్కఁగంధి 314

చ. అనుటయు వానిఁ గాంచి వినయంబు లోకయించుక లేక సీత న
న్నమునచరితరీతి నెలవి పడి చూడెదు దుష్టనికృష్టపద్ధతిన్
మనము న న్నులాంగనలు మాఁక సన్నుతి సేతు రిట్లు న
చ్చునె బరికించిచూడఁ బరిశుద్ధుఁ నోటు నశుద్ధవాక్యముల్. 315

క. నానాథు శౌర్య వఁడిత, నానాధుని కార్య నీవనాథుని గా హీ
నా నాతోఁ బల్కెడు తగు, నా నానాలోక వాళివముఁ గోరి కటా. 316

క. పితృనాతి బుకముఁ ద్రుణ, త్రిమాత్రముఁ గాఁ దలంచి భవదఘనవన
స్థితి కోర్చెఁ గాక లోక, త్రితయము నేలంగ వలఁతి ద్రుషభుజశక్తిన్. 317

వ. అనిన నయ్యతివ్యాజపరివ్రాజకుం డయ్యవనిజ కిట్లనియె. 318

క. నిన్నును నీనాథుం గనఁ, నెన్నఁడో నేను గాని నిక్క రేశ్వరుఁ జెలసా
ల న్నిలిపి రాక్షసులచే, నన్నుతిఁ గనియట్టి నన్నుఁ జల్పింప దగునా. 319

ఉ. నీ విటు విన్న సీత మహనీయుఁడు తాత పులస్త్యుఁ డప్ప వి
శ్వావసుఁ డన్న యక్షపతి వానిజయించి తదీయపుష్పక

శ్రీవిభవంబు లెల్లఁ గొని జీవముతోడుతఁ బోవనిచ్చితి
రావణనాయకుండ భయదరాక్షసనాయకుఁడ లంక నేలుముగా. 320

క. లోకములెల్ల జయించియు, లోకభయదరౌద్రమునఁ దలోదరి భవనా
లోకమ్ములఁ జిక్కితి నకట, నైకొను మిష్టోపభోగముల వడ రూటముగా. 321

వ. అని వెండియు. 322

ఉ. ప్రాయముకల్మి నిండుపసఁగీ రాక్షసనాథుఁడ వైన నాకు భీ
ప్రాయముఁ దీర్పుమా యనుచు రావణుఁ డాడిన నాథుఁడుం దృణ
ప్రాయముగాఁగఁ జూచి నృపభామిని జానకి పల్కె ఛద్మవి
ప్రాయముఁ జూడ నీకు మదిఁ బట్టెనె నెమ్మదియుండ కీడగున్. 323

ఉ. సారపుబ్రహ్మవంశమున జన్మము నొందితివంట్రి నీవు నా
చారపుమాటలాడుట యసంగతమేను పతివ్రతన్ వృథా
నీరయిపోఁ దలంచితివి నిశ్చయ మింతకు నిన్ను నాతత
క్రూరము లాఘూర్ణతమునిరోపము లిప్పుడు రూపుమాపవే. 324

గీ. రామలక్ష్మణు లిద్దోటు లేమి చెతి గి,వచ్చుటన్ తెల్లమయ్యె నీవారి విజిత
విక్రమము నీకు సత్కీర్తి విశదమయ్యె, నిన్ను నన్ను జయించితిన్న నిన్ను. 325

క. చెడుగ చెడుకాలమైనన్, వెడఁగునుడులు లాడెదిట్లు వేయేటికి నీ
వెడఁగలిగి పొమ్ము నృపుఁడు, మ్యుదయం జనుదెకమున్న యెమ్మెకైనన్. 326

చ. అనవుడు నంగజాతశరానలతాపవిభిన్నచిత్తుఁ డై
ఘనజడశాంతి వేగమ భరద్వచనామృతవృష్టిఁ దేల్పుము
న్నను మఱణంబు నీకత, నాకగు నిశ్చయ మంత నన్నఁబో
లి మగవారలెన్నుదురు లేమిఁ గాంతలు దంతి నొందఁగన్ 327

క. గోభూభుజులు జయిస్థిత,భూభృత్కులచలెల్ల వసి పొందుదురు నరు
గోభూధునాక్రోపహుఁడ, నీభాగ్యము గాదె పోలఁతి నిన్ను దలంచితిని. 328

ఉ. ఎక్కడి రాముఁ డింక నరఁ డెక్కడ కెక్కడవచ్చె నావలి
నెక్కడవో యనో యనుజుఁ డెక్కడవో యనో గాక పాలివే
నెక్కడ ప్రేమంబెనో వృథాము లెక్కడ ప్రేమిఁగనో వారిపోవ నీ
కెక్కడి ప్రేమ రమ్మన మేలుద మిద్దఱము ప్రియంబునన్. 329

సీ. అప్సరోవనితల నవధీరణము సేయు, రాక్షసాంగనలు పోవత్తు లాసంగ
క్రీడాభవనవుద్యకేళిరవిమలని,శ్చలతీర్థినణిపీఠికలు వెలుఁగ

ఘనశైత్యకారకఘనసారమిశ్రిత,పృథులచందనచర్చ హృదయ మలర
నక్షత్రతతిపథవర్ణోత్పలకల్పిత, పరిమళాగరుధూపములు మలయ
గీ. మెచ్చి బలమున నేఁ జెఱదెచ్చినట్టి, యవరకాంతలు తనునాడికములు సేయ
బాల కైలాసమును తమోపత్రముగను, జేసి యాడెను దశకంఠుఁ డేరఁడగదె. 330
వ. అనిపలికి యాతుఁడాడు. 331
క. తరుణఘనంఘనబద్ధాఘృణ,తతిగర్జాతులు బెడిదంపు నిడు
ప్రకటితక్షీరపు మనుము విం,తలరికరములు దిశిశిరములు సువాక్యపతి యాట. 332
గీ. మెఱయు నూడలు గలవట్రితెఱఁగుఁ దోఁప, నెదుర నిల్చిన జానకి హృదయ మదర
గేలిసేయును నిటుకు మాయామృగంబు, జేల చను దెంచెఁ బొమ్మంచి నేల విభుని.
వ. అని తలంచి నిరుత్తర యారేకఁ బూన. 334
క. ధరణీసుత ధరణింబడి, పరమం బగుమూర్ఛ మునుఁగఁ బట్టుకొని సతి
దర్భ బున నిడికొని సుశ్యుఁడై రావణుఁడు పోవఁ దదవసరమునన్. 335
సీ. ఇచ్చుక తేజమూరి మొగమెత్తి దిశ లవలోకించి తన్నాన
కొల్లంచుక ఖిన్నతఁ గానియేగను రానాయకు ప్రతి
క్షించి కరఁబు బెగ్గడిలి చిత్తము తత్తఱపడి సీత దుః
ఖించెఁ దవీక శోక మెతిఁగింపఁగ బ్రహ్మకునైనఁ దీఱు నే. 336
వ. దుఃఖించుచుఁ దనమనంబున. 337
క. పుణ్యరతిమణిదిమాట లఁగణ్యములు గణింపనైతిఁ గల్గనె ఘోరా
రణ్యమున నిటు నాకు శ, రణ్యమనుచుఁ జింతమిగుల రామునఁ దలఁచుచున్. 338
క. క్రోధాత్ముండై తొల్లిపి,రాఘుం డెత్తికొనిపోవ రక్షించితి ర
హ్వాధయుఁడపి యిప్పుడు రఘు,నాథ కృప ప్రాప విడేమి నను దెలఁచు దలఁగన్. 339
ఉ. వే యనుజన్ముఁ గూడి రఘువీర దురాత్ముడు వీనిఁ ద్రుంపరా
వే యను లక్ష్మణా కను విదేహసుతాన్వితఁ నన్నుఁ గొన్నియ
వ్యాజమును లాడి తత్సలము నందితి నిప్పుడె యన్నుఁ గోడిసే
వే యను వీనిఁ బట్టి పడవేయను వేయు నేల ప్రముక్కుదన్. 340
క. రావణుఁడు నన్నుఁ జెఱఁగొని, పోవుచు నన్నాఁడు వీనిఁ బోకార్చి నమం
గారఁగ నిమ్యూడ రఘువర, వేవచ్చినఁగాక కీర్తి విశలత గాదే. 341
వ. అని మతిమాననేకవిధంబులం బలవించుచు. 342
చ. ఎక్కడఁ జొత్తు నేటి తెరు విప్పుడిది క్కడ నేమిబుద్ధి న
న్నిక్కడ నాత్ముఁ డెత్తికొని యేగను నిప్పుడె ముట్టుపట్టి మ

త్రైక్యానవీనికంఠముల నెంతయు మేదినిఁ గూలఁద్రాఁచి నక్
జక్కగఁ బ్రోవరయ్య సురసాధ్యవిద్యాధరకిన్నరోత్తముల్. 343

క. పరమపతివ్రత సీత, స్వరగుణఁ గొనిపోవు రాక్షసాధముని వీరం
దెరువున నాఁగరు మీకుం, దరుగుల్మలతాదులార దయలేమిఁ గటా. 344

సీ. దనుజుండు నన్నుఁ బట్టి వినువీధిఁ గొనిపోవఁ, గానరా యదియేమి గంధవాహ
కానవు నాఁగి నిద్రయోఁగర్వఁ దనివేఁడ, మాటలాడ విదేమి మ్రాఁకులార
యరసి రక్షింపుమా యమ్మ యనుచుఁ బిల్వ, తను యిట్లు శ్రాగునె వసుమతి నీకుఁ
గనలి యారని శిరఃకాంతార మేర్పడ, తరులఁ డాఁగెద వేమి దావవహ్ని
గీ. కరుణ నన్నుఁ గాచుటకు నిజకాంతమునను, రావణుని బట్టి ముంచు గోదావరి యను
వడిగఁ బాఱెడ విదియేమి జడతనొంది, యనచు బలవించు నలుదిక్కు లాలకించు.

క. అవనీజ యిట్లు పొగిలెడ, నవసరము సంచరించె గమనంబులు దా
మవనీజము లగుటఁ గలఁప, నవని స్వహాజగణ మెట్టులే విడుచునే. 346

వ. అయ్యవసరంబున. 347

మ. మఱి యాకారముఁ దాల్చి రాఘవుల నయ్యారీతిఁ దావంచనం
గొనిపోవన్ దనుజాధముం డిచట నిక్షోణీసుతం బట్టె నే
మని యానందఁ దొలంగఁద్రోతు మిఁక నాహా పచ్చిఁగాని పో
దని రామా లేమలు చేరనుం గురవకాంతంబుల్ దవాగ్నిభ్రమన్. 348

గీ. ధరణిజాక్రందనోద్గతధ్వానఘూర్ణ, మాన మృగపక్షిమండలంబు
పలుమ తెలియఁ దనగారెఁ బత్త్రికలకు మాఱు శ్రీరామునకుఁ దెల్పనోపునంగ.

సీ. కన్నె తెట్టగఁ జేసెఁ గలకంఠబృందంబు, బుసకొట్టుచును ఫణుల్ వ్యసనముఁ జిలికెఁ
గటము లదర నిల్చె గంధసింధురములు, ప్లవగజాలంబులు పండ్లు గొరికె
మొగములు చేవుతిప్పక శుకంబులు గూసె, నోలిఁ గపోతము ల్వ్యాకరించె
ఘూకము ల్గలగిలఁ గ్రుడ్లు ద్రిప్పగఁ జొచ్చెఁ, గేకిసంఘంబులు కేక లిడియె
గీ. నఖిలభూతహితుం డగు నట్టి రాము, వనిత బలవంతమునఁ జెఱ బట్టి గగన
వీథి వడిఁ గొనిపో మొదు వేళ దుష్టదనుజుఁ గన్గొని కిన్కఁ జెందినట్లుగ. 350

వ. అంత నజ్జనకనందన. 351

ఉ. ఏ మిథిలాధినాథుసుత నిద్ధయశుం డగు రామభార్యఁ బేరం
దో మునులార యక్షవిహగోత్తములార ఫణీంద్రులార దే
వా మొఱ యాలకించి దురాత్మకు వీనితల ల్వ్రాలించి పో
రే మహనీయులార మదధీశునకున్ మిమ్ముఁ గరంబు మెచ్చఁగన్. 352

క. అని ఘోరగృధ్ర మరువడిఁ, గొనిపోయెడు సర్వవనితకు స్వామి యగుచున్
జనకజ యేడ్చుటయుం దద్ధ్వని విని కరుణారసప్రధానుం డగుచున్. 353

క. నాకపతికి వెఱవక మై, నాకము రావణు నెదుర్చ నలిరేఁగుచుఁ దా
నాకడలి కడలి కడువడి, నాకపథము నను వచ్చె నని సుర లెంచన్. 354

ఉ. పాలితశాత్రవుండు సురపక్షిబలుండు జటాయు వల్లసం
పాతిసహోదరుండు ప్రభుభామిని శోకము సత్వరాను...
పాతిశయంబు సూని మహాబలు రావణు నాఁగ యున్న కం
పాలితదేహదీప్తిఁ గులపాంసను దృష్టిపథంబు నాఁగఁగన్. 355

వ. అమ్మహాబలుం డద్దురవడి 356

క. కఁటీరశమద్యను దశకంఠ విశదదేవ నీగకంఠులు మహో
త్కంఠతఁ దునిమి సమదద్వ్యపకంఠము పెనుతు గతిశక రు నెయిదిన్. 357

క. అంపు నరుఁ డాతని కి, ట్లనుఁ బులుఁగా సన్ను గెలువ గున్నె నిన్నె
ట్లున జంపు దేటివగ నీకు ననుచుఁ దలపడిఁ బోరు ఘోరగ బయ్యెన్. 358

చ. ఖగదనుజాగ్రయోత్తము లప్రతిమానబలు కామరూపు ల
త్యగణితసత్త్వ లూర్జిత యాదయు లాఘగవేదు లప్రప
న్నగమన జాళినుల్ మిథిలనాథసుతాప్రియతాపకారకుల్
దగి శాస్త్రసాధనలు దార్కొని వీఁక జటాయురావణుల్. 359

వ. ఒండొరుల నఖవిశిఖంబుల ప్రేటులాడు సమయంబు. 360

సీ. అతిగతుఁ డగురాక్షసాధ్యక్షుఁ డగ్ర,పక్షినాథ భుజురథకుఁ డయ్యె
నాత్మజాబుఁ రాక్షసాధ్యక్షుచేతఁ, బక్షినాథుఁడును విశీర్ణపక్షుఁ డయ్యె 361

ఉ. నొచ్చియు నీడఁబోవక వనోద్ధృతి రావణుఁ గాంచి వంచనం
దెచ్చితి రాఘవేశ్వరసతిన్ మగపంతము గాదు నీకుఁ బా
టచ్చు ఘోరవృత్తి గాని యిక దక్కులు సెల్లవు మన్నభావాలిం
జల్చ నోలు నిక నచు సాహసవృత్తిఁ గడంగి యాతనిన్. 362

సీ. వదనము లుపిలుకుఁగ నెదుల్ చిదమ గోరు, నెక్కి వడిఁబోరు నభము దిగిపిపాటుఁ
గ్రమ్మఁ బని శెగుఁజా పిగాఁ చివగలఁ, గూరుఁ బలుమాటు మారు నూరుకుతుఁడు.

వ. మఱియు నద్దడిఁ దద్దయు నద్దేవికిడిమిం గ్రద్దరి చుచు గ్రద్దకుఁడుఁ దెద్దయుం
బ్రొద్దు ప్రొద్దుకొలవ సోపి ముద్దియయ లర నద్దనుజుం దాఁకి పోరి పోరి పెద్దవాఁడు
గావున. 363

క. పక్షులు దనుజకరవాలక్షతులం దెగుడుఁ గడఁ జలంబతి పడితాం
బక్షిశ్రేష్ఠుఁడు పవిభగ్నక్షోణీభృత్పక్షభగముకరణిన్ ధరణిన్. 365

క. సీతం గైకొని నభమునఁ, బాతఱఁ దగురక్కసుండు పఱచెద నని దాఁ
ఖాతశిఖంబున వ్రాలెఁ, సీతం గూలుటయు నతివ ప్రిదిలె నత్యార్తిన్. 366

క. కంఠగతప్రాణవాయు నగు జటాయువు నుద్దేశించి. 367

చ. అసురవిరోధి ద్రుంచి నను నారని ప్రోవఁ దలంచి భీమవా
సమర మొనర్చి వైరిశితసాయకభగ్నగరుద్వయుండ వై
శ్రమము నివ్విధంబు ధరం బడఁ జూడఁగ నైతి నీకుఁ బు
ణ్యముఁ గలుఁ బోవఁ బాప మెఱుఁ గర్యఁగదయ్య ఖగప్రభూత్తమా. 368

గీ. అసురవరుఁడును బలుఁడు నన్యాయరుఁ డధముఁ, డై యీ దొనునని జయ మమరనొసఁగి
పరమపుణ్యాత్మ నిన్నిట్లు పడఁగఁజేసె, ధాత నిమెడఁ గడుఁ బక్షపాతి యగుచు

క. అని పతియును నన్యశరణ్య యగు నవనికన్య తమతంబునన్. 370

చ. అరయఁ బరోపకారపరుఁ డై యితఁ డిట్లెత బుణ్యలోకసు
స్థిరుఁ డగుఁగాక యంచు వగఁ జెందుధరాసుతఁ గొంచు రావణుం
డరిగె నరిత్సరోనగమహావనపావనయోగికాశ్రమో
త్కరశబరాలయాదులను దాటుచు శోకభయాకరాకృతిన్. 371

క. తటతట హృదయము వదర నొ,తట జనకజ యొక్క శైలతటమున గనియె
దిటముగ విహరించెడు మర్కటవర్యుల నివ్విధమునఁ గాంచి మెనుకన్. 372

క. పార్థివు కు వార్తకథ, నార్థం బర్థ బోసంగి యగచరులను సం
ప్రార్థన సేసెడుగతి వస్త్రార్థంబున నగలు ముడిచి యవనిన్ బడిచెన్. 373

గీ. ఎట్టకాల బుద్ధిఁ బుట్టినంతి కేగు, తాను మునుగొన్నసొమ్ముల దగఁగనెరవు
దీర్చనగల నొప్పె రాఘవుదేవి సునశిఖచిరభూషణములు దర్పగర్భ నడిన. 374

క. గము నివ్విధము దెనగ, గలు మిగులఁ శైటచెఱగునను ముడిచి వడి
న్గగచరులయొద్ద విడువఁగ, నగన యనుచు మెఱయుచును ఘనధ్వని నడియెన్. 375

వ. ఇవ్విధంబున నాత్రియుష్ట్రయు సంత్ప్రయు నగుచు క్షీపతిక్షి ప్రతిప్రకాంచనమయ
భూషణంబుల నయ్యగచరశ్రేష్ఠుం డగునప్పాకృ దనుజాపుత్రులం బనిచి సుగుప్తం
బుగ గావించె నంత. 376

సీ. మానినీఘనశిరోమణిఁ గాక రత్నకలాపకలాపము లూర్జపలితముఁ
గావించి హా నాథ రావరావే యంచు, దిగులొందుచూ వనికగపుఁ గాంచి

తనలో లోనడుగుచుఁ గలఁగుచుఁ దూపారఁ,బిగఁబుఁ జేరి యత్త్రిదశవైరి
మాయావిహారి దుర్మార్గుండు రావణుఁ, డంత సన్నద్ధుఁడై యుద్భటుఁడై
సీ. తంతవంతాలువికిఁ దెచ్చునహిన్ని యనఁగ, జలధి గని ప్రతిన్నోందుఁ సాతినూజ
సీత నకలంకఁ గొని కడు శీఘ్రముగను, లంక సకలంకఁ జేరె నిశ్శంకుఁ డగుచు. 377

వ. లంకకుం జని జనకనందనం దనయుపవనాశోకవనమధ్యంబునం బదిలపఱిచి యద్దుష్టుం డిచ్చో ధరణీపరాగపరిచ్ఛన్నశరీర నై నవయ నేల మదీయాంతఃపురప్రవేశంబుఁ గావించి స మోపభోగంబులం బొందు మనుటయు జగన్మాత యగుసీత యాట్లనియె. 378

మ. గతిదప్పక రవి సంచరించినను లోకాలోక మూటాడినం
గతి శ్రీరాముఁడె నాకు సాధ్యని జగత్కళ్యాణ నై నన్యసం
గతి కాసింటనె హంసి కాకము నెవం గామించునే ఘోర దు
ర్గతిపాలై చెడ నిట్టులాడకు నిసుం గాలంబు చేరం గటా. 379

వ అనుటయు. 380

క తను లెత్తువార మిగులం, గనలుచు రావణుఁడు బలుకుఁ గన్నెత దనుజాం
గనలార వేచియుండుం, డని జానకిఁ జూపి చనియె నంతటి నిచటన్. 381

క ఒకమృగముఁ జంపి నిజశాస్త్రాగ్రమున దగఁ దగిల్చి మోదమ్మునఁ బ
ర్ణకుటీరమునకు వచ్చెను,నకుటిలుఁ డారాముఁ డెపుడు ననుజుం గనియెన్. 382

చ. కనుఁగొని యుండె జల్లుమనఁగా శుభగానన గానలోన సీ
త నొకతె డించవచ్చితి దా మదదానవబలసమత్కారిం
బ్రదిలిద మిత్యరణ్య మిటు రానపురా దపురా పదద్వయం
బనయము సంచలించెను సుమాలసమానసమానస్థితిం. 383

ఉ. ఈమృగశాబముం జనకజేచ్ఛకునై తగఁ బట్టితెత్తు మా
యామృగమేనిఁ గూలిచి రయంబున నిప్పుడ తెత్తుఁ గా లో
నీమృగనేత్ర నేమరకు మీ వని యొంటరియై నొంటిఁ జెప్ప నా
నామృగసంతులం బగువనంబున నొక్కతె డించి వత్తురే 384

వ అని యనుంగాక. 385

చ. విను మిది మారులేడి వెనువెంటఁ జనన్వల దంచుఁ బ్రొల్లి నీ
వనపములుద్రివై తెలియ వాడిఁతి విస్మ దరణ్యభూమి సీ
త నొకతె డించవచ్చితి పదంపడి రాక్షసబాధ వొందునో
యని కలపోయనైతి నకటా వికటం బగుధారత్రిప్పునన్. 386

అనిన విని యయోధ్యాపతి సవినయంబుగా లక్ష్మణుం దన్న కిట్లనియె. 387

నీ వాడినచందంబున, నానారీజనేత్ర సీత నారసి యుండ
న్నీ వాడినచందంబున, రావే లక్ష్మణ యటంచు రాఘవుఁ డనియెన్. 388

సారసనేత్ర నన్నుఁ గని చయ్యన నవ్వుచుఁ బొమ్మటంచు వి
స్తారముగా నయో పలుక సమ్మతి నయ్యనలోన రాముఁడే
వారికి లోను గాఁ డని భరద్విజ క్రమ మీ వెఱింగి నీ
వూఱకు నుండుమ చెల్వక యహోరదవానలలక్ష్మినేత్రయో. 389

వినరానిమాట లాడినఁ, జనకొంచినవాఁడఁ దప్పు సైఁపు మనుచు ను
న్నతమను బలము నెఱిఁగియు నన్నానాఁడే పట్టు మను రాజశేఖరుఁ డనుజున్. 390

పద పద పోవుద మే మూర్పద నొందెదొ జనకతనయ భయమున ననుచుం
బదములతోఁ త్రిల వీరా, గ్రముఁడై రాముఁ డట నివాసపదమున కా రిన్. 391

నానావిధంబు లగునుద్యానవనంబులను జిత్తం బు తలపడ నచ్చిన సోదరున కభి
ముఖుండై 392

రాజీవనేత్ర నాలోక తా నాలించి, యెవరు గాంచుచున్నేఁ జేలరాను
హారిణశాబమువలెట్టు దక్కెట్టు దెచ్చితి, నా మని యుప్పు దేల యనుచు రాదు
కొమ్మను జేరి పల్కులు నేర్చెనోనుకి, పలుకులంబు నేఁ డేల పానిచనియె
నాలిక సిరిమల్లికాభిరామంబు బగు, నటుజంబు నేఁ డేల యొప్పదయ్యెఁ
గలికికరచరణాబ్జాంకకములఁ గలుగు, లాలిభూషణశింజితం బేల వినఁగఁ
బడదు నేఁ డుగ్రరాక్షసాపహృతయయ్యె, సీత యిట్ల మదిఁ సుమిత్రాతనూజ
అని పలికి పర్ణశాలం, గని జానకి లేకయున్నఁ గడువడి హా చం
ద్రానన యెందుఁ బోయితి, వని మూర్ఛాగతవశాత్ముఁడై మహిఁ బడియెన్. 394

పడిన కన్నెత్తి యొక్కొమ సుమిత్రాసుతుండు పట్టుకొని దుఃఖ
ధైర్యమంద రామభూజేశ సెనపెన, మిమ్ము నొంతిరము నిలుగు నండు. 395

అని కటకటఁబడి శ్రీరాముని నాదరించి యందు మనమున వెతలన్
జనకజను వల్లవాఁగా వనికట కల్యాణముల రామసహితుఁడై

ఈరీతి శోధించి యెంతయు నగరాక, యన్న శ్రీరాముఁ డోహో యటంచు
గొంతెత్తి పిల్చుచుఁ గొమ్మ డాఁగెనె యంచు, మొకములు ముంగిలానకి నటుంచుఁ
బర్ణశాలాసమీపంబున బోయియుచుఁ, బూవులు గోయంగఁ బోయె ననుచు
వనజాక్షి రాని కన్గొనుట కష్టంబుపు, హా యెఘిసేతుఁ గాంతా యటంచుఁ

సీ. గాన మనకింకఁ దోడు దేవు గలరటంచు, దాయదా పేరు నమఁ దమ్ముఁడా యటంచు
బాల శారద్విహాలు గాఁగోలు ననమఁ, బాహువులు గ్రసింగొన్నో యంచుఁ బలవరించు.

సీ. ఇందీవరాక్షి న న్నెందు కమ్మించితి, వని కోకిలస్వరం బాలకించు
నదె చంపకామోదహస్తశాఖం బని, వామలతాపల్లవంబు గాంచు
నదె గంధగజయానయుగళాధరం బను, నిండ బంధితకాంతసంతుఁ గాంచు
నదె ప్రస్తవనాంగిపాశల్లరు లం చుఁ, గమనీయతరకోకకములఁ గాంచు

గీ. దంబు మాఱు మృగాక్షి కరంబు లను ను. నాతిమాస్యమునీజనగుణుల గాంచుఁ
గొమ్మ పాల్పారు చెక్కుటద్దమ్ము లను, లలితసామములవలికళ్ళులఁ గాంచు.

వ. మఱియును. 399

చ. గజములఁ గాంచి కంధరకరిగామిని యంచుఁ గలంగు మి మ న
బుజములఁ గాంచి పద్మముఖి పోయితె యంచుఁ దలంచు బంభర
వ్రజముల గాంచి భృంగచికురా యని చేడ్పడు నాకుఁ జా పదు
ఱ్ఱజములఁ గాంచి పల్లవమృదూమలహస్త యటంచు వంగఁగాఁ. 400

వ. పెండియుఁ బ్రేమున నుద్దేశించి. 401

క. రమ్మా యను పల్కవు మా, రమ్మా యను దాఁగు ట్రిది దగమ్మా యను నై
రమ్మా యను పిలుపుల భూ, రమ్మారును గను నాకమ్మా యనుచున్ 402

ఉ. మానను జాదసెంచె చెప్పమా యనుఁ బల్కవి దేవి ముద్దుగు
మ్మా యనుఁ దాళఁజాల వినుమా యను నా వెత కీర్తిగాన్పు గా
మ్మా యనుఁ గష్టమాయెను భామా యను నా పయి నిత్రవిష్ణుగ
మ్మా యనుఁ బ్రకామా యను సమానగమా యన దైవమా యనున్. 403

క. బాల విప్రలాంఛకణజం, బాల కదాచరదుర్జబాహ్లిక వగుచు
బాలకశివవన వగరం, బాలయిరవె ధాతి మిగులఁ బాలుఁ దగుటన్. 404

సీ. వనిత నీ నావర్తించి కందమూలంబు, లనుపమానవిధిభవ్యములు నాకు
భక్తి నీవొసంగిన ఫలరసంబులు లసదమృతోపమానములు చిత్తనాకుఁ
బటుభ్రాతముగ నీవు పఱచి కుశ ఘులు, గమనీయ తూలతల్పములు నాకు
నలల నీ చేతి సరుగిడి మల్లెలు కల్పకప్రసూనంబులు కలిగెఁ నాకుఁ

గీ. దవిర నామేన నీ వలందినపరాగ, మమితశీతల ముకుళాలభుజము నాకు
రమణి నీవుండు తావులు సౌధములు నాకు, సువిద నీతోడిగమన మయోధ్య నాకు.

వ. అని యిట్లనేకవిధవిలాపంబుల పలుకుచు దగమున్న యన్నం గనుంగొని
యవికళలావణ్యపూర్ణనిజగోళమూర్తియుండు సుమిత్రాపుత్రుండు దగు
లీల నారాధ్యుండై యంతి వచ్చునదమ్ము. 405

సీ. సారసారససారసారసమధురసా, సారంబు లైన కాసారములను
అంగీకృతాభంగభృంగీసుసంగీత, సంగతరంగత్తురంగములను
సంతతాక్రాంతాప్రశాంతగాఢధ్వాంత, దంతురితాద్రిగహ్వరాంతరముల
నాగతుండపరాగభోగిభోగాభోగ, భాగత్యపత్యకాభోగములను
గీ. ప్రాంతరంబుల నాశ్రమోపాంతములను, గోత్రవిధఖచరాంగనాకూటకూట
కూటకోటుల మసలక కొమ్మ వెదకి, సీతఁ గనరామి కెంతయుఁ జింత నొంది. 407
క. ధూర్తమృగధూర్తపటుతర, గర్తంబులఁ బర్వతముల గహనంబుల
త్యార్తులయి వెదకి రొక్కట, మూర్తంబును మున్నచోట నుండక సీతన్. 408
వ. ఇట్లు పరిశోధించి మగుడం బర్ణశాలాసమీపంబునకరుగుదెంచి యెందునుం జనక
నందన సందర్శింపనేరమిన్న యవసరమ్మున రాముండు సహజున్ నాలోకించి.
సీ. కొమ్మ యాకొమ్మఁ జేకొని నిల్చెఁ గాఁబోలు, నిచట నీక్రొమ్మావి యింపు నొందెఁ
జిలుకల కిచటఁ బలుకులు నేర్పెఁ గాఁబోలుఁ, జుమ్మ యీకర్ణికారమ్ము ప్రకటె
దిగులున దీని సరఁగటఁ బట్టెఁ గాఁబోలుఁ, నిచట నశోకము లిగురు లెత్తెఁ
దిలకించి తిలకంబుఁ జేటిమాడఁగఁబోలు, నిచట నతిలకమి ల్లెలమి గాంచె
గీ. నిచటఁ గడువేఁడినిట్టూర్పు లిడ్యెఁబోలు, నిచట యీసిందువార మత్యంత మమర
నాతి యిచ్చోట వెదనవ్వు నవ్వెఁబోలు, మిగులఁ బువ్వులతో నీనమేరు వొప్పె.
వ. అని పలికి. 411
క. తంకరముల నమృతం బిడి, వినుఁ లతలం బెనుచుపాలవెల్లినిసువునాఁ
జనుజంకసయఃఫల మిప్పు, డనయముఁ గృశియించెఁ దేయినారాద్గతి రై 412
చ. కరు లురుపింగదృష్టు లురగంబులు గోకము లచ్ఛభల్లము
లృరభములు సృగాలములు సైరిభము లృబులు లీరతువు
లస్సరసిజనేత్ర నేఁచుటకు సంశయమే శుకపుండరీకబం
భరపికశారికాదు లిటు మూఁగక నగతి నన్నునేఁచఁగన్. 413
సీ. బిసకాండ మని కాఁగ సేపిండు వేధించెనో, వేధించునే మేఘసాధుకేణిఁ
గవలానన యటఁ దమఁ గరియూథ పేఁచెనో, యేఁచునే ఘపింగదృష్టిమధ్యఁ
గిసపాణి యఁచుఁ గోకిల లెంబయటచెనో, యలమునే మిఉరమాభిరామ
నవకోవలి యటఁచు భ్రమరముల్ మూఁగెనో, మూఁగునే చంపక హాదదేహ
గీ. కటిస్థల ధరి యని శక్రజవడెట్లు, మిసికిసికెనో పసికించు నెట్లు
వాసనలనొప్పగలుగ జవాలపూఁత, నుచు నెఱయ భ్రమ నేఁడు నాత్మయందు.

వ. మఱియును. 415

సీ. జనకజాతఁ గళాతసమనేత్రఁ గానరే, జంబూవిశాలభూజంబులార
మధుపరాగపరాగమృదుగంధిఁ గానరే, లలితరసాలసాలంబులార
జలదమాలతమాలసమవాలఁ గానరే, మహితమాలూరభూరుహములార
ఘనలతాంతలతాంత కమనీయఁ గానరే, పటుజటోత్కట వటకుటములార
గీ. మధురబంధూకబంధుకమ్రాధరోష్ఠిఁ, గానరే గురుకుచ మీరు కానరేఁగు
లార యని విభ్రమాదభ్రుఁడై నరేంద్రుఁ, డచట నచ్చటఁ దిరుగుచు నడలి యడలి 416
క. గములార నళులుఘననా,గములారా ఘోరపన్నగములారా సిం
గములార మృగములార ఖ,గములారా నగములార కానరె సీతన్. 417
వ. అని యివ్విధంబున యుక్తాయుక్తవివేకవిహీనునిం బోలె దృగ్గోచరంబు లగుపదార్థంబుల నెల్ల జనకనందన నడుగుచుం జని చని లక్ష్మణుం గనుంగొని. 418
క. అనుజా మ మిరువురము, న్నీను జానకియొద్ద లేనివేళఁ గుపితుఁడై
దనుజాధముఁ డొకఁడు ధరా,తనుజాతం గొనుచు నిశ్చితం బూహింపన్. 419
క. జనకజ నియ్యెడఁ గాంచితి, మని తెల్పెడుభంగి భల్లుకావలి మొఱసె
న్నీను మదనిజ వెద కెడుగతి, ఘు కృష్టాగ్రములఁ గపినికరయును మొఱసెన్. 420
వ. అని పలికి శోకాతిరేకంబున నోడ లెఱుంగక లక్ష్మణుం గనుంగొని. 421

ఉ. ఎక్కడ నేను రాముఁడ నహీనబలాఢ్యుఁడ కా నెఱుంగు దీ
వెక్కడ నేవు లక్ష్మణుఁడ నెట్టికి వచ్చితి మిట్టి కాననం
జవ్వని సీత రోయుటకు జానకి యెక్కడ నోయి లక్ష్మణుం
డివ్విధినున్నవాఁ డనుచు నేడ్చుఁ బరిభ్రమితాంతరంగుఁడై. 422

చ. జ కజ నిందుఁ గాన ముటజం బిది కాదొకొ రామచంద్రుఁ డా
జ కజఁ బాసి యొక్కనిముసంబును దాళఁగఁజాలఁ డేను రా
నునగరవరుండఁ గానొ యనుమానము గల్గెడు నంచుఁ గ్రమ్మఱం
జని యుటజంబు నెవ్వెదకి జానకిఁ గానక వంతఁ గ్రమ్మఁగన్. 423

ఉ. మ మా వనమ్మున నెవ్వెదకి మానిని సీతనుఁ గానకున్న నె
మ్మము గల దె నాకు నినుమా ననుమానిక మీఁద చిచ్చు వె
న్నా నెడఁనకన్న నన్నుఁ గనుంగొ బాలుఁడు రెండునున్నఁ జ
య్యన గతి నాకుఁ జాడు దయాపరివర్జితచిత్తవృత్తుఁడై. 424

వ. అని విరాళిఁ బొక్కుచుఁ దూలి యంవాళిఁ జాలక యాలిం దలంచి. 425

ఉ. పాంథమనోథనాపహృతిఁ బ్రాభవుఁ డైనకుశాఖ్యుఁ డిప్డు పు
ష్పంధయళీజనీకలితసారబలంబగు తుంటవింట ద
ర్పాంధత సూనమార్గణచయంబుల నోదక గ్రుచ్చి నాదుహృ
ద్గ్రంథి నలంచె గావున సుకంఠ ధనద్వచనామృతంబునన్. 426

వ. అని వగచి. 427

క. క్రమ్మఱ నిట్లను బృథుశో,కమ్మున హా జనకతనయ కడునడి నన్నుం
గ్రమ్మినతాపము దీఱునె, కమ్మనికెమ్మోవిసోఁక మిమ్మకున్నన్. 428

వ. అని పలికి యలుక వొడమ నమ్మహీసుతాప్రియుండు 429

క. సాధుచరిత్ర యొకండగు, మైథిలి నొప్పింపమన్న మహి నిప్పుడ సం
బాధింతు నన్మకీయ,క్రోధోద్రేకంబు వెలయఁ గ్రూరాస్త్రములన్. 430

క. ఇను రాజమాత్రుఁ గాఁ దలఁచి సుగంధర్వయక్షసిద్ధాములఁ గ్రుం
చినఁ గాని తీఱ దిదె క,న్గొను మనరామునకు లక్ష్మణుం డిట్లనియెన్. 431

గీ. అంబుజాసననిర్మితం బైన కరంబుఁ, బొలుపు నొందుజరామరణ్యూతకోత్రి
నీవు గాపాడువాఁడవు నీవు నేయు, టుగ్రకర్మము తలపోయ ముదుకుదక్కు. 432

గీ. ఏల తాలిమిఁ దూలఁ సీతాలతాంగి, నెచ్చోట నచ్చోట వెదకుద మెట్టులైన
నేను గానివత్తు సంశయ మిఁక తవలవ, దగ్గిలో నున్న నబ్ధిమధ్యమున నున్న. 433

వ. అని పలుకుచున్న రామచంద్రుం డుపశమితపరితాపుండై క్రోశమాత్రంబు ధరణీ
కుమారిక నరయుచుం జని మార్గమధ్యంబున. 434

ఉ. ఖండితపక్షుఁడై మిగులఁ గాఱునసృక్ప్రవిషిక్తవక్షుఁడై
తుండము ధాత్రి నూఁదికొని తోరపుమూర్ఛ మునింగి జీవుఁడుం
గొండవిధంబునం ధరణిఁ గూలినపక్షివరేణ్యుఁ గాంచి మా
ర్తాండవరాన్వవాయకలశాంబుధిసోముఁడు గాముఁ శ్రుఁ డై. 435

వ. రాక్షసుం డనుతలంపున. 436

క. నీవమరితి సీత నెకజ,నీవరుఁడు గ్రసించి యిట్లు నిష్కపటుఁగ నం
జూచితె లక్ష్మణ మఱి, జూచి తెఱవునోవ నెరఁ ప్రసుప్తుఁడు బడియెన్.

క. కావునఁ గడుఘోరం బగు, నీవనమున సంచరించు నిక్కపటాత్ముం
జీవనము గొనెద నెస విల్లీవన యనుచుంటలోన నిట్లని తఁడున్. 438

సీ. ఘనులార రామలక్ష్మణులార కేసు రాక్షసుఁడను గాను మీజనకుఁ దగుద
శరథభూమీధవసఖుఁడ జటాయువ,న్వాఁడ రావణుఁడు దానవవిభుండు

జానకిఁ గొని యాకసంబునఁ బఱచుచో, నాపెక్కునాలాప మాలకించి
వాని నెదిర్చి దుర్వారశక్తిఁ దూసి, పాతంబునఁ బ్రభగ్నపక్షుఁ డగ్గు
గీ. ఘనుఁడనై సీతవార్త మీకుం దెలుపఁగ, గలసి నిలిపితిఁ బ్రాణము లిన్నిదినము లిపుడు
తొలఁగెఁ గావ నటంచుఁ దశరథుఁ దోర్చి కొనుము, విహగవిభుఁ డంతఁ బ్రాణంబు
విడుటయును. 439

ఉ. పక్షికులాబ్ధిపూర్ణహిమభానుఁడ మాయెడఁ గూర్మిమీఱ మా
పక్షము వచ్చి నీవిటులు ప్రాణము వీడితి విప్డు నిన్నుఁ బ్ర
త్యక్షముగాఁగఁ జూచి కను నాగనిశోకము మించె మానవా
ధ్యక్షుఁడు తండ్రి పక్షిరథుఁడ తమునోఁచు టెఱుంగ మీక్రియన్. 440
ఉ. ఏటికి రాముదేవిఁ గొని యేగను రాక్షస నీ వటంచు ని
న్నేటికి నడ్డ మేగిన మహీధ్రరథీశువిభంగి నాఁగి త
త్పాటితపక్షుకుండ వయి ప్రాణము వీడితి వయ్యు నైన ని
చ్చోటు నదృష్టహీనుఁ గృపఁజూచినవానిక చేటు గూర్చెదిన్. 441
క. అని వగచి వగచి తగునిం, ధనములు సాదర్చి పక్షినాయకుఁ బయిఁ జే
ర్చి నిలిపశోక లగుము త, హి్న నొసఁగి రయ్యన్నదమ్ము లిరువురు సుదతిన్. 442
వ. తదనంతరంబున. 443
క. రనాథులు ఖగనాథుఁ, కఱచేరిన పుణ్యలోక మనుచు న్గోదా
వరి నాడి మృగామిషమున, మరుపి డమఁ జెట్టి నాగిఁదిలోదక మొసఁగన్. 444
వ. ఇట్లు జటాయువుం బుణ్యలోకచిరనివాసిం గావించి. 445
సీ. ఓమక్తిశ్యుని వీడుకొనరసంబు ప్రాంతగిరిపఁ బోయిదభ గిఁ దీవ లాక
సంబు ముట్టిన యరణ్యాయు రాములక్ష్మణులు దురంతశోకప్రభగ్న
హృద్వృత్తు లగుచు మహీసుర వరయుచుఁ, జని చని మించుక్రాంచవనిఁ గ్రౌంచ
వనిఁ బ్రవేశించి యాకలఁ దమసాదిఁ, గన్గొని తత్తిరిశానసము
గీ. నతనుబాణాతనుప్రణిహాతమనోంబు, జాతయై లక్ష్మణునిఁ జెయిసాఁచి పట్టి
కొనినదాని నయోముఖిఁ గ్రూరఁ గామ, రూపిణి రక్కసిని వే విరూపిఁ జేసి 446
సీ. పటుదీర్ఘబాహులబ్ధప్రాణిస ఘుగ్రప శిలి యగుకబంధుని భుజాంత
రంబునఁ జిక్కి ఘోరం బగుతద్వాక్య, తాకారి వీక్షించి యద్భుతాంత
రంగులై వానికరంబులు ఖండించి, రామలక్ష్మణు లుగ్రరాహుముఖని
నిగ్రతచంద్రాగ్నిసూర్యుల నొప్ప, రాక్షసంబున శాపమోక్ష మంది

గీ. వారలకుఁ దత్ప్రవృత్తి సర్వంబు దెలుపఁగఁ, జెప్పి చేదోయి నంత మోడ్చి వినయమున
నాకబంధుఁడు దాను దివ్యపురుషుఁడు, గాఁగ దనతొంటిరూపంబుఁ గలుగ నిలిచి.

క. భూపవరులార యిదె మ,చ్ఛాపవిమోక్షంబుఁ బూర్వజన్మకృతమహా
పాపవినాశము నయ్యెన్, మీ పదదర్శనముకతన మిగుల వెలిఁగితిన్. 448

చ. అని వినుతించి వారు జనకాత్మజయున్నెడ వేఁడినన్ మహీ
జనవరులార మీరలు వెసం జని మంత్రులఁగూడి ఋశ్యమూ
కనగనగంబులం దిరుగు కపిహితాత్మతనూజు వాలియ
న్న వరనాగసోదరు నవశ్యముఁ గూడఁగఁ బొందు ధీయుతై. 449

క. ఆసుగ్రీవునితో సహ,వాసము గావింపుఁ డతఁడు వనచరుల మహో
ల్లాసముఁ బిలువఁగ నంపి ధ,రాసుత వెదకింపఁజాలు రభసత ననుచున్. 450

క. ఈవిధమున దనువామముఁ ద,నావిలమతి దెలుపఁగఁ జెప్పి యరిగెన్ హరివి
శ్వావిద్భల్లుకహరిశర,భావనవనభాగమందు నరుగుచు నెమరన్. 451

ఉ. ఆశ్రమము న్నతాంతసులతాంతముఁ గూజితశౌకపైకభృం
గాశ్రయము బ్రసాలవనశార్దూలముకసించువారస
మిశ్రమము న్ప్రపేతభయమేదురగుల్మయుతంబు నొక్కపు
ణ్యాశ్రమముం గను గొని రహార్పతితేజులు రామలక్ష్మణుల్. 452

వ. కనుంగొని. 453

క. వెసఁ జొచ్చి యందుఁ గన్గొని, రసమాగ్రతసమాగతాయాసభరి
న్నసరిత్ప్రవాహపిశు, గసటాపటలప్రకలితకబరి న్శబరిన్. 454

క. కని తచ్ఛబరాంగన భ,క్తిని దే నర్ఘ్యాదివిహితకృత్యము లొనరిం
చిన సంతసించి నరవరు, లనవద్యులు ఘనులు దశరథాంగతనూజుల్. 455

వ. పరమపవిత్రకుశాస్తరణంబుల సుఖాసీనులైరంత. 456

చ. పొసఁగ భక్తిఁ దచ్ఛబరి భూనుతకీర్తికి రామమూర్తికి
న్బొసఁగి శాకమూలమధురోరుఫలంబులు తృప్తిపేరఁగా
మొసఁగి రేఖ్యయందు హితమేదురవాక్ప్రకరంబు దానితో
నెసఁగ రచించుచు న్మిగుల హృన్ముద మొప్ప వసించె నయ్యెడన్. 457

చ. తనదుహితప్రవృత్తి వదిశంబుగ రామునకు న్వచించి యా
త్రని వినుతించి రాఘవపదంబుల నొదల మోపి మ్రొక్కి వే

తనవుఁ దొఱఁగి తత్క్షణమ తచ్ఛబరాంగన వొందె సత్తపో
ధనులకు నందరానిసుపదంబులు భక్తియోగ మెక్కుడే 458

క. తనివిసనక యీవిధి నా,తనినుతు లొనర్చి శబరి తనువుఁ దొఱఁగినం
గని యబ్బురపడుసోదరుఁ, గని యప్పుడు పలికెఁ గాకుత్స్థుఁడు కరుణమెయిన్. 459

ఉ. నూతనభక్తియోగము విశుద్ధమనస్కులు గానిపూరుషు
ల్లత్యనసంగుదాయ పదిలత్వులు పుట్టి సంతసిల్లునే
లత్యకి దాహ్యు లయ్యుఁగను ఫలప్రదు నన్ను నెతింగి మా పు
ల్లత్యశ భక్తి నెంగిలిఫలంబులు వెట్టి సుల్లసిల్లుమున్. 460

గీ. అని పలికి రాముఁ డనుజసహాయుఁ డగుచు, నాశ్రమంబు కవ్వల నరిగి కాంచె
నధికతరవారికేళీసమాగతాప్స,రోవర్గ మగుపంపాసరోవరంబు 461

వ. మఱియు మంజులతామంజుపుంజరంజితం బగు తత్తీరంబుఁ జేరం బోవు నవసరమ్మున.

చ. అరవిలయాంశు లక్ష్మణుఁ డహర్పతితేజ కన్న కిట్లనున్
సరవర చూచితే యను మృణాలముఖంబునఁ గాఁగ నొప్ప శ
బరముల సత్రసందమునెపంబునఁ బ్రమ్మఱ నొత్తెడున్ ఘనో
హారతరపంకజాతనిచయంబులు ప్రత్యుపకార మొప్పఁదే. 463

ఉ. సారసగంధియౌ నవ్యవలశైవలవాలయౌ నుత్పలాక్షియౌఁ
జారురథాంగపీవరకుచద్వయయౌఁ గలహంసయానయౌ
న్నారసమృణాళబాహువు శుభభ్రమనాభియు నైనసర్సి
శ్రీరఘురామచూడు సరసీమణి దాసరసీమణి క్రియన్. 464

క. తీరస్థితంబు లగుధా,త్రీరుహములు ప్రతిఫలించెఁ దెలియఁగ నది ను
ర్వీరమణ వనాంబుజహ,స్తారచితప్రకల్పితముకుర మొకో. 465

చ. సరసర తమ్మునాడిఁ జనబులపుక మధోగతంబు సే
యురుబిరమాత్రి యి మ్మది పయోగహాజాలి పరాగయోగని
గ్రహరత షుదద్విరేఫ మవి నాధిక యాటఁ దలఁపఁ జిత్రమే
యరయఁ గజప్రదాత యగునాతఁడు తోత్ర మెసంగకుండునే. 466

క. అని పలికి రాముఁ డాఁదిఁ, గనుఁగొని తన్మధ్యకమలకైరవవిచర
ద్భ్రమరభృంగములం గని క్రన్నఁ సీతావిరహావేదనాహతమతి యై. 467

వ. తమ్ముని బల్కించి. 468

చ. వనమున రాక్షసాపహృతభార్యుఁడనై తగ నొందు నన్నుఁ గ
న్గొని తనయింతి దానవులు కోంచహరించెద రంచు భీతిచే
ననిశముఁ బెట్టెఁ గాయదురదృష్టము చూచితివే వనాంతర
మ్మునఁ గజపర్ణశాల ననుఁ బోలునభాగ్యులు లేరు చూడఁగన్. 469

క. మఱఁదై దవదేరముఁ న, న్నరవడి నేసెడిని గాకయున్న న్ననసీ
వరతీరంబుఁ నాకు, స్మరదళమాతస్థ నిట్లు కలుఁగఁగ నేలా. 470

మ. తగ నిన్న ద్యుదకస్ఫురత్కుముదపద్మస్తోమగంధంబుఁ దీ
రగతాశోకరసాలకుందకుమసౌరభ్యంబునుం గ్రోలి యా
శుగ ముగ్రత్వము దాల్చి నాకు హృదయక్షోభంబు వెంచెన్ సరా
శుగపంచాహతి బోలె లక్ష్మణ బుధస్తోత్రోల్లసల్లక్షణా. 471

ఆ. తాపహారియైన దీపవనంబు సం,తాపకారి యయ్యెఁ దరుణిఁ బాసి
యున్నవాఁడ నగుట నురుభుజ నాకు సీ,తాపహారిఁ జూపు మే పడకు. 472

వ. అని శోకావేశుండై పలుకుచున్న సహోదరుండు సాంత్వనవచనంబుల ననునయిం
చె నంత. 473

ఉ. శోకముఁ దక్కి రాముఁడు విశుద్ధమతిన్ జని కాంచెఁ బుష్పితా
శోకముఖద్రుమాగ్రపరిశోభితబర్హిశిఖండినీకులా
స్తోకముఁ గూటకోటిపరిశుద్ధనిశాపతికాంతవేదికా
నేకము సానుసంచరదహీనచమూకము ఋశ్యమూకమున్. 474

వ. అని తదుపాంతకాంతారాంతరంబున ననుజసహితుండై రాముండు ధనుర్బాణతూ
ణంబులు సహాయంబులుగా నుండె నని చెప్పి మహానందంబున.

ఆశ్వాసాంతము.

ఉ. మిత్రామిత్రవిభేదశూన్య బుధసన్మిత్రాఖిలామిత్ర భి
త్క్షత్రాత్మైకపరాయణా నిరతవృత్రఘ్నార్చితాంఘ్రిద్వయా
సత్ర్యధ్యక్షహమూదయా సుహృదయాబ్జా వేంకటాఖ్యోల్లస
న్గోత్రాభృన్నిలయా సురాహిమలయా క్రూరోగ్రయామ్యాలయా. 476

క. అధివ్యాధిహరణ భ,క్తాధీనాంతఃకరణ కరుణచరణా
సాధుజనావనచణ భవ,పాథోనిధ్యుత్తరణ కృపాప్రాభరణా. 477

కవిరాజవిరాజితము.

సరసిరుహోదర సన్నుతపాదరజఃపరిపూతరసాతలయా
పరమకృపాకర పామరభీకర భానుసుధాకరకోటివిభా
తరుణశుభాంగ మహీహృదయంగమ తార్క్ష్యతురంగమ దీనదయా
పర మధుసూదన ప్రణతసుబోధన భవ్యవినోద నరాదహరీ. 478

గద్య. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణ పదాబ్జధ్యానపరాయణ ధూమధైర్య
వినయ రామశాస్త్రీయ పండితసేవాసముచ్చయ క్రొత్తపల్లి
లచ్చయ ప్రణీతంబైన దాశరథివిలాసం బను మహా
ప్రబంధంబునందు జతుర్థాశ్వాసము.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశారదాంబాయైనమోనమః

దాశరథివిలాసము.

పంచమాశ్వాసము.

క. శ్రీవనితాయుతవక్షు సు
ధీవన్మాధవసదృక్షు దితిజవిపక్షు
పావనమునిపక్షా భ
క్తావనకృతదీక్షు వేంకటాద్ర్యధ్యక్షు.

వ. తదనంతరకథావిధానం బవధరింపు మట్లు రామలక్ష్మణులు ఋశ్యమూకోపాంత కాంతారాగంబున విహరించుచుండి రని చెప్పి వాల్మీకి కొండియాడి యిట్లు చెప్పందొడం గె నట్లున్న సమయంబున. 2

చ. హరితనయుండు కన్గొనియె నాదట ధీరము లైనచూపుల
న్సురుచిరరూపుల న్ఘనవిశుద్ధగుణౌఘులసత్కృలాపులం
బరమరసప్రతాపులను మర్దితపీనజనానుతాపులం
గరధృతచాపుల న్నియమికర్మకలాపుల వీతపాపులన్. 3

క. కని తనవిజాప్తులం గనుంగొని యవ్వారకులాధిపకులహితుల
గాని యని తగ వారల క్రమ్మనుజానీకవ్యూహులం జూపి మము గలంగన్. 4

క. మునిధర్మపరాయణు లయ్యును ధర్మధురీణు లగుచు నున్నారలు ధ
ర్మనిరతు లెవ్వారల పంపున వచ్చిరొ మీరు దెలియం బోలునె చెప్పుడా. 5

వ. అని వాలిపంపున వచ్చినవా రని వారనిధయంబున నడంగి యడిగిననిలతనయుం డ
ప్రాయంబు గ్రహించి సుజనవిధేయుం డగు రాజకీయాదు రచనంబులగు వచనం
బుల నిట్లనియె. 6

క. వీరలు కిరాతవారలు, వీరలు మహనీయ లిట్టివీరల నోరు తె
వ్వారలు ప పగఁ జాలెదు, వారలు తమ దామ యిటుప స్వచ్ఛందగతిన్. 7

వ. వచ్చినవార లని తలంతు నని పలికి మఱియు నిట్లనియె. 8

మ. హితవాచంయమివేషధారులుఁ గృపాదృగ్జాలురున్ క్షత్రియా
కృతు లీవీరలు వాలి నేపడఁచి కిష్కింధాధిపత్యంబు స
మ్మతి నీ కీనిరు మేను లొప్పఁగ రమామాన్యశ్రీ సుందరు స
ద్గతి సేతెంచె ద... జగత్కల్యాణచారిత్రులన్. 9

ఉ. వారివిధంబు సర్వము గ్రమంబుగ నారసి వచ్చితే దక
వారికి నీవు సఖ్యము వహింపఁ గూర్చెద ... సే
వారికి లోనుగాని బలవంతుఁడ వయ్యెద వెట్టివైరులం
జీరికిఁ గొందువే ప్లవగసింహులు వాలిని గెలి చెప్పవే. 10

క. అని వారిసమీపమునకుఁ జని మాయాభిక్షుకల్పన ఖ్యాతుఁ డగుచు
న న్వెల్లఁ ద ... పసన మొప్పఁ జేయఁ దగిరి యిడనిశ్చలతన్. 11

ఉ. చేతులు దోయిలించి కపిసింహుఁడు వాయుసుతుండు మ్రొక్కి ని
ర్భీతులు సద్వినీతులు పిరసునీతులుఁ బూతులు జగ
త్త్రాతలు మీరు ... ఘోరవనాంతరము
యాతులు గాఁగ ... దయావహులార యెఱుంగఁ జెప్పరే. 12

వ. అని యడిగి వెండియు. 13

క. [illegible]
[illegible] 14

క. మహి నెవ్వారలు మీరలు, ... భారవహులు లనా
గ్రహులు మహామహు లెవ్వడ, ... లన లంద రనిన్. 15

ఉ. ప్రాణసతీసువార్తఁ గొని ... నెట్టి గిరా
స్థానువర బునం బరమసాధ్వికి న ... దగం జగ
త్ప్రాణునిచేఁ బ్రభాతుఁ డగు ధార్మికుఁ డ ... దలంచి ... సరి
క్షీణవిచారుఁడై ... ర ... తత్ప్రహోత్కటున్. 16

వ. ఇట్లు సంభాషించి ... గనఁ గొని. 19

క. మ కృత్తము సర్వము ల... యిలని ... యనవుడు స
జ్జ మణి సౌమిత్రి ... యుగళి మిగుల నలిగితో నిట్లనియెన్. 18

పంచమాశ్వాసము.

ఉ. భానుకులాబ్ధిపూర్ణహిమభానుఁడు పఙ్క్తిరథాధిపుండు త
త్సూనుల మీఁద నగ్రజుఁడు సుగ్రతపస్యుఁడు రామనాముఁ డా
త్మానుజు నన్ను లక్ష్మణసమాఖ్యుని గూడి కడ గి భాగ్యయుం
దానును వేడ్కఁ బంచవటిఁ దాఁత వనస్థితి నున్న యంతటన్. 19

క. ఈసున్నొదనిసతి సీ,తాసతి యేమిఁగవు నుము దౌదత్వల స
త్రాసవనస్థితి మెలఁగెడు, నాసమయమున దు రాత్మహాత్మ న్నైన్. 20

క. తత్కాంతారత్నము నే,తత్కాంతాగస్థలము గంచు మను చరీ
ణోత్కలిక వెదకి విపులా,పత్కలితుల మొక్క చోఁ గబంధు మనాఁధున్. 21

క. కని వాని వానిశాపం,బును దగ్ధముగా నొనర్చి పొంపుగ నపు డా
ధనునామునిచే సుగ్రీ,వుని విని తత్సఖ్యమున నవు బను లెల్లన్. 22

మ. అని తన్మగ్కటనాథదర్శ సమీపాబద్ధహ్యద్గ్రంధి యై
విను మిచ్చో నివసించినాఁ డురుజగద్విఖ్యాతమూర్ధన్యమా
గ్ధ్రనితాంతస్ఫుటదీప్తవాలిభటనాత్యంతప్రశస్తాంఘ్రిప
ద్మున్ శ్రీరాముని కజ్జజుం దగ చరేంద్రుం గొల్వ రావింగటా. 23

వ. అని పలికి యున్న దెసకు విచ్చేసి కన్నీరు మున్నీరుగా వగచుచున్న యన్నరవరున
కత్తరుచరవరుం డిట్లనియె. 24

క. ఏపగిది నవార్యములగు, నాపవలకు న బోఁకల రార్యులు శోక
స్థాపితహృద్వ్రణులకుఁ, బైపయి నాప దయుఁ బలముఁ దొలంగున్. 25

వ. కావు సుస్థిరుండవగు మని యనునయింప నంతఃపంబున రాముఁ డక్కపిణులం గని 26

క. బంటు నిటు పనుఁడు శోకం, బంటునిహ్యా మలతోఁడ నజ్ఞానసుతం
బంటు వెలఁది మోముల దగు, పంటు వెదకి కొంచుమనిపని నాగిముఁడే 27

వ. అని యుల్లు. 28

క. తగఁగ నవిరులుల నవికలు, లగుఁ బస లగుడబిడ ముగు శ్రీకృష్ణకగం
బగువాలముఁ ద్రిప్పుదు న,య్యాగ వరుఁ డిట్లనియె నైజ మగుగతిఁ దెలియన్. 29

క. అంజనకుఁ బ్రభ జనునికృ,పం జనియము నా దినా వ హనుమద్విఖ్యా
తిం జను లెన్నన్ ఖ్యాతులఁ బ్ర, భంజనమొనరించుసత్ప్రభం జనువాఁడన్. 30

క. సుగ్రీవాగ్రసచివుఁడ న,దగ్రగ్రావాగ్రవాసి నై యిమఁ గని భూ
పాగ్రణులు భవత్సఖ్యప,రాగ్రావాప్తి నెదఁ గోరి యరిఁ డిటకు ననున్. 31

ఉత్సాహ. పంప వచ్చినాఁడె సతనిపం పలంఘునీయ మా
పంప నాఁటి మీర లిడు బాణతూణధారులై
తెంపునం జరింపఁ గాంచి తెంపు లేనిభీతిచేఁ
బ్రదిపికొనియె ధైర్యవల్లిఁ దిగ్మభానుసూనుఁడున్. 32

చ. వినఁ డెలఁ దేఁచ్చి దర్పిధవించి సతీవిభనంబులెల్లఁ గై
కొనుఁడుఁ దదీయసత్త్వమునకుం బ్రతిసత్త్వము లేమి నాతనిం
జెనకఁ దలంకి యాగ్రి వసించినవాఁ డగుట న్గవత్సహో
యునిశితఖడ్గధార నురుమాపఁదలంచె విరోధిసాలమున్. 33

క. ఘనులార యతనిమిత్రత, కనుకూలత నొందుఁ డనుచు నట్లైనఁ దగ
న్వాని మాడఁబోవుటీగము, చనుదెంచితయట్ల కాదె చయ్యన మారున్. 34

క. స్మయరహిత నీవు చన నిశ్చయముగ సుగ్రీవుతోడిసఖ్యము మారున్
దయఁ గూర్చవ సన్నోశ్శప్రియకాయుల మగుట నుఁ గపిప్రభుఁ డాత్మన్. 35

గీ. పొంగి తగుభంగి నాన్ప్రపుంగవులను, బూర్ణకరుణాంతరంగులఁ దూర్ణముగను
దోడుకొని యుశ్యమూకంబుఁ దొలుతఁ గదచి, యధికసౌరభసుమనిలయమున లయము.

క. కని రాముని రాముని రాఁ, యుతమ్మని నరుదు నిల్చి ముదము సుగ్రీ
వుఁ సుగ్రీవునిఁ గని యుట్లని యోన్నగరానిపాస్త్రీ యిట్లనియెన్. 37

మ. రవి సన్నం ఘనబుశ్యమూకవసుధరప్రాంతారకాంతారవా
రవిహారస్థితు లై నాకొమరులం బ్రావీణ్యము న్మాల్తి నై
గవిధాయాగతు లంచు నెంచుచు భయభ్రాంతుండ నైతిన్నుబా
రదవంశప్రభవు ల్జగత్ప్రభువు లత్యంతప్రసన్నాత్ములై. 38

వ. తన్మయమహానుభావ బభివర్ణనీయం బని పలికి మఱియు నిట్లనియె.

క. విఖ్యాతిమీఱ నీదగు, సఖ్యాశకయ ఋఁగోరి చనుదెంచితి ప్ర
త్యక్షఖ్యాతివైన లత్యము,లాఖ్యాయులు వారిఁ బొగడఁ గలవిమె నాకున్. 40

తే. అనుచు వారియందంత మాన్యంత మగచ, రేంద్రుఁ డుఁ దెల్ప వెడిరూ నిట్టులనియె
నీఁదపాపఁడు వెలిదిగ బ్రోంగ్రానేల, యిపుడ నేకట్టనుల్లఁగ బ్రోసు గ్రానమును. 41

సీ. అచలినట్టుపట్టె నారారఁ గవు గిటుఁ బట్టి చిన్నాఁ
డాచలికంటుఁ బం దనుచు నాఁకట బ్రుంగఁగఁబోయిఁ ట్టన
నాచలిగట్టుఁ బట్టువద నాడఁగ మెట్టెనుఁ బట్టి విట్టిపో
నాచలి నాఁడవైరి వికఁ నాసుఁ గొఱుత ఘుటిల్ల దొకగ్రాఁడున్. 42

వ. అని ప్రశ్నించి. 43

క. హృష్టమతిం బురుషార్థచతుష్టయ మనఁదగు సచివచతుష్టయ మొప్పం
దుష్టాయు భువనపూర్ణోత్కృష్టయశుఁ ద్రాముఁ జూడఁ జనిరి తమయిల్లోన్. 44

క. నిటలతటసుఘటితాంజలిపుటుఁ డై మర్కటవిభుండు పులకపటలము
ల్పటుగతి మేనఁ గలమికొన, నటు చని రాము న్మహాత్ము ననుజాన్వితున్. 45

సీ. కని వేద పెన్నిధిఁ గనిచందంబున, నత్యంతసంతోషి యై తదీయ
చరణారవిందసంస్పర్శితనిజఫాల, భాగుఁ డై యానందబాష్పసలిల
పూరితాక్షుం డగుచుఁ బరిసమీక్షించి, రాముండు కరుణాభిరాముఁ డగుచు
ప్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చికొనియె నంతరంబున సుమిత్రానందనునకు మ్రొక్కి
గీ. యగనిమన్నన వడసె నయ్యవసరమున, రాముఁ డనుజన్ముఁ గూడి తోరముగు నొక్క
చోటు నాసీనుఁ డయ్యె నట్టుఁ డొక్క, వలనఁ గూర్చుండెఁ దనసచివవరు లలర.

క. తనకెల్లవారుఁ దమఁ గొలువఁగఁ గొలువులరించు రామవల్లభుఁ డపు
డమ్యాగచరులు గొలువ నగమున, వకఫుర్యఁ గూర్చుండె ద్రైవతంచన నకటా. 47

వ. అట్లున్న యవసరంబున సామీరి నాస్తికించి రాముండు సౌరి కిట్లనియె.

క. ఈతని కతమున భవదీ, యాతతవక్త్రము నెల్ల మయ్యెను మాకుం
బూతాస్మచ్చరితం బును, పీతాఘుం డితనివలన వింటిమి నీవున్. 49

వ. కావున. 50

గీ. విప్రసత్పుత్రఖండితామిత్ర నీకు, మైత్రి యనియె సుఘనమానపాత్రమునను
నిశ్చయంబుగ విపవంబునిధిఁ దరింపఁ, గోరినారము దగ నిక్ష్వాకునుము దీని. 51

చ. అనవుడు సంతసించి తగ నట్టులసేయుదు వీరు నేను ను
ఖ్యానిరతి నున్నవారము ప్రియంబునఁ బొందొడఁగూడునేనిఁ జ
క్కఁగను సమస్తకార్యములుఁ గంజహితాన్వయులార చేయ వే
యనఁ బని యేల రాల నుదకాగ్రముల న్నలుపంగఁ జాలమే. 52

వ. అని పలికి మహానందుం డై రామచంద్రుం గనుంగొని. 53

క. తన జాతబుద్ధిమై భూ, తన జాలహారించి మూర్ఖతను జరగించుచు
ద్దమజాతలజవనైన్యాసనుజాత మడంచి మహీసుత నెన్నఁడు దెత్తున్.

క. అని సుగ్రీవుఁడు పలికిన, విని సుగ్రీవునకు రామవిభుఁ డప్పుడ యా
తనిచేఁ దనచే నిడ నా, తనిచేఁ దనచే నిడె న్మకరం బలరారన్. 55

వ. ఇట్లన్యోన్యంబును జేరం జేయి వెట్టి సఖ్యంబు గావించి మఱియు నగ్నిసాక్షికంబుగా నన్యోన్యసాక్షికంబుగను సర్వసాక్షి యగు శ్రీరాముండును మిత్రత్వంబు సంఘటించె నంత. 56

క. తీవరతిఁ బొల్లి నీ యూ,తీనగ తీఁగయును రయు తీగఁగ వైచె
న్నానువిధా యని జనకసుతానిక్షిప్తాలంకారంబులు చూపెన్ 57

క. అపోలనిమాడ్కి నల పు, డాపూసా ప్రకవసంగు నాభూషణము
ల్చేపట్టి లక్ష్మణా కుం, డాపెట్టుము రాముఁ డధికశోకాతురుఁడై. 58

వ. మహీతలంబునం బరమమూర్ఛాపరవశుండై పడి కొంతవడికిం గొండొక తెలిసి నిజ చరణసమీపంబున దుఃఖాతిశయంబు ం బొరలుచున్న సౌమిత్రిం గనుంగొని. 59

క. ధరణీశసుతామనుజా, ధరసంపర్కగరిమ - నుధావింపులు నాఁ
గరముఁ దరాఱె నీయుర, గఱియు త్తి దుయులను జూడఁగా సౌమిత్రీ. 60

క. వనగజకుంభంబులఁ బుట్టిన సతిమచకుంభముల నత్రించిన నీహా
రని గాంచంబున కిటు వల,పెను నిష్ఠ వకంగ నెలవుఁ జెవ ఘన మగునే. 61

సీ తగి తాటంకములభంగకలు మాని, గాంచి నాకింకినీకంకణాంకణ నుడఁగ
బలితమంజీరపటుప్రశ్నంపులు దొలఁకెఁ, దగుణి నఁడఁబానియున్న కటముసఁ గాదె.

క. ధృతి నగ నేతిఁ దాలుం, బతిఁ బాసితి నను భూపుఁటిరాము నేయం
గతిమాని భూను లిదె నా,గతి వైదర్భఁ బాల్పఁ గాంచితె వత్సా. 63

వ. అని యనేకవిధంబుల వగచి వగచి పుత్రమప్పి నప్పుడ యొడఁబాసినట్టులఁ జిత్తబాల ను కల బు త్రీ తనే యు ఉన్న తుం సు ప్రియవచనంబుల నునయింప నాఱడిల్లె నిట్లు సుగ్రీవునితోడ ఉగ్ర ప్లు డై యావ్యాజశేల్యుండు నగ్గించి క్రమదాలోకం బున 64

ఉ. మిత్రతనూజ పాత్ర మగుమిత్రుఁడ వైతి వవి త్రగోత్రగో
త్రోగ్రుటలాన్యప్రకటితప్రబలాస్మదమోఘపత్రుల
్గ్రులు నీవుఁ గన్గి వెసం దునుమాడిన న్సుఁ బుణ్యచా
రిత్రుని రాముఁ గన్గొని మాత్రిపి తుత్ప్రుఁ డనంతతోషినై. 65

వ. కకరుణంబుగా నిట్లనియె. 66

క. నా కష్టముల వాలి య,గ్రాగ్రేసరుఁ డుఁ బలిమి నాయూలి దుమం
డాకొని వెడలఁగనడిచిన, నా కీగావమున వేసనం బడరలపెన్. 67

క. నయము పెక్కింతయుఁ దలఁప క, నయమును బోధింప రామనరవర యిచ్చో
నయమును జెడి తిరిగెద వే, నయమును జూడంగ వాలి ననుపుము శక్తిన్. 68

వ. అని పలికి యూరక నిలువక. 69

శా. నిష్కారుణ్యుఁ డగారిదారకుఁ డురన్నిశ్శేషశుష్కగ్రహో
త్కృష్టాఖండ వనం దహించె వెస భస్మీభూతుఁ గావించి ధా
నుష్కాగ్రేసర పుష్కరాక్షులను నన్నుం బ్రీతి వీక్షించినం
గిష్కింధాధిపతిత్వము దెదఁ గదుం గీర్తి ప్రశంసింపఁగన్. 70

క. తారాయాలి విడుచు తఁడుం, దనయాలి న్విడుచునటఁడు దశరథభూభృ
త్తనయా లేశబును వే, త, యాలిక తుంచునురు గదా తలపోయన్. 71

వ. అని పలికి పతియు నవ్వాలి ధైర్యస్థైర్యాదిగుణంబు లగ్గింపం దలంచి యిట్లనియె 72

స్రగ్ధరావృత్తము

మాయావిం దన్ని శౌర్యక్రియవగలఁ బ్రబలోన్మాదుఁడై తన్నుఁ జీర
న్మాత్రావి దుందుభి న్నామమడఁచి పడిపె న్నాగసన్నన్న నిత్య
మ్మాయాని శ్వభరాభృద్వ్యసననిరతుఁ గా మా క్రియం దోల శ్రీరా
మా యూవీరాధివీయ క్షుభనుతుని సామర్థ్యమెన్న న్వశంబే. 73

వ. పతియు నబ్బలాధికుఁడు. 74

క. దుందుభి డంచి దివి సుర,దుందుభులు సెలంగ శక్తితో ప్పూద త
త్కందరనిభకుణపంబు న, మందరధరుఁ డగుచు వీచె మహి మాధిపుఁ డై. 75

వ. ఇట్లు ఋశ్యమూకాచలాగ్రంబునకు. 76

క. జోటుజోటు నెత్తు రురుల వీ,చుటయూం దప మాఁహరి చుచుఁ జట్టిలుఁ జొకఁ ద
చ్చోటునుండి కటువు లదరఁ, బటపట పికటుగతిఁ ద తపటలి గొలుపుచున్. 77

ఉ. క్రొవ్వున నిన్నగాగ్రము కుం గుణపం బిటుపట్టివైచె నేఁ
డెవ్వఁ డతండు శారిజభవేశ్వరు లడ్డ నైనఁ జచ్చుఁ బో
యివ్విపులాధరాగ్రమున నెక్కినయంతన యంచు శాపమి
నవ్విపులోగ్రవాక్యనిచయంబులు విఁటిమి నేను వాలియున్. 78

వ. ఇవ్విధంబున మతంగమహాముని క్రుద్ధుండు శపించుటం జేసి యీనగంబునను నన్ను
మాయన్న వెన్నడి ప వెఱచి యున్నవాఁ డని పలికి యుపనికిం దనకుం గలపూర్వ
వైరకారణంబు సవిస్తరంబుగా నెఱిగించి విషాదవేదనాన్దోదూయమానమానసుం
డగు భానుసూను ననునయించి మేఘగర్జితసదృశంబులగు భాషణంబులఁ బావ
కులభూషణుం డిట్లనియె. 79

క. అలిందృము రవిసుత నీ, వాలిం గూడెదవు నిశ్చయంబుగ నిఁక నే
తాలస్యము జవవచ్చర,కీలిం గిలించి వాలి గీలిం గాలుక్. 80

క. నేలఁ బడఁగూలు హరిసుతు, నేలఁ బడంటాలి వానరేశ్వర నీచే
నేలఁబడం దర్పక మిఁక, నేలపడఁతికూఁతు వెదక నీపని సుమ్మీ. 81

వ. అని సమ్మతదోఁప నాడుటయు సుగ్రీవుండు జడస్వభావంబుగా నిట్లనియె. 82

క. మాయన్న యున్న దుందుభి,మాయ న్నరియఁ బడఁజేసి మడపిన గాయం
బోయన్న కడల్చనఁ జూ,మ్మా యెన్నఁగవచ్చు వాలి నణఁచెద వనుచున్. 83

చ. అనఁ విని నవ్వి రాముఁడు మహామహుఁ డందుఁగూడి వాసవి
ప్రణిహారదుందుభిప్రకటరాక్షసకాయము హేయమ్ము గనం
గొని చరణాగుళి న్నఖయుగోటన మీటి దవ్వనంబు యో
జన మగుదూరదేశమున శైలమున న్వడిఁ గూలెఁ గూలిరన్. 84

క. కని విస్మయంబు మనమున, వెనఁగొన వానరులు రాముఁ బ్రహుహర్షముతో
గొనియాడి రంత వానరి,తనయుం డిట్లనియె నత్యుప్రమదమునన్. 85

ఉ. వాలి జవంబున న్నరికి పైన గాయము మిత్ర దు గాలిచె
ప్రస్ఫురణఁ దూలమీఁటెఁ గడుపిఁటె యు ంజన దిప్ప డెండుటం
జలిక యుత్కు వాలిని వధింప సమర్థుఁడ వని పూని యా
తాళము లేడుప్రక్కల వరుస బడఁ గూల్చెఁదఁ జాల నమ్ముగన్. 86

క. అని తాళస ప్తకముఁ జూ,పిన దశరథనామ కాశ్యపేనాథసుతా
గ్రణితముఁ గపీశుఁడుఁ దను మెచ్చ ంల బాణంబు వింట సంధించి కడున్. 87

చ. లలి విడువం గలంబ మవిలంగకలిం ద్వణరాజన ప్తరం
బిలపోక పెట్టఁ గూ. పడనేసి ధర న్వస దూసి ధారుణీ
బిలమును దాసి భోగుల పదంబు డిణఁబున దాసి రాము
మ్ములపాదిఁ జొచ్చె నెల్లరుఁ బ్రభూరిభయాన్వితు లై కనుంగొనన్. 88

క. తాళములఁ గూల్చె విపుఁ బా,తాళముఁ గని బాణ మద్యుప్రక్రత విదలం
బాళిక భూరిరంబులు చే,తాళంబులు బీర నొందెఁ దక్షణమాత్రన్. 89

క. తాళ్ళు దెగ నింక దనుజుల,యాళ్ళయొడళ్ళఁ గల మంగళాభరణములం
ద్రాళ్ళు మనకాళ్ళసంకెల,త్రాళ్ళును దెగు ననుచు దివిజలెల్ల దివి నలరన్. 90

క. అప్పుడు తాళము లూఁగెడు,చప్పుడు కకుభముల నిండ సకలభుభంబు
లొప్పుడు వాలిం దునుమక, తప్పఁ డితం డనుచుఁ దరణితనయుఁడు వొంగెన్.

క. మఱియుం దక్షిణంబున నపరిమితానందంబు నొందె నయ్యవసరంబున. 92

శా. బంధూకాయణభాసమానుఁ గని భూపాలుండు సుగ్రీవ కిం
ష్కింధాద్వారముఁ జేరి వాలి ననికిం గిల్కొల్పు మీ నంతట
న్సంధాభాగ్యుఁ డీతఁ డంచు జను లెంచ న్నింగి ముట్టాణంబున
న్స్కంధాభారితరత్నబద్ధ వాలి నెగుతుం గ్రోధ్యం బహార్యంబుగన్. 93

క. అని సుగ్రీవుం బుత్తెంచి, నరేశ్వరుఁ డనుజుఁడును గలిసి యమునందు
ల్లనఁ గొలువ నేగి తత్పొదవిధపాంతరమున వసించె ధానుష్కుండై. 94

ఉ. వాలి నెదిర్చి పోరుబలవంతులు లే రను చుం గడంగి దే
వాలయము లెల్లెంగఁ గను నర్హతవభ్రమరోజ్జ్వలద్యుతి
శ్యాలి నొనర్పనే తరులచాటున డాఁగను వాలిఁ గూల్పఁగా
కాలములోన రాముఁడను ద్రష్టమె వాలియు కూలి గిలియుఁగన్. 95

వ. అంత నంతఃపురస్థితుండై యున్న వాలి తన్నెదుర్కొనియెద కిష్కింధానగరద్వారంబుఁ
జేరి యిట్లనియె. 96

ఉ. ఏ సుగ్రీవుఁడ నాహవోన్ముఖుఁడ నై యేతెంచితి న్నిన్ను నే
తా సుగ్రీవునొకింతభయదాహ్వానంబుఁ గావింపఁ దా
రాసౌందర్యరతివనోహరవచఃప్రాగల్భ్యశ్రోతకర్ణ
వ్యాసంగుం డమరేంద్రనందనుఁడు దుర్వారుండు దర్పోద్ధతిన్. 97

గీ. క్రాలి విలయకాలకాలకాలుఁడో కేళి,కూల మొత్తముకూలపాలు చేసి
వాలివచ్చె మున్నవాఁడు దన నవ్వాలి, తాఁకెఁ దనయమిత్రుఁ దరణిపుత్రు. 98

వ. ఇట్లు. 99

క. తలపడి నిశ్శంకయుఁడును, తలపడినిమనంబులోడఁ దాఁకెఁ గరుణామ్యుం
దలఁపఁ దనివారుణ్యుఁ డితని,తలఁబడ నేయు నిస దశకంఠసుతుండనుచున్. 100

క. అబ్బులియు లబ్బరంబుగఁ, బొబ్బలిడుచు బొబ్బమొత్తు బొబ్బలెత్తంబుల
బెబ్బులియున్ బెబ్బులియుఁ, గుబ్బలి గుబ్బలి యుఁ జలముతోన తన్నుకొనెన్. 101

క. దంతంబులఁ గఱచుచు నఖ,ఘాతంబులఁ జీఱు చుం బ్రకోపు లగుచుఁ బ
ల్వంతంబులు పలుకుచుఁ దమ,పాంతంబులకెలను నలఁగఁ బవమానుఁ డెసఁగన్. 102

ఉ. ఫాలము లెత్తువారి దిగిభ్రకుటిదారుణకారణాహవా
స్ఫాలితబాహులై రిపువిఫాలితపారులై కరచుల
న్వాలము లెత్తి త్రిప్పుచు నవారణ వారణ యుగ్మకంబు నాఁ
బోలి పెనఁగి రాప్లవగపుంగవు లింద్రదినేంద్రనందనుల్. 103

వ. మఱియు నన్యోన్యమర్మవిదారణకారణంబు లగుసంభాషణంబు లాడుచుం బోరా
డుచున్న సమయంబున. 104

క. అగ్రజుఁ డెట్టిదుర్మార్గుఁ, డగ్రజునారూపుఁడు భేద మారయ లేమి
న్నుగ్రాహితారివారుఁడు, వ్యగ్రాయతమూర్తి రామభద్రుఁడు తెలియన్. 105

క. వదనంబులు రదనంబులు, బదము లుదరములు నురములు బాహులు నఖము
ల్వదవు లొకరూప వాలికిఁ, దనునుజునకుఁ జూడ నేకవర్ణతనయుం గరయన్. 106

గీ. కాన లెస్సగ సుగ్రీవు గానవాలు, పట్టియు నిరర్గళం బగునట్టియస్త్ర
దీప్తబాణంబు నువాలి నేయవలయు, ననుచు నెంతయుఁ దలపోయు ననసరమున.

శా. శౌనాసీరికి సౌరి పాఱి రఘువంశ్యస్వామినిం జేరి యు
ల్లోనా వాలి నెదిర్చి పోరు మని న న్నాజ్ఞాపితుం జేసి నే
డానిం దున్మ నుపేక్ష కల్గితివి పర్యాసంబుఁ బోఁద్రోఁచి నా
కేని గూల్పవె మాకు జన్మరిత పర్యాయ గాయమెల్లం గడన్. 108

క. వాలి నను జంప విడవ, న్వాలి జంప ఫల మేమి వనుజేశ్వర నా
న్నాలిఁ గాఁ జేసెదె జనకాలిఁగానం జేసితివి మహాత్ముఁడ వయ్యున్. 109

మ. అనఁ గారాముఁడు నొచ్చి యిట్లనియె నీకావాలికి న్నూపయా
వనసత్త్వాదుల భేదము లేమిఁ గని దుర్వారస్మదీయాస్త్రమో
చనముం జేయనిదప్పు నైనపు మెడఁ దన్నం దేహమున్ నాన్గు మి
ప్పుని కే నొప్పఁటికించ మాచెద నె ప్రభ్రష్టప్రతిజ్ఞుండ నై. 110

క. సమరూపాతిశయులు ఘనసమరము మీ రాచరించుసమయంబున మో
సమగు నీ గెలుపు దెల్పరి, సమయింపుమనా యనుచు నడుపఁబాలఁగ నైతిన్. 111

వ. కావున సాక్షిజ్ఞానుండ నై రణంబు సేయు మట్టి. 112

క. కంఠమునఁ దప్పు యడుగుచు ము,క్కంటి యురుగు దంచి వాలిఁ గాచి వినుమీ
కంటెల్లఁ దీఱ నిన్నుల్లఁటకొని గానివానిఁ బట్టి కండలారన్. 113

వ. అని పలికి పవనపుత్త్రుం గనుంగొని. 114

సీ. వాకితోఁ బోరునెడ నాసవాలితండు, మాలి యొట్లున నీకంఠమాలికనయ
నలుక నో యతుఁ డగలుపు మరుగు మహ్లెచేని లెత్తఁ గూల్తు నే నడ్డు లేనికడిమి.

వ. అనంతరయుం దక్షణంబు. 115

ఉ. ఖ్యాతగుణుం డసంగరశారదుండు సుగ్రీవునకు కీరి ప్ర
ఖ్యాత ... మూర్తి ముఖంబు వాయునందనుఁడు ధృతి

జ్ఞానము గాఁగ నెంతయుఁ బ్రయత్నము నొనరించి తెచ్చి స
న్మానముతోడ నుంచె సుమమాలిక నెలికక తపాలికన్. 117

వ. అంత. 118

క. కంధరధృతమాలికు ఘన, కంధరనిభదేహు రవిజుఁ గని రాముఁడు ద
ర్పాంధు భవదగ్రజన్ము సు, రాంధఃపతిపుత్త్రుఁ బిల్వు మాహవమునకున్. 119

చ. అనవుడు సంతసంబు హృదయంబునఁ దోఁప నుతించి కొంచు వే
చని విబుధేంద్రనందనుని సాహస మొప్పఁగఁ జీరెఁ బేరెలుం
గున సమరంబు సేయ నిటు గోఁ జనుదెంచితివాఁడ నంచు ద
ధ్వని విని వాలి పంకజహితప్రభవు న్నియుంప నుగ్రుఁడై 120

వ. చనుదెంచునెడ నెదసొచ్చి నఖాంజితతార యగుతార యిట్లనియె. 121

క. ఇను బలవంతుని వెనుకొని పు, చ్చినవాఁడు తపనపుత్త్రుఁడు కాఁడు
న్నను బోరి పాతి మరల, జనుదెంచునె కలని కిది విచారింపు మెదన్. 122

క. హృదయేశ నామదిం గడు, భేదయగుచున్నది యెఁగాక ప్రియ వడిదేవ నా
కదరుచున్నది పోఁగూడ దకట దుర్వచనములు విను చెవులఁ బెట్టన్. 123

వ. ఇట్లనాదరించి హితోపదేశిని యగునమ్మత్తకాశినిం గనుంగొని. 124

క. తరుణి నను జయింపఁగ న, త్తరణిసుతుఁడు వాఁడు నిశ్చితంబుగ విను మి
ద్ధరణిఁ బ్రయత్నంబున న, త్తరణము నొందగ వలదె ధైర్యం బైనన్. 125

క. కోటి నమాకులు నా, కోటిపవానికి నెడలఁ బోసఁగ వనుమఁ గో
పాటోపమానసుండు న, నాటవిభుం దునుగుచు చెనక్క జుఁ దాఁకన్. 126

వ. ఇట్లు వచ్చి. 127

క. కోపరసం బొడ వెలు నెరో, కోపరికింపఁగ నయఁగ గుముదరిపుజతో
నోపంద మర్త్యజాతాలి, నోపం దర ననె తెలుఁగు మోటమి వచ్చెన్. 128

చ. అని వెస వాడి సౌరి నొకవాస్త్రమున న్గుదియించి యొంటఁ గే
ల నతనిమస్తకంబునఁ బలం బెసలారఁగ గ్రుద్దినం గడు
దసరెడు జా వెతింగి తనతమ్ముని గౌఁగిటఁ జేర్చి స్వాధికా
రనిఖిలభార మాతని శిరంబునఁ బెట్టె నొకొ యనంబటుల్. 129

వ. ఇవ్విధంబున. 130

క. గ్రుద్దినఁ బడంబోవక, ప్రొద్దునిసువు వాలి యురముఁ బొడుచు నిరువురుం
దద్దయు నద్దవిడిం బెన్నద్దు లగుచు బ్రేటు లాడుచున్నట్టితతిన్. 131

క. సుగ్రీవుఁడు మాలాసుగ్రీవుం డగుట వాలి యెఱుఁగ దెలిసి భూ
పాగ్రణి సమగ్రదోఃప్రబలోగ్రుఁ డగుచు వాలిఁ దునుమ నూహించె మదిన్. 132

ఉ. రాముఁడు ధార్మికుం డొకశరంబు గుణంబునఁ గూర్చి భానుజుం
డేమొనరించి యారని విడిం గొనవచ్చినయట్టి వాలి శా
ఖామృగశాలి పేరురముఁ గాఁడఁగ నేయఁ గలంబమ్ముం దరు
స్తోమముచాటున న్నిలిచి నూత్రిదలిర్చఁగఁ గాలవేదిలన్. 133

వ. ఇట్లు దృష్టిముష్టిసౌష్ఠవంబు వెలయం దేవాప్తుడయు. 134

ఉ. తాళము లేమఁ గూల్చి వసుధాధరముం జెకలించి మించి పా
తాళముఁ జొచ్చి వచ్చినకదంబము వాలి యురంబు దూసిపోఁ
జాలక నిల్చె నెంతయును జానెసఁగ న్వెస వానరప్రాణవా
తూలము వీల్చుచున్న దనఁ దోయజమిత్రతనూజుఁ డార్వఁగన్ 135

వ. అంత. 136

చ. పరభసర్పత్రి రామునిప్రమత్కమురంబున గాఁడినం దివి
ద్విరదనయోంశు హా యని దివాకరనందను వీడి ధారుణీ
ధర మురుభీకరస్వనహతం బయి కూలినభంగి వాలి గం
పాదిగఁ గ్రుంగ వ్రాలి తదనంతర మాస్వపుఁ గాంచి దీనుఁడై 137

ఉ. తార హిరించుఁ దెల్ప నతిధార్మికుఁ డారఘురామమూర్తి ని
ష్కారణ మేల నాపయిఁ బ్రమత్తము చేయ నటించుఁ దద్భవ
స్సారము నీకు చేసి పరుమప్రియ వచ్చి త్వదీయకైతవ
స్ఫారతి నిట్లు పాలయితిఁ జావఁగ నీకిది పౌరుషం బొకో. 138

క. మించిన ధార్మికుఁడవు కడు పంచన గావించి వృక్షవాగముఁ దునుముం
బొంచి నను గూల్చితివి వ్రేసి చించి నను గెల్వ నవ్విరించికి వశమే. 139

వ. అది యట్లుండనిమ్ము. 140

సీ. ననుఁ జేరఁబిల్చి తమ్ముని రాజ్యమునకేఁ, పాపినాఁడ వటంచుఁ బల్కవైతి
వతనికి నీకుఁ బోరిత మెట్టు లయ్యెను, న్నని తెలియంగ నన్నడుగవైతి
వతని కీవారిరాజ్య మంతయు నొసఁగిపో, మ్మనలికి వనమున న్నాదవైతి
వనజునితో వైర మేల నీ కని యున్నఁ, దింప సఖ్యము సంఘటింపవైతి

గీ. విరియెట్టికి నన్నదరించి పోర, గ్రూరనారాచమునఁ బడఁగూల్పవైతి
వకట రాఘవ సమగ్రుఁడ వయ్యుఁ బొంచి, ప్రుంకఁజేసితి విప్పు డేమందు నిన్ను. 141

క. అంధునకున్ జాత్యంధుఁడు, పంథానము సూపలేనిపగిది న్యాశసతీ
బంధు దగుఁ ట్టి వారిజబంధుసుతుం డెట్లు నీకు భార్యం గూర్చున్. 142

క. పరుల కహితం బొనర్చక, తిరుల గిరులఁ దిరుగుకపి వృథాపాలియుం ప
న్నరవర నీ క్రమ మెన, న్నవలఘునకుఁ జేసినాఁడ వన్యాయముగన్. 143

క. విను సత్యహీనుఁడ వను, బుఁ దరునికరంబునడుమఁ బొంచి మదమున
న్నను గపటంబుగఁ బరిమార్చినాఁడవు నీవు మానిసివె కలపోయన్. 144

వ. అని యిట్లు. 145

చ. అలసత వాలి రోషపరుషాక్షరగుంభితవాక్యసంతతు
ల్వలుక రఘూత్తముం డవనిపాలశిఖామణి రామభద్రుఁడు
న్బలిముఖుతోడ నీ కిటులఁ బ్రాణము వీడఁగ ధాత్రిఁ బ్రాఁతమం
గలుగఁగఁ దప్పు నెట్లు తెలు గన్వరె మాను పురాకృతంబులన్. 146

వ. అదియునుంగాక. 147

క. నిను నెవ్విధముఁ బరిమార్చిన నాకుం బాతకంబు సిద్ధింపదు త
మ్ముని భార్య రుమం జెఱపిన పెనుదోషివి సిగ్గు లేక ప్రేలెద వనుచున్ 148

క. వాలి దనుదూఱు నుడువుల, కోలి సమ్మత మిచ్చుచు న్నయెడలఁ దా
నాలించి కపికులాధిపు, నాలించుకతాళ్మి లేక యవశతఁ గాంచున్. 149

మ. గళదస్రూనకధారయై యెగసి ముక్తాహారవిస్రస్తయై
చలదగ్ర్యాలకరాజియై విగళితప్రస్తాసితాంభుగ్నయై
తల యై హస్తతలప్రతాడవిధుతప్రోల్లసత్కాలభా
గలసద్భంగురమంచిరాకప్రరుచి యై యత్యంతదీనాక్షి యై 150

క. వనదెంచి జీవిలేకు , గనఁబోయను జీవిలేకుఁ గని తార మహా
ధ్వని రామచంద్రునకు , ద్యునజునకుం గరుణ మావహింపఁగ నేడ్చెన్. 1 1

వ. ఏడ్చి రామరాజ కేసరివకలిమున్ను ఖుశుభిన్నం దర బుగా ్రకు జయం గనుం
గాని 152

క. వానరనాయక యెఱుఁగుదె, వానరనాయకునిబాణహతి నీకగు నె
మ్మే రయుఁ బోరల నసయు, మ్మే నవలోకింపవలసె నే మనస్తున్. 153

క. శైలశరాసునినాసము, కైలాసముఁ దొల్లి బంతిగా నెత్తి య
పౌలస్త్యుని వాలమ్మునఁ, గీలించిన దిట్ట విట్టు గిట్టితె కట్టా. 154

క. దారం దారను విధవో, దారను దారకుని హరిపదంబు విడిచి బ్రం
దారకలోకమునకు బ్రాం, దారకరాజసుత పోవఁ దలఁచితివె మదిన్. 155

వ. అని మఱియు నుత్సాహసాదిగుణం బుగ్గడించి విలపించుచు. 156

క. ధరణిం బడి పొరలెను తరు,చరవరుశిర మంకపీఠి సంధించి తవ
యొరవుణి నిజాశ్రుకణసం,భరితాననఁ జేసి మిక్కిలి బరితాపమునన్. 157

చ. నను గనువిచ్చి చూప్పగను నాథ కనుంగొను మేను తార బా
లను ననుఁ జూడ నీవు మది రాదు వి ష్టసుభాగ్య నాఁటి నీ
తనయుఁ డ...గదచ్ఛిజితమ్మగదంగవిలాసు శక్రుసై
న్యనికరభ గను స్మణిమయాంగదు నంగదుఁ జూడు మర్మిలిన్ 158

క. కను విచ్చి ననుఁ గనుంగొను, మని యఱచుచు నంగదుఁడు పదాంతికభూమి
న్నెను పొరలుట యువరాజ్యం,బు నీ ననుం బూన్చ మను మ్రొక్కుటయొకటి.

క. ఇనవాఁడు సుగ్రీవుఁడు నా,తనయుఁడ క యతని వైభవాస్పత సేయు
న్మనుజానిచేఁ జాకవలసె, జనునే యొక్కరికి సహజశత్రుత్వ బుల్. 160

వ. అని ధర్మంబుఁదోఁప నాడి. 161

గీ. మఱియు శోకాంబురాశినిర్మగ్న యగుచు, హ స్త యుగ్మకమున నిజము స్తకంబు
మోఁదికొనుచునుదఁతోడమూఁద నున్న, ధవునిఁతల డించి తార రాఘవునిఁ గాంచి

క. ఒకతోఁ జోరకునా కగు, నురుతరమండంబులోన నొదిఁగి యొదిఁగి సం
గరధర్మకోవిదుండవు, ధరణిం బడఁగూల్చితివి విధాత్సనిచె యదిన్. 163

ఉ. నీసతి సీత నెత్తికొని నింగిఁ జెలంగుచు నేగ రావణుం
డామురవృత్తి నాసురగణారి వధింపక నీవు నాపభుం
జేసిత కాలగోచరు గఁ జెప్పెడి దేమి యొకండు నేరము
జేసి కతు వేతాకనిఁ జేసితి సామ్యముచెప్పినట్టుగన్. 164

క. మిత్రతనూజున్ ఘనుఁ డగు, మిత్రునిఁగా నెంచికొని యమిత్రత్వంబుం
గోత్రరిపుసుతునిపై నో,ధాత్రీశ్వర చూపు టధిఁ ధర్మముగాదే. 165

వ. అని పలికి యంత నిలుకక. 166

క. పాలుసిరిత నోభూ,పాలక భార్యాసుతులకుఁ బాపితి విపుడీ
వాలినిఁ జెప్పెడి దేమీ, వాలిని బిడ్డలను గూడి యలుసుదె సుఖినై. 167

వ. అని పలికి కొండియు ననేకవిధంబులం బలవించుచుండె నయ్యవసరంబున. 168

చ. అదరుచు వాలి యాలిఁ బ్లరగాతలి మేదినిఁ వ్రాలి యున్నయం
గదుని మనోహరాంగదుని గన్గొని చేతఁ బెట్టి గాఢగ
ద్గదికఁ నెలుంగురాలుపడఁగా ననియె న్ననుఁ జేల చాలనం
గదదురపిల్ల నెల్లరకుఁ గాలమువూఁడెఁగఁ జేటు తప్పునే. 169

క. ఇటు లీలఁ బుత్రిసత్పుత్రా,దికబంధుసహోదరప్రవృత్తతర మగుప్రేం
దిక నా కుఁ గడచనియెఁ గుఁ,కక ధైర్యము నూడఁ డీ మనమ్ముల మీరల్. 170

వ. అని పలికి తనవారి నెల్లఁ గలయంగఁ గనుంగొని. 171

ఆ. మున్ను నన్నుఁ గొల్చి యున్నచందంబున, దపనపుత్త్రుఁ గొల్చి తదనువర్తు
లగుచు మెలఁగుఁ డతఁడు దగవరి యుక్తుని, కింది కాదె చావుఁ దెచ్చికొంటి 172

వ. అని పశ్చాత్తాపపరవశుండై. 173

క. తారం దారను నఖజిత,తార స్మితకాంతివంతతార స్మణిమం
జీరం జేరంజీరిగ,ధీరోత్తముల వగపు మాన్చ ప్రియ మగరోత్తర్. 174

మ. కొడుకుం గౌఁగిట జేర్చి మోహమునఁ జెక్కుల్ నొక్కి మూర్ధాఘ్రాణ మె
క్కుడుమోహంబున వాలి యిట్లనియె నీకున్ శోకము దక్కిపెం
దొడవై నాదట తీర్చె నిన్నుఁ గనుసంతోషంబు నా కింకటం
గడతేరం గలఁగ నెవ్వరికి నే కాకారతం జెల్లునే. 175

క. అని మతిఁ దయ యుబికన్,చ నుల నూరార్చి బాష్పసలిలోద్గతుఁడై
తనయుడు మిగుల వగ నొం,దనలి హితసుతున కంగదుఁ జూపి దకన్. 176

చ. అనుజుఁడ చింతఁ దక్కు పరమార్థమనంబు నా వాక్యము
ల్వినుము మన దుర్వివేకమయి చేయు విధంబులు నిన్ను బాధపె
ట్టినఫల మీవిధంబున ఘటించెను నటుండుచును కాని దీని నా
తనయుని బాల్యమత్యుతి గుణంబుఁ దలంపక ప్రోవుమీ దయన్. 177

వ. అని తనయునకుం దగినవచనంబులు పెండియు నుపన్యసించి యొప్పగించి తమ్ముఁ
డా నకు నిగ్రహంబునకు రాముఁడె కలం డని నిశ్చలాంతఃకరణంబున రామచంద్రుని
కభిముఖుండై. 178

క. కలలో నెవ్వనిపదములు, దలఁచిన నఘనిచేతి వగుచుఁ దనరుచు నుండుం
గలలోకము లప్పదములు, గలలోకైకనుతు నిన్నుఁ గంటి నృపాలా. 179

మ. అని భద్రవ్యపదాంబుజద్వయమరందాసక్తచిత్తభ్రమరాగవ
రతుఁడై కృష్ణ నిరాకరించి భవహర్తా రామ శ్రీరామ రా
మ యనుచు న్సత్కరుణాకటాక్షమున సన్మానింపు మంచుం దొరం
గెను గం బ్రాణములేనఁ దొర్లుచును సుగ్రీవాగ్రజుం డొక్కటన్. 180

వ. ఇత్యర్థంబులు సకలసద్గుణశేవధి యగురఘువీర శరపాతపాతితుం డగునతండు.

సీ. ఫలము లాకులు దిని యిగంబట్లఁ దిరుగఁ, బట్టిన చారు లేగడు ట్టిగతికి
ఫలము లాకులు దిని యెగఁబడఁ దిరుగు, వట్టిసంచారి యయ్యూఁ డా నపుడు దనిచె

వ. ఇట్లు దివిజరాజనందనుండు దివిజరాజరాజధానిఁ బ్రవేశించుటయుఁ బ్లవంగాంగనలు నింగి వగల నగలం బొగిలి రంతఁ దార శతారాయుధనందనుం దలంచి. 183

క. భీకరసభం బగు రామప్రదరం బుదరంబుఁ గాఁడి పడిపోయితివా
యద రవిసుతుఁ డార్యుఁగ నా మది నపగతశూర భూరమణి యని తలఁతున్. 184

క. ఆహార మెడలి కడు మ్రుక్కాహారత నివ్విధమున నలఁగితె యిచ్చో
నాహా నా బాహాబల మాహవమునఁ గటకటఁ జిత మయ్యెనె కటా. 185

క. అని వగచిన నతనిఁ గనుంగొని బుజ్జగించి పావని యున్న సమయంబు. 186

ఉ. రామునియాజ్ఞ లక్ష్మణుఁ డరాతిభయంకరు నాంజనేయుని
ద్రాముఁ బురస్కరించుకొని తారను దారకుమారకుం గపి
స్తోమము నక్కనందనని సొం పగుమాటల నూఱడింప సు
త్రామతనూభవున్ హితకథామృతదోహయుంచువానికిన్. 187

వ. సుగ్రీవుం డంగదుం బురస్కరించుకొని సమస్తవానరసమూహసమేతుం డై సముత్పాటితరామసాయకుం డగు వాననాయకుం డగ్రజు దగ్గఱికి చేరి యేమ్యుచు నొకింతసేపునకు ధైర్యంబు చిక్కం బట్టి యమ్ముకాపు బుఁ బవిత్రజలపరిప్లుతంబుఁ గావించి గంధమాల్యాద్యలంకరణశోభితంబుఁ గా నచిత్రవాహంబు నిడి బలవంతు లగు వలీముఖప్రకరంబు మోచికొని రాఁ బ్రేతభూపరిసరకాంబునకుం జని యుక్తక్రమంబు శిబిక డించి చందనాదికసౌరభపదార్థనిచయంబుఁ గూర్చి పేర్చి శోకంబున నతిసేచ్చి యుప్పాడై వానికి కేబరంబుఁ జేర్చి యగ్రదక్షిణంబుఁగాఁ దిరిగివచ్చి శిరఃప్రదేశంబున నంగదప్రయుక్తముక్త బగు సప్తార్చిఁ బ్రపద్ధార్చిఁ గావించి పిన్ కాయుక్తు లాగము నచితక్రమంబున నగ్నికార్యంబు దడునంత వానరవధూవిలాపంబు లొక్కుమొగిం దిక్కులు బ్రువం బిక్కుటిల్లె నప్డు దార మనోవల్లభు నుద్దేశించి. 188

ఆ. అతులసుందరాంగ సుతుఁ డ వగచుచుఁ దార, రతిఁ గరంచి సంగరంబునందు
హరికుమార ధన్య మయిపోయితివె యక్కు, టకట రాజమౌళి యంబకాగ్ని. 189

క. అని వగచుచుఁ దెక్కుఱు దెఱుఁగుల, వనమిషపతి సుతుని గూర్చి యార్చిన తారం
గొని పంపాతీరమునకుఁ, జని కున్నాతు లయి గ్రిచరవరులెల్లన్. 190

వ. ఇట్లు యథాస్నానంబులు గావించి. 191

క. వలయు తిలోదకములు ని, శ్చలభక్తి నొసంగి షోడశమహాదానం
బుల నన్నదానముల దృప్తులఁ జేసిరి బ్రాహ్మణులఁ గడలఁ దగు రీతిన్. 192

వ. మఱియు నవ్వానరేంద్రుం డమరేంద్రలోక స్థానివాసకరంబు లగు కరణీయంబు లెన్నియేని నడిపి యశుచిత్వాపనోదార్థం బవ్వాహ్యాభ్యంతరంబునఁ గొన్ని దినంబు లున్న యనంతరంబున రవినందనుండు రఘునందన చరణారవింద సందర్శన కందళిత హృదయానందుండై చని. 193

క. అంగదునింగూర్చి ప్లవగాంగనలం బురికి ననిపి యంగము పొంగా
రం గుముదరిపుసుతుఁడు సర్వాంగాలింగితవసుధరవలయుండై. 194

భుజంగప్రయాతము. ప్రణామంబుఁ గావింప రాముండు జంచ
ద్ఘృణామందహాసప్రకీర్ణాననుండై
గుణాఢ్యుం బవిత్రాత్ము నాభానుసూనున్
మృణాళోరుబాహుద్వయిం గ్రుచ్చి మెచ్చెన్. 195

వ. ఇట్లు గాఢాదరపూర్వకంబుగా గారవించి కరుణారసముద్రుం డగు రామభద్రుండు పవనతనయానుజులం గనుంగొని. 196

ఆ. వాలిచేతమున్న పాలితుం బగు కపి, రాజ్యమునకు నినుఁ బూజ్యలీల
నాచరింపు మభిషేచనశోభనంబు కందడవు సేయ నేల మనకు. 197

క. అనవిని సౌమిత్రిపవన, తనయాంగదనలఘనుత ముఖు లజానితనయుండుండు ద
ర్పాంచకపియూథపులుం బ్రియ్యాన నాతనిఁ జుట్టుముట్టి యరుగిరి లీలన్. 198

ఉ. బాంధవ మొప్పఁగూడికొని బంధురతూర్యరవంబు లుప్పతి
ల్లం ధురకర్ణగోళములఁ జెందఁ బవందము సేయ నిద్ధగ
ర్వాంధత వానరుల్ నడవ నల్లనఁ దోడ్కొనివచ్చె నప్పురిం గి
ష్కింధకు దేవలోకమలరుచిప్రతిభానుని భానుసూనునిన్. 199

వ. ఇట్లు తోడ్కొనివచ్చి

క. శ్రద్ధఁ బ్లవంగాంగనలు సమృద్ధగతి నివాళులిడ నిజాంతస్సౌ
వృద్ధాంతఃకరణుఁ డగుచు, శుద్ధాంతాగ్రసుద్ధకుద్ధాంతంబుల్. 200

వ. ఇట్లంతఃపురప్రవేశంబుఁ గావించె నంతకమున్న పౌరులు. 201

ఉ. కట్టిరి తోరణంబు లెసఁగ న్మణిమట్టితోరణంబులం
బెట్టిరి పూర్ణకుంభములు మేదురలీల మృదంగకాహళు
ల్గొట్టిరి పుష్పమాలికలు గుమ్మనఁ దావులు గ్రుమ్మరింపఁగాఁ
జుట్టిరి ద్వారదేశముల సూర్యతనూభవుఁ డుల్లసిల్లఁగన్. 202

క. ఫలయుతరంభాక్రముకంబుల నెల్లెడఁ బొందుపఱిచి పునుఁగుజవాదిం
గలయంపిఁ జలికి కస్తురి, నలికి యిడిరి యాణిముత్తియపుసన్నముగ్గుల్. 203

గ. కిట్టితెఱంగు బరమశోభనంబుఁ గావించి రప్పరవగంబు సమస్త సంభార సంభరితంబును వారాంగనా నృత్తగీత విచిత్రంబును మంగళ తూర్యరవ సంకులంబును సకల జనయనానంద కరంబునై కరంబు విలసిల్లుటయు. 204

ఉ. అంబరనదీసలిలసమ్మదంబుజా నంబుజమిత్రపుత్రుని న
త్యంతమనోహరాంబరనవాభరణాన్వితుఁ బుష్పమాలికా
క్రాంతగళప్రదేశు నొడికంబుగఁ దోడ్కొనివచ్చి తత్ప్రభా
ధ్యంచితసింహపీఠమున నాతనిఁ గూర్చి రమాత్యులొప్పఁగన్. 205

క. చామరము లిడిరి వేల్పుఁగొమ్మలు కేనవచ్చు ప్లవగచంద్రముఖులు ని
స్సీమాభిరామభూషా, స్తోమ రఘుళీరఘులు నన్నుతులు సేయంగన్. 208

గీ. అంతరాఘవుఁడు కృతప్రతిజ్ఞుఁడయ్యెఁ, గాన నీవును బ్రత్యుపకారపరుఁడ
వగుమనుచు నత్తరిఁ జెల్వగుదెంచె, మిత్రుఁడనఁ బెంపుఁగని తచ్ఛత్రమంత.

వ. పట్టాభిషేకసమయం బాసన్నం బగుటయు వానవజ్ఞాబవదాదు లవనీసురసహాయులై పుణ్యాహవాచనపూర్వకంబుగా హోమవిధి యథావిధి నిర్వర్తితంబు గావించి.

చ. కలువహారంబు లంబువులు గట్టి భూరిసువర్ణకాంచనో
జ్జ్వలకలశంబు లందికొని వానరరాజ్యధరాభిషేచనం
బలరఁగ నాచరించి మహాగుణశాలికిఁ బ్రోద్దుమాలిక
యస్యంఘులు రామచంద్రుని దయాస్ఫురితముం జిలికించునట్లుగన్. 209

క. అవరజనరాజతకి నృపవరు రఘునాథునిఁ బ్రహోదిక్కృతికి న
ర్గ్యము ముందు సేకించిన, క్రమమున సుగ్రీవు నఖిలకపిపదమునన్. 210

క. అభిషేకింపఁ బొరిపడఁగ, నభిషిక్తుఁడయ్యె భాస్కరాత్మజుఁడు కపి
ప్రభుఁడగుచుఁ దారరామధ్యభాగభాగమ్మృతికరణు నాక్పతి నంతన్. 211

గీ. సకలవానరులకు రామచంద్రుఁడు ప్రహారసుదముగాఁగ నప్పుడ యంగదునకు
యువరాజ్యసంపద నర్ప్యఁ జేసి పట్టాభిషేకంబు సేసెఁ గరుణ. 212

వ. ఇట్లఘంలుసం గోత్రకేతుప్రభుత్వం బూజ్యయౌవరాజ్యపట్టాభిషేచనం బాచరించి ప్రాజ్యసామ్రాజ్యంబు బడసి మార్తాండనందనుండు రెండవ చండకిరణుండునుం బ్రజ్వరిల్లి. 213

ఉ. అత్రటీనా రాఁగ లు హాటకపీఠసచివప్రయుక్తుఁడై
సుత్రనవెల్ల విల్లన గభీర్యుఁడై ప్రచరించి రాజ్యసు
మెంకరంబు రగిలి ప్రాలితనూభవదీర్ఘదర్శనా
యత్తవాఙ్మయుఁ డబ్జహితాత్మతనూభవుఁ డుల్లసంబునన్. 214

క. చనిబద్ధాంజలిపుటితాం, జనుఁ డున్నయువినయభయవినమితశిరస్కుం
డునునగుచు రామచంద్రుం, గని ప్రమోదయుతుండు ప్రీతిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చెన్.

వ. అపుడు రాఘవ దశరథాత్మజుండు కరుణాం బగుచు నతని కిట్లనియె. 216

క. ప్రతినచెల్లించితి నీవు, ప్రతిహతబలశాలివగుట బ్రదికితిఁ గృపచేన్
ప్రతిపాలింపుము ప్లవగ, ప్రతతిన్ బ్రేమంబు నీవు ప్రమదమ్మునన్. 217

చ. అనవిని సంతసించి చలినా ప్లవగాగ్రణిఁ గాంచి రాముఁ డి
ట్లను బురికిప్డు పొమ్ము శరదాగమనమ్మున నమ్ము ధాత్రిజన్
వెనుకొనుకార్యఁ దెమ్ము వివిధమ్ములగు నిప్పెనువాన కాలమున్
దనుపు వసింతు సోదరసహాయత నిగ్గిరిగహ్వరంబులన్. 218

క. కిష్కిందకుఁ జనుమన్న, త్కృష్ణముఖ్య బుధవరుఁడు గాఁ గపిసేనా
ధృష్టితభూభాగుఁ డయ్యె, హృష్టమ్ముగ నరిగె నపుడు కాంచనగిరికిన్. 219

చ. అనుచుఁ దరాజ్ఞ వానరసహస్రసమేతుఁడుగా మహాముదం
బునఁ బురికేగుదెంచి కపిముఖ్యుఁడు భాస్కరనందనుండు త
జ్జనకునితావచేమణిఁ జాలివర్యకోటి నింపఁ బ
చి నిఖిలము ప్రపుంగవవిశిష్టసహాయముఁ బెంచె నంతయున్. 220

క. రమణీమణియగు తారా, రమణిఁ బ్రియుండగుచు భాస్కరసుతుఁడు మెఱసె
న్నను నధికధూమాన మనో, రమఁ గూడి ప్లవంగ రాజ్యమ్మ ధికృతుఁడై. 221

వ. ఇట్లు సంప్రాప్తమనోరథుండై మహాసుఖంబు లనుభవించుచుండె నంత నక్కడ రాముండు సౌమిత్రిద్వితీయుండయి ప్రవర్షణగిరిబిలంబుల సీతావియోగసాగరం బు నిస్తరింప నుపాయంబు గానక సంతప్తచిత్తుండై యుండె నంత. 222

క. కాలమునఁ దోఁచెఁ దొలకరి, కాలము నిబిడసకాళికా కాలము భే
కాల మతిరి క్తశోభము, సూలము పాంథజనములకు శూలంబగుచున్. 223

క. ప్రాజ్యగతబహులవిమలజల,ముజ్జ్వలాపిరాత ముగతమోదయము చతు
రిజ్యాలిన్యము దరదమ్,భుజాగ్ర్య యు వర్షబుధువు పాలుపవహించెన్. 224

చ. ప్రబలితలాహకంబులు నభంబు ఘూర్ణిలుమాం దట్టిల్లగా
ప్రబలత లోకమెల్లఁ దిమిరస్ఫురణంబునఁ బన్నఁ బ్రదే
శబలభిదుగ్రచాపవిలసత్ప్రతిభోపఁగఁ గృష్టిఁ గల్గఁ జే
సె బహులభూరిశోటులఁ గ్రమింపఁగఁ జేసినదాప మూఱఁగన్. 225

క. పెనుమిన్నుతి పల్లవిక, యనిజనముల కేగ్రి ప నవకాంబుగ వృ
ష్టి నిరవధిక ధారాపా,తమున భువనము భూస్యదక మయ మయ్యెన్. 226

గీ. పాంథజాలహృదయనిర్భంధకంబు, సమితనాగకుమారభయప్రదంబుఁ
గాఁగ నెంతయుఁ గేకికేకారవంబు, కర్ణ నెల్లెడఁ బర్వె నాగ్రంబులందు. 227

వ. అత్యావసరంబున

చ. అతులితరీతి గోపతికి హర్షము వృద్ధి యొసంగుచుండఁగా
సతి రమణీయబాలతృణ మంటెను తయి నొప్పుమీఁద సం
తతకనకాభ్రపర్ణ ఫలితస్ఫురదంబు లసద్గ్రహాహసం
గతముగ భూమిధాత్రి కురుగాత్రికి బ్రాఁకుచు పట్టె నొప్పఁగన్. 228

క. కమలాకరములు నిండెఁ, గమలంబులు వెలిఁగెఁ దూలి కమరెఁ గమలినీ
రమణుఁడు తమిఁ పిహితుఁడై, మదం చెదరి వొక్కోయు దద్వేళన్. 229

గీ. తమ్ములెల్లను గుల్లికావనములయ్యె, భువనమెల్లను సంపూర్ణభువనమయ్యె
నభ్ర మభ్రమయంబయ్యె బ్రమగన, నభవారిదప్రావృడ నేహమునను. 230

శా. ప్రోతి స్యంబకదీప్తి గర్జితరధ్వాంగారావమున్ బ్రస్ఫుర
ద్వ్యదశ్యోణిత మింద్రగోపధ మదోవ్యగ్రాసఖుండల బస
చ్ఛాదోమేదము వర్షబిందు లసదస్త్రం బభ్రమాతంగము
న్నోగ్రీభూరి సమస్తభూతముఁ బరవ్యగ్రాసి తేశంబునై
శోధింప బడె వారకాలము రణక్షోణీశుఁ బ్రక్రీడుఁన్. 231

ఆ. అఖిలభూతకోటి కాసన్నయానంబగు, పట్టివానకాల మగుటఁ బాదము
పట్టివగఁడు రామభద్రుండు జగదాలి, దగునిరాశదూలి తాల్మిమాలి 232

వ. తమ్మునిఁ గనుఁగొని.

గీ. లక్ష్మణ క్షణప్రభాప్రభాలక్షితంబు, మేఘనిర్ఘోషఘోషసమ్మిశ్రితంబు
నతులరఘుగ్రామమీర సమాన్వితంబు, నైన యీకాలము మధికభయంబుగాదె. 233

క. పనిపడుగులజడికన్నెల, గడు చెడినయు విన్నదనూన కంఠధ్వను లె
ట్రుడు నిసదారులమెసపన, వడినమరిసె కొనె యెట్లిద్రంతలఁ బడినన్. 234

క. అని మఱియు నన్ను మనుజుఁడ, పెనఁగఁ బ్రావృట్ప్రయోదపిహితములగుని
ద్దినములు దుర్దినములుగా, నినసూనుఁడి నంబుతెట్టులఁ బొంగులకున్. 235

క. అతఁడను నాకుస్మరణ, చానుగనివారితవలెఁ నాపదధికముఁ జేసెం
గ్లేశవినాశని జనక, క్ష్మాతసుత చానిమున్ కృపణుండ నగుటన్. 236

వ. అని మఱియుం దద్వియోగకృశానుయోగ సంతప్తమానంబగు మానసంబున సౌమి
త్రి హితవచోరచనామృతంబునం దనుపుమనమున తం గలిపనుదినంబులను. 237

సీ. ద్యోధునీనిర్మలపాథోంతరస్ఫురత్పుండరీకమండలంబులనఁగ
వ్యోమకేశునిజటాభ్రాభాగంబులఁ బూసినవిభూతి పూఁతలనఁగ
ఖచరులు దడివోవఁగా నాకసంబున నాఁటఁగట్టిన తెలిచీరలనఁగఁ
దొలుకరినీటిన నలమాసముఁ బాసి కరఁగుచు నాయించ బాయలనఁగ
గీ. మించుపగవాని గర్భీకరించినట్టి, వింగిజవరాలిగండపాండిమములనఁగఁ
జకితచాతకజాతసంజాతహాదా, రాభ్రములు మించెఁ దచ్ఛరదాగమమున. 238
గీ. భూపతీస్తనగిరులము న్వ్యాపిరోప్ప, లలితకస్తూరికావంబు దొలఁచినటుని
తాభ్రమోజ్జితచందనంబంబఁ దెనరఁగ, నలరెను సితాభ్రకులవ్యోమాగ్రములను. 239
క. అడఁగె న్భేకంబుల రొద, లడఁగె న్సేనంబులంచ లబ్జవనములం
గడఁగె న్వ్యాఘ్రుండు శరములు, గడఁగె న్మృగుఁ జేసి విరహాగ్నములకుఁ దొడఁగెన్. 240
చ. కలువలఁ గొల్లతీరములఁ గాచిన భూమిహాలికాంగనాళి ప
త్కలువనిట్టులమ్యో వనఁగా నదు తెంతయు నిర్జవంబులై
కెలకెలఁబఱ తొచ్చె నది నంతయుఁ జఁ దెల్లుఁగాంచనో
ద్యమ్ములగలవారికిన్ ఘనతియుల్చెనుట్టు లొన్నఁ బాడియే. 241
వ. అంత. 242
ఉ. దక్షిణగాములైన జలదంబుల కొక్కతెఱంగునం బ్ర
త్యక్షముగాఁగ సుక్కుచుఁ బ్రయాణము మానినవో యనంగఁ బ్రా
గ్దక్షిణభాగమందున నగస్త్యమహోదయమైన మేఘమా
లాక్షయమయ్యె నంబరమహాద్రిశిరంబున శరత్సమాదృతిన్. 243
సీ. మఱియుఁ దచ్ఛరదాగమంబ తనంతరిక్షమువోలె రాజహంసలఁ బెనంగి
పక్షిరాడ్ధ్వజభూరివక్షస్స్థలమువోలె లాలితకమలానుకూలమగుచు
ధరాభ్రభ్రాతుసభాస్థలంబువోలె నలక్షితపంకకలంకమగుచుఁ
బ్రమథనాయకునిశిరఃప్రదేశమువోలె విమలభాసురశశివిహితమగుచు
గీ. దండమూర్తిను చంద్రమండలమువోలె, నధికతరచారుకువలయవ్యాప్తమగుచు
నట్టిజలదాంతసమయసమాగతిప్రపత్రపాత్రశారదరాత్రులందు 244
క. తొగవఱి లోకేశుఁడు తా, స్ఫురజారవ్రజములనెడు చలిచీమలపై
నురుగతిఁ జల్లినమ్రుగ్గను, కరణిఁ గువలయానుమోది కౌముది ప్రబలెన్. 245
ఉ. అట్టిశరన్నిశా హిమకరాతపమాత్మకు నార్తిగూర్పఁ దోఁ
బుట్టువుకేలుఁబట్టి రఘుపుంగవుఁ డాలివిరాలిఁ బూలి న

స్ఫుట్టులఁకింపఁ జొచ్చిరతిభీకరు లీస్పరవారిజారులే
పట్టఁ బ్రాణములిచ్చుకుఁ బ్రాణములేటికి పీకఁబోసిరిన్. 246

క. అనిపలికి చంద్రోపాలంభనపరుఁడయి లక్ష్మణుం గనుంగొని 247

క. ఇరఁ దమ్ముఁడ కీరీటముఁడే నా, డలవిమముఁడు గాకయున్న ననుఁజూడ దారా
యురుఁగానిన్నఁ దారా, న్యాయఁ జేఁచందగునె యామినీచరవృత్తిన్. 248

క. తగనెందుం గువలయహితుఁడగు రాజుకు రాక్రపూర్ణుడగుఁగాక కడుం
దెగనిక్కృత్యమ్ముల నిలు, థగుణాద్యుషి కగుఁగాని తక్కనె చెపుమా. 249

క. అకలంకుఁడ సన్మార్గుఁడ నకుటిలుఁడననుచుఁ బొంగు సమవసుఁ గ్రుంగున్
సకలంకుఁ డసన్మార్గుఁడు, సకుటిలుఁడుం గాచ్చుఁ డితని చందమెఱుఁగమే. 250

క. తనరాకపోకలు జనులెఱుఁగరే యని వెండియు. 251

ఉ. ఈతఁడు చోరకోటికి నిష్టుఁడటుండుట కొంత లీలఁడే
ఘాతమొనర్చుఁ బాంథుల నకారణ మిమ్మహిఁ గాంచుఁ డెంతయు
ద్యోతకుఁడంచు లోకములు దూఱఁగ నించుక సిగ్గునొందఁడా
పాతలపోతుఁ గాచ్చుఁడగు నాతఁడు లజ్జ నెఱుంగఁడేకదా. 252

వ. అని యివ్విధంబున. 253

క. వనజారిదూఱి విరతిన, జనకసుతావిరహవహ్ని సమసి ధృతి న
మ్మనుజేంద్రుఁ డంతఁ గఁడ,ర్పునిఁగూర్చి విశేషరోషపూరితముఖుఁడై. 254

క. తుంటఁవిలుఁ జిలుకతేజియు, నంటిసఁ గనుగందుపూవుటమ్ములు లెవరికిం
గంటఁబడని సచివుఁడు మ, న్కెంటి సుగంధికంత్రిమంటఁ గ్రాఁగిననికున్. 255

క. అత్తివిలు గాఁడ పిడ్నె, పట్టుగ విరహిజనవ్యాజయపాటవమునకుం
దిట్టవయిత ప్రాహించుఁగ, నిట్టివిగా వే ఓధాత్పుకృతచిత్రంబుల్. 256

చ. కటకటపూవుబాణములఁ గమ్మని విల్లునఁ బాల్చి ఓల్కతే
రటునిటుఁ ద్రిప్పుచు న్హరిశహోయటసెంతయు దర్పమొందవై
చట ఁ దపంబొందఁదుచు ఫరత్యజ. బాసిన రాజమౌళిపైఁ
బటుగతి నెలపోయెడవు పిష్పము గాఁగల కంబనాగ్నిచేన్. 257

వ. అని పలికి నిట్టూర్పునిగుడించి. 258

క. తమ్ముఁడ లశోకమ్ములఁ గుఁ, దమ్ములు నందమ్ములగుచుఁ దనరారెడుమా
తమ్ముల చేయక నను గుమ్ము, దమ్ములనేయుమ మట్టులైన దనువుఁ దొలఁగునుజా.

క. అనిపలికియు నివ్విధంబున, వనజారిన్ దూఱిదూఱి తనుభేశుఁడు మె
ల్లనిచల్లనిగాడుపుఁ బి, ల్లతెఁకున కోయకుఁ జలంబటిపలుకున్. 260

చ. అనిలుఁడ విన్ము నిన్ను హరహాంబు ననంతుఁడు పుట్టె ప్రేమంగ నా
తని జఠరాగ్ని నించుకయు దగ్ధము గాక తదాస్యవిష్ణుగ
ర్భవిషవహ్ని లోఁడు వడఁగా విగళత్ప్రజకు ప్రశాసనం
బనయ తనేర్చి పేర్చెదు దయాపరిహీనుఁడ వుగ్రమూర్తివై. 261

సీ. ఘన జాలములనెల్ల గానిఁ జెయ్యఁ గర్చిన వాక చోటఁ గాదు నీయునికిపట్టు
జనులెల్ల నిను ప్రభంజనుఁడని పలుకుదు రెట్టివారలనైన నెదిరికొందు
వంతకు దెసనుండి యరుగుదెంచెదు చలపట్టి రహస్యంబు బైటనిడుదు
పుగకులకడుపులనుండి వచ్చెదు వరితరులఫలంబుల నరులఁ ద్రోతు

గీ. వాతిపోయెడు పప్రులాగ్ని నాఅనీవు, బీదవారలఁ గనుఁగొన్న బిట్టునేరు
వట్టినన్న జాత్రాణుఁ డనిసపంక, బాసనుం డేమి చతురాస్యుఁ దరసిచూడ 262

వ. అని వెండియు బహువిధప్రలాపంబులు గావించుచుఁ బురోభాగవిపులారణ్యసాలర
సాలసాలాగ్రంబునం గందుమీ తెంపు కీరకిశోరంబు నవలోకించి సంభ్రమితాంతఃకర
ణ యగుచు నిట్లనియె 263

చ. అలరఁ ఫలోపయోగము సహోయసవ గ్రసమం దనగ్ర్వ ను
జ్జ్వలనిగమాంతవాస మహా స్తకలాయత నొందిరాముని
ద్దలుకక ప్రాణిహిసనము మానక ట యిట్లఖిలస్వ మోంటియుం
గలిగి యొకుకిస్వజ ము ఖబున రాగముఁ బూను టుగ్రమే. 264

చ. అనుచు విరళి గూలి తనయాలిక చాలివినీలిమ బనో
లిసవధ లిట్లులఁ బు లురతీఁసుగ నవు విస్తరించుచుణ్
ఘుటతకాల తాంటవ్రదుక ల్వతడో లికల స్నమారణాం
దనుచెలియాఁచినాఁగఁగని యాఁకఁడు సీతఁదలంచి యార్తుఁడై. 265

క. సీతాయుష్మద్వ్యాహా. జ్ఞాత నలపెట్లు నాకుఁ జల్లాలుభవ
చ్ఛితానసమా రుచి, స్త్రీకటా క్షేక్షణాక్ష శికము లేవిణ్. 266

క. అలుకోదక మరుఁడు కైదువ, జపించెదనట్లు నీ సాలసాలం
దలికచచరిఁ పనెఁ దయుఁ, గళికళవఁ దెణ్ మఃలుతవండగతే. 267

క. అటనాఁట్రసెయ్యముఁ నో, లలనా యొక నిముసమం దలంపక మఱిగం
గలనా తుకత రకల, కలనాడిమతప్రదు వనముఁ గలఁపగఁజొచ్చెణ్. 268

వ. అని పలెయం ద్వితీయవియోగంబులు సహింపక. 269

ఉ. తావులు గ్రుమ్మరించెడు లతాభవనంబులఁ దూఁటిరచ్చ్రో
మ్మావుల నీడకేగు నట మానికొలంకులఁ జేరఁబోవు న
వ్వోచ్ఛ్వసలుం బరిస్ఫురితసూనరజంబు నలందు మేనుసీ
తావిరహార్తి రాముఁ డొక తావునఁ గాల్నిలుపంగ నేరఁడిఁకన్. 270

వ. పరితాపమునొందుచుఁ బరిభ్రమించుచుఁ బరవశత్వంబునొందుచు నుచితవచన
శిశిరోపచారంబులఁ గొంత సేదదేర్చి లక్ష్మణుండు. 271

ఉ. ఏలపరిభ్రమించెదు మహీశ మహాశనికల్పతారకా
భీలశరావళీజ్వలనభీమశిఖోష్ణసహిష్ణుఁ డ్రప్పటి
క్ష్మాలురు సత్యరూప్యగిరిపాలురు గారటులైన సాధ్వి
బ్బాలలనామణి న్నపహరించ మదంబునఁ దెచ్చియుండరే. 272

ఆ. అంతరయ్యు యునజుఁ డాంజనేయాంగద, జాంబవత్ప్రముఖకపోరువాచర
భల్లుకోత్తములను బటుగతిఁ బిలిపించి, సీతవెదుక నాజ్ఞ సేయుచున్న. 273

చ. అనుటయుఁ గ్రోధశోకవశగుండు రాముఁడు లక్ష్మణుం గనుం
గొనికనుఁగొంటివే ప్లవగకుంజరు వాలి నడంచి తన్మహా
ఘనభవంబు లిచ్చుటయుఁ గైకొని దుర్మదమొక్కి నిత్తరూ
నిర్మలఁ దలంపఁడయ్యెను రుమాపతి గోయుల నమ్మఁజెల్లునే. 274

క అనిపలికి మతియుఁ నతఁ డిట్లనుఁ గిష్కింధాపురమున కరిగి యతఁగు భూ
తనయాదరముఁ బూనుట మది, గని కైకొను నాకయాన్న ఖండింపవలె. 275

మ అని యిట్లా తియా రయంబున సుమిత్రాపుత్రుఁడు వేగి కాం
చె నభోల్లేఖితశాఖిశాఫలరసస్వీకారసమ్మోద
గ్రనశాఖామృగశాబకోత్కరయుతాగ్రాంతోరుశాంతారము
న్ఘృణిస్త్రాజితాంధకారమును గిష్కింధాపురీద్వారమున్. 276

వ. కని చేరంబోవు నవసరమ్మున నచ్చటి ప్లవంగపుంగవులు భీమలోన. 277

మ. అహిమాంశుండు మహానురాగమునఁ బుత్రాలోకనాపేక్ష ని
మ్మహిఁ గేతెంచెననంగ నొప్పెడు జగన్నాథుం డనంతాభరో
ద్వహవార్య తనమర్త్యుఁ డితఁడని దిత్సౌందర్యగాంభీర్యస
మ్మహిమాలోకనదర్పంబులను సంభ్రాంతాత్ములై చెచ్చెరన్. 278

క. చని సుగ్రీవుని దారా, వనితాప్రియుఁ గాంచి మ్రొక్కి వానరకరు లి
ట్లని రోదినవాయునుమతి, వినుమొకవిన్నపము విన్నవించెదము తెలియన్. 279

ఉ. వాసవతుల్యుఁడు న్విబుధవంద్యుఁడు శక్రధనుఃప్రకాశబా
ణాసనపాణి గోపురసమాగతుఁ డొక్కరుఁడుం గాంచి యొంటియుం
గ్రాసము నొందితీ తాతనివిక్రమ సత్వము నీవుఁ దెల్పవే
చ్చేసినవార మాతఁడుఁ బ్రసిద్ధప్రతాపుఁడు రాముఁడా యనెన్. 280

వ. అని పలికి కందువ గొందలము. 281

క. విను మును మనవాలిం దున్మినయనుకంపాశూన్యుఁ డీ యమిత్రకులధ్వాం
తమూర్తికి వేఱుగలుగ, దనఘు మతినిక్కంబెఁ గ్రోధ మధిక మితనికిన్. 282

క. అన విని సుగ్రీవుఁ డిటు లను మాటలు విని లక్ష్మణుఁ డతఁడు మనుజేంద్రుఁడు వం
పిన దానిపు గ్నను నెయ్యమునను నూరకను న్వసంభ్రమాయత్తుండై. 283

వ. తారాసమేతంబుగా నెదురు వోయి భయభక్తియుక్తిఁ బ్రణామంబుఁ గావించి
యుచితరీతి సమర్పిత యర్ఘ్యపాద్యాంబులం బరిగ్రహింప నొల్లక రఘునందనుండు
రవినందనున కిట్లనియె. 284

చ. అనిమిషకంబు తెల్లను సహాయము గాఁగ రఘుప్రవీరుఁ డ
య్యెడ విపులార్తిభారము వహించుటఁ దాలిమి దూలియుండ ని
య్యెడ విభవాతిరేకమున నీవు వలంపఁగ వైరి మున్ను నే
య్యెడ విపినాటు మాత్రుఁ దమ కిష్టుఁడు నాఁడ జనేట్టు లేకెనెన్. 285

క. మా యన్న దున్నుఁ దను, మీ యన్న వధించి రాజ్య మీ గాని జడత
న్నాకున్నఁ దలఁపవైతివి, మీయన్నం బాడు బుద్ధి మిగిలెనె నీకున్. 286

క. అని యిట్లు పలికి తారాసుతాప్రియువచనవచనములఁ దగు న
మ్మనుజేంద్రనందనుం డిట్లనియె సుగ్రీవుఁ డుచితముగ వినయమునన్. 288

ఉ. ఇంతకు మున్న వానరుల కెల్లను నాజ్ఞ యొసంగినాఁడ వా
రింతకు నంతకుం బుడమి యాని నక్కడి నేఁడు డెత్తుగ
త్యంతకుతూహలంబున మకయ్యెడు నూరక చూచుచుండఁగా
నంతకు నిక్కడ నయ్య తలంపును డింపు ముగ్రతన్. 289

క. ఏ వచ్చి మిమ్ముఁ జూడంగా వేడుకఁ గొనుచుండఁగా నియ్యెడను
న్నీక గురుఁ డెంచినాఁడవు, కావున నేఁ బోవుదము నృపునికడ కిటువుణ్యమునన్. 290

వ. అని తత్తఱంబుగా నుత్తరం బిచ్చి యుత్తరణికులాభరణు చిత్తంబు మెత్తపడఁ జేసి
యుత్తలంబు దక్కి యుత్తరవరోత్తముం డుండిరి. 291

క. ఏనైన వచ్చెదు ప్రణ్యాము. గాన నటులు గాక నుచితగతి నెంతయు స
న్మానంబు దోఁప నాకు, న్మానవపతికి న్సమాగమంబు నడపుమీ. 292

చ. అని పరివారిఁ బోఁడొ్రని యహర్నిశమందనుఁ డామమాయతోఁ
జనియెను రాముని ప్రథితశాత్రవగోత్రవిరాముని గనుం
గొని పటు లేగి రాఘవునకున్ హృదయంబునఁ గ్రోధశాంతికై
మును యును లక్ష్మణుం డనిచి మోదముతో సతిఁ బట్టానర్పఁగన్. 293

వ. మోక్ష్యాగేలు ఘాలంబునం గిలించి. 294

క. పదపడి సపోకుఁడుఁను తత్సపక్షంబులను ప్రమోదప్రస్తుతు లొసఁగ
స్తుతి యొదవుచుండ నప్పుడ, యుర్విదితోనుసమానముఖుఁ గొల్చెనఁ బలికెన్. 295

క. శాంతగుణాకర చతురా, శాంతంబుల నున్న యున్నిద్రవగముఖ్యుల నే
నింతకుమును పిలిపించితి, సంతోషము నొందు మిప్పుడ చనుదెంతు రనన్. 296

వ. శ్రీరఘునాథుం డనుగ్రహించినం దమకు మహాసంతోషంబునం దపవనందమునం దదమాత్యులం
గనుంగొని కనకగోపలఁ గరుణారస బు బాలువాఱ వారలం గలపికొనియుండె
సంతోం గలిపచుదినంబులకు. 297

శా. లాంగూలోచ్చలనోద్విలక్ష్యపవలీలాధూతధారాధరో
త్తుంగుల్లా గలవీక్షుద ప్షుర్ లధికోద్యుక్తు ల్మహాభృన్మహా
భీలాంగు ల్నఖదాయుధోద్ధతులు నిర్భీతు ల్చతుర్దిక్పనో
లాంగూలోత్తము లేగుదెంచిరి మనోల్లాసంబు సంధిల్లఁగన్. 298

వ. మఱియును. 299

క. దాశరథులకుం గిష్కింధేశునకు స్వాంతపం బుహిం తనొంద
గీశులు సనుదెంచిరి నానాకేశసమూహంబులు లవని యూని కరణిన్. 300

క. గిరినిభుఁడు గంధమాదనుఁ, డరిపంకజమిత్రకుంభి యగుగ్రజుఁడు
హరిక్రమమున కేసరి, యరుదెంచిరి ప్లవగసైన్యలై పేర్చుచున్. 301

సీ. అపరిమితాద్రిచరానీకములు గొల్వ, నరుదెంచెఁ గుముదాఖ్యుఁ డనునతండు
కొలఁదిపెట్టఁగరాని కోఁతిమూఁకలతోడ, నరుగుదెంచెఁ గవాక్షుఁ డనునతండు
గణుతింపరాని వృత్తుచరభటాలిఁ దోడ్కొనివచ్చెను శరభుం డనునతండు
లెక్కయిడఁగఁజాలలేని వానరులతోఁ, జనుదెంచె వడిఁ దారుఁ డనునతండు

గీ. లలి వసక్ష్యాటకేళిబలసహితముగ, నర్థి నేతెంచెఁ గుంజరుం డనునతండు
సరయ సంలింత యనరాని తియచరాలి, తనరఁ గనుపట్టెను పనసుం డనునతండు. 302

క. వివిధవిపినాటసైన్యపరివృతులు నరిమథనులు నపరిమితబలులు న
చ్చి విడిసిరి వినతమైంద, ద్వివిదులు నలనీల లదధిముఖప్రముఖుల్. 303

చ. అతిబలు లుగ్రవేగులు మహాశనికర్కశదీర్ఘబాహు లు
ద్ధతులను దైత్యసైన్యవిపినజ్వలనాకృతు లిద్ధకేసరీ
శతబలులైన వృత్తచరసైనికు లెంతయుఁ దమ్ముఁ గొల్వఁగా
శతబలి వచ్చెఁ బద్మహితసంభవు పంపునఁ బంపొనర్పఁగన్. 304

క. నల్లనిమేనులు నెంతయుఁ, దెల్లనిమోరలును గల్గి డెల్లను భే
దిల్లఁగ బొబ్బలు వెట్టుచు, భల్లూకములతోడ జాంబవంతుఁడు దోఁచెన్. 305

క. మానవనాయక భాస్కర,సూనులకు ననంతసంబు సొంపుదలిర్పం
గా నేగుదెంచెఁ దరుచర,సేనలు దనుఁజుట్టిరా సుషేణుఁడు కడిమిన్. 306

క. అద్రులఁ గనకాద్రిసురల, రుద్రుఁడు తారకల హిమకరుండునుబోలెన్
సభద్రం బగుకపినుభటస,ముద్రంబునఁ బవనసుతుఁడు ముఖ్యం డయ్యెన్. 307

క. శతపద్మబిందుతారా,శతకోటి పరమాణు సైకతలవంబులకు
న్నతిపెట్టఁగాక నక్కపి,వితతి నెక్కింప విధి యఃధిఁబడదు సన్నై 308

వ. ఇవ్విధంబునం గట్టాయితంబగు వనచరచమూసమూహంబు సముద్రజలంబులం బుడి
సిలింపను, బ్రహ్మాండభాండంబు వగులింపను గులాచలంబులు విసరివేయనుం జాలి
కయ్యంబునకుఁ గాలు ద్రవ్వుచుండె నంతియును. 309

క. అనుపమతరహరిసేనా,ఘననిధి ఘననీలగజగవయశరభనిశా
ట,ఖరకేసరివేష్టనమునఁ బనసుతరప్రశస్తిఁ బొలిచెన్. 310

వ. భుజబలాంగదుం డగు నంగదుఁడును విపులకపిసేనాసమేతుండై సేనాముఖంబునకుఁ
గదల్చి నిలిచె నట్టియెడ. 311

ఉ. అత్యులకుఁ బ్రియం బొదవ నట్టిప్లవంగమసేనఁ గాంచి రా
మక్షితినాథుఁ డాదరసమగ్రుఁడు భాస్కరపుత్రుఁ గాంచి ప్రా
గ్దక్షిణపశ్చిమోత్తరపథంబుల జానకిఁ రోయ నెంతయుం
దక్షుల బుత్తువారలఁ దప్పక యిప్పుడ పంపు మిప్పుడున్. 312

క. అనవుడు మహాప్రసాదం, బనఘ యటులు చేయువాఁడ నని కపిసేనం
గని పోఁగి జనకజాన్వే,షణదర్పితచిత్తవృత్తి నర్కజుఁ డంతన్. 313

క. వినతుఁ స్వవనరసుతజవ,వినుతుఁ గని నీవు నూఱువేల్పగులం
గాని చేర్పఁ దూర్పుదిశం, జని జనకజ వెదకి రమ్ము దయ్యాన నెలకన్. 314

మ. అని దక్షిణదిగ్భూభృదురగస్త్రీ మతల్లీగుహా
ఘనగంభీరసరిత్ప్రవాహములు పర్వం దేటతెల్లంబుగా

నిక్కము దాశరథి యీ కాతెంగి విశ్రుతుం డేగ న్వడిం బూర్వది
గ్వనితాకర్ణపుటప్రపాట విరావాపూర్ణసైన్యాధ్యుఁడై. 315

వ. తదనంతరంబున. 316

చ. అనిలసమానవేగు ననిలాత్మజు నాత్మజసన్నిభుం గనం
గొని రఘువంశశేఖరులకుం దగ నాతనిఁ జూపి వారి కి
ట్లనియె దృఢవ్రతుండు జతురాగమవేదియుఁ గామరూపకుం
డనిలసమానవిక్రమవిహారి మహారివిహారి యారయన్. 317

సీ. కనకాద్రి మెచ్చ దీతనిధైర్యగరిమ మించు జడదారిదొరకుఁ జేపడియె ననుచుఁ
దపనుని మెచ్చ దీతనితేజ మెక్కుల మొకరీతిగా నుండ నోపు ననుచు
నుదధిని సరకుసేయదు వీనిగాంభీర్య మలమంథనగముచేఁ గలఁగ ననుచు
నీమహామహుజవం బీడుఁ గాదను [illegible]ది యరుదుగ నోరయుమున కోప దనుచు

గీ. నీకటునితాల్మి భూతధాత్రీవనితను, గేలిఁ గావించుఁ జంతుప్రకృష్టభార
కమన మెదఁ గోరి యొక్కొకసారి బ్రహ్మ, విష్ణురుద్రాదులకు మొఱవెట్టుననుచు.

క. అంతటియకా వీరుఁడు తన కాంతను వనచరుల జయించి గంతుని గారి
కాంతున కె యగు నీహనుమంతుఁడు ధృతిమంతుఁ డంశుమంతుఁడు కాంతా. 319

ఉ. చాలు నితండొకండె కులశైలసమగ్రమహాబలుం దిశా
పాలపురంబులు స్వదికి భ మిని సీత నెతిఁగ రా యశ
శ్శాలి మహాత్ము సీతని వెస న్నియమించు నవాగ్గిగబ్ధిస
త్కూలవహిద్రభూరమణీకుంజముల న్మహిపుత్రి రోయఁగన్. 320

వ. అని పలికి కరివలిగ దలిపట్టిఁ గౌఁగిటం బట్టి సస్నేహంబును, సబాంధవంబును,
సగౌరవంబును, సవినయంబును సాదరంబును గా నతని కిట్లనియె. 321

క. అతిబలకపిసేనాపతివృతుండ వగుచు యీవ్యక్తికిని వే చని బద్ధ
క్షితధరణి కెడకిరమ్మ వ,హితనూజన్నవ పరన హితుఁడవు నాకున్. 322

చ. అనవుడుఁ బొంగి నింగి నొరయం దనవాలము వెంచి భానుజ
న్మనకు నరేంద్రసూనులకు మ్రొక్కి మహామతి యప్డు వారి కి
ట్లను ననిలాత్మజుండు జనకాత్మజఁ గన్గొని వచ్చువాఁడ నం
బునిధిఁ గడాచిరామైనను జము న్విదళించియు నైనఁ దెచ్చెదన్. 3 3

వ. అని పలి". 324

గీ. దక్షిణాదిక్కునకుఁ బంపెనన్న, వనముఁ గన్గొని రాముఁ డత్యంతహృష్ట
చిత్తుఁడై నిజకార్యసంసిద్ధి యతని, కతన నగునని తలఁచి యాతని నరసెను. 325

క. మాసక తెండియు నప్పవమానసుతుం బొగడి రామమహీనాథుఁడు ప్ర
జ్ఞానిధి జనకజకుం బ్రజ్ఞానార్థం బంగుళీయకం బొసఁగుటయున్. 326

వ. స్వామికార్యధురంధరుం డగు గంధవహనందనుండు గంధగజంబు తరుణకిసలయం
బుఁ బరిగ్రహించు చందంబున నయ్యంగరంబుఁ గరంబు రాగంబు మీఱం దనతుం
డంబ దక్షిణకరంబు సాఁచి. 327

క. కొని వారివాక్యముల నూఁ, కొని వానరసమితిఁ గూడికొని వారల వీ
డ్కొని దక్షిణపథముం గై, కొని యేగ నొక్కవ మలమికొని హెచ్చింపన్. 328

వ. ఇట్లనిలనందనుం డతిసత్త్వసంపన్నులగు నల నీల గజ గవయ గవాక్ష గంధమాదన
దధిముఖాంగదజాంబవదాదిమహావీరపరివృతుం డై యెల్లవిధంబులం బుడమిపట్టిం
గనిపట్టి వచ్చునట్టి ప్రతిన వట్టి చనియె నంత. 329

ఉ. ఆదట నున్న యున్నతమహామహిభృత్సరసీవనంబు ల
త్యాదర మొప్పఁ దెల్లముగ నాతనికి న్వినిపించి భీమసం
పాదిప్లవంగసైన్యము నపారముఁ దోడ్వడఁ బంపె నా ప్రతీ
చీదిశ సీతఁ జూడఁగ సుషేణుని వైరివనీకృశానునిన్. 330

క. అతనికి నొకమాసంబు, న్మితి వెట్టి యనంతరమున మిహిరసుతుఁడు ద
గ్గతపర్వతగవనాదులు, వితతమతిం దెలిపి రామవిభుఁడు నుతింపన్. 331

క. ఒక్కొకఁడ చాలి నాలుగు, దిక్కులు వెదకంగఁ జాలు ధీరులఁ గపులం
జిక్కుఁద్రఁ దోడుచేసియు, దక్కుకుభంబునకు వానితతి బలిబుచ్చెన్. 332

వ. అతండు నొక్కమాసంబునం దంకతిఁ దాన్వేషణంబుఁ గావించి మరలువాఁడై
చనియె నిట్లు. 333

క. శాస్త్రామాత్రమునఁ జతు, శ్శాస్త్రావిచయానసమగ్రగతులు కపివరుల్
స్వస్త్రాహాంకృతు లెసఁగఁ గ, రస్త్రాత్ములు చనిరి గహ్వరీసుత నరయన్. 334

వ. ఇట్లరిగి. 335

క. తిరుచరవర్యులు మనుముగఁ, దరుణిం ధరణీతనూజఁ దడవిరి మిగులన్
దరుల న్నదీనదంబుల, దరులం దిమిరప్రగాఢతరులం జరులన్. 336

సర్వలఘుసీసము.

పఱియఁ దరుచరులు మసలక యవనిజ వెదకఁగఁ దొడఁగిరి వివిధగతుల
బలురుగులు మెకములు మెలఁగెడు నెఱవులు బలుఁగులరుతములఁ బొదలుపొదల
నుతువులఁ బొరవులు వటలును శిలలును బొలములఁ గొలఁకులఁ బులినములను
బురములు నుపవనములు నలుకటములు నహులవివరములు గహనములును

గీ. మనుజు దపములు గలిగెడు వనములను శ్రీ,బరులయందు నుదులఁ దలిరుఁ బరఁగు లలితలు
నటజములు నదటములు బహుళశిఖరము లపరిమితభయదకరము లగుతలములు. 337

వ. ఇట్లరయుచు బోవుచు. 338

ఉ. భానుసహస్రచారుతరభానుపరిస్ఫుటధాత్రి సింగ ఁ
లూనిన యంతవట్టియును నూఁకమునొందక యుండునట్లు గా
జానకి నుర్వర త యు జానుగ రోసి యెఱుంగలేక య
ట్లావరు లెల్లఁగూడికొని వచ్చిరి క్రమ్మఱ దైన్యచిత్తులై. 339

వ. దక్షిణదిశాపరిశోధనార్థం బరిగిన యన్వేషకులగు హనుమదాదులు తక్కం దక్కిన యక్కపులెల్ల నొక్కమొగిం దిక్కుల గ్రుమ్మ జనుదెంచి రాజపుత్రరవిపుత్రులం గాంచి నమస్కరించి తమపోయినప్రవచనందం బెఱింగించువారై యిట్లనిరి. 340

మ. సితకీర్తి ప్రియులార యేమఁ బ్రతీచీప్రాగుదీచీదిశ
స్థితశృంగోన్నతపర్వతంబులఁ బయస్సింధూపగాతీరవి
స్ఫురితకాంతారములం గుడుంగముల ధాత్రీపుత్రి శోధించి వ
చ్చితి మెచ్చోటను వార్తయైన వినమా సీతానిమిత్తంబుగన్. 341

క. ఇఁక నెందు వెదకువారము, వెకలితము మొ భూమిధాత్రిఁ జెల్లగిల నన్వ
ప్రకలప్రదలఁ ద్రొక్కితిమొ వా,నుకితోఁ బలు వెదకుదుమొ యన్వేషకులారా. 342

గీ. అజ్ఞ యొసఁగుఁడు మా కని యంత రామలక్ష్మణులు వినఁజాడుదును దక్షిణంబు
వెదకఁబోయిన యమ్మహావీరవరులఁ,మీఁదఁ బ్రాణంబు లిడియుండి రాదరమున.

వ. అంత నక్కడ దక్కిణంబునకుం జని వచ్చువారు లాలస్యంబుఁ దక్కి యెక్కడఁ బ్రమాదము లు మరల నెక్కి పొక్కుచుఁ, బడవిన ప్రదేశంబులు వెండియుం దడవుచు, నేమ నేమ జనకజం బొడగాంతుమని ప్రతినలు వట్టుచు రాఘవుండు మహానుభావుండు తదీయ కార్యనిర్వాహకుఁడ సర్వోత్కృష్టుం డని యాడుచు హనుమంతుం గాని యాడుచుం జని చని. 344

సీ. కోటలు శోధించి కోటల లేమిన్, గోటలు బురదగాఁ గలఁచివైచి
పొదరిండ్లు పరికించి పొదరిండ్ల లేమిన్, బొదరిండ్లు బయలుగాఁ జిదిమివైచి
తరువులు పెకలించి తరువుల లేమిన్, దరువులు వ్రేళ్ళతో నుఱుల ద్రోచి
నగములు గనుఁగొని నగముల లేమిన్, నగములు చిట్టు వెల్లగిలఁ జేసి

గీ. గుహలు దరగఁగాంచి సీత గ్రద్దుహల లేమి, గుహలు నగ్గోలుగఁజేచి యుగ్రగతులిట్లు
తరలుగిరులన బొదలఁ బొదల కోటలు,గుహలు శోధించియమ్మహామహులు వరియు.

వ. సీతాన్వేషణంబు గావించుచు, 345

చ. ఫలములు గాంచిరేని దనుపార భుజింపరుఁ బుష్పఁ జేని యా
న్గలఁకులఁ గాంచి క్రోలఁ దలఁకింపరుఁ దెద్దవరించిరేని నే
మలసతనొందివాక మన గాఁకలికప్పియు లెక్కసేయరుం
గలఁగరు వాన కెండకును గాలికిఁ గార్యధరంబు పెంపుగా. 347

సీ. అచ్చోట జనకజ నరయుదు మనిపోము, రచ్చోట లేకున్న దైన్యము వహింతు
రాకడ సీత నాలోకింతు మనిపోదు, రాకడ లేకున్న నలుకు లగుదు
రాచక్క మహిపుత్రిఁ జూచెద మనిపోదు, రాచక్క లేకున్న నలఁగఁబడుదు
గ దురాఘువు రేవిఁ గందు మనుచుఁబోము, రందు లేకున్నను గుందుచుందు

గీ. రంతు దత్పత్రిఁ గన్గొందు మందు రకట, కదచనిము మాస మందురు కపులు మనకు
నాత్రిఁ బనిచెల రచ్చ్ఛవా గ్రవిందు, మంతు రాకకొందరిరీకతి నందు మతియు.

సీ. రాముని బల్కుకీరరమణి సీతగా, నూహించి నిలిచెద రొక్కమాటు
దారచ్చన యగులతాతన్వి జానకి, యోయని చూచెద రొక్కమాటు
ఘనకలాపశిఖీకఁ గలకరి భూపుత్రి, యొక్కయని తలంతు రొక్కమాటు
పటునిశాచరవిద్ధ పద్మిని గఘురాము, నువిదఁగా భావింతు రొక్కమాటు

గీ. పోతుఁ బాసితపించుకపోతి మహిజ, యున్నదని చేరఁబోవుదు రొక్కమాటు
శాఖ్యవృత్తుల్లమై గవిసూనుఁ జేరఁ, జంపు వనభీతిఁ గొందఱు శైలచరులు. 349

ఆ. మతియు వివిధగతుల మసలక జనకజ, యున్నచో టెఱుంగ కున్నతంబు
లై పర్వతములు నగములు శోధించి, యలసి సొలసి యున్నయవసరమున. 350

చ. అభయకరం బిలఁబులోకఁ డాగని తారసిలంగఁ దగ్గ్వయం
ప్రభగుహఁజొచ్చి గాఢతిమిరంబుఁ గ్రమించుచుఁబోయి యాత్మనీ
పిభరసస్వకృత్త నాకతలం గని భక్తి నమస్కరించి త
చ్ఛుభగుయునార్గ్రదిష్టి గుహ సొంపుగ వెల్వడి రొక్క పెట్టునన్. 351

వ. ఇట్లు మహాయాసంబునం బెక్కుదినంబులు పోచ్చిన యాప్పిలం బనాయాసంబున
నొక్కక్షణంబున వెల్వడి ప్రభావతీప్రభావంబున కచ్చెరువు నందుచు నిరాకృత
క్షుత్పిపాసాశ్రము లై యుండి యన్యోన్యముఖావలోకనంబు సేయుచు నిట్లనిరి 352

మ. ఇఁక సేయంగలకార్య మెద్ది మన కయ్యత్న్యావనంబోత్తరుం
డకలంకుండగు రామభార్యఁ గన నెట్లో యెల్లచో ట్లింత ద
క్కక శోధించితి మెందునుం గనము శోకధ్వాంతవిచ్ఛేదకం
బకటా చంద్రముఖీసువార్త నగుఁ గా కన్యంబులం దీటునే. 353

ఉ. అని రంత సంగదుం డిట్లనియె న్వెదకంగఁ జాల మనసిజ నెటులుం
బనిగలదే పోవఁగ మన, కనుగుఁ బ్రాయోపవేశ మిందటి కరయన్. 354

సీ. అనుచు గద్గదకంఠుఁడై యెల్లవారల నీక్షించి మతిమీఁద నిట్టులనియె
వెదకిరిఁ గనుఁగొన మని యటువోయినఁ జంపు గాని యనుగ్రహింపఁ డక్క
నందనుం డాటు రానందుల కిచ్చోటఁ బుచ్చెద నసువులు పొందు మీర
లెల్ల మీమనముల కిష్టమైనవ్వల కనుచు మోమున దైన్య మాక్రమింప
ఆ. నశ్రు లురులకున్న యంగదుఁ గనుఁగొని, యఖిలవానరులు మహార్తిఁ దూలి
నిశ్చయముగ నేము నీతోడివారము, గాక మాఱుఁ బోవఁ గలదె మతికి. 355

ఉ. సమయము రామచంద్రునకు సమ్మతిగా నొనరించి పుణ్యలో
కములు జటాయు వెంతయును సుఖ మునఁ బొందినయట్లు రామకా
ర్యమున నశుప్రపంచముఁ దిరంబుగ వీడితిమేనిఁ బుణ్యలో
కమె మఱి దక్కవంచుఁ బ్లవగప్రభు లాతనిఁ జుట్టి యేర్చిరన్. 356

వ. దైన్యహీనులయి దగు హనుమంతుండు వారల కిట్లనియె. 357

క. మానుము పరితాపముఁ దగుఁ డాఁ, గని మనముం బడయలే మమోఘుల మని యా
య్యనఘుండు నిజవానరనిం, దనిపిస్త్రులఁ జేరఁ జచ్చినం జాలున్నన్. 358

ఉ. కావున దైన్యము న్విడచి యకారణ మిగ్గిరిగవ్వారలులం
జాగఁగ నీల యాప్పరమసాధ్వి నిలానుతిఁ గాంచి పోయి ధా
త్రీవరుకున్నవం బడసి తేజము నొందఁదలంపుఁ డిట్లపు
ఖ్యావితలి తత్త్వము లగుపాలకులట్లు తలంక నేటికిన్. 359

వ. అని వెండియు నుచితవచనంబులు దేర్చి. 360

క. కదలుగుండు సీతవెదకం, గడుఁగుడు మను ఖాంబు లక్షలితంబులు న
న్నకు నుండు కార్య మను నెపవ నడకుండు పగిది విహంగవాహుఁ డొకఁ డొగిన్.

క. సంపాతి యనువతండు. 362

ఉత్సాహము. అవటనుండి వారి క్రింగ నరుగుదెంచువాఁడు త
ద్వచనకరణిఁ దనదుమద్గుదముగ్గ డీల్లుకరసి వృ
క్షచరబాధ నరులఁ జేరఁ జనుడునపుడు కాంచి వా
నిచరితం బెఱుంగలేక నిఖిలకపులు భీతులై. 363

ఉ. కాలినపర్వతంబు క్రియఁ గల్గినమేనునఁ గూటువీ యనం
గ్రాలుగళంబు నెత్తికొని గ్రచ్చఱవచ్చెను నొక్కభూతమ

శాఖలుని ప్రేరణంబునఁ దగ నగ్నిఁ జేర్చి దహించియున్న శి
ఖిలిఁ బ్రకటింప దీనిపని నా మనకెల్ల మనోరథ బులున్. 364

క. అని మనల మ్రింగఁగను బో, య్యని నిర్ఘృతాత్ము లగుచు నఖిలకపులుఁ బా
నిన చూచుచుండఁ గేరం,జనుదెంచి విషాదమెసఁగ సంపాతి యనున్. 365

క. ఎక్కడి జటాయు వతఁడే, చక్కటి సమరంబు సేసి సమసెఁ బిదప మా
రక్కరణి నెల్లఁ జెలంగితి, రక్కట చెప్పఁడే యవ్వాని యుగ్రఁజూడఁ జూఁడే. 366

క. వానిని కోపంబున నె,వ్వారలతో రణ మొనర్చె వానికిఁ బోరం
గారణము మీదురాకకుఁ, గారణముం జెప్పుఁ డీవు గారవ మెసఁగన్. 367

వ. అని యడిగి చింతాపరిక్రాంతుం డై. 368

క. కలుషలనోత్రంబుం బెం,పొల్ల గాలి విడిచె వేగఁ గలఁడు కృపణుఁడై
కలఁగఁ బనివలసె మనకు వి,కలమయ్యెం జెప్పుఁడ తత్సకలవృత్తంబున్. 369

వ. అనిన నప్లవంగపుంగవుఁ గాప్లవంగపుంగవు లిట్లనిరి. 370

సీ. దశరథసుతుఁడు సీతానాథుఁ డనుజసహాయుఁడై పితృవాక్యసత్యంబుఁ
బూని పంచవటిందు పొంతఁ బర్ణకుటీర మొనరించి నియతి నుండఁ బ్రభ్రా
కరుండు రామలక్ష్మణులను వంచించి జానకిఁ గొనిపోవు సమయమున జ
టాయువు రావణునాఁగి మహాహవం బొనరించి యొరిగించి యక్కడక్కా

గీ. దనుజచంద్రహాసదళితపక్షుఁడై, ధరణిఁ బడఁగ గొనుము దైత్యనాథుఁ
డెక్కడేఁగె జనియె నక్కడ రాఘవు, లవనిజను వెదకు నలయుచుండి. 371

వ. తదన్వేషణార్థం బరణ్యంబులం బరిభ్రమించు వా రెదురం బగ్న్యోపమానుండై పడి
యున్న జటాయువువలన నత్తవృత్తాంతంబు విని యనంతరంబున ప్రాణపక్షి
ణుండగు నప్పక్షివరేణ్యు దశరథక్షితినాథుం బోలె దహించి తిలోదకంబు లొసం
గి కబంధ్యక్రమంబును బంపాతీరంబును గడచి ఋశ్యమూకంబున వనచరేశ్వరుం
డగు సుగ్రీవునితోడ సఖ్యంబు సిద్ధింబుగా వాలిం దునిమి తత్పదంబొసంగిన
గొని పుర్తమునకల ప్లవంగపుంగవుల పంపించి సీతాన్వేషణనిమిత్తంబుగా నెల్ల
దిక్కులకుం బుచ్చిన నేమిద్దక్షిణంబునకుం జనుదెంచి యెందును జనకనందన
సందర్శింపనేరక యూరకపోఁ దీరక ప్రాయోపవేశంబున ప్రాణంబులు విడువ
నున్నవార మని చెప్పి యప్పులుఁగుఱేనికి వెండియు నిట్లనిరి. 372

క. పక్షివర నీవు నీగతిఁ, బక్షవిహీనం బగుట విపక్షకృతమొ యా
పాక్షరసంకలితమొ మా, కీక్షణమున దెలుపుము బల్కుమీ నీవనుడున్. 373

ఉ. చేరయుతుల్కృ భానుమును జేరఁగనోపుదు నేననేనయం
చాపులాద్రి కాయుఁడు జటాయువు నేనును బన్నిదంబునం
బోరఁగ సూర్యరశ్మి తును బోదిన సమ్మహాసీతువేగికి
న్నాపులలావులెల్ల వికలత్వము నొందుచువచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 374

ఉ. తమ్మునిపక్షయుగ్మకము దగ్ధము గొంకుట కోర్వలేక శ్రీ
ఘ్రమ్మున నెద్దు మూర్ఛిలి ధరాపతనోన్ముఖుఁడైన వానిమా
గ్గమ్మున నాత్మపక్షములఁ గప్పిన నప్పుడు కాలి నా పత
త్రమ్ములు గాలె నాఁటను సురక్షితుఁడయ్యె మదాత్మ వొంగఁగన్. 375

క. ఇట్లు చండకిరణప్రచండకిరణదగ్ధగరుద్వయుండనై 376

క. ఇక్కుధరంబునఁ బడి కడుఁ, జిక్కి నిశాకరుఁ దగుసేవ సేయుచు నిచటం
బెక్కుదినములుండి యలం, డెక్కడకేని చనె యుర్వ్యధీశ్వరుఁడై. 317

వ. నాఁటంగోలె నాకుమారుండు సుపార్శ్వుండగు సుపార్శ్వుండు నిత్యంబు నాహార
ర గతంబు నిర్వర్తించుచుండం బరుసబడి జటాయువు ముని స్థానంబగు జస్థానంబు
పునస్థాయంబుగా నున్నవాఁ డనివింటి నొక్కసమయంబున మదీయపూర్వసంపాదిత
పుణ్యకర్మవశంబున బాలసఖుండగు నొక్కతపోధనుం గనుంగొని సభక్తిక
సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి ప్రార్థించిన నస్మద్దీనదశాకారణంబుఁ
దనదివ్యతపోమహానుభావంబున నెఱిఁగి నావలన వెడియుం దెలిసి యక్కరుణా
కరుండు నాకుం గరుణించి పక్షిప్రవరా ధరాసుతాన్వేషణంబు నెపంబుగ నగచరులు
రామాజ్ఞ నెన్నఁడేని వచ్చలునకు నరుగుదెంతు రమ్మహాత్ములకు సీతావృత్తాంతంబు
దెలిపిదండఁ దెల్పి లబ్ధపక్షుండవు గమ్మని దీవించి వేంచేయుటయు నాఁటంబట్టి మీ
రాకఁ గనిపెట్టి ప్రాణంబులు చిక్కంబట్టియున్నవాఁడఁ గృతార్థుఁడ నైతి నని పలికి
తమ్మునింగూర్చి యార్చి పేర్చినశోకం బుడిపికొని యవ్వానరోత్తముల సహాయంబు
నం బుణ్యనదీస్నానంబు గావించి జటాయువునకుం దిలోదకపిండప్రదానంబు పెట్టి
పవిత్రుండై వారలం గనుంగొని 378

చ. నగచరులార యింక మరణవ్యవసాయము మానుఁ డిప్పుడే
తఁ గనువిధంబు మీకు విదితంబుగఁ జెప్పెద దూరదృష్టి మా
కుఁ గలదు లంకనున్నది యకుంఠితసద్వ్రత రాముదేవి యి
య్యొగ శతయోజనంబులు సముద్రముఁ దాఁటుఁడు కానవచ్చెడున్. 379

క. అని మఱియుఁ బెక్కుభంగులు, వనచరులకుఁ దెల్పి పక్షివర్యుఁడు సంపా
తి నిజపత్త్రమ్ములు గల్గిన సంతసమంది వారికిం దగ ననియెన్. 380

ఉ. అక్కపులు నాకు నత్తఱిని యొక్కరుఁడుం బ్రభవించె సత్త్వమిం
పెక్కుపతివ్రతామణి మహీసుత వీఁపునఁ బెట్టి లంకలో
నిక్కడఁ దెత్తునో యిడు మహీనజవాంఛ్యు మదీయపుత్త్రకుం
జక్కఁగఁ దోడ్తెత్తునో ప్రశస్తగుణాస్పదులార చెప్పరే. 381

చ. అనవుడు సంతసించి ఖగనాథప జానకియుండె లంకలో
నని తెలియంగఁ జెప్పితి సహాయము గాదొకొ నీవు నీసుతుం
డును జనఁ డిప్పుడత్తరనఁ గడుంబఱువైన సముద్ర మెవ్విధం
బున నయినం దరించి మహిపుత్త్రిఁ గనుంగొన నేమిచాలవే. 382

క. అని పులకగు తోనిఁ బోవం, బనిచి కపిప్రభులు నెఱఁగుబంతిదొరలు ను
బ్బన నాడుచుఁ బాడుచుఁ జని, చని దక్షిణవార్ధితీరశైలోత్తమమున్. 383

చ. మలయగిరిం బ్రదక్షిణనమస్కృతు లొప్పఁగ నెక్కి వానరా
వలి కనియె న్సముద్రము నభంగతరంగరవాతిరౌద్రము
న్వలితనిజోరుఫేనరుచిలజ్జితనిర్మలతత్పశూద్రము
న్జలచరభద్రము న్గృహీతసాంద్రప్రవాళలతావినిద్రమున్. 384

క. కని తత్తరంగశీకర,జనితపరమశైత్యముం బ్రసన్నతలీలం
గొని మలయసమీర మెదు,ర్కొని తనుమార్గశ్రమంబు గొంచెపఱుపఁగన్. 385

క. ననుఁ బ్లవగు లెట్లు కడచెద, రని నవ్వనుభంగి ఫేన మడరం బోని
త్తునె వీరల నాఁగక నను, ననువున భంగంబు లంతకంతకుఁ బెరుఁగన్. 386

వ. ఘూర్ణిల్లుచున్న వారాకరంబుఁ గనుంగొని భయభ్రాంతు లగువారును మూర్ఛాపరవశత్వంబు నొందువారును మహాఖేదంబు నొందువారును తరుగుల్మలతాగ్రంబులనుండి వీక్షించువారును విస్మితులగు వారును, సరకుసేయక తత్తరంగంబుల నోలలాడువారు నై రంత నంగదుండు తమవారిదెసఁ గలయం గనుంగొని. 387

క. ఎవ రెన్నియోజనంబులు, జవమున జలరాశి దాఁటఁ జాలుదు రనిన
న్నవదశయోజనములదాఁక, రచించిరి ప్లవగభల్లుకప్రభుముఖ్యుల్. 388

గీ. ఇట్లు తమతమకోలఁదుల నేర్పతించి, యఖిలవనచరులును దెల్ప వాలిసూది
యింద్రనందననందనుం డిట్టు లనియె, వారి నెల్లను సంతోషమనసఁ దేల. 389

చ. అసదృశవేగి వాలి కెన యానధికుండఁగుఁ గాని తక్కఁగాఁ
దసమున నీఁదఁ డెంచఁ గపులందఱు సంస్తుతిసేయ వారిరా
శి సరభసంబునం గడచి సీతఁ గనుంగొని లంకె నగ్రకే
ళిసలిపి యామనంబు లమలీమసవృత్తిఁ దలిర్ప వచ్చెదన్. 390

వ. అని తాను శతయోజనంబు లవలీల దాఁటనోపుట యెఱ్ఱింగించి యొక్కింత విచారించి వెండియు నత్తరుచరులతో నిట్లనియె. 391

క. తరుచరు లానందింపఁగ, శరనిధి వెస నుత్తరించి జనకజఁ గని త
ద్వార్తఁ గాలఁ జమరి క్రమ్మఱ, నరుదెంచుట నాకు శక్యమౌనో కాదో. 392

వ. సంశయంబు గలదని పలికి ధైర్యాతిరిక్తంబున వెండియు. 393

చ. అది యటులుండనిండు ముదమారఁగ నిర్వ్యధ నందుఁ డేను బో
యెద నిదె పల్వలాకృతి వహింపఁ బయోనిధి దాఁటి నాఁగ నం
గదుఁ గని వారలెల్లను సగౌరవ మొప్పఁగ నాడి రీవు చా
లుదువధి దాఁటి యెల్లపనులు న్సవరించి మమ్ముఁ బ్రోవఁగన్. 394

క. అయినను నీ వేగిరఁ బటి, తయినను నే మోర్వజాల మనయంబున మా
నయనములు చల్లఁగా నీ, దయినశుభాంగంబు గాంచి తలఁతుము మెపుడున్. 395

క. ఈకడలి దాఁటి లంకను, నీకన్యం జూచి రాఁగ నీవోపుదు నీ
పోక కపివరులయసువుల, పోకసుమీ కలమె నన్నుఁ బొమ్మని పలుకన్. 396

సీ. పసితనంబున ఫలభ్రాంతి నర్కుఁ జూచి లంఘించె నెవ్వాఁడు చేపట్టి విడిచె
దుష్టవర్తనుల దైత్యులఁ బట్టి పాలార్చి మునులచే నెవ్వఁడు దీవనలు వడసె
దివ్యాస్త్రముల కసాధ్యుఁడుగా బ్రహ్మాదిసురలచే నెవ్వాఁడు వరము లందె
నితనిచే మనపనియెల్లఁ దీరఁగలదంచు మద్రి కెక్కనీకి రాముం డొసంగె

గీ. నెల్లవిధముల జానకి నే నరయుదుఁ, బ్రకటగతి నని యెవ్వాఁడు ప్రతినపట్టె
నట్టిహనుమంతుఁ డతిశాంతుఁ డతికృతాంతుఁ, డుండ మనకేల యోయంగదుండ యనఁగ.

వ. అని యివ్విధంబున నాంజనేయుండు వినుచుండఁ బలికి వెండియు నమ్మహాబలు
జన్మబలపరాక్రమప్రకారంబు లుగ్గడించి యయ్యంగదుం బురస్కరించికొని జాంబ
వదాదులు హనుమంతుఁ బ్రశంసావచనంబుల నగ్గించుచు నుండిరి. 398

శా. ఖద్యోతద్యుతినిర్జితాత్మరుచి లోకప్రాణసత్పుత్ర నీ
వుద్యత్పృథ్వీగతిం బయోధిఁ దరి న్బోద్యగంబు గావించి యా
మద్యంకం బగు వానరావలిఁ బ్రబుద్ధప్రాణజాతంబుగా
విద్యోతింపఁ గదంగుమా జనకజాన్వేషార్థ మర్థించుచున్. 399

క. ఇంచరు లీక్షణరాశిఁ, గని కీర్తించెదరు తమకు గడవఁ గొలఁదిగా
దని పురుషోత్తము నీకి, వ్వసధిపఁ దాఁటు టెంతభరమా హితమా. 400

మ. గరుడఁడగు వాయువు మనస్ఫురుఁడగు వాయువుఁ బత్తి మోటకుఁడు జగ
దండఁగమే వాయువును నీగరుడయము నెట్టు లెంచఁగ నుతింతురా. 401

వ. అదియుంగాక. 402

చ. ఒకనిముసంబునం బహుళయోజనముల్ తను ద్రొక్కి ద్రుతేరితో
నొకనిముసమ్మునం బాయక తద్దుష్ణము నొర్చి నభఃప్రచారికై
సకలకళావిభూతి రవిసత్కృప నేర్చినయట్టినీకుం జా
టుకడలి దాఁటు టేపని కటా యిటు లొప్పరికించి చూచెదే 403

వ. అని మఱియుం బెక్కుభంగులం బ్రార్థించి యగ్గించుచుండ వానరేశ్వరుండు వారి
దైన్యదైన్యంబులు వాపం బొంగుచు నిట్లనియె. 404

మ. రయశతం బిచ్చుకగుట్టం గేసరికిశోరం బెట్టులంఘించు నా
క్రియం బాథోధిం గడచి యందుం జని పక్షీ క్ష్మాగ్రివు లంకాపురీ
తుయసౌధోపవనోపకంఠముల నాత్మ ప్రుత్రి నీక్షించి యా
రయన స్వక్రమ నిత్తుం దెత్తు ముదమారం బ్రత్యభిజ్ఞానముల్. 405

క. అని పలికి వారలెల్లం, దనమోమునం జూడ్కులునిచి తద్దయుమోదం
బుం గాముచుండ నపుడు ప్రకాశ ప్రోత్సాహి హైమవతసింహాసనగతిన్. 405

వ. మఱియును.

చ. అతులితపర్వతాగ్రమున నాహనుమంతుండు నొప్పెం బూర్వప
ర్వతశిఖరోదితోజ్జ్వలదివాకరబింబసదృక్షుండై సమా
వృతకపివక్త్రపద్మములు విస్ఫురితంబులు గా నిజాననో
ద్ధితరుచిభానులొప్పంగ మహీచరఖేచరకోటి చూడ్కికన్. 407

క. ఇప్పగిది నొప్పి యెల్లరుం, దప్పక వీక్షింప నిజపదద్వంద్వంబుం
గుప్పించి యూర్పుగంబున, కప్పుడెగసెం బర్వతాగ్రమవని సమముగాన్. 4(8

వ. ఇట్లు లీలావాలోచ్చాలనంబుం గావించి నిఖిలవానరమనోనయనానందకరుండును
రామకార్యపరాయత్తచిత్తుండు నగు నప్పవనప్రియనందనుండు దక్షిణాభిముఖుండై
సముద్రలంఘనంబు గావించి. 409

క. గిరిచాపవినిర్గతమై, యురుజవమున నరుగు శరమొకో యన లంకా
పురదహనార్థము డెర ంబరచరులకు విస్మయంబు మల్లడిగొనఁగన్. 410

వ. వెండియు న త్తరుచరసత్తముండు 411

క. ఖేటకమురీతి వాలముం, బాటవముం ద్రిప్పికొనుచుం బటురభసమునన్
ఖేటములం బట్టికొన నా, ఖేటమునకుం జనినయట్లు కీర్తిగ దయ్యెన్. 412

వ. అంత. 413

గీ. ఘనవనోరయవాయువేగగరుడజవ,శరశరభసంబులను మించి చనుచునున్న
హనుమఘనదేహ మంతయు నంతరిక్షి,గోచరము గామిఁ బ్లవగులు చూచు చుండిరి. 414

వ. మోముల విన్నందనంబు గదుర నమ్మహాత్ముం డాకవార్ధి తీరసికతాతలంబులం
బ్రాణంబులు చిక్కంబట్టియుండి రంత. 415

క. ఆశ్చర్యపరత్వము నిర్భీకత్వము దృఢరయంబు వీర మగసి య
ట్లాకాశంబున నేగుమహాత్మున్ గాంచి పొగడి రంబరచరులున్. 416

గీ. ఇట్లు ఖచరాళినుతగతి నేగునమ్మహాత్ము కాయోద్ధితశ్వసనాహతాబ్ధి
హాహాయిచ్చుటయొప్పె నప్పరమసాధ్వి, నందు వెదకుచుఁ జనియెనో యనిన కరణి.

వ ఇవ్విధంబునం బరమసాహసంబు నేకచయుండై ఖచరసంస్తూయమానగమనంబు
నం జను నయ్యగ్రచరవర్యు నర్ణేశంబి నిజకుక్షిసుగుప్తితంబగు మైనాకక్షితిధరంబున
కంబుధి యిట్లనియె. 418

ఉ. ఇమ్మహితాత్ముఁ డుత్తముఁ డహీనజవాఢ్యుఁ డయైన నిట్టులా
కమ్మడి సాహసించి శతయోజనముల్చన దప్పి వుట్టుఁ బో
మమ్మమ్మహనీయ వేగు భవదగ్రమున న్నిలుపంగ రామకా
ర్యమ్ము కన్వరేనియు సహాయము సేయుక మాను నేర్తురే 419

క. ఈకడలి వెడలి మర్త్యుము, మికార్యముఁ దీర్చనోపు దీవెట్లును మే
నాకక్షితిఁ బుట్టినాఁడవు, నాకక్షితిపత్నిఁ బో దినాడవు గాసన్. 420

ఆ అనుచు సత్వరుసని శంకుమాగక, కూటకాళిలాప్ప ఘనవిశుద్ధ
హాదశ్రోళి యగుచుఁ బాథోధిమిత్రుఁడు, బయలు మెఱయ వెడలెఁ బర్వతంబు. 421

వ ఇట్లు కడలి వెడలి హనుమంతుం గలిమకుఁ డై. 422

ఉ. ఓకపివంశసాగరపయోరుహశాత్రవ వాయుపుత్ర మై
నాకుఁడ వార్ధిపంపున ఘనవ్యారితంబున వచ్చినాఁడ సౌ
మ్యాకృతి గాంచిసేపు నిలు వస్మదుదున్నతకూటకోటి ని
ల్లోకరయంబు జనఁగ నేల శ్రమంబు జనింపఁ దెంపునన్. 423

వ. అని పలికి వెండియు. 424

క. హాలసదృశసుఖర కోలా,హలబహుళం బిప్పయోధియం దునికి హాలా
హలగళుఁడు బావ కోలా,హలుఁ డన్నసి మాద్రి కన్నయాతఁడు నాకున్. 425

చ. అనఘుఁడు నమ్మహాశయుడు హస్తము సాఁచి ధరేంద్ర వార్ధిబం
ధనఁ జనుదెంచితిం ట్రి కడుఁ బ్రీతముఁ డెన్నఁడు నైతి జానకిం

గనుఁగొని శాక విక్రమముఁ గాంచుట మేలె తలంప నూఱుయో
జనములమాత్ర దాఁటుట యసాధ్యమె పొమ్మని వీడుకొల్పెడున్. 426

వ. అగ్గిరము వచ్చెదవంచును నమ్మ్మె నానుంశు సరుటయు మున్నిట మిన్ను దఱిసి
పోవుచు నబ్బల్లిదుండు. 417

క. సురక్షోవరగంధర్వోరగ్రవిస్మయకామరూపధారణము పేర్మిన్
సుగసమ్మతి నేతెంచిన, సురస మ్మతివోంగ ననిచి సుస్థిరుఁ డపలన్. 428

శా. ఛాయాగ్రాహిణి తన్ను నాఁగిన నవష్టంభంబు ం జేర్చి త
న్మాయాజాలము లెల్ల మాన్చి వెస న క్రిందరిప్రోజ్జ్వల
త్కాయంబు న్నిజవాలపాశముఁ జిక్కంగట్టి యంభోధిని
స్ఫాయద్భంగనిమగ్నఁ జేసి విలసింపం జంపి తా నేగుచున్. 429

క. నే లవణాబ్ధిఁ గడచి యా, వేలం బవనాత్మజుండు వీక్షించె మహో
ద్వేలశతయోజనాంబుధి, వేలఁ గుసుమసౌరభాతివేల సువేలన్. 430

క. దండియుగఁ డిట్లు కనియె, ద్దండగ దాదండవాలకండ మొసఁగ న
క్కొండపయి న్వెడ్లెడ, గొండపగిది వ్రాలెఁ బిట్టు కులలమ్రుగ్గగన్. 431

ఉ. మానమంతయుం జుసువేలమీఁద డిగి త్రైత్యాసాదిమంచానిలం
బనుకూలం బగుచుండఁ గన్గొని యిఁ దుంగాంచద్విటం కాకరి
న్ఘుసౌధస్థిరదగ్రణాంశులవారిఖద్యోతకాంకాకరిన్
దనుజావాస్వనగేంద్రబ్బ్యహితమహోధ్యాన్నోగ్రలంకాపురిన్. 452

వ. కనుఁగొని నిజాంతర్గతంబున. 433

క. గోపుర వలభాజునమం, గాఁపుర మల కాపురంబు గనుఁగొన నీలం
కాపురము కెవ యగునే, కాపురమయ్యెన్ని కాటుగణాధరితంబై 434

క. ఈపిటు సురభయంకర, రావణపాలిత మగుటఁ గరంబొప్పగు సౌ
ధ్యాశ్రితమైన విభీషణు, చే వెలయు నటంచుఁ దలఁచెఁ జిత్తములోనన్. 435

ఉ. ఈగతినొంచి తద్పురి మహాసుతరోయఁ దలంచి భూరిహే
మాగసద్భుతకగ్రశనిజాగముఁ గుంచి సమీరనందను
డాగిరి డిగ్గి డిగ్గియలనందము లైన పురోపకంఠభూ
భాగములం దలిద్భవిరిపంచిళులం గని యాత్మ మెచ్చుచున్. 436

సీ. నవరత్నఖచిత సుందరవేదికామధ్య లసితంబులైన యాలయవరములఁ
గల్హారచక్రచక్రఘరాశిశైవల స్ఫారంబులైన కాసారములను

మకరందబిందు సమార్ద్రిత మేదినీ భాగంబులైన యుపవనములను
రత్నకంబళ మహారజతసింహాసన స్థానంబులైన యాస్థానములను
గీ. జవలనంటి వెలింగెడు సౌధములను, నతిపవిత్రతరమహేశ్వరాలయములఁ
కామరూపధరుండగు కపివరుండు, వెదకి జానకిఁ గనలేక విన్నబోయె. 437
గీ. మణిమయ వరశాలలు మందురలును, వాయుధాగారములుఁ గృతకాచలములుఁ
క్రీడాశైలగృహంబులుఁ బ్రబలు ప్రపలు, నంతిపురములు నరసి యనంతరమున.
ఆ. అనిలసుతుఁడు రావణాంతఃపురంబున, నవనిజను వరయ నరుగువాఁడు
లంక వెలుఁగుచుండ లంకిణి నిర్జించి, విలుకుమార్గుఁ గడిఁది బీఁకెమొప్ప. 439
ఉ. వంచనఁ దర్పురంబుఁ జొరవచ్చిన వారి నెత్తిఁగిట్టి బా
ధించు నిశాటి తన్ను నదధీరణసేయుచు దవ్వి చంపనూ
హించిన నివ్విధంబున మహింబడ మెట్టునఁ దాఁచుడున్వ్వెలా
ర్పించుచుఁ గూలె లంక యటిబ్బాందముచే పమనంచుఁ దెల్పుచున్. 440
క. లంకాస్వరూపముగు నా, లంకిణి గూలుటయు నిమ్మ్ళీంపంతు నిశా
తంకుండు నచుమణిప, ల్యంకిముపర పేట్రీ కాలిలనితం బగుమన్ 441
వ. అనేకవిధాలంకరణ శోభితంబగు లంకాధ్యక్షు శుద్ధాంతంబున శుద్ధాంతీకరణంబు
దగు వృత్తుచరాధ్యక్షుండు మానవాధ్యక్షు శుద్ధాంతంబు నరయుచుం జని చని కాం
త విధు కాంత శిలాస్థగిత గిశాలరమణీయతరంబగు నొక్క ప్రదేశంబు. 442
సీ. మణిపద్యపుత్రికా మహిత నిజప్రతిబింబభేదముఁ జలనంబు కలన
కీలాదిరాతతన్వాక్ప్రకర విభాగము దగు దాళమానము కలియువ
రమణీయ దీపికా రత్నదీప ప్రభాన్యూనదము నొందు నాహ్ణము కలిమన
చంద్రికాపాండురసౌధదీప్తిచ్ఛాయాంబరము చకోరమోదంబు కలఁ
గీ. దగు నెతిగి మహార్హ శాతారతమ్య, మతనిపాత్రా విహారభోగాదికములఁ
దెలిసి భాగకంబుఁ జూపులన తెలిసి, సకల కార్యాంబులను వనసరము దెలిసి 443
క. స్వస్త్రీ సమానలగు న, తస్త్రీ నివహంబులు పరిచర్యాలాసర్వన్
వస్త్రాభరణంబులఁ గును, మాస్త్రశరప్రతిమ దేహయష్టి వెలుఁగన్. 444
క. ఈమె విరుద్ధిగాఁ దగ, దామెలికడా విధి కనుమానము లే
దేమెని బసిండికిఁగల, దేమేలగు తాని యుతనురికిఁ బాత్రంజై. 445
వ. ఒప్పు మెఱయుచున్న 446
గీ. కాంచనాపాద దేహయుక్తానలప్రభ,వారిదకనరదచ్ఛద వారణపతి
యానాళసమానయుసమాన మానగుణభ్రరితఁ గృశోదరి మందోదరీసమాఖ్య. 447

క. దర్భాటునఁ గని జనకజ, నర్భాగఁ గంటి నని మహోజ్జ్వలుఁ డితఁడో
నర్భా కీడు దలంచితి, నర్భాలిక వేడ్కఁ జల్పు నాయిబ్బంగిన్ 448

క. పతిఁ బాసిన కతమున స, మ్మతిలేమిం దాల్మిఁ దూలి మగువ రఘువరు
స్మృతిఁ దలఁచుచు మేనుం గను, మతిరజము వర్వ వగల మఱుఁగక యున్నెన్. 449

వ. అని తెప్పరిలం బ్రవేశించి మతియును రావణవిహారస్థానంబు లగు నయ్యాయి ప్రదేశం
బులఁ బరమపవిత్రచరిత్ర యగు జనకపుత్త్రీసమన్వేషణపరుండై యెందునుం గా
నక యున్న హనుమంతుండు నిజాంతర్గతంబున 450

సీ. కడుఁ బ్రయత్నమున లంకాపురి శోధించి, కాంతామణికి నను గందునొక్కొ
కని రామచంద్రుఁ డిచ్చిన యభిజ్ఞానమే, కుఱుకు వేడ్క సీతచే నిడుదునొక్కొ
యిడి ప్రత్యభిజ్ఞాన మెలమిఁ గైకొని కపుల్ గ్రిందు వనధి లంఘింతునొక్కొ
లంఘించి శ్రీరామలక్ష్మణ సుగ్రీవులకు శుభవార్తఁ దెల్పఁగలనొక్కొ

గీ. తెల్పి జలరాశి దాఁటి ప్లవంగనాటి, పుత్త్రిఁ గని కపులుబ్బ నప్పాటిపాటి
మరల రాఘవులకుఁ దెల్పు మారుతియును, పొగడుఁ బాత్రభూతుఁ డనగుదునొక్కొ

క. అని తలఁచి యనిలతనయుం, డనిలజవుం డంత నొక్క హర్మ్యము నెమరం
గనుఁగొని తదగ్రమున కొ, య్యనఁ గమున కెగయు హరిశ్రీయుం దాఁటితగన్. 452

క. రామరమణియగు సీతా, రామామణి నరయున త రహింనచ్చెంత
ప్రామ్రవ పూగబహుళా, రామ మొక్కటిఁ గాంచె నంతరంగము వొంగన్. 453

చ. ఫలదళబంధురప్రసవబంధనచారుశలాటుమంజరీ
లలితలతామహీరుహవిలక్షితనిష్కుటమైనగార్చి య
ద్యాలనికిఁ జేరఁబోయి హరివర్యుఁడు గృహాంతరంబునం
గలయఁ జరించి భాగ్యమునఁ గామినినొక్కతె రాక్షసీవృతన్. 454

సీ. మంచుబొట్టులఁ బసమించని తమ్మికైవడి మోము కన్నీట వాడుదోపఁ
దామరతూడ్లు బెండడి డిందువడు మాడ్కిఁ భుజములు దుమ్మున బ్రుంగుచుండ
గొండచే నొగిలిన యివురు నా వేఁడి నిట్టూర్పుచే వాతెఱ యొప్పుఁ దప్పఁ
బోగ చుట్టికొనదివ్వె జిగివట్టిన గతి మాపుమఁ బుట్టము మేని పొలుపు తూలఁ

గీ. దడి మకిలవొందినట్టి యద్దముల కరణిఁ, జెక్కులఁ గ్రమ్ము చెమటచేఁ జెన్నుదొరఁగ
మానినియలంత నొక వేనమాసనిడ, నల్లముడుకఁ బ్రలాపించుచున్న దాని. 455

సీ. అపరాధంబులు సరకుఁ జోరైతి నాహాయనీ, విన్ననిమోములో నున్న దాని
బతిభక్తి సతుల కాపద్ధారయని రాము, నడుగకఁ దలఁచుచు నున్న దాని
మనుజాదులు గ్రసింతురని భీతి నంగంబు, చెన్నఱ వడఁకుచు నున్న దాని
నాథుఁ జూడంగల్గునా యనుతలపోఁత, నల్లలు వడుగుచు నున్న దాని

గీ. దుష్టచేష్టాసురీసమాకీర్ణమగుచు, సిద్ధనఖకేసరీప్రతిరుద్ధబాల
మృగియనఁగ నెంతయును దనహృదయమదర, నుఱుకుచు విదుర వణఁకుచుండె దాని

క. అనఘనచారిత్రం బింతా, వనతవదన పిహిత కృత్తవస్త్రిత స్త్రీ
హనుమంతుఁ డంతనంతఁ గనె దుఃఖాక్రాంత రామకాంత భ్రాంతన్. 457

క. కని మనికన్నెయగుట భూ, తనయయగుటఁ దెల్పె స్వాధంబున జడల
ల్లిన కేశపాశమున మున్నుఁ బోరలెడు జానకిం గనుంగొని వంతన్. 458

చ. తగునె విధాత కిట్టియుపిదం బతిఁ బాయఁగ జేత సీతయు
న్నగిది నెసంగుచున్న పతిభక్తి విశేషముచేత నొప్పెడుం
దగనియులంత హోమువెలిగమ్మి దుమారమున న్మునంగ హీ
నగతి మలీమసార్ధవస స్థితి నెంతయు నొప్పకుండియుండ్. 459

క. క్రిక్కిఱిసియు రక్కసులలో, నిక్కంజదళాక్షియొప్ప దించుకయును బ
ల్లక్కసుల నాగవల్లిక, చిక్కి క్రియ యమ్యోన్నేమిసేయఁగవచ్చున్. 460

క. మంచెడి రాక్షసుచేసవ, మతినొందతి నిట్లు దిక్కుమాలి మిగులగు
ర్మరినము దూలుకొంచుం, బతివ్రతాతిలక మిత పడునె కటకటా. 461

గీ. వధుకరవ్యాప్తి సుపరాగ మహిత పంక, జాతమునుఁబోలె నిమ్మహీజాతి మోము
చూర్ణకుంతలభృంగసంకీర్ణమగుచు, భూపరాగపరాగసంపూర్ణమగుచు. 462

వ. అని వెండియు ననేకప్రకారంబుల శోకించుచు జానకీసమాశ్రయాశోకానోకహ
శాఖోపశాఖావిలీనుండై తదీయలక్షణంబు లిమ్ముగ విమర్శించుచుండెనంత. 463

చ. బలిమిఁ గుబేరునిం గెలిచి పంతమెలర్పఁగఁ దెచ్చికొన్నయు
జ్జ్వలరుచి పుష్పకం బసురవారిజనేత్రలు గొల్వనెక్కియు
క్కలనికనచ్చె సీత నతిఖిన్నఁ గనుంగొని మానినీ కరం
బలమట మాని నీసుహృదయంబున నన్గయికొన్నఁ గూడదే. 464

క. నినుఁ గానివగ రాముఁడు, ననుజన్ముఁడుఁ జాకిగొన్నఁ దంబుధిఁ గడువం
జను నే కడచిన మనుజాదనుల గెలుచు టెట్లు వారిఁ దలఁచు టుడుగుమీ. 465

సీ. జగదీశ్వరుండగు శర్వావాసబుఁ గైలాసంబు బంతిగాఁ జేసినాఁడ
శక్రునంతటివాని సాధించికట్టితే వలతియా పుత్రుండు గలుగువాఁడ
నలకాధిపతి నన్న యునక మానంబుతోఁ గొలలు విమానంబుఁ గొన్నవాఁడ
దేవతలకునైనఁ దిలిచూడఁగరాని పట్టంబు జలధిఁ బడసినాఁడ

గీ. బ్రహ్మ చంపకముని ను బ్రస్తుతించి, వితవు మన జము మందల విడచినాఁడ
నట్టినన్నొల్లదుటసర్ప యధికభోగ, భాగను త్తమ వీశ్రమ వదటమేల. 466

క. పతిహీనయనుచు నను(బలు,పతిహీను(డిరస్మృతిహీను(బ్రేతపతిహీను నంధు
పతిహీను నొలువ(గ మరి(బతి, పతి యని పలవింతువో? యది బొమ్మ నరవర౯. 467

ఆ. పద్మహస్త కరుణ(బట్టి తైనోనవు మన్మథున(కెఁ గాని మారనాయలకును
దలఁపు డీర్చి నన్ను దౌవారికుఁ గాక(, జేసి యేలరాద చెప్పవేల 468

వ. అని మతిహీనుఁ గామోపహతుండు గావున వివేకభ్రమణంబు లాడుటయుఁ
జలించి. 469

క. పరపురుషుల(జూడని యప్పగమపతివ్రత తృణంబు బట్టింపుముఁ దాఁ
బరుమరవము(దనుకుం డి,ప్పగనుచ మాటలు నీవ్వఁబడి యట్లనియె౯. 470

శా. సారాచారవిదూర వ్రోష్ట్రమతి౯ శార్దూలి గామించునా
సారంగంబును జెంబిలింగమును వాంఛించెర నూహించునా
సారంగంబును శాలనన్ను ఖరవిస్తారావాలింగాలు న
ట్లోరూఢి నన్ను సాధ్వి నాసపతి చా రంతఃస్ఫురింపోఁ చెనే. 471

క. ప్రభులుకుడుగు రామప్రభు భార్య నన్ను నాసనలీయను నహ్ని
ప్రభఁ గాంచి చేఁదోవ్వ శలభన్ని యకాదె నీచులం బాంహింపక౯. 472

క. నను(గారింపక దయజాం,గలకు నాశ్వాసంబుఁ గారింపుము భూ
తదయ గ్రహింపుఁడనుచు నీ, తనయుక నిర్గామతయు వ్యథావదనంబుల్. 473

క. భోగేచ్ఛ లేదు ప్రాణ, త్యాగేచ్ఛయె కాని నాకు దశముఖ నీ
కోభేగేచ్ఛ నన్నుఁ గోరక, భోగేచ్ఛఁ డ వెలి గాచుకొమ్ము రఘుపతి౯. 474

వ. అని పలికి తన్ను నుద్దేశించి. 475

ఆ. కలుషమార్గఁ గామిఁ గామి గామికి నీవు, నెట్లు లెలితదమ్ము నిపుడు రామ
చంద్రు సాంపరాయసాయకముల, వలని నోజగిపోరలునపుడు గాక. 476

వ. అనియధోవదనయు వనితయై రామన్న జలపూరితకపోల యూరక యూర్కొని చెక్కుటఁ
జేయి(జేర్చి తలయూఁచుచు నైన బుఁ బట్టుము నట్టూర్పు నిగిడించుచు నూర
కుండుటయుఁ బట్టిక్రింపుడు నీరం గాచికొనియున్న రాక్షసీనిరోజేశులు నిరీ
క్షించి కూష్మాండరవచనంబుల నిట్లనియె. 477

క. ఈకరణిఁ దపింపక నా,మ్యాకరణము తలచు నెలకయినఁ గలుగు న
స్త్రీకరణి నేని దీనత,శికరణ నాసద్యుఁడనుమఁ జెప్పుమఁ బనిన౯. 478

వ. పొలదిండిపోలంతులుం బుదమిపట్టింజాట్టుముట్టి రావణుం జెట్టబట్టు మని బిట్టుబాధ
బంబెట్టి చెట్టి యొక్క యవసరమ్మున. 479

క. కావలివారలు జనకజ, కావలిదెస నిద్రనొంద నపుడు దేఁగి యశో
కావనిరుహంబు డిగియొం, బావని తేవమునఁ బరమపావనిఁ జూడన్. 480

వ. ఇట్లు డిగి. 481

ఉ. వినయంబెల్లఁ గనిష్ఠరూపమున నావిర్భావమైనట్టి చా
తుర్య సామీరి నతోత్తమాంగుఁడయి మోడ్పుంగేలు ఫాలప్రదే
శనిబద్ధంబొనరించి భక్తి మెసఁగన్ శ్రీజానకిం జేరఁ బ్రే
మ్ణ నవిభ్రాంతభయాంతరంగయగుచుం గీకున్నిమిూక్షించుచున్. 482

క. ఇతఁ డెవ్వఁ డొక్కొ ప్లవగా, కృతినామిందోఁచె రాక్షసేశ్వర మాయా
కృతి నేతెంచినయట్టి సుకృతియొనిం బట్టి ప్రియంకఁడే యొనలరన్. 483

వ. అని బహుప్రకార విచారంబులకుం జొచ్చి తలంకుచున్నంత శాంతస్వాంతుండు హనుమంతుండు సాంత్వనస్వరంబున నక్కాంత కిట్లనియె. 484

క. మాయమ్మ రాముదూత సుమా యిమ్మలికంబు వాయు మాపదలెల్లన్
బాయుమ్మకు నీయలుకసుమా, యమ్మకు సకరావణాసురపతికిన్. 485

చ. అనఘుఁడు భానుసూనుఁడు మహాత్ముఁడు రాముఁడు సంతసింపఁగా
జనకజ నిన్నుఁ జూడఁగఁ బ్రశస్తుల వానరుల న్వధింప వా
రునిధి కెల్లదిక్కులను రోయఁగ మత్సుకృతంబు పెక్కుదా
ర్కనమున కేనువచ్చి కృతకృత్యత నొందితి నిన్నుఁ గాంచితిన్. 486

క. హనుమంతుండనువాఁడఁ బవనపుత్రుఁడ నేకలోకవంద్యుఁడ జగతీ
తనయఁ బొడఁగంటి నని రామునకు న్వినుపింపఁగనుట మిరితాలరా. 487

క. వినుమూరిమని మాయమ్మ ఇఁకఁ శ్రీరామలక్ష్మణులు నినుఁ గోల్పో
యినవారలగుట లజ్జాతవరకదితులగుచు వగయువా రొక్కొయెదన్. 488

ఉ. ఆయుటవిస్థలంబున జటాయువుఁ గాంచి త్వదీయవృత్తం
బాతనిఘుండు దెల్పి తదనంతర మాత్మఁ బరిత్యజింప శో
కాయత్తవృత్తిఁ బత్త్రిరథునాథునకు న్వలపించి తత్పవి
త్రాయతనాగ్ని సంస్కృతి నొనర్చిరి నాకజగన్నివాసిగాన్. 489

వ. తదనంతరంబున భవన్నిమిత్తంబుగా మహారణ్యపథంబులం బరిభ్రమించువారు. 490

గీ. బంధురహితానుబంధుఁ గబంధు శాప, మోక్షితుని గా నొనర్చి లోలాక్షి శబరి
శబరిభక్తికి సంతుష్టి పూజలు గ్రహించి, పంకపన్వతశంప నప్పంపఁగడచి. 491

వ. ఋక్షవానరచయాకంబగు ఋశ్యమూకంబునకువచ్చి భక్తవశగ్రీవుండగు సుగ్రీవు
తోడ నగ్నిసాక్షికంబుగా మత్సన్నిధిం జెలిమిఁ గావించి. 492

క. లోఁబడకుఁ జోరి వాలిని, దరుణిం గైకొన్న వాలిఁ దమచరణాలిం
దరణికులుఁడు శ్రీరాముఁడు, ధరణింబడఁ గూల్చె దర్పదం బొసఁగదఁటన్. 493

క. పేర్చి యర్థ్యతి వాలిం బరిమార్చి యుదనివైభవంబు లన్నియుఁ దన్నుం
జేర్చిన వానరుల స్వామ్యము కూర్చి యనిచె నాల్గుదిసలకు న్నినుఁగోరన్. 494

వ. ఇవ్విధంబున ప్రత్యుపకారపరాయత్తచిత్తుండగు మిత్రపుత్రుండు 495

ఉ. పంపిన వానరోత్తము లపారబలాఢ్యులు మాయలత్యయ
ల్గుంపులుగట్టి యుద్దెసలకుం జనఁ గొందఱు మేము యామ్యది
క్సంపరిశీలనార్థము వెసంజనుదెంచి కనంగలేక వెం
తెంపునఁ బ్రాణము ల్జలధితీరమున న్వ్రతమందలంచుచున్. 496

క. చావఁ గలదె మీకు గడుం, జేవగలిగి జలధి దాఁటి సీతఁగనుఁడు ల
జ్జావనతవదన యగుచుం, జావఁ దివిరియుండె లంక జానకి యనుచున్. 497

క. ఖగపతి యొకండు దెల్పిన, నగతప్రాయోపవేశవృత్తులమై వా
రి గనుంగొని ననుఁబొమ్మని, నగచయ లమపంగ దాఁటినాఁడఁ బయోధిన్. 498

వ. ప్లవంగసుప్రార్థితుండనగు నేను బూర్ణశశాంకాననవి నిర్ఘూర్ణమానమహార్ణవాత
తీర్ణుండనై పటుయానరూపరూపంబున లంకాపురం బంతయుం బరిశోధించి రావ
ణుండు సీతాదేవి కుంభ్రమణంబు లాముసప్ప దశగజ్జుండనై వానిపయిం దెంపు
సేయక యుయ్యానశోకవాగ్రంబు నొరిఁగియుండి యుద్ధగాయ్యంబు వోయినం
బోదకట్టితి నని పలికి యెల్లవానరుల మద్దేఁబడి దక్షిణమున్నరవ్విన క్లెంయెం. 499

ఉ. ఆదట భూమిపుత్త్రికనవాచలు లందఱుఁ గామరూపు ల
య్యాందఱు సారవేగపాసితాశుగు లందఱు శూరులైనవా
రందఱు నిన్నుఁ గాంచి చరితార్థత నిమ్ములఁ బొందియున్న న
న్నందరు పుణ్యకీర్తుల ననం దయచారిత్ర ప్రభాకరా. 500

ఉ. అన్నలి వాక్కి యిట్టనియె నన్న భవద్వచనోద్గమన్సుధా
క్లిన్నమనస్కుఁ నయ్యె నిటుఁ గృత్రిమ వానరరూపమూని యా
యన్నఁ గాంచియుంబలుప నారయ రక్కసుఁ గాఁగ సంశయా
పన్నహృదిస్థుఁడై యొకఁడు వక్కఁడ నేర్పడ విన్నవించెదన్. 501

క. రాముని మూర్తినుచు నాత్మో వోనలం బల్కె దిడి మనుండవు నాకు
న్నేమిమఁ దాముటుం జే, తో మోదంబయ్యెఁ బల్కుడు న్నెలోదగన్. 502

ఉ. రాముఁ డరణ్యభూములకు రాఁ బనియేమి తదీయ భీమసం
గ్రామములోన నెవ్వరు పరాజితులైరతఁడే వ్రతంబుపైఁ

ప్రేమఁ దహించి యూఁకు మహీభృద్వరుఁ డేక్రియ మేనవాఁడు త
త్స్వామియుఁ దమ్ముఁడుం గదుఁ బ్రసన్నమనస్థితి నున్నవారలే? 503

క. సౌమిత్రి యొట్టివాఁ డా, రామునకుఁ బవిభీషణుఁ డిరంబుగ సఖ్యం
బేమియుఁ గల్గె బయోనిధి, నేమియు దాఁటితివి తెల్పు మేర్పడ నాకున్. 504

చ. అనవుడు నమ్మనిట్లనియె నమ్మ భవత్పతి కైక వాంఛకై
కనలక వచ్చెఁ గాననముఁ గయ్యము సేయఁగ నోడె భార్గవుం
డనితరసాధ్యుఁ డాన్నృపతి యాతనిచే మృతినొందె ట్టి వా
రనయములు తాటకాదులు ఖరాదులు మూరవరాదు లంగనా. 505

వ. మఱియు నమ్మహాధనుర్ధరుచే మారీచాదు లనేకులు పంచత్వంబునొందిరది యట్లుం
డనిమ్ము. 506

క. వాలమునఁ గ్రూరు రావణుఁ, గీలించి చతుఃపయోధికీలాలముల న్
దేలించిన యవ్వాలిం, గూలించె నరేంద్రుఁ డొక్క కోల నిలన్. 507

క. సుగ్రీవ రాముఁ డేది ప్రి, యగ్రజమని తొల్త వడిగి తాలింపుము స
త్యగ్రత మదియొకఁడేల ప్రతిగ్రహ ప్రియమేకము సుగ్రీవమునఁ గదున్. 508

క. రాముఁడు మేచకజలద, శ్యాముఁ డతఁడు దమ్ముఁడుం బ్రసన్నస్వాదయుతై
కాముని యెట్లుందురు నీ, తేమినిఁ గను జితములు చలించు మునుండన్. 509

తే. లక్ష్మణుఁడు లక్ష్మణుఁడు కృతలక్షణుండు, త ప్తకాంచన భాసురధామదేహుఁ
డన్నయెడఁ భక్తిగలఁడు నిన్నాత్మఁ దలఁచి,తలఁచి తనకొందు హాతల్లి గల్లియనుచు.

క. నీవు ధరాపతితల్పులు, గావించిన భూషణములు గాన్పించిన సు
గ్రీవునితో బద్ధస్నేహావేశలుద్ధు లయ్యె నధిపతి మిగులన్. 511

వ. రామలక్ష్మణులకు నావిధంబునఁ గల యనుకంపాదిశేషంబును మజ్జనకుఁడగు
జగత్ప్రాణుని ప్రసాదంబు కలిమిం గడలిఁ గడచి వచ్చితి మదీయాగమనంబున
కేమియు చూచుచున్న కపికరంబు కరంబు నానందంబునొంద స్వపదముగ్రహించు
నం బయోరాశి మరల నక్రమంబునం దాఁటిపోవంగలవాఁడనని పలికి వెండియు

క. భూవిభుఁ డనంతుఁ డనఘుఁడు, పావిభుతమ్ముఁడు నన్నుఁ దలిరబుద్ధి
న్నీవు వసంతవు కుశలస్వాన్నవు నంతటను జనకనందన ప్రీతిన్. 513

చ. వెడ వెడ నమ్మ యిట్లనియె వీరవరా మదధీశునాజ్ఞని
జ్జడధిఁ గ్రమించి వచ్చినయసాధ్యబలాఢ్యుఁడవౌదు రామభ
ద్రుఁ డిటకు వచ్చి దానవులఁ ద్రుంచి బలం బెసలార నన్ను నె
ప్పుడు గొనిపోవఁ గల్గు నతుపోటికి దుఃఖము పారమొందున్నే. 514

చ. అనివచనంబునఁ జిపులాశ్రుసమార్ద్రకపోలయుగ్మయై
జనకజ యూరకున్నఁ గపిచంద్రుఁడు తత్సతి కిట్లు పల్కె నీ
మనమునఁ జింతఁ దక్కుము క్రమంబున రాఘవుఁ డింక వచ్చి దై
త్యనికరము న్వధించి ముదమార నినుం గొనిపోవు నంగనా. 516

వ. అంతియేల నీవను మతింపవు గాక వీఁక నియ్యశోకవృక్షవాటి రాసహీరంబుగా
నిన్నెత్తికొనిపోయి రాఘవలక్ష్మణులసన్నిధిం బెట్టజాలనే యని పలికి వెండియు,

ద్వ్యక్షరకందము. మామము నీమనమున నను, మామను నను నమ్మ మిన్న మనుమని ననిన
న్మానిని నీమేను న్నన, నూన మమానమును నెమ్మి నూమము నమ్మెన్. 517

చ. అనుటయు సంతసించి జనకాత్మజ కన్గొని మన్నిజాకృతిం
గనఁదలఁతేనిఁ జూపెద నగంబులు వాదగు కాలిపెద్ద్రవే
లిఁ గొనుమంగఁ జాలి బలిష్ఠుఁ డనంచుఁ గడంగి మేను వెం
చె నతఁడు విశ్వరూపముఁ బ్రసిద్ధముగా హరి వాల్చె క్రైవడిన్. 518

క. చుక్కలు తలపువ్వులుగా, నక్కజపుఁ బొదితనవు నవతంసముగా
దిక్కులు వసనంబులుగా, నక్కపి సర్వజ్ఞుఁ డొప్పె నతిపూర్ణుండై. 519

ఉ. ఈగతి మేను వెంచిన కపీశ్వరుఁ గాంచి మహీజ చాలఁ జా
లీగతి నద్భుతాకృతి వహింపఁగ నేరికివచ్చు నీవు ము
న్నేగతినుండి యట్లు ధరియింపుము సూక్ష్మశరీరము న్నభో
భాగము భూమియుం దెసలు బ్రద్దలగు న్దను పెంకఁ బెంచినన్. 520

క. కడు నమ్మితి నీరూపం, బుడుకిఁ దక్కిమించెఁ బెంచు టుడుగుము కన్నా
పుడు విరళదేహుఁడై యుం, డెడు మోదము జనకకన్యకుం బొనరించెన్. 521

వ. ఇట్లు ప్రార్థించిన యట్లు సూక్ష్మశరీరుండై యమ్మహీతనయాకుం బునఃపునర్వందనంబులు
గావించి తత్సుందరిడెందంబు మహానందంబు నొందం దగు భాషణంబులాడి యొక్క
యవసరమ్మున. 522

క. హనుమ ప్రయత్నంబున డాఁచినరాముని యుంగరంబు సీతకుఁ గాన్పిం
చినఁ జూచి యూర్వీజ గైకొని యొడ లంతంతకుం గగుర్పొడువంగన్. 523

ఉ. కన్నుల నద్దుచు న్మనము గంబున నేర్చుచు ముద్దువెట్టుచుం
గన్నుల నమ్మదాంబువులు గ్రాలుచు గాఁగఁ గపీంద్రుఁ డెంతయున్
నన్నన సేయుచు న్మగనిమాటలు దెల్పుచుఁ టుంచు నార్త్మకం
బ్రన్నన వేఁడుచున్ మృతిఁ గాంచినయట్టుల సంతసించుచున్. 524

సీ. ఇంద్రారి నను బాపి యెందుండితి వటంచు, విభుఁ గూర్చి వచ్చితివే యటంచుఁ
గడలి నెవ్విధమునఁ గడచి వచ్చితివంచు, నీ వెట్లు పోసితి వ్రపతివంచు
నీవున్నఁ దెచ్చునే రావణుం డనుచును, రాముండు ననుఁ బాడ రాఁడె యనుచు
రామలక్ష్మణులకు క్షేమమే యనుచు న న్నెన్నెతో పాపపుజన్మ కో ర్తి యనుచుఁ
గీ. చేత్పు ముదమున శిరమునఁ జేర్చికొనుచు, భర్తసన్నిధి వడసిన పగిది నధిక
మోహమందుచు నటియూ నమ్మ్రక్రి కాళి, పీతు నెమ్మొగ్గి పల్కెఁ బృథ్వీతనూజ.
క. మేనికిఁ బ్రాణముఁ దెచ్చిన, దానవు మద్హితమునకు నిదానవు గానం
దానవుఁ గూల్ప నరేంద్రుం, డేనవు నవుఁ బాటు గల్గదే తేమన్నా. 526
క నీవిటు వచ్చినపుడు నీతో విభుఁ డేమనియె నన్నుఁ దోడ్కొనిపోవం
గా వచ్చితివే యని యాపోవని యూహింపులు నిరుద్ధుఁ బొంకుఁ దెలుంగుమా. 527
వ. ఇవ్విధంబున [illegible] తిరి క్త హాగ్ర పరాయత్తచిత్త గు మ్మత్తకాళిని యత్తరుచరో త్త
మున కిట్లనియె. 528
క. నీవసమానుండవు కీ, నేవిధమున నీ గుణంబు నేఁ గుదుఁ మునిసం
భావిత నీకతఁ బున, ర్జీవిత నైతిం గడుం బ్రసిద్ధము గాఁగన్. 529
ఉ. నాపడుపాటు లెల్లఁ బవ ప్రముఖ ంద చూచినాఁడ వ
బ్జాపతితోడఁ దెల్పి రఘుపుంగవుఁ దోడ్కొనివచ్చి రావణు
న్నాపటిఁ బాపక ల్యాగడ రూఢివధింప నొ ర్చి నసం
ప్రాపితధైర్యుఁ జేయుము కృపాపర మొక్కెద వేయు నేటికిన్. 530
వ అనుటయు నప్పవనతనయుం డుప్పొంగి కమ్మ గ్రమ్మ దేవి నయ్యమ్మకు నెయ్యమ్మ
గా నిట్లనియె. 531
క. ఖరనఖరంబుల నరహరి, హిరణ్యకశిపున్వధించు నీ దైత్యరోప
స్వరనఖరంబుల రాముఁడు, దురాత్ము రావణువధించు దురమునఁ దరుణీ. 532
ఉ సుందరియామేల రాముఁ డనుజన్ముసమేతముగాఁ బ్లవంగపు
ల్వుండడిసేయ నెట్లయిన సాగరము న్వెస నిగ్రహించి దై
త్యుం దుమ మాడి యూఁతఁ బటిమౌత్తమనస్కత నొందియాతఁడో
కుందరి నిన్నుఁ గైకొను విశుద్ధచరిత్రవు శోకమేటికిన్. 533
వ. అని కొండియుం దగి వచనంబుల నూఱడించి. 534
క. నారాకకెదురు గూచుచు, నీరాక తిరథూమి నిలుతురు ప్లవగు
లారా కపివర్య యనుచు, నారాఘవ క్షత దెస వేముసంగము సేయుమా. 535

క. నాపైఁ బ్రాణములిడి రఘు, భూపతి యుండం దడవు గాండుఁ బాయకయుండుం
జాపుల దీపులు పెట్టఁగ, భూపుత్రి మాకు పెద్ద పోరఁగవలయున్. 636

ఉ. జానకిఁ గాంచివచ్చితి నసాధ్యజవోన్నతి లంకనంచు భూ
జానికిఁ జెల్వుగం గను నిజమ్ముగ నమ్ముఁగనిమ్ము ప్రత్యభి
జ్ఞానము నాపుడుం జనకకన్యక సంతసమంది యమ్మరు
త్సూనుమొగంబు గాంచి పరిశుద్ధపరిస్ఫుటభాషణంబులన్. 637

ఉ. భాసురచిత్రకూటకృతపర్ణకుటీరమున న్వసింపఁ గా
కాసురుఁ జేరుదెంచి నను నార్తియొనర్ప నరేశ్వరుండు ని
ష్ప్రాసిఁ జేసి వాని నొకకన్ను దగిల్చి యెఱుంగ రేశ్వరుం
బ్రాసవిరూప యుగ్రనము రాఘవు లిర్వురు నేనుఁ దక్కఁగన్. 638

క. కావున నీ కెఱిఁగించిన, యావిధము నరేశ్వరునకు నేర్పడఁ జెప్పన్
నీవు నను గాంచి వచ్చుట, భావించుటఁ జూచుఁ దెలియఁబలికి మదమునన్. 639

క. వీఁడు ధరానందనఁ గ, న్నాఁడని రాముండు మిగుల నమ్ముటకు సతి
చూడామణి యొసఁగె న్నిజ, చూడామణి ప్రబ్బాసారచూడామణికిన్. 640

ఉ. నూత్నకరోజగంధి సువనోహితమూర్తికి నివ్విధి న్నరో
త్తమ నేయుసంగినం గొని కంపమునఁ జేర్చుచు నమ్మణి న్మహా
యత్నముతోడఁ దాఁచి పవనాత్మజుఁ డెంతయు వేడ్కఁ జూచెనే
రత్నము వీడుకోలుగని గాంచె సువర్ణపరిత్యక్తాకృతిన్. 641

క. దుర్భరపరుషాక్షరములు, నిర్భయముగ జనకకన్యలో రావణుఁ డ
త్యర్భటిఁ బల్కుట వినుచును, దుర్భరక్రోధవహ్నిఁ దపియించెనో. 642

వ. సహింపక హనుమంతుండు లంకాపురాధిపుఁ డైన కేళివనోద్యానమునకుం జొచ్చి. 643

క. తోఁటలుఁ బూఁదోఁటలు నటె, తోఁటలు నవకదళులపొదరింటలు గలుచు
న్నాటములు వాజిశాల, వాటము లురుకేలికావాటము లూడ్చెన్. 644

వ. మఱియును. 645

సీ. విస్తారఫలతరువిస్తారములు రాల్చు సాలము ల్సాలము ల్నేలఁగలపు
సారమ్ములైన కాసారమ్ములు గలంచుఁ గొమ్మలు గొమ్మలు గూలఁద్రోయు
గోపురస్పర్ధలు గోపురమ్ములు వ్రాలు ఖగముల ఖగముల కదలఁదోలుఁ
దోటల గుండుల పోటులఁ బెదరించు ధామము ల్ధామము ల్దాఁచుమరలుఁ

గీ. వారలమ్ముగ భద్రదంతావళమ్ము, లడ్డగాలకు నురుమాడు నాగ్రహాల
జనితవాఃపూరవిభ్రమజ్జలదకళల, సంభవుం డగు బలమానసంభవుండు 646

క. వారనిధిం గని లంఘ్యాద్వార మధిష్ఠించి ధైర్యవారము దన్నుం
దూరమునఁ గాంచి సింహకిశోర మనుచు మిగుల భీతిఁ జొచ్చి కలంగన్. 547

క. విహరించుచుఁ బ్రాణంబుల నపహరించుచునున్న ప్లవగపతిఁ గాంచి భయా
వహమగుచుఁ బాఱెఁ దనుజని, వహము పులిం గాంచి కదుపు వాలువడుపునన్.

శా. అంతం గోదలు మానవాదనులు రక్షోధ్యక్షునిం గాంచి యు
త్క్రాంతంబు స్ఫుటజిహ్వాలాఖ్యులగుచున్ హాహాధ్వనుల్ మీఱ ని
ష్క్రాంతోద్యమంబుగ నట్లు వల్కిరి దశాస్యా పట్టనద్వార మా
క్రాంతంబయ్యెఁ జుమీ యొకానొకప్లవంగస్వామిచే నెంతయున్. 549

చ. కటకట యెట్టి యద్భుత మొకప్పుడుఁ గానము బ్రహ్మచారిమ
ర్కటుఁ డొకఁ డీవు వచ్చిన ధరాసుతకుం దగు మాటలాడి యు
త్కటగతి నందు వచ్చి మనపట్టణలోగణ మొక్క ప్రక్కభ
గ్నటకమలాకరంబుఁ గలప దొడఁగెం గరివోలె నుగ్రుఁడై. 550

క. ఉపవనములు పవనహతి, న్నపులాపతితంబులై విధమున మిగుల
న్నపులతదద్విరవాలవి,నిపాతితములయ్యె నొక్కనిమిసములోనన్. 551

క. కపిమాత్రుండు గాఁడు నృపా, కపిమాత్రుఁడు గాని లోకకంటక వాని
న్నిపుణతి శత్రు రయుసన్నపు, నృపఁ జూచితేని జాటఁ గీడగు మనకున్. 552

వ. అనవుడు. 553

ఉ. కన్నుల నిప్పులొల్కఁ దశకంఠుఁ డుదంచితబాహుసత్త్వసం
పన్నుఁ గావటూపుల పారజవాధ్యులఁ బల్వుర న్నిరా
పన్నుల దైత్యులం గని కృపాపరహీనుని మర్కటేశుని
న్నన్నునఁ గల్పరఁడు మిము మన్నన సేయను నంచుఁ బల్కెనన్. 554

క. ధృతిగలితముస్సైనా, చతురంగములను మృదంగభేరీభాంకృతముల్
చతురావాద్యములగఁ, జతురత నడిపించి కుసహస్రాసైన్యాధిపతుల్. 555

వ. ఇట్లు సైన్యంబులు నడిపించుచు. 556

మ. దంభులు జంభజిత్ప్రముఖ దిక్పతిసేన లసేన లమ్మరు
త్పాంథవుఁ జుట్టుముట్టి నిశిత ప్రదరంబుల నొంపఁ దోరణ
స్తంభసమున్నతుం డమరసత్త్వుఁడు వాయుకుమారుఁ డాహవా
రంభుఁడు తొల్తఁ జూచి సకలంబుల నెల్లను మట్టి వైచుచున్. 557

చ. దినములు వాదమ్ముల కధముఁ జైవయి బాణవర్షము
న్ననచిఁ గొందకైవడి వినిర్భరవృత్తి వహించి వాలసం

జనితమహోద్ధతిం దనుజసంఘము నుద్ధతి మాన్చి వెండియున్
మొనసిన ముగ్గురిం గపి మూర్తి వహించె నవం గరాళుఁడై. 558

క. పటవాలకరనఖరముల, నడిమి విసరివేసి నచ్చి యక్షాళిలన్
మదగజయురగస్యందన, పదాతులహరించెఁ బవనభవుఁ డొకమాత్రన్. 559

వ. ఇవ్విధంబునం జతురంగంబులం బొరిసమరి. 560

ఉ. రూఢధృతి న్విరోధుల శిరోధుల వాలముచుట్టి తోరణా
రూఢులుఁగ వాయునందనుఁడు రోదసి పిక్కటిలంగ నార్చుచుం
గాఢబలంబునం జలధిఁ గల్పుచుఁ జేర్చుచు నవ్విధి న్సమి
త్ప్రౌఢిమ ఖేచరాళి దనుఁ బ్రస్తుతిసేయఁ జెలంగి యాడుచున్. 561

ఉ. వారక వెండియుం దనుజవారము దన్నెదిరింప నయ్యెడ
ద్వారముఁ జేరఁబుచ్చుచు నవార్యబలోద్ధతియై తగ న్బహి
ర్ద్వారముఁ జేరి నిల్వఁ దనవారల చావు గనంబుఁ బందలై
వారలచే నెఱింగి పరివారముఁ గాంచి దశాస్యుఁ డార్తుఁడై. 562

ఉ. ఘోర విచిత్ర మొక్కప్లవగాధముఁ జిందఱ గాతుసోత్తమా
చాయుల సద్విచాయుల విచారవిదూరులఁ జంపె నద్దురా
చారునిఁ గూల్చి రండని ససంభ్రమత న్నియమించెఁ బాపవి
స్తారచరిత్రులన్ దివిజశత్రుల సేద్యగమంత్రిపుత్రులన్. 563

ఉ. తప్తహృదబ్జుఁడై విభుఁడు దమ్ముట్టు వంపఁగ సత్వరంబున
న్నప్తమహోగ్రమంత్రిసుతసప్తక మెంతయు నుల్లసిల్లు ను
ద్ధత్తప్రభుల్ నిశాచరులు దారుణరావము గూడి కొల్వ సం
తత్ప్రసమగ్రభాసురరథద్విరదాశ్వచమూసమేతులై. 564

క. చని పరాక్రమంబు గన్గొని పోడుముం జేయఁ దమచఁ గోలలసేయన్
హనుమంతుఁడు తనరునవుఁ, గనుమాన మొకింత లేక యతిమాత్రుండై. 565

క. గోడలాని మదకరిపటముల, జెదఁ జిటిపినభంగి ముక్కలిమ్ములలంబు
లిరుపల సేసి వందమెదు, దనుజమంత్రిసుతసప్తకముఁ గిట్టి వేసన్. 566

క. వాలము కరవాలముగా, శాలము గావించె మర్కటాధ్యక్షుం డా
భీలముగా దనుజాలకముం, గాలముగా నప్పు డిమప గాలం బగుమన్. 567

సీ. ఇట్లు పోరాడి యారుపుర నెత్తి కేలఁ, బట్టి శిరముల నొండొండఁ బగులవేసి
దానవామాత్యపుత్రసప్తకము నొక్కఁ, పెట్టఁ బంచత్వ మొనరించి పేర్చి యార్చి.

క. పంచత్వం బొనరించె న్సుకంచర్వాగ్బంచభూమహోహాతులం ద
ర్పాంచితము మంత్రిపుత్రక, పంచత్వం జెతెఁగి దనుజపతి మది నొవగన్. 569

క. ప్రహస్తసుతాలభ్రమణ, వ్యాప్తజగత్ప్రాణుసమయాత హితమ
ద్దీప్తాగ్ని మంత్రిపుత్రక, సప్తకదన మిట్టులెచ్చి సరభసవృత్తిన్. 570

క. క్రమ్మఱ సెప్పక యట్ల తోరణస్తంభాధిరూఢుండై విజృంభించుచుండెను. 571

క. హరిశేషుం జేఁ దనమంత్రిసూనులు దెగుటవిని యుధికోపసమ
న్వితుండగు రావణు డాత్మ, నరసినుతుండు నిశితెఁ తుయుబలుండగు మఱి. 572

సీ. కాలకంకరసద్వ్యాఘ్రలదేహంబులు గ్రాల పార్శ్వములఁ రాక్షసులు నడువ
రథకోమహాజునినిధుగఘుకపదోద్ధిశరజము నాకధుని గర్జము సేయ
నింతఃక్రమశాలి నిఁకఁజాదనని తఁద్రి రినలోన సమిత మోదంబు నొందఁ
నక్షకుం డిరఁదు ఫాలాక్షుఁ దుఁదుసర్వసమృద్ధినని సురావలి కదంక

గీ. నధిక రాక్షసవరశుకుండుఁ దెల్పి, వితతముగఁ బక్షులపసర్వగరులఁ దియగ
నరదమునఁ దెక్కెమున గ్రద్ద లాకుమండ, నెలమి రాఁణాఁంవకుం డిట్లు నవలి

క. లక్షుఁడుఁ దీక్షి చె న్హర్యక్షుసదృక్షు న్పక్షురక్షాదక్షు
న్స్వక్షుచరాధ్యక్షు నస్త్రకక్షిక్షావిపక్షు రాజీవక్షున్. 574

వ. కనంగాని. 575

క. బలపడి తెఁకంబై నెర్తు, దలపడి పోరాడి శరవిరనరుని నాహా
బలజఁధమగ్నమగు నిజ, బలజలధిం గాంచి కోపభరితుం డగు మఱి. 576

క. కోల లనుకుండు నిర్చి,గోలల్రియ హనుమ లెక్కఁగొనక బలువిడి
న్వాలములఁ గురియ నసుర కృపాలంబులభంగి వానిఁ జక్కఁడఁచి వెసన్. 577

ఉ. పొండియుఁ జండకాండములు వేసిఁనాజ్యము గ్రుమ్మరింపఁగా
మండెడు నగ్నిపోలె హనుమంతుండు పేర్చి దివాసనాత్మజు
గ్రుంద దేఁచావుదార నొక దొడ్డకిలం దలద్రెంచు నొచ్చి యా
తం డతికర్వ్యకుండిడుఁ బవంపడి విక్రమదోహాలంలునన్. 578

చ. మనుజవిరోధి తన్న శిశుమాతులు దన్నెనఁ గోపమూర్తి యౌ
ద్దనుజవిరోధి యక్షయక్త్రుప్రపక్ష్రుల ద్దమవొందనీక యా
తనిమెద హాత్మజాలకలితమ్ముగఁ జేసి ధరిత్రిఁ ద్రెయుదుం
గనుఁగవ నక్రుధార లాఁఖక న్వలపించుమఁ గూలి సోలుచున్. 579

క. తయురహితుఁ దనలసుతుఁ దక్షుయు రహితప్రాణుఁ జేయఁ గ్రమ్మతి దనుజు
ల్భయవృత్తిం బుత్రశోకము సాతిఁగించుటయుఁ బత్క్రకంతుం డాత్రిన్. 580

క. అక్షయుఁడు దెగినయప్పుడ చ,లత. యనుమ్యో ౯క వేయుటకులరిగిన
స్వ్యక్షుచ రాథ్యక్షు, ప్రతి, శిక్షింపఁగ లేకుండుఁ జింతముఁ బొంగెన్ 591

చ. అతఁడుకుమారుఁ డక్షయుని క్రన్నఁ డిఁద్రజిత్ బాహ్యయుంను దం
ద్రిశిలఁపు వీర్య సేనని నడిఁ జతురంగచమూసమేతుఁడై
వితతరథప్రబద్ధహయవేగముఁ దాపము మెచ్చఁ దోరణ
స్థితు హనుమంతునిం దొడరి ధీరత వల్వడియుం దురుద్ధతిన్. 592

ఆ. అట్లువెడలి యక్షయాంతకు నంతిక, సద్భుఁ గాంచి పరమసాహసుఁడు
శేగనరిగి జ ధరిత్రైత్రుఁ డిట్లని, చెట్టుఁ గనులనిప్పు లొల్కుచుండ. 593

ఉ. ఇక్కడవచ్చి కొందఱ విహీ పరాక్రముల న్వధించి నీ
విక్కడకు న్నిగాలినని యెంతయుఁ బొంగెదు మచ్చరాహితిం
జిక్కవయేని యొకి నసాధ్యుఁ దేవండుఁ దలంపవమ్మ నం
చక్కరినాత్ముఁ డాగ్ర చతురంగములం బరికొల్ప నుగ్రుఁడై. 594

సీ. గంధాంధసింధురఘనఘటాఘంధము ల్లాల్చుఁ గేసరికిశోరం బనంగఁ
బటుతరోద్భటవిగ్రభటనిచర్ద కేలి నర్తించు నలయూగ్రమూర్తి యనఁగ
రథరథిహాథి ధ్యక్షోటుల నీవ లావలఁ గావించు హరియనంగఁ
బత్తిక నుం దైత్యపతిని దోఁక విరించి వసతిఁ బత్తుంము వాలి యనఁగ

గీ. ల్లు సంగరకేళీవిహారమగ్న, లింపుఁ దన్నునిలింపు లగ్గింప మెఱయు
చున్న పవనతనూజాతు మరుభుజావి, జృంభణము సైఁపరయ్యె ప్రేతగుఁ దలిగి. 595

మ. గినపైఁ సాలచయంబువైవ నది యుంకొంతిన్న వర్తించి యా
తనిపైఁ వీక్షశరంబు లేయుటయు నద్దైత్యుం బు భీతిల్ల న
శ్శని కాయ బులుమన్వ నెంతయు సరోమన్యూర్తి వవ్యానరేం
ద్రునిటాలాంబువయు న్నలీమఖములం దూటించి వెల్లార్చెన్. 596

ఉ. వానరుఁ డొక్కగండశిల వైచి (జూర్ణము చేసి యొంతయుం
బూనిక వైమదిన్యశరము ల్వానుమఁతుఁడు పొల్లుసేయు న
ద్దానుఁ డఁబుజాసకదంబము దేరకదంబమెల్ల నా
హాని-దంబుసేయఁగ రయంబెసఁగం దెగవాపియుయుంనుట. 597

క. మతుసమావేశితు హాను, మంతుం బట్టికొని ప్రాహ్వయము నస్త్రంబుం
బంతిఁ ప్రబంధించెం గను, బంతంబులుం ప్రాయ గగన మల్లలనాడన్. 598

స్రగ్ధరావృత్తము. శ్రీమద్బ్రహ్మేంద్రరుద్రప్రాణాపిహితు హరిసుతు భీమణాటోపబర్హి
ష్యహ్మేఘప్రకాశు న్విభవచరితు నక్షోభ్యసత్త్వుద్రుమదళ
ద్గ్రీష్మాదిత్యప్రతాపు న్పృథుమహితయశోర్ధి న్మహాబాహు దీర్ఘా
యూతున్బ్రంటుం బాపుఁ దద్దైత్యుఁడు గని యదిరోష్యస్సుఁడై చేరి యుంటన్.

క. పట్టితోని నిజరథంబునఁ, బెట్టికొనియెఁ గానియింతఁ దభేద్యుఁ డీవరికిం
బట్టువడఁ డివ్వెంబునఁ, బట్టువడుట లీలయనుచు భావింపఁ దగన్. 590

వ. ఇట్లు సురభిమానంబున నవ్వానరేంద్రుఁ డిజరథంబువం బెట్టికట్టి మహానందంబులు శంఖ భేరీ మృదంగ ప్రముఖ నిఖిల జయవాద్యనంబులు నింగి ముట్టం గదలి. 591

చ. పురమున నిల్లవారుఁ దమ బోరనఁ గిరణసేయ వాకుల
ల్బురమునఁ దేల నిట్లు కపిపుంగవుఁ డొజ్జలాదచ్చి రాక్షసే
శ్వరునకు ముంగల చూడుము నిశాచరనాయకఁ గట్టితెచ్చితిం
దరుచరునంచుఁ జూపిన ముదంబునఁ బుత్రుఁ గౌఁగిలించుమున్. 592

ఉ. తోరణమెక్కి రక్కసులఁ గ్రుంచుచు నక్షకుని న్వధించి యా
ధోరణముఖ్యులం జగిపి దోర్బలదర్పరతక్రియైన నీ
తో రణమాచరించుటకుఁ బోవఁజినవారుఁ బట్టితెచ్చితా
రా సముఁ డెన్నఁగానరాదుగ నేరితరంబు చెప్పుమా 593

వ. అని మఱియుం బ్రియనందను నపరమితమధురవచనంబుల నగ్గించి రక్షోభ్యత్తుండు వృత్తవరాధ్యక్షు నిరీక్షించి యాత్మాతుగపరమవచనంబుల నాక్షేపించి 594

క. ఎవ్వఁడు శార్ఙ్గకువుగ నీ, విప్పవరాశి సరించి యేతెంచిన ని
న్నెవ్వఁ డటఁ బంపె నంపును, నవ్వనచరుఁ డసురుతోడ నవ్వుదరంగన్. 595

ఉ. రాముని యాజ్ఞఁ జెచ్చితి ధరాసుతఁ గన్గొన వారిధి ప్రభు
స్వామియనుగ్రహంబున జరంబున దాఁటితి వాయుపుత్రుఁడ
న్నీవని నొవ్వ దైత్యుల ననేకులఁ బట్టి వధించితిం గపి
స్తోమము సంతసింప ననుఁ జూచి భవత్పురిఁ గాల్చి పోయెదన్. 596

వ. అని పలికి వెండియు. 597

క. అవినీతిపరుఁడ వగుచు, న్నవనీపతి సహరించి యవనీతనయా
వనసీమంగాంచి కొనిచను, వరభ్యదున రాక్షసేంద్రుఁ డాగ్రహుఁడవుమున్. 598

క. ఈతఁడు చెలిమిఁ గరుణా, న్వాశుఁ దచింపఁ డెవుడు విభీషణుఁ డతని
స్వాతంత్ర్యుఁడు వారించెం, మాతయవన్యుఁడని పలుకుదురు బుధులనుమున్. 599

క. ఈకరణి నివారింప మ,హాకోపము నొంది రావణాసురుఁ డసురా
నీకములఁ గాంచి యీకపి, తోఁకకు నగ్గిఁ దవిలించి తోలుం డనినన్. 600

మ. దనుజుల్ తైలవిలిప్తవస్త్రవితతిం దద్వానరాధీశవా
లనిబద్ధం బొనరించి ఘోరగతిఁ గీలాప్రస్ఫురద్ధవ్యవా
హనుఁ గీలించి సురేంద్రజిద్విహితబ్రహ్మాస్త్రప్రబంధప్రమో
చనువాతాత్మజుఁ బొమ్ము పొమ్మనిరి హాస్యంబు ల్ప్రసంగించుచున్. 601

ఆ. ఇట్లు సోఁకుమూఁక లెలమి నవ్వుచుఁ దమ, జిఘ్యసంతసింపఁ జేరి వాని
తోఁక రవులఁబెట్టి తోలఁగి పొమ్మనుటయుఁ, గాలిచూలి మిగులఁ గసరువోడము

క. కీలిప్రకలితనిజఘన, వాలాలాతభ్రమణవినర్తితవహ్ని
జ్వాలాజాలుఁ డై యాగ్గోలాంగూలాగ్రతెముఁడు సకోపుం డగుచున్. 603

క. పురమునఁ గల బంధురసుం,దరమందిరవారణాయుధస్థలగోధ్యా
సురుచిరలసత్ప్రవాసా, వరథంబుల కొక్కపెట్టె దహనము వెట్టెన్. 604

క. పొగ వెడలి మొల్లదిక్కుల, బగబుగ మనుమంట లెగయఁ బొరిబొరిఁ దనుజా
ల్యగనొంది పత్త్రికఁధగుఁ, దెగసిరి సరిసేత నేల తెచ్చెనటంచున్. 605

వ. అంతం గ్రమక్రమంబున సప్తార్చి ప్రవృద్ధార్చియై పేర్చి. 606

క. దళమగు వహ్నిజ్వాలలు, ఛెళ పెళయని ఱిగి సౌధబృందము నడఁగా
గళగళ మండుచు హాటకభూ, క్ప్రశేయముగా వగచి మిగుల భయపడి రసురుల్. 607

గీ. రాము కోపాగ్ని యిట్లు మ్రొక్కటకేక, వాని లంకాపురము నీఱు చున్న వనఁగ
వాయుతనయుఁడు గొంతు పట్టి యిడె వజ్రోసు, వాలవ్రణము త్రిప్పుచు వర్తిలంగ. 608

సీ. ధామము ల్నిర్ధూమధామము ల్చేసి జోకమరుపురాదోటలు గమలఁజేసి
వర్ణంబులను కృష్ణవర్ణంబు లొనరించి భూరికాంతియును విధూరఁ జేసి
కలశాలలెల్ల నింగలశాల లొనరించి జాలంబులను శిఖాజాలముంచి
యవరోధ మధికధూమావరోధనుఁ జేసి పటురూపములు విరూపము లొనర్చి

గీ. మండపంబులు మండప మంటఁ గలిపి, గుమ్మములనెల్ల నిప్పులు గుమ్మరించి
కాయమానంబులు దగద్ధ గాయమాన, ములుగ నొనరించె హరివాలకలితవహ్ని. 609

వ. ఘట్టాత్మవాలాభీలవహ్నిజ్వాలాజాలంబుల వాతూలబాలుండు లంకాపుటభేదనం
బు భస్మంబుఁ గావించుచుండె నట్టియెడ. 610

ఆ. కంటిమంటఁ దోఁక కట్టించికొని వచ్చి, క్రాలుచున్న కాలకాలుఁ డనఁగ
నీతఁ డొప్పెనంచు హృదయంబులు చలించు, చుండ దనుజు లుష్ణ మార్చ్వేక.

చ. కాలఁగఁ బిలఁ జేరువారుఁ దమకుం బొగచుట్టిన నక్రువారిక
న్గాలుకులఁ గాలువారుఁ గపికుంజరుఁ గాంచి భయాలిరేకులై
కలఁగుచు లేచువారుఁ గడుఁ గేకలు వెట్టుచువారు నెంతయు
న్వ్యాలకలోలువారుఁ నయి దవ్వులమందిరి రాక్షసాధముల్. 612

సీ. బడబాగ్ని జలనిధి వెడలి లంకాపురి, నేర్చుచున్నదని యూహించువారు
వడవిధి మంటచు పుణ్యాత్ముఁ డాశ్రీయిల్లుఁ, జేరఁ దగ్గఱ నని వీక్షించువారు
నీశుపిలయకాలరుద్రుఁ డిటఁ బ్రళయము లుగా, కిద్దిరంభ గాదని రోయుచువారుఁ
గాని తెలియరానిపట్ల క్రొంగ్రోతలో లకఁ సగ్గి, బెట్టు నేలఁ జుట్టుచుఁ బిట్టువారు

తే. బూర్ణమైన మంటలను హనుమంతు చూచి, లాపముల మ్రుగ్గుదురు విలాపమున్నదు
వారుబంధుల చేరి గ్రుమ్మువారు వారు, వారునైనక్రుసులు గడువలఁబోగుల. 613

క. వాయుసుతుం డెసకొల్పఁగ, వాయుసఖుండు పేర్చి ఘనమహాసౌధనేర్చి
హ్యాయింటవార్వ్యసభేధర, ధాయకకేతనని కేతనాదులఁ గోడన్. 614

క. కపికులాధీశ్వరుఁడు దాపికాఁడు గాఁగ, బోకలు మాయుచుఁ బలుచ ఋరమును బొచ్చి
ముఖ్యధనధాన్యపరిధానములను హరించె, గాలిచెలికాఁడు జిహ్వమగన్న గాఁడు. 615

ఆ. సమనివార్యభావిసాగరబంధన, సాధనోపకరణసవనములను
సిద్ధియత్న మొప్ప నంగారములు గాల్చె, చంద్రమొదవె బర నరవరులు. 616

వ. తదనంతరంబున నిజలాంగూల ప్రభవ జ్వాలారణిమథన సముద్భూతపావనీయాగ్నిం బూ
ర్వసుధార్ణవయధిత జ్యధారాచ్ఛటాసేకంబునం బ్రవృద్ధంబు గావించి మంత్రరచిత
సప్తరాక్షసకుమారాది పశువిశసనంబుగా నొనర్చి వేల్చి పురందరాది బృందారక
సందోహంబు మహానందంబునొందఁ రాక్షసస్త్రీవిలాప సంస్తోత్రంబులతో లంకాపురం
బుఁ బూర్ణాహుతిఁ గావించి తద్ధూమాఘ్రాణంబున ఖచరకిన్నర కాంతాసంతా
నంబులు వొదల కాంజనేయసోమయాజి యాజిలీలావఖంబు నిర్విఘ్నంబుగా నానం
దసాగరావబృథస్నానంబు గావించి శాంతిం బొందియుండె వానరసైన్యమునందుఁ. 617

క. వాలాగ్నిలె మరుత్తై, వాలకరం జల్లఁ గుటి వసుధారసనా
ర్ద్వాలకరుణామృధారస, మూలంబని తలఁచికొని ప్రమోదభరితుఁడై. 618

క. తనసేమము గోరెడు భూ, తనయకుఁ బ్రణమిల్లి పోయెదనని తదాజ్ఞన్
జనిఁ గాంచె వారిరాశిం, జనితపగమ్మైత్య్యలుతిలజఁ రాక్షేశన్. 619

ఆ. తనుఃమస్కరించి క్షౌతేరదిస్సును, డగుచుఁ గదలిఁ దాఁటె నక్రమమునఁ
దన్ను నెదురుసూచు తరుచరకర్యులు, ప్రాణనాయక వచ్చెఁ గలవనుర్చుఁకు. 620

వ. ఇట్లు మహాబలులగు నిజవీరఘర్మక్రీళలాంగూలంబులతో సప్రసూనప్రభూతమహాబలంబున సముద్రంబు పొడగని యందు నడుచుచుండు పవనజుండు నలినలి ముఖంబు వను లోన. 621

మ. చనుదెంచెం బవనాత్మజన్ముఁ డదె రఘురామాభిరామా
యనవీతెంచెనుఁ దద్రమోవిశరయుం బయమాఁ బ్రతీక్షించుచుం
డ నభోభాగము భూమియుం దెసలుఁ డా బర్వ తేజంబుతో
ఘనుఁ డాకీశవిభుండు వచ్చెఁ బ్లవగోగ్రాంతరం బుగ్రంబుగన్. 622

ఉ. దక్షిణవార్ధితీరము ముదంబెసలారఁగ నిట్టుచేర వ
వ్వ్యక్షుచరోత్కరముం గని ప్రహృష్టమనస్కుఁ డై వానరాలి ప్ర
త్యక్షసమీరణుండు డితఁడట్టుచు నుతించి నవ్వుఁగలించి తా
రాక్షితపుత్రివార్తఁగని యూతఁడు వమ్మెచెంతేంగ యయ్యెనున్. 623

ఉ. గంతులువైచి రంతఁ బ్లవగప్రభు లుంగదముఖ్యులుగ్గు
త్సంతతిఁ జుట్టిచుట్టి కడు సంతసమందుచుఁ జల్లి రీవుస
త్సంతతి సన్నుతింపఁగ నగం జలరాశిఁ దరించి ధారుణీ
సుతోలఁ జూచి వచ్చితి వసాధ్యబలుం డవటంచు నెంచియున్. 624

క. వేయువిధంబుల సన్నుతి, సేయ సృగనమునను వేడ్కసేయుం దగన
వ్వాయుతనూజుండపుడుఘు, నాయతగర్జాధ్వనిప్రహాసిద్ధ్వనితోన్. 625

గీ. జలనిధిఁ దరించి క్రమ్మఱ సాగరంబు, దాఁటివచ్చుట మొదలుఁ దుదవరకుఁ గాఁగఁ
గలుగువృత్తాంత మెల్ల నక్కపివరులకుఁ, దెల్పె నొడయుఁడు బుద్ధినిధియు. 626

క. పతి రాజమౌళిఁ జూపిన, గతిఁ బ్రాణముఁ జిక్కఁబట్టి గతిలేమినసం
గతి నిలుగుమిగులసీతా, సతియున్నది రాజవర్యసన్నిధిలేమిన్. 627

క. కావున వేవేగ న్నవ, మీవిధము గఘూత్తమునకు నెఱిఁగింపుటయుం
బోవుట మనవృడు విని సం, భావమొసఁగఁ గపిప్రవరులు ముదమునన్. 628

క. ఆడుదురు పాడుదురు గుడి, గూడుదురు సమీరజన్ముఁ గొనియాడుదురే
ల్లాడుదు రోతదురుత్సర, మాడుదురు మనంబులధికహర్షంబులుగాన్. 629

వ. తదనంతరంబున. 630

ఉ. అంగదజాంబవద్ధనుమదాదులు ఉత్త్వర సమ్మహోదధి
స్సంగతతీరము స్వాడిచి శైలశిలామహీరుహ తామహో
త్తుంగనదీవిశాలమగు త్రోవపుమార్గము పట్టి యంత ను
త్సాంగుము భల్లుకప్లవగపుంగవు లెంతయు హెచ్చరింపఁగన్.

వ. నిరంతరప్రయాణంబులం జని చని కిష్కింధాపురసమీపవనంబుఁ గనుంగొని

క. ఉల్లంబుల వెల్లివిరియ, నుల్లాసలసల్లహరిక నోలాడి కపు
ల్లెల్లుకరయు లక్ష్యముం, బల్లన పిలువంగఁ జొచ్చి భయవిరహితులై 634

సీ. ఫలములనెల్ల నిష్ఫలములుగా రాల్చి యాకులప్రోవుఁ జీకాకుపఱిచి
విరిపిందెఁ గోసి వావిరిపిడి గాఁజించి లతలు గాఁగ బల్లవములూడ్చి
మూలము లెల్ల మున్ముట్టఁగా పించి యీడల త్రేలాడి యీడఁదీసి
కలకంఠములనొప్పు కలకంఠములఁ జోపి గములయి వెఱలు భృంగములఁ దోలి

గీ. ఘనలతానికాయములు బరికించి మోడ్చి, కపివరులు వనమెల్లఁ గాసిచేసి
దధిముఖావారకుఁ దెచ్చిన యట్టివార, లగుట నించుకయేని భయంబులేక. 635

క. మధుపానం బొనరించుచు, మధుపాన మొనర్చినట్లు మత్తులగుచు న
మ్మధువనముఁ గాచువారల, విధువనముం జేసి రసమవిక్రమవృత్తిన్. 636

క. జనకజఁ గనుఁగొనఁ జనమును, వనరాశియుఁ గాదె యుడ్డురచ్చె నను చ
న్వనరాశిఁ గాసిచేసిరి, దనుజు లనివార్యశౌర్యవర్తను లగుచున్. 637

ఉ. తద్వనరక్షులాతుఁడను తాపముఁ గాంచి నమస్కరించి భా
స్వద్వ్యగపుత్ర చిత్ర మొకవార్త వినందగు నంగదాదులు
ద్యద్విరదంబులో యనఁ భయం బొకమాత్రము లేక పీఁకయు
న్నత్యవనమెల్లఁ బెల్లఁగిల సాల్పడఁజేసి రొకింత లోపలన్. 638

క. శ్రీప్రకటితేశ వని సల్లఁ బ్రభులంగాంచి యడుపఁగా నడుగక వా
రప్రతిహతప్రభావులు, గ్రతిములు నగుచు నవనిఁ గాసిరి వనమున్. 639

క. ఇందిందిరములు పరుచు మ్మగందము గ్రోలునెడ నుడ్డిగత సంఘములు మో
పందలఁ బెనఁగిన ననువన, మందలు నగచరులుఁ గలఁచి యాడిరి స్వేచ్ఛన్. 640

చ. అని తనము గలంచిరని యాడి మాటకుఁ బొంగి బాలకిం
గనుఁగొని వచ్చి రిట్లగుటఁ గానె నిజం బొకయింతలేక మ
ద్వనమున సంచరింతు రనివార్యపరాక్రము లంచు రామచం
ద్రునకనుజన్ముఁ డత్తనకుఁ దోయజమిత్రకులేశుఁ డిట్లనున్. 641

క. మన హనుమన్ముఖ్యులు రా, చునరేశ్వర సంతసలు వల్లడిగొనఁగా
జనుదెంచి యిపుడు మన్మను, వనముఁ గలఁచి యాడుచున్నవారట వింటే 642

క. కృతకార్యసిద్ధి వచ్చిరి, సతిరుచి సంతోషభరితచిత్తులగుచు వా
నరులోకపరాక్రమ శ్రీ,గతి వర్తింతురని మదిఁ గానఁగ వచ్చెన్. 643

ఆ. అనిన రామచంద్రుఁ డనుజన్మసహితుఁ డత్యంతహృష్టమానసాబ్జుఁ డగుచు
నిజము స్వామికార్యనిర్వాహకుల కిట్టి, చనవు దగును గాదె యనఘులార. 644

క. అని పలికె నంత ధాత్రీపుత్రీకళత్రుఁడు మిత్రాపుత్రులు తదాలోకన సీతాసువార్తా
ధన్యశ్రవణపరాయణచిత్తవృత్తులై యుండి రత్యుపగతమనంబున. 645

తే. ఆపన్న మిథ్యాధమున వీ,తావన మొనరించి పృథురయంబు మెఱయు న
హ్వాపని మున్నిడికొని ప్లవ,గావలి సన దెంచె ధరణి యంతయు నద్రువగ. 646

ఉ. ఆత్మజవాపహాసితరయం బెసలారఁగ నిట్లు రా సమీ
రాత్మజుఁ డాత్మజన్మవిజితాత్ముఁడు జాంబవదంగదాదిపూ
తాత్ములఁ గూడి హర్ష వినయంబుల ప్రోవన నేగి చెంచె ను
ద్ధాత్ముల రామలక్ష్మణుల మోంతికపుత్రుల సచ్ఛరిత్రుఁడై. 647

ఆ. కని నమస్కరించి కరములు జోడించి, తనముఖంబుఁ గాంచి తరుణి ధరణి
తనయ నిరతము గాంచి చనుదెంచె నిరాము, డాత్మఁ జొంగ నట్టులనియె నతఁడు.

మ. కనుఁగొంటి న్నతిసీత నశ్రుకణయుక్తాదాయస-పీత నే
కనికృత్తాంబరపూత నిర్మలిలాక్రాంతాననాబ్జాతఁ బా
వ సౌశీల్యసమేత భ్రమ్యదసుటీవ్యాహారసంభీత నా
త్మనిబద్ధోగ్రధనద్విషా గ్రపటభూత స్తోత్రలంకాపురికిన్. 649

సీ. అతిభయదోల్కాసహస్రంబులోపల నొక్కతె రోహిణి యున్నయట్లు
కాలకంటకలతావ్రాత మధ్యంబున నొకలతాకల్లి యున్నయట్లు
ప్రచవితేహామృగప్రకరమధ్యంబున నొక్కటి సారంగి యున్నయట్లు
బహువిధశ్వనినివహమధ్యంబు నొక్కడు బాలికపోతి యున్నయట్లు
గీ. ప్రబలమార్జారికాకదంబంబులోన, నొక్క చిలుకఁ గిరికిణాకుచ మున్నయట్లు
క్రూరదైత్యాంగనాప్రతతిఁ దగుచు, నున్నయది సీత సన్నుతాపన్నవాత్త.

వ. అని విన్నవించి ధీమంతుం డగుహనుమంతుండు. 651

క. ఏ మరిగి యావ్యదిగ్గత, భూమీధరతరునికుంజపుంజంబుల న
బ్భూమిజ వెదకి కానక, యేమనఁ బోదుమని వికలహృదయుల మగుచున్. 652

ఉ. కొండ కడఁగి రోయుచుఁ గుభృద్వివరం బొకఁ డేముఁ గాంచి మా
ర్తాండమరీచికావిరహితంబగు నగ్గుహఁ జొచ్చి యందు నిం
దుండన కల్గునానన తపోదప మొప్ప ఘటించుచున్న యా
ద్దండమహానుభావ నొకదాంగని భక్తి నమస్కరించుచున్. 653

వ. సజలప్రభాపటలతిరోహితకుహాటిమిర యగు నాస్వయంప్రభ మన్మ మాటిక్యచన
సమాచితాతిథేయంబులం బ్రియంబు నొ ది చి యమ్మహాబిలంబు వెలువరించినం
దదుపాంత కాంతారాంతరంబున భరతాంబాంతామాగ్గణాగ్గ చింతాక్రాంతుల మగు
సేమ తరతరస్సుల మగుచుం బ్రాయోపవేశంబు సేయం గుశాస్తరణంబుల కయ
నించియుంటి మత్స్యసగంబున్. 654

క. మృత్యుస్థుల మగు మాకొఱ, కత్యర్థస్వాదువాదుఁ డగునొక్కఁడు సం
పాత్యభిధానుఁడు గోత్రా,పత్యస్థితిఁ దెలిపి చనియెఁ బ్రముదితుఁ డగుచున్. 655

ఉ. అంపాతీంద్రుఁ డిట్లు నె రాగ మహోదధిమధ్యమంబున
ద్రావణాంకట్టనంబున ధరాసుర యౌఁడుఁడు దెల్పి పోవ నే
మావసర తీఁ దాచిత మన తన మెంతయు వాఁ రాలి సం
భావసేయ వాద్ధి నులంఘింబుఁ దాఁటిత ద్వదమాద్యలన్. 656

ఆ. ఇట్లు కడలి గడచి యీడనెడ నవ్వనంబు, లెన్ని యేని గలుగ నేను గలుగ
కష్టరంబు సొచ్చి యదట లంకిణి వచ్చి, యెదిరి గెలిచి యొక్క తరవుసీడ. 657

మ. కనుఁగొంటి న్సత సీత నశ్రుకణముక్తాదామకంఠిత నే
తనిర్వృత్తాంబరపూత ఘర్మసలిలాక్రాంతా నాట్యాఱఁ బా
వనపాతిత్యసమేత భ్రామ్యదసురీవ్యాహారసంభీత నా
త్మనిబద్ధోగ్రఘనద్వియోగ కల్భూత న్సోదలం నేగుఁ పుదెన్. 658

క. ఆని దనుజులనుఁ జేర, జనకప్తుడ రాఘవుఁ డు సన వెంచి జగ
జ్జననియగు సీత బరపవ,చనముల నొవ్వంచి యతఁడు సనియెం జెలువన్. 659

మ. లక్ష్మీపాధ్యతుఁడు డిట్లు పోవుటయు సంరక్తాత్మునై భీమక్ష
బ్రతిమానామిన లాటంబుబున గజ్జారాఘము ట్రెంపఁ బ
దాక్రమి రావణుఁ జెట్టపట్టుమని యుక్తాకారుడై కట్టుఁ ద
న్నా త్యేకించు ధరాధిమూర్తి పటుదైత్యాకృతౌలైయు మర్ఛికన్. 660

క. నీకు శుభంబుగ నరుండు, నీకు శకటము గాగ నేఁ గలుగంటి
న్నొకింత నేల యన సీ,త తాఁటెం దెర్చెఁ బ్రెటటు తెగ వాక్యములన్. 661

వ. తత్సమయంబున. 662

క. మానమ్మ రామదూత సుమా యమ్మకింబు వాయ మాపదలెల్ల
న్నమ్మయ మ్మగు నీయందు సుమా యమ్మగు నంక రాఘవాసురపతికిన్. 663

క. అనుచు ననిలుఁడైన యల్లన మెంకుఁడు నన్న నక్కులసతిమణి న
మ్మినిభ్రాదయంబున నా నె,మ్మని పక్కన నేను కదవార్థుఁడ నగుచున్. 664

క. మన్నిజరూపముతోన భవన్నుతభవదంగుళీయకముఁ జూపిన నే
త్పన్నన్ను నమ్మి మిగులఁ బ్రసన్నహృదయ యగుచుఁ జనకజాత ప్రియమునన్.

వ. భగవదీయసుందరచరణారవిందంబులు డెందంబునం దలంచి వందనంబులు గావించి సుమిత్రాపుత్త్రు సేమ మడిగి మీకుం బ్రత్యభిజ్ఞానార్థంబుగాఁ జిత్రకూటంబునఁ గృతకకృత్రిమకాకాసురకథాకథనంబు నడిపె నప్పతివ్రతాశిరోమణి శిరోమణి యొసంగి చెలువొసంగినఁ బ్రణామంబు గావించి నామగిడివచ్చునప్పుడు లంకాపురాధీశుండైన యొదిరికొనిన దనుజమంత్రిసుతసప్తకంబుఁ బంచత్వంబు నొందించి యక్షకుమారుఁ బరిభవంబు గావించి తదనంతరంబున నింద్రజిత్ప్రయుక్తనాగపాశబద్ధుండనై నగుమదీయవాలాగ్రంబున నద్దనుజపతి యగ్గి ముట్టించిన నయ్యనలం బప్పురమ్ము లోఁ బ్రేకవాయుసఖంబునఁ జేర్చి కరంబు దగ్నకరంబు భస్మీభూతంబుగాఁ జేసిన వాఁడనై తిరుచరచమూసాగరమ్మునఁ గాంచి నీయానందంబు ప్రమ్మం బ్రమ్మఱ సాగరమ్ముఁ గడచి యీవృత్తాంత బు నీకెఱింగింపఁ గంటిం గృతార్థుండనైతి నని పలికి సీత నుద్దేశించి యిట్లనియె. 666

క. కన్నీ రువరంబుగఁ బడి, సన్నగిలుంగాని కాల్వ సాఁగుట లేదే
మన్నవిను జనకతనయా, త్వన్నయనభరితహృదయతాపము పెర్మిన్ 667

చ. అటమొకఁ డేమి యింత పను మన్నలినానవిచేష్టవంతి మ
ట్వదముల నాఁచి భ్రమరసపాన మొనర్పవు గండుఁగోయిల
ల్జిదువవు పల్లవంబులు ద్విజవ్యాప్తి వాయువుఁ గ్రోలవేమిచె
ప్పఁ దరు లిఁకఁ బ్రవాళ ఫలగ్రహణ సేయవు పక్షు లక్కటా. 668

సీ. హెచ్చి దశకంధరుఁడు చెఱ దెచ్చిపెట్టి, ఖచరకాంతలు దమర తెఁ గట్టిపెట్టి
యంతిఁగరంబుల మహిళా కాంతఁ గూర్చి, చింతనొందుదు రిఁక కేల చెప్పనేల. 669

వ అని పలికి రామచంద్రుం గనుంగొని. 670

క. జగతీనుత సత్పో పాభిగమ యగుచు నీకుఁ బ్రత్యభిజ్ఞానార్థం
బుగఁ జూడామణి యొసఁగెన్, జగదీశ్వర చూడుమని పొసఁగఁ జేనిడినన్. 671

క. మణిఁ గాంచి జనకకన్యామణిఁ గాంచినయట్లు పొంగి మహివిభుఁడు నభో
మణివంశవాఁడు సద్గుణమణి లక్ష్మణుఁ గాంచి మధురమందస్మితుఁడై. 672

ఆ. రత్నగర్భతనయ శిరోరత్న మిట్లు, పంపు టరయంగ నిజభార్య పరమదుఃఖ
భరితయై యుండనోర్చి తెప్పగిదిఁ గరిన, హృదయమందవటంచు ననుదూఱుటెల్లఁ దెలుపన్.

వ. అని పలికి కన్నీరొలుక నూరకున్న యన్నం గనుంగొని సుమిత్రాపుత్త్రుండు విషాదం బడర నిట్లనియె. 674

క. అవనిజ యమ్మహాత్మునకుఁ, త్యవిహీనతఁ జెంపు దూలు టది సూచించెన్
భరతంగుళీపలాలిత,మవు నిమ్మణి తొంటి యట్ల నలోమిఁ గంటే. 675

క. పద్మభవుచెయిది రత్న,సద్మోపశోపవాసకంస్థితివలనం
బద్మాలయోపమను నం,స్ఛన్మహతి నిట్టు లనదచాడ్పునఁ గట్టా. 676

క. అని వగచుచున్న తమ్ముని, గనుఁగొని రాముఁడు శోకగద్గదకంఠం
బున నేడ్చె ధరణిసుతఁ జేరఁ గాని తరణికులుండుఁ గూడికొని శోకింపన్. 677

వ. తదనంతరంబున హనుమంతుని పలికిన శాంతవచనంబులం జెవులు దెలివిగొంది రఘు
సింహుఁడు పవనపుత్రుం బ్రియవచనంబుల నభినందించి. 678

మ. బహుసత్త్వోద్భటకుంభకర్ణవిచలత్పాథోధి లంఘించి దు
ర్వ్యహరస్థిత [illegible] దిగనుజవ్రాతంబు ఖండించి త
ద్వహసాధారక మార్గవాసీలితాగ్ని జ్వాలఁ జగ్గడి యు
మ్మహిపుత్రీశుభవార్తఁ దెచ్చితివి సామాన్యుండవే పావనీ. 679

క. క్షోణీసుతవార్తఁ బరి,క్షీణిత్వమయ్యె ననుచుఁ జింతించెదు మ
త్ప్రాణము నిలిపితివి జగ,త్ప్రాణాత్మజ వశమె నిన్నుఁ బ్రస్తుతిసేయన్. 680

క. అని మఱియుఁ బవనతనయున్, గొనియాడె రామవిభుఁడు గుణుఁడెప్పుడుం
గొనియాడె లక్ష్మణుండుం, గొనియాడెం బ్లవగతతియుఁ గొనియాడెఁ గడున్. 681

మ. తను నిట్లు దయం బన్నుతింపఁగ జగత్ప్రాణాత్మజన్ముండు రా
మనరేంద్రాదులఁ గాంచి యిట్లనియె నాయాశ్వపుత్రి లంకాపురి
న్ఘుదుఃఖాబ్ధి మునింగియుండఁగ నుపేక్షాప్రౌఢి గాదింక నా
లోకనఁ దంభోధి దరిఁ జేర్చఁ గనుఁ గుశీలుం బట్టి సాలాప్యగన్. 682

వ. అని యిట్లు పవనతనయుఁ జెప్పినపని వినుతూలు రఘుముఁ బృథుపాఠాలి
ష్ఠాన్యానిగి రని చెప్పి తండియు, ననుమోదరసార్ద్రహృదయుండై యిట్లనియెన్ 683

మత్తేభకందగర్భితసీసపద్యము.

సు-జలమేఘాకృతి సాధుపోషణారతీ సామాగమోద్యత్స్మృతీ మహేశ
సు-లలితానందద సారసాంచితపదా లాక్షణ్యనాభినసాక్షితవర
ప్ర-బలదైత్యోత్కర పర్వతాశనిఁ రా పాపౌఘుపర్వకరా పరేశ
య-ఖిలబాధాపహహారి సద్గుణాగుహా శ్రీశౌరుసౌఖ్యావహా శశిముఖ
నిమలతాశ పండితానః। సమసాజనా, చక్రహస్త సర్వాత్మక సా। రమకుట
గరుడతురగ వి। వ్యరహిత ప్రణవకృపభ, విభవవిహితత్రి మునివినుతయాత్ర. 684

చతుర్విధకందము.

హంసశశినేత్ర ద్రవత్పతంగా। కంసజితచరిత్ర। ద్రవ్యత్ప। కంసా।
హంసహయరంధ్యసారథు, భాంసా హంసనుత నిర్ద్వయావిధ్వంసా. ౬౮

మాలిని. నిగమనిగమవాసా నిస్తులస్వర్ణవాసా, విగతవిగతదోషా వేదవించాజ్ఞదోషా
సుగుణసుగుణరుద్ధా శుద్ధపాపీ. రుద్ధా, జగతిజగతిగోశా చక్రవర్తిప్రబుద్ధగోశా.

గద్య. ఇది శ్రీసూర్యనారాయణ పదాబ్జధ్యానపరాయణభూరిశైవ్యనిలాభ రామనార్య
తనయ పండితసేవాసముచ్చాయ శ్రీ లత్రపల్లి లక్ష్మణప్రణీతంబైన దాశరథివిలా
సంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము

శ్రీరామ.

దాశరథివిలాసము.

షష్ఠాశ్వాసము.

క. శ్రీమానినీమనోజ్జ్వల, తామరసమరందపానతాత్పర్యమిళిం
దా మేదుర్యవేంకట, రామయమహీభృదళింద నామముకుందా. 1

గీ. అవధరింపు మధికహర్షా వాల్మీకిమహర్షి యిట్టు లనియె నట్టు సంత
సాబ్ధి మునిఁగి రాముఁ డర్కనందనుఁ గాంచి, యిట్టు లనియెఁ బ్రేమ మెసఁగ మెసఁగ.

క. ప్రాణంబులు మనకు జగత్ప్రాణాత్మజుఁ కరుణఁజేసి బ్రతుకఁగఁ గలిగెం
బ్రాణము లారింపక మత్ప్రాణేశ్వరి వెదకి నీవుఁ దుదధిమధ్యమునన్. 3

చ. ఇతని నుతింప నాకు వశమే యది యెట్టుల యన్న నిమ్మహీ
ధరులు బలాఢ్యులైన ప్లవగాధిపు లన్నమరాన్న మబ్ధిను
ల్లంఘించి భంగపడ్డ దరిఁ జూచి దశాస్యు హరించి మించి మ
త్సతి సతి నీవుఁ జూడక యసాధ్యము బరితాప మార్చునే. 4

సీ. శశికాంతవేదికాస్థలవిరచితసుకళ యశలంబుఁ జదవార్ద్ర
దేహ లై సారథ్యోద్గీర్ణకారుంతాళవృంతానిలాగోలవిపులమార్గ
మంతల గ్రై మనభ్రాంతాసద్వృక్పరిచారికాశతసహస్రములు గన్న
సైక నూడికములు సల్ప మద్బాహుద్వయోపలాలిత లై యుశోభ్య సౌఖ్య
లీల మెలఁగుఁ ట్రిలేమ భరవాల్య,రమునఁ గల్గెనేల రాక్షసీమ
హోగ్రతర్జనముల నొక్క్రితే వణఁకుచు, నుండవలసెఁ జిత్ర మొకటి గాదె. 5

క. అని మతిరఘురాముం, గనుఁగొని సుగ్రీవుఁ డేమ గలుగ విచారం
బున నిదయాకుమ ధరణీశ-యాపహారుసథపలుపునము ముద మొదగన్. 6

వ. అని యిట్లాయోధనపాథ-పోషణంబు లగుభాషణంబు లాడి యప్పుడు. 7

క. అవనిఁ గలప్లవంగమపుంగవులఁ జరగూర్చి తెచ్చి కనుఁగొంటె మహా
రావణరణ్యాంగు లయోధ్యాధవులు కడ్డమె ఘోరాధిదైత్యబలంబుల్. 8

ఉ. సంధరియింపఁ జాలనె యసాధ్యతరం బగుమద్భ్రమంబు వి
ఖ్యాంధర యుంచు నీ ప్లవగసైన్యము నాఁకెను సత్రభటాళిన్

దంభ మొకింత లేదు వసుధాధర చూడుము నావుతూ క్రొ
జ్జ్వలభీకరస్ఫుర దంష్ట్రఁ దలిసిపోవుచు సంతస మందిరి యుద్ధరన్. 9

క. కడు సంతస మందితి నీకఁ దడ, వేత్రికి నిద్రఁ జేరఁ దరుచరబలము
న్నడిపింపు మనుచు సూర్యసుతునకు సంభ్రమ మొసఁగ సమరదోహలుఁ డగుచున్.

క. హనుమద్దంగదవనగవా,క్షనలాంగదపనసదధిముఖప్రముఖకపీం
ద్రనితాంతాదిక మగు,సైన్యనికాయము నాహవంబునకు నూల్కొల్పిలుపన్. 11

సీ. కుంభినీధరముల గ్రుద్ది బ్రద్దలుసేయుఁ జాలినహస్తముల్ సాచికొనుచు
ఖచరకాంతాప్రమ్లకంబులు కుడివడి తిరుగ వాలంబులు ద్రిప్పికొనుచు
దిక్చక్రవదలుత్రుటిస్ఫుటితముగా సింహనాదంబులు చేసికొనుచు
కెలయు దెబ్బరిరెండు వెల్లునల్లులకపిసేన కావ్యావిన వీక్షించి రామ
చంద్రుఁ డధికహర్షసాంద్రుఁ డై యప్పుడి, నేంద్రసుత హనుమజ్జాంబ
వత్ప్రముఖవనాటక్షల్లుఁ ప్రవరులఁ, గాంచి యిట్లు లనియె గారవమున. 12

క. భద్రముగాఁగ నపూర్వప,ముద్రమునం గంద మిగిలి మొన వెడలెదు న
న్నిద్రగతి నింక రాత్రి, ద్రావణకేళికి పుడ వెడలుదమనుచున్. 13

శా. తద్వాహిన్యధినాథు లెంతయు మహోద్యజ్జైత్రయాత్రాక్రమం
సద్వ్యాకీర్ణగుణాభ్రగమ్యభవిలోత్సాహంబునన్ బోగి మా
ద్యద్దేవద్విషదర్పదీర్ఘభుజద్వంద్వంబు లుప్పొంగఁగా
నుద్వ్యాహోద్వహనార్థులట్టులు సమిత్కోద్యోగులై రత్తఱిన్. 14

క. ఉదయగిరిశిఖరవిస్ఫుర,దరుణకరప్రకరములఁ దశరథసుతు లనిలజాం
గదభుజశిఖరప్రదేశగు,లఁ దరిసి రామవారలకు ముదమొదవన్. 15

చ. ఇవ్విధ బుధమహితధులగు ద్దాశరథుల కీర్తి గ్రహుపిలిచి డిపరంతి వనచర
సమూహంబును భాస్కరసుతప్రేరితులై పుడమి పడవడ పడంకఁ గదుపడి స్నదు
లం దొడంగఁ జొచ్చెను. 16

క. తతవానరసైన్యసముద్ధతభూమీరజము వొలిచె దివివద్దంగా
సితరక్తసరోరుహసుం,తతికిఁ బరాగ మయి యుద్భటస్థితదోఃరన్. 17

క. పొన్నఁ బొలగతి వాలము, లన్నియు దివి నొరయఁ ద్రిప్పి యాడుచు విసతో
మిన్నంటెఁ గూడెఁ బొంగెను, మన్నిటికిఁ జేర నడిచె మొనఁ యలఘుగతిన్. 18

చ. ముదమున నిట్లు రెండవసముద్ర మనం గపిసైన్య మేగి త
త్పదవలయరంహుఁ డురపికాలలసత్పురి ప్రదేశమున్

గడిచె నదంతరంబ పొడగాంచిరి రాఘవభానుసూను లా
పదపథసన్నిరుద్ధఘనపథ గవినిక్రమ నాసముద్రముఙ్. 19

క. కని యంత రామలక్ష్మణు, లనఘులు పవనతనయాంగదాంసతలంబుల్
ఘనయుతులు డిగిరి గిరియుగ,మును డిగు హైమరథసింహములజాడ యనఙ్. 20

వ. ఇట్లు కల్పకతరుస్కంధంబులందోని తరుచరస్కంధంబు లవతరించి చమూనాథపరివేష్టితులై సమవిశాలచంద్రకాంతశిలావిశిష్టతలాసీనులై సముద్రతరణోపాయంబుఁ జింతించుచుండి రంత నశ్వరచరబలంబులును దక్షిణపర్వతాగ్రకాననంబుల విడిసె నయ్యవసరంబున లంకాపురంబున దశకంధరుండు. 21

క. ఈలీల రామలక్ష్మణు, లాలముకకు వచ్చి విడియు టాలించుట నో
డ్డోలగమునఁ మంత్రులఁ గా, ర్యాలోచన మడుగుచున్న యప్పు డతనిభృతిఙ్. 22

మ. దశకంఠానుజుఁ డాత్మహితుఁడు భ్రాతం జేరి కేల్మోడ్చి వి
నతుఁడై యిట్లనిపల్కె నిష్టుఁడ యమర్త్యశ్రేణి ప్రార్థింప భూ
తలతారాయుతధారి వైరికుల మత్యం గూల్ప నీలీల మ
ర్త్యరీతిఁబు ధరించె నామఁ డన సీతాహృత్సరోజాళియై. 23

క. అని నారదాదిమునివరు, లనిశము విందుము నాకయు నమరులమీఁద
గ్గిన బలు జనఁ డితఁ డన చెప్పఁ బని గాంచుచునె కపిప్రకరంబుల్. 24

చ. ఒకకపి మున్న మునీనియోగమునఁ జలరాశి దాఁటి లం
కకుఁ గని యూఱడించి తదనంతర మొక్కట మంత్రిపుత్రస
ప్తకము వధించి యక్షయ కుమారు శౌర్యమదం బడంచి తా
నీపురి గాల్చె పోఁడె భవదీప్రివారము చూచుచుండఁగఙ్. 25

క. వాలి నిజుఁ గొల్చె హైహయుఁ, దూలించి భార్గవు నిరూఢునిఁ జేసె
న్వాలిం గూల్చుట నీ, వాలించితి చలము విడువు మా ప్రతిపయిఙ్. 27

వ. అని పలికి వెండియు. 27

క. ఎఱిఁగి దుష్కర్మ నెఱిఁగిన, కదిసెడ గ్రుద్దఁ డలఁచుడికి నెడఁదం
గడచెడ నిరయంబె, నెదుట విడిచి ముదుకఁ గలుచు పిన్నలఁ జెద్దల్. 28

క. కనరే వనజా లిక్ష్వాకు,మున దానిదెద గని తలంపఁబోకుము మది [illegible]
[illegible] 29

[illegible] 30

చ. కనకరథాంబుజాక్షి జనకకన్యక నుంచి కరేంద్రగమనా యొక
ప్పున మొనరించి కావుము కృపాంబుధి ముందటిశరప్ప హైరి కో
పమునఁ దవ్వు గావు నీ కనుచు బ్రాంజలియై ప్రణమిల్లెదం దయ
మునిమొకువాఁడు గాఁడు శరణాగతిమం గరుణించు మర్మిలిన్. 81

క. కోలము నన్వేషించితి నా, కోలము న్నిల్పు మని నృపునకుం బ్రణమిల్లం
దలపకుట మామఁ గృగమం, గలఁపఁ దటుల గాన యిపుడ గగు నిటు సేయన్. 82

చ. వనవిధి దాఁటి వా రిటుల వచ్చుటను న్మురుగాఁగ జానకిం
గొని చని రామలక్ష్మణులను న్మగనాం బని సంధి చేయుటా
పృ వనుము నెల్లవంగులను భోఁడిమి నెంతు నీవు సీఁక దె
చ్చినదినముం దొడంగి నగఁ జేయము సౌమ్యత రాజమౌళికిన్. 83

వ. అని మఱియు ననేకధంగుల నుపన్యసించుచు. 84

ఆ. వె దోషనహితు డన్యభీతుఁ డిట్లను, నిక శౌర్యముల్ పెల్ల మాని
సీత నిచ్చి రాముఁ జేరి ప్రార్థింపుటొకం టె బ్రదుకుఁ దెరువు వొండు లేదు. 85

చ. అన విని క్రోధతామ్రనయనాబ్జము లిర్వదిట న్వహించనుం
గనుఁగొని దారుఁ జాలఁదగి కయ్యము చేయఁగఁ జాల వేవి క్రే
తనొదిఁగి యుండ కిట్లు బలవంతుల మానవులం దనఁ దెల్పుచు
న్మనుజభుగాళికిం బితికిమాటలు దెల్పఁగ నేల చెల్లవై. 86

ఉ. యత్నములేని గాసి చనువప్పుడు మద్దనితి ప్రదిష్టసా
ధ్యక్షులఁ గ్రోలుచుప్పుడు భయం బొందు శరణా తేవ రాక్షసా
ధ్యక్షుఁడ నొక్కరుస్వరభయం బని చేఁకటి మొట్లు విద్విష
త్పక్షముఁ బూని నాకు హితం బొరింపఁ దలంచి తాత్మలోన్. 87

సీ. తపమున మెచ్చి ధాత వరంబులీయ రా నెంచి యత్యుగ్ర మాసించినావు
బుద్ధి చెప్పుటకునై యుద్ధవార్ధిసు డపి కూర్తిఁ జంపింప మిడిసినావు
బలియుమై నిర్జరభామలఁ జెఱదెమ్మనప్పుడు వలదని చెప్పినావు
అలనాఁడు వారుఁ బిలుకుమా వ్రేగనీక మించినపురముఁ గాల్పించినావు
నిందుకొలువు మనుజుల యందుఁ జేరి, కొలిచి బ్రదుకు మటంచు వాక్రుచ్చినావు
వేదబంధుగఁ దలపోసిచూడ నీవు, మొదలనుండియు నరరుణాఘ్నులకు తావు. 88

వ. అని తనమనంబున నిరంతరం మనీషివైభవబలపరాక్రమంబులకు ననూనాగ్రసురుండై
పలుకువాఁడు గాకేమి యని నిజానుజుం గనుంగొని. 89

మ. వికటభ్రూకుటిఘూర్ణితేక్షణుఁడు నై వాఁ డత్యంధకారాకృతిన్
ధికటుస్స్వ దన మాచరించి ప్రబలార్చిర్మూర్ఛితాజాలవ
ద్వ్రకలక్రోధకషాయితాక్షుఁ డగుచుం బాదంబునం దన్ని మ
న్నికటంబుల్ వెసఁ బాసిపోవు మనియెన్ హా ప్రాణనాథా క్రియన్. 40

ఉ. పొమ్మని తండిరూ న్నగుణభూషణుఁడైన విభీషణుం డ్మహా
గ్రమ్మగుమాడ్కిఁ జూచి దశకంఠుఁ డకుంఠితలీలఁ జంద్రహా
సమ్మున ద్రేయుఁ బూనుటకు నుద్భటుఁడై పఱతెంచి మాను ఘో
రమ్మని యూఁగ నయ్యెడఁ బ్రహస్తుఁడు హస్తము వాఁచి రావణున్. 41

క. తన్నివ్విధమునఁ గనలుచుఁ, దన్నివెతలు నాగ శోకతాపితుఁ డగుచుం
దన్నిక్కృతి కోపనక ద్రాఁ, గన్నస్త్రావ నయముల వలదం డి ట్లనియెన్. 42

ఉ. ఇల్లములోన నీ చెడుట కోర్వక యొంతయు నో ర్మి చెప్పన
న్నొల్లవు ప్రాణమాయలను నొల్లనివానిక్రమంబున న్మహీ
వల్లభుఁ గానఁ బోయెద నకళ్యము నిన్నుఁ దొఱంగి సజ్జనుం
డెల్లెడ నెట్టి యాపదఁ దగు న్వేనిఁ ద్యజించుట నీతి మార్గమున్. 43

క. అని పలికి మొక్కి పిమ్మట, చనుదెంచి విభక్తి పూర్వసాష్టాంగంబున్
జనని కొనరించి యా పెను, వినిచె నిజాగ్రజుఁడు పరిభవించుటఁ దెలియన్. 44

చ. ఇటు వినిపించి రావణునకే సఖియై తగ నైతిఁ దల్లి నీ
విటు వినుమింక రాఘవమహీశ్వరునిం గొలువంగఁ బోయి త
త్పటుశకునాకటాక్షపరివర్ధితభర్గన నొందియుండెదం
గటకటపాటు మాని గజగామిని వే సెలవిమ్ము పోయెదన్. 45

క. అనవుడు భయ మంగుచుఁ దజ్జనని తనూభవునిఁ గాంచి స్వాంతములోన
న్మను పాటి నిజభర్తవచనములు దలపోసి వీతసంభ్రమ యగుచున్. 46

శా. పుత్రోత్సవంబు సుపుత్ర నీ కనుమ వాత్సల్యంబునం బల్కి యా
త్యంగప్రీతిఁ గుమారుఁ గౌఁగిటికిఁ జేయం బొంగి యాశ్వాస్త్రకా
కాంతారణ్యము వీడి పోవు నని తత్ప్రాణనాథాహిభూ
కాంతుం బ్రామ సలక్ష్మణుం గనుఁడ పేక్ష స్వాంభ్రమోపార్హుఁడై. 47

మ. కరమర్థిం జని యాత్మజాతర సరమం గాఢోల్లసన్మందహా
సరమ స్నిగ్ధాని రాఘవేశ్వరపదాబ్జద్వంద్వసందర్శన
స్థిరబుద్ధిన్ నిజమంత్రు లెంతయుఁ బ్రవృత్తిం బల్కుచుం గొల్వఁగా
వరపుణ్యాంకు విభీషణుండు జలధివ్యాకీర్ణ మై తర్పరిన్. 48

చ. తెలుఁగడి యంతరిక్షపథవి న్లవనోదధి సంక్రమించుచో
నలువురు మంత్రు లిమ్ముగ ఘనం బను గొల్వఁగఁ గొల్వునోపలన్
బలుగడి యున్న త త్పురిధరం బొనరించుచుఁ జెప్పుము గవు
ల్బలువురు గొల్వ మున్న నరపాలకు పాలికిఁ బోవునంతటన్. 49

క. అంచిత మగు తద్రక్షః, పంచకము దనర్చె మిగులఁ బాణిఁ దనుమ
న్వంచించి రావణాధమ, పంచప్రాణములు వెడలి పాటిం గుదింగెన్. 50

వ ఇట్లు చని, 51

క. రోధనిరోధము వీడి, రోధముఁ జేతాసురావరోధ మధీశసం
బాధముఁ బృథులాంగూలో, గ్రసముఁ గపియూథ మనుకంపకు లెదురన్. 52

చ. కనుఁగొని విస్మయంబున ప్రకంపము హర్షముఁ గ్రమ్మఁగ నీలవా
హిని దరిఁ జేరి రాఘవమహీపతి నారయ మున్న వేళ న
ద్దనుజకులాధినాథుల దితస్వవిరోధుల సాధులన్ జగ
జ్జననుత వాదులన్ వ్యాకవిషాదుల వారి విభీషణానుగన్. 53

క. రావణు వేగుల వారలు, గావలయు నటంచు నెంచి కపులెల్లను ద
ద్భావము తెలియఁగ మి వారల, నేవుఁ బట్టికొని చనిరి నృపునన్నిధికిన్. 54

వ. ఇట్టు గని చని తారకానీకగమన్యభాగభాసితుండగు ప్రాంతేమ యూథాధిపుండు
నాలోనె సమస్తవానరసైన్యసంతోషంబుం ప్రజ్వలిల్లుచున్న యున్న తేజంబుం గనుం
గొని సభక్తిసాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి రాక్షసోత్తములం గానిపించి
మహాత్మ వీరి లక్ష్యస్తైశ్వ [illegible] ప్రస్వ [illegible] బు పరిగ్రహింపుము రావణచారులవార
లు గానోపుదు రిప్పుడు చక్కంబుఁ బాలించ నిశ్చయింతుమే యని పలుకు నిజయోధుల
వాక్యంబు లాలకించి కరుణారసపూర్ణుం డగు రామచంద్రుండు తజ్జని వ్యారించి
వారిం గాంచి 55

క. ఎవ్వరు పంపిన వచ్చితి, రెవ్వరు మీ రేమి పనికి నేతెంచితిరో
యెవ్వరు ననికి నిక్కము, నివ్విధిలం దెల్పుఁడీ యని యిమ్మనస్మితుఁడై 56

తే. నగుమొగము తోడఁ గారుణ్య మిగుర రామ, రాముఁ డీరీతి నడిగినఁ బ్రణతుఁ డగుచు
భక్తిఁ జేమోడ్చి యిట్లని పలికె నతని, కగ్రమున నున్న యాఘనుండు విభీషణుఁ డు.

చ. కపికులశేఖర యేను దశకంధరసోదరుఁడ [illegible] నామం
బ్రవరులు వీరు నీ కనుమతింప భవచ్ఛరణంబు వేఁడి నీ
దవుదను సిద్ధపుణ్యజనతాంచితభూమి గదాఁ జలిర్పఁగా
నవు నని యస్మఁ బాసి భగవద్గుణములు గొల్వఁగ నిందు వచ్చితిన్. 58

క. రామునితో నెదిరించి సంగ్రామము సేయఁగ దైవఁ జేయఁ గాలేఁ డీ రణము
గ్రామణి శరణుపాయము సీతామణి నొసఁగి యుండి శరణు హితంబుల నెప్పెన్. 59

ఉ. యుద్ధము నెప్ప నొక్కఁడవు పాయక మగాక్షమొఱఁగి కిల్బిషం
బద్ధపుమాట లాడెదవు ప్రాణము దైవఁ ద్యజింతుఁ గాని యూ
త్కోద్ధతి తూలు మర్త్యనిసమున్నతి నెంచుట యెట్లు రావణుం
డిద్ధబలాఢ్యుఁ డీ యొకహీనరు నృపాలు వేఁడెదున్. 60

క. అని పలుకఁగాని పరిభవ, మొనరించిన నరునియొద్ద కంపక నిన్నుం
గని కొలిచి బ్రతుక నున్నతి, వనసుతి యీ విభీషణాఖ్యాయుం డనెన్. 61

తే. మాటలాడు నెల్ల నోర్చు మామాట మింత, లేక యాతని బ్రతుకునకై కడంగి
యొత్తి చెప్పఁగ నీకు నెత్తి దిట్టు, కాల దన్ని నెరఁక వెట్టు కాలమన్న! 62

వ. అని సకరుణంబుగా వాక్ప్రవృత్తి సమస్తంబు నెఱింగించి భరతభ్రాతృకోటిం
గలిపికొని రక్షింపు మని ప్రార్థించి రామునిం దరిసి గటాక్షించి కపులదెస నిరీక్షిం
చుచుండె. 63

క. పగవానితమ్ముఁ డితఁడుం, బగవాఁ డగుఁగాక యెట్లు మైత్రి యొనర్పం
దగువాఁ డగుఁ గను నిక్కం, బగువాఁ డగుఁగాక యనిరి తరుచరు లెల్లన్. 64

తే. అంత హనుమంతుఁ డిట్లు దలపోయుఁ డింద్ర, జిద్విధాతాస్త్రనిహతిఁ జిక్కియున్న
సమయమున రావణునిచేత సమయుచుండ, నతఁడు కాఁడె నన్నాడి పించె నిద్ధబుద్ధి 65

క. వాలి యితఁ డసురుఁ డీ వి,సీతాత్ముఁ డెవ్వఁడయిన నిందాత్ముఁ డగున్
వాలిగెలి శరము విభీషణుని,చేత మగుల వలచు నిది ప్రసిద్ధమ యనుచున్. 67

క. అనిలసుతుఁడు నుడివినను, లనుకూలము లగుదు రామఁ డయ్యానుగతున్
గనఁగొని యాభయముం బొసఁగితి, ననుమానం బేల డాయ నరుదె మ్మనఘా. 67

చ. అని నెనరారఁ బల్కి యతఁ డానతుఁడై వగవు గిలించుచు
న్వెతము విరోధికమ్ముఁడవు నిన్నరుణించుట విత గాదు న
న్నని శరణంబు వేఁడిన జగత్త్రివాసులు మెచ్చ రావణుం
డును దక తక్కుడు నిగ్గుల దుర్గతికి న్నకనార్థ వమ్యుఁడే. 68

వ. అని యివ్విధంబున నభయంబు బొసఁగి కృపాళి యుండెను. 69

క. కలువకలుషితాత్ముఁడు చను, గ్రూరుఁ డగుభరతదగ్రజమ్ము నాయము నలిము
గ్రూలు సేసి యా తనిపకని క,కలువమతి నిన్న విభుఁ గాచింతు దయన్. 70

క. అని యతనిఁ గలిపికొని యా, రఘువంశ్యుల గారవించి రమ్యభుజున శ్రీ
గ్రుని బలపరాక్రమాగుల, ఏమము ముదము నొందుచున్న వేళ నాభ్యుదయై. 71

వ. హనుమంతుం డిట్లనియె. 72

చ. కరము మురము మ్రొక్కనర్చి దశకంఠునికంఠము లూడ్చి తన్మహో
దరుఁడు వానియోలేదుపద బోనగూర్చుట యెంత పెద్ద నీ
కరయ విధాతఁ గాదని తదంచితశాశ్వతసత్యలోకసు
స్థిరవిభవంబు లార్తతులఁ జేర్పఁగ నోపుదు వాల్మి మెచ్చినన్. 73

క. అని విని భవత్సహాయ్యంబున వానిం గడఁగి తీర్పఁ బోలని కార్యం
బనఘా యొకఁడుం గల్గునె, యని యతని న్మెచ్చి రాముఁ డభినందించెన్. 74

వ. తదనంతరంబున సుగ్రీవాదులు రామచంద్రుఁ గరుణాసాంద్రుం దనపొగడిరి విభీష
ణుండును మంత్రిచతుష్టయసహితంబుగా సంతోషించె నంత రాముండు నిజాంత
ర్గతంబున. 75

క. అంభోరాశి నగాధము, గుంభితనక్రాదిజంతుఘోరము విపులో
జ్జృంభితకపివారము నఖండస్థితి దీని నెట్లు దాఁటఁగ నగునో. 76

వ. అని కించిన్నమ్రాలితలోచనుండై. 77

క. తుష్టి నుదధిఁ గొల్చి తదుపదిష్టసరణి గపికులాంబుధి న్నడిపి వనో
భిష్టముఁ బడసెద ననుచుఁ బ్రహృష్టహృదయుఁ డగుచుఁ దలఁపు లిగురొత్తంగన్.

క. అరాముఁడు శుచియై కుశగర్భచిరపరక్రతాసనాసీనతనా
హారాంచద్వ్రతహారవిహారంబులు మాని జలధి నారాధించెన్. 79

ఆ. మఱియు భక్తియుక్తి మౌనంబునఁ బయోనిధిఁ గుదురుపఱచి రామవిభుఁడు
భావ మేకముఖముగా నిల్పి సద్భక్తిప్రౌఢి మెఱయ నిట్లు ప్రస్తుతించె. 80

క. సరిదోఘంబెల్లను దమి సరసుఁడ వగు నిన్నుఁ జేరి సమ్మోదించున్
ధరణిస్థితి భవదీయా, దరణంబునఁ గాదె నిలిచెఁ దలపోయంగన్. 81

వ. నీవ సుగుణరత్నాకరుండవు గంభీరుండవు కవిశ్లాఘనీయుండవు సహాయుండవు భువన
ప్రశస్తుండవు వని మఱియు ననేకవిధంబులఁ బ్రస్తుతించి కరకమలంబులు ముకుళించి.

మ. మఱి నాపైఁ గరుణించి యాత్మఁ గను సన్మార్గంబు దోఁపన్ సరి
త్పతి నాపైనము నిర్వహింపు మనుచుం బల్మాఱుఁ గీర్తించి యా
నతుఁడైనం గరుణించఁ డా మనుజనాథాభ్యర్థనం గాంచి పో
వఁడు నిర్గంధుఁడై యూరకుండె నదుపయోధుల్ పైపైఁ బ్రసంగింపఁగన్. 82

క. ఇటు పొగడ జలధి నాథుఁ, డిటుకుఁ బొడసూపకుండఁ జెలఁగఁ దనుచు ను
త్కటరోషకీర్తుఁ డగుచుఁ, గటము లదర నల్పఘోరకార్ముకధరుఁడై. 83

శా. క్రోధోద్రేకవనోలుజాతుఁ డగుచున్ ఘోరాస్త్రముం బూని య
పాథోరాశి వహింప నిష్ఠురకృతిప్రారంభుఁడైన న్నభో
వీథి న్వ్యాసి నినుండు తారకలు పృథ్వింగూలె ముల్లోకము
ల్వ్యాకులం బెందెఁ గులాచలంబు లొరగెన్ బ్రహ్మం జతుర్దిక్తటుల్. 84

శా. రత్నాకరంబున నట్లు పుట్టుటయుఁ బాధస్స్వామి భీతిం గను
స్సన్నాహంబున రామున ప్రదక్షిణాకారుఁడై యుత్తమ
ద్రవ్యాదిస్థితి నొందెఁ గాని భక్తి సేవించుచున్నాఁడటం
చు నమ్రాంగకుఁడై పోవఁ దయ్యె జడధానుల్వానుల నృత్రురే. 85

వ. ఇవ్విధంబునఁ బొడము భయాతిరేకంబున. 86

క. బడబాగ్ని వేఁడికి న్నడి, నడియేడునే నిప్పుడు రాముబాణాగ్నిఁ గడుం
జెడనె యని యరినిఁ గూడ, న్నాతలె ఝషనాసంబు వేగిరపడఁగన్. 87

తే. వెడలి తరుణమూర్తి ధరించి జహ్నుకన్యకా గౌతమీ ముఖ్య మాన్య నదులు
మూర్తిమంతంబులై తన్ను మున్నసి కొలుచ, సద్ధిసాగరుఁ డపకసాధిఁ జేర 89

క. వెలవెలఁ బోవుచుఁ జనిరా, ముల సచ్చరణాయుగమున కు మ్రొక్కి వినీతిన్
జలనిధి వచించె నృపవర, పలుచనివారలము కలుగఁ బడమె యలిగిన్. 0

క. ఏ తెలియ నెంతవాఁడ మహీమహీత్సవరా భవన్మహిమ బ్రహ్మాసురేం
ద్రాదులు నెఱుఁగరు శత్రుఘ్న, భేది మదపరాధ మాత్మఁ బెట్టకు మింకన్ 91

క. ఈయంబుధి నెట్లు దాఁటుదు, నో యని తలపోసెదే యనవు లుధవిభు న
న్యాయుండ నమేయుఁడవు నా, రాయణుఁడవు నీవు మార్గ మడుగ నలయునే. 92

క. కట్టా యేటికి నాపైఁ, గట్టలుక వహింపనేల కట్టం బెట్టం
గట్ట యొకఁడు కట్టక పోడ, కట్టునె మార్గంబు నన్నుఁ గడవఁగ మీఁదన్. 93

ఉ. సేతువు గట్టి రక్కసులఁ జీల్చి వధింపఁగ నీతోడ నీ
వీరతి నీకు మంచు వచియించి సముద్రుఁ డదృశ్యుఁడైన న
ప్లవగూహాలంబున నిశాచరజాతుల నిర్భిక్షుసం
జాతులఁ గూల నేసె మును సాగరప్రేతుఁ గాఁ బూను కోఁచేత. 94

వ. అట్లు మోఘబాణుండు తదనంతరంబున నిజసైనికుల నాలోకించి కార్యదశానిరూప
ణంబుగా నిట్లనియె. 95

ఉ. గట్టులఁ జెట్టులు న్వెలిచి కదియు బలసైన్య యద్దుగాఁ
గట్ట యొకండు గట్టిన సుఖంబున లంకకుఁ బోయి రావణుం

బట్టిన ధింపవచ్చునని పల్కిన రాముని భాషణంబులం
బుట్టినసంతసంబునఁ గపుల్ చెలరేఁగుచు నాడి కేకలన్. 96

క. ఒకకట్టు గాదు జలనిధి, సకలంబును బర్వతముల సంపిహితము చేఁ
తురుఁ జాలునట్లు గాఁగ, బెకలించుము మందరాదిపృథ్వీధరముల్. 97

క. అని పలికి మఱియు నిట్లని, రక్షూ నీయూత దిద్దు నట్టులు సేయం
జనుఁ గాదె సేతుబంధం, బనవరతము మటుంచు సంభ్రమోత్సాహమునన్. 98

క. బలిముఖు లర్ణవనిధికి, న్బలిమిం ధు లానరించి యిష్టపతి సెలఁగి కడన్
బలిమి మెఱయ నందఱు గబ్బలులం బెకలించి తే న్నృపాలకునాజ్ఞన్. 99

వ. నలుదెసలకుం జని రట్టిసమయంబున. 100

సీ. లవణవారాశిఁ గాలువచేసి యిరుమాఱు దాఁటినపవమానతనయుఁ డొకఁడు
తాతకంటెను బలాధికుఁ డీతం డని పొగడంగఁ దగువాలిపుత్త్రుఁ డొకఁడు
నుత్తరాశాపార మొకక్షణంబునఁ జూచి వచ్చినబలిరి శతబలి యొకండు
మునుశైలకూటంబు మనుల కై మోఁచెలఁ బగులఁజేసినఋక్షపతి యొకండు
దధిముఖుఁ డొకండు గంధమాదనుఁ డొకండు, నీలుఁ డొకఁడు సుషేణుఁ డన్నీలుఁ డొకఁడు
పనసగజగవయగవాక్షశరభతార,కేసరిప్రముఖులును దక్కినకపులును 101

మ. విపులాభాగము సంచలింప విబుధుల్ వీక్షించి హర్షింపఁగా
విపులాద్రుల్ పెకలించి తే నలుఁడు పృథ్వీనాథునాజ్ఞం బెన
క్కిన పు లారీతి దెచ్చి ఘట్టి వసుధాగ్రావాలిఁ జెందిన
కిన పయోరాశిని జలిచి కట్టెఁ దొడఁగెం గట్టు నృపాజ్ఞంచితన్. 102

క. తానే మేని సముద్రుని, సైనంబు ముంపఁ దగుటఁ బటుభూధరంబు
ల్తేలంది నలుఁ డా సేతువు, ధానోన్ముఖుఁ డయ్యెఁ గడు నిదానముగాఁగన్. 103

వ. అప్పుడు. 104

క. ఒకతరుచరుండు పదిగిరు, లొకగిరిఁ బదుగురుపవనా లొకవృక్షచరుం
డొకగిరి నిర్వహమునఁ, బెకలించి తెచ్చి రతితుంగపృథ్వీధరముల్. 105

చ. కడు రాని వాలపాశములఁ గట్టి సుభ్రమ్లచయంబుఁ గొండల
న్వడిఁ గొని తెచ్చు టొప్పె మును పూర్వసుధాశనులు న్సుధాశను
లుడుగక పయోధిఁ ద్రచ్చి రది గాదని ఘోరసముద్ర మొక్కెడఁ
గ్రక్కడఁ దరువంగఁ బూని రనుకైవడి నెంతయు నద్భుతంబుగన్. 106

తే. మన్నికుజమునఁ గీల్ప దుదిస్నాతి దుని వేఁడి యిరుచరులు జలదములం
ద్రిప్పినఁ దొడ్డ క్రన్నవ్వుచు, నుత్పానచేఁ ద్రవ్వ నెత్తు రొగి ఘనగిరులన్. 107

వ. తత్సమయంబున. 108

క. అంగస్ఫూర్తిం దాంచితయ, ఙ్గాంగఫలప్రక్రియాబ్జభాండంబులచే
తంగోటిలు విక్రమాక్రాంతిక్రియం గాలిక్రోడుకు దనర్చె నధికాఢ్యులచేన్. 109

సీ. ఏఁ గుంభకారుండ ననెడు కుంభము లటంచు నిరుగేలఁ గొండ లొక్కరుఁడు దెచ్చె
నేఁ దంతువాయుండ ననె యంశుకము లంచుఁ గలకుత్తఁబలక లొక్కరుఁడు దెచ్చె
నేఁ గృషీవలుఁడ నిల్లిదె హాలంబు లటంచుఁ బలుపైరులూఁడు లొక్కరుఁడు దెచ్చె
నే రథకారుండ ననెడు రథంబు లటంచు గిరిశిఖరంబు లొక్కరుఁడు దెచ్చె
నొకరొకరిఁ జూచి మెచ్చక యుబ్బుమీఱ, నవ్వులాడుచు శతయోజనప్రమాణ
సేతుబంధనిబద్ధప్రసిద్ధవృద్ధయత్నసంపూర్తు లగుకపిమూర్తు లంత. 110

తే. లంకలో నన్నఘోరసాలంబు లిట్లు, నలుతు మనరీతి సాలము ల్పెఱిచితెత్తు
రసురగోత్రఖండన మిట్లు లాచరింపఁ, డీలు నని గోత్రముల్ ద్రవ్వి తెత్తు రొప్ప. 111

క. తమకొకరుఁడు వచ్చు ప్లవగో, త్తమాంగముల మున్న చేర్పఁ దమ తెచ్చిన గో
త్రము లిడి నిలిచెద రధిక ప్రమోదమున భారవహనధర ముడుఁగఁగన్. 112

ఉ. భూవనితాకుచాద్రులను బోలు రఘూద్దకచందవార్ధిగో
త్రాళిఁ బట్టి యాడిసకితంబున సంభవమైనయట్టి పం
కావహత్వ్రిరేక విమలాత్మత నొందఁగ సేతు తల్పవం
గావలి యుబ్బుమీఱ ననయంబు వహోదధి నీఁదులాడుటల్. 113

తే. సేతుబంధనదీక్షాప్రసితమనోంబుజాతు లగుకపులకు భాస్కరాతపంబు
గలుగకుండఁగ నీరంధ్రగతిఁ దనర్చెఁ, బ్రబలఖచరవైమానికపంక్తి చదల. 114

వ. ఇవ్విధంబున నద్రిజాతిను లగు నమ్మహాబలు లగణ్యమ్ములంబుఁ గాఁచుట [illegible]
గాఁక యుండెనట్లు [illegible] దగు లుఁడు భువన [illegible] గాఁ గఁ [illegible]
తత్సేతుబంధనం [illegible] విషోల్లాసకరంబు గాకుండియు [illegible] విషోల్లాసకరంబై వనచర
గమనానకూలంబు గాకుండియు [illegible] నానకూలంబై పుణ్యజనత్రాసకరంబు
గాకుండియుం [illegible] త్రాసకరంబై [illegible] గాకుండియు [illegible]
[illegible] గాకుండియు [illegible]
[illegible] బగుటయు 115

[illegible] 116

[illegible]
[illegible]

వ్రేరయుగ నప్పయోధి నౌకకట్టు రెయొనర్చిరి రీయుకలంబు ను
స్థిర మయి యుజ్జ్వలంబులఁ బ్రసిద్ధికి నెక్కెఁడె పర్వతాలయుక్. 117

క. అనఁ గపులు భరతవరగ్రహముగఁ గాక కను న్సముద్రమున సేతు వౌన
ర్చను మావళంబె నీయన్యుమఁ దలఁచినకార్య మది యుపాయము గాదే. 117

వ. అని సన్నుతించి రంతి నంతర్వృత్తాంతంబును దశముఖుం డెఱిఁగి కలంగి శుకసార
ణాదిమంత్రులతో మంత్రాలోచనంబు గావించి లంకాపురంబు సురక్షితంబు గా
వించికొని యుండె నద్దినసావసానంబున. 119

క. నూత్నమతి న్వనురాశిఁ బ్రయత్నంబున దాఁటికొన్న యాత్రఁ జోరె
త్రత్నాకరుంను నంబర,రత్నము లోఁగొని యె నసఁగ రవి గ్రుంకెఁ దగన్. 120

వ. ఇట్లు కువలయార్ద్యాధారకరగ్రహణంబు చాలించి యినుండు గ్రుంకుం దగుటయు.

—: సాయంకాలాదివర్ణనము :—

సీ. పడమటిదొరసానిఫాలభాగంబున సవరించు కాశ్మీరజన్మ మనఁగ
సంఫుల్లలోహితకసానుపమ చితాస్తమహీధ్రగైరికధాతు వనఁగ
రవిరథపతనకారణవిభాజితసరస్వన్మధ్యబాడబవహ్ని యనఁగ
బ్రాహ్మణార్ఘ్యోదకబాణప్రభిన్నమందేహదేహశోణిత మనంగ
గోకనదపద్మరాగబంధూకబింబ,శుకముఖాశోకతామ్రకింశుకలసత్ప్ర
వాళకురగోపజతుచక్రవాకపక్ష,కాంతి నిరసించి సాంధ్యరాగము రహించె. 122

తే. సాంధ్యరాగప్రభుచ్ఛవి సాగరోదకంబు కీలాలపద్ధతి గానుపింపఁ
దెలఁగి యసురులు తద్రక్తసేవ సేయఁ, దోఁచి రన నొప్పె నియమ ప్రదోషవేళ. 123

చ. అనుపమదుఃఖపంకమలినాంగలతాపరిశుద్ధయై నవా
ననవనజంబు వాడఁ గరివస్తనచక్రము లుబ్బివీడఁ బ
ద్మిని వివసగ్రహాం బనుమతించె మనోజశిలీముఖాహతు
లనికిన నొప్పఁగే కపుఁగదా యినుఁ డాసినదోషహేతువుల్. 124

తే. విష్ణుపద మనువిఖ్యాతి వెలయుచుండుఁ, గానఁ జయ్యెడఁ దోఁచు నక్షత్రంబు లనఁగ
భ్రమరతరపద్మరాగప్రకాశమాన,తారకంబులు నభమున బొలిచెల్లె. 125

వ. అంత నొక్కింతసేపునకు. 126

తే. రాజు చనుదెంచుచున్న వార్త విని ప్రమోదరాంగన నిజాననాంబుజ మలమికొనిన
భ్రమరకంబుల నెగయించి ప్రబలెననఁగఁ, జీకటులు వాసి ప్రాగ్దిశ చెన్నుమీఱె.

క. పవలు కువలయము రవిచే, నవమాట విని యమృతసేవనము సేయు సుధా
కరకలశ మెంతయు న్నను,తవిధాత్ర్యాండెత్తె నన హిమాంశుఁడు వొడిచెన్. 128

క. త్రిజగత్ప్రవిశదమగు తద్ద్విజరాజోదయము మఱుడు నధికరాజిత
వ్రజము ముడింగె భువనముల, భుజగవిలసన మడంగెఁ బో భువనములన్. 129

తే. ఇట్లు చంద్రోదయం బైన నెల్లదిశల, వెన్నెలలు పిండి చల్లినవిధముగాఁగ
తెలిమరుంగులు తఱచిన తీరు దోఁప, నిండికొనఁ గప్పె నెంతయు గండుమీఱి. 130

చ. హిమకరదీధితుల్ దరికి హేమమయం బయితోఁచు వార్ధిలో
యమునపయిపేచు పీచులసహాయమునం జనుదెంచు మించుతై
త్యములయామాయతంబు మలయం బులినంబుల సేతుబంధన
శ్రమ ముడుగంగ భావిసమరస్థితు లాడుచు నిద్రఁ జొక్కఁగన్. 131

వ. హనుమదాదులును రామలక్ష్మణాలమహాయశంయమం బోని యప్పుడు వెన్నెలలబైట
నారాజశేఖరుం బరివేష్టించి నిద్రాసుఖం బనుభవించి రంత.

క. ద్విజసత్ఫలాప్తిఁ జెలఁచిన, ద్విజవను పచ్చక్రనిరతవేనాపటుహే
తుజనితదోషము రాజు ప్రభఁ జెఱచె నన నిందుఁ డల్పభానుం డయ్యెన్. 133

వ. తదనంతరంబున. 134

సీ. తారాపథాంగన దాల్చుతారావళిఁ గసుపట్టునాయకమణి యనంగ
జారచోరవికారకారిసైన్యాంఘుల నటునిటు నడిపించునావ యన
నాకమహీరుహప్రాకటపూర్వదిశాశాఖఁ దగు గుళుచ్ఛం బనంగఁ
గమలాళికరలిసకాంత మత్స్యసవాసి యభ్రధునీచరద్గంస యనఁగ
మిత్రుఁ డగుచెంచుట సహస్రపత్రములకుఁ, బన్నగపుఁ డీక్షింపఁగఁ బంపినట్టి
దర్శలేఖ యనంగఁ బ్రాగ్భాగమునను, వెలసె నెంతయుఁ దెలుపెక్కఁ బేర్చుఁ జుక్క.

మ. అగనీలాగ్రము వార్ధిఁ గట్టితి రెం డాలస్య మింకేల నో
యగనీలాటులార! యంచు నవనీజాగు ల్వడి న్లేపుచు
న్నవనం గోకిలకేకికీరము ఖవానాపక్షిసంఘాతమె
క్కువిధిఁ బ్రోచ్చెను విరాలయంగపటుశాఖాశాఖికాగ్రంబులన్. 136

వ. అంత. 137

క. ఉదయగిరి మండనం బగు, పదవిఁ బ్రాగ్దిక్ విశాన్వదకయము రక్త
చ్ఛదమై ప్రతాప మార్కుఁడు నొదవి యరుగుదెంచుచున్నదో యన మెఱసెన్. 138

వ. ఇట్లు లోకచక్షురాహ్లాదకరుండై భువనచక్షుం డుదయించుటయు. 139

ఉ. అంతకమున్న రాముఁడు సహానుజుఁ డక్కపికోటిలోన ని
ద్రాంతము నొంది కృత్యముల నన్నిటిఁ దీర్చి దినేంద్రపుత్రజుం

భాంతకవాయుపుత్రులను భల్లుకనాథసుషేణముఖ్యవి
క్రాంతుల సేతుసృష్టికి ముఖ్యాదినాదులఁ గాంచి యిట్లనున్. 140

క. దేవాసురవరు లెక్కి భావంబున నైన నెట్టి పని యొనరింపం
గా వలఁతులె యుదధి మహోగ్రాకారంబులు నిల్వ నీరు కప్పులే తలఁపన్ 141

వ. అని మఱియు ననేకవిధమధురవచనంబుల నగ్గించి కార్యవచనంబుఁ బ్రసంగించి 142

శా. గర్జాభీమపలాశివాగ్విహితలంకాద్వీపము న్మ్రింప వి
స్ఫూర్జద్వ్యాహుతరంగవానరబలాంభోరాశి దుర్వారమై
న్నిర్జరస్థితి నేఁడు నట్టులు మది నిశ్చింపుఁ డీరంచు స
ద్యూర్జీమారుతపుత్త్రులారఁ జెఁగుగోత్రావాధుఁ డామోదఁ డై. 143

చ. అనవుడుఁ బావనిప్రముఖు లాతనితో భవదీయ సేనలై
దనుజులమీఁది గాలి యను దాఁకఁగ నేర్చె నె యుద్ధయాత్రకీ
వనుమతి చేసినప్పుడ జయావహమై యదమూహ్యత్ర మట్లు గా
వున నెడసేఁత కిప్పుడు తపుం జక లంకపయి న్మహీశ్వరా. 144

వ. అని పలికి యమ్మహాయోధు లాయోధనంబునకు నుత్సాహంబులుపుటయు ప్లవగ్రాపి యూథంబులు యూధనాథసనాథంబులై విబుధవరూథినీవిధానంబున గండు మిగిలి రాకానిశాకరోదయంబునకుం బొంగు నీరాకరము ననుకరించి పొలిచి కపులు నత్యుగ్రసంభ్రమంబున బరస్పరాహ్వాననినదంబును దేవదుందుభిధ్వానంబును జలధితరంగ విరావంబును నేకీభవించి దిక్కులు పిక్కటిల్లె నంత రామలక్ష్మణులు వనచర స్కంధస్యందనాధిరూఢులై సప్తజిహ్వుండును ద్వివిధముఖంబులు దాల్చినచందంబునఁ బ్రతాపంబిమ్మేనైవిధంబున సేనామధ్యం బలంకరించి మహాకపివీరపరివృతులై కలశకసుం దోఘురుకరునకుం గరంబులు జోడించి యంబుధిం బూజించి ప్రార్థించి యాంగికంబు లగు శుభనిమిత్తంబులకుఁ జిత్తంబులు హర్షపరాయత్తంబు లగుచుండ విభీషణుండును మంత్రిచతుష్టయసహితుండై యంతరిక్షమార్గంబునం బఱతేర సేతుమార్గంబున లంకాపురాభిముఖులై నడువం దొడంగి రయ్యెడ. 145

క. మీకెదురువచ్చు దనుజానీకంబుల యాగ్రహ విరియ నిజమిట్టున
ట్లాకడలిఁ దరంగంబు లనేకంబులు వెలిఁ బఱుగు నెదురఁ గపులకున్. 146

సీ. అంబుధిస్నానభవపార్శ్వంబులఁ గనుఁగొని నడికి కట్టనడుమ నడుచువారు
మేరమీఱి జగంబు ముంచక పాథోధి నిలుచు నుబ్బం బని తలఁచువారు
జలనిధికుక్షి నిశాచరు లెట్లు వసించిరో యనుచు నూహించువారు
నేటికడలి యబ్ధిమేఖలామేఖలాకృతిగహించె నని తర్కించువారు

వర మొకింతయు లేక సాగరములోన, నీఁదులాడుచు నేఁగుచు నెక్కువారు
మించి చనువారుఁ జాల హర్షించువారు, నైకపు లాహవాపేక్షఁ గరుగునప్పుడు.

క. ఇవ్విధంబునఁ గపిచమూసాగరంబు సాగరంబుపై నురవడించి చనునప్పుడు. 148

క. వారిధితరంగశీకర, వారంబుల లెక్కపెట్టవచ్చు ధరణి నె
వ్వారికిఁ బ్లవగచమూవి,స్తారమ్ము గణింపవచ్చుఁ జాతుర్యమునన్. 149

చ. అని ఖచరుల్ నుతింపఁ బ్లవగౌఘ మహోఘరవంబు మీఱఁగాఁ
జనిచని వార్ధితీరము నిశాచరగేహయుతంబు లంక దవ్వులం
గనుఁగొని క్రోధఘూర్ణితముఖుల్ బగుచున్ దరిఁ జేరి రాక్షస
ధ్వని విని యంత నిల్చెఁ బ్రవిదారణకేళికి నుత్సహించుచున్. 150

చ నిలిచినసేనఁ గాంచి ధరణీప్రియపుత్రుఁడు చేయి చాఁచి పే
రెలుఁగున లంకమట్టు దిగుఁ డింక భయంబు శోకయింతలేదు నా
బలిమును లన్నిశాటులపాలకుఁ బ్రోలికిఁ బోవ నొక్కటి
న్వెలువడి యొక్క యన్నతనువేలము సద్విటపీవిశాలమున్. 151

క. ఎక్కటియు నక్కుధరగహనంబు ధరాసమం బయ్యెను నప్పర్వతంబు సాంద్ర
కాననసంచారతంబునుం బోలె నత్యాదరంబునఁ గపులు. 152

సీ. అతివినిర్భేద్యసుస్థిరతరాకారమయద్వారబంధకవాటతతులు గలిగి
పృథులోగ్రదంభోళిభిన్నతుంగోరుదృషద్ప్రస్థగిరికుడ్యములు గలిగి
దనుజసంగక్షిత రాజపాషాణయంత్రప్రకల్పితగోపురములు గలిగి
శిఖరసుస్థాపితాసితమరిశాఖరశాచతకలసాలగణము గలిగి
యగ్రగణ్యబాణాసనయోధవీర,బృందధనధాన్యఘనరసేనతకలిల
కతినబహువిధయంత్రసంగ్రహనిశాచ,రప్రమాపితనుదుర్గములు గలిగి. 153

క. భృంగాళిశ్లిష్ట మదమా,తంగపవనజవపరిహాసితతురగంధరో
త్తుంగరథవీరభటసే,నాంగచతుష్టయము గలిగి యతులితభంగిన్. 154

క. ఒప్పారులుమ లంకాపురి, నప్పుడు వీక్షించి ప్లవగు లధికౌత్సుక్యం
బుప్పతిల దానిచుట్టుం, గప్పికొనిరి ఘోరవార్ధిక్రియ నంతన్. 155

చ. విడిసినసేనఁ జూచి దనుజభీషణహుంకరణంబు మీఱఁగా
విడిచెడుసేనయూ స్వాతియ పేరక నొందెడుసేన సేయుచు
న్నడిచెడుసేన పొంగెడుమహస్థితితో వెసఁగట్టి నెక్కుఁగా
జడలెడుసేన యయ్యెఁ రఘువీరు కెంతయు సంతసంబుగన్. 156

వ. ఇట్లు లంకాపురంబునకుఁ బదిసలం బుడమి యీనినక్రమమ్మునం గ్రమ్ముకొనిన యుత్తరుచరవాహినీవిస్తారంబు. 157

క. వాపుత్రికహృదయపరీతాపము వాయు నని తలఁచి ధరణీసతి వా
ర్తాపరిమితగా మేనన్, వాపట్టెడు పులకపటలశోభం దనరెన్. 158

ఆ. ఆ అట్లు లంకయను మహిలతాభవనంబు, నలమికొనిన వనచరాళిఁ గని మన
మున్న సేనఁ గాంచి యుల్లంబుసంతోషమగ్న మగుచునుండె మనుజవిభుఁడు. 159

వ. సోదరసహితుండు గా వనచరస్యందనావతరణంబు గావించి త్రికూటప్రాంతసమ
విశాలరమణీయప్రదేశంబున యోధవీరసహితుండు గా సమాసీనుండై విభీషణుం
డయ్యాయిప్రదేశంబులు వేఱువేఱ నిరూపించి చూపుచున్న యవసరంబున. 160

క. గోపాయనాలోచనుఁడై, భూపాలవరుండు లంకఁ బొడగను టొప్పెం
దూపుల నేర్పక తర్పురిఁ, బాపుల నేర్తు నుధంగి శోభిల్లంగన్. 161

క. అంత దశాస్యుఁడు తద్వృత్తాంతము విని చింతనొందు తదవసరమున
స్సంతోషము పెరుఁగఁగఁ దత్సంతతి యగుశక్రజిత్తు తా నిట్లనియెన్. 162

ఉ. ఏఁ గలుగ న్విచార మది యేటికి మర్త్యుల నాప్లవంగుల
న్నేఁగఁగాంచి బెబ్బులి చలింపఁగఁజేసి వధించునట్లు లా
భోగుల నగ్రుఁడై ఖగవిభుండు హరించునట్లు గ్రుంతు వా
రిఁగలు గంధసింధురము నేను సనుం జెనకింగ నేర్తు రే 163

చ. అనునెడ ఖడ్గహస్తుఁడు ప్రహస్తుఁడు రావణతోడ నీకు మా
రున కిదు రెవ్వ రక్కపినరాధిపు నొక్కఁడ ద్రుంగఁ జాలుఁ ద
క్కొపితతాళులుం గడఁగి కీశుల నాశముసేయ నేర్తు రీ
కనితరసాధ్యవిక్రముఁడ వాత్మ విచారము సేయ నేటికిన్. 164

వ. అని పరవసంబు సేసి పల్కునంత నతికాయ మహాకాయ మహాపార్శ్వ సుపార్శ్వ
దులును ప్రహసనసమానాహసముత్సాహపోషణంబు లగుభాషణంబు లాడు తరియె నద్ద
శాననుండు గండుమిగిలి ధండనంబునకు లెండు లెం డనుడు సద్దండు లగు దండ
నాయకులు తర్జణంబు. 165

సీ. కాలజీమూతసంకాశదేహంబులఁ గ్రాలురక్కసులఁ దెక్కడ్రఁ గూర్చి
కాటుకకొండలకైవడి నిరసించు కరులయుత్తము లనేకములఁ గూర్చి
పృథులసైన్యదంష్ట్రికవ్యాఘ్రగిరీశకల్పంబు లగుతేరిగములు గూర్చి
పవమానవేగంబుఁ బరిహాస మొనరించు నశ్వరత్నము లసంఖ్యములు గూర్చి

భూరికాహళభేరికాఘోషనినద, మాకసము దీటుకొనఁ జతురంగబలము
నిర్వ్యథంబున సముదూర్చ నేఁపురేఁగి, యవనియీనక్రైఁగడి గంపించెయుల్లె. 166

క. కంకారరహితస్థిర భట,హుంకారమ్ములును మదమహోత్కటగజకృ
ద్ఘీంకారము లురురథచయ,ఘ్రంకారములుం జెలంగ సైన్యములోనన్. 167

వ. ఇట్లు కట్టాయితం బై రాక్షసబలంబు కయ్యంబునకుఁ గాలు ద్రవ్వుచుండె నట
యెడ. 168

క. రాముఁడు సాధుపికైకా,రాముఁడు పరిహసితపరశురాముఁడు సీతా
రాముఁడు దర్పితశత్రువి,రాముఁడు కరుణారసాభిరాముం డగుచున్. 169

— ౹ అంగదుని రాయబారము ।—

క. వాలికుమారుఁ గుమారుం, బోలి బలశాలిఁ గాంచి భూమివిభుఁ డిదన్
వాలి మిగుల నిట్లనియెను, వాల ముడిగి గాఁగదాం మఱపెదుబుద్ధిన్. 170

క. వృత్రారిపుత్రపుత్ర జగత్త్రితయశత్రుఁ డగు పంక్తికంధరు దుశ్చా
రిత్రుఁ గని నీవు వాక్స్వాతంత్ర్య మెఱయఁ బల్కు మేను జెప్పినభంగిన్. 171

సీ. రాయనుజుఁడు నేను గహనంబునఁ గ్రుమ్మరువేళ జానకిం
దోయజనేత్రఁ దెచ్చితివి దొంగతనంబునఁ దానిఁ గోపమ
త్యాయత మైన వానరబలాంబుధితో జలరాశి దాఁటి యం
హోయుతు నిన్నుఁ గూల్పఁగ మహోగ్రత నీపురి కేగుదెంచియున్. 172

చ. కుటిలఁ గరుణోద్భవం బగు కుమారుఁడు దోడ్కొని వచ్చి తప్పు సే
సితిఁ గరుణింపు మంచు ననుఁ జేరినఁ బ్రాణముతోడఁ గాతు న
ద్ధతిఁ దొడరం దలంచిన విధాత్రునిఁ జొచ్చినయేని మచ్ఛరా
హతి మరణంబు సిద్ధము కటా! తగు నీ బలవద్విరోధముల్. 173

వ. అని యీవాడినచందంబున నేర్పడం బలుకు మని చెప్పి మఱియుం దగినవచనంబు
లుపన్యసించి. 174

క. లంక విభీషణునకు నక,లంకధృతికి నొసఁగి నిశ్చలనతిఁ నాకుం
బంకజముఖి సీత నొసఁగి, శంక విడిచి బ్రతుకు మనుము సారవిచారా. 175

చ. అనవుడు నంగదుండు భవదస్త్రహతిం గడునొచ్చి ధీర ని
న్ననిఁ గెలువంగఁ జాలు దశకంఠుఁడ యిందు వచ్చి నీ
కనుపమ గర్వహానికర మైనమనఃస్థితి రావణాసురుం
గన నటఁ బంపనేల కమలాంబక యీయము రాయబారము. 176

క. అని నీపనుపుఁ గొనుచు రా, ఘవప్రభుఁడు మీఁద నని వడిం దక్షిణ ను
త్సవపరుఁడు లంకపై కుతిక కఱకుఁగి నాళీకగర్భధూమకేతువు నాఁగన్. 177

ఆ. వె. వినయ మెసఁగ రామవిభునకుఁ బ్రణమిల్లి, యతని యాజ్ఞఁ గొని రయంబు మెఱయ
లంక మీఁది కిట్లు లంఘించి పంక్తికం, ధరుసభాంతరంబుఁ దఱియ నరిగి. 178

ఉ. ఇంచుకయేని భీతిని వహింపనిచిత్తముతోడ రావణుం
గాంచి ... యంబు మీఱ దశకంధర! రాముఁడు రాయబారమున్
బంచి భవత్సమీపమునఁ జేటపడం దగుమాట లాడఁ బు
త్తెంచిన దూతనాఁటఁ జనుదెంచితి నప్పని నిర్వహింపఁగన్. 179

క. అంగదుఁడ భూతముల కహి, తాంగదుఁడం బటుభుజాబలాంగదుఁడను నీ
వంగద నొండక తెలియుమి, సంగదవయ్యా మదీయ సువచనంబుల్. 180

ఉ. రాముఁ డమోఘగోచరుఁ డరాతిభయంకరుఁ డమ్మహాత్మునిన్
సామ మొనర్చి ప్రార్థనసమర్థ్యుఁడవై మను టొప్పుఁ గాక, సం
గ్రామము సేయువాఁడ సుముఖస్థితి రాముని కేను భూమిపు
త్రీమణి నీ నటించుఁ గుమతీ చెడనొప్పునె దుర్వివేకివై. 181

తే. గీ. లంక నీతిమ్ముఁ గను సకలంకమతి వి, భీషణు నిచ్చి రఘుకుల భూషణునకు
జనకజాతి సమర్పించి శరణుసొచ్చి, కంటె బ్రదుకుఁ దెగువొకఁ డుగ్గడించె చెప్పుము.

వ. అని తెగనాడి రావణుండు తానాడి పందెంబుఁ నాడుమని యాయం బిచ్చినవాక్యంబు
లన్నియును సగ్గడించి వెండియుం దిగిన వచనంబులు ప్రసంగించి యంగదుండు. 183

క. సింధువు దాఁటి యిరా, గరుణా, సింధు వగుచు నీగతి వ్రాచింపఁ బనిచె ద
ర్పాంధత చన రామునితో, సంధి యొనర్పు మిది మేలు సకలంబునకున్. 184

క. మహిపుత్రి నొసఁగి రాముఁ, న్మహితాత్ముని శరణు సొచ్చి మనుటకదఁ దగు
న్బహుపుత్రమిత్త్రనాశ, మహాహవ మైరింపనెట్టు లగుఁ గలహమునన్. 185

క. కడు సంధి గోరి బలవం, తుఁడు దూతం బనుప వానిఁ ద్రోచిన మిగులం
జెడుట నిజము ఘనవైర్యుని, గడపినరోగిక్రియఁ బంక్తికంధర వింటే. 186

ఉ. నావుడు నవ్విశ్రవఃపుత్రుఁడు నిశాటకులాధినాథుఁ డ
న్నీవిధి నొవ్వఁ బల్కె దలహీనులు మర్త్యులదెంత ము న్నను
ర్వ్యాకలిఁ దోలియాడిన మహాబలశాలికి నాకు లంకయన్
దాకదళంబు వానరపతంగముల న్వడి ద్రిమ్మఁగ వచ్చునే. 187

తే. గీ. బుద్ధి చెప్ప నీకు నెఱుఁగఁబోతె కొండపోకయె, బుద్ధి గచ్చు నిన్నుఁ బొలియఁజేయ
నని దురుద్ధతిన్ దివాసనఁ దేఁగదఁ, గట్టి చెప్పు మనఁగ రయ ధాటితోడ 188

ఉ. అట్టియెడ న్మహోగ్రబలుఁ డంగదుఁ డింద్రుని మన్మఁ డట్లు ద
న్పట్టఁగవచ్చు రక్కసులఁబట్టి నఖంబులఁ దన్ముఖంబులన్
బిట్టు వగిల్చి వాలమున బెట్టు నొగిల్చియు మెట్టిమెట్టి య
ట్టిట్టు విదిర్చియు న్వడి ననేకులఁ జంపె విలాసశాలియై. 189

క. ఇటులు పోలియించి రోషోత్కటుఁ డగుచుఁ దశముఖుండు గనుఁగొనుచుండం
బటురత్నకనత్నసఖుఁడై, తటుకున రామావనీంద్రు దరికిం జనియెన్. 190

ఆ. వె. అని నమస్కరించి సకలంబు వినిపించి, రఘుకులాబ్ధిచంద్ర రాఘవేంద్ర
చేటుమూఁడెఁ బంక్తిశిరుకు నశిఁ డేల, తాలకించుఁ బథ్యమైనదాని. 191

క. కావున ననుమానము మాని భవదీయదివ్యచిత్తంబున నవధరించినతెఱంగున మాకు
నాజ్ఞాపింపుం డని కపులం గఁపికొని పలికెన మందస్మితసుందరవదనారవిందుండై.

క. రత్నవిభదీర్ఘవాలుర,నత్నసన్నక్తకర్కశాయతాంగులనతినూ
త్నత్నంద్రుఁడు విలాసుఁడు ఖర, రత్నకులజనాథుఁ డాదరము నిండాఁగన్. 193

చ. రవికులతిలకభూరుహచరప్రభుసత్తములార మీర లా
హవమునకుం దిరం బగు ప్రయత్నము సేయుఁ డనంగఁ బొంగి నిం
గివగుల వాలదండములు గేల సమర్చి విదిర్చుచు న్రఘు
ప్రవరుని యానతిన్ క్షితిధరద్రుమహస్తు లదుగ్రపాణులై. 194

ఉ. వృద్ధులు పౌరుషవిక్రమసమృద్ధులు వానరు లంత యుద్ధస
న్నద్ధులు గాఁగఁ గాంచి నరనాథుఁడు రాముఁడు లక్ష్మణుండు ను
ద్యద్ధనురిద్ధహస్తులు మునుంబున నిల్చిరి వెన్క దన్క య
ట్లుద్ధతి మోహరించిన మహోగ్రబలు ల్కపు లల్కపెల్పునన్. 115

—। యుద్ధారంభము ।—

శా. పాషాణంబులు వైచి కోటములఁ దీవ్రప్రక్రియన్ ముంచ్చి వి
ద్వేషంబుప్పతిల న్మహారవము లుద్వృత్తిం బ్రయోగించి దీ
ర్ఘాసాకర్కశవాలసంహతిఁ గనత్కూటప్రజం బూడ్చి య
ట్లీవద్భీతులు గాక లంకపయి నక్షత్రాటు లాటోపతన్. 196

సీ. సాలము ల్సోఁకఁ స్త్రాఁకుచే రాల్చి కోటము ల్గూటపంక్తులఁ బగిల్చి
నఖములచే హస్తినఖములం గోరాడి వరగోపురముల గోపురము లడంచి
వాటంబు లైనకవాటము ల్విడిలించి గసులచే వెడలురక్కసులఁ గూల్చి
యశ్వశాలలఁ గంధానౌలము ల్పిండించి దంతావళముల దంతములు గాలి

స్యందనమ్ముల నురుతరస్యందనముల, ద్రుంచెఁ గడుమోచి దానవముండిరాత
రోధిహృదయావరోధవిఘ్నోష్ణు లరిజిగీషు లత్యంతరోషులు కీశు లెల్ల. 197

క. చలము సాధించుటయును సర్వస్వంబుగం గలవా రాక్షసులు వొందె హాహాకారం
బులొనర్చి రంత. 198

క. మండిపడి దశాననుఁ డు, గ్దానులఁ దగుడ నుగ్ర దానవాధిపుల
స్యందనముగతు తరూధిని, కంతుమినుల నతుపుఁ డని సగర్వస్ఫూర్తిన్. 199

క. వప్రములు వితికి శరశా, లాప్రముఖాలయములం గలఁచి యాడిరి ప్ర
క్షిప్తప్రక్రియఁ దరువరు, ల ప్రతిహతవిక్రమాఢ్యు లగు మును చెలువన్. 200

క. తరసము మొసలు మీఁదా, తరసము గడు మేలుగాను తలపోయంగా
తరసమ్మతి మది కలహం, తరసముఖులఁ దరువరులను దలుఁచుకొనఁ దురవడిన్. 201

వ. అనుటయుం జేర్చి చతురంగసైన్యంబులం దైత్యసేనాధిపతులు యుద్ధంబునకు నా
యత్తపఱుపుటయు. 202

చ. నరభుజు లాహవోపకరణంబులతో రణభేరిఘోషభీ
కరణముతో మదేభతురగంబులతో రథసద్ధ్వజకోటితో
నరవడి గర్జితాభ్రములఁ గ్రోడముఁ గోయరి యార్చి తాఁకి ర
త్రుచరవర్యులం బగతు దారుణవర్యుల హైన్యకుహ్యులన్. 203

క. ఇవ్విధంబున దలపడుట యు నంతకమున్న కట్టాయిత్తమై యున్న యుద్ధవన
బలంబులుం బొంగి నింగివగులు సింహనాదంబులతోడం దాఁకుటయు. 204

చ. తరుశిలకోటుల న్నఖరదారుణదంతములన్ ధరేంద్రము
ద్గమముల వాలఖడ్గముల దంతకుఠారములన్ దృఢద్భుజం
కరపరిఘంబుల న్పనికిరాయుధము గద్దె నిపొంగఁ బ్రోంగ న
త్రుచరమానుషాకు లతిదర్పితులై సమరంబొనర్పఁగన్. 205

ఉ. మేదశ్యామము లస్థిరోమ విస్ఫురత్కంబులున్ ఘోరస
ర్పాంత్రదండంబులు శోభమానములు చక్రగ్రాహసంకీర్ణము
లాంత్రదండాహులు రక్తవాహినులు రక్షోరణ్యసంభూతము
ల్యాదోనాథునిఁ జేరె మస్తకశిలావ్యాప్తంబులై యత్తఱిన్. 206

లయగ్రాహి.

విచ్చి చనవోచ్చి యొయి యుచ్చరులు మెచ్చఁగ మహోచ్చవగముల్వితలి తెచ్చి యసురాళిన్
ద్రుమ్పములమున్పలను శౌర్చి కడువచ్చరము పెచ్చు పెరుఁగన్మగులఁ గ్రుచ్చుకొని భీతిం

బుచ్చి బల మచ్చుపడ విచ్చుసురియు ల్తనవు లచ్చిచన గ్రుచ్చిపడి చచ్చినశవంబుల్
పుచ్చుకొని హెచ్చిపయిఁబచ్చితమకచ్చగసముచ్చయము మాపఁబడునచ్చెరువొకర్చెన్.

క. బాలంబులఁ విసరుచు వా, తూలసుతాదులు గడఁగి తోలుడు బలముల్
తూలశకలములభంగిం, గూలి పఱచె వ్యాఘ్రదెస లద్రువ మెఱి బెకుచున్. 208

క. ఇట్లు రాక్షససైన్యంబు సైన్యంబు నొంది జన్యంబునకుఁ దొలంగుటయు, నన్య
సైన్యవిధ్వంసనంబు సహింపక వాహినీపతినాథులు. 209

క. క్రమ్మఱ భీకరసంగ్రామమున్నతిఁ గొల్పుటయును మహాయుహాచయ ము
గ్రమ్ముగఁ గ్రమ్మికొనుచుఁ గో, కొమ్మని తాఁకుటయుఁ బోయఘోరమ్ముమ్మ్యెన్.

వ. అట్టి సంకడికమ్యాం బఱపోలెను మ త్తదంతావళంబులును సోలెనుహయంబులును
గయ్యంబునకుఁ గాలుద్రవ్వెను వందకులును గలహ బుమానెను పదాతులును నోహ
టించినవారి నిలునిలు దని యుద్ధెను సేనానాయకులును బాహాప్రహరణంబులఁ
బూర్వపాదంబులును జెను రథ్యంబులును యుక్తెమ్మశ్రమంబులును వ్రేలెను కేతం
బులును స్వేద మూరెను నేతలును బాలెను రథంబులును సురియుం గోసెను
వాశ్వకులును గుస్పెను నరంబులును బట్లెను గంబులును దట్టెనుకరంబులును గురా
రలుబఱ నీచగుసాకులును శరాసనంబు తెత్తెను రథికులును సాంపరాయికాగ్రణుడై
గడు నూనులును మడిఁగెను సాగఘులును నొకనికంటె నొకఁడు పదియనుంగు
లెక్కుడుగా విక్రమింపువారును లెక్కుమకుంగులుగాఁ బ్రవహించు రక్తపానం
బొనరించు భూతబేతాళంబులును భైమకుంగులు నోవుట లెక్కసేయక యుక్కు
మిగులువారును ద్రక్కులగు ప్రక్కులును ముక్కలగునక్కులును దుండెంబు లగు
రుండంబులును బిండికుకతకుపిండికయు శాదంబు లగు మేకంబులును నిపాతన బు
లగుకేతనంబులును బ్రోవ్పులంబులగు వాలంబులును దూలంబు లగుసాలంబులును
నద్రంబు లగునద్రంబులును బ్రోవులగుప్రేవులును శకలంబులగు సకలంబులుం గలిగి
వాలశైవాలంబులును హాస్తికపర్వతంబులును జామరఫేనంబులును గీకసమీనంబులును రక్త
కీలాలములైన యుద్ధాబ్ధి నాకరంబు నలంకరించె నట్టియెడ దనుజవారధిపసేనాపతులు.

సీ. అతిరథమహారథసంఘాతసంఘాతనక్షత్రరాజంబు లగ్రుంజడిగాఁగఁ
గరిమ భటదర్పోద్ధతసాంద్ర తరరక్తధారాప్రవృత్తులు ఘనసంతతంబుగాఁగ
నస్త్రిమార్గంబుచే నస్త్రి మిడను చంద్రప్రహరాజత సుగంధబుగాఁగ
జలజాతినిధకంఠరవలయిన వారణతతులు మాలికాక్రమము గాఁగ
నుబ్బుచూడను భూతసముత్కరంబు, చాయతరమగు నాగవాసంబు గాఁగ
నాహవోద్వాహమండపాభ్యంతరమున, జెట్టి పెద్దలఁ దంగి నొప్పె రణుడేం. 212

మ. హనుమంతుం డొకకొండఁ జేకొని మహాహంకారహుంకారుఁడై
దనుజస్యందనవాజివారణభటవ్రాతంబుఁ గాఱింపఁ జొ
చ్చిన భీతిన్ హతశేషు లాహవనిరాశీభూత చేతస్కులై
చని పంక్తిస్యందనాహు యుద్ధకలనాసందేహు నుగ్రోగ్రహుంకారునిన్. 213

క. కని భీతిల్లి రహస్త్యశ్వ, రథసైన్యచతురంగబలవితానము వదనీ
జలచరములు కలఁచి యా కుటు, వినిపించి దశముఖునకు విని మన మవియన్. 214

క. నగరాంతరసాలుల నగవానరులు దొడగు టెంచి కనుచు నాశము లంకా
పురవరనిలయముల కనుచు, కరుకరుణారసము కమ్మెఁ గాఁబోలు నికన్. 215

క. ఫలభోజనము లిన్నిధముల, ఫలభోజకులైన దొడరి విఫలము లగుట మహా
ఫలములపైఁ బడి గండెల్, పలుమఱు వలఁగొనరి యయ్యె బొకిలపడగన్. 216

క. అని రగము నతివిరక్తి గీర్యమణులు మృదువ మాటఁ గాలుఁడు నువ్వాఱు నరు
ల్వానచరులు నింత మయ్యెర, బహుపురుని ప్రహస్తుఁడొట్టి మంత్రివరేణ్యుల్. 217

చ. పలికిన మీరు వోయి నగపాణుగ వానరపాలురం బ్లవం
గులఁ బొలియించి రణిని సకోపముగ న్నలిఁ బ్రహస్తము
ఖ్యులు రథవాజివారణసముగ్రగముం గొని సింహనాద గా
పాళము రవాంతంబులు విహారముఱు బగిలి ప నుద్ధతిన్. 218

క. హుంకృతులు గలసి ధనుష్టంకృతులు సెలంగ రాక్షసబలంబు మహా
హంకృతి నడిచె ముమఁ గరిస్ఫీక్కృతి సేనానాంబుఁ గ్రించుపఁ బంగన్. 219

క. వడి నడిచి కదుఁ గదలి క్రనడిఁ బోనాము నాప్లవగ వాహినినూఁది
గను గొని రథము లిరియుచు, మను పటమున గ్రోలి తాఁకి రుద్ధతి పలిక్రన్. 220

క. ఈకరణిఁ దాఁకుట యుఁ బిఱుతీ, చయము మెఱయ నుద్ధతిన్ దృఢచరా
నీకము నేకవిధంబుల సమరము చూపించిరి ఘోరపటిమోద్ధతిన్. 221

క. శుభసుబలంబులు భయాకర భంగిం దనుప గిరిఘనోగ్రాస్త్రవిజయ ఘటపాతగ్ర
వృత్తి నిర్మగ్నాంగ బుగా సడి కత్రం బొనరించు నసురాంబువులు. 222

ఉ. దంతిముగంబు చండభుజదండముఁ దుండెకు నగ్ని నా గదా
దండము ద్రిప్పవై మట యూను చేఁగొని రేఁగి
గ్రుంచు దశాస్యసూను విరథుండుగ నేసి నొంచు తీండు
ద్దండత నింద్రజిత్తు పరితాపము నొందక పోవు నవ్వుచున్. 223

క. సంహతిఁ గలిసి యమునికిగ, సంహారమె మొఱ్ఱపుచు ప్రజాసుఁడు మెఱయ
న్నంపుల్లానేకోత్కరి, సంపిహితుం జేసె నమజాజానులు విజయన్. 224

ఉ. అంతట జంబుమాలి వినయంబు నశించ ధనుంబు మాలి తా
నంతట నిండ దార్చి గొనయంబున వారి నమర్చి తూపుల
త్యంతరయంబున న్విసర నద్దనుజాధము డోకఁ జుట్టి కా
లాంతకుఁడో యనంగఁ బవనాత్మజుఁ డుద్ధతిఁ జెచె నుర్వికిన్ 225

క. విఘ్నప్రియకార్యుఁడు మిత్రఘ్నుఁడు మిత్రఘ్నుఁ డసుర దశముఖసహాయో
పఘ్నము దొరయుఁడు నతనిఁ గృతఘ్నుని వెడుపతి చెలఁడు దాయనాశకిన్. 226

వ. విభీషణుండు మిత్రఘ్నుపేరు దెలుపుచు నయ్యెడ. 227

క. నలతపనుల నలతపనుల,కొలఁదిం బోరాడఁగని నికుంభుఁడు నీలుం
దలపడ నయ్యెడవుగఁ గొం, దలపడక నగంబు లవఁగఁ దార్కొనిరనికిన్. 228

ఉ. వీరరిపుప్లవంగబలధృష్యమహాలవిరావు లుల్లస
ద్గ్రీవులు దీర్ఘబాహుపరికీలితఘోరశరాసనోజ్జ్వల
ద్గ్రీవులు రక్తలోచనశరావులు తీవ్రగతిం బ్రహస్తసు
గ్రీవులు వృత్రవాసవులఁ గేలి యొనర్చఁగఁ దాఁకి రాచ్చమన్. 229

ఉ. అక్షులఁ గెంపు దోఁప నిశితాస్త్రపరంపర వేయుచు న్విరూ
పాక్షుఁడు లక్ష్మణుం గవియ నాగపుపత్యఁగుజవ్మఁడు న్విరూ
పాక్షుఁ డనంగఁ బ్యాత్తశరాసన మెక్కుడి యొక్కకోల వా
రాక్షసు మాణ్పువు చ్చెఁ గపిరాజ మహంబులు నుబ్బి చూడఁగన్ 230

క. నలువురు దనుజాధీశ్వరు, లలుక శరాసారఘోరులై రామునిన్
శలభప్రక్రియఁ జుట్టిన, బలిమి వెలయ నృపుఁ డధిజ్యబాణాసనుఁ డై. 231

వ. అగ్నికేతు మార్గణాగ్ని నాహుతి చేసి, రశ్మికేతు బాణగళ్ళఁ గూల్చి
కోపమెక్క యజ్ఞకోపను ప్రఘ్నులఁ, గూలనేసె జాటకోటరేసి. 232

ఉత్సాహ. వజ్రముష్టి మైన్యుపై నవక్రవిక్రమంబునన్
వజ్రసన్నిభంబు లైన వాఁడితూపు లేయుచున్
వజ్రవల్లిమీఁద బండి వాలినట్లు పోయి వే
వజ్రముష్టి నేమముష్టి వ్రచ్చెఁ గ్రోధ ముబ్బఁగన్. 233

క. ద్వివిదుండు నశనిప్రభుఁ, డవిరళశరవృష్టి గురిసి యార్చుచు వానిం
గవిసి యశనిప్రభుఁ దెరి, మవిచు నెగిచె ఘోరభూరుహప్రకరములన్. 234

క. ప్రతపనుఁ డంగదుఁడు మహోద్ధతుఁ డిరువురుఁ బోరునెడలఁ దరుచరవరుఁ డం
హతిహతి వింశతిదైన్యస్థితిఁ దొలఁగెన్ దనుజుఁ డెటకొ వెదకుదుతోన్. 235

క. దర మింతయు లేక మహో,దరుఁడు శితప్రదరముల నుదరగొంప నిరా
దరుఁడై సుషేణుఁడు కృశో,దరునిం గావించె దైత్యదర్పచ్యుతుఁ గాన్. 236

క. ఋష్యాద్యక్షునిపై మక,రాక్షుఁడు రూక్షగతిఁ గవియ నజానితనయుఁ డా
రాక్షసుర్వక్షచయంబుస, వక్షము గల్చెన్ స్వపక్షవానరు లలరన్. 237

క. జృంభితశక్రములు దిశా,సంభరితవిరావు లగునిశాటవనాటుల్
కుంభుఁడును ధూమ్రుఁడును మద,కుంభులక్రియఁ బోరి రమితకోపంబులతోన్. 238

క. అంతకసన్నిభులైక న,రాంతక దేవాంతకుల రణం బుడిపిరి నా
లాంతకనిభుఁ డగు పనసుఁ డ,నంతభుజావిక్రముఁడు గవాక్షుఁడును ధృతిన్. 239

చ. త్రిశిరుఁడు ఘోరబాణవితతిం గపిసేన వడంకఁజేసి యు
ద్రిశిఖరసన్నిభుండు నతిధీరుఁడు వానరపుంగవుండు నై
నశరభుఁ గ్రూరమార్గణగణంబుల నొంచిన సంచలింప క
ప్పిశితభుజుం ద్రియామచరుఁ ద్రుంపి నిపాతనుఁ జేసె నవ్వుచున్. 240

క. కుముదాకంపను లొకరొక, సమదాయంబుల రణంబు సలుపు నెడం దే
జము గాఁడి విడిచి యసురుఁడు, జమునాడికి నఱిగి పఱచె సామ్యున బాణన్. 241

క. ఇషుపంచకమున వానరు,వృషభున్ వృషభుం జలింపఁ జేసిన దేవ
ద్విషుసాగరు నొంచెలక, ద్దృషదాసారమున ననికిఁ దెరలఁగఁ జేసెన్. 242

సీ. అతికాయుఁ డతికాయుఁడై చలంబున దంభవినతుల వేర్వేఱ విశిఖపంచ
కంబున నొంప సాలంబుల ద్ద్వివిదుండు తప్పుత్రుబలంబు కుంఠితంబు
గాఁ జేసి యార్చె రక్తపిపాసు లలుక ధూమ్రాక్షుఁడు బలువిడి దక్షు మవియఁ
బిడికిటఁ బొడిచిన బెదరక కేసరి కేసరిప్రతిముండు కీశులార్వ
దూలముల నన్నిశాచరుఁ దూలనేసె, నమితమాయావి యగుచుఁ దన్నాక్రమింప
విక్రమించి దనుజులు వెగడుగుడువ, శుకుని బడనేసె వేగదర్శి కడునలిగి. 243

క. సారథ్యచరులు తన్ను వినతిఁ జుట్టిన వాని పార్శ్వస్థులు నలఁగ గంధమాదను
మహాపార్శ్వుఁడు వేసిన నాతనిఁ దరునికాయవినిహతిం జేసి యాలంబు నొప్పించె.

క. తజ్జనితప్రమదుఁడు వి,స్ఫూర్జద్వహ్నుఁడు శితబలిన్మహోగ్రతఁ గవియ
న్లజ్జవిడిచి పాఱ నరిని, వజ్జా! మహితాగముల విమర్దితుఁ జేసెన్. 245

వ. ఇవ్విధంబునం దలపడి యమ్మహావీరులనుసమరకాలంబున విజృంభించుచుండిరి
తక్కినరక్కసులు నక్కపిగుల నక్కపిబలంబు నెక్కుడక్కడ మార్కొనిన
నబ్బలద్వయంబున కద్భుతం బగువిగ్రహంబు మహోగ్రంబుగఁ జెల్లుచుండె. 246

క. పొదువుఁ డెయ్యుఁడు కదియుఁడు, చదుకుఁడు పోనీకుఁ డద్దె చనుఁడు రిపులకుం
బెదరకుఁడు చెదరకుం డను, మొదలగునుడు లుభయసైన్యములఁ గడు నిండెన్. 247

సీ. కత్తులచేత మర్కటశరీరంబులు గోసి క్రొన్నెత్తురు గ్రోలువారు
గుంభినీధరములఁ గుంభికుంభంబులు దగిలించి మీఁదికి నెగయువారు
కల్గన్నహాశ్వమర్త్యులై క్రోఁతుల విచ్చుకత్తులఁ దలల్ ద్రచ్చువారు
స్యందనంబులఁ బృథుస్యందనంబులఁ బిండి గావించి రథికులఁ గఱచువారు
ఘోరనారాచముల గుది గ్రుచ్చువారుఁ, గ్రూరపాలాశనికరంబు ద్రొబ్బువారుఁ
గ్రొవ్వఁ జీరెడువారు జాల్ జూవ్వువారు, నైరి యుభయబలంబుల నసురకపులు.
తే. రత్నమయంబున. 149

క. అమితప్రవాహినులు శ్రీల్యమహాశితమాంసకర్దమాయుతశవమీ
నమదేభనక్రములునై, యమరె నుభయసైన్యాగ్రగమార్ణవ్యములన్. 250

క. అంతట రాఘవుఁడు దిశా,కంతస్ఫురితపాటవప్రదక్షిణగాసా
ఖ్యాతరణుం డై దనుజుల, కంతకు డంతకు లయాంగకాంతకుఁ డగుచున్. 251

సీ. మండలీకృత మహోద్దండ కోదండుఁ డై చండకాండముల వేదండతుండ
ఖండముల్ ఖండించి కాండప్రకాండ పిచండము ల్చెండెఁచి దండి దనుజ
కుండలమండితగండము ల్గడు దోర్దండము లుఱిడి మార్తాండభీమ
మండలసదృశుఁ డై పుండరీకభవాండ భాండంబు లదరఁ గోదండ రవము
ఖండమై నిండ రథపిండి వండిగాఁగ, భండనంబున మొండెము ల్తాండవింప
మండలపముండు రాముండు గండుమిగులు, మొండె మండెడు కాండ జన్మండనంగ. 252

క. అంగము పెరిఁగెఁగ నుఖ్యాపాంగము తెల్లవడఁ బోదివె నాసురభటమా
తంగతురంగరథాంగబ, లాగముల స్పష్టము వాగ్దణాగ్నిజ్వాలన్. 253

క. మన్నిగొను హాహారంబులు పడి, తన్నికొనుగజము లారఁగి తతింగడి చేరుల్
మన్నుగొనఁ దదంబులు న, త్యున్నిష్ఠూరబాణఁ డగు వహించుమనమునన్. 254

సీ. సముదనిశాటవత్సకవాటములపై రయమార నిముపనాసము లెగుచు
విశ్రులానీకల్లక విమతాశ్వవారణ్యభాగంబులపైఁ గదంబములు నిముచుఁ
బ్రకట మాయాబాల రణోరథికము ఖాండబము లపై శిలీముఖము లేయు
వానాశ్వయూథదానవఘోరనాథీదము ల్గల శరసముదయాము నించు
నిది దిరద్ధ వన రథమదేభ మేఘ,వాగముల మీఁద నాకగవ్యాష్టి నెఱపు
నాఁడ డట్టుకఁ బ్రౌ ధన్వ దుర్నిర్వయ ము, నఁదశా నిండు శౌఁడని యవుడు లెన్న

సీ. తుప్పలుగా నేలఁ గూలిన రథకేతు దండంబు లురుభవిభ్రమములు గాఁగ
నుఱుఁగక మడుఁగులై కడువడి వెసలెడు కీలాలధారలు ఘృతము గాఁగఁ
దఱచు గా నెల్లెడఁ దొరఁగినసముదగ్రరథశకలములు సమిధలు గాఁగఁ
బోరఁబోర వెడలెడు భూతబేతాళము లుగ్రము వొందెడుసభాసదులు గాఁగ
మార్గణాలి ఖణాక్రమము గాఁగ, నాగ్రహోహావని యగ్ని వానరభట
పశువిశసనంబు గావించి ప్రబలి వేల్చె, బుధహితకరుండు రామధార్మికవరుండు.

సీ. శూలప్రతీకాశసునిశితాస్త్రము లేయు నొకమాటు రాజవరాళి కడునలిగి
చక్రసంకాశపృథుతోమరము నిగుడ్చుఁ బాయపూర్తిగు డొకపరి కడంగి
బ్రహ్మశిరస్సదృగ్బాణజాలము లుద్వృతి నొకవేళ లోకేశుఁ డుగ్రశక్తి
వజ్రనిభాశ దుర్వారేషువులు చిమ్ము నొకతూరి యబ్జుఫేరుఁ గుపితుఁడగుచు
కాలదండసదృశోగ్రకాండచయము, నుంచు నొకసారి యకాలయమూర్తి కనలి
రావణి యొకపుడు పెనఁగ మొనయ్యె, రాముఁడు శరాసనవిలాసాభిరాముఁ డగుచు.

వ. ఇట్లు రెండవరుద్రుండు నుంబోలెఁ బరాక్రమించు నమ్మహావనుధరు విజృంభణంబు సహింపక తుకసారణాసుహాకాయమహాపార్శ్వకంపనాపిహావలోకం బలోకసామా న్యగతిఁ బావసంబు సేసి యతులయాశనధి యుగ్రదాశరథిం దొడరుటయుం దచ్ఛరంబులు లోఁగొని భంగంబుల నందించుటయు నయ్యామినీచరసమూహంబు పొదవ డంగ నంటిఁ దిక్సనమాసాంధ్యాగాయణప్రభాభాసితం బగునభోభాగంబు నపహసించుచున్నదో యన భూదేవియు సాంద్రతరగతక్తధారాపరిషిక్తయై యొప్పునట్టి యెడ సౌమిత్రియు నసేకచతురంగజాతంబులం గృశీభూతంబులం గావించి మించెం గుంభినీధరంబులుం గుంభిసంఘంబులు నగిలించు సాంజనేయుండును నానాసేయంబుల నశ్వతరనికరంబుల నత్యుత్తమనికరంబుల శ్వేతంబులు గావించె నంగదుండునుం బరుషపాషాణప్రహారణంబున నింద్రజిత్తు నంగనఁ నొప్పించుటయు నతండతనిం గికరించి సమరంబునకుం దొలంగి దక్షిణ యక్షపతికరంబును రక్షకులం బెక్కండ్ర నొక్కుమ్మడి నుక్కుమిగుల ద్రుక్కించుచుండె నిట్లుగద్దుర గేడించి భండనపరాఙ్ముఖుండై దశాననందనుండు దురాలోచనంబున. 257

సీ. అగ్నిసంభవమగునరదంబు శరశరాసనకవచంబులు సంగ్రహించి
ప్రబలెడునంధకారమునకు మాతామహుంబుతోడ్పడఁగ రయంబు మెఱయ
నుత్తమేదుఱద మెఱయోయన మేఘనాదుం డగమ్యస్వభావుండు గడఁగి
దశవదనాందర్గత చాతుర్యంబు విఱుతుఁబో నేఁడని పన్నుఁ బ్రాఁత

రాఘవులను వానరప్రకరముల భల్లూకనాయకుల ననేకవివిధ
ఘోరసాయకములు గొదగొని పుంఖానుపుంఖములుగ వేసె నుదమినిందఁ. 258

క. ఒకదెస వెస నార్చె న్నతిభీ, యుకవైపుననుండి వేచు నగ్రాస్త్రము లిం
తొకకడఁ గడుఁ జేర్చుఁ గడాపికలై కపిసేన యొదుగఁ భీషణవృత్తిన్. 259

సీ. ఒకమాటు పదినూటులు కటాతు లరుదార గతివైమఁ గపుంఖకోట్లు సిమంగ
నొకనిముసమ్ము మహోగ్రమ్ముగాఁ జిమ్ముఁ గటుకులు మ్మహితుల కనులవోవ
నొకవేళ శరజాల మురలిఁ బటుసాలచరులపై నేయు వక్షములు వగుల
నొకమాటు నగకోటు లొగిమీటు కపినాటుల శిరంబులు ఫలంబులగతి నలఁగ
నాపురే కొంతసేపు సమీపుఁ డగుచుఁ, జూపు నిజరూపుఁ బ్లవగులయోపునూర
రూపులై మాపు నురవడిఁ జోపు మేఘనాదుఁ డెంతయు మాయావినోదియగుచు.

గీ. దారుణరణంబు మేఘనాదంబు గాఁగ, దేహదీప్తి విద్యుత్ప్రదీప్తి గాఁగఁ
గలితశరవృష్టి వర్షంబు గాఁగ నొప్పె, జన్యమున శక్రజిత్తు పర్జన్యకరణి. 261

వ. ఇట్లింద్రజిత్తుండు శాంబరికుండు గావున భండనంబునం గంతు మిగిలి
ఝంఝూసమీరణం బరణ్యంబునం బోలె వానరసేనాకాననంబు నిజాశుగసముత్ర
భంజనంబునం బడ్వడంజేయుచున్నం గనుంగొని హనుమదాదులం దప్రతిఘోరణం బుప
లక్షించి పృథుపృథుక్షోణీధరక్షేపంబు గావించి విఫలప్రయత్నులై యప్రయత్నం
బున నిజసైన్యంబు దైన్యంబు నొందకుండం దన్మాయాప్రతిరుద్ధుండుగాని పభీషణా
దు లొద్దవడ నోపి రక్షించుచు నచ్చెరువంగుచు భరంబు నొందుచు నిష్కారణంబ
రణంబునం గూలువారలకు విషాదంబు నొందుచుం బరిభ్రమించుచున్నంత రాముండు
సక్రోధుండై. 262

క. తింతం బ్లవగానీకము, డీకొని పోనీక కడ వడిం బోరెడు ఘో
రాకారాకరదనుజా, నేకముఁ బోకార్చి క్రోధ మిమ్మడి గాఁగన్. 263

చ. రావణి యేయు మార్గణపరంపర వానరసేన దీటం
బోవకయుండ భూరిశరము ల్నిగిడించి తదీయబాణవి
ద్రావణకేళి నున్నరయుద రాముని రామునితమ్ముని దశ
గ్రీవతనూజుఁ డేసె విపరీతదియాకృతిచాపనైపుణిన్. 264

క. ఏని గోగోచరుఁడు గాక యెల్లదెసల, నాటుకొని యాలుకభ్రమణం బొనర్చ
నట్లు విజయుడు నైపకయనఁ బాఁగఁచి, హృదయమున గాఁగ రాఘవుఁ డిట్లులనిరు.

క. [illegible] తృణమయ, ప్రాంటి కెగసి [illegible] వెలుచుచుఁ దనచే
[illegible] యిట్లు [illegible]. 266

ఉ. హా! వర సంకటంబునఁ బని గాదు విరించిశరంబు దీనిపై
శేవిభుఁ గర్జ మన్న రఘువీరుని గన్గొని లక్ష్మణుండు దు
ర్వారుఁడు దీనిపై నెరుఁ బాడిమె బ్రాహ్మము నస్త్ర మున్నఁబా
దారవి దీని దూర్చఁ బరిమార్తను మాత్ర దాత్రి పూత్రిగన్. 267

వ. బ్రహ్మాస్త్రం బప్పుడు దుర్లభం బ్రయుక్తంబై త్రిజగత్సంహారంబు గావించు నీత్రి
లోకంబుఁ దక్క యే నొకధర్మంబున నెవ్వి దీనిఁ బరిమార్పఁ దక్కొండు నే యని పలి
కి శాంతుండై. 268

—। నాగపాశబంధన కథ ।—

క. మాయావిముఖ మెంతయు, మాయం బఱచు రాముమహీకాంతుఁడు ఘో
రాయతమూర్తి ప్రభాకర,సాయక మేయం దలంచు సమయమున లోనన్. 269

శా. నాళీకప్రభవప్రవర్తవరగంధన్యాత్రి సుద్యగ్రము
ద్వేళాబ ధురవిక్రమంబు నాజిహ్వకం దత్రసాగ్ర
త్వేళా నేకముఖోగ్రదంతభయకృజ్జిహ్వానళోజ్జ్వల
ద్వాత్రప్రగ్రహబంధపీడితులఁ జేయం జూచె భూపాలురన్. 270

వ. రామలక్ష్మణుల నాగపాశంబుల నాశంబు నొందింతు నని తలంచి యత్తఱి
దక్కుసుంతు 271

చ. కనదస్త్రంబు బరిహోసి యేయుటయు న కాద్రుణేయదశాస్త్రప్రసం
జనితాహిప్రకరంబు రోఁజూమ మహోగ్రత్యంబు సంధిల్లఁగాఁ
జని యుద్యద్గతి రామలక్ష్మణులఁ బంచప్రాణమ్ముల్ పేరులన్
దివకృత్యాశ్యుల నక్షమమ్ములఁ బ్రబంధించె న్మహోగ్రాకృతిన్. 272

క. బంధించిన నురగవరశ, సంధానాకర్షణాది సామర్థ్యము లే
మి, ధాత్రి బనఁబ లూక, గంధ మెడలి పడిరి స్రుప్పులగంబుల భంగిన్. 273

వ. ఇట్లు నాగపాశప్రబంధబద్ధులగు రామలక్ష్మణులు మేనుమఱచికొంచు లొరఁగిన
చందంబునఁ గపిబృందంబున హాహాకారంబులెగయ వ్రాలి రట్లు వ్రాలిన రాజనంద
నద్వయంబు. 274

క. సంగ్రామవిక్రముఁ డగు లక్ష్మ,ణుగ్రునిక్రియ నోరఁగఁబడిన యూథత్రిగం
ధద్రుమము భంగి నహివ్యా,పద్రాశివడు రామభద్రుం డొప్పెన్ 275

గీ. విల్వత్రాటికట్లఁ జెన్ను దొరంగిన, రాజసుతుల బిబిజరాజనుతులఁ
జూచి దోరి రనుచు సోఁకుమూఁకల లేని, ఫ్రుఁడు దుత్సరమునఁ బుకిలోరు. 276

శా. చెంతం దైత్యులు హెచ్చరించుచు నతుల్సేయ న్మహోభీత న
త్యంతంబున్ ఖచరాళి సన్నుతులు సేయం బర్వతాభీలది
గ్దంతిప్రత్యభిపాతనక్షమజయధ్యానంబు మీఱంగ ని
శ్చింతం ద్రోలికి నిల్తు నోయి ప్రతివీక్షించెడ్ దశాస్యా బిగన్. 277

క. కని ప్రముఖ్యుల్ కపులుం గతిరి, వినిహతులై గగనోతు తేల వెలిచె దలిరుదం
బుగ దేలు మి ప్రజిత్తు, దనయునిం గాగ గనియు నే తలుక మనమునన్. 279

వ. అనిన విని యప్పుశ్రవనో గతముండు మందోదరీనందనుం గనుంగొని మహోన్మత్తుడై

క. ఏంచినశత్రుల సమరా, రాతిరి మసీయుధ్యాదయశ్లోకశతయంబుం
బాదిరి విలువిశ్వస్నీ, సేచి క్రియం దొల్లి యొరుల నేర్చిర యొందున్. 280

సీ. రణములోన వి త్రిరణము మొంగ గొన బ్బా, రాగములు దలంక రాగమంద
నహితతాస్త్రకోట్టి నహితనాగకోట్టి, గొఱతవెట్టి నేను గొఱతవాడ. 281

క. అని మతియుం దెగ్గఫ్ఫ నిగురం. దనయు నొగ్గయాడి జనకత యయామణికి
న్వినుచుం దుర గాస్త్రపాశ, ప్రశివాతులై పడిరి చెడిరి రాఘవు లనుచున్. 282

వ. అని సగర్వంబుగా నాడి. 283

చ భుజదళకద్వయుం దసుగఫ్ఫు గవ్వుం దాప్పులు గాంచి మారుత
న్యభజగశరోగ్రపాశముం బొల్చు వారించితి మి క నిద్రత
ద్విజయము నీటుం జాటుం దని తెల్పుచు నంతిపురంబులోని శా
త్రిజనదభీష్టఘాతుకుం డతిప్రమదంబునం బోయి నవ్వుచున్. 284

వ. తదనంతరంబున మతు, డగు నీ ప్రజిత్తునకు నధికవిలాసం బగు నిజనివాసంబు నుం
బోయి నంతం గాపురంబున గన్నులుం గాంపురంబు నగుల కాపురంబున నిజ
యశ్యానంబు నిశేషం బవ్యె నమ్మెడ పెన్నదు లగురక్కసులుం బుప్పితానేక
వానేకఘనం బగునశోకవనంబునకు జని మారిధూసరితాలకజాతవదనకజాతయగు
జనకజాతం గాంచి యిట్లనిరి. 285

సీ. పావని పావనిప్రముఖపాదపచారుల నెల్లం గూల్చి యా
రాఘవి సర్వమార్గణపరంపరం ద్వగ్వతిం దత్సహోదరు
లోదనికిన్నె నేని పొరిపుచ్చె నిజంబుగ నాత్మలోన రా
మాగనివాని గూల్చి వగ నందవు మింక శుభంబు నీ కగున్. 286

క. ఈవని దగలం బొగిలెగ, వీ వని యోదార్చ మయ్యు వివటికిం బంపెన్
రావణుం డఖిలజగన్నిప్రావము డీక దగవనేల రాజనిభాస్యా. 287

చ. అనుపలుకుల్ విభీషణుల కుల్లముగుం జెనుమూర్ఛ నొందె ను
త్తమతరమధ్య సీత నిజతన్నులతాంగిగ గాంగ వ్రా
లిన తన మాట గాటముగ జెలంచెం గడు న్పాజస్థితిన్ ముదం
దనరె జానకీశ్వలత్వము నదగ్రవిచారము గల్గియుండుటన్. 288

చ. అనయము మూర్ఛనొందిన ధరాత్మజ నవ్విజవాస్సనాభిషే
చనమునం దేర్చి పుణ్యజలజాక్షుడు ల్పనుపట్టి పుష్పకం
బునం బ్రజటాళి నా గొనిపోయి రమాస్థితి నేర్చె పుష్పకస్థి
తనలుగ నున్న వారని ప్రమదంబునం దెల్పి మలచ్చె గూరమున్. 289

క. ఈవిధమున నప్పతుల, చావని రమణిగిరిచి యాత్రికట పుష్పకముల్
వేవేలిలించి యశోక మహావృక్షమూర్తిగ గద్దగాత్మజ డించెన్. 290

క. నిక్కము చింతాపరుల విహంగర్ల్పమునందు నకుమ రాముపుల నసిం
ద్రేక్కంగ జేరుగ నిటునిమ, మెక్కుడీనక్కు మదశోక మెక్కుడ నక్కు. 291

వ. అని మతియుం దగిన వానరంబుల నస్సరమపతివ్రత కపూర్యాత్మకాలు మనస్తాప
పరిమనంబు గావించుచు డె వనిత నక్కడ. 292

క. దర్వీకరస్తారికంబుల, గోర్వెన్గుము నూలి నరపతులు చిక్కిన ని
గ్గార్ణాగుమ నటునటు, సుర్వీరవానరులు గనము నుండెను వేళన్. 293

సీ. నిజన శిబుల గాపక జనించె వారింత మునిసగుడెందు సర్వము నోడంగ
దనయుంతినారు వేరం గొనగి గని గానం నగుదేమ ధారుదేసురథము ధనంగ
దివిజపతులు దప్పి నీరున్న కిరీటముపంపుడు నణ్య దమ్మీరంపు మద్ద మనంగ
విశదతి మూర్తి నిర్భగిని రాముని గొల్చి నణ్య ముండెను హరిభక్తి యనంగ
ఘనుల లీలాపుపుష్పక ప్రహులు రామునలక్ష్మిగా ను శ్రీనచ్చె గల్యమునిరతన
నాళిపహుతాశేముండు గణాశముండు, వాటు, యాజ్జిడసస్యనారముండు. 294

క. వచ్చి నిజకాంతి నలుదను, లచ్చిగపతిమాను వజగరాస్త్రప్రమాణ
నొచ్చిచ్చిన రాముం గనివా, పుచ్చి విరించిముఖు దీము పొగడం దొడగెన్. 295

దండకము.

శ్రీమన్మహాభానువంశాబ్ధిసోమా రిపుస్తోమభీమా గుణస్తోమధామా ప్రభాధామ
ధామా జగన్నీనానామా మహోద్దాను గామాభిరామా సుగాంచత్ప్రకారామసీమా సమా
కామ కామా మునిస్వాన్తరామా క్షమా నామ చంద్రమా శ్యామ నీలాంబుదశ్యామ సుత్రా
మనోత్రాణసత్రేమ సంగ్రామహోమా కృతక్షేమ సద్వల్లులక్ష్మా మహామా వచోమాధు

రిం ద్వ్యత్ర్యభాగప్రకారంబు లగ్గింపనవ్యాపిం దీన దేనిని నీవాది విష్ణువని వాచ్యుండవై రూమ్యాండవు చంచత్ప్రపంచస్వరూపుండవు నిభూతజాలంబుల వ్యాపకమూలంబులవ న్నిండి యున్నాఁడ వేతత్ప్రపంచప్రవృత్తంబు సర్వంబు నరేంద్రంబు నేత్రంబులం జూడు ప్రా హింపఁగా శత్రులు మిత్రులు నీకు లేరైన దుష్టనిగ్రహశిష్టావనార్థంబు నగ్గించు టకై జన్మకర్మంబులం బొందితఱింతు వాదిమహామీనకూర్మక్ర ఘోణీనృసింహావతా రూపా వటుభార్గవాకారము లూల్చి వేదాపహు సోమకాఖ్యు మహేంద్రారిముఖ్యు న్విదారించి మంథానపృథ్వీధరం బెత్తి దక్షుఁడై హిరణ్యాక్షు ఖండించి తత్పూర్వజుం జంపి హరిం బలిం బట్టి బంధించి మున్యోకమాలుల్ ఖలావన్యధీశావలిం గూల్చి వేదప్ర న్వేషించామరారీశ్వరశ్రీదశగ్రీవముఖ్యోగ్ర భూదేవులం బ్రోచి తెలిసి లీలామనుష్యుండవై దేవ తిర్యఙ్మనుష్యాదుల న్బాధ నొందించు దుష్టన్మనుష్యాగు లోకత్రయీకారణుం బ్రాణుం బుత్రమిత్రాదిసంఘంబులతోఁ గూల్తు సందేహముల్లేదు నీచింతను రామకృష్ణావతారంబు లై బుద్ధకల్క్యాదిరూపంబులం జాల్పువాఁడ వీవా త్రిం గరీంద్రుండు రావే కటాక్షిం చి రక్షింపవే యంచు మున్వేఁడఁబం బొప్ప నీ స్వేచ్ఛఁ గాఁ బోషితాశేషభూచక్రమం డ్రకము నిర్వక్రమం బొప్పఁగా వైచి యానక్రముం గూల్చి తీవ్రంక సన్నైజరుం జేసి తల్లుండని మృత్యుసంబ్రహ్మమదుఁ డీవాయుపుత్రుండు నీపంక్తికంఠారివిజయుండు నీభక్తసం ఘంబులో వారమేకాక యేవార మేభాగము న్లేక యై వారము న్నిన్నుఁ గావించు వా వారమే వార మాప్రొద్దు లేప్రొద్దు లావేళ లేవేళ లాత్మన్మహాత్మ్యంబు భక్తయూథంబుఁ గావింతు వప్రాంతమున్నన్నువర్ణింపఁ గాలేని యాకాలము న్గాలము న్నీకు దాస్యం బవశ్యంబు శుద్ధాత్మకం జేయఁ గాలేని యాకాయముల్గాయముల్నీ సమారాధనాహీనముల్ శోభముల్భోగ ముల్నీకుఁ గానన్నియోగ్యం బనర్హంబు నీవిగ్రహారాధన ల్లేని చంచత్సుఖంబుల్ సుఖాయంబు ల్గను న్నీకృపాపాత్రముల్గాకలాభించునాయుష్యముల్లాయుమ్మాతె నిష్ఫలం బౌలసన్నిష్ఠి యేబా ములుం గామునే బ్రహ్మవున్నీవ రుద్రుండవు న్నీవ యిష్టుండవు న్నీవ జిష్ణుండవు న్నీవ కాలుండవు న్నీవ నక్షత్రము ల్నీవ భూమ్యాదిభూతంబులు న్నీవ దిక్పాలురు న్నీవ యాచార్యుఁడున్ శిష్యుఁడుం గర్తయున్ భోక్తయుం గార్యముం గారణంబు న్సరిద్వా ర్ధులు న్వేదశాస్త్రంబులు న్నీవ సర్వంబును న్నీవ లోకంబుఁ గల్పించి రక్షించి శిక్షించు ట న్నీవ పుంస్త్వంబునున్ స్త్రీత్వమం ధత్వముల్ సౌఖ్యదుఃఖంబులున్ జన్మకర్మంబు లు న్నానరూపంబులు న్బాల్యవృద్ధత్వము న్నీకు లేవెందు నేకార్యముం దారకీనాంత రంగస్థమే తైన నేనొక్క విజ్ఞాపనం బిప్డు గావింపఁగా వచ్చితి న్సర్వసామర్థ్యవంతుండవై యుండియుం గానిచందంబున న్నాకుల న్నాకుల న్లోకులన్ ఘోరసంసారసంబద్ధులం జేయ నీలీగతి న్నాగపాశప్రబద్ధుండవై చిక్కు టక్కెంగమ్ము చేత మిత్రాత్రి సౌమిత్రి

ధాత్రీరజచ్ఛన్నుండై చెన్నుఁ బొల్పెడుఁగాఁ జేదగా నన్నవాఁ డన్న నిప్పన్నగవ్యా
ప్తి నెల్లున్న నీబన్నముం గన్నలం గన్న విన్నన్నహోపన్నన్న త్రిన్నరు లిగ్గన్నరు లన్నన్నన
స్నన్నన౯ ఖిన్నతం గన్నవారెకదా వీఁక దాఁకొన్న రక్షోవిపక్షోగ్రశాతాస్త్రజాల
ప్రభూతప్రభూతప్రశాంతుండవై యుంటయు నీకు లీలావిశేషంబ కాఁబోలుఁ గా
కున్నఁ జీకాకునం గాకులంబోలె నీమూఁకలం బోవఁగాఁ జూతువే చూడు నీనూకల
న్వారె లంకాపురిం గాఁపుఁగం బున్న రాక్షసులం గోసి వేతాళులం జేయఁగాఁ జాలియు
న్సోలియున్నావు నీరంచు నాతాత్మజాతు ల్విచారించి కన్నీరు మున్నీరుగా నించు
చున్నారు గన్నారుగా రిపిపన్నన్న ఘోరాగ్నవో త్రిగ్న దక్షప్రకారంబుఁ గ్రూరంబుగాఁ
కెల్లు నైన్యబు జన్యంబు హైన్యంబు గా నాకుదైన్యంబు వాటిల్లె వేయేల నీదాస
కోటిం గడుం జేటి నదైన్యకుంటుం గరుణ్యంతుఁ జింతింపు మూర్త్య న్భవద్వాహనావాహ
నం జేసి యాశీవిషప్రగ్రహాంబుల్ గ్రహించుఁ గన్గొన్నప్రాలేయజాలంబులంబోలె
దూరంబులౌ నవ్విహంగాయుఁడౌ వైనతేయుండు గాకెవ్వఁడుం జాలరీయార్తి దీర్పంగ
నేఁడో యొక న్యాయభావంపు భావింప ధర్మార్థకామంబులు న్మోక్షము న్సత్త్వము న్వాద
సంబుం దమంబు౯ దయాసత్యశౌచంబులు న్శాంతియు న్దాంతియు న్నీకటాక్షోపలబ్ధం
బు లిఁకైన నీకన్న వేఱైన మార్గంబులే విజవత్వంబు నీకేల యర్థింపకూటా సమత్పాద
కంజాతకంజాత సంజాతసంజాత కంజాతనాభీనదా మానిహారప్రదాయీ సదా ఛాత్రి
య న్నెన్ను నర్తింపుమా యోతిపుణ్యాత్మలో నిత్యమూర్తీ నమో రామమూర్తీ చిదా
నందమూర్తీ జగద్దీప్తకీర్తీ జగజ్జనస్ఫూర్తీ లోకానుమూర్తీ నమస్తే నమస్తే నమః 296

క. అని నారదుం డుపనుతించిన దివ్యజ్ఞానబోధశీలుం డగుచు
మునినాథుఁ బొగడి వీడ్కొలిపి నరేంద్రుఁడు మానసమునఁ బ్రియము మిగులఁ దన్.

శా. పాకారిప్రముఖామరు ల్దీనతం బక్ బ్రహ్మపుత్రోక్తిని
శ్లోకవ్యాకులతి న్సమాహితమనస్కుండై తలంచెన్ ఛదా
స్తోకోజ్జ్వాతమరుద్విఘాతిహేమవంతుఁ బైశ్యవంతుం బ్రభీ
మాకారాహికృతాంతుఁ బాలితగరుత్మంతు౯ గరుత్మంతునిన్. 298

చ. తలఁచుడుఁ దక్షణంబ ఘనధాధరకాయుఁడు వైనతేయుఁ డు
త్పలహితకాంతినిర్జితపటుప్రతనికాయుఁడు నిర్వ్యపాయుఁ డు
జ్జ్వలనఖసాంపరాయుఁ డురుసాధువిధేయుఁడు గాఢగూఢపా
త్పలభయదాభిధేయుఁడు ఖగప్రవరుం గనవచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 299

ఉ. వచ్చుఖగేంద్రపక్షపవమానము వేతము సోఁకినంతనే
హెచ్చు దొలంగి పాములు విహీనధృతి న్నృపబంధనక్రియా

ద్యచ్చతురత్వ మేది సమయస్థితి మాయము నొందె గాలిచే
నెచ్చటనైన పర్ణములు హీనత నొందును యంచుఁ బాడఁగన్.

క. కాళప్రకాశుఁడై యా, కాశంబున వచ్చు గరుడు గని భయభీత
వ్యాళసము నొందె నప్పుడ, వ్యాళనబంధములు ప్లవగనాయకు లలరన్. 301

క. గరుడపతంగోదయమున, నురగతమోబంధనంబు లుక్కడఁగెఁ గపిం
దరుచరముఖాంబుజంబులు, పొరిఁబొరి వికసిల్లె లోకము బెళుకొందెన్. 302

క. మరుదాశనుఁడగు గరుడుఁడు, స్మరహారవ మెసఁగ వచ్చి మది యలరించె
స్మరదారఁ గసరు సోఁకఁగ, మరుదాశనుఁ డమరు భూసుతాధీశునకున్. 303

వ. వచ్చి నమస్కరించి నిలిచిన సువర్ణవర్ణసుపర్ణుం డగు సుపర్ణుఁ గనుంగొని విగతశోకదరహాసాభిరాముం డగు రాముం డనుజసహితుండై యమ్మహామహుఁ బ్రత్యభినందనపూర్వకంబుగా సంభావించి 304

ఉ. నీ విట వచ్చుటం గడు వినిర్మల మయ్యె మనంబు నాగపా
శావహ్నత్తి మాన్చి మము నక్కట నీ కడిఁ జేర్చి తెల్లు సం
భావన సేయువారు నిను వర్ణన మూర్తి వతంగవంశసం
జీవన యంచు సన్నుతులు చేసినఁ బొంగి ఖగేంద్రుఁ డిట్లనున్. 305

వ. దేవా నీవాదిపురుషుండవు పురుషోత్తముండవు గాలస్వరూపుండవు గురుఁడవు. భవదీయసంకల్పవికల్పంబులం జేసి యీ త్రిప్రపంచప్రవృత్తినివృత్తులు సెల్లుచుండు నట్టి బ్రహ్మాదిసురప్రార్థితజన్ముండ వైన నీకుఁ గలాశవాలాళనబాణపాశనాశనంబు వింత గాదు రావణకుంభకర్ణమేఘనాదాదిదనుజవధవిధోపాయంబు నశ్రమసాధ్యంబ యని పలికి వెండియు సహస్రనామతుల్యంబును భవభయతారకంబు నగు భవదీయ పవిత్రనామస్మరణంబున జనంబులు గలికల్మషంబులం బాయుదురు గని చెప్పి వాసరహృదయభయకంకంబులతోడ నంతర్హితుం డగుటయు రామలక్ష్మణులు మహానందంబునం బొదలి రయ్యవసరంబున. 306

క. కరినాగపాశబంధచ్యుతులం బంక్తిరథరాజసుతుల నగ్రహితో
న్నతులం గని కపు లుద్ధతోద్ధతులై భయదావనప్రదీప్తు లగుడన్ 307

క. శ్రీనాగబంధచ్యుతు, లైరాఘవు లద్రిచరుల నాహవమునకుం
బ్రేరేపించుట దనుజుఁడు, చారులచేఁ దెలిసి కడు విచారించె నెదన్. 308

వ. చింతించి యుద్ధశౌర్యదనుండు సుమిత్రుంబును నుపసాదంబును సభయంబునుగా నిజ సైనికులం గనుంగొని. 309

ఉ. ఘాతమహాహిపాశములఁ బాసక రాముఁడు లక్ష్మణుండు ను
ద్ఘాతకుతూహలంబున స్వసైన్యము సంగరకేళికి న్సమా
యాతముఁ జేసి పేర్చుట మహాద్భుత మక్కపిసేనయు న్స్వను
ద్యోతితపూర్ణిమాహిమకరోదయవార్ధి తెఱంగు దోఁచెను౯. 310

చ. పృథివిని వానరు ల్నరులు భేదము నొందమి వింత రాలవా
రిధిపయిఁ దేలియుంట విపరీతము మర్త్యులు నాగపాశసం
శిథిలులు గామి యొంతయు విచిత్రము దానవులార యింతకు
న్విధి చతురాస్యుఁ డేమిటికి విస్మృతి నొందఁ గడంగుఁ డాకికి౯. 311

చ. అనవుడు ఘోరమస్తులు భయంకరహస్తులు హా స్తివాజి వా
హనులు మహారథస్థులు ప్రహస్తసముఖాసురు లేమ మేము ధం
డనమునఁ జేరవాఁడి నెగడం గల మంచుఁ గడు న్నిదంబులం
బనివడి గ్రద్దలాడ దిగిభశ్రుతిదారణకారణార్భటి౯. 312

క. లంకాపురంబు వెలువడి, శంకాతంకంబు లేక జలజహితకులా
లంకారుసైన్యము న్సా, హంకారతఁ గనిసి యార్చి రాయూథపతు౯. 313

ఉ. తాఁకినఁ బోకపోకుఁ డని తారొకని కేకలువెట్టి వానరా
నీకము వీఁక డీకొని యనేకవిధంబులఁ దింత్రిణీక శ
మ్యాకమధూకభూరుహచయంబులవైచిన దేవదానవా
నీకము చంద మొంది తదనీకినులల్లు పెనంగునయ్యెడ౯. 314

సీ. కంఖాణరింఖావిశృంఖలసంఘాతధరణీరజంబు రక్తంబువలన
భూరికాహళఘోరభేరికాహవజయధ్వను లుగ్రబృంహితధ్వనులవలన
బంధురసింధురసైంధవసుభటకబంధము ల్బేతాళపటలివలన
వాలధ్వజనిరంతరాళప్రజనితాంధకారంబు కరవాలకాంతివలన
శ్రమము లాహవవిజయవాంఛలవలనను, బెటుబొట్టులు చిందగ్గిసెకలవలనఁ
బ్రాణభీతి పరాక్రమక్రమము వలన, డిందుగడ నొప్పె నపు డక్కడిందిపోరు. 315

వ. అట్లుభయబలంబులు నాహవదోహలంబునం జేరువాఁడిఁ బోరాడుచున్న సమయం
బున. 316

క. అతిగళత్ర్యతు హస్తతలి, తతుఁ బృథుశోణితప్రస్రుతు నుతకృ౯
రతుశృత్తాడితున, సతుయా నతుయావిసతుఁ బ్లవగాధ్యక్షు౯. 317

మ. పరమాస్త్రియమాణవుఁ గదిసి రోషస్ఫూర్తి పస్ఫూర్జధు
ప్రకటేష్వాసఃఘోరశక్తి నభోభాగంబు ప్రయత్న ధరి

త్రివిడంక స్నిశితాశుగంబుల విరోధి త్రవ్వి నొప్పించె దై
త్యవరూధిన్యనుకూలవృత్తి యగు ధూమ్రాక్షుండు తామ్రాక్షుఁడై. 318

క. నొంచిన దైత్యాధముఁ గోపించి నభస్వత్సుతుండు పృథుసాలముల
న్మించినఁ దద్ద్రుమములు దూలించి నరాదుండు గళవళింపనిమదితోన్. 319

క. శాతాస్త్ర నిహతి వనచర, జాతున్నొప్పింప నద్రిచరసత్తముఁ డు
ద్ధాతక్రోధమున ధ్వజ, పాతం బొనరించెఁ బ్లవగబలము చెలంగన్. 320

క. కేతనముతోడ నాతని, సూతునిఁ బడవైచి హయల గ్రుక్కించి కపి
వ్రాతము తన్గొనియాడ వి,భీతకమున యాతుధానుఁ బ్రిదులఁగ నేయన్. 321

చ. విపతితసూతకేతనుఁడు వీతరథాశ్వుఁడు నయ్యుఁ బావనిం
గుపితమనస్కుఁడై గదల ఘోరశిరంబుల నొంచి యార్వ న
క్కపికులశేఖరుండు పరిఘాయితదోర్యుగళుండు దానవుం
గృప యొకయింత లేక నొకమహీధరకూటము వైచెఁ జిండిగన్. 322

క. ధూమ్రాక్షి భయదుఁ డగు నా, ధూమ్రాక్షుం జిండిచేసి తోడరినకినుకం
దామ్రాక్షుండై దనుజుల, నామ్రక్షోణీరుహముల హతి నొనరించెన్. 323

క. తెంపున ధూమ్రాక్షు బలముఁ, జంపెను దద్దిచరనాథు సైరింపక ని
ష్కంపితవ్రగనుఁ డగుచుఁ బ్రకంపనసుతుమీఁద నయ్యకంపనుఁ డడరెన్. 324

మ. అమరాకంపనుఁ డయ్యకంపనుఁడు ధూమ్రాక్షాంతకుం జుట్టుము
ట్టి మహాకార్ముక మెక్కువెట్టి శరవృష్టి న్ముంప మున్నీభితచే
సమరారంభము మానియున్న యసురు ల్సంరంభులై వానరో
త్తమసేనం దొడర న్విరుద్ధమగు యుద్ధం బయ్యె నప్పట్టునన్. 325

క. అభ్రదుపరాతిపదాహతి, విపులధరారేణువులు రవిప్రభ నాఁగం
గప్పులుం దైత్యులు సమ్మర్ద్ధపుఁ గయ్య మొనర్చి రద్భుతస్థితి వెలయన్. 326

క. బలులగు నకంపనమహా, బలసుతులబలమున దైత్యబలకపిబలము
ల్చలువిడి దుర మొనరించెం, బలలమునకుఁ బోరు దేగపశువులు వోలెన్.

వ. తదనంతరంబున నుభయసేనాప్రస్రావితరక్తధారాచ్ఛటాపరిషిక్తంబై సర్వసర్వం
సహాకళంధకారం బడఁగుటయు నక్కపిబలంబు.

సీ. కుంభంబుల మదేభకుంభంబులఁ బగిల్చి కుంభులఁ గుంభులఁ గూలనేసి
యశ్వకర్ణములచే నశ్వకర్ణము లూడ్చి నశ్వాలి నశ్వత్థవాలి వధించి
యతులంబుల భయంకరాతులంబుల విరిచి లలిరథంబుల రథంబులను నుల్చి
స్కంధము లర్కశాఖ ధంలుల నగిల్చి వీరతరులఘోరవీరతరుల

నలఁచి వైజయంతికల వైజయంతికా, హాతుల నవిఁ గూల్చి యసురసైన్య
మాతంగములను మొగులఁ జీకాకుపఱచి, యమితవిక్రమమున నడరుటయును.

క. నిజసైన్యము ప్లవగులచే, గజిబిజి యగుటెల్లఁ గని యకంపనభూమ
ధ్వజ మస్త్రశిఖల సహిత, ధ్వజవన్యాయవ్యగ్ర మగుడు సవ్యాస్ఫురణన్. 329

చ. ఘననిభుఁ డాంజనేయుఁ డురుకాయుఁ డకంపను లేరి కద్దముం
జని తరుదగ్రశాలశరజర్జరితాంగుల నంగదాదులన్
స్వానుకరుఁ ద్రోచి వాలమునఁ ద్రేసిన దానవుఁ డొల్లఁబోక యా
తనిపయి నేసెఁ గ్రూరనిశితప్రదరంబు లనేకసంఖ్యలన్. 330

ఉ. త్రేసిన వాయుపుత్రుఁడు పవిత్రుఁడు కొండరథంబు గుండగాఁ
జేసిన నొండు లేరి కఠినోగ్రఘనాద్రిం బఱతేర నాతఁడుం
డాసి శరాదను ల్వడివడిం గుదరాహతిఁ గాలగోచరుం
జేసి నభంబు నిండికొన సింహరవం బొనరించె మించఁగన్. 331

క. అవ్యాహతబలుఁ డపరిమి,తవ్యూహప్రకచనాతిదక్షుఁ డసురసం
భావ్యచరిత్రుఁ డమిత్రమ,నోవ్యాధినిభుం డకంపనుఁడు మృతిఁ బొందెన్. 332

క. శోకవ్యాకులమున్ హా, హాకారము నైన దా నానీకము న
స్తోకంబునఁ బరికొల్పి ము,హాకాయుం డాహవమున కాయిత మయ్యెన్. 333

క. అంగదముఖ్యులు వాఁప, యుంగవిసిన సైన్య ముత్సహించి యసురసే
నాంగముల గూల్పఁ దొడంగిన దనుజుండు ధనువు టంకృతి మెఱయన్. 334

చ. కపులఁ గదంబవృష్టిమునుగన్ దనుబాధముఁ జేయ నేయ న
ర్కపులఁ గదంబవృష్టిమునుగన్ దనుబాధము నేయ మానుచే
విప్రులరణాంబోనర్చి యును విచ్చినసైన్యముఁ గమ్మటింప న
ర్కపులకు దైన్యభాగులకుఁ గయ్యము చయ్యన నయ్యె నయ్యెడన్. 335

క. ముక్కులముక్కులఁ గొక్కుల,త్రొక్కులఁ జిక్కితెసి పడిన వదనరదనముల్
చెక్కులచెక్కులు చక్కడ, నక్కడ నక్కజ మొనర్చె నక్కదనమునన్. 336

క. గుంభితశక్రము లగుచుం, గుంభులచే మత్తకుంభికుంభము లలతిం
గుంభములట్ల పగిలిచి, కుంభినిఁ గప్పి రపుడేమఁగులపీడకులన్. 337

వ. ఇట్లు వనచరబలంబు లురవడించుటయును.

సీ. బంధురకంధరగంధసింధురములు బలువైనకొండలచెలువు గాఁగ
ధారామనోజ్ఞగాంధారాశ్వజాలము లావులైనతరగల పోల్కి గాఁగ

జృంభన్మహాధ్వజస్తంభోద్ధరథములు తీరైన నావలతెఱఁగు గాఁగ
తతదారుణవిహారదానవాకారము లక్రమనీయజలజంతు కరణి గాఁగ
గావిపెత్తురు బడబాగ్ని కరణి గాఁగ, నసురచతురంగసేనామహాంబురాశి
మార్గణమహోర్మికవ్యాప్తి మట్టుమీఱి, వానరద్వీపము న్ముంపదమ్చెనంత. 338

చ. చలితచలితకూటభంగిఁ గపిశేఖరుఁ డంగదుఁ డాత్మయోధుల
గ్గల మగు శాత్రవాబ్ధి మునుఁగం బడనీక సముద్ధరించి ని
శ్చలధృతిఁ దచ్ఛరంబుల కసాధ్యతనుం డయిపోరె వానరా
వలిఁ గడుమెచ్చి యాత్మఁ దని వారక యెల్లరుఁ దన్ను మెచ్చఁగన్. 339

వ. ఇవ్విధంబున మహాకాయుసైన్యంబు దైన్యంబు నొందించుచు. 340

సీ. ప్రకటగతిఁ దాని చక్రరక్షకుల నేసి, సూతుతోడ రథ్యంబుల ద్రుక్కఁ జేసి
యమ్మహాకాయుసూరకాయమ్ము హార్య, హతివలఁగ నేసి చెలరేఁగి యార్చుచుండెను.

ఉ. మత్తశిఖండిసద్ధ్వజ సమంచిత మన్యరథంబు నూకుఁ దా
యత్తము చేసి వేఱ యొకఁ డప్పుడు వేగ నితెర నెక్కియు
ద్వృత్తి బలంబులం ప్లవగవీరులపైఁ గవియించి యార్చుచుం
గుత్తుకబంటి నెత్తురులు గ్రోలుచుఁ బోరె రాక్షసాధముల్. 342

వ. అట్టి సంకులసమరంబున. 343

క. పృథుఁడును గవాక్షుఁడు నిరువురుఁ, బృథుతర మగురణ మొనర్చి పృథివిఁ గలిపిరా
రుధిరాశు వజ్రనాభు, న్రుధిరాశున్ ఘోరకటకద్రవిహాతులన్. 344

వ. పృథుగవాక్షులు వజ్రనాభరుధిరాశుల వికతాసులఁ గావించుటసహింపక. 345

సీ. కాలదంష్ట్రుఁడు మహాకాలదంష్ట్రికరాళాస్త్రంబు లేయుచు నహితసైన్య
మెల్ల ఛిల్లంగ నేతెంచుటయును వృషభుండు వానరవృషభుండు వాని
బాణంబులెల్లను బాణంబుల మరల్చి సింహనాదము దిశాసింధురముల
కర్ణరంధ్రంబులఁ గదలుకొనఁగఁ జేసి యాత్మయోధులకప్పు డధికహర్ష
మాకహింప నొకయుహార్యకూటంబున, దనుజవ్రేయ నతఁడు దానిఁ దుమురు
సేయుటయును దడవు సేయక వానియే, నుంగుకొమ్ములను దునుంగ నేసి. 346

వ. ఐరావతకులసంభవంబును బర్వతనిభంబు నగు నిభదంతపాటనంబుఁ బాటవంబున
నాచరించుటయును దనుజసైన్యంబుల హాహాకారంబు లెసంగ నంత నవ్రల
దంష్ట్రిండు. 347

క. ద్విరదం బరద మగుడు నొక, యరదమునకుఁ బోవఁదలఁచనపు డరుదుగ వా
నరుఁడు గిరి వైచఁ గపులు, బ్బిరి యతఁ డేమంగులోడఁ బీనుంగయ్యెన్. 848

చ. పనసుఁడు కాలకల్పుని విపాకుఁ గజుండును దాఁకి ఢీకొని బ
ల్పనసమహీరుహంబులఁ బలాశకుటుంబులు వైచి యుర్వరం
దునిమి నిశాటసైన్యములఁ దోలిన దుర్భగవిక్రమంబునన్
ఘనగతి దుర్గరుండు సగగన్నిజమోఘుల నాలుగొల్పుచున్. 349

గీ. నడచి యాలఁడే యుగ్రక్రూరబాణములనెల్లఁ, బుష్పములవోలె మేనఁ బుష్పుఁడు సకము
గొనక కడకాళ్ళు వట్టి యుద్ధముజావళి, నెత్తు రురులంగ మీఁదికి నెత్తివైచె. 350

క. దుర్గరుఁ డా సారథ్యౌఘ, దుర్గరుఁ డిట్టిఁటు తేరుఁ గనుంగొని ధూమ్రుం
డగ్రేంద్రుబాణజాలస, దుర్గుఁడు తీవ్రగతిఁ గ్రోధనాఖ్యుం దాఁకెన్. 351

క. క్రోధనుఁడున్ ధూమ్రుఁడు న, క్రోధనులై వానరాసురులు మెచ్చఁగ నా
యోధన మతిదీర్ఘం బై, క్రోధనగాజిహ్మగముల రూఢప్రౌఢిన్. 352

క. పెద్దతడ వాచరింపఁగ, నిద్దురబాధీశువకు చువిచయఁ బిడికిటన్
గ్రద్దన గ్రుద్దిన నాతఁడుఁ, జెద్దనిదుగవోయెఁ గడుఁ గపివ్రజమార్వన్. 353

క. శతముఖుని జంభుఁడున్వలె, శతశరశతములఁ దొఱఁగఁ జేయుచుఁ గదిమెన్
శతమాయుఁడు శశమాయుఁడు, శతబలి నాభీలసింహాశతబలిఁ దాఁకెన్. 354

సీ. ఒకమాఱు శూలియై యుగ్రమూర్తి వహించు వహించి నిజదృష్టివహ్నిజాలముల
నొక్కమాఱు అచలుఁడై యుత్తుంగగతిఁ దోఁచుఁ దోఁచి పాషాణముల్ వైచి యార్చు
నొకమాఱు జిష్ణుఁడై యురుబలాంతకుఁ డగు నయిరావతగముల్ వైచి మొనర్చు
నొకమాఱు ఘనరేఖ నుపశీతిఁ బఱతెంచుఁ బఱతెంచి శరవృష్టి పరఁగఁ జేయు
గంధవహుఁ డయి యొకమాఱు గానరాక, యుండుఁ ద్ఱుండి కలకుడు మోవలి విపరు
శాస్త్రవాంబునిధి గలంగ శతసహస్ర, మాయుఁ డనహాయుఁ డగు శతమాయుఁ డిట్లు.

క. బలిముఖచమూసమూహం, బలమిఖనగకోటి నెల్ల నచ్చోవసుపతి
బలిమి వెలయ నప్పు శతశ, బలి మిగులం గోపమెత్తి పార్థివు లలరన్. 356

మ. కృపరయోన్ముక్తి యలేక పాదపమహావృష్టిన్మహాకాయముం
త్రిపయి న్వానరుఁ డాగ్రహించుట కు దైతేయాధముం డగ్రగం
ధపరీతాత్ముఁడు దైత్యయక్షురగంధర్వాళి భీతిల్లఁగా
విపరీతస్థితి ఘోరమార్గణములన్ వేదన్మహార్ధ్యైకంబై. 357

వ. ఏసినయదంతరంబు నిండ నార్చుటయుఁ బలింపక. 358

క. సారథిశతబలి దానవు, సారథి వేయుట యు దళితసారథి యమున
తేయరణక్షోణికిఁ గను, దూరము గా రథ్యవితతి దొలఁగఁగ నీడ్చెన్. 359

చ. శరబలిసింహనాదము దిశాముఖము ల్వగులంగఁ జేయ దు
ర్మతి యతిరాథముండు శతమాయుఁడు సైఁపక యుద్ధసూతునిన్
ద్రుతగతిఁ దోడ్తెమ్మని తోఁచి రథాటులనేర్పుచు వ్యూహో
ద్ధతి మెఱయన్ ద్రుపద్ధతి రథంబునియుంచెఁ గటాక్షుఁ డుగ్రుఁడై. 360

క. శతకాయుఁడు, శతమాయుఁడు, గరమాయుఁడు వానరప్రకటబలగతశతాం
గత నొంచితము శకనొందఁగ, జననంబున దుర మొనర్పఁ దమ్ముఁ డొనన్. 361

ఉ. అయుతకోటర థయదాక్షియుగుండు కపిప్రభుండు శా
ఖాచయత ఘోరసాలమునఁ గంఠముఁ ద్రెవ్వఁగఁ జాలవేఁడ్చివై
తౌయసమృత్తిఁ దనుదనుజాధముఁ ద్రోఁకఁబిగించి చావఁగా
వ్యాయుని కూలనేసె శతమాయుని మాయలు మాయమందఁగన్. 362

సీ. ఇత్యాదంబున శతమాయుఁ గ్రొవ్వు చెఱచి, సుస్థిరత మించుశతబలిఁ జూడఁ జెఱచి
దైత్యబలము పలాయనతత్పరత్వ, మగుటఁ గాంచి మహాకాయుఁ డాగ్రహించి. 363

క. యుగరథముఁ గటిబలము పైఁ, జననిమ్మని పలుకుటయును సారథిసరయు
మ్మునఁ దేరునోడించెనఁ, గనుఁగొని దనుజాధములు సగర్వనూత్రిన్. 364

క. నాదము బిట్టిండె మహా, నాదముఖాసురులు బలసి వసుధం గపుల
న్నాదగుశరములఁ గూల్తున, నాదర మొప్పంగ నని మహాకాయుఁ డనెన్. 365

చ. ప్రదరముల న్వనౌకసుల బ్రద్దలు సేయుచు నన్యహాన్యభ్రము
ప్రవరశతంబ్లుగుచ్చుచు సురప్రజమద్దము వచ్చె నేవియుం
బ్రదర మొనర్తునందు వలపావని ముఖ్యులదేహయష్టిక
ల్ప్రదరము లొందఁజేయుచు నృపాలురపైఁ బడఁ బ్రేలించుచున్. 366

క. నభము వితికి పతుభంగి, న్నభశ్చరులు వెఱఁగుపడ ఘనప్రదరముల
న్రభసం బుద్రేకముగా, సభయాకృతి దుర మొనర్చు నుండడిలోనన్. 367

క. తాదుగాని మహాకాయుని, సోదరుఁడును గక్తపటురసోదరుఁడు మహా
నాదము బిట్టిండె మహా, నాదుఁడు నతిభీమ్మతరరణం బొనరించెన్. 368

క. అట్లన్నదమ్ము లిరువురు, గట్టపగిదిఁ జెట్టపగిదిఁ గనిమసఁగిన యు
మ్మెట్టనఁగ శిలలు గట్టుం, జెట్టు విసరి కపుల రణము సేయుచునున్నన్. 369

క. దేవాసురసంగ్రామము నా, నెక్కసరుగు మహారణం బయ్యెఁ గరు
ల్దిరులుగా నురరథములు, నాశలుగా నొప్పె రక్తనదులు భయదమై. 370

క. దండడి నుభయబలంబులు, నండడిశయ్యం బొనర్పసాగినయధిరా
నందడిని యుద్ధరంగము, వెండతిరై యొప్పెఁ గరులు పిల్లంగన్. 371

సీ. కరిఘటాకుంభము ల్వ్రదవలపోలిక బహువిధంబులుగాఁగఁ బగులుచెదలఁ
బృథుహయరింఛోళి పిడిచందంబునఁ దఱుచుగా నందందుఁ దొరుగుచెదల
నసురకరంబులు హస్తంబులట్టులు పటుసాంద్రగతిఁ దెగిపడినయెడల
ఘనరథాంగములు చక్రమ్ములరీతిగా మొనసిరక్తనదుల మునుఁగుచెడల
నతినిశితకంకపత్త్రమ్ము లాకులట్లు, వాలవాఃపూరవనిహతిఁ దూలుచెడల
నయ్యెఁ దపనసుతాదులహంకరించి, మించుచేతుకఁ బోరొనరించుచెడల. 371

క. సంగరదార్ఢ్యమున మహా, సంగర మొనరించుకపుల సమయించుదురా
శం గరవాలముఁ బూని తె,సంగరములు ద్రిప్పుచు న్నిశాచరులలరన్. 372

వ. మహానాదుండు భుజబలాంగదు నంగదుం దలపడుటయు నతండు.

క. కరవాలమూడిపడ ఛీ, కరవాలము ద్రిప్పివైచి క్రవ్యాదనభా
సురసాలంకృతదేహము, సుసాలంచేసి దాని చూర్ణముచేసెన్.

క. అనుజుమహానాదుం జం, పినవాలికుమారుకోపభీషణుఁడగుచు
న్గ్యానసి మహాకాయుం డా,తనిపై నిగిడిచె సుతీక్ష్ణశరసాయకముల్. 373

చ. నిశిచరవర్ష ధారల విశిఖ్చలతం దవరాయ నద్రిచా
ద్ధ్వనను దదుగ్రశాతశరముల్ విపినాటుఁడు లెక్కసేయ కా
తనిపయిఁ గింశుకంబులఁ గదంబములు న్నిగిడింప నాతఁడుం
దునుకలు సేసి తోన పటితోమరము ల్దారగించి యార్చుచున్. 374

క. పటితోమరములు లీలా,స్పదుఁడై తను దాఁకకుండఁ బట్టి విఱిచి యం
గదుఁడు గదావినిహతికిం, గదలక శిలవైచి సూతుకంఠముఁ దునిమెన్. 375

ఉ. సూతుం గంఠము ద్రుంచి యాతుణమరక్షోధృత్తు నీక్షించి ఖ
ద్యోతుం డుగ్రముగాఁగ బిట్టుదరి ఖద్యోతంబుఁ బట్టం బ్రభా
తీతుండై చనునట్లు వానిపయి నుద్వృత్తిన్వడిన్ దాఁటి వి
ఖ్యాతుం డంగదుఁ డాహవోద్ధతు మహాకాయు న్మహాకాయునిన్. 376

క. పట్టుకొని యట్టునట్టు, న్నిట్టిపడఁగనీకఁ గాలమెట్టిపుడమిపై
బిట్టువిసరి కడురుధిరం, బుట్టిపడన్మట్టిచంపె నుద్ధతిమెఱయన్. 377

మ. బలుము న్నక్రుఁడు చంపుచందమున నప్పాపాత్ము నారూఢని
శ్చలుఁ డారీతి వధించి రథ్యముల నాశ్చర్యంబుగాఁ గూల్చి ది
క్కులుభేదిల్లెడు సింహనాద మసురక్షోభంబు గావింప ను
జ్జ్వలుఁడై తేరడిరెన్ హిమాలయము స్వేచ్ఛన్ దిగ్గసింహాకృతిన్.

వ. ఇట్లు దక్షిణద్వారంబు వెలువడి వచ్చిన మహాకాయు దక్షిణదిగ్ద్వారంబుఁ జేరం బుచ్చి నిజసైనికులం గలసికొని సముల్లాసంబున వారును దానును రాక్షససంహారంబునం దనివిసని రామచంద్రుచరణారవిందసంకీర్తనంబు గావించుటయు నమ్మహాత్ముఁడు మహానందంబునొంది పురందరనందననందనుం గనుంగొని. 378

క. ఏమొదల మహాకాయుఁడ, కాయుఁడని పఠీవణుఁడు వచించుచుండు
న్నాయెదురఁట్టివాని నుపాయంబునఁ జంపితెట్లు ప్రస్తుతిచేయన్. 379

సీ. అని పల్కి మఱియు నయ్యంగదు బిగియారఁ గౌఁగిటఁ గదియించి కపులనెల్ల
సంభావనముసేయు సంతోషమునఁ దేలి సింహనాదంబులు సేసిరంత
హతశేషులెల్ల దశాస్యునిపాలికిఁ జని మహాకాయుని చావుఁ జెప్ప
నతఁడు ప్రాన్పడి తనయాప్తగుణంబులు తలపోసితలపోసి తల్లడిల్లి
యుచితభంగి మంత్రులూఱడింపఁగఁ దల, యెత్తి దెసలు చూచి యెంతయాప్తు
లైనవారితోడ నైన భాషింపక, యుండియుండి యుల్ల ముడుకుచుండ. 380

శా. సీతానాథుఁ బ్రహస్తుఁ గన్గొని కటాక్షింపుం దలంతేని మ
ద్భీతాబాధచమూసమూహమతిభీతిం బోకయుండెం గృపా
నూనత్వంబున దీనిఁ జేకొని యుడేయుం డ్రహస్తుఁడు నాఁ
గానొప్పారె నప్లవంగశిరముల్ ఖండించిరాఁ బోవనా. 381

ఉ. అనవుడు నారిఁ డిట్లను దశానన యేఁగలుగ న్విచారభా
జనరిఁ గృశించు టర్హమె నిశాచరజాతులు సంతసింపఁగాఁ
అని తులిచారుల న్విపినచారులఁ జంపక యోహటించి ని
గ్గనఁగొన వెండి కత్తునె సగర్వుఁ బ్రహస్తుని సేవలుం గవే. 82

వ. అని పలకుఁలు దోఁప నాడి యప్పుడు. 383

క. అధికాశ్వశతైస్త్రింశక, పథికప్రాసికసుమహిత్రిపక్షకాకికస
ప్రథితోగ్రయష్టికవర, వ్యధికులు దనఁ గొలిచిరా ఖవార్త్యస్ఫురణన్. 384

క. క్రందన మురురక్తస్త్రా, క్రందనముం జెల్లరేఁగి గగన మద్రువ సం
క్రందనభయద మగుమహా, స్యందనముఁ దెక్కె నాప్రహస్తుఁడు కడిమిన్. 375

క. రణతూర్యరవవిరా, రణకారణభీమవిజయరణము మొఱయ దా
రుణగణనాయకరమా, గ్గణధ్రవస్తుఁడు తూర్పువాకని వెడలెన్. 386

సీ. ఆవిరళప్రతూర్యము లతిధ్వనులై మ్రోగి నెవ్వరిఁ దము మట్టుపడఁ
బటుసింహంబులు ధరభాగంబులైఁ గూలి శస్త్రామగ గాలి కవపుడ

నుత్తమాశ్వంబుల కొల్లఁడు కన్నీరులురుకణంబున క్రేపునొందకుండ
మొఱఁగి ప్రత్యాసారములను రక్తాసారములు గల్గు మేఘముల్వ్రాలకుండ
బూకరించుచు నెదిరి వాపోవుచుండఁ, జెలఁగి వంచకములు భీతిఁ జెందకుండ
సైన్యమున నుబ్బుమీఱఁగ సంచరించు, మృత్యుదేవతలును దన్ను నెఱుఁగకుండ.

క. అట్టిమహోత్పాతంబులు, పుట్టిన దానవులు వెఱపుఁబొందక చలముం
బట్టి పఱతెంచుటయుఁ గని పెట్టికపులు సమరోత్సవభీషణులగుచున్. 388

వ. వృక్షపాషాణపాణులై సమరసన్నాహసముత్సాహంబునం బొలిచినిలిచి రట్టియెడ న
పూర్వసముద్రంబుల చందంబున నుభయబలంబులు నొండొంట్రిం దలపడి ఘోరంబు
గాఁబోరం దొడంగుటయును. 389

క. పడువారలు మిగులం జే, డ్పడువారలు హితుల కడ్డపడువారలు ప్రా
ప్పడువారలు నసమునఁ దల, పడువారలునగుచు దురము భయదం బయ్యెన్.

సీ. తఱచుగా నెగసిన ధరణీపరాగంబు కడుచిత్రమగు మేలుకట్టు గాఁగఁ
గడువడి నడుగక వెడలెడు కీలాల మతిచోద్యమగుకలయంపి గాఁగఁ
గాళులు డెగిపడఁ గదలనేరకయున్నవార లెల్లను దలవరులు గాఁగఁ
బలువురొక్కఁడినిఁ జలపట్టివధించుట తులువలశిక్షించు చెలువు గాఁగ
స్యందనంబులు ఫలమహీజములు గాఁగఁ, దగినహయములు వినోదపాత్రములు గాఁగ
నొప్పుగాం జేసమిద్భాగము ప్రెఁత్వ, భాభాసితమగు సమిద్భాగ మనఁగ. 391

వ. అట్టి దారుణవ్యవసాయంబునఁ గింశుకసంకాశం బగు దానవసేనాసస్యంబు రక్తజలా
భిషేకంబునఁ బెచ్చుపెరిఁగి వానరవాలవాతూలంబునం బడల్పడం జొచ్చెనంత. 392

ఉ. అంతకదండహస్తుఁడు ప్రహస్తుఁడు చాపము నెక్కువెట్టి కా
లాంతకరాళిన్ గ్రహవిహారవినోదనిబద్ధచిత్తకా
లాంతకశూలసన్నిభమహాశరజాల పినద్ధదిఙ్ముఖా
త్యంతకుతూహలుండు ప్లవగావళి నద్దలిఁ జుట్టుముట్టెన్. 393

చ. పులిఁ గనుఁగొన్నలేళ్ళగమి పోల్కిఁ బ్లవంగము లార్తనాదులై
నలుగడఁ బాఱఁ జొచ్చిన వనాటశిఖామణి నీలుఁ డేఁచి యేఁ
గలుగఁ దలంకనేల యని క్రమ్మఱ సైన్యముఁ గ్రమ్మఱించి ని
శ్చలధృతి వానిరథ్యరథసారథులం బడనేసె నంతటన్ 394

మ. ఒహహాశాస్త్రాగ్నుల జంటు మంటలు కడుం బర్వ న్విజృంభించి గుం
భహనుం డద్దఁడిం బెంగుటయు నప్పాపాత్ము నాభీలకై

శ్యామితుం డాయఁ దుదాయద్రై కలిసి స్వాన్యస్ఫూర్తి సంధిల్ల భ
గ్నహానం జేసి వధించె నాతఁడు నదనుగ్రశ్చేరి భీతిల్లఁగన్. 395

ఉ. తద్విజయంబుఁ గాంచి పరితాపము నొంది నరాంతకుండు మా
ద్యద్విరదాశ్వతిం బ్రబలి యద్రిచరావలి యార్తి నొందఁగా
నుద్యద్వృతాద్భుతవృత్తి మెయినుండఁ గరంబుఁ జలంబు మీఱఁగా
సద్వినుతుండు సింహానక్రియ స్నలిరేఁగి కదించె గోరులన్. 396

వ. తత్సమయంబున. 397

క. నాదసమున్నతుల మహా,నాదసమున్నతుల నాధితనయదుర్ముఖులు
న్నాదహరిముఖులు గూల్చిరి, భూదేవికి బలియొసఁగు పోలికగాఁగన్. 398

క. బలియురు వలఁపురు నిజమిత్రులు కూలియుంటఁ జూచి శోకరోషసమగ్రా
కులచిత్తుఁ డాప్రహస్తుఁడు, కలనుకలను జూచి మిగుల గర్వమెలర్పన్. 399

ఉ. అన్యధనుర్గ్రహాము మహారథముం గొని వచ్చి వైన్యనీ
కన్యధినాధు నీలుఁ బ్రతిక్షిప్తమనస్కుతఁ దొవ్వనేసి రా
జన్యనిమాదితిం గడు వెసం జనఁ జూచిన వాని నాఁగి శా
తిన్యకిలాహతిం బలువిడి ద్రథవాజులఁ గూల్చెఁ గ్రమ్మఱన్. 400

క. రథము విరథమగుడు న్నారథి యు డొకరథము సత్వరంబున గొనిరా
నధికమతి నధిష్టించి స్వనధి శాస్త్రము తేయఁ బ్రధ మక్కజమయ్యెన్. 401

వ. అట్టియెడఁ బ్రహస్తుఁడు. 402

క. ఆఁకలిగొనిన పులియునుంగఁ, గేక లిడుచు నీల దీనఁ గెడసితనుచు న
మ్మూర్క లిడుచు దెసల నొదుగఁగ, రోఁకలి విసరెన్ సగ్రరోషుం డగుచున్. 403

క. అసమున వెస విసరిన యమ్ముసలము పసఁ బట్టి కొనియు మోఘము దీన
న్నసమును మని కసరుచు బన్నసమున నసమగతి విసరె వసుమతి యదరన్. 404

ఉ. వైచిన నష్టబాణముల వాఁ డది చూర్ణము చేసి డాయఁగాఁ
జూచి నగాటుఁడుం గదనసుప్తిఁ దై గిరిఁ గేలఁబట్టి పై
శైలశిలఁ బ్రాతనిపయి స్నిగిడించి విల్లు నమ్ముల
వైచి మహాద్భుత బగురవంబున నేద్చుచుఁ జచ్చెఁ జచ్చినన్ 405

క. ఎలిమి ముఖులు సింహనాదంబులు సేయుచు సంతసమునఁ బొదలి నిలిచిరా
ప్లవమానులై పాతశేషులు దోషాచరులు లంకఁ జొచ్చిరి భీతిన్. 406

వ. చచ్చిన మరులవరణప్రకారం బెఱింగించుటయు రావణుం డదరిపడి ప్రహస్తుం
జేర్చి పలాయబు గాచి వెట్టకేలకు ధైర్యం బవలంబించి యంతర్గతంబున.

క. దనుజు లనుజహితబాంధవ, తనుజులలో నేగి మడిసెదరు వానరుల
న్మనుజుల జయింపలేకే, మనఁజను విధికృతము లెంచు మానక చెందున్. 408

ఉ. కావునఁ జింత నొందఁ బనిగా దిఁక నేన కడంగి యాప్లవం
గావలిఁ ద్రుంతు నందు భుజగాహవకేళికి నుత్సహింపఁ ద
ద్భావ మెఱింగి యమ్మ్యెడను వచ్చె సువర్ణ సుగాత్రి శారదాం
భోజితరాబ్జనేత్ర మయపుత్రి చరన్మణిపత్రికాగతిన్. 409

వ. పరిచారికాశతసహస్ర పరివృతయై మందోదరి నందనుం దయానంబున జనుదెంచి.

క. అంతఃపురిఁ జింతాక్రాంతాంతఃకరణధృతి రావణాంఘ్ర్యుపలసత్
కాంతఃకలితశిరయగుచు, నంతఃపుర మిట్టులనియె నతనికి నిభృతిన్. 411

తే. చెలఁగి మున్నిట్టిపోటు లాల్చిలిపినపుడ, కపులు దేవత లగుట నిక్కము తలంప
నట్టివారలఁ బనులకుఁ బెట్టినపుడ, దేవదేవుఁడు ఖరవైరి దివిజవైరి. 412

వ. కావున నమ్మహామహునితోడి విగ్రహం బెద్దగాని లగ్గు గాదని పలికి వెండియు 413

క. ఇంతకు మున్నుఁ బ్రహస్తుఁ డనంతభుజావిక్రముఁడు మహాకాయుఁడు నా
శాంతము నొందిర కంపనుఁ, డెంతటివాఁ డట్టివాఁడు హతుఁ డయ్యెఁ గదా. 414

క. కపులఁ బొలియింతు మని చని, క్షపాచరులు కపులచేత సమసెదరు మహా
విపరీత మట్లు గావున, నపగత బుద్ధినయి చెడుదు వాగ్రహవృత్తిన్. 415

చ. మిగిలినవారిఁ జంపక గ్రసమేయ బలాఢ్యుఁ గృపావిభూషు స
త్యగుణగరిష్ఠు సర్వజనవందితు నాశ్రితవత్సలుం గళా
ధికతు విశేషమాత్రతిశత్రు ముముక్షు జనానుకూలు రా
ముఁగనుము సీత నిచ్చి కులము స్థలము ల్చెలుపం దలంచినన్. 416

శా. సీత న్భాసురతప్తకాంచన రుచి స్ఫీత న్సమర్పించి భూ
జాతం దెచ్చిన తప్పు సైఁపుము సమస్తాగంబు ని కంచు భూ
నేతం బ్రార్థన చేసి వానరులను న్మిత్రత్వముం జూపినన్
ప్రీతిం గాచిన నట్ల చూచుఁ జనుమీ రాముం బ్రసేవింపఁగన్. 417

చ. అతిబలుఁ డత్తఱిం బైవడిసినప్పుడు సద్ధి యొనర్చు గాని యా
ద్ధతిఁ దొడరం దలంతు రె నయానయవేది విభీషణుండు మా
న్యతముఁడు దిక్కుగా మతఁ డాతఁడు నిన్నుఁ దొలంగి మాఁకర
ప్రతిముఁడ యౌని ధీమతి రాఘవునిన్ శరణంబు వేఁడునే. 418

క. అను నప్పలుకులు విడవిడ, గని మానవుఁ గొలిచి దిటవు పిసి బ్రతుకుటకం
టెను రాముచేత సమరంబునఁ గూలుట యొప్పనేయు సుదతీ నాకున్. 419

క. మద్ధతరిరు యూపఙ్క్తి ద్వారకృద్ధతి వినకున్నఁ గీడు వాటిలు నైనన్
యుద్ధము వలదని యిట్లు ప్రియద్రవులాడ్డు లిపుడేల రోషము పెరుఁగన్. 420

క. జయ మొసఁగన్ రిపులఁ బరాజయముం గావింప రాత్రిసంచరప్రవరునకుం
బ్రియ నీవాక్యములు మనఃప్రియములు గా వెల్లఁగాంగిఁ బృథులాజి యగున్. 421

క. అతివాద మేల వగదక, యతివా యంతఃపురమున కతికాయపుర
స్సృతనై చను మనుటయు మఱి, సుత మందోదరియుఁ జనియె శోకముగదురన్.

వ. అంత రావణుండు. 423

క. లయకాలకరాళయమాలయసన్నిభచక్రశోభిత గ్రలపనము లలరన్
రయమహితపిశాచాసన, హయములఁ బూంచిన రథంబు నధిరోహించెన్. 424

వ. అనేకవిధబాణబాణాసనశస్త్రకలితంబును జయధ్వజవిరాజితంబును గోత్రద్వయఘం
టాకోటిప్రకాశితంబును నగు రథంబున. 425

శా. శంకాతంక మొకింతలేక యసురోత్సాహంబు మీఱన్ ధను
ష్టంకారంబు విహాయసంబనియు నిండం జంద్రహాసంబు పే
రాంకం బూఁతయు చేకొని పటుశౌర్యస్ఫూర్తి రత్నాకులా
లంకారుం డగు రావణుండు వెడలెన్ లంకోత్తరద్వారమున్. 426

వ. ఇవ్విధంబున యమకింకరసదృశనిశాచరధ్వజినీపరివృతుండై వెడలుటయుం గనుంగొని.

క. చాపకళానిపుణుఁ డసమ, చాపుఁడు ఘోరప్రతాపసంయుతుఁడు సువా
రోపాయుణితాత్ముండై, యూపాక్షుఁడు వెడలె రణజయోన్నతి వెలయన్. 428

క. కుంభిఘటాపరివృతుఁడై, కుంభిని గ్రక్కదల శౌర్యసంభృతుఁ డగుచున్
జంభాంతకభయదుఁ డగు నికుంభుఁడు కుంభీనసోగ్రకోపుఁడు వెడలెన్. 429

సీ. నరసురఖచరకిన్నరయక్షతతులకు నెత్తిపిడుగు శక్రజిత్తుఁ డొకఁ డొకఁ
డారయమరక్త సంపూరితోగ్రపిచండకుం డగు దేవాంతకుం డొకండు
సకలజంతుగ్రసనాసక్త హృదయభీకరుఁ డగు మహోదరుఁ డొకండు
బరిపంథిచిత్త నిస్పంధకృత్త్ప్రదరనికాయుఁ డౌ నయ్యతికాయుఁ డొకఁడు
మఱియుఁ ద్రిశిరాదిసురరిపుసత్తములును, వెడలి యుక్కుట దనరొడ నడువ నవని
దళదహితాశనుఁడైనడి దళము ఖండు, కవిసె వానరవాహినీకాననంబు. 430

క. దుర్నిమిత్తములకు వెఱవక, దుర్మదుఁడు రావణుండు దొడిఁబడఁ గపులన్
నిర్మింత లిట్టు గవిసి ధృతుర్భుజి నొకపెట్ట నగ్గనూచము సేసెన్. 431

క. ఈవిధమునఁ గపివాహిని, చేవసెడ మహారణంబు చేసెడువానిన్
రావణుఁడశా విభీషణుఁ, చే'ని రాఘవుఁడు విండ్లు చేఁబూని వెసన్. 432

వ. సమరసన్నాహంబునం బొలిచి నిలిచి యంతక మున్న. 433

క. సుగ్రీవుఁడు సముదగ్రసమాగ్రహుఁడై యుద్ధవిధి మహోగ్రావము న
త్యుగ్రగతి వైచుటయుఁ బం, క్తిగ్రీవుఁడు తుమురు సేసి కినుక రయిలర్పన్. 434

క. పదిచండకాండములఁ దో, ర్మధ్యదిశతసాయకము లొక్కొక్కమేటి యలుగుల
న్మకరన్మత్తి వైవ నయ్యా, యుదిశరములు వాలనిహతి ద్రక్కలుసేయన్. 435

చ. రవిసుతు పెన్నరం బురశరంబు రయంబున దృష్టిముష్టి సౌ
ష్ఠవమున వాటు సేసి వివశత్వము నొందిన యాప్లవంగపుం
గవుఁ గని రోషశోకములు గ్రమ్మఁగఁ దన్నెదిరించు వానర
ప్రవరుల లెక్కసేయక నృపాలకులం దొడరం దలంచుచున్. 436

చ. మలఁగనికోపవేగమున మారుతిపైఁ దొరఁగించు మూఁకలా
కులగతిఁ దూలఁ జేసి యొకకోల ముఖంబునఁ బ్రక్కి కంఠముఁ దు
జ్జ్వలగతి నాటఁ జేయుటయు వాయుతనూజుఁ డంతయు నొప్పమి నెత్రం
గలిత మేరుభూధరము కైవడి నిట్లు వడ్చి ధీరుఁడై. 437

క. కోల వెటికి వైచుటఁ గడుఁ, గీలాలం బానఁ జుముఁ గీలొక్కటిసుటయు దా
తూలసుతుఁ డుగ్రోపాయుఁడా, ఫాలస్థలిఁ దైవయష్టిభంగిఁ దనరుచున్. 438

ఉ. రావణుఘోరమార్గణపరంపరను న్వెనుకంటి వేయు శ
ప్వానని వానితేరికి గుఱ్ఱాలనడంటి తదీయదీర్ఘ మూ
ర్ధావళి సంచలింపఁ జరమాంగము నొవ్వఁగ నేసె నయ్యెడం
బావని వానరాసురులు సంతసమందుచుఁ గుందుచుండఁగన్. 439

క. రక్షోధ్యక్షుఁడు ప్లవగా, ధ్యక్షు నిరీక్షించి కలుషితాత్ముఁ డగుచు నో
వృక్షచర భగద్ధతి మా, యాక్షుని ... చి మరల నరుదెంచితిఁ బో. 440

మ. అని సాటోపమనస్కుఁడై శమనదండాభీలచండాస్త్రమే
సిన సామీరికరంబు గాఁటటగు మూర్ఛన్ల్లెన్ని బాహాతతే
దనకుం బావఁడు రావణుండనెఁ జింతిల్ ద్రావలు చెందంబునన్
హనుమంతుం డదిమూఁది వానరులు హాహాకారముల్ సేయఁగన్. 441

క. కనకాచలమొరగినగతి, హనుమంతుఁడు నొచ్చి వడు దైపడుటయు నా
తనిపాటు గాంచి తాఁ గ్రోధనుఁడై ... దశవదను నెదిరించెన్. 442

ఉ. అల్లెదిరించి నీలుఁడు దశాస్యముఖాంబులు ద్రయ్య దిట్టపుం
జెట్టు సిరుర్పుచుం గవిసి చిక్కులు పెట్ట నరాదుఁ డోలిసి

కాట్లు తీగిందు నంచు భయదప్రకరంబుల నీలుమేను రెం
డూట్లొనరించి డెరలు లొట్టుపడ స్వనార్చు నార్చెనన్. 443

ఉ. అక్రమ నప్పులాకు నవలాంతకధఘం దగు నీలుఁ దగ్గు భూ
రిక్రమఁ దృమలం దరుల ద్రేని మదించిన భూరిపంక్తిఁగా
విక్రమఁ దద్దశాస్యుఁడు కృపాపరిహీనమనస్కుఁడై దంతఁ జ
క్రక్రకచోగ్రశూలపరిఘాప్రతతుల్ విసరించె నయ్యెడన్. 444

క. తనకన్న మున్న తెలివొందిన తపనజుఁ గూడి యురుగు దెంచి దూనుప్రభం
జనసుతుఁడు రణకృత్యజ్ఞతఁ, జనఁ దద్దము రావణుండు సంభ్రమఁ దగుమన్. 445

క. అంతటఁ దన నంతఃప్రబమౌ, స్వాంతుఁడు దరదంబుఁ జేర వరుగ నతఁడు నీ
గంటు లుడిగింటు నముచుం బంతంబున నగ్గివిలుతుఁ జెనిగించెన్. 446

ఉ. అయ్యనలాస్త్ర మర్వియము విహాయసము న్నిజనీపి పర్వఁగాఁ
జయ్యనవచ్చి నీలుఁ డది చచ్చెను జచ్చె నటంచు వానరుల్
దయ్యెడఁ జుట్టుముట్టి కపికుంజరుఁ గుంజరవైరివిక్రమున్
. డయ్య నొనర్చి శత్రులు వడంక నిశాచరు లుబ్బ యాడఁగన్. 447

క. రావణుఁడు శిఖిశిఖముసఁ, బావని నీలుఁ గని కడువిచారించుచు దు
ర్భావమున నద్రిచరసే, నాఁపినం బస్త్రధార నతఁ డెరు నెసలన్. 448

క. సౌమిత్రి పరఁభ్రముఁడై, రామునితోఁ జూను మిట్లు రావణుఁడు కపి
స్తోమము నలఁచెదు నీతని, తొమ్మింబ్రాని దీని దుర్మదుం దలఁకింతున్. 449

వ. అని పలికి యన్నకు నమస్కరించి తదాజ్ఞా ప్రకారంబున. 450

శా. సింహధ్వానధనుర్గుణక్రియ దిక్చక్రనాటి భీతంబుగా
రంహప్రక్రియనేగుదెంచి సమరారంభంబు మీఱన్ జగ
త్సంహారంబొనరించు రుద్రుఁ డనఁ బక్షిస్థిత్యాకారితో
యుఁ దహో మూషిత యంచు లక్ష్మణుఁడు సాహంకారసంరంభుఁగన్. 451

క. మర్మవిభేదకములు ఘన, ధర్మచ్ఛేదకము లైన వాలమ్ముల న
ద్దుర్మతిపైఁ గొరగించెఁ జెక్కుమ్మఖముఖ్యానుచులు నుతులు నేయంగన్. 452

వ. ఇట్లు తొరఁగించిన యద్దురాత్ముం డద్దేవిం డి. 453

చ. కపటమువన్ని జానకి నకల్మషుఁ దెచ్చినయట్లుగాదు మ
ద్విపులశరాగ్ని సంజనితవేదన గొబ్బున యంచుఁ జేపయుం
గుపితమనస్కుఁడై విశిఖపంక్తులు నింప రాక్షసా
ధిపతి దశాననుండు జగతీపతినందనుఁ గాంచి న్వ్యమన్. 454

క. అన్నపయిం గలమన్నన, నన్నము విడనాడి రాయ లాకులుఁ దిని యి
ట్లున్న సహింపక నిను మీ, యన్న ననుం జెనకఁ బంపెనా చావంగన్. 455

క. అన్నం బలుచబలిఁ దమ్ముని, దన్ను విభీషణుని వెడలఁ దఱిమితి శరణం
బన్న రక్షించితి సాధుల, నన్నెఱుఁగక యెదుర వచ్చినాఁడవు కుమతీ. 456

ఉ. కోఁతులఁ గొండముచ్చులను గూర్చి పయోధిఁ దరించినంతనే
పోతర మెత్తెనే చనక పోటరి వై నిలు మంచు మించుకో
పాతిశయంబునన్ దశరథాత్మజు లక్ష్మణు సప్తమూర్ధజా
ఘాతునిఁ జేసి యార్చె దశకంఠుఁ డసుచ్ఛరితలీల నార్చుడున్. 457

గీ. పంక్తికంధరుశిరములు పదియుఁ జూల, నొవ్వ నేసి సుమిత్రాతనూజుఁ డావెఁ
డెన్ని శిరములు నిగిడించె నన్ని శిరము, లురవడిగ నేసి ఖండించుచున్న వేళ. 458

ఉ. పావని ముఖ్యులద్దనుజునైపై నెదిరింపఁ దొలంగఁ దించుధా
త్రీవరుఁ డెంతయుం బ్రణవిధిజ్ఞుఁడు పో రొనరించె నీసుమి
త్రావరపుత్రబాణహతి రావణుఁ డోపక కాందిశీకుఁడై
పోవక నిల్చెనే యనుచు బోరన దివ్యులు దన్ను మెచ్చఁగన్. 459

శా. యూపాక్షుండు మహోదరుండు నతికాయుండు న్నికుంభుండు సా
టోపుండై వనరాంతకుం డడరఁ దోడ్తో వారి నెల్ల ప్రణా
వ్యాపాదుండగు లక్ష్మణుండు కిరినవ్యాహారఘోరుండు ర
క్తాపోస్నాతులఁ జేసి యార్చె నిజయాహంకారదుర్వారుఁడై. 460

క. కోపమునఁ బంక్తి కంధరు, చాపముఁ దునుమాడి యొండుచాపముఁ గొనఁ ద
చ్చాపమును దునిమి రథ్య,వ్యాపార మడంపఁ దలఁచునంతటిలోనన్. 461

క. శక్తి మిగుల నసురేంద్రుఁడు, శక్తి నెఱుప మంట లాకసము నిండ సుర
స్సక్త మగుచు సురనిద్రా, సక్తునిక్రియ మూర్ఛ వడియె సౌమిత్రి వడిన్. 462

వ. ఇట్లు మహాశక్తి ప్రయోగంబున సమ్మూర్ఛితుం డగు లక్ష్మణుం గనుంగొని యద్దు
రాత్ముండు రథావతరణంబు గావించి. 463

క. కొట్టుకొని నిజరథంబునఁ, బెట్టుకొని వనాటబలము బెదరఁగఁ బురికిం
బట్టుకొనిపోవఁ దత్తను, విట్టటుఁ గదలింపలేక యొంతయు నెత్తెన్. 464

చ. ఇరువది చేతులం బెనచి యెత్తఁగఁజాలక మేరుధన్వినాఁ
పుర మగు కొండకొండ సుటిపోవున లక్ష్మణు దేహయష్టి క
చ్చెరు విది యంచు విస్మయముఁ జెందెడు రావణుఁ ద్రోచి తత్క్రతే
బరము గ్రహించి మారుతి కృపాలువుపాలికిఁ బోయెనంతటన్. 465

చ. అరుదుగ నప్డు శక్తి సరయంబుగ రావణుఁ జేర లజ్జచే
నరదము గ్రమ్మఱంగ విబుధాహితుఁ డెత్తెఱ మీఱ నెక్కి వా
నరకరవాల పత్రచరణంబులు ఘోరరణంబులోన భీ
కరకరవాలపత్రహతి ఖండములై పడ నేయుచుండఁగన్. 466

చ. పొదలెడుకిన్కఁ జాపరవము న్నిగిడించుచుఁ గన్నదోయిఁ గెం
పొదవ లయాంతకాకృతి శరోగ్రగరుద్గతి నూఁగఁ బిచ్చుకం
బొదువుఖగేంద్రుమాడ్కి నృపపుంగవుఁ డెత్తెఱ రాక్షసేశ్వరుం
బొదివిన సంతసించిరి కపుల్ముదమందిరి మింట నాకపుల్. 467

వ. అరఘుకులశిఖామణి నిజవిశిఖశిఖిశిఖాకలాపంబుల నీకరణిం బొదివిన. 468

మ. మహికన్యాపహారు న్సహింపక రణోన్మాదంబు మీఱ న్సమూ
ద్వహుఁ దస్త్రధనిశాతరాస్త్ర నిపాతం దద్దాశ్ర మారుతసం
పిహితంబు న్శిథిలం బొనర్చి యహితా భీలాట్టహాసంబుతో
విహరింపంగని దానవుండును సమిద్విస్ఫూర్తి దీపింపఁగన్. 469

మ. పదివిండ్లెక్కిడి చాపటంకృతి నభోభాగంబు భేదింప ను
న్మదుఁ డుర్వేత్తుగ రాఘవేశ్వరు పయి న్మార్గణాలెంటు యత్యద్భుతా
స్పద మయ్యెన్ ఖచరాళి కప్పుడు నభఃప్రాంతంబందు రాము న్రణా
భ్యుదయాంశేరి వినీతి నిట్లనియె హర్షోత్కర్షచిత్తాబ్జుఁడై. 470

క. సురఘుం డగు రావణు భూ, మిస్థుఁడవై మాఱుకొంట మేల్గాదు నరే
శ్వరవర కరుణామతివై, పరగున నెక్కుమిదె మద్భుజస్యందనమున్. 471

వ. అని మహానందంబునం బలుకుచున్న సమ్మహాబలనందనునందలి మన్ననంజేసి లాం
గూలధ్వజవిరాజితంబును మనోవేగంబును మహోత్తుంగంబును గామగమనంబును
నగు కపిరథం బధిష్ఠించి యుదయశిఖరిశిఖరస్థితుం డగు తరుణారుణమయూఖుం
డునుం బోలె శిలీముఖమయూఖప్రసారంబున శత్రునేత్రకుముదంబులకుఁ గుముదం
బాదహింప దళముఖున కభిముఖుండై. 472

క. శరణార్థి యగుచు నించుక, శరణార్థివి గాక తొలఁగి చనకున్న నినున్
శరణభవుఁడో యరిఁడ, శిరమ్రణనిఁ జేసి ఓట్టు చంపుదు నాజిన్. 473

వ. అదియునుంగాక. 474

చ. అవికలవర్య లెందు శరణార్థి వధించుట యుత్సహింప రీ
యవికలబుద్ధి సాధ్వి వసుధాత్మభవం గొని తెచ్చి యిచ్చి దా

నవకులమున్ హరింపకు మనం గరుణించెదఁ గాక బంటవై
బవరము సేయు నద్దవిడి భస్మము సేయక యూరకుందునే. 475

వ. అని పలికి తోడన. 476

క. సొలుగ విసరెడి విశిఖజ్వాలలు వరుణాస్త్రనిహతిఁ జల్లార్చి మహీ
పాలు నురంబును వనచరు, ఫాలంబును నొవ్వనేసి పంక్తిముఖుఁ డనున్. 477

క. విను మాలిమీఁది యూసం, జనుదెంచితి గాక నీకు శౌర్యము గలదే
మనుజునొకనిశరణము చొత్తునె వెఱతును నాకు దిక్పతులు మార్కొనఁగన్.

క. వనచరసమాశ్రితుండవు, మనుజుండవు వశమె నీకు మార్కొన మనుజా
దననాథుఁ బంక్తికంధరు, ననుచు వెసం గవియుటయు మహోగ్రహుఁ డగుచున్.

సీ. నాకవు లొచ్చు దర్వీకరంబులభంగిఁ దూపులు వీఁపునఁ దూఱనేసి
కులమహీభృత్కూటకోటిపైఁ బిడుగులు పడుభంగిఁ దలల రోపములు నినిచి
యటవిపై దావాగ్ని యలమికొన్నవిధాన నవయవంబుల విశిఖాగ్నిఁ జొనిపి
ఘనవారిదముపై గాలివీచినమాడ్కి నరదంబు నాశుగాహతి విదిర్చి
వెగడుపఱచెఁ బోలివోని విక్రమంబు, మెఱయ దశకంధరుఁడు పరికలిపటుత్వ
లేమిఁ గనలుచు నబ్బ్రహ్మశేషుసదృశుఁ, డాయుతాంబకముల బాహులేయుపయిన

ఉ. అక్కజ మందు దైత్యుఁ గని యక్కటికం బొకయింతలేక వి
ల్లుక్కలు చేసి తోడన యమోఘశిలీముఖవృష్టి ముంచి యే
దిక్కునఁ దానయై పటుగతి న్విహరించినఁ బంక్తికంఠుఁ డ
మ్మక్కన నరుండు గాఁ డితఁ డహర్పతితేజుఁడు రాముఁ డారయన్. 481

చ. అని తలపోయు రావణుముఖాంబుజము ల్చనఁగ న్శిలీముఖ
ప్రణిహతి నొవ్వనేసి ప్రసభంబున వెండియుఁ జండకాండము
ల్గొనిచినఁ గాలుఁ జేయిఁ గదలింప సమర్థుఁడు గాక భీతుఁడై
మనము గలంగ వానరసమాజము నవ్వుచుఁ జూచుచుండఁగన్. 482

వ. సంగరపరాఙ్ముఖుండై. 483

క. రౌద్రోద్రేకన్నుపశరో, పద్రవమున కోర్వలేక ప్రాణాపేక్షన్
విద్రావితశ్రీపుండు భయాద్రుతుఁడై లంకఁ జొచ్చె నసురులు దలఁకన్. 484

ఉ. ప్రల్లద మేది యిట్లసురపాలుఁడు లంకకుఁ బాఱె మేదినీ
వల్లభమూర్తి వెన్దగిలి వచ్చినచందము దోఁప నెంతయుం
దల్లడ మందుచున్న వసుధావిబుధాహితుఁ గాంచి బాంధవుల్
చల్లని యిష్టవాక్యముల సాధ్వసముం దొలఁగించు నయ్యెడన్. 485

వ. సమరతలంబున. 486

గీ. దనుజశరకోట్లు తను నంత దాఁకకుండ, నాఁగి యస్త్రము శోణితం బానకుండ
నుచ్చి చనఁజేసి యసురుల నుక్కడంచెఁ, గడురయంబున నొక్కఁడుఁ గడవకుండ.

గీ. రాముఁ డరుణాంబుజముఖాభిరాముఁ డగుచుఁ, దక్కునిశాచరులనెల్ల నుక్కడంచి
మాఱి యంతకమును మూర్ఛదేఱియున్న, యనుజుఁ జూడఁగాంచి కపిరథం బవతరించి.

వ గజగవయగవాక్షగంధమాదననలనీలశరభపనసవినతతారకముదవేగదర్శివృషభమైంద
ద్వివిదసుగ్రీవాంగదపవనతనయకేసరిశతబలిదధిముఖప్రముఖవలీముఖపరివేష్టితుండై స
ముల్లాసంబునం గేలుచుండె నంత నక్కడ లంకాపురంబున నెట్టకేలకు నొక్కింత
భయంబు దక్కి దశముఖుండు ప్రాపుల నవలోకించి. 489

క. హరికులిశము హరిచక్రము, హరువజ్రాలమును గ్రౌంచహరు శక్తియు నా
హరిభీకరతరదండము, సరిగా శ్రీరామచంద్రుసాయకములకున్. 490

చ ప్రథితయశుం డ్రఘూత్తము న్నృపాలశిఖామణి నోర్వలేక తై
ర్యధనుఁడ నయ్యె వైరినిచయంబులు నవ్వుచు సంతసింప నే
పధువు జనింప లంక కిటు పంచవిధంబునఁ బాతివచ్చెతి
స్స్వీపి విపరీతకృత్తిఁ బ్రభవించిన యీపన కింత యేట్రికిన్. 491

వ. అని పలికి విషాదవేదనాదోదూయమానమానసుండై యూరకుండె. 492

ఉ. నాయనుజన్ము నన్యకప్రబలార్చికకాండజన్ము నా
గాయుతసత్త్వుఁ బర్వతగుహాసదృశోగ్రవిశాలవక్త్రగ
ర్తాయతచారునేత్రుఁ బితామహదత్తవరప్రలబ్ధని
ద్రాయతుఁ గుంభకర్ణు నదభ్రవిదారితకుంభికర్ణునిన్. 493

క. బోధింపుఁ డాతఁ డైన విరోధిపరాధిపు వధించి రూఢధృతిమను
ష్యాధములఁ గూల్చి లవణపయోధిఁ గలపి మరలివచ్చు నొకనిముసమునన్. 494

గీ. కాన నాతమ్ము సుఖసుప్తిఁ గనినయునికి, వాని మేల్కొల్పు యూహారవర్గనంబు
నిర్వహించి మదీయసాన్నిధ్యమునకుఁ, దోడ్కొనిరండనుచు నానరాతులు కదలఁగ. 495

క. ఘననిశ్వసనోచ్ఛ్వసనో, జ్జనితధ్వనిభయము నతినిశాచరమయము
న్మనజాస్థికలితయముఁ, జని కాంచిరి కుంభకర్ణు శయనిలయమునన్. 496

వ. కనుంగొని యతిప్రయత్నంబునఁ. 497

క. చేరి ఘటకర్ణుకర్ణ, ద్వారంబులు రెండు బిట్టు వ్రయ్యలు గాఁగన్
ఘోరహరినాదఘనశంఖారవములు నార్చి నిద్రఁ గదలకయుండెన్. 498

సీ. కృష్ణవర్త్మనిశాతకీలలఁ గ్రాఁగిన తైలంబు కర్ణరంధ్రములఁ జొనిపి
ధారాకఠోరకుఠారసంహతులచే ముఖమున నందంద మొనసి మోఁది
మత్తదంతావళమల్లంబులఁ గొనితెచ్చి కడువడి నురమున నడవఁజేసి
పలువురు బలియురు పనివడి తెచ్చి గండాశ్మజాలంబు దేహమున విసరి
గదల నడిచియుఁ బొడిచియుఁ గఱచియు మఱియుఁ గొన్నియే వ్యథలొనరింప నిట్టునట్టు
పొరలి వెసఁ జావులింపుచుఁ బొంగ నీల్గి, కొట్టుకేలకుఁ దెలివొంది యిట్టు లనిరి.

గీ. దివిజరిపులార నను బ్రబోధింపనేమి, యవసరం బిప్డు వచ్చె దశాననునకు
రోషవిషమున్ండు బలవద్విరోధ మెదిరి, తెచ్చికొనియెనో తెల్పుఁ డదియునుగాక.

క. కులభూషణుఁడు విభీషణుఁ, డలఘుఁడు కుశలియె కదా యతఁడున్నం
గలుగదు విపరీతపుటా, కులపాటిపుడేల మేలుకొలిపితిరి ననఁగన్. 501

గీ. పెద్దనిదుర వేళ్ళు పెద్ద కరంబిమ్ము, నెవల బలిమి నెక్కరేని దెలుప
నాఁడు పెద్దనిదుర వీడ్కొండుఁ దనుదాక, లేచెనేని జగము నేఁచుననిరి. 502

వ. అట్లు గావున నా మహాబాహ్యాసికసుఖప్రవస్థుండవగు నాకు యుద్ధంబున మరణంబు
సిద్ధం బని పలికి. 503

సీ. ప్రకట నిద్రాభంగ కష్టోచయము లంగారధానికల ప్రకారమొంద
నలసత దోఃపంగ నాపులించినక క్రీ మద్రిగహ్వరాలీల నమకరింప
నాఁకలిగొని వచ్చు నంటిన జఠరంబు బడిరి జలరాశి కీడుగాఁగ
దంతసందష్టనోద్గత్తిభ్రమాగాఢ చక్రంబు పెట్టిలెమున్నట్లు గాఁగ
నున్నకుంభకర్ణు నుజ్జ్వలానలకర్ణు, నగ్రభాగమునకు నరుగ వెఱచి
పార్శ్వముల వసించి ప్రణుతించి యెల్లన, నిట్టు లనిరి దైత్యదైత్యవరులు. 504

క. ఓ యున్న మహాశౌర్యను, మీయన్నకుఁ గద్ది నిన్ను మేల్కొలుపఁగ న
త్యాయతమతిఁ బుత్తెంచిన, నీయున్నడ నరుగుదెంచి నిపుడీత మెఱయన్. 505

క. నిను లేపితి మన్నవలన, వినఁ దగు కార్యంబు లెల్లనిందు బుభుక్షా
వినివృత్తి గాఁగ మాచే, సినంటకములను దృష్టి సేయుదు మనవుడున్. 506

క. శాల్యములు దీర్చి గంధసుమాల్యాద్యాకారసూపమహితధవళరు
క్పాల్యన్నమధురములు దధి, కుల్యంబులతోడ భక్ష్యకోటులతోడన్. 507

వ. పాతాళవివరంబునుం బోని నిజకంఠబిలంబునం దిగవైచి వెండియు నక్కుంభకర్ణుం
డనేక మాంసాహారమాంసంబును నపరిమితకుక్కుటపలలంబును నిశ్శేషమహిషామిషంబు
ను బహువన్యకఠరసంబును నసంఖ్యాగసూకరక్రవ్యంబును నగణితమాంసపిశితంబును

నధికగోధికాధారువును సమధికమూషికపిండికయును నతిరక్తవిహంగమకాళికయును
సమగ్రజలచరపలలంబును రాశికృతతప్తపంటను మెసవి. 508

క. శతఘటశోణితముల్ దశశతఘటమద్యమును బంచశతఘటమధువుల్
శతఘటగోఘృతము న్నవశతఘటతైలంబుఁ గ్రావి సమమౌం దగుమల్. 509

మ. విపరీతాకృతి ఘోరహుంకృతిఁ గులాగ్నివ్యభ్రస్నస్య ఘోషితం
జపలప్రకీయ రాజపద్ధతినిశేచ్ఛల్ భ్రాతృపిత్రాప్తులో
లుపబుద్ధిం జమకుంభకర్ణు ఖలశీలుం గాంచి నిశ్చేష్టమై
కపిసంఘంబు భయార్తిఁ జెందెను రఘుత్తమ్మానాగసామీప్యముల్. 510

వ. మహోద్ధతలంకాసముద్భాసభూతంబు చందంబున నరుగుచున్నం దవి వికృతాకృతిం గాంచి వితెగి పటుమ తరుచరుల నోడకుం డని ధనుర్ధరుండును సత్యసంధుండు నగు పూమకులభూషణుండు దోషాచరకులవిభూషణుండగు విభీషణుం గనుంగొని.

మ. తనఘోరాకృతిఁ గాంచి భూతమనముల్ దైన్యంబు పాల్పడఁ జే
తనరాహిత్యులపోలె వానరవరుల్ త్రస్తాత్ములై యుండఁగ
తనవస్త్రంబులు జానులగ్నములుగా దర్పంబుం బోవునీ
తనిపే రెయ్యది నాకుఁ దెల్పు మరియున్ దత్ప్రక్రియావేశమై. 512

క. అనఁటయును నమ్మహాత్మునకవ్వని తాత్మండు. 513

సీ. ఏఁడు రావణు ననుజుండు వీనిపేరు, కుంభకర్ణుండు నిద్రగూరియుండు
సమధికబలుండు సమరప్రచండుఁ డాజి, సుస్థిరభుజుండు నాకగ్రజుండు జుండు.

క. నాగరవుల నెలుఁగక నిద్రాగరిమను నాఱునెల లితఁడు పవళించుల్
జాగరమొకదివసము నాఁ, డోగిరము భుజించు సుఖసమున్నతిఁ గాంచుల్. 515

వ. మఱియు నద్దివసంబున దివిజులకు నజేయుండును నేఁడు ప్రజాగరణదినంబు గామి యెత్తెఁగియు దశకంధరుండు భవదీయదివ్యాయుధశిఖలీకృతదేహుండైనవాఁడు గావునం గార్యాకార్యవినిశ్చయబుద్ధిహీనుండై ప్రబోధింపఁబంచినం దెలివినొంది యగ్రజాలోకనాయత్తచిత్తుండును మత్తుండునై చనుచున్నవాఁ డిన్నిండేని యన్యులచేత బలాత్కారంబున బోధితుం డగు నాఁడ మృత్యువుం జెందు నని బ్రహ్మవచనంబుగలదు గావున నితండు నీకశ్రమసాధ్యుండుగాని దుర్విభేద్యుండును గాఁ డని పలికి వెండియు నక్కుంభకర్ణు జన్మబలపరాక్రమప్రకారంబులు వేఱువేఱ విన్నవించి పలికె నిట్లు.
516

క. కపులవెఱపు దీఱఁగ నిక్కపుదైత్యుఁడు గాఁడు కామ్యకల్పితవివర
త్కపటాకృతి యని చాటఁ బనుపు మనవుడు మెచ్చి నృపుఁ డనుజ్ఞ యొసంగన్.

క. నీలుఁడు సమస్తసైన్యము, నాలోకించి కపులార యసురుఁడు గాఁ డు
ద్వేల మగు మాయయంత్రము, సాలస్తంభంబు గూల్చఁ బటి యాప్రలిమన్.

చ. అనవుడు గ్రమ్మఱంగ విపినాటచయానివహంబనీకసా
ధనమయి నిల్చె నట్లు హరిపత్త్రవిలేఖరతుంగమస్తుఁడై
ఘనభుజవిక్రముండు ఘటకర్ణుఁడు దీవనఁ బ్రాలు ప్రణ్యకా
మితు లురుసౌధకూటముల మీఁద వసించి పయిన్విమర్శ్వఁగన్. 519

మ. చని కాంచె న్నవరత్నకీలితమనోజ్ఞస్తంభసంవాహమున్
గనదభ్రంకషకేతువాతవిచలద్గాంబుజవ్యూహమున్
దనుజగ్రాహము దైత్యభీకరచమూమాలిక్యతోత్సాహమున్
దనుజవ్యూహముఁ బాత్రికంధరమహోద్యచ్ఛ్రాగేహమున్. 520

క. కని యూహకులవిరూపాక్షుని నిదుంభాద్యనిమిషారిపుంభృతగేహం
బనివారియైఁ చేరం, జని యుగ్రుఁ జరణసంస్మితములకు మ్రొక్కెన్. 521

క. మ్రొక్కిలివి సహోదరు, మ్రొక్కిన గదియించి వార్ధగాస్యుఁడు గదు
పెక్కన రత్నపుగద్దియ, గ్రక్కన నిడఁ బొచెఁ గు భకర్ణుఁడు దగన్. 522

వ. ఇట్లు బలియాగు పలువురు రక్కసులు వెక్కసంబుగఁ గొనివచ్చి యిడిన సమున్నతంబగు పసిండిగద్దియ సుఖాసీనుండై పలుక్రతుల నభోభాగం బదరుంచుచు నన్నం గనుంగొని. 523

తే. తెపరలై నిలిపు లవధీరణ చేయుదలంచినో వినో
ధిపుమ నష్టదిక్పతులు జేతిరో నా ముఖ్రహో వే
ధింపఁ దలంపు గన్నో సుధీజనమ్ముసమాగ నర్చ్యబో
ధింపఁగ నెమిగారణము తెల్పుము నిస్తు దీరకుండఁగన్. 524

చ. కలఁచునో పయోధి యాదకంబుల బెండడిగాఁగ మేదినిం
గలపునో నభంబు గిలుగంబడఁ గ్రోఁచి దిసేంద్రవ ప్రుల
న్నిలుపునో నభోయసనలం జనమండఁగ నాకుఁ గార్యమున్
దెలుపుముగాక నాపుడు నతిప్రమదంబునఁ బొంగి యిట్లనున్. 525

క. మనకు న్నోదరికి గుహ శూర్పణఖ నిరపరాధఁ బట్టి ప్రసభంబున ఘో
రనిశాత కైవాలాత్తి ముక్కున గన్గలయు గణంబుఁ గ్రొవ్వోసి గర్తేషున్. 526

వ. జనస్థానంబున నుత్తమత్రిశిరులం దొలంగి ప్రియానుజప్రియాసహితుండై ప్రమ్మ
దమున్నాం గనుంగొని వసియించెను. 527

చ. అనఘమతు ల్చతుర్దశసహస్రనిశాచరసైన్యయుక్తులై
మనఖరదూషణాఖ్యు లసమానబలు ల్చని పోరఁ జొచ్చి ర
ఘువరశరవృష్టిఁ బ్రాగిరఁ బడెంబడి వంచకన్నేను గాలపే
దినగుచు వానిభార్యఁ గొనితెచ్చితి సీతఁ గజాతలోచనన్. 528

క. పటుతపటంబున్ దత్సతిఁ, దటుకున దెచ్చుటయు నరుఁడుఁ దమ్ముఁడు నను ను
త్కటశోకవేగమున మర్కటులం గూర్చుకొని కడలిఁ గడచెను నెడలన్. 529

క. అర్కజుఁడగు రాముఁడు శ్రీ టక్కర్కవిభుం డాదివిష్ణుఁ డనుచు మతిరూ న
మ్మర్కటులు దివిజు లనుచు న, చక్కని వెలిపించె నను విభీషణుఁడు గడున్. 530

క. ఏమమహీసుతరామున, కీనని పలుకుటయుఁ గోప మెక్కి నను మతీ
జానికరణంబు చేసెఁగ, దా నప్పుడు వెడలితని మొఁ దనమంత్రులతోన్. 531

వ. తదనంతరంబున రాముం డనేకవనాటానీకపరివృతుండై సేతుమార్గంబున లంకా
పురంబుపై విడిసి ప్రహస్తధూమ్రాక్షమహానాదమహాకాయాకంపనాదుల నరాదుల
ననేకుల సంహరించి మించి పరాక్రమించి యున్నవాఁడు దనియుం గాక. 532

క. హనుమంతుం డనఁగా నొక్క, వనచరుఁ డనఘుండు వెనఁ వచ్చి బలిముఁడై
విను మింతకు మును విక్రమ,మునను నక్షుని జంపి లంకఁ గాల్చి పోయెన్. 533

ఆ. మతిరూప నిద్రగతిత్తు మహితోరగాస్త్రాళిఁ, నిర్మ్క వశనిరాజసింహసూనుఁ
గదిగి యేసిపోయి కాండిరీకుఁడనై, జరగివచ్చితిని నిజంబు దగ్ఘ. 534

క. నీవు సహజబలశాలివి, గావున బోధింపవలసెఁ గర్యము నధరి
త్రీవరుఁ గూలిచి నాచే,నీవ రడరూ మన నతఁడు ధృతిపలనుండై 535

సీ. కొంతతడవ్వూరకుండి యకుంభకర్ణుఁ, డన్నఁ గన్గొని వింటె దశాస్య వింత
గాదె నరవానరులు వార్ధిఁగడచుటెల్ల, భంగిఁ దెఁపోకు కుజాము శుభంబు గాదు 536

మ. మునుమున్ దాటకసంహరించి భృగురాముం గెల్చి లోడ్డోవిరా
ధునిఁ జక్కాడి ఖరాదులం జిదిమి మత్తుండైన మారీచునిం
దునుకఁ జేసి బృహన్మహాంతునిఁ గబంధుం గూల్చి యేకాశుగ
మ్మున వాలిం బడనేసినట్టి రఘురాముం డేల మర్త్యుండగున్. 537

క. సముఁడైనవానియెడ సా, మము దానం బధికునెడల మత్తునియెడ భే
దము హీనుఁడైన యెడ దం,డము [illegible] 538

క. సింధురసైంధవరథభట,బంధురబలములెల్లఁ గాంచి పదపడి రిపుతో
సంధి యొనర్చిన నదియు, స్సంధి యగుంగాక మొదల సామము కలయున్. 539

క. లోకంబులకుఁ ద్రివిష్టప,లోకమునకు మన మొనర్చు లోపంబులు ము
ల్లోకములకు హితుఁడగు నా,రాకేశుఁడు మున్న శేషలోకేశునకున్. 540

మ. వినయం బొప్పఁగ విన్నవించుటయు నవ్విష్ణుండు దైవాళి న
వ్వినయం బొప్పఁగ బ్రహ్మతో దశరథోర్వీనాథపుత్త్రుండనై
దనుజధ్వంసన మాచరించెదనని యత్తద్ధ్యానముం జెంది యా
ద్యనుతాకారుఁడు రాముఁడయ్యె బలవద్వ్యాపన మింకేటికిన్. 541

క. మును పిడి యత్తెఱఁగు నారద,ముని వినిచెం దద్వచన మమోఘము నాకుం
జనవు గలిగి తెలిపితి నో,జనసేయుము వలదు దుర్విచార మనవుడున్. 542

ఉ. పక్కన నవ్వి పెద్దయని పాడి దలంపక నిద్రఁ గోల్పోవం
బెక్కులు ద్రేలినాఁడ వతిబృందము సంతసమంద నట్టినీ
వెక్కడి సోదరుండ విపు డేటికి నీతులు చాలుఁ జాలు గ్రే
వెక్కడ సంగరాంగణ మదెక్కడ నిద్దుర పొమ్ము పొమ్మికన్. 543

చ. వెనఁగొను భీతిచే మును విభీషణుఁ డెంతయు నొత్తిచెప్పె నా
తని దోకచిన్నవెత్తి ఘటితంబుగ నీదొక పెద్దపెత్తి యా
తనిక్రియ నన్నుఁ దూటిన కతంబున బింక మెఱుంగకట్టి వీ
రునివిను లేపనాదొక విరుద్ధపునెత్తిఁగదా తలంపఁగన్. 544

క. రాముఁడె బలయుతుఁ డాల్పవ,లీముఖు లవ్వేల్పులైన లిబ్బపడఁ సీ
తామానిని యైనను నగు, సామం బేవోల్ల నెట్లు సంగ్రామమగున్. 545

వ. అది యట్లుండనిమ్ము నిద్రాసక్తులు నంగనాసక్తులు భోజనాసక్తులును సంగ్రామం
బున కర్హులు గారు నీవధికనిద్రాసక్తుండవు భోజనప్రియుండవు భయభ్రాంతుండవు
గావున నీసహాయం బేవోల్ల నెల్లభంగి సమరంబున విరోధుల వధింపక తప్పదు
యని పలికి మొగంబు గంటువెట్టుకొని యూరకున్న యన్నం గనుంగొని కుంభకర్ణుం
డు తనమనంబున. 546

క. దుర్ణయుఁ డితఁడు వినతివి,నిర్ణయవాక్యములు వినఁగ నేర్చునె యనుచున్
ఘూర్ణితలోచనుఁ డగు ఘట,కర్ణుం డిట్లనియె నన్నకర్ణము లలరన్. 547

చ. తెగనిసుఖ ప్రవృత్తిచేఁ బలికితిం గలహం బఱిభం బటంచుఁ ద
ప్పుగొనకు మిప్డు లేటిరి ప్రపుల్లపు లెంతటివారు వైరులం

దిగిచి క్షణంబులోనఁ బగ దీఱ గ్రసించెద మేఁక ప్రాణముం
దెగ వసుధాత్మజాజ నరనాథున కీయఁగ నీయకొందుమే. 548

క. బాణకృపాణపటుత్వము, ప్రాణంబులు వలదు బాహువర్యమున రిపు
ప్రాణముల గొందు మూర్ధ, త్రాణం బొనరించి కుంభకర్ణు ననుపమా. 549

వ. అనుటయు సంతసించి. 550

క. వాలి నడిచి కపుల రవిజా, తేలించిన భంగి నిన్ను నేలించెద దై
త్యాలి రిపుఁ డనిమి యనుచుం, బ్రేలునఁటు న్నృపుంకు మన విభీషణునొద్దన్. 551

వ. అదియునుంగాక. 552

క. నిద్రితుఁడవు నీవధికత్వ, ముద్రుకుఁడను నేను నగుట నహితబలం బ
త్యుగ్రీకము సూపెదు న,వ్యగ్రచరావలి వధింప వలయుఁ గనుమనుచున్. 553

సీ. శరశరాసనకవచస్యందనాదికోపకరణముల నజ్జగించి
యుపజయం బెత్తిఁగించు సమితితూర్యధ్వనులకు బ్రపలాయనములకు పెంచెక
శూలంబుఁ జేదాల్చి శూలికైవడిఁ బొల్చి పురజను లొప్పగనఁ బొగడుచుండఁ
గతిపయభయదరత్నసైన్యయుక్తుఁడై తనమనిద్రాభంగమును విరించి
తనయుఁవాక్యములును దలపోసి మగణంబు, సిద్ధ మగు ననెటి గి చింతలేని
మానసంబుతోడ మానవేంద్రునిచేతఁ, జావుఁ గోరి వెడలె సమరమునకు. 554

క. వడిఁ బుర మెఱ్వెనమున వెలు,వడి పనివడి కలహమునకు వచ్చెను వాఁడె
క్కడికిఁ దండని కపులచ్చెరు,వడి చూచుచు నుండి కొంతవడికిం దమలోన్. 555

ఉ. నీలుఁడు చెప్పినట్ల రజనీచరరూపక కాప్తపుత్రిగాఁ
బోలును గ్రబ్బొమ్మఁగని పోఁడిమి దూలఁగ నేల రామభూ
పాలుఁడు దీనిఁ గూల్చునని పల్కుచు నుల్కుచుఁ జూచుచుండ నా
ఖీలుఁడు కుంభకర్ణుఁడు విభీషణపూర్వజుఁ డాత్మయోధులన్. 556

క. తలకడచి దావదహనము, చలిచీమల నేర్చుపగిది సర్వకపులుఁ గొం
దలమందఁ గుంభకర్ణుఁడు, లటిప్రమింగఁదొడంగెఁ బ్రవిపులముఖుం డగుచున్. 557

వ. భీషణాటోపంబునం గనిమసంగి వనచరులం దిగిచి యుహోర్యగుహోకుహారసదృశం
బగు నిజబంధురకంధరసుషిరంబులన్ జాఱ విడుచుచుండం గనుంగొని. 558

చ. పనివడి వానరుల్ వనసపంటికిఁ జీమలు చుట్టినట్లుగా
మునుకొని గంధభద్రగజము న్వడి నీఁగలు మూఁగులాగునం
బెనఁగొని నబ్బలిష్ఠుఁడు కుభృన్నిభమూర్తి విదిర్చి వెండియుం
గోనకొని బొక్కఁజొచ్చె రఘుకుంజరు లంతయుఁ గాంచి పొక్కఁగన్. 559

క. అద్రిచరావలి తనపై, నుద్రేకము మీఱ వైచు నుర్వీరుహశృం
గాద్రిప్రకరములు పృథు,చ్ఛిద్రము లొనరించి దనుజసింహుఁడు మఱియున్. 550

సీ. పలువుర బలియుఁడై పట్టి యొక్కొక్కని దిగ్ర్భమింగి వక్త్రంబు దెఱచి యార్చు
మఱియును వేల్పోకమాఱు వేవుర మర్దగావించి మేనునఁ గలయ నలఁచు
నొకమాఱు నూర్వుర నొగి కాలమున గ్రుచ్చి కాలిఁ గొన్నచ్చుకుఁ ద్రొక్కి ద్రుంచు
నింకొక్కపారి యనేకుల చేతులకైవడి దొంతంబుగా విదుచు
నివ్విధంబున దానవుఁ డేచి విలయసమయసమవర్తిసమసత్త్వ సమరమూర్తి
సమయఁ జేయుచు సమరవసుమతి విడిచి, పాఱిరి వనాటు లసురు లేపారి మరల. 551

చ. సమరము సేయఁ జాలక విసం బడు [illegible] గాంచి శ్రీ
సమహితుఁ డంగదుండు రభసంబున నడ్డమువోయి శౌర్యవా
క్యములు వచించి వానరులఁ గ్రమ్మఱ వారికి నూఱుకొల్ప నొ
క్కొ[illegible] ద్రుమంబులన్ దనుజు గాయము గప్పిరి దాన నంతయున్. 552

క. లింగము మాలూరదళా,లిం గప్పిన కైవడిం జలింపక యతఁడో
లిం గముల కతికి గ్రమ్మఁగఁ, దాఁగిన ద్రువిడుండు గడు బెదంగగుటలన్. 553

ఉ. రక్కసు డెన్నురం బునఁ ధరాధరకూటము వైచి యార్చఁగా
నక్కపిఁ జూచ్చి మఱి నన్నజకేసరితో బగిల్చి యా
చక్కటి వానరోత్తములఁ జక్కఁదనం గని మారుతాత్మజుం
డొక్కయుపాగ్ర మద్దమున నొక్కపిడుంగున వైచె వైచినన్. 554

క. రుధిరి కించుకసోలి దు,ర్ధరి నక్కంధక క్కఁ దున్నరిడి నమి
ద్ధధిరౌడి మూర్ఛిల్లి బ,లోద్ధతు హనుమంతు నేసె నరుసూలమునన్. 555

సీ. ఆలంబుమాని వాతూలబాలుఁడు నేల వ్రాలిన నిలుఁ దుర్వేలుఁ దగుచుఁ
బాహార్త నిలు నిలు పాతిపోకు మటంచుఁ బాణపటులంబుఁ బఱఁకఁ జేయు
నది పిడిగాఁ జేసి యతఁ డున్నడ గవాక్షనలన్వయభాదు లనలసత్త్వులు
తన్నుదరింప నందఱఘోరహుంకారముల పాఱఁగఁ జేసి వనచరాలి
బిట్టు చుట్టుముట్టి పీనుంగుపెంటగా, వింపుచున్నఁ జూచి విహ్వలించి
యార్మసేన నట్టు లలయించు నే యుద్ధు,రాత్ముఁ డతుచు వాని కడ్డ మేగి. 556

క. వాలిసహోదరుఁ డురుతగ,శైలంబున వైవ దానిఁ జక్కాడి వడిన్
శూలము విసరుడు నదివా,యూలసుతుఁడు మూర్ఛదేఱి తునుకలు సేయన్. 557

క. శూలంబుఁ గేలఁ దాల్పని,శూలిక్రియం బేర్చి రాక్షసుఁడు రవణ నుం
తాలాద్రికూటమున మూ,గ్ధులనుఁ గావించెఁ గపిబలాంబుధి గలఁగన్. 558

వ. ఇట్లు లంకాపురయాతుధానకూటపాటనంబున సమ్మూర్ఛితుం గావించి యక్కాలుండగు నని
కట్టిం బట్టుకొని భుజంబునం బెట్టుకొని. 569

క. లంకాభిముఖుండై చను, లంకానాథానుజుం దలంకక శౌర్యా
లంకారుఁడు హనుమంతుఁడు, హుంకారముతో నెదుర్చ నూహించి మదిన్. 570

క. ఇతఁడు విక్రమఘనుఁడే, యనునో తనదాన తెలిసి యరుదెంచు నరా
దను మోసపుచ్చి యీతిం, దవితా భేద్యుఁ డని తలఁచునంతట్లోనన్. 571

అన్నకుఁ బాపువేసరక హారికక్షసుకుం బృథుగాఢమూర్ఛితుం
గ్రన్ననఁ గొంచుఁబోవు ఘటకర్ణునిఁ గన్గొని పౌరభామ ల
య్యున్నతసౌధభాగములనుండి సుమంబులు పైవిదిర్చి రా
పన్నత వానరుల్ వివిధభంగుల నేడిచి రాగవాదులై. 572

గీ. అంతఁ గుంభకర్ణు నంసభాగంబునఁ, బుష్పమాలికయును బోలియున్న
రక్షసుఁడు తేతి రక్కసుచే నిట్టు, కట్టువడితిఁ దప్పెఁ గార్య మనుచు. 573

క. లోసంతాపము నొందుచు, నాసమయంబున విభీషణాగ్రజు చెవులు
న్నాసికయును మొదటికిఁ దెగఁ, గోసెన్ ఖరనఖరదంతతీవ్రత మెఱయన్. 574

క. ఆకర్ణం జేరయూతలయుఁగ, ముక్కుం జెవులునుగఁ గ్రుంచి ముదితాత్ముండై
దిక్కుంజరములు మ్రొగ్గఁగ, నక్కుంజరహితాత్మజన్ముఁ డవనికి నతికెన్. 575

చ. పృథివికి నాఁటికుంభమహిధృచ్ఛిఖరాగ్రవిహార పింగదృ
క్పృథుకము దాఁటు మాడ్కి నసుహృత్పుటభేదనకోటి నెంతయుం
బృథుగతిఁ జెంగలించి ప్లవగేశుఁడు కీశులభిష్టుతింప భూ
మిధవుల రాఘవేంద్రుల సమీపముఁ జేరెఁ గరంబు మెచ్చఁగన్. 576

అంతటఁ గుంభకర్ణుఁ డవురా విపరీతపు వానరంబు ము
క్కంతయు రక్కసపోయె నిఁక నన్నుఁ గనుంగొనఁ బోవఁబాల నా
గాఁతుకక్రోధ సముత్సలిక్రోధిత వైచెకఁచు శోణితా
క్రాంతశరీరుఁ డాతుఁ డనుక్రమ్మతియై రణమాచరింపఁగన్. 577

చ. మిగిలినవానరాలి దిగఁద్రిమ్మఁగఁ దలఁచెడు కుంభకర్ణుని
న్నగిలి నరాదు లద్భుత సమగ్రపిశాత్ములు పోనొర్చ రాఁ
దగిలినకిక్కి మర్కటవితానము దారొకని తిద్పులంబులం
దగిలి నటించె నద్భుతవిధంబున నెత్తుట నీఁదులాడుచున్. 578

క. తనసైన్యము దైన్యముఁ గనుఁగొని రోషావేశుఁ డగుచుఁ గుంభశ్రవసుం
డనివారితుఁడై మర్కటులను గారించుటను చూచి లక్ష్మణుఁ డలుకన్. 579

శా. జ్యానాద త్రసనిర్జరంబు నిష్ఠురధనుష్టంకారనిర్ఘాత ము
గ్రానేకాంబకవృష్టి మర్కటమహోద్యచ్ఛాతకామోదము
ర్వీనాథానుజధూమయోని ఘనమూర్తిం గుంభకర్ణాద్రిర
క్తానూనోత్సవము ముంచె దానవహృదబ్జామోదహీనంబుగన్. 580

చ. ప్రకటబలాఢ్యుఁడు రాముఁడును బాణపరంపరఁ బెల్లు ముంప మ
త్తకరికి సిబ్బు నూపిన విధంబున నున్మదలీల శాత్రవ
ప్రకరము నైజసైన్య మనుపాడి దొలంగి కరంబు సాఁచి యం
దఱిని గ్రసింపఁజొచ్చె నవధీరణఁ గ్రోఁతుల దైత్యజాతులన్. 581

వ. అక్కైకసీనందనుండు రామలక్ష్మణభయంకరాస్త్రవహ్నిజ్వాలాపిహితుండును వి
నాశితస్వసైన్యుండును విదారితనాసికాకర్ణకోటరుండును నిరాయుధుండును నిరవధి
కాయోధనశ్రముండును నయ్యును జలింపని ధైర్యంబున. 582

క. కరి తుంగమదువుపొచ్చిన, కరణి న్మందరము జలధిఁ గలఁచుపగిది ని
ర్జరముఖుఁ డరణ్యమేర్చు ప్రకరణంబున గలఁచెఁ గుంభకర్ణుఁడు కపులన్. 583

క. కట్టలుక నిట్టలంచుచుఁ, గట్టిడి యగునట్టి కుంభకర్ణుఁడు గనియుం
గట్టెదుర విభీషణుఁ దోఁ, బుట్టువు నంచద్గదావిభూషితు దునఖిన్. 584

చ. కనుఁగొని తండ్రి కుందకు వగం దనుజాన్వయమంతరింప నుం
డ నిలుపువాఁడ వీవ నరనాథు దయ న్మము నెల్లఁబాసిపో
తి నని మనంబునం దలఁపఁ దీరదు మగ్నమనైన బంధుల
న్మమతను రోసి నిత్యసుఖముం జిరకీర్తియుఁ జెందఁ జెల్లదే. 585

క. నీకఱపులు వినని యప్పుశ్రీకరుఁ డగు దశముఖుండు చెడుట నిజము సు
శ్లోకుండ వీవిధంబున, శోకింపఁగ నేల తొలఁగి చూడుము నన్నున్. 586

వ. అని పలికి తనకు నమస్కరించి యధోముఖుండును నిరంతరబాష్పసలిలధారాపరిపూ
రిత లోచనుండునై యూరకున్న విభీషణు ననునయించి యతనిం దలమిగిలి. 587

క. చని వానరు లడ్డము సొచ్చిన వారల నింత గరకుసేయుక రాముం
గని యిదె వచ్చితిఁ గలహంబునకు బ్రాణమ్ము తొలఁగి పోవక మనుచున్. 588

చ. పొగరున నిన్నెదిర్చి సరిపోరుట జన్మఫలంబు పోరిలోఁ
దగిలిన యేని వెండియును దేజము నొంద జనించి నీమదం
బగఁగొని గెల్తు నందు నినుఁ బట్టి జయింపఁగఁ జాలనేని పొం
దుగ నినుఁ జేరి బంటు నగుదు న్వినుమిట్లు ప్రతిజ్ఞపట్టితిన్. 589

క. ఏను మనుజమాత్రుండను, గాననిశాచరులు నింత గర్వించెదరు నీ
తో నెవని పోరవచ్చిన, నేను దనుజమాత్రుఁడనె రహింబ దలపోయగన్. 590

క. సర్గస్థితివిలయములు నిసర్గముగాఁ గలుగు నింద్రజాలుఁడవు గదు
న్నిర్గుణుఁడ వనుచు దాశు ధనుర్గుణసారణ విభుఁడు దనుజపతితో దగన్. 591

క. నీకంఠము దునిమి మహోద్రేకుండగు రావణు న్వధించెద నఁక ము
పోకలఁ బోయినఁ జెల్లదు, మీకని దశరథసుతుఁడు సమీక్షోన్ముఖుఁడై. 592

సీ. ఘటకర్ణ సముదీర్ణ కర్ణ కోటరములు పటుపత్రులకు మన్కిపట్టుచేసి
పాపకర్మనేత్రకూపము లిక్కట్లి కఱచు గా శరపూరితములుచేసి
రాక్షసముఖగహ్వరంబు నానాజిహ్మగములకు వాసయోగ్యంబుచేసి
దశకంధరసహోదరశరీర కాంతార మతులబాణకదంబయుతముచేసి
కైకసీపుత్రు హస్తాఖలను ఖగని,వాసములుచేసి మఱియు సర్వాసవారి
ఘోరదక్షకవాటంబుఁ గూరసార, సంఘులకుఁ దావుచేసి రోసంబు మిగుల.

క. వాసి గలుగు వాలిం బడ,నేసిన యస్త్రమును దానికన్గనయుగుబా
ణాసారంబున ముందుగ, నాసురపతి నొంచ్చియును మహోగ్రతఁ దగుచున్. 594

క. గొదకొన వైరిబల ములు, కదనంబున వైచికొనుచు వారనికినుకన్
గదగొని కదనంబునకుం, గదిసెం గాలాంతికప్రకారము గాఁగన్. 595

వ. కదిసి భయంకరసింహనాదంబు గావించుటయు సహింపక. 596

క. హస్తిసహస్రబలుఁడు కృత,హస్తుఁడు వాయవ్యశరనిహతి దనుజుబ్బాహా
ధ్యస్త్రము ద్రుంచుటయుఁ బరిస్ఫురసంబై పడియె గదయు జగతితమునకన్. 597

చ. గదయును బాహుదండమును ఖండము లైపడ నొండుకేల ను
న్మదుఁడయి సాలముం బెఱికి మానవనాథుకు వ్రేయఁబూనుడు
న్నదురనిభేంద్రసాయకముఁ బెద్దయు వేడుక నారిఁ గూర్చి నిం
డఁ దిగిచి తత్కరంబును బడ న్వడి నేసె నమోఘవేగుఁడై. 598

క. శరయుగమున ఘటకర్ణుని, కరయుగముం గూల్పఁ జెల్లు గానవియుగమి
ధరణిఁ బడి చదిపె నసురోత్కరముం గపిబలము నద్భుతస్థితిపోఁపన్. 599

క. శాఖాకరహితమహోన్నత,శాఖిప్రక్రియ దశాస్యసహజుండు దురా
శాఖిలమానసుఁ డగుచువి,శాఖనిభుం గవిసె రామచంద్రు న్నరకన్. 600

క. పదహతులన్ ధరణి వియ,త్పదమున్ హుంకృతులఁ గర్కొదల బద్ధంబుగా
నదిరించి యట్లు గవియుచుఁ, గదనః కారయుఁడు సమధికబలోద్ధతుఁడై. 601

క. తరుచరు లౌననఁ గర్ణక్రి, కరణంబులు దనుజలోకకరణంబులు సం
చరణంబులు ఘటకర్ణుని, చరణంబులు దునిమె నర్ధచంద్రాస్త్రమునన్. 802

చ. పరిలిఖితభుజుండు నిర్దళితపాదుఁడు నై దనుజుండు ఘోరప
ర్వతముక్రియన్ గుహాతులితవక్త్రము విచ్చుచు వైరిసైనిక
ప్రతతి గలంగఁ గ్రుంగ నరపాలుఁ దెసంబొరలంగ నద్భుత
స్థితి వెలయంగఁ దచ్ఛిరము ద్రెంచె భయంకరసాయకంబునన్. 803

క. సుత్రాముఁడు భీమరణంబున, వృత్రాసురుఁ గూల్చినట్టివిధమునఁ గుంభ
శ్రోత్రుని యామ్యాస్త్రమున సుమిత్రాపుత్రాగ్రజుండు మేదినిఁ గూల్చెన్. 804

గీ. ఘోరసంగరసముదీర్ణుఁ గుంభకర్ణు, ధరణిఁ గూల్చుచుఁ దత్కబంధ మురరక్త
ధాతువై యుర్వి నపరసంధ్యాసమయమహాస్తమయగిరినోలె శైత్యకతి చెదర.

వ. తన్మస్తకంబు కదంబవేగంబున రెండవమైనాకంబు చందంబున నంబుధిగర్భంబు
సొచ్చె నంత రాఘవుపయిం బుష్పవర్షంబులు గురిసె దేవదుందుభిధ్వానంబులు చెలంగ
నఖిలవానరులుం దమ్ముఁ గ్రమ్మఱ జీవించినవారలుగాఁ దలంచుకొనుచు రామున్
జయజయశబ్దంబుల నగ్గించుచు విభీషణపురస్సరంబుగా నతనిం బరివేష్టించి రతండు
ను సహోదరసహితుండై మహానందంబు నొందుచు నగ్నిజ్వాలాభీలకటాక్షవీక్ష
ణంబు లంకాపురంబుపై నిగిడించుచుఁ గలహంబున కెదురుచూచుచున్నంత నక్కడ.

క. హతశేషులచేఁ దమ్ముని, మృతివిని దశముఖుఁడు దాను మృతునివడువున
స్మృతిచెడి మూర్ఛవడెను ఖండితమగు వటభూరుహము వడిన చందమునన్. 807

వ. పడి కొంతవడికిం గామినీకరకలితలలితశీతలజలాభిషేచనంబునను గ్రమలరసౌరభ్య
జనవీజనంబులవలనను నొక్కయించుక తెలివినొంది యాప్తులం గనుంగొని దుఃఖాతి
రేకంబున. 808

చ. బుసగుబుట్టుచు న్నిదురవోయెడుతమ్ముని లేపితెచ్చి యే
నసదుగలంపున న్వనచరావళికిం బలివెట్టినాఁడ నాఁ
డ సమరమేల మేలని వెడంగు తలంపు దలంచితంచు భీ
తిసెడి విభీషణుండు దగఁ దెల్పె వెఱంగక మోసపోయితిన్. 809

క. అసుహృద్దౌష్ట్యమున సమిద్వ్యసనమునఁ దానొంటిగ నున్నవాఁడై ననుమా
నసమున దూఱెడి యిపుడే, నసువులయెడ నీతియెడ నిరాశుఁడనైతిన్. 810

గీ. పృథులదర్పసమీరసమేధితంబు, శూలకీలాకరాళమై కుమ్మిఘోర
మర్కటాటవి నేర్చి రామశరవృష్టి, నారిపోయెను కుంభకర్ణానలంబు. 811

క. ఏకాకరుండన వైరులఁ, బూని కదించెదనటంచుఁ బోయి రిపులచేఁ
దాన మృతుఁడయ్యెఁ బురుషుఁడు, దానొకఁడు దలంప నొకఁడు దైవము దలఁచున్.

వ. అని బహుప్రకారంబులం బరిదేవనంబు గావించి తమ్మునిం జేర్కొని. 613

క. హా యను మేరుతులితదేహ, హా యను వక్త్రజితగిరిగుహా యను దనుజా
హా యను రిపువనహవ్యవహా యను సుమనోమచాపహా యను మఱియున్. 614

మ. అనుజా నిన్నుఁ ద్రివిష్టపస్థులును దాయన్లేరు నీకట్టిపో
మనుజాధీశ్వరమార్గణాగ్నిశిఖలన్ గ్రుందంగ నుంగొంటి నే
నని వాలిపడి రావణాసురుఁడు ధైర్యావృత్తిచిత్తంబుం
దనుజాలింగని యట్లు వత్తెఁ బటుచింతాక్రోధఘూర్ణాత్ముఁడై. 615

చ. గతజలసేతుబంధనము గాదె మృతుం డగు వానిఁ గూర్చి శో
కితమతు లౌట మీ రరిగి ఖేచరకోటి దలంక నస్త్రవి
ద్యతులు బడంక హస్తిహయపద్గరథధ్వజినీసమేతులై
హితమతులార రాఘవమహీశులఁ గీశులఁ జంపెదం డనన్. 616

క. అంతికసన్నిభు లగుచు నరాంతకదేవాంతకులు మహాపార్శ్వాఖ్యు
ల్వింతకశకునంబులకు న, త్యంతగ మెంతయును లేని యాత్మలతోడన్. 617

సీ. కాటుకకొండలు కదలి యేతెంచెడుభంగి నొప్పెడు మదేభనికర ముఁ
బూర్వవాయువుల నుప్పొంగు సముద్రంబు తెఱఁగులఁ బోలు సైంధవచయంబు
సంవర్తసమయాగ్నికాల కాళీక్రమము గాంచెడు శతాంగవ్రజం బు
సమవర్తికింకరసదృశఘోరస్వరూపప్రదీపితవీరభటచయంబు
నానావపట్టిషమఱుచుఁ దోఁ చుగుదేర, సమరభేరీరవంబులు చదలునిండఁ
గదలి యుద్ధాశకంగు లుత్కంఠగుచుఁ, దాఁకి రిహితబలంబులు తల్లడిల్ల. 618

క. తాఁకిన నంతకమూర్తుల, మీఁకొన్మ ఖులగుచున్న మిహిరసుతాదుల్
డీకొని ప్లవంగపృతనా, నేకము చొఱికొల్ప పురము నిష్ఠుర మయ్యెన్. 619

క. ద్రుమచరులు తగుశిలావర్షము దనుజుల మీఁదఁ గురియ రాత్రిచరులుం ద
ద్ద్రుమచరులమీఁద శరవర్షము గురియించి రతిలోకసాహసవృత్తిన్. 620

చ. అపుడు నరాంతకుండు పరయాఁలు హయంబు మరల్చి సాధ్వస
వ్యపగతవృత్తి వానరచయంబు గలంగఁ గొలంగఁ గ్రుంగ శ
క్తిపటిమ శక్తివైవ నినుచు దైత్యులు గండడించి ర
ట్లపరిమితప్రతాపనిధియై దనశాధమున్ దాక్రమించుచున్. 621

క. కని వానిరొప్పు నెఱపని, హనుమంతుని కడ్డ మరిగి యంగదుఁ డురుసా
లనిహతి శిరంబు విఱుఁగఁ, గ్రక్కున నిహతిఁ జక్రంబు గూలి పడియఁగఁ జేసెన్. 522

చ. అటులు విహీనశౌర్యతను నరాంతకుఁ డంతకుచెంత కంపుడుం
గుటిలమనస్కులై రిపులు గూడి త్రోడన వాయుసూనుఁడుం
జటులరయంబునం బరమసాహసులం బృథుఘోరయుద్ధులం
బటుల నిశాటులం బడిసె బాహుబలంబునఁ జలంబు మీఱఁగన్. 523

వ. మరుత్పుత్రమరుత్త్వేరితంబును వాలజ్వాలాజాలంబును రోమధూమావృతంబు నగు
సంగరానలంబు విరోధిసేనాకాననంబు దహింపం దొరకొనుటయు సహింపక. 524

క. అశనినిభుఁడు దేవాంతకుఁ, డుశనాంతేవాసిపతి మహోదరుఁ డసుహృ
త్త్రిశిరాశి మహాపార్శ్వుఁడు, త్రిశిరుండును గడఁగి యానదీపితు లగుచున్. 525

శా. సుగ్రీవాంగదజాంబవత్ప్రముఖు లత్యుగ్రప్రభావాఢ్యు ల
త్యుగ్రగ్రావమహీరుహావలి సమీకోద్రేకముం జూప దా
శగ్రీవాగ్రణు లాత్మ మెచ్చక ధనుష్టంకారము ల్సేసి తీ
క్ష్ణాగ్రామోఘశరౌఘము ల్వఱపి బాహాదర్పము ల్చూపినన్. 526

క. ఆ నగము మునుమున మునుభీ, తింగూరిన దైత్యులలకు దేటికపుడుం
బొంగుచుఁ దలపడుటయు నురు, సంగరము బలద్వయికి నసమగతి నయ్యెన్. 527

క. తలఁప విపరీత మగుచిత్రతలము గనుంగొనఁగ నద్భుతస్థితి నయ్యెం
దలఁపడు నెడయుం జెఱను, త్రుపడు నెడయుం గడంగి తలపడునెడయున్. 528

వ. అట్టి క్రందుకయ్యంబునందుఁ గబంధసారిణబహుళంబులును విపులాస్థిమార్గ సైకతప్రదే
శంబులును మాంసకర్దమంబులును వాలశైవాలంబులును గరవాలవ్యాళవ్యాళంబులు
ను గపాలపుండరీకమండంబులును నగుచు క్తసిక్తప్రవాహంబులు వెడలి యనేకముఖం
బుల సాగి సంగమంబు లగుచుండె నట్టియెడ. 529

ఉ. ఆసన వెట్టవాఁడ బ్రగావలి మీఱ నరుత్తనూజపు
చ్ఛానన ముగ్రభంగి నఖరావలి శాగ్రవపక్షభిక్షుంభము
ల్వ్రాసక క్రవ్యాలింపుచుఁ బలాదనకాననస్పృత్తిమగ్నుడై
త్యాముగుణంబు గాఁగ విబుధాంతకుఁడుం ద్రిశిరుండుఁ జూచినన్. 530

క. శరములు ముంచునెడ మహో, దరుఁడు మహాపార్శ్వుఁడును మదంబునఁ దోడై
యఱుముడు నీలవృషభు లా, హరివరునకుఁ గోడుకడు మహాహవ మయ్యెన్. 531

గీ. త్రిశిరదేవాంతకులఁ గులాద్రిప్రతిముల, నప్రతిహతప్రతాపుల ననిలసుతుఁడు
పిండి గావించె గండాశ్మ పిండిఁ జేసి, యుగమనోహారతరరథయుగముతోన. 532

క. దరమింతయు లేక మహో,దరునిఁ బ్రహస్తాంతకుఁడు ముదంబునఁ గూల్చెం
దరుచరులు మెచ్చికొనఁ ద,త్పురిరియుతు ఘీంకారపూర్వకం బయ్యెఁ బ్రాలన్. 633

క. ఆదర మింతయు లేక మ,హోదరుసోదరు వధించి యొప్పెను నీలుఁ
డ్స్టైనిఁ గూల్చు నరాంతా,హ్లాది మహాపార్శ్వుఁ డట్టహాసములోడన్. 635

ఉ. నీలుపయి న్నరాంతక మకనీరుహచారులు తల్లడిల్ల నా
భీలతఁ బోవనిచ్చి శరధికరవృత్తి వహింపఁ గాంచి య
న్నీలుని వెన్కఁ ద్రోచి యవనీరుహముం జెకలించి యెంతయుం
శౌరిక లేనికన్ వృషభుం డరిభిద్వృషభుండు ద్రేసిసన్. 636

గీ. ఇట్టు మూర్ఛఁ జెందె పెద్దరదవుకుఁ, జేరిమీఁద మూర్ఛ దేరియున్న
యవసరంబుగాంచి యమ్మహాపార్శ్వుని, వాతనెత్తురులఁ దాఁత్రైచె. 637

క. పవసుతనయవృషభులచేతం ద్రిశిరదేవాంతకమహోదరమహాపార్శ్వులు గూలుటయుం
గనుంగొని కపిబలంబు లుప్పొంగి దనుజబలంబులం గలంపం దొడంగుటయు. 638

క. తుండంబులు దెగిపడు వే,దండంబులుఁ బడెను బాహుదండంబులుఁ గో
దండంబులుఁ దొరిగెడు హయా,ఖండంబులు నరుచుఁ గ్రందుకయ్యం బయ్యెన్.

ఉ. చిట్టలుగాఁగ నాప్లవగసింహులతోడ నెదిర్చి పోరి తోఁ
బుట్టువు లేవుకుం బొలిసిపోయెఁ నుద్ధతశోక వేగుఁడై
కట్టుఁగ ప్రథంబు పరిగాయుకుఁడు వే మరలించి క్రోధులం
బుట్టలగట్టలం జెదరి పోవఁగ నేసె మహాస్త్రసంపదన్. 640

క. ఇవ్విధి నవ్వనచారులఁ, గ్రొవ్వాడికరంబుచేసి క్రొవ్వు చెలఁగు మ
న్నవ్వుచుఁ జివ్వకుఁ గదియుచు, దవ్వుల నవ్వేయు రాము తమ్మునిఁ గనియెన్.

క. కని సరభసంబు మీఱం, జనుదెంచి తొలంగు మిఁక నిశాచరకులపాం
సన రిత్తచావు నమ్మూ,ర్ఖునవత్సుడు నా దశాస్యుకొడుకు డిగ్గియెన్. 642

చ. ఇతఁ డతికాయుఁ డీతనిపయిం జనుదె చెలి పిన్నవాట న
ప్రతిహతబాహువిక్రముఁడు పంక్తిగళాత్మజనూత్నవృత్తి డగ
ప్రతిముఁ దనల్పుఁ దల్పల దురంబున మారొలవఁ డెందు విక్రమో
న్నతు భరతాగ్రజన్ముఁ గదసిప్రియు రాము జయింపఁ జాలెడిన్. 643

క. అలరంబుల లెఱుఁ గొలుఁగన, ఱాలుండవు తొలఁగు మనుచుఁ బటుగతి విశిఖ
జ్వాలలు నిగుడింప మహీ,పాలానుజుఁడు గ్రాల్చెఁ బ్రతివిశిఖమునన్. 644

క. మరలించి యాద్ధాస్యయాలినీ ఫ్రతునకు సుమిత్రాపుత్రుం డిట్లనియె 645

చ. కదనము సేయ నిన్నుఁ దిరి గ్గ్రామెలర్చుఁ నున్న నన్నుఁ జూ
ల్కుఁ దనము షేయఁ టక్వాము ప్రలాపములం దగు బంటువో లె నీ
వదలిచి యొందు పోత్రికి భయంబున వంచన చేసి పాతిపో
వఁ దలఁచి తిరిగెరాక బలవంతుఁడవే గణికాకుమారకా. 848

గీ. అనిక్షేపించి యత్రైపై విశిఖులు, వశి తెఱఁగుగాఁగ బహుశరములు
కలిపి యట్టహాసభాసురుం డగుచుఁ గోల్పులిక్ష్మంబుఁబోలెఁ బొదువుటయును.

క. హరినాథునెదిర్చిన మదకరినాథుని భంగి నిల్చఁ గదిసిన మహిభృ
త్కరణి హరిఁ దాఁకు కటభు, కరణిం దాశరథి దాశకంధరు నెదిర్చెన్. 848

క దివ్యాస్త్రరాజి మగువాయువ్యాస్త్రం బహిరుఁ జేయ నవనిసుఁ డై
ద్వ్యాహతఘోరతరతఁ గాంచ్యాహారం బడఁప రావణి కినుకన్. 849

క. దోషాచరులు నతిఁ పఁగ, నైషికరాగాస్త్రములు రయంబారఁగ వ
ర్షాప్రవర్షిలితుని వేయుచు, శోషింపఁ గపులు నృపుఁడు శుక్లాంటుమన్. 850

క అగ్నిశిఖా బ్రహ్మాస్త్రము ఘోరాగ్నేయాస్త్రలు నేసి యవి పోదిత్రయున
న్భగ్నప్రభుకటకుగుచులఁగ, మగ్నుఁడుగాఁ జేసె నృపుఁడు మార్గణవహ్నిన్. 851

గీ. ఏసి ఖల్లు తెడు నేసి నూతునిమీఁద, దీసి కెక్కము వడఁ బ్రాసి పగయు
డాసి పార్శ్వచరులఁగోసి వారనికిన్కుఁ, జేసి లక్ష్మణుండు వాసి మిగుల 852

క. అస్త్రశిఖామణి యగుచుఁ, హార్దాస్త్రమున నశేషశ్యరము నతికాయు ధను
ర్వ్యాస్త్ర విధిజ్ఞ వధించెఁ గ్ర్యాతాసుతుఁడు రాజసుతుఁ డగచర వలి పొగడన్. 853

వ. కుంభకర్ణుండునుబోని యతికాయుఁ గూఁడఁగూలిన చందంబుఁ, గూలనేసి సింహనా
దంబు గావించుటయు. 854

క. వనచరులు సుమిత్రాసుతుఁ, గొనియాడుచు గుంపుగూడికొని యాడుచు రా
మునిఁ జేరఁ బోవుటయుఁ ద, మ్మునిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి కరఁగు మదమున నంటెన్

క. రణహతశేషులు విప్రులు, రణ శోషులు దైత్యవరులు వడిలం కాప
ట్టణమునకుఁ బాతి యటరావణుఁ గన్గొని యిట్టు లనిరి వడఁకు నోదలితోన్.

గీ సమర మొనరింపఁబాలక, సమసె నృపవీరుపుత్రశతమ్ములు మేము
స్సమరవిముఖుల మగుచుమనీ, సముఖమునకు వచ్చితిమి నిశాచరనాథా. 857

వ. అని యట్టిట్టి కిట్టిట్టివారిచేతఁ దెగిరని నిరూపించిచెప్పి, యేకనిశ్చయంబునఁ నద్యోతి
యం బగుసంగరంబు త్రిలోకభయంకరముగా నాచరించి సేనాంగచతుష్టయం
బతోఁ బంచకల్పంబునొందె భవదీయపుత్రశతమ్ము బనుటయు నప్రత్యుత్తరపరిభూ

యుండగు రావణుం డప్పుడిట్టులం బలికించి యక్షీణ నయన పుండరీకంబు లెఱ్ఱవడ
దశాననంబులెత్తి దుఃఖవశానిరు కణంబుగా నిట్టులనియె. 658

క. అమితబలాధికు లతికా,యమహాపార్శ్వ త్రిశిరోనరాంతకులును ఘో
రమహోదర విబుధాంతకు,లు మరణ మందిరి దైవలోపమునఁ గటా. 659

క. ఏకముఖ రావణుండ సు,ఖాకర శ్రాంక్షిప్త ఘటకర్ణుం డంతం
దేఃరణి నీల్గెఁ బ్రనగా,నీక మలర ధాన్యమాలినీసుతుఁ హరిచే౯. 660

క. సుతుఁడు వడుట యని హృదయాము శోకాంధమూలగుట లేమిఁ జర్చింప నయః
కృత మని యిలఁ జెద దురోము, నాఁడు వడిఁ గడిసె దానవావలి యెల్ల౯. 661

వ. అని పుత్రశోకవ్యాకులిత్తుండగు కైకసీపుత్రుండు మందోదరీపుత్రుం డిట్లనియె.

చ. వనరుహమయ్య పంక్తిరథ వైరులు నెల్ల ద్వివిధ్యా వ్యధా
ణావలిలకలఁ దుర్లై ఫృణుఁ డాక్షిలఁ గూలగ జేసి సంతసం
బుగఁ జనదెమ్ము నీవనుచుఁ బొమ్మని చేసెల నిచ్చి యాఁపీనం
బగ యడఁగింతు రాఘవులఁ దొట్టి హరించి గ్రక్కించెఁ గోఁతుల౯. 663

క. అని ప్రమోదయ్యె హరిఁడు మోదంబున సెంవోసఁగుచునపా శుభామిఁగృశాన౯
ఘనమగు వృషాదరిపి తజ్జనితఁ ధరధాన్యాచంచకరధిశగు వై 664

క. చతురంగతురంగసూక్ష్మ,శతాంగఘనపదకఁ ప్రచారిముకత్రిస౯
క్షితి క్రక్కదిలగఁ గహా,క్షితి విజయలీల నిఁద్రజిత్తుఁడు వెడలె౯ 665

వ. కడలి తూర్యఘోషంబులు శంఖారవంబులు సింహనాదంబులు ధనష్టంకారంబులుఁ
గరిబృంహితంబులు హయహేషారవంబులు సుభటక్రందనంబులు రథనేమివిరావంబు
లు నిండి నగిలించుచుండ శరాసారఘోరంబుగాఁ గపిసి విజృంభించుచుండె. 666

చ. జయమునఁ బొంగుచున్న హరిసైన్యము దైన్యములేక రావణ
ప్రియతనయా స్సహించక కుభృన్నగగండశిలాశిలాళి దు
ర్జయగతివైచి యార్చుటయు రాక్షసరాజతనూభవుఁడు న
త్యయసమయాష్టమూర్తి నయనాగ్నిసదృశ్యకోటి నించుచున్. 667

ఉ. వెండియుఁ జండకాండముల ప్రేసిన నొండక చండభానుపు
త్రుండు మరుత్సుతుండు ద్వివిదుండు నలుండు గజుండు జాంబవం
తుండును వాలి నందనుఁడుఁ దోద్భవి భూరుహకోటి నింద్రజి
త్తుని యనంగ సేసిరి విధూతశరోద్ధితమూ సమూహులై. 668

క. స్పర్ధ మిగుల నతిలోకధనుర్ధరుఁ డప్పుం క్తిముఖకనూభవుఁ డమహా
త్యర్థకయ ర్థి యస్త్రద్వంద్వ మహించె స్వమోథనసమేతుండై. 669

వ. అత్యనేకవిధగణవిధానంబు శాంబరీపిధానంబై. 670

క. కడఁక బిసుకులజడి కమ్ముకొనఁగ సాయక బాణశ్రేణి గల ప్రాసం గనఁజే
డ్పడ పడియెఁ బ్లవగబలమొక, యెడఁ గిరిఁగా వకావృతిని యట్టులు గాఁగన్. 671

సీ. కరినాథ్యుఁ డొకమాటు గమనాటులు దలకఁ బట్టు తిరి బాణపటలి యుర్వి
దుర్దర్శుఁ డొకమాటు ప్రమదాచాతు లభ్యోఁ దబనపడి నుజ్జుఁ గంపలును విసరి
తరిసాడుఁ డొకసాఱె తనచాపగణముగా సరకు గ్రక్కనంబు గురిసి
గరుకర్ముఁ డొకతేళ్లఁ బిడుగులను నుడుక బాణుకెఁ బ్రజ్ఞోలులు సరిగ్రొ
క్కోలవి గిరగిరఁ ద్రిప్పునతెఱఁగు గాఁగ, ఘనకలయుగాలయుడైనఘనోరసట్ల
నైజమాయావికర్మంబుగరాలి, కొందఱుఁబొదువఁ గా నై యేఁపురేఁగి. 672

తే. ఒక్కచెఁ బసనాప్పఁ జేర్పుదేవోక్కయమల,నొక్కచోఁ బాడు నాడు నింకొక్కచోట
నొక్కచోఁ దోఁచు నైము నింకొక్కచెఁ జెలుఁగు, బ్రనుకరావలిమత్తుఁ దయ్యుద్రజిత్తు

వ. ఇట్లు మాయాశమోఁ లీలం దన్యూసుగసురుల నక్షేత్రపేర్చి, జేయుచు డినప్పోత యెల్ల
వారలుం దమతమ వైచిన యంగోపంతులు విఫలంబు లగుటకు నచ్చెరువందువారు
ను గాలుఁ జేయి తునిసినం బడి పోవువారును గచ్ఛపత్రమ్మలు గాఁబోవు వారు
ను గద్ధంబుల దాఁగువారును వ్యాకరహ ఖఙ్గటవిరుకబంధంబులం దూఁగువారును
రాఘవులం జీరువారును నమ్ము లెమ్ములం గిటికిఁదూఁ గాకుము నెప్పుడు నెమ్మనంబున
జేయవాఁడి రక్కసులరూపనేఁ బోరాడువారునై మునుకమమ్ము నెఱిఁగొని. 674

ఉ. ఆహవకేళికిన్ దశరథాత్మజు లెల్లన్ మాఱ లేమి సం
దేహముఁ బొందుచున్న యెడ దివ్యశరాగ్నికి వైరికోటి, బ్రా
ణాహుతిఁ జేయుచుండు దనుజాధముఁ డేడ్చెడ నాఘశక్తి స
మ్మోహనబాణ మేసె వ్యూహబొందువుగా నపు డుర్విఁ గూలఁగన్. 675

గీ. ఇట్లు తూలిన లక్ష్మణు తిర్రిడికి జయ, మెఱుఁగేయు నాతఁ డెల్ల నాఁడు
గలదుఁ జూచి ప్లవగులఁ గౌఁగిటఁ గదియించి, సుమిత్రాతనయుఁ దయ్యెదనుజ.

ఉ. చావక శత్రుకోటియెడ సందిము మించుకలేక యున్నచోఁ
జావన ద్రోణభూధరముఁ దెచ్చి విభాతముసాధ్యమైన సం
జీవనిఁ జేసి వానరుల సేనయుదంతి ప్రగల్భతఁ గయా
శ్వాసనికిం దలంకక ప్రసాదము రిపుర గందుమిాఱఁగన్. 677

వ. దివ్యాస్త్రబంధబంధితుఁడుగాని పవననందనుండు దనుజమాయామోహితుండుగాని
పక్షిరాజుండు సుహృద్యుండుగా నెంచుక తెలిసి నొందియున్న జాంబవంతుసుపక్ష

కంబున నాడు రాజనదూరస్థితంబగు ద్రోణపర్వతంబు ననహాయుతూయ దైసముద్ర మార్గంబునం బెట్టి తెచ్చి ప్లవగసైన్యంబు సముద్ధరించి రామచంద్రు సలరించి తనాదేశంబున నద్దివ్యౌషధులు యథాస్థానస్థాపితంబు గావించి వచ్చె నివ్విధంబున. 678

క. సమ్మోహన శాతాంబక, సమ్మూర్ఛిత మగు వనాటసైన్యము నంగ్రా మమ్మునక గ్రమ్మఱ లేచెం, గ్రమ్మఱ బలగర్వసమధికస్ఫూర్తి నపుడున్. 679

వ. అనసమయంబున. 680

క. వనమ్రమింగు నిరుడు తేజస్వి రథమున నసుడు బవనపుత్రుని జూడ న్నవమున సిగ్గువోడమి యెగి కైవసి నక్షత్ర ద్సరికింప కేరెన్. 681

క. పంకజహితుడు డగుగుడు నా, శంకాలపు పాంథన్యాగ మరికయ యయ్యెన్ లంకాపురమంతయు ధూమ, హా యనిచే నిల్పుకాలు నని తెల్పగడున్. 682

క. సంజీవనీవహాసమన, సంగ్రామను ప్లవగసైన్యము గెలువన్ గుంజరములు వనుదె మగటి జీకటు లడరె నెల్లదిశలు మునుంగన్. 683

ఉ. వానరులంత రామునకవల్లభు నానతినొంది ఘోరసం తానగరంబుఁ గాల్పనసుకట్టి నవహోల్కలపాణులై యయు గా లమంతినంతట దను కంపము నెంచె దనందఱు శ్వాలుదిక్కుల దిగులంత్పిరి వహ్ని శిఖాకలాపముల్. 684

వ. అంత గ్రమముయంబున. 685

క. దట్టించి లంక నలయు, మట్టించి ప్లవంగనిశ్యుతుల భయము బుట్టించి సంత్రికింపఁగ, దట్టించిరి పెను చెల తెచ్చనటుచున్. 686

క. పొగ మిగుల నెల్లదిక్కుల, బుగబుగమను శిఖులు కేలుగ బొరిబొరి భయం టుగ గోకమంటగ జమ నిటుగ గూడెనిమ్మెను వేల్పుదరవర్గంబులుగున్. 687

క. సీతాశోకాగ్నిపరి, స్పృష్టమగు మలంకగ జూట్టఁ దెక్కెన్ ఝ డగ భ ర్యాదివానముదయసమ యము, నాటింకి పృథ్వీ మహానసంకజమైనన్. 688

సీ. వడిగవుల్లెల్లసి శిఖావసులు గాలిమి వాలుదివ్వులన్వజనముల మిగ లువారు దనువోర్చితొడు సాధనతతి కలిరాలుగ నొగనిగటులకు నెగ సూవారు గన్నులుబోగ మట్టి కడల నేరదహమున్న వారి గవ్వొత్తిబెస్సి వాలు వారు దమ్ముదిరించి యుద్ధమొనర్చ్చువారింగ బట్టి మంటలలోన బెట్టువారు నింటివారలు పైటికి నేగుదేగ, కుడినొచ్చెముల బిగినొట్టువారుం గొబ్బులందంద్రతిప్పుమ గొలువారు, సైనికపినాథు లశ్రాహుంకతిశయిల్ల. 689

క. ఆ తెడిమందిరము లోఁగి, యా తెడీము దూఁలు నడఁగు కొట్టములు నెక
న్నోలెడు సింధురములుఁ దత్తాగ్రంబుల మిగుల నచ్ఛత్రంబా నరించెన్. 790

వ. అయ్యవసరంబున నస్త్రాగ్ని బహుళార్చిర్వేగ్ని యానేకవిస్ఫులింగ దావానలపరీత భానుండ
గుటఁ జిత్రభాను నామధేయంబును రాక్షసనంప్రాప్తంబున శుక్రసమాహ్వయంబును
సార్థకంబులు గావించుకొనియె నప్పుడు [illegible] జ్వాలాజాలాభిప్లుత
మహోదధిపానస్ఫులస్త్రాపదప్రలిప్త సౌధంబులు కరఁగి నీరై ప్రవహించిన చందంబు
న కమలాకరిత ప్రజలంబులం బ్రాణపరీక్షణ బుద్ధి తేలియాడ [illegible] జలచరకమఠపాఠీనం
బులు నారకులు వైతరణీయాతి లనొందు ప్రకారంబును గానిపించె నాయుధాగా
రంబుల మంటలు వెడలుటం [illegible] గాకయుండెడి రథంబులు ధూమధ్వజాభిరామంబు
లయ్యె నయ్యెడ. 791

ఉ. రావణువారలెల్ల సమగ్ర భోజరింపఁగ నోర్వలేక ధూ
మావృతనేత్రులై కలఁగ [illegible] విభీషణు నాలయంబునం
జొచ్చిరి [illegible] బొందమి నిల్చె రాక్షస
భూపతు [illegible] బహుభంగుల [illegible] 792

క. భూతధను [illegible] కాలిన [illegible]
పాతమున లంక భస్మీభూతమగు [illegible] పాగితెరు నెడన్. 793

క. సౌధంబులు [illegible] బలు గాలె నని [illegible]
బోధించు [illegible] క్రవాక యుతములు నెల్లన్ 794

[illegible] బలులం [illegible] ధూమము [illegible] కావారెం
దెలిమిన్నై [illegible] దెలుపు తూర్పునయ్యెన్. 795

[illegible] 796

చ. అప్పుడు [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] రావణు [illegible] 797

[illegible] వానలు [illegible]
[illegible] పురంబు గాల్చి సమరంబొనరించి [illegible]
ప్రతిహాతులిక [illegible] గెల్చుట [illegible]
[illegible] దేశంబున [illegible] మందుండఁగన్. 798

క. తెంపరులై దానవులు న, రింపఁ గరిసురాభటాశ్వ[illegible]మృతులై
కంపనముఖ్యులు పడరా, కంపనుఁ [illegible] ఁగన్. 699

క. కుంభనికుంభులు భీకర, కుంభీనసనాయకు[illegible]
కు[illegible]నిభులుపుడు వెడలిరి, కుంభినిఁ [illegible] లనికిన్. 700

క. క్రోధనుఁడుఁ బ్రజంఘుఁడును, గ్రోధనులుఁ బ్రజంఘులును ఘనోగ్రులై
యోధవరులు వెడలిరా, యోధనమున [illegible] వెలయన్. 701

క. అతులమున నడిఁ[illegible], సితకు[illegible] ప్రసిద్ధ[illegible]
పాతకమకరాక్షు లతిభీ, మాక్షులగుచు నని క్షోణితాక్షపరిహతులై 702

క. హుంకారము లధికధను, ష్టంకారములు ప్రమోదసాధనభేరీ
ఝాంకారములు[illegible], హుంకారత నని వెడలి [illegible]. 703

క. ఇట్లు పురి వెడలి పోవఁగ, నిట్లు గడుంగుటము [illegible]
చిట్లువిసరి [illegible], కోట్లుం దలపడిరి [illegible]. 704

చ. అయోధ్యాధిపసేనాపతి [illegible]
[illegible]
[illegible]. 705

సీ. ప్లవగకులాధిపుల్ ప్రాణము [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ప్రాణముల [illegible], [illegible]
[illegible] 706

మ. నగముల్ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 707

క. వాహనములు మెఱయుడా, వాహనులై [illegible]
[illegible], వాహినుల [illegible]. 708

క. అంగదుండు తోడఁ. 709

శా. సుగ్రీవుం డయి చూచి కపుపయిన్ హుంకారమేపార భా
స్వద్గ్రావంబులుగిన్ని తన్నిహతిమూర్ఛం దన్నికొంచున్న సం
చద్గ్రావేయుకదాయక ధరమిలాచక్రంబునైం దూల ను
ద్యద్గ్రావంబ నవైచె దానవుని పైపై కపుల్పోయగన్ 710

వ. శిలాపాతంబున మూర్ఛితుండై పర్వతాఘాతంబున. 711

క. కంపనుండు పడినం గ్రోధము, దంపవమేంధంబునిండ నంగదుంగడిమిం
జంప్రదుసని కోపమున నిశ్శింపులు గంపంబు దినవిలిచి ధనుముందన్. 712

క. మూండు శరంబులుగంబునం, గాఁడి చి నాల్గుమును మకుంబునానేయు
న్వారికింటంబుల గొనిరి, పోరున శిరస్సునం దంగుదుం దలకం చెన్. 713

ఉ. మూండుం బనాలుపాలు గదియం గోపమునందుం బదేను నీడు నీ
రెడునిశాతబాణముల నేసి చూచి నానావుండు దూం
గాడియు నీడంబోవక మహాప్రహావ్యుత్తి నగంబువైచి చ
క్రదండ్రాజ సుగ్రీవు కంపన మూర్ధమున్రేఁగేటిసేయుఁ న్ 714

వ. అదిగని క్రోధనుండు జంభా తకషోగ్రుడు క్రజ ఘూంతకుం దలపడియె, యూ
పాక్షశోణితాక్షులు మైందద్వివిదులు కుంభనికుంభులు సుగ్రీవపవనతనయులను
మకరాక్షుండు పుండరీకాక్షుండును లక్ష్మణాగ్రజుం దలపడుటయుం దళ్ళనరళ
ములు నద్భుతయుద్ధము లానరించె 715

క. కుంభుముం బగిసెత్తెను, గంధిగ్రము కాలికొండ భంగిన్
గంభీరపాటు పడ, కుంభినుటుంబూలెం గ్రోధనుంభినం దతిచై 716

గీ. అంతమీఁతి కంపనాంతకుం డంగదుఁ, డహీతిమార్గణంబు లన్నింటిం
తోడ నొడసె పట్టి యుమ్ములనంగం, జెండివిడంగ క్రోధనుండు గూలె. 717

క. ద్వివిదుండు శోణితాక్షుని, నిఃధళనముతో వాని పిరియింప వివో
ధివరూథిని తలకంపగనై, చనవాటాగ్రనఖంబు శిలం దిలవసులన్. 718

సీ. క్రుద్ధుండై యూర్ధ్వాగ్రుండై శోణితాక్షునితోడి యూతం డిషునికకంబు
నాట్రింప వాని ఖండంబులు గాఁజేసి సాలంబుచే నచరవిధుండు
వెండియు మైందుపై భిండిపాలమ్ములుం బరశువుద్గరములుం బలుపిరియాగ్ర
ద్వారుని సాహసం సద్వృత్తి సర్వస్వం బ్వటుమహీరుహములు వైపి యేచి
వానిం జెంచిపట్టి పతుంబుం బడిటు, బిట్టుంబోడిచి కాలమెట్టి విడువ
శోణితము స్రవింప బ్రాణంబు విడిచియూ, పాక్షుం డక్షికరుల యక్షులలర. 719

క. తరువరగక్షోధీశ్వరు, లతిభీమలు సఖశిలీముఖాయుధులు పర
స్పరవిజయార్థులు పోరిరి, తర మంభోజాప్తకుంభకర్ణతనూజుల్. 720

క. ఒండొరులమీఁజూ వేడుకఁ, గొండొకక్రియఁ గండు మిగిలి ఘోరాహవ ము
ద్దండులయి యాచరించుచు, నఁడ పహోళ్ళాహ్య ముఖ యురయోధులకయ్యెన్. 721

చ. అజహిమేడం దలంబునఁ బ్రభాకరనందనుఁ డశ్వకర్ణము
న్నెట్టఁ బట్టి యేయు నతనిసుమాయుం గదఁ బిండి చేసి యా
పట్టునఁ గుంభకర్ణజుఁ డపాంశిలీముఖపంక్తి నింపఁ బె
న్గట్టుఁ బెకల్చి మస్తకముఁ గట్టలుకం బగులంగ నేయుడున్. 722

గీ. కుంభకర్ణుఁబోని కుభునిఁ గుంభిని, జంభుఁ నున్న పాకశాసనుఁడు
వోలెఁ గూల్చె నను ము బోరన సుగ్రీవుఁ, బొగడి రెల్లకపులు భూమిపులును. 723

ఉ. అంత నికుంభుఁ డగ్రజుని యస్తమయంబు నెఱింగి మోమునన్
క్రాంతిచెడంగ నాగ నూర్జితచందంబు కరంబునఁ ద్రిప్పి వెండియుం
గుంభకర్ణసుత ఘనరోషమునఁ మా నగ్న బిందు లా
వంతయు లెక్కసేయని కులాగ్రిక్రియం గపినాథుఁ డుబ్బుచున్. 724

క. పవనజుఁడు నవ్వుచు దు, శ్చ్యవనరిపు భుజాంతరంబు సాలంబున బి
ట్టు విదారింప నికుంభుఁడు, పవనహతిం గూలు తరువు భంగిం గూలెన్. 725

గీ. కృష్ణునిం గవియు మక్షికము భంగి, నప్డు ఖరనందనుఁడు మకరాక్షుఁ డేది
యాతులసునిశితనారాచవితతి బఱపె, రాముమీఁద విరోధివిరాముమీఁద 726

వ. పఱపి దుర్మదంబున. 727

చ. ఇవు డిటక నెంతుఁ బోయె దవనీశ్వ చిత్రిత వస్త్రనీయుడం
డపటుశిలాగ్ని క్లిష్టము వడ నృగ లోపయ నగ్రతో నా
న్నపుఁడు గుణంబు మీఁటి రజనీచరు గుండెలు మున్న నిరోఁ
ర్చి యవప వాని కిట్లు వచించె లయోగ్రఘనాసునాభేశ్వరుఁ. 728

శా. తాతం జంపి యిన్నాళులకు ద్రోహస్ఫూర్తి నెతెంచి దు
ర్నీతుల్ ప్రేలితి గంటు వాదిక భయార్తిం బోయి నీరాత ము
త్రాతం జొచ్చినఁ జావు దప్పనె వృథాదర్పంబు లిస్లేత్రికి
న్నాలోఁ బోరఁగ నచ్చితెంచు నసహ్యానాప్రపంచాస్త్రముల్. 729

క. విగరుఁడు శౌరిసు డాశర, విసరంబుల కోర్చుటధిక విస్మయము దివా
కరులకుఁ గాంచె నప్డు, కసరు మిగుల ఖరసుతుండు శాస్త్రకళ్ళన్. 730

చ. పది నిశితాశుగంబులు నృపాలశిఖామణి నేఁడు రాముఁడుం
బదిశరము లిన్నిగిడ్చి పరబాణముల న్విదళింప జెండియున్
గదఁ గొని దక్కఁ గుంచు సరగం జనవెంచిన నించుకేని యుం
డ్రిమలఁగనీక శక్తిఁ గడపెం గ్రకరాక్షుని శోణితాక్షుఁడున్. 731

క. మకరాక్షుం గూల్చుటయుం దక్కినరక్కసులు. 732

క. గాలిమగఁ డెంగెను భీతి, న్వాలిగిగ్ర ప్రగను చొచ్చి దనుజవిభుఁ గన్గొని యం
దఱు నారలీల్గుట యాతని, కెఱిఁగించిన నుల్కిపడి విహీనస్వయుఁడై. 733

క. అగ్రభాగవర్తి నతఁడు నగ్రనందనుం గనుంగొని. 734

చ. తనయ మహేంద్రుఁ గెల్చి విదితంబుగ నొందినవాఁడ వింద్రజి
ద్ఘనతరనామధేయము జగంబున నీవ మగండ వట్టి నీ
వనయముఁ జేర్చి శత్రునివహంబుల నోర్చి కరంబుఁ దండ్రి నె
మ్మనమునఁ బుట్టినట్టి తగమాన్యవు నీకిది వీరధర్మమే. 735

క. విస్ఫారంబు లజాండవిస్ఫోటన మాచరింప రిపుల హరింపం
గ్రాస్ఫురితధనుర్ధర బాహాస్ఫాలన మాచరించి యతఁడు మనఃపుడున్. 736

ఉ. తామసవృత్తిఁ దోఁపఁ దగఁ దంత్రి నవించిన నింద్రజిత్తు సం
గ్రామము నర్చు వేడ్కఁ బలగర్వకుఁ డెంతయు నేకతంబునన్
హోమము నర్చియుం దునుము మొనదిఁ గృత్తి సహాయమొప్పఁగా
నాముని దాడివెట్టెఁ జతురంగసమేతముగా నుదగ్రతన్. 737

వ. ఉత్తరద్వారంబున దండువెడలి శతకోటిసహితంబులై దారుణంబుగా నెదుర్కొ
ను యాతుధానంబులను శివాయుతంబులను దల కకవికలుచేసి వనచరబలంబుం గనుంగొని
నిజబలంబునకుఁ జేయువీమట్టుడుం. 738

క. పూనికఁ దనుకేరకోటుల, నానయుగా విసరికొనుచు యుద్ధముసేయ
న్వానరతతు లెస్సినా, దానవులు రక్తవర్షకలితము లయ్యెన్. 739

క. అంతట నధికాగ్రహుఁడై, యంతకనిభుఁ డింద్రజిత్తుఁ దన్నిటకటలో
నంతర్ధానుండై నభ, మంతయుఁ దానయ్యె మిగులనాప్పులు సెలఁగన్. 740

చ. విఱిచి యుండ్రని తనితవీరఘుమడిమియు మిన్నుఁ బ్రాఁకి ఘో
రతిమిర మావహించి సమస్తలమం బకవృష్టి భూతసం
మ్మతరుధిరప్రవాహము మహాకమునం దరింపలేక దు
ర్నిరిఁ దనుశాఖ వృష్టివడఁ దీరక నానరులార్తనాదులై. 741

క. ఫల్గుణుని మామ యమునకు భర్గోల్లాసము మెఱయ మతియు సద్గ్రాహ్యములం
జెల్లాచెదరై పోవఁగ, నెల్లయెడలఁ దాఁ దొయ కపి ప్రముల నేయఁగ. 742

చ. దనుజుల కుల్బణోద్భటను శక్ర కఠిత్ర వృత తాంబకంబుల
న్మానిగఁ జేవ గాంచి రఘుముఖ్యుఁ డధిజ్యశరాసనుండు నా
ఘనిశితసాయకస్రుత ములుకుల బారిఁ గాచి విరోధిబాణముం
దనమొనలంచె భీకర మనుకృతాకుల రూపహుతిప్రచయమ్. 43

గీ. రఘుకులశిఖామణి భయంకర ప్రచండ, దనుజశరకోటి కపికోటిఁ దాఁక కుండ
నుదురరక్షణల మాటికిఁ దునుము దీనిఁ గెత్తి, కాని దా వ్రేల కుమ్మదఁ గానఁడయ్యె 744

ఉ. దనుజుండుఁ మ్మదఁ గాననున్మదఁ బయోదనభాక్షి నారాశమె
ల్లను నిర్వర్ధమగాఁగ నెంతయు రణోల్లాసంబు మీఱఁగ దశా
ననపుత్రాగ్రణి వెండియుం జెరిఁగి నానాఘోరఘోరాస్త్రసం
క్తినిగుడ్వ రఘునాయకుండు కనలం గ బాణ రంజిల్లఁగన్. 745

చ. గుమిపడి సుప్రయోగవిశిఖుం డితఁ డంచు కుశలన్మథింప దా
దమలుకొన్నద నద్దశరథక్షితిభర్త శరాయుగబాణు త్వా
ర్త మినుపడింప భీకరమహాస్త్రము నాంగిరసప్రశస్తము
న్బ్రమెఱయ నారిఁ గూర్చి రిపుఁ గూర్చి కడుంజెకఁగాగ యేయుఁడున్. 746

క. దిగ్ధమొనరించె నధికాగ్దగ్ధము గాఁ గ్రవ్యదంభ హాసము పెల్లున్
స్నిగ్ధాయనసా ప్రభర, స్నిగ్ధాక్షిపిహితమూర్తి శిన్యద్దేకృతినిన్. 747

క. కృతి గపు దివ్యపరంబున, మితిని గాంచరిక్తమిశ్ర మదఁగుడున్
వసుఁ దనుజర్క్షణుఁడు, చిత్రమునీయఁ దోఁచెఁ గపులఁ చిత్రములర్. 748

క. మనుజపకారవశాఁ, మరుదాదిశ రామమహీకాంతుం డాం
గిరసాస్త్రము నిసి కృతి, బటమాంగ నతి బలు పడియు వెఱవమిన్. 749

చ. లకర్థ మెందు నప్రతిహతంబును దిక్కుచుండ వాలినం
దనరవిపుత్రమారుతసుతద్విమహాత్మధనాత్మభూకుమా
రసలకుమ్మోదముఖ్యలు ధరాధరభూమిరుహాశ్మజాలము
ల్బరగున నింపఁ బిడికి రజంబుగఁ జూర్ణము గాఁగ నేయుచున్. 750

క. ఉద్ధ్యుముఖగారి యాహవ, మన్నుఖ్యుల నేచి మాయాప్రపంచ
గమ్మఱఁగి యుద్ధరుణడ, సమ్మర్యుడు తోలఁగి చనియె నపరంబునకున్. 751

వ. చని కుహనోపాయుండై. 752

ఉ. పాపకర్మ త్రిలోకదహనపాతకహోమము సెల్ల శాంబరీ
సీతఁ సమర్చి సంగరము చెంతకు దేకొనివచ్చి వానర
వ్రాతము చూచుచుండఁ దల వ్రక్కలు సేసె నిశాతహేతి దుష్
ఖ్యాతిరయంబున న్రఘువరాయని యేడ్చుచు నేలవ్రాలఁగన్. 753

క. మాయాసీతం గపటో,పాయంబున నిట్లు చంపి ప్లవగబలము బా
హోయని వగ నొందఁగ నస,హాయుండయి నికుంభిలకు రయంబున నరిగన్. 754

వ. అరిగి స్థండిలాసీనుండై. 755

క. రిపువంశభయంకరము, స్వపక్షశుభద మగు నాభిచారికహోమం
బపరిమితక్రోధమ్మదయుఁ, డుపక్రమించి యతఁ డత్యుత్సాహమునన్ 756

వ. మధుమధున మదిరాసవ సర్షప విశేషాస్వగోమాంసంబులవలనను దధ్యాజ్య
తైలాద్యాహుతిబహుళంబు వలనను దేవముఖు సుముఖుం గావించుచుండునంతఁ గల
హాముఖంబున. 757

ఉ. తన్వనుత నిశ్చయంబుగ నిశాచరశాతకృపాణిధారచే
తాసుత నొందె నింకఁ గలహం బొనరింపఁగ నేటి కంచుఁ దా
రాసుతముఖ్యు లున్నయెడ రాఘవులం గని విన్నవించె ఘో
రాసురకృత్య మంతఁ బవనాత్మజుఁ డాత్మ విచార మందుచున్. 758

క. అశ్రుకలితాననయు దైన్యాశ్రయమహ్వానుదయయునునై ధరాత్మజభవ విశ్వే
షశ్రమము నేడ్వ నసంభ్రమ్రతుఁ డదయుఁడయి చంపె పడఁతివైచె ననన్. 759

క. విని వినిపాతమనస్కులై యిట్లని గని వని వీరులఁ గటకటా విధి చెయిదిం
బనరను విభునుతసతీ, జనజనకజ యెంత నిశాచరుచేతన్. 760

గీ. అనుచు మతిఁ దూలి దశరథాత్మజుఁ దలపోసి, వనరి వనరి తెలివి గాంచి సుదుఃకొరగి
యధికవాతవిపతితాశ్వకర్ణకనుక, భంగి గాఁగఁ బ్లవగబలము వడఁక. 761

వ. వ్యతులచందమున మూర్ఛితులయి మహీతలంబునం బడి రంతఁ గొంతవడికిఁ దెలిసి
రామచంద్రుండు ప్రేమాతిరేకంబునం బ్రేమసింపఁ దొడఁగి. 762

చ. విధిఁ బలిపోని శోకమున వేఁగియు నెన్నఁటికైన భర్తస
న్నిధిఁ బడయంగఁ గాంతునొకొ నేనని ప్రాణముఁ బెట్టిపట్టి వా
ర్నిధి నసురాధివాసమున నిందవచరిత్రవు గాకయున్న దో
మధనుఁడు నిన్వధించెనె కుజాతి ప్రభూత కజాతలోచనా. 763

క. నను మాయలేడిఁ గొనితే, మ్మని పనిచినాఁడు గోరె నతివ భవద్
గ్రహమున్ నేఁ డగునో తా, నని తలఁచెద నత్తలంపు వ్యర్థంబయ్యెన్. 764

వ. వాఁడు నీచోదిత లోకం బగుంగాక యన్యథాగ్యాం బగునే యని నిజచరణసమీపం
బునం బలవించుచున్న సుమిత్రానందనుం గనుంగొనుచు దుఃఖాతిరేకంబున నడలు
చుండ నఖిలవానరులు బాష్పాకులలోచనులై చిత్రరూపంబులఁ జిత్రరూపంబులై
చేష్టలు దక్కియుండి రంత నేతెంచి. 765

ఉ. భీతివిదూరచిత్తుఁడు విభీషణుఁ డంత యుభక్తియుక్తుఁడై
చేతులు మోడ్చి యిట్లని వచించె మహీధవ భూతధారిణీ
జాతకుఁ జావు గల్గుట మృషాస్థితి దుఃఖము దక్క మాఖిలం
బీతఱిఁ గాచరించెఁ గపటేచ్ఛుఁడు నెమ్మది వేగఁ బెట్టఁగన్. 766

వ. అంత నక్కాని నిశ్చయంబుగ జానకి వధింపఁబడలేదని నమ్మఁబలికి వెండియు నసుర
కులవిభూషణుం డగు విభీషణుం డిట్లనియె. 777

క. ఇద్ధాపభయద మగుచు, నిర్ధోమము పూర్ణమగుచుఁ దజ్జనితమహా
యుద్ధోపకరణధరుఁడై, సిద్ధ మతం డనికి వెడలి చెలఁగెఁ బెరయౌనిన్. 768

ఉ. చెప్పెడిదేమి బ్రహ్మకు నజేయుఁడు వాని నెదిర్చి చంపఁగా
నిప్పుడ లక్ష్మణుం బనుపు మీ వన రాముఁడు సంతసించి నీ
చెప్పని కార్యమింపు మన జాయన భక్తి నమస్కరించి పెం
పొప్పెడు దీవన ల్వసి యుగ్రధనుశ్శరచాపహస్తుఁడై 769

క. పవనజనఠరకరణముఁ, బవనజు పై నుండియుఁ ఖూని భానుపగిది నె
క్కి విభీషణుండు మంగళ,కవిభీషణవృత్తి వెడలెఁ గలహంబునకున్. 770

క. కనకాచలనిభతనులుఁ, జనపోషకసత్వశక్రశరపతులు గా
లనిబిడజీమూతరుచుల, ఘనదేహులు కీశభల్లుకవలాధిపుల్. 771

ఉ. తారకరాద్రిఁ బాదముఁ ఇన్ని పగుల్పఁగ నోపువాఁడు దు
ర్వారపరాక్రమంబున బలసి రాఘవవంశవరేణ్యుఁ డంతయుం
దూరము నోయి దైత్యపరిదుష్టవిహారమున న్నికుంభిలా
ద్వారముఁ జేరె శాత్రవవిభీషణచిత్తుని శక్రజిత్తునిన్. 772

చ. అని రిపుహోమకర్మము నమూతము సేయఁదలంచి వానిని
ద్విపతురగసైన్యములు పీనుఁగుపెంటలుగాఁగ నజ్జ్వల
న్ముని తపోమహాగ్ని నృపసూనుఁడు దా నిగిడించెఁ బ్రజ్వల
న్నవరతభూరిశస్త్రభరణార్భటి నుద్భటదారుణాహతిన్. 773

ఉ. అంతట మున్న వానరవలంబులు వానరుఁ గోటితో
నంతయుఁ జేరి దానవబలోద్ధత హేతిపు నెట్టు ముంచి బ

ల్యంతరణంబుమీఱ నతివేలపరాక్రమస్ఫూర్తి నొంది యా
ద్యంతము గాంచి ఘోరబడబానలతుల్యమహారథస్థుఁడై. 774

క. యజ్ఞాధికారహోమ,ప్రవృత్తుఁ డగుచుఁ బంక్తిముఖసురశ్రేష్ఠుం డా
రక్తనయనుండుఁ గలహో,ద్యుక్తుఁడనై యిల్లువెడలి హుంకారమునన్. 775

వ. మెఱుంగుమెఱసి నవచందంబునఁ గొఱవి గిఱగిఱఁ ద్రిప్పినప్రకారంబున ఝంఝామారు
తంబు మూర్తీభవించినతెఱంగున దశదిశలం దానయై కడంగి. 776

శా. చాపం బింద్రధనుస్సుగా నెసఁగుపర్జన్యుండు గాఁ దాను ద
ర్పాపాద్యప్రస్ఫురదుల్లటత్సమితిగా జ్యానాదగర్జధ్వని
వ్యాపారంబుగ వారణస్థలవనాటారణ్యమున్ముంచె భీ
మాపాద్యంబకవృష్టిశోణితము దుర్వారప్రక్రియం దాల్చఁగన్. 777

క. లెక్కకు నడరారప్లవగుల, నొక్కొక్కని నగణితాంబకోత్కరములచే
నుక్కఱ నెఱయ నుక్కించుచు, నక్కపియయ్యం దివాంధసాంగలి కంతన్. 778

చ. కొగదుఁగుడంగ నెల్లుఁ బ్రతివీరులనెల్లఁ గలంచి యాడి శ
క్తిగరిమ లక్ష్మణుం బ్రముఖశిక్షరంబుల నొవ్వఁజేసి కం
ధగజముభంగిఁ బంక్తిముఖనందనుఁ డెంతయు వంచనామతి
న్నగుడఁగ నేగ హోమము సమాప్తము గాగ నెఱవేర్పఁ బూనికన్. 779

క. చని హోమంబు సమాప్తిం, బొనరింపఁదలంచి యాతఁడున్నసుమిత్రా
తనయునకు విభీషణుఁ డిట్లని మెండుగా నెఱిఁగించె దలఁచునట్లు నిపుణతన్. 780

క. అవశిష్టహోమకర్మము, నవనీశ ఘటించి మగుడ నరుదెంచిన దు
ర్వ్యవసాయుఁ డీనిఁ జంపఁగ, నవశంబగుం బోదవె నదియు యవనదమనుఁడున్. 781

క. క్రమ్మఱహోమమ్ము జెఱిచి, క్రమ్మలగు శరమ్ముల నిరతమ్ముల పఱపెన్
సమ్మెటవ్రేటులటులఁ బుచ్చు, నిగమ్ములవహాతమ్ము లనుచు రావణి నొవ్వన్. 782

వ. ఇట్టియుం జండకాండంబు లొండొండ దండోపదండంబులుగా నిగిడింప నింద్ర
జిత్తు మండిపడి. 783

క. అపగతహోమకలాపుఁడు, వ్యపగతనిజసైన్యధికరాలాపుఁడు నై
ద్వ్యపగతశోభుఁడునై బిట్టుపతుఁడునై నేగు దాఁకె మహోగ్రుండై. 784

వ. విభీషణుండు దృగ్గోచరుం డగుటయు సహింపని రోషాతిరేకంబున. 785

క. కన్నకొడుకు నట్టిడ నా, కన్నకొడుకు కీఁడ దబ్బన్న కయణామతి చే
కన్న నను జంపఁబోదే నీ,కన్నను కీడు పగతుండు గలఁడే నాకున్. 786

గీ. నరునిఁ జేరి బంధువాశ్రయంబునకు నోడి, గట్టి దయయను నీతి గట్టిపెట్టి
వాఁడ పట్టినీవు నాకు నెక్కుడిపిన, బిగ్గిడి వనధా నతఁడు [illegible]. 787

సీ. సద్విభీషణవృత్తి సద్విభీషణుఁ డిట్లు పలుక దురాత్ము నీ బాంధవంబు
చాలు పోనిక నోర్వఁజాలక బలవద్విరోధంబు గలదని యూథపఁగి
నీవు నీతఁడికి నేనెంత యొత్తి చెప్పిన నిపుఁ గొల్వఁ బ్రియములేక
యభియాతిరీతి నాకభిభూతి యొనరించినందున మిమ్ముఁ బాయంగవలసె
నటియుఁ గాక దుష్టమైనబంధుగతి విసర్జనీయము ప్రభు సజ్జనులకు
నాఁటిమాటలాడ నేత్రికి నేఁటికి, మృత్యువశుఁడ వైతి వ్రతిహేతి 788

చ. అనవుఁడుఁ గోప మెక్కి నగలాకలహంబున [illegible]యించువా
రని విసఁ జాప మెక్కిడి జగజ్జనకము [illegible] గ్రక్కున
[illegible] భుజగమపుంజపుపుంద మొందినట్
దనుజులు పోక నిక్కి ప్రమదంబు మనోజ్ఞని [illegible]. 789

క. మారొక్కనుటయుఁ గపిబలము నెగడిక్కిన నమిత్త్రులు [illegible] దురనా రించెం
జేరొక్కని నెత్తుఱు పుడమిం, జేరొక్క ధూమిచరభుచర భీషణము గాఁగన్. 790

వ. తత్సమయంబున పరిభ్రష్టరథాంగంబును [illegible] [illegible]ంబును [illegible]ప్రతాపంబును
విజృంభమాణరాక్షససంచారఘోరంబును విస్ఫురన్మాంస [illegible] ప్రకాశంబును నై
సంధ్యాసమయంబు వొలిచె. 791

గీ. నరవర [illegible] [illegible], [illegible] సింహ [illegible]
[illegible] శరవృష్టిఁ [illegible], కంధరసుతుండు [illegible] గాఁగ. 792

గీ. పొదివి చిక్కి తెంపుఁ బోయెదు నిలుమని, చుఱుకుమాటలాడి [illegible]
[illegible] నైన నగ్నిబాణంబులఁ, [illegible] వాని నృపసుతుండు [illegible]. 793

ఉ. త్రుంచి దురాత్మ నీశిరముఁ ద్రుంచెదఁ [illegible] [illegible]
[illegible]ంచి ప్రమత్త [illegible] [illegible] సం
ధించి బలంబునం దిగిచి తెంపు [illegible]
దించిన మృత్యుకంగతుగతి [illegible] వాతఁడు [illegible] [illegible]. 7½4

క. తెలిసి నరాధుఁడు పులిపై, [illegible] మృదుధలు [illegible] జనటయుం
దెలిసి [illegible] వానిం, బలిసిన [illegible] [illegible] [illegible]. 795

శా. [illegible] రఘువుఁడు [illegible] [illegible] జం
[illegible]ంబు [illegible] మేపార [illegible]

శక్రూరాస్త్ర మొకింతయు దీగ్రగతిఁ ద్రైసేయము నేయ భృగో
పక్రాంతాత్ముఁడు గాక నారఫుఁడు భద్రీపుసంరంభుఁడై. 796

క. మర్గ్యాగతి నగగాస్త్రముఁ, బ్రాహ్మక్రోధమున నేనుఁ బొడవడఁచె గరుడా
దీర్ఘగతి లక్ష్మణుండు దార్క్ష్యగతిము గాఁ దిరిగి గరుడాస్త్రమునన్. 797

క. గరుడాస్త్రనివారితుఁడై, యురగాస్త్రము పడిన వైశ్వానరాస్త్రము దశకం
ధరనందనుఁడు దశరథతనయుని పై నేసె నలుక బ్రహ్మాస్త్రమునన్. 798

ఉ. ఏసిన నంమ కేనియుఁ జలింపనిచిత్తముతో సుమిత్రయుం
జేసి తదస్త్రమా జనుని శేషధృతిం బొగిడెప భాస్వర
బ్రాసనబాణయుగ్మము రయంబునఁ బోరొనరించె దేవతా
త్రాసమొనర్చ యంత వసుధాస్థలిఁ గూలెఁ బరస్పరాహతిన్. 799

క. అవ్యాహతరీతి నవ్వ, యుద్ధాస్త్రముల దానవాధిపుఁ డేయ
న్నవ్యాపపస్త్యాతి ప్రతి, దివ్యాస్త్రంబుల మరల్చె ధృతి నరపతియున్. 800

వ. ఇవ్విధంబున సవ్యసాచి బాణాభిఘాతంబులను బరస్పరశరచ్ఛేదంబులు మిథఃకోదండ
ఖండంబులను గావించుచు. 801

క. ఆ రెండు బారి వారి గెరిగి, కరికరి కరిత్రీనంబుఁ గర్వముం
జెరపి కలహించుచుగతి న[illegible] దనుజవరు లని యొక్కరి కడిమిన్. 802

సీ. కార్ముకాస్యంబు [illegible] గస్త్రవనములు బ్రత్యేకనాగమాన
భూరికరటుహలు లసుస్ఫుప్పింగనసును, లుకర బోరరి జంటబెబ్బులకరణి 803

వ. అద్దశరథదశకంఠనందనులు నద్దమి తను తనంతానవలయుచండ ఉనమాంస
పరిగ్రహగ్రస్త [illegible] ధమునం బూర్వోపర సంధ్యాసమయోదయా
స్తసమయాదలంబులం [illegible] లక్ష్మణాంతు మండలీకృతకోదం
డుండై పరివేషమధ్య [illegible] త్యందిన తిగ్మభానుమంతోలె శరకిరణసహ
స్రంబుల వేఁడిమిం [illegible] వేప్రతిరేకంబున నింద్రజిత్తు భంగితనం
బద్దడగతి నానరి మమమడి [illegible] 804

సీ. అసమానగృధ్రపక్షంబు వసుపత్రే, సంసారుమహోదగా తాతి డిందుపనుట
జనుఁశబాణాగ్ని నాఁపుప్రశిగన్నషి, నాశిసోవుట గని సాంగి రమురవములు. 805

క. సాధిసౌమిత్రి శరా, సారం బుద్రుంగఁ దానసాధి మనుమం
రేయ మరలించి రంజవుమాఁ గుమానసిఘుఁ బొదివె మార్గణవహ్నిన్. 806

వ. మతియుఁనుం బాలిన్నోన విక్రమమునం బొదిప యూరాణి. 807

గీ. గంధవహతనూజుమాయ రక్కసులు వానరనాయకుల జూచి యొక్కొక్కరును
పదురలంపటుఁ దహితురగ్ర్యుల నేలఁ, గూలఁగా సేసె మెఱుగాయ కోలఁ జేసి
క. లక్ష్మణుఁడు తోడవ వాని కోదండంబుఁ ఖండంబులు గావించుటయు నింద్రజిత్తు.
ఉ. విరథుండు న్వనికృత్తచాపుఁడును నిర్విణ్ణాంతరంగుండునై
యురసంఘంబులు పిచ్చలింపఁగ మహేష్వస్త్రము ల్పెంచె భా
స్వత్కోదండ మొనందు పుచ్చినాని శిచ్చాపంబు ఖండించిన
స్సరయం బార్కఁగ నొందు బిల్లగొనియ జక్కాడె నిర్ధ్వయున్. 810
ఆ. వింటిలెన్న యొక్కొట్టె నిలుమను, నువ్వుఁ గాచి వైకృత్యఁ దుక్కడక్క
యధికదుఃఖమగ్నుఁడై యిట్లని తలంచె, హ్యాదనుమునఁ బ్రమత్తుఁ డింద్రజిత్తు 811
తే. కంబసదృశంబు లస్మత్కులబాహులు గ్రాలఁబడుల వోలె నాటవు లక్ష్మణుని
కంబుసదృశంబు లగుమఁ దదంబకములు, తనువు నొప్పినయదెంతయుఁ దగవులయ్యె.
ఉ. ఇంద్రు జయించి తద్విభవ మెల్ల హరించి నిరించి చేరి మ
న్నింద్రజిదాఖ్యఁ దాంబు జగ మెల్ల నెఱుంగఁగ గొంచు కట్టిదై
యింద్రుఁడు నిర్జితుండు జయించుట యుల్లభ మయ్యెఁ బ్రీతిన
య్యింద్రుని బ్రోచు వేఱక నుపేంద్రుఁడు మానవమూర్తి యయ్యెనో. 813
క. అని తగచి మతి నూఁదన యేసిన శక్తి ప్రముఖములు నశించిన లజ్జా
వనతాననుఁడై లక్ష్మణు, నని బాహాబాహిఁ బెనఁగ నాలోచించెన్. 814
క. ఈరీతిఁ దలఁచి రథముఁ డు, కోటలు దాటి వ మహోగ్రునికై వడి వి
స్తారావస్థంబుఁ బ్రబలి, వీరు నెదుర్కొనుటయు నగ్రఁ బరాక్రముఁడై. 815
చ. అయిదుగ శక్రదత్తమగు నస్త్రము వారి వమ్మ్చ పేర్చు సు
స్థిరభుజశక్తి లక్ష్మణుఁడు శీఘ్రగతిం బరగింపఁ గుడల
స్ఫురితము దైత్యమూర్ధము గను ఘనంబ్రద్దె మహోగ్రగాహతో
ద్ధురమయనుర్విఁ గృచ్ఛ్రకుతోయము నన్ని ప్రవలి పఁగన్. 816
క. తలఁచుడు నింద్రజిత్తుని, తల కుండలకర్ణశోభితం బగుచు మహీ
తలమున బడఁగ నముర్ఛఁ, గలవడిం గపుల కతిముదం బొదవించెన్ 817
క. తక్కుం బయిలు. 818
శా. వాసారంబులు నిర్మలోదకములై విస్పష్టలోకంబు శో
భాసారంబయి తెల్వెఁ దాల్చె దిశలు వ్యాపిల్లె నెంతేనియు
న్నాసారఫలీకృతార్థకముగ ధస్వాంతము దార సుగా
నాసారంబులు వెల్లివిరి సుగవేల్యాలాస్య మల్లెంచెన్. 819

క. సురదుందుభిరవములు వానరుల జయజయధ్వనులు వినంబడ ధరణీ
వరుఁ డర్థి నీడి పారణ, వెలువఁ గైకొన్నవాని విధమున నలరెన్. 820

వ. మహానందంబున నిజయోధవీరపరివృతుండై కుంభిలాద్వారంబు వెడలి వచ్చు నవసరంబున. 821

సీ. మలయగంధరాధరోజ్జ్వలహరిచందనవృక్షవాటికలతోఁ బెనఁగులాడి
గంభీరతరవిశాలాంభోనిధితరంగశీకరంబులతోడఁ జెలిమిచేసి
మల్లికాజాతిచంపకకురవకసుమోపవనంబులను బూలబంతులాడి
భాస్వదభ్రనదీవికస్వరకాంతరసాంబుజాతముల నుయ్యాలలూఁగి
నందనంబున వనయానంబు నేర్చి, చైత్రరథమునఁ జైత్రుతో సరసమాడి
నట్టిరుగద కరము హర్షమావహించె, భూసితులకు మరుత్సుమిత్రాసుతులకు. 822

వ. పిదప నప్పుష్పకవిమానంబు డిగి లక్ష్మణకుమారుండును విజయసాహితాశ్రవణకుతూహలాయత్తచిత్తుండగు రామచంద్రుండు కనతిదూరంబునఁ గపిధ్వజినీగుప్తుండై. 823

క. రూఢధృతి నేగి వినయా, రూఢుఁ గనక్రజాని చరణతోయజముల కా
రూఢప్రౌఢిమ మ్రొక్కుడు, గాఢాదరతత్పరమునఁ గౌఁగిటఁ జేర్చెన్. 824

క. స్నేహ మెసఁగ నత్తఁగా నుపగూహనసౌఖ్యంబు నొంది కొనియాడె మహా
సాహసు దానవబీరుఘు, నాహవమునఁ జంపినాఁడ వనుచు నృపతియున్. 825

క. దేవాసురవరులోకఖ్యాతి, నైయొప్పినఁ జిక్కఁ డమ్మహామాయికుని
న్నీవు వధించి నన్ను, న్నావంటనవపూర్ణమనస్కుం బొనర్చెన్. 826

వ. అని వెండియు ననేక మధురవచనముల నగ్గించుచు దారుణవిపక్షబాణక్షతగాత్రం బగు సహోదరు దేహంబు నిమురుచు నిట్లనియె. 827

క. నీ వింద్రజిత్తుఁ గూల్చితి, కావున నే నెల్లభంగి ఖండింతు దశ
గ్రీవుని కరమున మనసు,గ్రీవాదులు చూడ మిగులఁ గ్రొంపంగన్. 828

వ. అని తదనంతరంబున. 829

ఉ. సన్నుతు లొప్ప మారుతిఁ బ్రశంస యొనర్చి విభీషణుం గడు
నన్నవమాటలం దనిపి మర్కటకోటి బహూకరించి తై
లోక్యస్తుతిన్ రావణుం దునుమ నున్న యెడం దదనీక మెంతయుం
జెన్నువహించెఁ బున్నమ నిశిం గనన్నపయోధిలోయనన్. 830

క. అట దశముఖుండు భయదో,త్కటసంగరమున సుతుండు గడతేఱుట నె
త్తుటఁ దేఱుట శౌర్యవిముఖభటులవలనఁ దెలిసి విగతభావుం డగుచున్. 831

క. పెదవులు దడిపికొనుచు గ్రద్దగిక బడినోర్పు దెఱచి కరినాథమునన్
నృదిచెదర నేడ్చు నపు డీర్ష్యదికగముల దశశేషములు బాఁగుకొనె వగన్. 832

క. బ్రహ్మాండకోటిపరిసో్ఫటనానావంబుఁ జేసి కుమారుఁ దలంచి. 833

క. పురి నీ వున్నయపుడు సుస్థిరులకు నేవేళపుగొనని వాఁడెను గంటే
పురి నీవు లేమి నియ్యెడ, [illegible] గాడు కా. 834

క. మతినారయ నేఁటికి రసుస్థతి మఘసగగా [illegible] చేతన్
సుత నీపకుట యిది వినిస్పృత మేని న్నాఁడు [illegible] సిద్ధ మరులచేతన్. 835

క. మూలల నొదిగి తిరుగుచి, స్వప్నులు [illegible] భయమునపడుకిన్న రులం
జాలబడుటలు మెఱసిరి నీ, [illegible] కృష్ణా. 836

సీ. గరుడగంధర్వకిన్నరయక్షుల [illegible] గౌరాడిపోవుటలు నీకోడికాదె
దుర్వారముమహాగి [illegible] హీని పాటలు నీ [illegible] పడికాదె
తఱిమగా నెదిరించు దానవగుఱుకు [illegible] నెంగిటు నీకు నడిసికాదె
యవ్యాహతవిరోధి దివ్యాస్త్రములు [illegible] నీకు వెఱవకాదె
యధికభీకరకీర్తిలా [illegible] సుర్భ [illegible] నీకుఁ దలఁచకాదె
యట్టిశూరాగ్రగణ్యుఁడ వరుచేత, వ్యాకులుఁడవైనాఁడవు విధికృతముగాదె. 837

వ. అని వెండియు. 838

ఉ. దాయనుగాను బల్కఁ దగదా యన నాయను నెఱుఁ బ్రేమతో
దాయను దల్లిఁ బిల్వవుగదా యను [illegible] మిడేల చేగరా
దాయను [illegible] వాలి వలదా యను వైరినూన [illegible]
దాయను నాకు [illegible] గలదా యను బంధుసుఖప్రదా యనున్. 839

ఉ. రాయను నింతపుట్టెఁగద రాయను నెప్పుడు కేతలోనమా
రాయన [illegible] వురాయను మానవు లింత యింతవా
రాయను నాకుఁ దోడుగలరా యను మాఁగలు మాయమాయె [illegible]
రాయను వైరుల [illegible] రాయను నూరక చూతురా యనున్. 840

క. కాఁడియు నిట్లన నొంటనయుఁడ [illegible] గుఁడ వగుచు
[illegible] యెవ్వ [illegible] డను నేమన నాజిపోయితె [illegible] డ్రీ. 841

[illegible]

వనధిమథనవేళాసముద్భూతఘుమఘుమాయితధ్వానంబుల ననుకరించుచుండు దశ
ముఖుండు రోషారుణముఖుండై. 342

క. సీత వధించెద నీసతి, చేతం గాదే మదీయసేనాబంధు
వ్రాతము లడఁగుటని మహో,ద్ధతిమయి దీపంబు భార్గవసుతు కగణితా. 343

క. అలి వఁదన్న నన్నడి, యాలింపక వాలువెతికి యలుకం బుడమిన్
గూలి యొనరఁగఁ గూల్తుం,యాళి వధించెద నటంచు నసురవరు చనన్. 344

చ. అప్పుడు సుపార్శ్వుఁ డుద్ధత రయంబునఁ బోయి దశాస్య మానినిన్
గృపణ నడఁపుమంచు ముట్టికి నీ దరుఁ గోఁతులకోడి గోల ని
ట్లపకీర్తి మాత్రవాఁ బున మహోసిని ద్రేసిన నవ్వ రెట్లు న
త్కృప యొనరించుము న్వలవదే మది రాక్షసవంశవర్ధనా. 345

క. సాయములు నన్నుఁ దగఁడి మన, సాయకముఁ జేసిన పోదుతు నటంట సమమున
నాయుఁ దగురీతి నెంతయు, సాయకము బి మూలమున లేఁ జంపుట గాదే. 346

వ. అని యనవసరోచితవాక్యప్రయోగంబున జనకతనయావధోద్యోగంబు నివారించు
టయు. 347

శా. శోకక్రోధసహాయతాయుతుఁడు దశాస్యుండు దాఁ గావాఁపేక్షన
స్తోకక్రీడాప్రభుకంఠమౌళ్యము సమస్తోత్ప్రదీప్తంబు నా
టాకోటిస్ఫురత్కలిప్తంబు నగు మంటపస్వర్ణదానాభుఁడై
కాకోలూకముఖోగ్రపక్షిపతనాకంపధ్వజస్తంభుఁడై. 348

క. మత్తులకు గిరూపోష్ఠో, ర్మత్తులు హా స్థితిమ పటుసమున్నతులైరఁగన్
దత్ప్రవృత్తి సగవ నలజమునఁ,పత్తి మెఱయఁ బాల్ప్రనవసుపార్శ్వుండు దశరథా.

వ. రక్తగంధమాల్యాంబరాభరణభూషితుండై వివిధాయుధవిరాజితంబులు సెలఁగ రథ
వహంబు నూఱంబునకు వెడలుటయు. 350

సీ. మనుజసాహస్రనము త్తరముఖుల కోలలిసిరిమెఱుగు నీను పటుశిఖలవారు
శోణితపానప్రశోణఫాణాంగకులు మిత్తితో నుసుర్చు మృతులవారు
క్రవ్యనిషేవణోగ్రముఖులు కోలలి వెట్టు నెంతయు గద్దెద్దవారు
జనవలఘుదభక్షణావివశాభ్యుంలు దరలేని యస్త్రశస్త్రములవారు
లెక్కలేక త్రిచేతబల్లెములవారు, సమితిసంగ్రామ్యమృత్పృథుల కడిమియులవారు
పడలి గాహవమున కు న్నవిత్తివారు, బలిసి గనుగొనుచు నూలబలంబువారు 351

క. పొడలి పడమునవర నడఁ గడలి వి నవనాగ్రము నదిరము నలుగడ
లడలుకొని ప్రతిబలముల, బడలుపడ నెత్తి నాలుక నెరవముల్. 352

క. శరదంబుదములకైవడి, నరసంబులు మిన్ను ముట్టి యాయుగళ్ నడిచెన్
ద్విరదంబులు మహితటముపుడు, శరదంబులభంగి మదరసస్రావములై. 853

క. సురరిపుతురగఖురాహతి, ధరారజంబాతమున గదా గంగాభ
స్వర్గా ర్తస్వరబలజము, లురుపంకజములుఁ బరాగయుతములు నయ్యెన్. 854

వ. బహుశాస్త్రపక్తి ప్తంబుగావున వనరాశి చందంబున సారస్యందనంబుగావున వనరాశికైవడి
భయంకరాంతరంబైన యమ్మూలబలవలాహకపటలంబు నిబిడంబై శరాసారంబున
ముంచుటయును నెమ్మి పెరిఁగి యుష్మద్వనగసేనాసస్యంబులు దలమొత్తి కవిసె 855

క. వ్యూహములురెండు నమితో, త్సాహముల దలాతలిం గచాకచి బాహా
బాహి నఖానఖి సమ్యగ్దాహవ మొనరించె ఖచరు లచ్చెరువడఁగన్. 856

చ. అమృతనిమిత్తపూర్వగిరిబుధాసురసంఘములట్లు చండవి
క్రమమున దైత్యభూరుహచరప్రకరంబులు పోరొనర్చి సం
గ్రమమున నేలవాలె రుధిరంబది సంకులమానసాంతర
స్థమగు ప్రశోణగైరికవిశాలశిలాప్రవాహమై 857

క. పలువురు బలియుర లాకపి, బలముక మార్కొని పెనగు ట్టి మొదలు న
ప్పలువురు బలియురు నొక్కఁడుగ, నలి మార్కొని చలమునం బెనగుదు రెడలన్.

సీ. పాషాణములు పిండిపడగ రాల్చుతఱిన్ పాషాణములఁ దలల్ వగులఁ గొట్టు
విచ్చుకత్తులు కట్టి విఱిచెను ఱెడలును విచ్చుకత్తుల కొదలిమ్మ నెడలు
భూరుహంబులు చూర్ణములుగఁ జేయుచుఁ బట్టును భూరుహంబుల మ్రొగఁ బొంగుపట్టు
బాణజాలంబులఁ బాఱఁద్రోలెదునిక్క లమితబాణంబుల నడఁగుచెక్క
సేనఁగుల గుత్తియుఁ బడనేయుచుండ్రు, సేనఁగులు గుత్తులచేత వీల్గుచుండ్రు
లోకులు తలములు నోరగింప నద్భుతలము, లయ్యెరం దనఁదైత్యసైన్యములును .

వ. అయ్యుభయవాహినీయోధవాహులయోధనమున లోహితాంగక యోహరిసాహసం
బెనంగులాడునప్పుడు కేలువడి సంబెట్టి కేలఁ బరాక్రమించువారును దలలువడినను
లక్ష్యంబులం బడనేయువారును జిక్కువడియును మిక్కుటక్కరివారును శ్రేవులు వ్రే
లాడినం జేరువాఁడినం బోరాడువారును ప్రాణంబులు విడిచియును కృపాణంబులు
విడువనివారును రుధిరంబు దడిసియుఁ జలింపనివారును జచ్చియు ముఖంబులఁ
గ్రోధంబు డిఁపనివారును నిచ్చయుం బెమ్మ పెరిఁగి కమ్మకొనువారును గాలుసేతు
లు దునిసియుఁ గఱవ నప్పళించువారును బడియుఁ బోరుపోమను వారును
సహాయులు మన్నింగొనినను కొన్నినివారును నై రయ్యవసరమ్మున. 860

తుల్యశకలసైకతములు, శల్యతటంబులుఁ గబంధశవమీనంబుల్
కాల్యాంత్రాబ్జము లస్త్రక్ర్యాల్యాశతములును పసురకుంభిని వెడలెన్. 861

గీ. ఘోరవిజయశంఖశ్రీరవంబుల, హుంకృతులును జ్యాపటంకృతులును
జిత్రరథ బదకరణి సింహనాదంబులు, సంగరంబు ఘోరభంగి యయ్యె. 862

క. అనుశరాగ్ని ప్రభుల్లో ధనమీరోద్రేక మగుచుఁ దతిమిగాని తరా
కసవన్యావాహము సేయుచుచున్న రాఘవుఁడు మహోగ్రుం డగుచున్. 863

క. కందర్పేక్షణములఁ గోకనదేక్షణము లొనరించి కపు లలరఁగ న
జ్జనకులనాథుఁడు పలకో, జనకులనాశన మొనర్చ సంరంభమునన్. 864

క. ప్రత్యాలీఢస్థుఁడు శత్రుధృత్యాండస్ఫోటనరణధిక్కారితరం
కృత్యానుపమచాపధరుఁడు, ధృత్యతిశక్తుఁ డయి యొసఁగె దివ్యాంబకముల్. 865

వ. ఎదుటను నద్దివ్యశరంబున ననేకఘోరసాయకంబులు భూనభోంతరాళంబు నిర
తరాళంబుగా నుద్భవించి. 866

సీ. కఠినదానవకాలఖండంబులను ద్రెవ్వి పొడవైన మొండెముల పొంతుముచేసి
మేదురమనస్త్రిమేదము గ్దరగించి కమనీయ మతంగభటాంగములు దటిగ
తరధావములు చిదుకులు గావించి సాంద్రశోణితరక్తజలముఁ దేర్చి
గాత్రమమోఘులచిత్రంబు లుడికించి కంఖాణఘోణాప్రకరము గాల్చి
ప్రకటఘోరకపాలపాత్రికలు గూర్చి, కాకత్రింపులు చేసె భూతావళులకు
రణమహా పచన దశరథసుపీంశతయారగములు చిత్రనూపజనులట్లు. 867

సీ. మానవాధీశ్వర మార్గణాదను లేచి యమరపిరోధికంఠములు వెదకు
భూమీశ్వరునిశరంబులు మట్టుమీఱుచుఁ గట్టిడివనుజుల బట్టుమూంచుఁ
బార్థివాధ్యక్షునిపత్రంబు లారసై రాక్షసశుక్రకోటరములు దూఱు
క్ష్మాధినాయకుకోలములు బలిరేఁగి రాలభోజనమఖాబ్జములు వ్రాలు
క్షత్రియాన్వయాధ్యక్షుదాశుగములు మాటి, ఖలనిశాచరకరినాంగములు ప్రవ్ర
నదభ్రతానహము లసుమునాగ రావ, చంద్రుసాయకజాలము లార్ధకములు. 868

క. వచ్చినవారల నంతుగ, నచ్చెనె యని రాముబాణవర్గ సుసురులన్
గ్రుచ్చికొని యొదలు నుంచక, చొచ్చినవారు రక్తమునుంకుమంచుఁగ వేగన్. 869

క. గురుసుతుడు పంటశరములు, దొరకటలై వాపుటయును దోఁపదములపైఁ
బకటమును దనుజాలనసిం, బకటమునం దోఁయు నొక్కధింగిన యొప్పుచున్.

వ. వెండియు రామచంద్రుండు. 871

సీ. పనుగుర నూర్వుర బాణరజ్జువులచే గుదిగ్రుచ్చు నొకవేళఁ గోపి యగుచు
మేఁద్రెంచి పదిద్రోయుమాడ్కి నేనుఁగులఁ బడనేయు నొకవేళ భయదుఁ డగుచు
భూరిశకటంబుల ల్పెంఖానుపుంఖము లిగిడించు నొకవేళ నిపుణుఁ డగుచు
దానవోపాశ్రిత మార్గణాగ్ని కాహుతి సేయు నొకవేళ నుగ్రుఁ డగుచు
దనుజరక్షఃకవాటపాటన మొనర్చు, ధారుణీనాథుఁ డొకవేళ ధీరుఁ డగుచుఁ
దాళఫలముల పోలికఁ దలలు రాల్చు, భూవరుఁ డొకవేళ నుదగ్రుఁ డగుచు 872

ప్రస్ఫురత్ తాపనమై కీశసైన్యంబులు రేకెత్త సంగ్రామభూమీధరాగ్రస్థమై శత్రు
రాక్షసగ్రామిత ప్రౌఢి దైత్యాటవి నగ్రించె శ్రీరామరాజన్యధారాధరం బీక్రియన్. 873

వ. అట్టిమహావ్యాపారంగతుండు దోర్గర్వాణపాండిత్యంబుఁ జూపుటయుం జతురంగం
బగు నమూల్యబలంబు శల్యసంకీర్ణ కంటకక్షితిజాతం బగు దుర్గమారణ్యంబునుం బోలె
నందుఁ గపాలంబులు ఖర్పాలంబు లగువారును ప్రభ్రష్టాంగంబులు ప్రభ్రష్టకంబు లగు
వారును కరంబులు కరిరదంబు లగువారును ఖండంబు లగు వేదండతుండంబులును
జంఘలంబులు నగునశ్వస్కంధంబులును విమానంబు లగు రూపంబులును రజంబు లగుధ్వ
జంబులును భూతంబు లగుభూతంబులును గల్గి పుండరీకపుండరీకంబును శిలీముఖ
శిలీముఖంబును రథాంగరథాంగంబును బరాగపరాగంబును భంగభంగంబును రక్తో
త్పలరక్తోత్పలంబును వాలశైవాలంబు నగుసంగరసరోవరంబు రౌద్రబీభత్సాద్భుత
భయానకంబులమరఁ దాండవంబై యొప్పె. 874

క. నాయకరకుంభదవరక్తోయఘుసృణమూలబలపయోజవనస్తా
శేరంబాలను రాముస్మేరపురుషనాయకుఁడు ప్రసన్నోదయ మగుటన్. 875

తే. లపనములు పిండియైన విలపనము లగుట, చరణములు నఖులయి విచరణము లగుట
హస్తములు తెగిపడిన విహస్తు లగుట, నద్భుతానకమయ్యె నసుర్యాహవంబు 876

క. మూలబలమహోగ్రోత్సన్మూలము రామాశుగప్రమూలమని మహీ
పాలు నెదిరించె రక్షఃపాలుఁ డలుకనిగుడ సైన్యపాలురు మెచ్చన్. 877

వ. నిజకాంతిపరిహాసితప్రకాశవిరాసంబగు చంద్రహాసఖడ్గప్రహాసభాసురుండై రామ
చంద్రుపై రాక్షసాంగణాం డాకడి మటియుం దనుజభటపరివృతుండై 878

క. ఎత్తిచని వినుతహేత్యున్నత్తుఁడును సుపార్శ్వుఁడును వసరాంబలము ను
న్మత్తుఁడు దలపడిపోరెను, నత్తఱి ఖండనము గడు భయంకరమయ్యెన్. 879

క. ప్రేవులప్రోవులు పాచిగను, దీవులుగా నెమ్ము లిసుకతిన్నెలుగా బా
ణావలి తరగలుగా రక్తావిలకీలాలసంగరాబ్ధి వెలసెన్. 880

క. ఆతఁడనుగన వచ్చు విరూపాక్షోన్మత్తుల మహోదరాయస్తుల దుర్
దుర్ధర్షునికి బలిగాఁ దద్వక్షంబులు భానుసుతుఁడు వ్రక్కలు సేసెన్. 881

తోవకము. అంగదుఁ డంతట సంగము వొంగఁ, దుంగరసాలము దూర్ణము గాఁగన్
బ్రుంగఁగ దానవపుంగవు నెత్తిన్, భంగము నొంది మహాపార్శ్వుఁడు వ్రాలెన్. 882

వ. నిజపార్శ్వవర్తులును మంత్రులు నగు మహాపార్శ్వవిరూపాక్షోన్మత్తుల మృతిఁగొనుటం
గనుంగొని రోషాతిరేకంబున. 883

క. దశకంధరుండు కార్ముకశరకరధరుఁ డగుచుఁ గినుకతో నెంతయు దు
ర్దశనొందించెద ననుచు నిజదశనంబులు గీటుచును రథంబు మెఱయఁగన్. 884

గీ. వాన కురిసెడి క్రొమ్మొగి లడరు నిసుము, చల్లినట్టులు వివిధశరచాలు భంగిఁ
దెఱపిలేకుండఁ బొంగించె దివ్యబాణపటలి నొక్కట విపినాటభటులమీఁద 885

వ. సంవర్తసమయసమవర్తుండు వోలె విజృంభించి. 886

మహాస్రగ్ధర. పవిచండాస్త్రంబులు న్ముసలగిరినిశితగ్రావంబులు న్నాల్గువాత
ప్రదరంబుల్ వైచి శౌరిం బవనతనయునిం బాకభిత్పుత్రు నొంప
న్మహితై యమ్ముష్టియుద్ధ క్రమకుటము. లదర న్మావుల న్ముంప నాకు
గ్రహావళియుం దాజ్యాహుతిం బేర్చినహుతవహుఁడో యనఁ దేంచుం దలంకన్.

లలితపదము. సిరిఁగి దివోంసభీయము గాఁగం, దరుచరవంశవితానము సెల్లన్
శరచయవహ్నిజ్వాలల పేర్మిం, దరికొని కాల్చి హుతాశనమూర్తిన్. 888

వ. దశకంఠుం గనుంగొని రాముండు సమీపింపక. 889

లయవిభాతి.

రథసత నెదిర్చి భుజగభయదుఁ గార్ముకముఁ బ్రభమిగుల దాల్చి వరవిభుఁడు భయముత్తిన్
గుభగుభ ధ్వనుల నుభయుదిశల నుస్మర దిగిభములాగి మూర్ఛ నొంద బుభుభులితిని లోతే
విభవమొసఁగం బ్రదిదినశుభ వొగడ మాటుమను శుభభరితదృష్టిఁ బ్లవగభటతతివార్ష
ప్రభవ మగుమంద రపునిభశరముల న్వాసరేఁ గుభృద్ధికుమీఁద నెరుచుభిదుగమల్లున్.

కవిరాజవిరాజితము.

తనయు నిక్లుమితం బగుబాణవితానము వైచినఁ దా నలుకన్
దనుజభుండు నుదాత్తశరంబులఁ దత్తణమాత్రన దాశరథిం
జొనిపిన నిర్వురుఁ జూడఁగ నొప్పిరి శోణితగాత్రులు శోకయుగం
బనఘమునఁ బుష్పితమై నట్టియుంచె నటుంచుఁ దలంపఁగ నట్టియెడన్. 891

స్రగ్ధర. రౌద్రాస్త్రం బుగ్రలీల న్రఘువరునిపయి న్రావణుండు వేయఁ గ్రోధో
న్నిద్రుం డారాముఁడుం దన్నిశిచరపతి నాగ్నేయ మహాసాయకం బ

ధ్వస్తానేకమూర్త్రిమై నేయుఁడు శరయుగళం బుద్ధతిం బోరి కూల
ద్రుడ్రిద్యాద్యంబు నాసిద్వయ నిజవిజయాగ్ర ల్మ్రహాఘూర్ణిత్ర్రిక్. 892

వనమయూరము.

కాండినా నిశాచరులు వృక్షచరవర్యుల్, చండగతి మెచ్చ రజనీచరవరుండుం
జాంబవదాత్మజుఁడు తాటకరిపుత్రిన్, దండిమెయి బిప్పగిదిఁ దాకొని పెనంగన్.

క్రౌంచపదము.

చిక్కులఁ జిక్క జొక్కక యుద్ధ్యోగ్, దినకరరుచి యులుతఁగఁ గవవచ్చెం
బాకులు ధాత్రిం జెక్కులు రాలె, నృలు వనములను సాలసిరి భీతిన్
నిక్కక కంధు ల్మిక్కిలి యుంకె, గ్రమవిగతి యువని నొరిగిపడియెన్
నిక్కము గాఁగ నుక్కలు రాలె, న్బిడశరగిరివినిగమములందన్. 894

తరళ. అపుడు రావణుఁ డార్చిపేర్చి శితాస్త్రపంచక మొక్కటన్
నృపతిసింహుని ద్రేయ నృహనీయకార్ముకుఁ డంతయుం
గుపితుఁడై పలలాదువక్షము ఘోరదివ్యశరాహతి
న్నపుణుఁడై పగిలింప మూర్ఛనునింగ వానరు లార్వఁగన్. 895

ఉద్ధురమాల. అంత నమ్మూర్ఛతు నద్దశాననుం, జెంతిం జేరక చిత్రరూపులై
భ్రాంతిం జెంది యయావహీనతఁ, జింతంబొంది కృశించి రాశరుల్. 896

మత్తకోకిల. తేరిమీఁద మూర్ఛదేలి యధివ్యకార్ముకుఁడై సమి
ద్ఘోరవృత్తి నృప న్వాసపాగఁ గోరివచ్చు దశాస్యుఁ గం
కీరవంబు గడఁబు డీకొనుగిఁ మారొని య నృహా
వీరవర్యుఁడు లక్ష్మణుండు వినృధరాక్రమసంపదన్. 897

క. అన్నకుఁ గన్నాడై యి, ట్లన్నగభోజను నెదిర్చి యాతనిధను
లున్నన్ని విఱిగించి సిడము, న్మన్నన నొగసి యున్న దాని మేదినిఁ గూల్చెన్. 898

ఉ. అట్టియెడన్ గదాకలితహస్తయుగుండగు విభీషణుఁడు తోఁ
బుట్టువు రథ్యసారథులఁ బొంక మడంగఁగ మోఁది యార్చెఁ దాఁ
దొట్టిన చింత నట్లు విరథుండు నహాస్తశరాసనుండునై
కట్టలుక న్విభీషణునిఁ గాంచి భయము ల్మిడి వెట్టి యిట్లనున్. 899

ఉ. బుద్ధులు చెప్పఁ బద్దనిఁ బోయి వరాధము నాశ్రయించి ద
ర్పోద్ధతిఁ బద్ధిరంబుగ మహోత్కటు న న్నెదిరించి బంటువై
యుద్ధము సేయవచ్చితి మహోగ్రమృగేంద్రము సారమేయము మే
పద్ధతి మారొనఁగల దుపాయ మెఱుంగ మహో సహోదరా. 900

వ. అని పెలుచ నాడి. 901

క. వడిఁ [illegible] వైచుచు, నడిమికి లక్ష్మణుఁడు [illegible] అంత
[illegible] మొత్తి [illegible], [illegible] శక్తి [illegible] 902

ఉ. వైచిన విస్ఫులింగము లవారణఁ గ్రమ్మ [illegible]
[illegible] పెను [illegible] వచ్చుచు దాని దవ్వులం
జూచి [illegible] నిక [illegible]
[illegible] బ్రహ్మగోత్రము [illegible]. 903

చ. అనఘుఁ [illegible] లక్ష్మణుఁ [illegible] శక్తికి [illegible]
[illegible] భావము [illegible]
[illegible] కోర్వక [illegible]
[illegible] ధార్మికుల్. 904

క. శక్తి [illegible] శక్తి [illegible] లక్ష్మణుఁడు జగతీతలమం
[illegible] రాక్షసనాథులకున్. 905

ఉ. ధూపతి [illegible] కరంబులు సాఁచి లక్ష్మణుం
[illegible]
దీపితచాపహస్తుఁ [illegible] తెచ్చి [illegible]
[illegible] నిష్ఠతఁ [illegible]. 906

గీ. [illegible] కాలసాళం [illegible] దశముఁ
[illegible] రాముఁ [illegible] మూర్తి [illegible]. 907

చ. [illegible] గావించి [illegible]
[illegible] లక్ష్మణుఁ [illegible]
చ్చిన [illegible] చేతులు సాఁచి [illegible]
మునిదేసఁ [illegible] కనుఁగొనుచున్. 908

వ. కాందిశీకుండై [illegible] లాపంబు [illegible] పురంబు సొచ్చె. 909

క. తనకు [illegible] శరంబులు, [illegible]
[illegible] వేసె వాటిని, వెనుకం జనసేల [illegible]. 910

క. కల్పక్షయమున [illegible], నల్పచరితు [illegible]
[illegible] కల్పితుఁడై పడిన [illegible] లక్ష్మణునిన్. 911

చ. కనుఁగొని చేరి యల్లముడుకం గడుఁ గంపితగాత్రుఁ డాన్పపుం
డును శిరమూర్చ నొంది యతిశ్రమఁ గొండొకసేతి ధూళిలో
మునిఁగిన తమ్మఖాబ్జమున మోమిడి యశ్రులు వెల్లిగొల్పచుఁ
జనకసుతావరుండు కపిసైన్యము దైన్యము నొంద నార్తుఁడై. 912

క. సహోదరుం జేర్కొని. 913

క. తాలమ్ముఁ జిమ్మ పటువా,తాలమ్మన రిపుబలమ్ముఁ దూలించిన నీ
వాలమ్మున నొరగితివె ని,ట్టాలమ్మునఁ గడునలుకపటుల మలమిరొంగన్. 914

తే. అధికమదలీలఁ బటుకలహప్రసిద్ధి, విపినభూమి నిరంకుశవృత్తిఁ దిరిగి
శత్రుకీసలంబు కేతి నామిత్రివాసు,చు త్తకరి పంక్తిముఖపంకమగ్నమైతె. 915

క. భరతుయ్యోన నీ బదుకి,ద్ధరణికిని ధరాధురాధురంధరవరను
స్థిరుఁడగు నహీనమూర్తి క,సురహితుచేఁ బడఁగవలసెఁ జోద్యము గాదే. 916

క. పుడమిని బంధుల గురులం, బుడమినిసువు విడిచి విపినభూమిఁ దిరుగుచ
ప్పుడు నిను గని ప్రాణంబులు, విడువక నిప్పుడు విడుతు నిన్ను విడిచినకతనన్. 917

సీ. తూరిమి నిద్రింపఁ గోరినయప్పుడు పల్లవచారుతల్పం బొనర్తు
వధికనిద్రాసక్తి నందియుండినయప్డు చేరి యల్లన నొదనేరసేయు
దాఁకలిగొని పారణాసక్తి నొందినఁ దీయునిఫలములు దెచ్చి యిత్తు
వవనీజఁ దలపోసి యలఁత నొందినవేళ సుచితంపుమాటల నూఱడింతు
వట్టి నీ వట్టివో నను జెట్టి నిడుర, పోక తగుఁ జ్యాయదియును గాక చిత్త
వెంతయుదలిన నూరార్ప చేట్రిధర్మ, మలుకనొందితి పిలిచినఁ బలుకవదె 918

క. తమ్ముఁడ నీపడుటకుఁ జి,త్తమ్మున శసహస్రశకలితము గామినిమి
త్తమ్ము పృథుళితనరజక్ష,తమ్ముగుటం గాదె నిశ్చితం బూహింపన్. 919

చ. నిను విడనాడి ప్రాణముల నిల్పఁగనోపితినేని రాఘవుం
డును మగనేరనొక్కగతి గున్నయ నేర్చితినేని పీటికిం
జనుటకుఁ జాల నట్లు చనఁజాలితి నేని సుమిత్ర నుత్తనుం
గనుఁగొనఁజాలఁగాన నిటఁ గాలగళ్యము నొందు టొప్పగున్. 920

గీ. ఒంటినున్న యప్పుడు సౌఖ్యమొందునట్టు, నాడునప్పుడు బంధులఁ గూడినప్పుడు
మఱపురాక సహోదరమరణశల్య, మెన్నులను గలువున్న నూటైన్రైన. 921

ఉ. భండనభూమి నీపడినభంగిఁ గనుంగొని వానరుల్ భయా
ఖండితరాత్రి నేడ్చుటయ కాదు విహాయసమండపస్థులా

ఖాండలముఖ్యులం జెఱపి గానిమ్మార్గ్వ మునింగి రింద్రజి
త్ఖాండనుఁ డీగ్గె నం చెటులు గాంతును వారము దుఃఖవార్ధికిన్. 922

ఉ. ఏట్టికిఁ జీమలడ్డముగ నేగి భయంపడునట్లు నీధను
ష్కోటికి నగ్గమై వెఱపు గూరకు దానవకోటి ...
న్నేటికి మాఱు నీవు ధరణిం బడఁగా నని ... నిం
కేటికిఁ బ్రాణ మేటికి మహీసుతె నాకని మా కుమాటికిన్. 923

వ. అనేకవిధవిలాపంబుల వగచుచు భూరిభూసతికిం బగు సహోదరుశరీరంబు నియు
రుమఁ గాఁగిటం జేర్చి గాని మానవమూర్ధుండుగం ... నిశ్చేష్టనుం డై ...
పూరకుండై దీనాననం బెగయించి. 924

క. మిగులఁ దనకంటె వగలం, బొగులు కపిబలంబులెల్ల బోనగా కరుణం
బుగ వారి కిట్లుపాసెఁ జెల్లుగ నోడవెనుగద్దదిగ ... రాలుపకన్. 925

ఉ. కానన ...కంటె జనకక్షితినాథతనూజ రాక్షసా
ధీనత నొందినం గలుగు దీనతకంటె సహోదరుండు ప్రా
ణా... ... నను ఘనవ్యథకంటె సుమిత్ర ఫ్రుష్ఠో
కానన రమైన ... చుట భయం బగుఁగాన మృత్యుండె నయ్యెదన్. 926

క. అనుటయు బాష్పకలోలచను లక్ష్మణుచరులు రామచంద్రు నధ్రుష్ఠో
కనిమగ్నమానసుం గన్గొనిదుఃఖించిరి రణంబు నూర్వము గాఁగన్. 927

సీ. అధికశోకమగ్నులై హనుమనుముఖ్యు, లు ...డ సుషేణుఁ ... చెరభంగి
... మూర్ఛనొయి లక్ష్మణు, నంగకంబులెల్ల నరసి చూచి. 928

క. హృదయము బెదరకుటు, ధాతువు లడుగుట ... రంగు మెయ్యూంగుట నె
మ్మది రసిచూచి రాముఁ, గదిసి సుషేణుండు నిర్భయగతి నిట్లనియెన్. 929

మ. అవనీభారధురంధర ప్రవర ధైర్య... చిత్తాబ్జ నీ
వవివేకింపవలెఁ జింతనొందడమును మాగార్భాయుక్తుఁడై లక్ష్మణుం
డవశత్వంబున బ్రాలెఁ గాక మృతదేహం బిట్లు నిద్రావిగా
రవపుప్రక్రియ నొప్పునే యితఁడు సప్రాణుండు నిక్కంబుగన్. 930

వ. అని సమ్మ్రం బలికి. 931

ఉత్సాహ. జీవకళలసహస్రశేముషీశేషలక్ష్మణుండు
జీవయుక్తుఁగాఁ దలంపు చిత్తమం దితండు ని
క్కి పుఁడెని దేహ మిట్లు చెన్నుమీఱ దింకసం
జీవనీమహౌషధంబుచేతఁ దెల్వి నొందెడున్. 932

ఉ. నీవు కృతప్రతిజ్ఞుఁడవు నీతలపోసినదాని కంతరా
యౌగలి యెన్నఁడుం గలుగ దక్కుటిలాగ్రణి పద్మబాంధవో
ద్భావితుఁ డయ్యెఁ గం డుదయపర్వత మెక్కఁగ నాకమున్న సం
జీవనిఁ జేసి లక్ష్మణు సజీవుని జేయుట చాల మేలగున్. 933

క. అని హనుమంతు న్నృపనం, దన నక్కపిఘనశిక్షితాంతు స్వామిప్రముఖా
ర్యనిరూఢబుద్ధిమంతు న్ననుపమధైర్యహితమంతు నత్యబలవంతున్. 934

ఉ. శ్రీరమణీశుభ్రాధశరీరుని ధీరుని నీశ్వరుని గా
ధారుని నిర్వికారుని సనాగతిమద్గుణమారుతిం గనుం
గూరిమితోడఁ గన్గొని కడుప్రియమారఁగ చందనాంకమా
నోనయశీలు నెక్కొనఁగ నెవ్వఁడు నవ్యగురమ్యు చెప్పెన్. 935

వ. అని ససంభ్రమంబును సప్రేమంబును సస్నేహంబును సగౌరవంబును సబహు
మానంబును గాఁ జేరఁబిలిచి కార్యకౌశలంబునఁ గా నిట్లనియె. 936

గీ. ద్రోణధాత్రీధరము కడ దూరము దు, గలుగుసంధానసౌభాగ్యగణనఁ జూ వి
శల్యసంజీవకరణులు సకలములుగ, రాత్రు లరోగ్యపదీపికగము వెలుఁగు 937

క. సర్వసేనామూర్ఛ మయంబున బాంధవసమ్మ డెందిగించిన దండంబున దూరంబను
నూర్గంబును లక్షణంబున నీ వెలుఁగుదున్న 938

సీ. ఈవల నావలనున్న మాటలు మమ్ములు గాఁటునోర్పుదు పయోధిశిఖరంబు
నమితవేగంబున నరుగని దీర్ఘబాహుబలతోడఁ బాలుండు నేర్తు
భువనభోగవత్యంబు పూర్ణంబుగా మేరు పెరిఁగింపఁ గనఁ జాలు దిగువగాను
బాలలీలాప్రాభవ భానబింబమునైనఁ బట్టి యూఁపఁగ నేర్తు పలుమదంగ
దత్తు వేసిమలోని ప్రత్యక్షమునైన నట్టి నీకెన్నియుం దొరాయములు గల్గ
నేని వారించి సంజీవనీగణంబు, నమితమార్గంబులోనఁ దేనేర్తు వసథు. 939

గీ. అనుడు మఱియుం దయలోఁ దవ్వుహా వర్ణిస్తు చేవ మారసి తేఁదలంచిఁ దడియు
ముఖము కాంబు గాంచి రాముఁడు ప్రహృష్టుఁడగు యిట్లనియె హనుమంతుతోడ.

శా. చంద్రద్రోణధర ధరాగ్రసంసక్తసంజీవని న్యాంబరి
సా ద్రోహాల విశిష్టమున తీర్థశ్రేణి యుగ్గింపఁ బ
క్షిద్రుం దక్షిణాంతిం గజయుద్ధఁ డగుచున్ హేలాగతిం దెచ్చిన
ద్రోణాద్రులు నెచ్చి తెచ్చి యపు డిమ్మా దాన మీరిమున్. 940

క. భువిఁ బిడుగు లాయుగనుమ, నోర్వేగము లాయుగనుమ నోభవ యట్లు
న్న వేసవిఁ జాలునదగ, దేహవు నైనఁ దీర్పు మికార్యంబున్. 941

క. అనుటయు మేనువుగతి మే,నని గిడ్చి నరేశ్వరుం గనుంగొని సంజీ
వని దెచ్చెద నరుణోదయ, మనవు న్ననుగాగ నగల యనుగకు మింకన్. 942

వ. అని యనుజ్ఞ వడసి. 943

క. ఆత్మజునకుఁ గపు లక్ష్మ,ణాత్మజులై నిజయులకుఁణాయిటఁ బొగడం
బక్షీంద్రుఁపుగిది నిజవా,లక్షేప మొనర్చి దాఁటె లవణపయోధిన్. 944

వ. దాఁటి యొకసి మిన్నుముట్టి యుత్తరాభిముఖుండై 945

క. ప్రకటలవణా బునిధిఁ బి,చ్చు గుంటునిధంబు గాఁగఁ జూపట్టె నగ
ప్రకరంబులు దినకుం దొ,లకడవలైనఁబడఁగ నతిత్వరితగతిన్. 946

సీ. బహుదూర మాఘ్రాణపర్వం బేర్కి-యుఁ జన వాఁడనో యనుసంశయం బు
యత్నగతి ప్రఖ్యాతంబు మార్గం బొప్పుచుండె నెవ్వాని యున గుండెదిగులు
నాలస్యపుటిట్టె యంతర యంబులు తోఁచనో యనెడునాలోచన బు
నవ్యమహౌషధుల రయంబు నెవ్విధిఁ గనుఁగొందునో నిసి వనతలఁపు
వింయుఁడయు లేక నిజసహాయహీనతయు,బ్రహ్మలోకంబువారికి భయముగూర్పఁ
బూతినుఁజీవనిమానిని బట్ట, నరుగ పవమాను సుతుని లోకైకనుతుని. 947

క. ఘోరింబొర సుర లగ్గి యుచు, నరులు గురిసి దమరదుందుభిధ్వానంబు
లగ్గమొరసె నై కమూ, కయిన్గై సుతు నెక్కయకొనియెఁ గరువలికరుణన్. 948

వ. అంత నగాన్య జన...నిరంకుశత్వపుంబు కుశత్వపంబు గడచి యెడనెడ వినోదంబు
లగునవిందంబులను హేమాన్విపి-తచ్ఛకంబులై పాలసముద్రంబునుం బోని యుభిన
వంబు లగువ్యంబులను విశేషంబు లగుఘోషంబులును మహోత్తుంగంబు లగుమహీ
ధరశృంగంబులను గతముని జనతాశ్రమంబు లగు నాశ్రమంబులను జూచుచు నేక
నిశ్చయంబున జనసవసరంబున. 949

గీ. పంక్తికంధరు గు పసిచి కంధర, పంక్తి వోనిక్కు సకబహుళమైన
కానఁగూర్చి యు దుఁ గాలనేమి ఒపంబు, సలిపె నిక్రపురంజటిలునిభంగి. 950

సీ. మకరందరసతుందమధుకరానికరఝుంకారితభకరమ్యగవహంబు
సహకారకసఫలభక్షణప్రముక్షణప్రక్షణకుహూకాకపికవ్రజంబు
లంబతింబారణాలపనాళలంబభపాకవనీయుశౌకకరంబు
సమదాలత్పణకశుకవస్థలచాంక్రమణమనవనోహారహారిణప్రముకంబు
గావన మొనర్చు యచ్చోటఁ గపటవేష,ధారియై దన బాధమాధముఁడు కాల
నేమి తప మొనరించెడు నెవ్వగాంచి, యంతరంగంబునం బవనాత్మజుండు. 951

క. మును సంజీవనిఁ దేఁబో,యినతఱి నిక్కమ్ముగాఁ గాన నే మార్గమున
ప్పినవాఁడనో యిమ్మునికత,మునఁ దెలియుమనుచు డాసి మ్రొక్కె నతఁడున్. 952

క. ఇక్ష్వాకుకులంబున శ్రీ,ప్రత్యక్షుఁడు దశరథప్రభవుఁడగు రఘురా
ట్సత్యోద్ధారి లయానమ,హాక్ష్యోదగభుండు రాముఁ డసురవరులకున్ 953

క. అతనితమ్ముఁడు లక్ష్మణుఁ, డాతతమూర్ఛాగతాత్ముఁ డగుటయుఁ దెలుపన్
దూత నగుట సంజీవని, దే తెమ్మని పనుప వచ్చితి నమునినాథా. 954

వ. అని తదీయ సమయప్రకారంబు సవిస్తరంబుగా నెఱింగించి వెండియు. 955

క. వచ్చితి మార్గము దప్పితి, నిచ్చట నిను గంటి ద్రోవ యెఱిఁగించి దయం
బుచ్చు మదిగాక తోలనొకఁ, డిచ్చేరువ ననుచుఁ జెప్పవే దగఁ గొంటిన్. 956

చ. అనుటయు సంతసించి దన బాధము దెల్పియు నిక్కసృష్టిచేఁ
గనుఁగొను వానిపోలికె మొగం బొకయించుక యెత్తి చూచి పా
వనిఁ గని సర్వముం దెలియవచ్చెను మామక దివ్యబోధచే
నినవిభతేజు లద్దశరథేశతనూజుల కింక మేలగున్. 957

గీ. వారు పితృవాక్య మెల్లింప వచ్చినారు, వచ్చి ఘోరాటవిఁ జరింపఁ జొచ్చినారు
తాటకాత్మజపంక్తికంధరులు ఖలులు, హెచ్చి వారి నటు మోసపుచ్చినారు 958

వ. వంచించి సీతాపహరణంబు గావించుటయు వనచరసహాయులై సేతుమార్గంబున లంకాపురంబుపై విడిసి. 959

క. ఉద్ధతవిస్ఫారంబు హ,రిద్ధస్త్రిశ్రుతిపుటబధిరీభూతగతిన్
యుద్ధ మొనరించి పిదప సమిద్ధుండై లక్ష్మణుండు మృతునివడువునన్. 960

ఉ. రావణుశక్తిఁ గూలె సుకరంబుగ నాతనిఁ దెల్వఁజేయ సం
జీవనిఁ దేర నీయటకుఁ జెచ్చెర వచ్చె నెఱుంగుఁడుం డదీ
ఘూవసరంబు లేదు విమలౌషధరాజము లేనొసంగుఁడుం
ద్రావుము నీరు నీ వతిముదంబున నిర్మలాకరంబునన్. 961

వ. అని పలికి తదీయాంతరంగంబున మకరంబు మెలంగుట దా నెఱుంగుం గావున 962

క. అకలంకమున కామాయుకుఁ,డా కరాంగులిఁ జూపె నటు మడుగు నొక్కండు
న్నకరాకరతుల్యమును హి,మకరాతపశీతమున్ మకరాకరమున్. 963

క. చూపుడు కంభాకారం,భీషణశక్రముకతీభాగం బగున
వ్యాప్తిఁ గనంగొని యా ప్లుక్స్తి,తాపోశసబద్ధి డిగ్గి యాన్వేషడిగ్గెన్. 964

క. కడఁగి తోలనఁ గాల్సెతులు, గడిగికోనఁ దలఁచి మించి కరువలితోమరుం
దడుగిడుఁ డిగఁ బాపత్యతి, నడిగెడుగడ మకరి యతని యడుగుం బట్టెన్. 965

ఉ. నక్ర మనక్రవిక్రమమునం జరణంబులు పట్టిన న్బ్రాహా
పక్రమవృత్తి గాక యొకపట్టున దాని విదిర్చి వారిపా
నక్రియ నుత్సహించిన ఘనక్రమ మొప్ప మయత్కమారపా
దాక్రమణంబొనర్చి సరసంబున నమ్మకరంబు వీడియుఙ్. 966

వ. ఘోరంబుగా హరంబునకు నీనంబు గాలంబు వసనంబునం బొదువుచుఁ. 967

క. కూలంకషకల్లోలములం, గూలను వెస గ్రిప్పిగ్రిప్పికొట్టి యుఁ గోలా
గూలోత్తమ ఘండు పడిపడి, జాలక ఘర్మకణంబింగుజాలకుఁ దగుచుఙ్. 968

క. గ్రాహంబుం జాదపరిగ్రాహంబుం బ్రాణి మరణగ్రాహంబు ఘన
గ్రాహనికటీక్ష్ణభుజుఁడు, గ్రాహావని ఘణుఁడు విదుగ్ర నాలోచించెఙ్. 969

వ. ఆలోచించి, 970

క. దుష్టించి యతిరౌద్రపరుల, మెప్పించియుఁ దోఁక దాని మెడఁ జట్టి కడు
నొప్పించియు నమ్మకరముఁ, దప్పించుకొనంగలేక తిరుచుఁ దాత్మఙ్. 971

ఉ. లక్ష్మమనుఁడు సంగరతలంబున దక్షుఘోరశక్తిచే
నక్షతి మూర్ఛనొందఁగని యాపథులం గొనసింధువచ్చి యోఁ
షత్తలి నక్షణ మకరిచే నుదకంబులు గ్రోలఁబోయి యొ
ట్టొత్తి నివారణం బొదయు నొందిన నగ్నము దప్పనెంతయుఙ్. 972

క. అనఁగనఁగ నీ మకరము, దనఁబట్టి కెంపుకయునుఁ దలఁకఁడు ప్రాదయం
బున రాము నిలిపి హనుమంతుని బట్టగలుగు వారకు దొసఁగులు గలవే. 973

వ. అని చింతించి ధైర్యవిశేషంబున, 974

క. అద్భుతనిభఁగి నూతష్ట్రవిర్భవశరీరుఁ డగుచు నబుధులు మెచ్చ
న్స్వర్భగవర్గంబునఁ డిర్గర్భము వెసఁ జొచ్చి విర్పుశకలబలగతిఙ్. 975

చ. తిరుణకను స్తహత్యమునఁ దజ్జఠరాంతరసీమఁ జొచ్చి సు
స్థిరమతి నాడికానిళులు చీల్చుచుఁ బ్రేవుల ప్రోవుఁ ద్రుంచుచు
న్నగములు ద్రెంచుచుం బవనసంగసమాన మహావిషంబు న
గ్ఘరుఁ డొనర్పఁ నోడి మకరంబు శరంబు భరంబు నొందుచుఙ్. 976

క. వరుఁడు విషాన్నము గుడిచిన, పసనుఁ గను నావదిన్నపసరము భంగిం
దిరము చెడి మకర వల్లఁగ, నిరుగడొరంగ మదువుపును దిరుగుడవడఁగఙ్. 977

వ. జలచరంబులు సుడివడ జలజంబులు చెదరఁగం బరిభ్రమించుచుండె. 978

క. బుడిబుడి నొంగరకను శరత్, తుత్తుకనెత్తుఁ దొప్పుదోఁగి లేఖాద్భుతమై
మనుజముగ సంజవడఁగం, పవరిశ ఘనవీథికరణి భాసమయమునఙ్. 999

క. అలసత వాఁ డెఱుమనుఁ గన్నెలయుఖ మంచ గోర్కెఁ గ్రొత్తయి రుచిమగు ముద్
జలములు రాఁ గుత్తుకఁ బ్రే, వుల ప్రోవు బవనజుఁడు దవులొక్కొనఁ జేసెన్. 980

సీ. వనగజంబుల గ్రసించిన నాఁగ నావరే యనుభంగిఁ బద్మసద్మంబు పొచ్చె
నెలనెలనిఁ గ్రొల్లు నెలకొన్న కృపఁ జూడ నె యనుభంగిని నిగిఁ జూచు
ధరుండు పదయుగ్మమై నను నాఁడు నవమాడ్కి నాత్రగాళ్ళు నిండగ మొదిగి యుండు
జలచరంబులు కొంది స్థలనంబ బయ్యెనో యనునట్లు లోనికి దిగినెడు చు
రామకార్యంబు కు నంతరాయము గాఁగ, నైతిని పకనిర్మగ్నమై పోల్కిఁ
బొగలు మిగులఁగ వైశవశలుఁడు దొంచ్చె, మొనసియూపిరి వెడలకపు గ్రసలి మొసలి

వ. మఱియు ననేకవిధ బులం బరితాపంబు నొందుచుం బరిభ్రమింపఁ జొచ్చెఁ దత్సమ
యం బర్ధరాత్రంబయ్యె గక్త్రఫప్రాకంబుకరంబులకు గుముదకుముదంబులకు
నుక్రప్రబోధకారణ బునను భాస్కరోదయావసరంబునుం బోలె 981

క. వనచరుఁడ నేను మకరము, వనచర మటుగాన దుఃఖవనసిధిరం
బునఁ జేర్పవలదె యనుచు, రనఁ బవనసుతుండు దాని క్రోధముఁ జేర్చెన్. 982

ఆ.వె ఇట్టు గట్టుఁ బెట్టి దిట్ట యగు మనుజి, గొట్టుపట్టి దానిఁ బట్టిఁ బట్టి
బిట్టు చించి రక్తపిశితశరీరుఁడై, వెడలె నిచ్చలు మహావెడలు గాఁగ 983

వ. ఉపాయంబున వెదకుటయ యుక్తంబు. 984

సీ. తాటంకరచితకర్ధగిరులు గలుగు దెఱ్ఱ టద్దమ్ములకరి కాన్న పకు లుగ
ముఖసరోజంబున మూఁగెడు భ్రమరకంబుల మాడ్కి భ్రమరకంబులు గ్రాలఁటించ
కలిపంపుఁ బట్టుకంచెలఁ బిక్క టిల్లఁ జేయుతోరఘనకుచద్వయంబులు కాఁగ
గమి కొన్న కామాంధకారంబు వెన్క టునైవడి నగదలకట్టు దనరఁ
దొవల మకరందబిందుసందోహ ముగల, కగణిసంతోష బావ్వముల్ గ్రమ్మికొన్న
కన్నులమరఁగ నవ్వుల మిన్న యనఁగ, సౌష్ఠవసుపర్వ బిబాధరోష్ఠ మొప్ప.

క. కాసారలక్ష్మి భువనోల్లాస నొసర్చితిని చుర్బలచరము చావం
జేసి యని వచ్చినిఁగని, పొచ్చెసెనఁగ మకరిమొక్క చేసియు నగుచున్ 985

ఆ.వె. ఎదుర నిలిచి మ్రొక్కి యేధాక్మమాలిని, నొక్క మాన పయి క్రిఁదేసి
మకరిరూపుఁ దాల్చి యునకుపున కండితి, నిట నెన్నగుల యేడ్లఁ బట్టి 986

వ అని తదనంబు బూర్వ్వసంచిత మునిశాపం బెతించింగించం దలఁచి దివ్యై. 987

క. అస్ఖలితాగమవిదునకు, నస్ఖలితావాపుకుంఠ మహోత్పుకు ను
ద్ధాస్ఖాలితోత్కృష్టిన న, యస్ఖలితబ్రహ్మచారి కస్నగస యనుచున్. 988

క. చండకిరణసంకాశుఁడు, చండక్రోధుఁడు తపోవిచారుఁడు కాంచెం
దుర్గుం డను పేరిటి మునినాథుం డాశరథి నన్నుఁ గని పృథుమకరహారా. 991

గీ. మనము గలుగ ధాన్యమాలిని న్ముహుముహు, మాలిని తపంబు మాని నీకుఁ
జిక్కఁబడిరి నింకఁ జిక్కులు పెట్టకు, తీయవిలుతురాని కీడు మునుచు. 992

వ. చిడిముడిపాటునం దమకించిన యద్ధరణీధరతాపసోత్తమునకు నుత్తమంబును సంగ్రా
హ్యంబును సవినయంబునుం దేటపడునట్టి హితవచనోపన్యాసంబునం జిత్తంబు
మెత్తదనము నొందింగ. 993

క. ఏను దిజన్ములు సన్నుతి, ధూనుచరిగుణ యొవ్విధముఁ జూరపెదు స్నానం
బైనఁ జను నెంతయుఁగ, నవయము, నానట్టులు చేయుమన యనఘుఁ డతఁ డనగన్. 994

సీ. ఏగాన మిందిర హృదయేశుహృదయంబు గరఁచి విమానంబు గలుగఁజేసె
నేగాన మద్భుతం బెసఁగ రాల్గరఁగి చి కట్టిమాఁకుల నను లుప్పుఁజేయ
నేగానము ధరాద్రి నీద నూహించు మానీంద్రులైన మోహింపఁజేయు
గంధర్వకామినీగణముల నేగాన మింపు మీనినయట్లు దలమొత్తనీయు
దట్టిసంగీత మొకసమయమున గంధ, మాదనంబునఁ దగు తాశమానముగను
విస్తరింపఁగ నచటికి వేడ్కవచ్చె, రావణుండు త్రిలోకవిద్రావణుండు. 995

క. వచ్చి నను మెచ్చి కలదని, యచ్చుపడం దెలుప వినక యనిలహతలతా
వచ్చలిత నన్నుఁ గైకొని, యచ్చపలుఁడు దేలియా డె నధిమతిగతులన్. 996

క. అతనికతన నాకదుపుం, నతిబలుఁ డతికాయుఁ డనెడునతఁడు నొండమునన్
సుతుఁ గొని యప్పుడతుఁ డసురక్షతి సనియెన్ నైజమోహపరివృతుఁ డగుచున్. 997

గీ. అంత నాలతనాఁడు నీరాడి వలిప, తెలిమడుగుఁ దెలిపూఁతయుఁ దెలియలరులు
నలర నేనున్న కాఁడిల్యుఁ దనిమెడి జడ, దారి చను దెంచె నలపునం దారి యనగ. 998

వ. వచ్చి నిజతపోమహామహిమంబున నాడుండగం బెత్తింగికొనినవాఁడు గావున నపరిమిత
క్రోధమున్కి దిక్కుండై. 998

క. ఇంతుల పాపమునకుఁ గుదు, లింతుల యన్యప్రవచన లింతుల శర ల
య్యాఁటు లోకనిమిత్తం గూరుచు, యింతుల నమ్మంగఁ దగునె సువేషునకున్. 999

వ. అని నన్నుం గనుంగొని. 1000

మ. మతి నన్వంచన చేసి రావణు నసూయాన్నుష్ట శృంగారిణిం జే
ల్పితి నీ విత్తుపరాధ హేతువున గాసిం బొంది నక్రంబు నా
కృతి దుఃఖస్థితి ఘోరయాత్ర నగుచుం గ్రీడింపఁ బొమ్మంచు శా
పితఁ జేసె న్ననుఁ గిరికంఠకలశాబ్ధిప్రోజ్జ్వలేందూదయా. 1001

వ. తదనంతరంబున. 1002

క. మదమునఁ జెలియలికన్నుల, నదరిన ప్రావరణుఁడు సుమతి క్రీడం
గదియుట సుతహితయుతుఁడై, యొసఁగుచు సంఘాతమరణ మొందు నరులచేన్.

వ. అని యుద్ధంబున. 1005

క. వాఁడదె కోపింపగుచుఁ బటు, శాప మొసఁగిపోఁ దలంచు సమయంబునఁ జిం
తాపరుఁడై నగుచు, తాపసిపదములను భక్తిఁ గొల్చ్యయున్. 1006

చ. కరములఁ బట్టి సన్నుతిఁ గాఁగ శపించెద యొందుఁ గామిను
ల్గన మఁ నీశ లిల్లగుటఁ గాదె బుధు ల్ప్రతిపద్యనీ
పరిసరవర్తి గాక యసహాయతపోమహిమానుభావ ము
స్థిరమతి నిత్యసౌఖ్యమును జెంది సుఖించు మనుండు నెప్పుడున్. 1007

వ. అలివనా శాంతుండవు గమ్ము తపఃఫలభంగంబగు నన్యాంగనాసంగ మసంగుండవు
నయ్యును దానిఁ జేయు మహాక్రోధంబున కేల నెరగితిం బొందెద వని ప్రార్థించుటయు.

క. అవనీసురవరుఁ డప్పుడు, నవనీశుఁ బల్కె దారుణాభిరోషమహో
గ్రుఁ డుద్ధముఁ గావున నన్, న్నవలోకించి కరుణారసార్ద్రహృదయుఁడై. 1009

క. వ్యర్థ మగునె మద్వాక్యము, సార్థ మగుం గాక ఘోరశాపప్రతిమో
క్షార్థము విను రఘువరా, గాధి త్రైలోక్య హితకారి యని యెఱుఁ గిటుకన్. 1010

క. వచ్చు నెనసి నీయుదరము, వచ్చు తనికతనఁ బాపరాశిఁ దొలఁగి పో
వచ్చు దివంబున కనిసెఁ, వచ్చుపడి నొసఁగి చనియె నదిజమున్యన్. 1011

వ. మహాత్మా భవదీయచరణారవిందదర్శనస్పర్శనంబులు శాపమోక్షంబు గావించుట
వింతయే. 1012

మ. కపివంశోత్తము వాలసేని యను ఋక్షశ్రేష్ఠుఁ డీతండు నీ
కుపమానింబలెఁ ద్వత్ప్రతాపమునకు విఘ్నప్రత్యూహాఘుఁడై
తపస్విముద్వృతమృపాస్థితి ప్రకటగోష్ఠం జేయు వీనిం బరం
తప ఖండింపుము పాపమంత్రజ్ఞానము సర్వక్రోధైకాంతమున్. 1013

క. కృతకార్యసిద్ధుఁడవు నిత్యత్రుతిచాభిష్టుతుఁడ వగుచు కీర్త్యుత్తముఁడు
వత్ప్రమాదము సన్నుతి బహుపత్ర్యఁ జేసితి వాత్మ సంతసించితి నను చున్. 1014

క. తన కుపకృతిఁ గావించి, దనుజుం దనతోడ సురపథమునకుఁ గొనిపో
మనముఁ దలంచియో వాలిని జంపక ధార్మికమూర్తిని పనుచు టరయున్. 1015

వ. పనిచి యద్దురాత్ము శాపట్యాంబును మహామహీధరధరసంధానసంధానకరణాద్య
ద్భుతధనుర్ధరక్రమంబును సవిస్తరంబుగా నెఱిఁగించి యమ్మహామహుఁ డల

గాని యుద్ధవ్యాపారశీల యగుచు నుద్ధాన్యహాలిని యుద్ధాంగంబు నొందుచున్నయా
బరమాద్భుతక్రోధసంభరితవ్యాపకుం డగుచు నాంజనేయుండు కల్పవ్రియా
నిత్యదైత్యుఁ గనుంగొనుచు నెంటుంగను భావింపుచు వెతం దతనితో నిట్లనియె.

క. తడసితివి మిగుల నెత్తుటఁ, దడిసితి విది యేమి మంత్రశాస్త్రావధము
లుడిపెనవే గురుదక్షిణఁ, బడసెనవే రక్తు నాగఁ బావనిశేషన్. 1017

క. గురుదక్షిణ యొసఁగ నెన్నని, గురుదక్షిణభుజము సాఁచి క్రుగ్గి నపాయున్
గురుదక్షిణ నెఱింగనివు, గుగ్రఁ దక్షిణభుజముఁ జలంబు గొని పోయునెడన్. 1018

ఉ. ఱెక్కల నమ్మ్యంతఁ గను వింత కొసుంతను రూప మూని యా
మ్మెక్కలి రక్కసుండు కపిమూర్ధము వాతఁ ఖాలిఁ జీతెన్
ముక్కుపగిల్చి ఱెక్కలను ముక్కలు చేసిన దంబువింతఁ జే
యుక్కున నక్కపీంద్రుఁడు మహోద్ధతుఁ డార్చెఁ గాల నేమినిన్. 1019

క. సింహప్రక్రియ నానగ, సింహంబున కడ్డ మేగి స్థిరధృతి నసుహ
త్యాహారణకరణఖరనఖ,సంహతుల నొంపఁ బవనసంభవుఁడు వడిన్. 1020

సీ. పాటవ మొప్ప వాలమునఁ బట్టి పీచు సటాచ్ఛటా సము
త్పాటన మాచరించి వెస దంష్ట్రలు పుల్పఁగ దుట్టితుం డ
త్రాటక మన్కఁ దప్పతివిధంబులు దొఱఁగి దినేంద్రసూనుఁడై
గాటపువైరి మొప్ప నముఖుంబునకుం జరిదెంచి యిట్లనున్. 1021

క అక్రియుఁడై బాహుబలప్రక్రియుఁ డగు లక్ష్మణుండు దేవ్ర్పకరముదై
వాక్రియముగఁ గనఁ దేజస్ఫ్రాక్రమ పోనేల యామ ధరు ధరమునన్. 1022

క. సౌమిత్రి మూర్ఛ దెలిసెఁ, సామీరిం దోడితెమ్ము చయ్యన ననుచున్
రామాజ్ఞ వచ్చి యదియ్యా,రాముంబునఁ గాంత్రి మఱి రమ్మనినన్. 1028

ఉ. ఇందుక నూరియుండి మొగ మెత్తి కపిం బరికించి పోల నూ
హించి దినేంద్రసూనుఁ డిట కేమిటికిం జనుదెంచు వీఁడెవ
న్యంచన చేసి యాకరణి వానరమూర్తి వసింపవె వీని ఖం
డించెద నంచు నెంతయుఁ గడింది మగంటిమి యుల్లసిల్లఁగన్. 1024

క. తెలెమ్ము దురాత్మ యనుచుఁ గొలెమ్ము పితిగడనట్లు క్రుద్ధిఁ నతఁడీ
కెలెమ్మయఁ దెలిసె ననుచుఁ, గొలె వ్యన నోరు దెఱచికొని వివశగతిన్. 1025

క. పడియు దనుజాధముఁడు గీ, ర్వడి శతశ్వంగుఁ డయి వేగ వానరపతిపైఁ
బడి నఖరాయుధములఁ గఱ్ఱవడి నొప్పించుటయుఁ గొంతవడి కదయుండై. 1023

మత్తకోకిల. వాలపాశముఁ గాలపాశము బాహుదండము దండమున్
గాలయాంత్రకుఁ డీతఁడో యనఁ గాలనేమి మృషాకృతిం
గూలఁ ద్రోచిన పిండి దైత్యుఁడు ఘోరమాయపురూపముల్
చాలఁ దాలిచి వాయునందనుఁ సంహరించుచు వచ్చినన్. 1027

క. ఉక్కుమీరి మారుతసుతుఁడు, టక్కరితన ముడిగి పడిపడం గపికాలపుం
జక్కరదని వానెత్తుక, జక్కర పడలంగఁ బట్టి చంపె మగఁటిమిన్. 1^28

వ. ఇట్లు నిజరూపధరుం డగు కాలనేమిం రణంబునఁ గాలనేమిరణంబు విషం బుచ్చు
టయుఁ దదీయమాయాజాలంబులోన నానవం బద్భుతం బగుటయు విష్ణుకాంత
రంగుం డగు నప్పల్లియుండు. 1029

చ. పృథురయ మొప్ప వేగి కనియెన్ హనుమంతుఁడు ద్రోణశైలమున్
ప్రథితమహౌషధీద్యుతి కాచ్ఛవిభాకరదీపజాలమున్
ప్రథితగుహావిశాల విచరత్సురకిన్నరకామినీమణీ
మధురసుధారసప్రసరమానితగానవినోదమూలమున్. 1030

వ. అమ్మహాబలనందన మహావలాహకంబు ద్రోణధాత్రీధృచ్ఛిఖరస్థితం బగుటయుఁ
దక్షణిధవకుర్వనప్రకలౌషధీలతావితానం బంతర్ధానం బొందుట గనుంగొని. 1031

గీ. పరమధార్మికుఁడును జగద్బంధువంద్యుఁ డగు రాముననుజ్ఞ పై వచ్చినాఁడ
నేజగత్ప్రాణతనయుండ నీవును జగతీధరసహిష్ణుఁ డవు మందుతీవలిమ్ము. 10'2

క. అని హనుమంతుఁడు సంప్రార్థన మొనరించుటయు ద్రోణధాత్రీధర మా
తని పరకుగొనదు పయసప్రౌఢమున నీరిలియేక దా రామాపున్. 10:3

వ. పెండియు నప్పవమాననమాణవకుండు. 1034

ఉ. జన్యములోన రావణుని శక్తి యురంబున నాఁటి రామరా
జన్యుని ముద్దుసేయు ననుజన్ముఁడు లక్ష్మణదేవుఁ డిప్పు డా
తి య్యతమూర్ఛ నొందిన వడి న్నిమలౌషధసంగ్రహార్థమ
ధ్య ర్యమహాద్భుతప్రదరయంబున వచ్చితి నిన్నుఁ గాంచితిన్. 1035

క. రఘువరులకు వెలవగు, మహిభృన్నరపాలకటకమందన నాకున్
బహుళౌషధధనముం గరినవ్యాదయుఁ డవుగాక యొసఁగినన్ జగమెల్ల గన్.

వ. ఏమి కృతార్థుండ నగుదు నీవును మహోన్నతుండ వయ్యెదు నాకుం గరుణింపవే యు
నిప్రస్తుతించి. 1037

క. లక్షింపని ద్రోణము నప్పలక్షించి పెస న్మహోపలత్వపము గా
ప్రత్యగబలుఁడు ఘనలీ విలక్షు లగుచుఁ బాదఁ గదుపలంబున నాళ్ళన్. 1038

గీ. అర్చి నిజదీర్ఘవాలవల్లార్చి కన్నుఁ,గవను సప్తార్చికణములు గ్రమ్మఁజేసిఁ
జేర్చె గిరిఁ బట్టి పృథుగతిఁ బెంచి బలిమిఁ, బెఱికి దంతావళము దూఁడు పెఱికినట్లు.

వ. భైరవాట్టహాసుండై చటచ్ఛటాశబ్దప్రాచుర్యకంబుగా మహామహీధ్రశృంగోత్పాటనం బాచరించి యమ్మేటిశిఖామణి శిఖామణిం బోలె నిజమూర్ధంబున వహించుటయు సహింపక. 1040

క. గర్వోక్తులు ద్రోణనామక,పర్వతముం గాచియున్న బల్లిదు లసమా
ఖర్వమతు లసంఖ్యులు గం,ధర్వులు పోరు మని తత్పథం బాఁగి ద్రుతగన్. 1041

క. మను నేమతించి భూమీ,ధ్రము నురుదివ్యౌషధీయుతముఁ గొనిపోవన్
భ్రమగల్గెనె కీశకులా,ధమ నిలు నిలు మనుచుఁ గడు నదల్పులు సేఁగన్. 1042

క. అని ముసల విసర మెసఁగ, న్వసరి ముసరి కసరికొనుచు విసువక పొసఁగెం
బసఁబోసఁగి కపిమసఁగ నస,మసమసమరవిస్ఫురబలుఁడు మసల కసమునన్. 1043

చ. అనుపమశక్తియుక్తిఁ బవనాత్మజుఁ డప్పుడు మత్తనాగమో
యనఁ బటువాలతుండమున వియచ్చరసంచయముష్కసరోజముల్
చినుఁగఁగఁ ద్రిప్పి దంతములఁ జీల్చి నఖంబులఁ జీఱి పాదఘా
తముల ముష్టిఘట్టనములం బరిపోవఁగ మోఁది చెండియున్. 1044

గీ. ధరణిధృచ్ఛాయ కృష్ణవర్ణమును దీర్ఘ,వాఁకీలాకరాళంబు వాయుపుత్ర
దర్ప మదంశుట రోషవాతమునఁ జేర్చ, బాల్చె నీరసగంధర్వ కాననంబు 1045

గీ. చిత్రసేనాదిగంధర్వసేన పటుకృ,పాణములలోన నిడిచెను ప్రాణవాంఛ
హనుమకరవాలజృంభితాంగ మగుచు, ద్రోణములలోన విడిచెను ద్రోణవాంఛ. 1046

క. గురుబుద్ధిప్రియు నాకవ,హారిణు సుపర్వగతు రిపుబలాంతకు జిష్ణున్
హరి గిరిభేదిం గల్పక,పరుసుతుముఁ గప్పె రతిముదంబున విబుధుల్. 1047

వ. లబ్ధవిజయుండై మహామోదంబున మిన్ను ముట్టి మరుత్కుమారుండు మనోవేగంబున.

ఉ. తామస మింతలేక జలదంబు విధంబున సత్పథంబునన్
భూమిధరంబు వేడ్కఁ గొనిపోయెడు నాథ యదద్రియాను శ్రీ 1048
రాముఁడు లక్ష్మణుండు సముపస్థలిఁ దైలపటీప్లుతాంగులై
దీపస మేది పంకపరిదిగ్ధులుఁ గాఁగలఁ గాంచి భీతుఁడై. 1049

క. భాస్వద్గోత్రుఁడు భరతుఁడు, భాస్వద్గోత్రుఁడు భరతుఁడు బంధుసహితుఁడై
దుస్స్వప్నదోషపరిహృతి,కిస్వప్నులఁ దలఁచి మొక్కె నవసరమందున్. 1050

క. తరమద్భుతాకరము గా,గిరిఁ గొని సంతసము మిగుల గిటికొనఁగా నం
బరవీథిం బఱతెంచెను, గురుబలునిం గాంచి దుఃఖమున మనుబుద్ధిన్. 1051

ఉ. అక్కట రామలక్ష్మణుల కాపదవొందదె భూమిజాత కే
యిక్క ఘటిల్లెనో మిగులఁ గెట్టులు గమ్ముగొంటి వా రిం
డొక్కఁడు గట్టుఁ బట్టి పురుషోత్తమ నే గొనిపోవఁజొచ్చెను
న్నక్కట ఘోరరూపరజనీచరభూపతి గాఁగ నోపెనే. 1052

క. పదునాలుగు బ్రాలులుఁ, దుదికుట్ట నవచ్చె నిపుడు దుర్జయనం బి
ట్లావపున రామున కీయూ, పద నిచ్చెను మునుచు వగచి పదపడి కినుకన్. 1053

శా. దైత్యేంద్రుఁడు భూమిభృత్స్యభరుణ్ దుర్యుద్ధ్యుం గాంచి ఘో
రాకారం బిది కాలువంచు దృఢభేద్యక్రూరగదారాధ మ
స్తోకత్రిప్రత తీవ్రుఁ జూచుచుఁ బరిత్యక్తాంబు లయ్యెన్ దిశై
దూకంబు ల్గలఁగం బయోనిధులు గట్టుల్ మ్రొగ్గ నుల్కల్ ల్వడన్. 1054

వ. అయ్యవసరంబున. 1055

ఉ. అంబరవాణి యోదశరథాంగజనూత్న చూడు వీఁడు నీ
కుం బెలవాఁడు గాఁడు కపికుంజరుఁ డాఘురాము దూత వీ
నిం బరిమార్పఁ జూచుటపునే విదురోపనుటంమఁ దెల్పగ
యాంబరరత్నకంఠ్యుఁడు భయాదృతసంభ్రమపద్మనాత్ముఁడై. 1056

క. కోపముతో వ్యావుపరి, తాపముతో నహితవ్యాకు రాజిరాగణక
చ్ఛాపముతోఁ దోనబలము, కోపము విడనాడి యూఘుప్రభుఁ డంతన్. 1057

ఉ. పాదుక రాఘవమూర్తికి ఘదప్రతిపాదకదేవతార్చన్
చేయుమనుండె ట్లు కపిసింహుడు నే చని కాంచెఁ దుర్గధం
గాయకదోఃప్రగాఢపరిఘాత్యుపగూహనలబ్ధశాహ్ని వి
ప్రాయితలోహితాంబుజపరాగలసద్ఘృణాప్రవ కిన్ 1058

క. వనచరకులానుకూలము, వననిధికూలమ్ముఁ గాంచి వనచరులు భవాం
బునిధి దరించుపగిది నం, బునిధి న్దాస సల్ప మించి పో ముడ పెడలన్. 1059

క. హనుమంతుఁ గూర్చి ద్రోణము, నదధిని దైపె చి [illegible] సాగ్రహ్యుఁడున్
దనుబవిభుఁడు దశకంఠుఁడు, పని చె నృత్యసంతో మాల్యవంతు న్మంతున్. 1060

వ. పనుచుట యు నయ్యామినీచరవరుండు. 1061

క. పొంగినపను నటుదరిలో, ట్లసమబలాఢ్యు లసురులు పనాయుడుగా స
త్రపమృద్ధి నేగి యాఁగ, న్వాప ద్రోణముఁ గొంచుఁ బోవుపరశ్రేష్ఠున్. 1062

క. ఇట్లాఁగి ద్రోణ మేత్రిఁ, బోట్లాదక విడిచ బ్రదికిపొమ్మనుపెడలన్
బెట్లానఁ దిరితాళి,కో ట్లాకనిఁ బట్టుమట్టి కో యని తాఁకన్. 1063

చ. పవనసుతుండు మూర్ధ్ని రిపుపర్వతముఁ జిందఱ కన్నుదోయి హత్తై
జవ మొసఁగం బరాహతుల జర్జరితాంగులఁ జేసి కొంపిలం
బ్రవిమలదంతకుంతనఖరాంకురిగాతులఁ జేసి కొందఱన్
రవణిధుఁ దుర్గదైత్యనికరంబులఁ గొందఱ బిట్టు చంపుచున్. 1064

క. రంహఃప్రక్రియ ననుపమ్యత్సంహతి సంహారణాలసతిఁ గైకొనడి పీ
తాంబరుఁడు వాలముఁ ద్రిప్పుచు, సింహధ్వని చేసె దిశలు చెవుడుపడంగన్. 1065

వ. భైరవాకారుండై యనుజీవితకాలక్షేపంబుగా వాలక్షేపంబు గావించి. 1066

క. గాలి వసుధాసుపసువు, దూలించినభంగి నగ్ర దూషితుతుకలం
గాలిచినపోల్కి సోఁకుల, గాలికొడుకుఁడు ద్రేసె వేత్ర గ్రాలితమదిలోన్. 1067

గీ. ఇట్టు లాంజనేయుఁ డిట్టట్టు పోనీక, చంపి జలధిలోనఁ జల్లుటయు
ఉవచనుండు గాన కనచరంబులకెల్ల, నెరయు వెటు ననఁగ నెసఁగె నంత. 1068

మ. అతిరుద్రాంతకుఁ డా మాల్యవంతుఁడు మహామాయానూనశాక్యతి
స్ఫురితుండై గగనాగ్ర నప్పవనసూనుం దలంకింప స
త్వరుఁడై చద్దయు నాయుధ మనుదు నాస్తూలలోలగు న
ద్ధురసత్త్వాతిశయంబు మీఱఁ గపిసెగ ద్రోగ్గ్వ మేపారఁగన్. 1069

చ. మొదలఁ బదర్వ్యయిన్ దనుజుమూర్ధను దన్నిన మాల్యవంతుఁడుం
గదలక మాల్యవంతు మఱఁగా నచటస్థితి నిల్చియుండుటఁ గాం
చఁకగ మహీధ్రభృత్సనసంభవు నొక్కట నెత్తిఁ బెట్టి దు
ర్మదుఁ డగుపంక్తికంధరు సహోదరుఁ జేర్పఁ దలంచెనో యనన్. 1070

క. తదనంతరమున భుజగప్రదరగ్రఘణాసి ముసలపరశుగదా దు
ర్మదశక్తిప్రముఖంబులఁ, బొదివెఁ బయోధరము ధరముఁ బొదివినయట్లన్. 1071

చ. పొదివిన నంతకేలి వెసఁ బొందని డెందముతోడ నాగముం
గదిసిన పింగదృష్టి యనఁగాఁ బవప్రియనందనుండు త
ద్వసనబిలంబునన్ రుధిరధారలు గ్రమ్మఁగ బిట్టురంబు వె
ట్టినముగఁ దన్ని దౌడలు కడిందిబలంబున నూడఁదీసుకున్. 1072

వ. తొల్లి గరుడవాహనుండును జక్రధరుండును నగు విష్ణువుతోడం గడంగి పెనంగి యా
హాటింపని యమ్మాల్యవంతుండు వివిధమాయాజాలంబులు ప్రయోగించి విష్ఫలం
బగుటకుఁ జలించుచు నగ్రశక్తి పసరి యదియును బొల్లువోయిన నిశ్చలంగాఁ ది
య్యండఁ బరనగదను దుర్ధర త్ర్యనిజబాహుపాశంబున నతిగాఁ గరం బ్రిప్పికైచిన

ద్రోణంబు తాఁకినఁ బ్రాణంబులు వదలి తోడిదానవులఁ దోడుచేసికొనం బోవు
చందంబున నంబునిధి మునింగె. 1073

క. హేళి పరమానందమయుఁడై, తెచ్చెడు విరులాంచితోద్ధతీకరరసము
ద్వ్యాప్తులోపహితరుచిస,ముచ్చయముం గాంచి రాముఁ డురుచకితుఁడై. 1074

వ. అరుణోదయంబగుతలంపున 1075

మ. అనుహ్లాదోత్పత్తిమున స్వసోదరుఁడు మూర్ఛాయత్తుఁడై యుండఁగా
సముహ్లాద్ధుఁగభంగంబునఁ గన్పట్టి సింహంబట్లు చింతించె నో
యి సుమిత్రాసుత సంగరాంగణమునం దీరితి నిట్టెట్టి డించితో
యిసుమిత్రాదిక బంధుకోటి కెమ్మై యేనెట్లు జీవించెదన్. 1076

క. ఏనిన్నుఁ గూడవచ్చెదఁ, గాని బ్రతుకనోపఁ దిగ్గెకాఁ డుదయింపం
గానున్నవాఁడు మారుతిసూనుం డరుదేర మున్న సుకరుం డగుమన్. 1077

తే. ప్రథితసంజీవనీదివ్యవహరాద్యుషులఁ జేసి, వెలయలక్ష్మణప్రాణము ద్దలి యుండఁ
గాలఁజొచ్చెనినుఁడు వఁశీకృతయయ్య, దల్లి పిల్లలఁ దినసేము తగవుగలదు. 1078

వ. తగ్గ ప్రతిజ్ఞుండైనట్టి వని కపులంగలయ గనుంగొనిన వారలు నవిరళబాష్పధారాపూ
రితలోచనులై రందుఁ గొందఱుచితవచనంబుల నాశ్వాసించిరం గురుకుల వదన డెం
దంబున దినకరునుద్దేశించి కలుషించి. 1079

తే. హారితపసుఁ డ ద్రమూర్తి మాయామనోది, పద్మినీకామకుఁడు సత్ప్రభాగనోది
కోకహితవర్తి కువలయాక్షోభకారి, తపను యీతని లోకబాంధవుఁ డనంగ. 1080

మ. మిత్రుఁడు గాఁడు నాకితఁ డమిత్రుఁడు నన్నుఁ గరంబు భూమి భృ
న్మిత్రునిఁ గాఁ దలంచె నతిమాత్రమదీయ విరాగ్నిహోత్ర ము
ద్ధాత్రివదఁక నిప్పుడు పతంగముఁ బోలెఁ బతంగు నేర్చి లో
కత్రితయంబుఁ జీఁకటులుగమ్మఁగఁ జేయద యద్భుతాకృతిన్ 1081

క. అనిరాద్ర మెసఁగ రాత్రా,స్త్రనిరూఢప్రహతిఁ దరణి ధరణింబడనే
యనిరూపించెదు రాముఁ, గనుఁగొని యిట్లనిరి భల్లుకప్రభుముఖ్యుల్. 1082

మ. నృపచూడామణి వాయునందన సమానీతప్రశస్త్రౌషధీ
విసరీతచ్ఛవిగాత భాస్కరకరావేశంబుగాఁ దోఁప దీ
నపలాపింపకు మెల్లవారలని ధైర్యస్థైర్యచిత్తుండ వై
దిక్పరిత్రింపుము మాఁకు యామములు వర్తించు నన్నంతకున్. 1083

క. భూమీశయిత్రిదశాగ్రవ యాము ప్రవేశించె నుదయసమయం బగునే
నీవెయిఁ దారక లలరునె, కోవఁ భూమిరుహకోటిఁ గూయవె ఖగముల్, 1084

క. ప్రచ్చనెదిరించు దనుజులఁ, దెచ్చును సంజీవని లతికలిప్పుడు నీ
కిచ్చునోర్విదము మరల, న్వచ్చు న్మహినాథులక్ష్మణప్రాణంబుల్. 1085

క. మనమార న్ననమారుతి, వినుమానికమునకు మున్న వినుమావచ్చు
న్ననుమానవపతి లక్ష్మణుఁ, డనుమానము మాను మాత్మ ననుమాత్రంబున్. 1086

క. అంబరమణి సంక్రతులకు, నంబరమణి కొలఁదిగాని యాతనిఁ బడనే
యం బరికింతువ దింపుచ,లం బెదురగఁ బవుపు కపిబలము మారుతి! న్. 1087

ఉ. సందియమేల యొక్కనిమిషంబునకుం జనుదెంచు నవ్విరు
న్నందనుఁ డౌషధంబులు ఘనంబుగఁ జేకొని వాయువు న్మహా
నందము నొంది రామనరనాథుఁడు కీశుల భల్లుకేశులం
గ్రందుగ వానరేంద్రు నెదు గన్గొని యమ్మెచె ననేకకోటులన్. 1088

వ. అయ్యుత్తరక్షణంబున. 1089

సీ. ద్రోణధాత్రీధరద్రుమసంచలనపతత్సుమములాచార లాజములు గాఁగ
విపులకర్కశఘోరరిపుభయంకరగదీర్ఘతరవాలయష్టి కైదండ గాఁగ
సదమలమణివిభాచ్ఛాదిసంజీవనీక్షోణీధరము వెలినొడుగు గాఁగ
దగ నెదుర్కొనవచ్చి తనచుట్టు నడిచెడి తరుచరపతులు కింకరులు గాఁగ
నిజరయప్రజనితమహోన్నద్రభూరి, పవనసంచారములు బరాబరులు గాఁగ
బ్రకటసంజీవనీధనరాశిఁ గొనుచు, క్షిప్రగతి మీఱ వచ్చెఁ గపిప్రభుండు. 1090

వ. వచ్చి యమ్మహామహీధరంబును యథోచితస్థానసంస్థితంబుగా డించి. 1091

క. తివిరి కపులభినుతింపఁగఁ, బవనసుతుఁడు మోడ్పుఁగేలు ఫాలతలమునం
దవిలిచి సరభసగతిరాఘవునింగని యిట్టు లనియెఁ గడు ముదమొదవన్. 1092

ఉ. విఘ్నము లెన్నియేని ప్రభవించినఁ ద్వద్దయవాని మామకో
పఘ్నముఁ జేసికొని యొకభంగిగ మందులు దెచ్చినాఁడ శ
త్రుఘ్నవనాకసాదలికిఁ, దుష్టి ఘటిన్ జనియింప నింక శ
త్రుఘ్నుని తోడఁబుట్టువునకు దుర్గమ మెల్లద మేలగా సిలన్. 1093

మ. అనినం బెన్నధికప్రపేదక్రియ నయ్యారణ్యయాధ్యక్షుఁ డా
హనుమంతున్ బిగియారఁ గౌఁగిటికి డీయం బొంగి మిన్నందె నా
ఘనుఁ డావేళ సుషేణుఁ డోషధులఁ జక్కంజాచి తా నేర్చెతె
ల్చెఁ సౌమిత్రి ససంజ్ఞుఁడై లెలిసె నక్షీణప్రభాపూర్ణతన్. 1094

క. వృథునిద్రితుఁడు మేల్కను, విధమునఁ దెలిసెఁగని రాముబిభులసదక్షి
ప్రథితకరుణ్యుఁ దగుడు భూ,వ్యథినాథుఁడు ఛాతుకమున వాలింగనమున్. 1095

వ. కావించె నయ్యోషధీపతిం గనుంగొని వనచరులు నపరిమితపరితోషులై గంతు లిడుచుండ హనుమం
తుం గని యనుగ్రహాతిశయంబున లక్ష్మణాగ్రజుం డిట్లనియె. 1096

గీ. తొల్లి ఖగనాథుఁ డమరులఁ ద్రుళ్ళడంచి, తల్లి వినత సుగుణవతీమతల్లి సంత
తమ్ము ముదమొంద నయ్యమృతమ్ముఁ దెచ్చు,కరణి, దెచ్చితి సంజీవకరణి వత్స.

చ. వనచరవర్య నీవు బలవంతుఁడవు న్మగవాఁడ వెల్లచోఁ
గనుఁగొనిరమ్ము సీత ననఁ గాలిచివచ్చితి పంక్తికంఠుప
ట్టణ మిపు డౌషధంబులు ముదంబునఁ దెచ్చితి గొండఁ దెచ్చి తె
ట్లు నుతి యొనర్ప నేరుతు వటుప్రవరా నిను నీగుణంబులన్. 1097

క. మారుతి యొసఁగి నీఁగుణ, నీఋణ మస్మత్కులంబు నిలిపితివి సమి
ద్ఘోరస్థలి మూర్ఛకడిఁగి, యీగ జగమాగు నెత్తి యెంతయుఁ గరుణన్. 1098

వ. రెండవలోకేశుండవై లక్ష్మణప్రాణంబులు సృజియించితివన్న యని కొనియాడు
చుండ, నప్పుడు మఱు లమృతరసాస్వాదంబునం బరితృప్తి నొందిన ద్రోణసానుమ
త్సానుప్రదేశంబుల ఫలరసమధురసమధురసాస్వాదంబునం బ్లవంగపుంగవులునుం బ్ర
మోదమగ్నమానసులైరి. 1099

క. మిత్రసుపుత్రసుమిత్రాపుత్రాదులు నిజరయంబుఁ బొదఁగని పొగడన్
ధాత్రీపతియానతి నా,ధాత్రీధర మంటివచ్చెఁ దగ నెప్పటిచోన్. 1100

వ. జంఘాలుండగు నమ్మరుత్నందనుండు స్థూలజంఘులకు స్థూలజంఘాదు లనేకులు
పొదివినం జిక్కువడక యొక్కమొగిఁ జిక్కువఱచి యుక్కడంచి యమ్మహౌ
షధీమహీధరంబు యథాస్థానస్థాపితంబు గావించి వచ్చినంతట. 1101

క. తన కంతేవాసి మిగులఁ, దనయంతేవాసి ద్రోణధాత్రీధరముం
గొనితెచ్చి వైచివచ్చుట, విని కనుఁగొన వచ్చెనన రవి యుదయమయ్యెన్. 1102

గీ. ఇట్లు భానూదయంబైన నెల్లకపులు, నుల్లసంబున రాఘవయుక్తులగుచుఁ
గయ్యమునకు సాయత్తులై కాలు ద్రవ్వ, చుట్టు చాయలచేతను వింటఁజేసి 1103

వ. విషాదవేదనాయత్తుండును బశ్చాత్తప్తుండునునగు దశకంఠుండు. 1104

క. శక్రాంతకర్వను డిగి వైరక్రమము దొఱంచి విగతరాక్షసుఁడైన
న్వ్యగ్రు న్వైదేశికక్రమన్, శక్రారంగని యట్లు లనియె శోకితుఁ డగుచున్. 1105

చ. గురుతర రావణ తోఁడఁ బగఁగొంటి సహోదరుఁ గుంభకర్ణు సు
స్థిరబలశౌర్యభూర్యజ్ఞుల జెట్టు నాత్మసుతుం బ్రహస్తుఁ భీ
కరతర వస్తు సైనికనికాయపతిం గడతేర్చెఁ గొంటి నీ
తఱి తుది కృపాణం బడఁకి స్వనం దొంటి విభూతి చెల్లునే. 1106

క. అతికాయమహాకాయా, ద్యతిలోకపరాక్రములు లయంబందిరి నా
గతి నీవ యింక జేసే, గతి నీహితులఁ గూల్చి హితులగతి నంటింతున్. 1107

క. శుంభనిశుంభసదృశులు, కుంభనికుంభు లనిలోనఁ గూలి రహితదో
స్తంభనిగ్రహాలు లగుచున్, దంభముగా దెల్లువారిఁ దలువగఁ గన్నుల్. 1108

క. హితసుతసోదరబంధుస, హితుఁ హితులచేత దితిజు లీగ్గతి పోవో
హిత యిష్ట నీకుఁ బ్రసమీ, హిత మిదియని తెలుపు మాన్య భృగుకులవర్యా. 1109

క. పత్తనమునఁ గాలిచి దప్పిత్తము చే ఘోరగతిఁ గపిప్రకరము లా
కత్తున మిత్తిఁ జికిలి, నిత్తిఁ జే పట్టుకొన్న నెవ్వఢిఁ బోదున్. 1110

వ. అని శరవానరక్రమణంబును నిజపరాజయంబును జెప్పి. 1111

క. ప్రస్విధరము విఘ్లక్రతు, ధ్యగ్నిశాకృశము నుంతపాలుపతకుండన్
దిగ్విజయము గ్వాగనగ్రహ, గృగ్విశరగాదె మున్న తేజముకొందెన్. 1112

ఉ. కావున భూమిసుట్బరనికాయసమాశ్రితు లన్నరాధము
ల్లావు దొఱంగి స్వగతి చలంబు మహీసుతలోన డించి నా
పోవుచుఁ బోవుట్లు భృగుపుంగవ యెట్లు లనుగ్రహించితో
నావుహాఁ బంక్తికంఠువనవనంబులు గన్గొని కావ్యుఁ డెంత యున్. 1113

క. బోధి చి బుద్ధి చెప్పినఁ, గ్రోధించినయట్టి సురవిరోధిం బ్రవనో
వ్యాధినిరోధిం బంక్తిశిరోధిం గని నవ్వుచున్ గురుం డిట్లనియెన్. 1114

క. దిక్ప్రభులు దలంకఁగ హుత, భుక్ప్రియమగు హోమకర్మము నొకఁడు మాంసా
సృక్ప్రకటితము నొనరిచి యుస, కృత్ప్రబలుఁడై వారు వింత జివిజాలకైనన్. 1115

ఉ. తూర్ణముగాఁగ వేలివి యదూషితమై నిధివంశమై కుసం
భూర్ణమునొందఁ దసురపుంగవ వర్మశరోమచాపని
స్తీర్ణగరథంబు పుట్టు నది చేకొని వైరులఁ గాడి కట్టినా
జీర్ణపలాశము ల్పవనువేతఁ బలెం గడు నోహతింపరే. 1116

క. నరు లెంతటివారైనా, నరులెంతటివారి లోతునమచని వైశ్యా
నరుఁ బూజింపు గుహాలఁగి, న్నరులు పొంగలు మిగులఁ బాగుల నరతరసాసి. 1117

క. నిష్నకృతిగాక వేల్మియు, నిష్నం బగుచేని రిపుల వేఁచెదు వమువు
న్విఘ్నము గల్గిన లేవనో, పఘ్నమునకుఁ బోదు విది నిబద్ధ తెలియుమా. 1118

వ. అని తన్మంత్రంబును దదాహుతిప్రమాణంబును దత్ప్రకారంబును దన్నిధానంబు
ను దద్విధానంబును యథోచితంబుగా నెఱింగించి సమధిగతకాలచక్రుం డగు
శుక్రుం డదృశ్యంబు నొందుటయు

శా. ఉగ్రాంభఃప్రతిమానతేజుఁ డగు నయ్యుర్వీసురాగ్రేసర
వ్యగ్రాకారముఁ జాలనమ్మి నిజధైర్యస్ఫూర్తిఁ బోఁద్రోఁచి నీ
లగ్రీవుం బరమేశు నీశ్వరుఁ గనంగా లక్ష్యంబు గావించి సం
క్రిగ్రీవుం డపు డగ్ని కార్యకరణాంగీకార చిత్తాబ్జుఁడై. 1120

వ. పెద్దయుఁ బ్రొద్దు చింతించి యొకనిశ్చయుండై. 1121

మ. మహానోత్కృష్టరుఁడు పంక్తికంఠుఁ డసహ్యక్రోధభృద్దంచద్దుహా
హహారం బొక్కుచుఁ జొచ్చి యందు హుతభుక్కుండంబుఁ గల్పించి దై
త్యాహితుం డెల్లెడఁ గాపువెట్టి పలరక్తప్రోక్షణస్ఫూర్తి ని
ష్ఠ హుతాశి స్వయజాల్ప వేల్వఁదొడఁగె స్వయ్యగ్నిధానంబునన్. 1122

వ. దారుణహోమకర్మనిరతుండును రక్తగంధమాల్యాంబరధరుండును మౌనవ్రతుండును నై
కుటిలమార్గాదిభుగ్యగ్నిసాధనంబులు సంగ్రహించి. 1123

క. దుర్భరశస్త్రాస్త్రంబులు, దర్భలుగా రక్తమాంసదిగ్ధాజ్యముల
న్నిర్భర శ్మశానమహీ,గర్భాభీలాగ్ని వేల్వఁగాఁ దొడఁగుటయున్. 1124

క. గ్రహరాజపరిగ్రహణా,గ్రహముగ వెల్వడు తమఃప్రకాశమున భయా
వహ మగుచు నెల్లయెడఁ బొల్పవహానిగ్రహమైన ధూమవర్గము పర్వెన్. 1125

సీ. వనచరు లొక్కవలఁతు మనలంకఁ గాల్చుచున్నారేమొ యని దైన్యవారుండఁదల
ఖచరకాంతలు దళుకుచుండు పండిన కాలిన కెలలంచుఁ గదల కొదగ
విలములలో నున్న యెలుకలగతి సద్రిగుహాఁ గిన్నరుల మక్కుటిగిఁప
వసురాధమమహాపకుళి మిల్లు మూర్తిధవించి రోదసి నాక్రమించె ననఁగ
హోమధూమంబు వెలువడి యుగ్ర మగుచుఁ, గపుల నవ్వుబడఁగి తత్కారణంబు
కలుపడఁగ విభీషణుకలనఁ దెలిసి, జన్యరిపుమూర్తి రామరాజన్యమూర్తి 1126

శా. తద్ధోమప్రవిధూతసంఘటనబద్ధస్వర్ధునై పంచెనం
చద్ధాత్రీధరభూరిసానుల మహోచ్చత్సౌధవాగాయులం
బద్ధాశ్యంబునకావళీ మలికతాపస్వర్ధునీశోధశా
వృద్ధైశ్వభ్రమదబ్జసంభవహయ వ్యాపారవిస్తారులన్. 1127

మ. నలనీలాంగదవాయునందనసుషేణక్రోధనాథు ల్మహా
బలసంకాశులు కీశు లాతుణను నానాదిక్పరిస్ఫోటనో
త్కలవిక్షేపులు కామరూపులు దృఢప్రాకారదుర్గాంతమున్
ఖలరక్షఃకరకంపితము స్ఫాయదలంకాపట్టణప్రాంతమున్. 1128

క. కడఁ జేరి యూహలంబులఁ, గడిఁ జేతిన వారి నూరి కావలివారిం
గడతేర్చి ప్లవగులు బడి, బడిఁ జేయల నద్రిసన్నిభముల నిధములన్. 1129

గీ. విఱిచి ప్రోవులు వెట్టుచు విసరికొనుచుఁ, గోప మొదవంగ ఘోట్టాణకోట్టిఁ జదిపి
యంగడులు రచ్చకొట్టము లవనిఁ గలిపి, లంక సకలంక నిట్లు కలంచి చూడి 1130

క. కెండియు వెండియుఁ జైడియు నిండఁగ నుండెడు నిధినిచరవిలస
ద్భండాగారము లసహ్య, భాండాగారములు నీరుగావించి కడిన్ 1131

వ. గృహారామసీమా మనోహరప్రదేశంబులు, గలంచి యాయాయుస్థలంబులఁ ద్రిమ్మరి
యెంతయు దారుణ రావణహోమస్థానంబు గనుంగొనలేక తొట్రుపడుచున్నంత.

క. రాకాసుఁ డీమిడ తేలిమి, గావించెను ననుచు సరమ కనుగొనములవెం
దీవి విభీషణు పట్టపు,దేవి యుపాంశుగతిఁ దమకుఁ దెల్పె చనటయున్. 1132

క. బిలముఖములఁ గీలులు బిల, బిలఁ జని యొక్కచోట నైలబిలగర్వాహుతీ
జ్వాలాసమర్పణధృతచయ, కలితకర నిర్ంశితకర ఘుత్రితపరికరుఁడై. 1133

క. కని శత్రు, లీమలుచు, త్రిభంగిం బ్లవగు లురవడిం గదిసి చలం
బున నెన్నియేని బాధలు, పొనరించినఁ జలింప కసురపు గవుఁడు ధృతిన్. 1134

శా. నిర్విఘ్నంబుగ హోమకార్య మనుసంధింప న్మహాక్రోధు ల
య్యుర్వీశాత్మజవాధమౌఖులు పురస్థోమాకృతస్థాలి కా
దర్వీగ్రాధః స్రుక్స్రువసమిద్ద్రవ్యాపస్త్రాదికా
పూర్వప్రాకటహోమవస్తుతతిఁ బోకార్చి పెల్లార్చిరిన్. 1135

క. వదలని మానంబున దశ,వదనుఁడు నిష్ఠ మెయి హవ్యవాహుఁ గృశానుం
బడిలుఁ డమ్యపూజసేయుచుఁ, గదలక యుండుటఁ గని రోషకరినాత్మకుఁడై. 1136

క. కనకాద్రి నిమపసమొ్మటు,లను నొట్టినమాడ్కిఁ గడుఁ జలంబునఁ గపుల
ద్దనుబాధము దృఢదేహము, ఘనముష్టిప్రహతినొంచి కదలక యున్నన్. 1137

వ. హోమవిఘ్నము సేయ చూడివిరూపం బొడిచియుం గఱచియు నద్దనుబాధమునం డించు
కయు సంచలనంబు గానక కాననచరులు నివ్వెఱఁగంది కరిఁ గుండి రయ్యెడ

క. శుద్ధాంతికకాంతఁ దగుచు, శుద్ధాంతము సొచ్చి వాలిసూనుఁడు నయసం
సృద్ధాసుర సృద్ధచయు,శుద్ధాంతముఁ బంక్తికంఠు శుద్ధాంతంబున్. 1138

సీ. చేరి తత్సుందరీపరిచారికాస,హస్రము ప్రస్ఫుర న్నేత్రాంత మగుచు
నోదుగ మందోదరికబరి నొడిసిపట్టె, భయదయుపాశసదృశోగ్రవాలుఁడగుచు

ఉ. మందారకుసుమదామసంబంధం బగు మందోదరీచికురబంధంబు వామకరంబునం
బట్టి రక్షోరాజ్యలక్ష్మిం దిగిచిచందంబున మణిమయోన్నతాసనంబు డిగం బడఁ

క్రోధి రావణుబిందుసందోహంబు గ్రహగ్రహముక్తాఫలయూకంబై నేలరాల భద్ర
దంతావళంబు మృణాళనాళంబుఁ ద్రుంచుగతి నీడ్చిపోయి దశకంఠు సరుషుఁ
బుగ్రం బెట్టి నిర్దయుండై. 1142

క. అజ్జ తెలిసి దశముఖ నీ, పజ్జకుఁ గులకాంతఁ దెచ్చి పఱచుచునుండన్
లజ్జించి వెనుకఁ జూడక, యజ్జల బుద్ధి యని దయనె హాసము సేయన్. 1139

శా. ఫుల్లాంభోజముఖీనవీన సుమచాపుం ఘోరచాపుం గృపా
కల్లోలివ్యధినాథు రాఘవు నరుంగా నాత్మ నూహించి సం
పల్లాభంబులు పొందితిన్ గపటోపాయంబుఁ జాత్రించి ము
న్నుల్లోకంబులమాత సీతఁ గనుగన్నిగ్రహం బుగ్రం బిస్తురే. 1140

వ. అని కరినోత్తు లాఘవ మదనిం బడఁద్రోసిన నమ్మహాబలుండు. 1141

క. తలఁ గట్టుకడిన పులుఁ గన, సిలుగు మిగుల దైవకునిషేధించుచుఁ దా
తలిగట్టుఁ గదలక రిపు, నలుగకయున్న దవుఁగాంచి యడలుచునునియెన్. 1142

క. పతి డాఁగుటింబి సీతాపతి దెచ్చితి చోరవృత్తిఁ జర్చింప భర
త్సతి మందోదరి దీనతఁ, బతిసన్నిధిన కపిచేత భంగముగుడిచెన్. 1143

ఉ. వాలికుమారుఁ డాలి బలవంతకుఁగాఁ దలకట్టి యూర్వ దే
వాలిఁ దలంకఁ జేయుద్రవిణాధ్యుఁ డితం డని పెంపునొందఁగాఁ
జాలిననాఁడవయ్యె మునినాప్పన నూరక చూడఁగాను నీ
వేలిమి బూదిగాను బడవేయుము మత్పరితాపకారకున్. 1144

క. అని పదరి యింద్రజిత్తుఁ, దనమదిలోఁ దలఁచి పుత్రుఁడా నీవున్న
న్నను దేతి చూడఁగా వచ్చునె మఱి టక్కటులికనుచు శోకించు నెడన్. 1145

వ. పరిత్యక్తనిజహోమకర్మకలాపుండై 1146

ఉ. ఆయతరోషలోహితదళానసుఁడైన దశ న ... ...
త్యేయక మగ్రభంగిగమకించుచుఁ గేల నఖర్వ ...
క్రేయుఁడు నంగదుండు పిటిపడిన తాలిమి వీడ నాసురీ
స్వాయు దనర్ఘశస్త్రగనుబంధముఁ దత్సతికేశబంధమున్. 1147

క. భీమము విచకితఖేచర,భూమము సంపిహిత ఘన నభోవలయ మహా
ధూమము నిజసంకల్పిత,హోమము విఘ్నంబగుడు మహోగ్రుం డగుచున్. 1148

క. హనుమన్నిడాసిదశముఖుఁడు, సమ్మూర్ఛితుఁడనంగదు న్నిశాకింపఁ బ్రబుఁ
త్నమ్మున్నరింపనెఱిఁగి త్వరితమనునెవసాచ్చ మాంశసుతు నగల్చెన్ 1149

ఉ. ఈకరణిం గడంగిన కపీంద్రుఁ డిరంబుగఁ జూచి దానవుం
డాఁకలి గొన్న మృత్యువుక్రియం బదియుత్తుకలెత్తి వానితో
నాకుల మెల్ల నీఁగఁ గనొనర్చితి వక్షయపుత్రుఁ జంపి నీ
వేకరిఁ బండ వెల్లకపివీరులలోన మదం బడంచెదన్. 1150

వ. అని మిట్టిపడి యక్కాలిట్టుపట్టుం దొట్టి చెట్టుమనికిపట్టు దిట్ట తిట్టులం గట్టి సెలకట్టియలం గొట్టి నజ్జట్టుజగన్ దట్టుగఁ జలపట్టి చుట్టు మట్టి మెట్టుల మెట్టియు నెట్టన మొట్టియు బెట్టుఁ దిట్టియు నిప్పట్టున నెట్టపుట్టం గుట్టు వట్టు వెట్టి 1151

క. పగతు నిష్ఠాస్త్రైర్వ్యాపగతుం గావించి ప్లవగభల్లుకముఖ్యుల్
విగళితమూర్ఛావశగుణుఁ, డగు వాలిసుతుండు తమను నగ్రేసరుఁడై. 1152

గీ. కడఁగ నడుమ నున్న కావలివారల, దఱిమి తాయువగులఁ దన్ని చొచ్చి
నట్టి బిలముఖమున నంకలు వడివడి, స్వామిరామధరణీవిభునిఁ గాంచి. 1153

వ. తాము పోయివచ్చిన కార్యం బెఱింగించి తద్వీయసంభావనాతిశయంబునం బ్రమోదం బునొందిరి. అధికత్రపావనతవదనయై విజా తిఃపుంబుసొచ్చి

క. దరిఁగడచి సిబ్బిరి సుందరి గంధగజేంద్రయానతగుచానఁ గృశో
దరి కమలనేత్ర మందోదరి కన్గొని శోకగద్గదస్వరయగుచున్. 1154

ఉ. మన్ననఁ గల్పితాప్తులఁ గనూయలఁ బ్రేమసిభంగిఁ పాటు నీ
కన్నులనిండఁ జూచి గతగర్వతనొందితి మున్న శత్రుద
ర్పోన్నతిఁ గాంచిశీఁతయునొందితి వేత్రిచలంబు శ్వోర్యసం
పన్నరేంద్రు రాముఁగని భక్తి మహీసుతనిచ్చిమ్రొక్కనన్. 1155

క. నినుఁ బ్రాణయుక్తుఁ గావం, గని కృపరత్నుణమొ వ్రిఁ రణోరాజ్యం
బున నీతమ్ము విభీషణుల, దనరఁ బ్రతిష్ఠించి చనుఁ గృతక్రియుఁ డగుచున్. 1156

ఆ. వె. సీతఁ దెచ్చి తప్పుచేసితిఁ గరుణించు, మనుచు రామభద్రు నంఘ్రియుగముఁ
బట్టుమింకఁ జేముపట్టఁగనేటికి, వినుము నాదుపలుకు దనుజనాథ. 1157

క. మానవు గద చలము రిపుస్మానవుఁ గఁ దలఁచుటయగుమానవుఁ బాటు
న్మానమున కిదువులకు నను, మానము నూనఁ వగు ననుపమానవిచారా. 1158

వ. అనిన నిజవల్లభకు దనుజవల్లభుఁ డు. 1159

క. కాయంబులు బహుళసుఖిని, కాయంబులు వివిధధననికాయంబు లభి
ప్రాయంబులు ప్రాయంబులు, ప్రాయంబులు సరి తృణాంకురప్రాయంబుల్. 1160

వ. కావున. 1161

క. ఆకల జయించుటుడిగి దు,రాకలన జయించి జనకజాత్మాధీశున్
బాకార్యప్రతినిధి య,ద్దాశరథిం దొడరి పోరఁ దగు నాకిట్లున్. 1162

క. తగనీతచ్ఛారథ్యా,పరిధాప్రకటితాత్మ పంతుఁడనై ను
స్థిరపుణ్యలోకసంప్రా,ప్తి ఁహింపం దలంపుచేసితి నద్దిలోనన్. 1163

వ. అని కృతనిశ్చయుఁడై. 1164

క. ముకిలిచెయివట్టి మెల్లన, మది గల్లదను దుగునట్టి మాటలు పొసఁగిం
చి వశాస్యుఁ డిట్టకేలకుఁ, దదన జ్ఞాతుఁడయి కదల దాత్మగృహమునకున్. 1165

సీ. బ్రహ్మాండభాండంబు పగిలి బీటలువాఱ బ్రదుకగతి విజయదుందుభులు మొరయఁ
గల్పాంతబహుళప్రకారఘోరాకార యములవాతూర్ధ్వరోమాదు లరుగ
జలములపై నోడ చలన మందెడుగతిఁ జతురంగబలగతి జగతిగదలఁ
బటుహాద్దరికర్ణపుటభేదన సమగ్ర కలితకళాఖారవంబులు సెలఁగ
కంఠకరికోటి సద్వృశంబు కాతఘోర,చంద్రహాసంబుచే సజాంసంబు దనర
రథమధిష్ఠించె లోక విద్రావణుండు, రావణుండు మదాహతైరావణుండు. 1166

సీ. సలలితకళ్యాణకీర్తిపరిపూర్ణమై పాణాత్మతురోద్భవస్థానమనఁగ
ఘనరాహుముఖకేతు కలితాంబరంబయి మహనీయతారకామార్గ మనఁగ
నధికసారాక్షుబాణాసనకలితమై కరినకాంతారభాగం బనంగ
దరసువర్ణసహస్రహరిపరిస్ఫురితమై ప్రచండభానుమండల మనంగ
సగణితమణిప్రభాధగద్ధగిత మగుచు, సదమలోత్తుంగరోహణాచలమనంగ
నొప్పునాదంబు రక్తగంధోత్తరీయ,మాల్యదైర్గంధమెసఁగ సమ్మోదిక్రేనెక్రి. 1167

చ. అనుపమశక్తి షోడశరథాంగపరిస్ఫుట నేమి ఘట్టన
ధ్వనియును ఘంటికాప్రఘురనంబును నొక్కట విస్తరిల్లఁ బె
ల్పున నరదంబుఁ జిత్రగతులం దనసారథి కలకేతుఁ డొ
య్యనఁ గడపం దదశ్వప్రవయంబున కెంతయు నాత్మమెచ్చుచున్. 1168

క. కరుణాపసవ్యగతిదు,శ్చరునంబని యాత్మ నద్దశిరుఁడొకయిం
చుకరయని సంశయము నొందక దడిలో కాడలి యాధరతిపుర గొనఁగన్. 1169

వ. అనర్గళవీరస్వర్గాపవర్గమార్గ నర్గసర్గులనై పెంఁగుఁడని చేయువీచి. 1170

క. రాముం జంపెదఁ జచ్చెద, రామునిచే నింతెకాని రణరంగమునన్
దీమసమేది చలింటత్రియే మరిడి పురఁబుఁ జొత్తునే యొక్కింగిన్. 1171

వ. అని బరవసంబుగావించె. 1172

క. కపిసేనావార్ధి దృఢమై, విపరీతాసురబలాబ్ధి వెల్లి విరిసెనా
నుపమాతీతమగుచుఁ బొంగి పయింబడినటియూ నిశ్చితగతి మోనయున్. 1178

క. హృద్యమతిఁ బూర్వమరు, ద్విద్యుమలోకంబు వారి వెంగడుగుడుపఁగా
నద్వయ మగుసంగరముబ, లద్వయమునకయ్యె సంతసులబహులమగుచున్ 1179

క. రజనీచరచతురంగ, ధ్వజినీవ్యత్కుచరఘోరవాహిన్యంఘ్రి
ప్రజనిహతభూతధాత్రీ, రజోంబరజలద మంబరంబున ఘనమై. 1180

క. శరవర్షము విపులోపల, కరకాయుత మగుచు బలయుగవనద్వయి ను
ద్ధరసింహనాదగర్జా, స్ఫురితంబై కరిసెగ క్రతు నదులు గాఁగన్. 1181

ఉ. హా త్రినస్క నత్రటి రాదనయోధులు గండగొడ్డళ్లు
లత్తులు డొంకెనల్గుదెలుఁ గట్టెలుఁ గోలలు ఖాటటీఁటెలు
నొక్కతముగాఁగ వానరచమూనివహంబులపై విదుర్చుచుం
గుత్తుకబంతి నెత్తురులు గ్రోలుచుఁ బోరొనరించి రాయ్చుచున్. 1182

శా. మధ్వాపానపఁ ప్రభతుఁణ నదోన్మాదంబునం జేర్చి సిం
హధ్వానంబున భోధ్వని చయుభిమాపాదిగా నెంతయుం
బృథ్వీభృత్ప్రతినిభ్యభంగఘనకుంభిస్యంద వారోహులై
పృథ్వశ్వంబుల నెక్కి దైత్యులరిమూర్తిస్ఫూర్తిఁ బోరాడఁగన్. 1183

క. రణానుకంపులై పా, షాణాసారమున సుభటసామజరథఘో
ట్టాణాశ్వకరథికనికర, ఘోణాపుటములనలంగఁగొట్టుమఁ గపులున్. 1184

ఉ. దుర్దమభంగి శాత్రకవిధూననకేళియొనర్చి ... స
వ్యర్దపుటాహవంబున విమర్దితమైన నిశాచరాళిన్
దుర్గళనొందనీక మునిదూషితనాయుఁడు తద్గరోమఁ డ
స్సర్దయుఁ డేచి బీరమున నగ్గరయోధులు పిచ్చలింపఁగన్. 1185

చ. కడలి దరం బొనర్చుఁగని కృచ్ఛకరోముఁడు సర్వరోముఁడుం
గడఁగొని మార్గణానలశిఖానిచయంబుల వానరాటవిన్
బడలువడంగఁ జేర్చి ప్రసభంబున వాఁడిమిఁ నన్యసైన్యముల్
గుడిచెడ నెంతయున్ సమరసుస్థిరులై విహరించిరయ్యెడన్. 1186

క. బెడిదములగు నడిదమ్ముల, జడిదమ్ములన్మేపు శైలచరయోధులు దం
డడి మారొరిఁ జేరొనుసఁ, దడి కయ్యంబుగ్రమయ్యె దర్పితయమునన్. 1187

సీ. పరిపంథి దారణప్రణిపాతవారణ మృదువసాదకనసమిత ధరించి
ప్రేవునొడ్డాణము ప్రియఁగట్టఁ గూర్చి కత్తుకచిమ్ము గ్రొవ్వలాని

రహిని మేదోమాంసార్ద్రాలేపన మొనర్చి నగ లెల్ల నస్థిమ గ్గతటిని నూడ్చి
పటుకుంభికుంభకుంభస్థలంబుల నెక్కి వాలశైవాలనవ్యాలికీఁద్రోసి
ముఖజలజలోచనోత్పలంబులు వెలుఁకుచు, శవగ్రప్రాంతకీలాలఝషము లందుఁ
బలలఖండాంబుచరజంతువులు సుడివడ నోలలాడెఁ భూతబేతాళసతులు. 1197

చ. అపుడు మరుత్కుమారుఁ డవుగా యుతఁ డై తగ్గైనఁ జాలువాఁ
డపరిమితప్రతాపనిధి యాంను సుగ్రీవనుతించుచు వఖ
దపుడు డంథము బాడవడంపఁ గడంగినభంగి గాఁగ శ్రా
గ్వ్యపటిమ ఖడ్గభీకుని మహాబిరావుని ఖడ్గగోమునిన్. 1198

క. ముట్టికొని చెట్టు నీవి, ప్పట్టు గిట్టి యముచెట్టు వట్టు మనుచుఁ బెం
జెట్టు పసర - జెట్టి యా, మిట్టిపడం గొట్టె దాని మిట్టపడంగన్. 1199

వ. తత్ప్రవేశిన భూరుహంబు విమతాళిగాహతి నిష్ఫలం బగుటకు నిర్వ్యాంచి యుత్తరు
చరోత్తముండు. 1200

గీ. ఖడ్గరోముని చేతి ఖడ్గంబుఁ గనిమి, యష్టి సరంబు నిజవాలయష్టి నకరి
శక్తి వైరన నది నిజశక్తిఁ బ్రాఁచి, మారుతుండు ఘోరపరిపంథి మారుతుంతు.

క. ఘోలాక్షుఁ డీఁ డనఁగ శి, ఘాలితాగంబు వెఱికి పవనజుఁ డసుహ్రా
త్ఫాల్ప్రదేశ మునఁ బెక వి, ఘాలన మొనరించెఁ గడు గుబాలు మునంగన్. 1202

క. తానవ్వుఁ గాక యానఁగ న, ద్దానవుఁ గాఁక నటుచంపి తనియన్ మదిరా,
పాన మొనరించి బలుకో, పాన మొనసి యొడలువఱచి పలభుజుఁ డలగెన్. 1203

సీ. ధైర్యమందరపీఠ మెుకో యనఁ దనరత్నకరళశపయోరాశిఁ గలఁచుఁ
గమనీయకాంతభాస్కరుఁడో యనెఁ దనంగ మాంసాంధకారము దీపుఁ బడంచుఁ
జండప్రతాపానలుఁడో యనఁ దనంగ దానవకుమ్మకాంతార మేర్చు
ఘనరయాంచత్రిభంజనుఁడో యనఁ దనంగఁ బలలభుజ్జ్వలాభ్రపటలిఁ దోలు
మారికమారుఁడు వాలపాశాభిరాముఁ, డనఁగ దంష్ట్రాంకరాశివిమాస్యుఁ డగుచుఁ
గోప మొదవంగ నారస్వరూపుఁ డగుచుఁ, దరనిశాచరప్రాణవాతములు గ్రోలు.

సీ. ఖండితభీమలాంగ ఖండితముండములు ఖండితంబు లెట్ల పగులఁ దంచుఁ
గటకటంబుల ఘోటకాలాల నిర ఘటితప్రవృత్తి గీటడంచు
ఉహాపద తలల హానదముల ఉహా పాద పదకంబులఁ దూడ్లె పగిదిఁ బట్టుఁ
వృత ధాతల పహార్ ప్రచ్ఛేద తలల నమిధలఁ దంబున ఖండముల నొనర్చు
రథములు లంచు మించు సారథులు గలు బట్టు, నాశ్వికులఁ జంపు వేఁటాడు మాసి పటులఁ
గనలి రణము మిటకర్త నొనర్చు, మారిమసంగిన దాశరి సామి మాటి. 1205

క. సమరస్త్ర్యదయితము లకుపఁ, ఘుకుహోర్వ్యరియుతమైన నాజి నసురుల
స్సమసాహస్రక్రమమున, సమయఁ బంగించె పవనజుమ్మ గాథయుఁగాఁ. 1206

క. అని తన్ను నీవిత ముఁబున, నామిషు లగ్గింప మారుతాత్మభవుఁడు వా
రనికిన్ననని యొనర్చుచు, వనితకథే గ్యఁడయి యున్న యాతనిఁ గనెన్. 1207

ఉ. పన్నగరోమఁ డాస్పల నభ ... బాలితెంచి క్రాంచ
బన్నగమో ... పొంగుచు నెగుప్ప సరోమశాఖ్యసం
పన్నతనుఁ గడంగుచును మారుతి వెఱ్ఱఁడుఁ ద్రోచి తానిరా
పన్నగభీకధీయఁ డతిసాగరుఁ డంగము డమ్ము శాక్యతిన్. 1208

తే. సన్నరోమ నీ ఱదన్నా బడా చెద, నిలుము నిలుము నాఁగ నీలుఁ దేఁచి
వెన్ను దన్ని నిలువ వృశ్చికరోముఁడు, నీలుఁ డాఁకఁ బోఁగ నిలిచెనమ్మ.

క. వృశ్చికరోముఁడు నీలుని, గెల్చి యధృతి నంగదుఁడు ఫలిగ్గా బహుళుం
బశ్చక్షితి నుఱుసుఱువని, వచ్చిద్యుల లనుఁగవలుఁ గ్లావలుఁ బొగడన్. 1210

వ. తలపడి 1211

క. విగ్రహ మొనరించు నెదఁ గు, నాగ్రహమున నుగ్రవర్ణ దనలించు మ భూ
పాగ్రణి దశరథసూనా, గ్రాగ్రసుతుఁ డాఁకె నుగ్రద మధికముగాఁగన్. 1212

వ. ద్వాదశశ్వాదశాత్మలమండలంబు తేకీభవించిన చందంబున గ్రదేతాస్ను లొకకూటి
నయినవిధంబున నిజ తేజోనలంబు విరోధివాహినీనికసాంద్యంబు దహింపం దాఁకి.

చ. క్రమమున శంఖ ముఖ్య నిజనామ్ముఁదర కృతి గంటగొట్టి సం
భ్రమము దొఱంగి సంశయము మాని సమగ్రశకకంకపత్ర
శ్రముల శతాంగగంధసహింస యుల్లాసనొవ్వఁగఁ బూజసేసె న
ఫ్ఫు మొనని యుగ్రనద్దండము పుత్రజపాగ్రణి రామమూర్తికిన్. 1214

గీ. పోఁడి రాక్షసుఁడు పుండ్రాత్మ గ్రొహింప, వీరవాకప్తిరావాసవిశదయుద్ధ
యగుమ శ్రీరాము భానవంశాగ్రిసోముఁ, గప్పె శరమసుదంబుల నొప్పిమిగుల.

క. లసలీలవ చువలీలఁ బలవదిభము తెమలుచుభంగి లస్తకమునక
ద్యద్దవీవిభుఁడు నలీముఖు, లవలోకింపఁగ విఱిచె నచ్చభసభగిన్. 1216

క. విల్లు దునిమి తోడనె పటు, వల్లభున దైత్యాగ్రగము భగ్నము సేయం
జెల్లాచ్చు సుగవడి వృపుతల్లజుపై వాలుఁ బలుకఁ దాల్చి మొనసెన్. 1217

గీ. అలిగి కాకుత్స్థకులాబ్ధిసోముఁ, డంటకాకారమునఁ జేర్చి యుగ్రవర్ణ
మస్త్రముగఁ గృభూపాల శస్త్ర సమఁగ, దొల్లి గడిసెఁ బటువదఁడ గ్లానిహాతి.

క. అంతకముఖ్య విలసము, హంతకనిభు లంగదప్రహస్తాంతికులన్
కంతు లుడిపి రాము రించిరి, కంతుగొన వృశ్చికతనూరుహములన్. 1219

గీ. ఖడ్గసర్పవృశ్చికతనూరుహములవారు, దనుజవాలితనయదహనతనయు
లురక గూలుచుండ సుగ్రీవుఁ డొక్క, వృక్షిబారిగొనుట రావణుండు దెలిసి.

క. కనకరథముఁ బ్రావ యుంబానఁ, గనకరసముఁ దలంచికొంచక ఖలుఁడై దాఁగుం
గనకరయాంగదశరుఁడు ప్లవ,గనికరముం జీల్చికొనుచు గర్వస్ఫూర్తిన్. 1221

సీ. ఖచరవిస్మయవిశిఖశిఖాకలాపమా బడబాగ్నిపై వార్ధి నడచినట్లు
శాతాస్త్రఘం డాండజప్రభూతము నైఁ గ్రూరసర్పం బెమరొత్తినట్లు
లమితప్రతాపారపారప్రపంచంబునైఁ బటుకేసరిపటల బుప్పొంగినట్లు
ఖరకరనఖావళీ కఠోరకంబునైఁ గ్రొవ్వి సామజము కాల్ద్రొవ్వినట్లు
క్రోధకలితకోటి కంభోళి భూధరంబు, దీని యట్లులు హుటాహుతిగ దశాన
నుండు గండుమిగిలి దోఃప్రచండలీలఁ, దలపడియె రాముఁ గ్రూరశాత్రవనిరాయు.

క. నరసింహాకృతిఁ బూని, నరసింహము నెఱ్ఱ గాఁ జలాడన ము
త్తరహించిన కనకకశిపు,కరణి గపిరూప సురనికర ము ఱ్ఱగంగన్. 1223

గీ. స్ఫారవిస్ఫార మంబరస్థలిఁ బలుపఁ, బొట్టక్రొవ్వున నిట్టలు బిట్టుడిర్చ
ములుకులను బోలుపలుకుల మునుకొంచి, మొనసి సాయకవృష్టిచే ముంచె నతఁడు.

క. దర్పముఁ గార్పణ్యంబుఁ ద,నర్పఁగ నాఙ్య్ర దలిర్ప నరవ దమహో
సర్పతుఖరాననాల న,హార్పతికులనాథు నొంప నాతఁడు గినుకన్. 1225

క. హామ్రని హమ్మని కరిసిం,హామ్రపగిదిఁ బొదివి విగ్రహమ్మున రిపుకే
హామ్ర చినుఁగంగ శరనిన,హమ్ముల నిగిడించి యుగ్రహమ్ము మిగులఁగన్

క. దాశరథి యిట్టు లనియె, వ్యాశరగుల కగ్గమైన వాశమగుమురా
దాశర నిసుఁగానవశమె, కేశవ లోకేశ గగనకేశుల కైనన్. 1227

ఉ. తాపసుల నెంతలంబడి లవంగాను క్రోధము తేక సాధులై
కానల మన్న తాపసులఁ గాచి యువెట్టఁగవచ్చు నీలువుం
జానలఁ జోరవృత్తి నిముసంబునఁ బట్టఁగవచ్చు మత్ప్రదం
బానల మోర్చ దిట్టులు దశానన ప్రకనీవిధూనన 1228

వ. అని మర్మవిదారణంబుగా నాడి క్రోధోద్రేకంబున. 1229

శా. అరిధ్వాంక్షియూథుండు రాఘవుఁడు దైత్యస్వామి నొంచియుచో
గోరిధారావకంబులు ధనుర్గుల్ క్రూరస్థిర నొప్పంగఁ బ్ర

త్యాలీఢస్థుఁడు పంక్తికంఠసుతుఁడు ధన్వి స్ఫూర్తి శోభిల్లఁ జా
పాలీఢాంకరణంబు మీఱఁగను సాహంకారహుంకారుఁడై. 1230

గీ. కదిసి కపికోటి శోకమూల కొదుకనేసి, రాముఁ దలఁకింప నాతఁడుగ్రశరసృష్టి
నెదురుకొనుచుండిన నభ మున్నె ద్యాగ్నిశ్రుతప్రధన మయ్యెఁ జూచి తత్సైన్యము మునుకను.

మ. రథియై రావణుఁ డుగ్రసంగరకళాసంభ్రంబుఁ గాన్పింప భూ
రథియై రాముఁడు పోరఁబోవ్వదని సుత్రామాఖ్యు లూహించి సా
రథిగా మాతలిఁ గూర్చి దివ్యరథ మాజన్యపంచాస్యునీ
రథిగా భీమ్యునిఁ జేరఁ బంపి రసుధారాగ్ర నాయకాస్థితిన్. 1232

గీ. ఇట్లు పనుప నిజస్వామి హితగుణము, మెఱయు మెఱుఁగు నగరద మున్ముహికరథ
భూమణుని జేరవచ్చి దేవాగ్ర పురగాంచి, యస్త్రములు నోపెను నాయకుఁ బిలచురులు.

చ కనుఁగొనుచుండె నాతనిసుఖంబునఁ గుంజరుఁ డైన భాసమా
ననిబిడఘంటికాఝణఝణంకరణస్ఫుటభీమనిస్వన
ప్రవిమలకర్ణ గంధవిగిప్రబలోక్కృతితాంగ మందితా
భిమతపతంగ చేర మఁ ధ్వేదిర త్వాగ మన్దంగ వైఖరిన్. 1234

క. చనుదెంచిన దివ్యరథంబు మణిప్రభాపటల పిహిత దిశావిథంబుఁ బ్రదక్షిణమ
సావ్యరపూర్వంబుగా మాతలిప్రాకనుఁ బవనుని యధినోహించి 1235

క. తన వారి కుబ్జపురి నూత్న కేతు దివరాథ మధిష్ఠింపన్
దినకరుఁ డుదయాచలము దినకరణి చొరిది రాఘుదేవుఁడు వెలుఁగన్. 1236

ఉ. మాతలి సూత్రకృత్యము సుమాళి మొదల్ గల్లు బూని ధా
త్రీతలనాథుఁ డి తియును జేయు నొంచి గుణంబు మేటి గ
న్నాతులితో ప్రవాక్షగుల రాక్షసనాయకుని చిత్తైవ
గాఁగెల కస్త్రగుఁ ధరాస్త్రంబు గదాయుధంబు గాఁ జేసెన్. 1237

క. కాఁడిన వాఁడు రాముఁడు నోర్చెగా నతఁ డాత్మసమర భటుఁ డ
నాపడి తినునెల్ల బాణము, కాంచి తీర్చి సమధిక న్ధృతియుఁ దనుమన్ 1238

క. తోమరము వైచి మాతలిని, తోమరములు పట్టి నూదన మాయి కుద్రుగతి నా
రాముని మఖాంబుజంబుల శ్రీలిఖి ముఖల నించె శరలతిలీ నాఖులపేరన్. 1239

క. తనసారథి నొచ్చిన వృప, తన రథముఁ జు కోపించి రిపుర్థప్రాకటమా
తన కేతన పాతన మం, తన యొరిచి రోషకల్పిత ముఖుఁడగు మున్. 1240

క. రథ్యములఁ గూర్చి నిమతా, సాధ్యుఁ డిరంజవనఁ దేఱఁ జకాడి ధను
ర్మద్యములు నిఱిచెఁ దతాను నభ్యంబు నవారలెల్ల నివ్వెఱపడఁగన్. 1241

దాశరథివిలాసము

తే. అంతఁ దత్పూర్ణుఁ డింగిత యోగ మాయ, గమ్మ గాంచి తెచ్చిన దానినెల్ల
మఱియు వింతలుపూని రాముపహింపంతు, నెదురఁ గదన మ్మువిస్మ యాస్పదమొనర్చె
వ. ఆదశరథనందను. 1243

క. పదివింద్లెక్కడి శరములు, పదిపదు లిగిడ్చి యాగ్ర బడపడి శరము
ల్పదినూఱు లొక్కడింటన, పదిలుండై సరు రామభద్రుఁడు మఱియున్. 1244

క. మునుకొను నైశమున గ్రమ, మ్మున నూఱశరంబు లేదు ముమ్మైవిధ యా
మ్మునుకొనక వైనశరంబు, నుదాఁకెను నొక్క నిముసముఁ జిట్టులుగన్. 1245

ఉ. పూర్ణధృతి న్నరేశ్వరుఁ డపూర్వశరంబులు నాఁటఁ గూర్చుకు
ద్ఘూర్ణముగాఁగ నేయుటలుఁ దూణములోని శరాలిఁ గొంటలు
న్నిర్ణయమొప్పఁ దోఁప నొక చేయ్వన దక్షిణహస్త మెప్పుడుం
గర్ణముఁ బాయకుంట కనఁగానరుఁ దత్కలానువర్తులున్. 1246

సీ. పావకంబులు కంకపత్రము లయ్యె నుపవనంబులు బాణ యూథములయ్యె
నంబరంబెల్ల శరాకీర్ణ మయ్యెను శరమయంబయ్యె సాగరము కరము
నాశుగపరిపూర్ణ మయ్యె రోదసి యయ్యె మందురంబులు కాండమందిరములు
కోశపూర్ణములయ్యె గుహలతాభవనము లతికదంబ పూర్ణము లయ్యె గిరులు
రామరాజన్యమాన్యధారాధరంబు, ప్రమదమునఁ గాండధారాప్రవీణ మగుచు
సారసీరంధ్రసాయకాసారమునను, మొనసి రావణకుధరంబు ముంచి యతఁడు 1247

గీ. ఆకరించి నునువుఁ జేరకయుఁ బాపిఁ, దద్భుజముల కొండ దవ్వులనీ కుఁ
గూడదవుమ మోఁకఁ గూడుగట్టినభంగిఁ, బఱపె నంబకములు పార్థివుండు 1248

క. వడిచెవక పొలుసునిండియు, నడిపోవనితాల్మికల్మి నొప్పు చిలుకుల
ప్పొను పుడమిత్రొ ఇరొంచిక, నడమోసుకులగతి నాయగుక్ష గుకుతై. 1249

వ. ఇయ్యది వనోత్సవసమయశుకాంతఃపరాయత్తులై ద్రద్మఁ మిసమస్తమయుఁ బునంకము
లఁ బరివేషాంతర్విభాసిరభాస్వద్బింబస్వాద్వంబుపంది యగు నగకీర్ణంబులు నెఱపుచు
మండలీకృతకోదండదండులై మండలాదిస్థానపంచకంబుల నేయుచుం బాస్వరగక్త
పరిషిక్తనానాముఖాయోధంబులు మహోక్షధీరరంగంబులకుం బ్రవాళలతావితాన
ప్రకారంబు గావింప నుద్దవిడి ద్దనుజమనుజల్లసులు పోరాడుచున్న సమయంబున.

గీ. ధర్మగుణయుక్తిఁ బాసి వక్త్రమున విమను, చిలుకు గాంచు చిలుకులు చేరి రామ
చంద్రుఁగాఁడి యధోగతిఁ జెందకున్నె, యనఁగ నృపుమాని పాతాళమంటఁ జొచ్చె.

గీ. శరధిఁ జన్నించి సద్గుణస్ఫూర్తిఁ జెంది, యధికదైత్యారి పాణిగ్రహణ మొనర్చె
నట్టిసాయకలక్ష్మి పెల్లడగుటయును, గలఁగె నాసఘోరఁ గాళ్లు ధృతి. 1252

క. నిర్ఘాతపాతవిప్రలబ్ధనిర్ఘోషము నిర్వర్తిల్ల నాఱులు కరంబుల్
దుర్ఘటవేగం బొప్పఁగ, దీర్ఘభుజాబలుఁడు రామదేవుఁడు వైచెన్. 1252

సీ. పార్థివుం డేఁచి సర్పముఖాంబకం బేయ గరుడాస్త్రనిహతి రాముఁ డడంచు
నాగ్నేయసాయక మసురేంద్రుఁ డేసిన వరుణాస్త్రనిహతి భూవరుఁ డడంచు
సర్వాసహాధరపర్వతాశుగ మేయ నింద్రబాణహతి రావణుఁ డడంచుఁ
దివిరిదశాస్యుండు తిమిరాస్త్ర మేసిన భాస్కరాస్త్రహతి భూపతి యడంచు
సింధురకీర్తంబు మానవసింహుఁ డేయ, సింహకీకము దానవసింహుఁ డడఁచు
నివ్విధంబున వడి నితరేతరాస్త్రఖండన మొనర్చుచుండిరి భండనమున. 1253

క. కంధరపృథులక్రముం దశకంధరుఁడు నిగుడ్చ నృపతికంఠీరవుఁడున్
గంధవహాశుగమున సర్పగం ధాటింగూల్ప నలిగి సింధురాంధుండై. 1255

క. శూలధరుఁ డో యితం డన, శూలము రాఘవుని యురముఁ జూచి విసరుడున్
భూలోక మెల్ల వహ్ని,జ్వాలాజాలములఁ గప్పి వచ్చెడునెడలన్. 1256

గీ. పిచ్చలించుచు ఖచరులు విచ్చి చనిరి, యచ్చెరువు నొంది కపులు హాహారవంబు
లిచ్చి రసురులు రణము మెచ్చుకొనిరి, చచ్చెఁబో యిన శ్రీరామచంద్రుఁ డనుచు.

తోటకవృత్తము. మాతలి మెచ్చ సమానవతేజో, రీతి నరేంద్రవరేణ్యుఁడు కీశ
ప్రీతికరంబుగఁ బిడి యొనర్చె, న్నాతిదివస్పతి సంచితశక్తిన్. 1258

క. ఈలీల నద్రిచరవరు, లాలోకింపంగ భీకరాలోకుండై
శూలము సురలోకహృదయ, శూలము బ్రబలోష్ఠపటుకసూలముఁ గూల్చెన్. 1259

మత్తకోకిల. శక్తిచే నిజశూలశక్తి కృశత్వ మొందిన నాహవో
ద్వృత్తుఁ డద్దశకంధరుండు మహోగ్రసాయకముం జయా
సక్తి నద్ధతిఁ బూన్చి తన్నృపచంద్రుపై రిసిడెంబు సం
సక్తవాసరసంచయంబు సుపాద మందఁగఁ గూల్చెనన్. 2801

క. సాధ్వసముగ నిజదివ్యరథధ్వజము దశాస్యప్రదరభీకరధూ
మధ్వజమునఁ బడినఁ బ్లవగధ్వజినీనాథు లడలి కనుఁగొన నలుకన్. 1261

క. రఘునాథుఁడు విశ్వామిత్రుఁ డొసఁగినట్టిసాయకములం లో
పాముద్రాపతిరథ, తురగమ్మెఘశరంబు లేయ నసురేంద్రున్. 1261

గీ. సకలక్షోణిరుహను సత్యయమునిఁడఁ, గరవము సకల శమునఁ దుఁగడ పునిఁడ
భూసభోంతరవంటరకున్నరణనిఁడఁ, జెచ్చె రణముఁ డాఁ బొరింకుచ్చుఁడ. 1262

గీ. పటుతరణవార్ధిఁ బుడిసిలింపంగ నైనఁ, గడఁగి వింధ్యంబు నణఁగఁ ద్రొక్కంగ నైనఁ
జాలువాఁ డరుదెంచె నచ్చటికిఁ గుంభ,సంభవుండు శుగాకులాసంభవుండు. 1263

ఉ. వచ్చి నరేశ్వరుల్ జయ మవశ్యము నీకగు నంచుఁ బల్కుచున్
గ్రుచ్చి కవుంగిలించుకొని ఘోరవిరోధిశరాళి నెంతయున్
నొచ్చిన కాయము న్నిజమనోహరహస్తముచే స్పృశించి పెం
పచ్చుపడంగ నెట్టిని మహితాత్ముఁడు భక్తిరక్షకుం డగున్. 1264

కం. దశకంఠు గ్రమంబున, విశసింపఁగ నొప్పునట్టి వెరవు దెలిపెదన్
దశరథరాజసుతా వినుము, దశరథరాజాని వినుము దాని దెలియంగన్.

సీ. హరిజగద్బంధుఁ డమోఘవహ్ని సహస్రబాహు సత్యాధారుఁ బరమపురుషుఁ
గమలానుకూలుఁ జక్రప్రియుఁ బుణ్యజన ఫలప్రదానుఁ దుర్గమఖగయాను
నమితప్రతాపు నిస్సాధ్య నాలంబు ఘనవిభావసు విఖ్యాతమనోజ్ఞు
నఘు దేవోత్తము ఘనగ్రహమృగాంక మిత్రు సర్వాత్ము విచిత్రచరితు
నితరసాధ్యసంచారు నిర్వికారుఁ, బ్రకటనుశీలుఁ బీతాంబరరుచిజాలు
నచ్యుతు ననంతుఁ బుణ్యధీరాగ్రగణ్యుఁ, బ్రస్తుతించినవారికిఁ బ్రాఁతె జయము 1266

భుజంగప్రయాతము.

త్రిమూర్తిస్వరూపు న్మదీపాపదీపున్, భ్రమాశోకసంతాప రాశీనిరూపు
న్నమీచీనభక్తిప్రజాతారక్తి, ప్రమోదంబునం గొల్వ భద్రంబు గల్గున్. 1267

కం. కస్తిఁ దొలఁగు నురుకలవా, స్వస్తి యగుం గాన ఖరకభస్తిం గరితా
హాస్తవతిఁ గొల్వు మనుచు న,గస్తి తెలిపి చనిన సమధిక ఘతూహలుఁడై. 1268

కం. భాస్కరు నాశ్రిత సుశ్రేయస్కరుని సహస్రకరు నహస్కరు విపులో
ర్జస్కుఁడు రాముఁడు భక్తిపురస్కరుఁడై నమము సగఁ బ్రణుతులొనర్చెన్.

వ. అనంతరం బయ్యనంత తేజస్సంకీర్ణాకరాభినవసుధాకరుండు ప్రభాకరుం గూర్చి
తిరిచిపరోధి దశశిరోధిశరధారా పరిత్రస్తాంతుండును దివ్యరథచిత్రాసనస్థుండును
ధరాత్మభిరతుండునై సూర్యాం దోర్యముఁడు భగుం డనునివి యాదియగు నష్టోత్తరశత
మహానామోచ్చారణంబు గావించి మిత్రరవిసూర్యభాను ఖగపూషహిరణ్యగర్భమరీ
చ్యాదిత్య సవితృ ద్వాదశనామోపన్యాసంబు నడిపి సౌరసూక్తంబులు పఠించి
యగస్త్యుపదేశప్రకారంబున. 1270

తే. హృదయ మలరంగ నాదిత్యహృదయపఠన, మాచరించి తదీయదయాసమృద్ధి
నధికబలవంతుఁ డగుచు నయోధ్యాధిపవరుఁడు, గట్టిగాఁ దాల్చె దశకంఠు గెల్వ దీక్ష. 1271

శా. మారీచాధము దుస్సహోద్యమున ఛద్మన్యాయ్యరీతిన్ వనిన్ మ
న్నారీరత్నము గొంపోయితివి గానం గాన నసృద్ధనా
స్వారామోఘశిలీముఖప్రహతులన్ ఖండించు లాంఛితు నో
రోరీ రావణ యుద్ధరంగమున నా మాయోపాయముల్ చెల్లునే. 1272

క. నారీమణి సీత మరు,న్నారీమణిపూని నిచ్చినఁ దనుజులు మ
న్నారీవ్రతికి దేరు,న్నారీవేశ నటుగాక నను మార్కొనఁగన్. 1273

వ. అని కటుకఠోరకలనలుపలం బోని యుగ్రంబులును లమ్ముబును నెఱకులు గాఁడ
నాడి యుంతనిలుపక. 1274

మ. ఉదితధ్వానధనుర్ధరుండు ప్రథనోద్యోగుండు కాకుత్స్థుఁ డ
ర్వాఙ్గభీమప్రపకరంబు లేదాటనుం నిశ్వాసుం దశగ్రీవుఁ డి
ర్వ్యాదిభీమాస్త్రములేసి యొక్క మొగిఁ బైపైఁ గుద్దఁ ప్రాస ము
ద్గరశక్తి ప్రముఖాయుధంబులుం బఱప కుంభద్విట్ సంరంభుఁడై 1275

గీ. శిఖిశిఖాభ మగ్రవిశిఖ మసురశిఖామణి యూర్పుల గాఁడఁగ రాముఁ డేయ
విగతధర్ముఁ డశాంతుఁ డగుచుఁ జావు,వోనియుర్వ్యము నింగ దశాననుండు. 1276

ఉ. చచ్చె దశాననుం డని విషాదము నొందరి రాక్షసాధముల్
ముచ్చట లాడుచున్ ఖచరముఖ్యులు సమ్మదసం దిరెల్లభూ
భృచ్ఛరు లిచ్చ మెచ్చుచు నభిస్తుతి చేసిరి రామునిక్రమం
బచ్చెటువాపె నుద్భట రథాంగశతాంగముఁ గాలకేతుఁడున్. 1277

క. కొంతవడికి దశముఖుఁ డొ,క్కింత తెలిసి యుల్లసిల్ల లీక్షించి సమి
ద్రభ్రాంతి నరదంబు ద్రిప్పితి, కుంత కడిమి లేక యనుచు సూతుఁ గినియుచున్. 1278

వ. తదీయప్రతివచనరచ నానుకూలుండై. 1279

క. ముఖము లెగయించి కలహా,ర్హఖుఁడై దశముఖుఁడు దేవముఖభయదశిలీ
ముఖుఁడై నిజసారథి శిఖిముఖుఁడై యునరథము నడపు మభిరాంతమున్నై. 1280

వ. అని పలికి యుద్ధ మట్ల చేయ 1281

సీ. మలయుచు కీలాలధారలు మదముగాఁగ, గరధనుఃకరవికఖశీకరనికరము
కరము దనరారి వైర్యకుంజరము పేర్చి, తీవ్రగతినస్త్రవృష్టి పింగవృష్టిదాఁకె. 1282

ఉ. నిక్కుపుటంటు వోలె రజనీచరయోధులు నవ్వఁ గొంచపున్
ప్రక్కడిమూఁక నేర్చి కను మోకము నొందెదు నీకు నీవపే
రుక్కగలాని రావణు మదోద్ధతు మార్కొని వంటుముల్లు మ
త్రెక్కి శిలలు చొచ్చుగతి నెల్లడ వైచిరి మానవాధమా. 1283

క. కాయలు కాకులఁ గూడుగ, మేయుచును జరించు ట్రిమేట్రిపి నీకుం
గాయాలు కాకులఁ గూడుగ, మేయుచును జరించి కొవ్వ్రమెకములు బంటుల్.

తే. తాటకాదులఁ గూల్చి దనాటపతుల,చేఁ బనల్గొని వార్నిధి శిలలు నలిపి
మచ్చరించెదు నీవొకమాయికుఁడవు, గాని నిక్కపుమనుజుఁడవే నరేంద్ర 1285

క. మానాభిమానములు నవ,మానంబును నీకు లేవు మానిసి వోలెం
బూని విహరించెదవు గుణ,హీనుండవు నిన్నెఱుంగనే సత్త్వనిధీ 1286

చ. చలమున నన్ను దుర్చటకుఁ జాలక సంద్రముఁ జొచ్చి సోకుఱం
బలమఱ మోచి తేనియును బ్రద్దలుగా మహి వ్రక్కలించి యు
మ్మలఁ బకలించి తేనియును బ్రహ్లాదుసఁ బడ్డిగిలించి తేనియుం
దెలియక పాఱువాఁడ వయి తేనియుఁ జంపక పోవనిత్తునే. 1287

క. అని కార్ముకదశకగుణ,ధ్వనిగర్జాయుతుఁడు నాయుధలత్రిదశ్శత్రుఁడుగ్
ఘనుఁ డసురుఁడు శరధారల, మునిఁగించె రామశైలముఁ గప్పులు వడఁగన్. 1288

క. శ్వేతాభిముఖుండై ప్రశ్వేతన విసరములు విసరి పైడియు నిపుణుల్
తోడన రోదసి నిండఁగ, వాఁడి మిగుల వైచుచుఁ బర్వవసరము లరుగన్. 1289

మ. తురనిర్యద్రుధిరప్రవస్థుఁ డురుమేఘశ్యాముఁ డారాముఁడు
స్ఫురకోదండమహేంద్రచాప మమర న్సైకంచ గాఢీశప
ర్వైరరాజంబు జగద్భయంకర భాస్వత్సాయకై రమ్ముగా
వృతముం జేసె గుణారవస్తనిత ముర్వీభాగభీమంబుగన్. 290

క. ఉగ్రాంశు నిశాచరవశ,ఉగ్రాయణ లుగ్రబలులు సంగ్రామమహో
దగ్రులు భూనాయకప, సుగ్రీవులు పోరు టధిక కీర్తి మయ్యోన్. 1290

క. అస్థికకలముల నలితకుణ,పస్థానంబులను మాంసభిక్షణవనభూ
తస్థిరనర్తనముల గల,వాస్థీథయదవ్యవస్థితావస్కమై 1291

వ. జగద్భయంకరంబు గాఁ జెలంగె నప్పుడు. 1292

క. ప్రౌఢి వెలయఁగ నా . వ, గాఢశరాళులు పంక్తికంఠుపయి జయా
రూఢిగ నిగిడించి ప్రత్యాగాఢాగ్రహుఁడగుచు మాతలిప్రేరితుఁడై. 1292

క. పదిశిరములు వెడిచెయి సర్వాదిశనములు వైచి భూమినయుఁ డిలఁ గూల్చెం
బదిశిరములు రావణు నిర్వాసకరములు నొక్కెట్టెట్ట వానికిన్నన్. 1293

గీ. ఇట్లు పడఁగేసి యొక్కొక యట్లు మొలచి, యున్నకరశిరములు చూచి యుగ్రవృత్తి
వెండి పడఁగేసి మొలచిన వెండి గూల్చి, వెండి మొలచిన నురవడి వెండి గూల్చి.

క. పదపడి యొదవినవానిం, బదిలంబై కూల్చి యిట్లు బహువాహంబుల్
పొదలిరఁ గూల్చుచుఁ జిత్రా,స్పదహస్తదయాంబుజాఁ దధిజ్యచాపుఁడు కదఁకెన్.

క. త్రెంచుం గరశిరములు మఱి,త్రెంచుం గ్రమ్మఱఁగ నవి వధించు న్మతి యే
తెంచు నవి ద్రుంచు వెసఁ,బెంచు గ్రణముగ రణం బతిస్ఫుటభంగిన్. 1296

క. త్వరతోరణము మఱుల వి,స్ఫురితోరస్కుఁడు కదంబములు నిగిడింపం
గరతోరణ శరతోరణ, శరతోరణపంక్తి నాకపథము దివి నిండెన్. 1297

క. పుడమిఁ బడి పొరలుతలలున్, బుడమిం బడుతలలుఁ బుడమిఁ బొడవనితలల
ప్పుడు తెగినతలలుఁ దెగుతల, లుడుగక వెడలు తలలయ్యె నుగ్రరణమునన్. 1298

క. అరి చెన్నిమూల్ల దునిమిన, మొలతుము నీవేత్రి కట్టమును బొందెదవం
చెలఁగవ్వ నర్ద్వగరి ఖాలుగ్రక్కుడు పంక్తులపములపనము లొప్పెన్. 1299

సీ. భరితవిపులచతుర్థ శాపరిసరములు, భయదవేతాళఖేలనపరికరములుఁ
బరమశోణితకృతోదయసాగరశిరములు, శరముఁ దనరారె దళితకరశిరములు.

గీ. కృష్ణవర్త్మని భాతుని కీలలనఁగ, శరధిమునుగక పడతెను తెరఁగలనఁగ
భానుబింబంబుఁ దొలఁగని భానులనఁగఁ, దఱుఁగ కబంధములు నృపుతేరకసమున.

గీ. సంగరసరోవరము కామసామజపతి, ఘనవిరంధకవ్రతనఁ గలఁచుచుండెఁ
గామ లూనిన పత్రమ్ములనఁగ లసంగ, నవాలసుఁడెడి మెఱుఁగులు నొప్పె నచట

శా. భూభృచ్చాత్రతలీముఖాగ్రయుగపద్మోజ్జ్వలన్ముద్రికా
శోభాభాసురదీర్ఘబాహుపరిఘాస్తోమంబునం దత్సమి
ద్భూభాగంబు మణిప్రభావిభవ సూర్యాహ్నక్రమాభోగనా
నాభోగాన్వితభోగిస ములసన్నాగేంద్ర లోకక్రియన్. 1303

వ. ఒప్పె నయ్యమోఘుశిలీముఖకదంబకాండరాశికిం దిప్పలుఱుప్పలై వహోనాతపత్ర
గండోపలనాళఫలోపమానంబులైన శిరంబులుం గనుంగొని తద్ధనప్రవృద్ధిఁ గరం
బు నివ్వెఱఁగంది కందిన డెందంబున. 1304

క. వరశక్తియు వైతామహ్యవశక్తియు నాశ పంక్తివదనువదనముల్
కరములు నూడిన నూడెన్,కరణిం బ్రభవించు నొక్కొ యితని నిరతమున్. 1305

క. అని కరములు విదిలించుచు, వినిహతమతి నని శరములు విడిచి పక్ర
జ్జననాథుఁ డున్నఁ జేరం,జనుదెంచి వినీతిభరితసన్మతి యగుచున్. 1306

గీ. ఇద్దనుజనాథుఁ గుండలాకృతి రచించి, యమ్మరమున్నది వీరయోధ దాని
నప్పుడేచేయక రావణుఁ బొరదఁగక, వెలుఁగరలపనంబులు మొలవటున్న.

చ. అనుచుఁ బదంగళాళవిశ్రలాద్భుతశక్త్యగ్ర మెఱుంగు నావిధి
మణుఁడు ధరాత్మజాహృదయసారసహేళికి రామహేళికి
న్వానయ మెలర్పఁ దెల్ప బృథివీధ్రపతీశుఁడు కూర్చియుండె నే
ర్పునిమిసమాత్ర వేనిపుఁడు నప్పు సద్గుణ వాం రాగిన్ చేతన్. 1808

వ. ఇట్లు భవంబునం దనూనపాచ్ఛరీముఖశిఖాజివహంబులం దవీయవాభిస్థా పంక్తిశ వరదు
ధాబిందుసందోహంబు డింబుపతేవి యద్దళ స్ఫురద్వంధకుంతు వెండియు నవో త్త
రళళళారంబులు శిరశ్శరవాతంబు ఉత్తరించి నూటపన్ని మరమాఱు మాఱులేని విక్ర
మంబునఁ గ్రమక్రమంబునఁ గరచూగంబు నొక్కొక్కశిరంబుఁ దెగ్రవేయుచు
రచ్చు నద్భుతసమయంబుల నగ్రబ్రహ్మ లేకీర్తించిన చంకంబున, నష్టవసువు లా
క్కటి కైనవిధంబున నష్టపదంబులు మూర్ఛవించినపగిది మఱియు నష్టమూ
ర్తంబులు ప్రోవునకువకువున మణ్ముఖు వాక్యతిఁ బంచాననుఁ ప్రకారంబునఁ జయరా
మ్యనమువుఁ ద్రిమస్తకు వందంబున న్యాళిశుక్రవడిం బొలిచె నిట్లు దశముఖుం డేకము
ఖుండై యుండియుం బొలివోని మగంట్రమిం జేర్చె యార్చుచు. 1809

క. మిగిలిన బాహాయుగంబునఁ, బొగలెసఁగడు వాఙ్మకంబుఁ బూని రే ద్రుం
దగిలి శరంబులు నొంచిన, మిగిలిన నిజబాహుబలసమృద్ధి నృపతి గూడన్. 1810

క. అళవాయాసంటిశిశ, దళవాగాని యన దోమదిళవాహాతి న
య్యాళనాంతేవాసి వ్యాళశరిసగుఁ బొదువుటయుఁ గలంగినమదిలోన్. 1811

క. మర్మములు గితి తొడిగిన, వర్మయు ఛినింగి యుంపవాన తలమునం
గాఙ్మకము విఱుగ వాదుమృత్యుఁడు చేయునదిలేక గతమతి యయ్యెన్. 1812

మ. అసహాయుం దపమూర్ధబాహుఁడు ననావాంశాగఘోషుం దహా
స్తమువృప్తధుఁ దపేతదివ్యకవచస్థైర్యుం దశైర్యుం దనా
స్త్రముగంధుం దపహ్నాశ్కలంబుఁడు నలితామోహుఁ డయ్యె న్నగో
మసులాసితూరికాదిసాధనముల న్నచె న్నహీనాభుకున్. 1813

క. హీనాత్ముఁ డిప్పనముకు మహీనాయకు జేసి యావియు వృథగా దంష్ట్రా
హీనాతి దీర్ఘవిపులాహీనాకృతి నొంది జీవితేచ్ఛ విడిచియున్. 1814

వ. కీలాలధారాధరుండై కులనగంబుచందంబునఁ గాఢపరిపూర్ణుండై కడలివిధంబున
దుర్నిరీక్ష్యుండై ప్రభాకరుకరణి సగంధుండై కయవల్లిక్రియ భూతహితుండై మృత్యుం
జయువిధానంబున నసహాయుండై మహాకూరుదిచారువ్యాప్త ధైర్యాగంభీర్యలేదాన్ధ
త్యాగ్రవిక్రాంతులు మెఱయ నద్భుపాత్ముండు మాయికుండై మహాహాయుసం
తగు నద్భుహీనాయకుం బొదునం దలంచె, 1815

క. అహరహ మిట్టి కథయున సు,స్వాహారాగ్రంబు లగ్రహై చెల్లె జగ
ద్ద్రోహి కథయుం బ్రమియక సం,దేహింపకు మనెడి సారథిరచనరచనన్. 1816

శా. స్వస్త్రీభ్రూణవిభేదనక్షమపటుధ్వానోరుశస్త్రంబు ర
క్షస్స్వామ్యాదవటావఘోరవిపులాకారంబు ప్రజ్వాలన
చ్ఛస్త్రాశీలనశీలవానిలఫణీంద్రాస్యాగ్ర బహుస్యంబు బ్ర
హ్మాస్త్రం బుద్ధతి నారి గూర్చి ప్రబలాహంకారహుంకారుడై. 1817

చ. ప్రకటభుజాభిష్టు మింక నగుడా కని డీంగని దృష్టి ముష్టి సు
స్థితి వెలయ స్వమంత్రకము జేసి సరోరుహసంభవాస్త్రము
ప్రగిహితగ్రహక్రమమధురంధను రావణు గూర్చి పంప నీ
క్షిత సతివిస్ఫులింగములు చిమ్మె జలమ్ము బమ్ము గ్రమ్మగన్. 1818

క. నృపతిం బ్రకటోద్ధతరక్ష,పతిశ్రేష్ఠాద్గ్యమై బ్రహ్మాస్త్రము వై
రిపులావన తనుగిరిశిఖ,రపరిమితంబైన తద్భరం బిడ గూల్చెన్. 181

శా. ధాత్రాత్మాఘకలీలు ఖాగ్రనిజమూర్ధన్యస్తమై యొంతయున్
ధాత్రీభాగము ద్రుంగ రావణకబంధం బప్రసంసక్తమై
చిత్రన్యస్తిని గూలు టొప్పె శిఖరచ్ఛిన్నాత్తభూధ్రాతతూష్ణిక
ధాత్రీభృద్వ్యసనో యనంగ విబుధాళ్య తాపాపహమై. 1820

ఉ. ఆ లకమున్న యద్భుతరయాత్మసముద్భవహవ్యముక్శిఖా
క్రాంతి వరాతిసూత్రయుతకధ్వజసంయుతమైన తేరునిం
డంతలు చెక్కలై పడగ నేర్చి మహోగ్రగతి న్రసాతలో
పాంతము సేరె మాటీ పాతిమాం దమడ నృహితాంబరం బోగిన్. 1321

సీ. పర్వతాగ్రము లైనం బడ ద్రోయు దీ శిలిశిఖ మెగరే యని చెప్పుటనగ
సీతాపహారి నిర్జించి జగవశు మనుమధాత్రికి దెల్పు జనియె నా నగ
దానవరక్తసిక్తతం బాప భోగవతీసరిత్స్నానంబు చేసె ననగ
బ్రహ్మహత్యాలిరిరసవార్థ మర్థించి వచ్చి రాముతులుం జొచ్చెననగ
రావణుని తల గోసి ధరాతలంబు, దూసి పాతాళలోకంబు దాసి రయము
వాసి నృపతినిషంగసంవాసి యయ్యె, సత్వరంబుగ విశ్వసృట్సృష్టంబు. 1:22

క. హర్షించిరి నరులు విరులు, కర్షించిరి సురలు వానరులు ముదమునా
కర్షించి ఖేచరు లుత్కర్షించిరి జముని సన్నికర్షించి రరుల్

సీ. అమృతపాన మొనర్చినట్లయ్యె సురలకు మునులు బ్రహ్మానందమునం బొదలిరి
ఖచరులకెల్ల నక్కజము వచ్చినట్లయ్యె భయమేకి పవనుండు బయలు మొలచె

గ్రహనాయకుఁ డగ్రగతిఁ బొంది మిన్నందె ధరణి యంతయును సుస్థిరతఁ బొలిచె
గోలఁకులు కమలానుకూలతఁ గొమరారెఁ గడుఁ గిన్నరులకు రాగములు బలిసెఁ
దిశలు విశదంబులై యొప్పె దేవదుందుభిధ్వనులు నప్సరోవరప్రభృతులకాండ
తంబులును జెలఁగె నారదుఁ డంబరమున, నాఁడు రావణు పడుటకు నాల్గుఁ బొంగి.

క. మందారకుసుమవర్షా,నందనుతరభీయగుచు మలయరుహితం బగుచు
స్యందానిల మద్యుత్శ్రీ,గందాయుని సమ్ముఖమున మలసె శిశిరతన్. 1325

క. శౌరియు సౌమిత్రియు సామీరియును విభీషణుండును మృదువచనములం
శౌరి కభినుతికరయుతులై, బోరన వినుతించి శాస్త్రములు వినిపింపన్. 1326

క. కంధరములఁ దునుమాడిన, గంధవహాత్మజాత్ముఁ బంక్తికంధరుని లస
త్కంధరములు చిదిమి మహా,గంధవహుం డగుచు నృపతి గడు నొప్పారెన్. 1327

గీ. అంధకార మడంచిన యర్కుఁ డనఁగ, నంధకాసురుఁ దునిమిన యభవుఁ డన
దాంధు రావణుఁ బరిమార్చి యప్పు డొప్పె, సాంద్రవిక్రముఁ డగు రామచంద్రవిభుఁడు.

చ. భృశబలు లంజనాసుతవిభీషణముఖ్యులు హర్షోత్కృత్యముల్
విశదముగా నొనర్ప రణవేదిక సంబరవహ్ని విద్యుదు
త్పృథువిసరం బసృక్ప్రఘృతనస్తృతసన్వణంబు దగ వేల్చి ట్టిర
ద్దశరథసూతి యజ్ఞావభృథం బది సల్పె మహాముదంబుధిన్. 1329

వ. అంత నమ్మహీనాయకాగ్రేసరుండు. 1330

గీ. సంతసమునఁ జెఱకువి ల్వసంతుచేత, నొప్పగించిన మదనునియొప్పు గాంచె
సొక్కుటుముదంబుతోడ విల్లెక్కుడించి, లక్ష్మణునిచేత నిడి కృతలక్షణుండు. 1331

ఉ. రాఘవఘోరకేసరి శరస్ఫుటశీర్షవిశాలభీకరా
మోఘనఖాహతిం బ్రబలయమ్ముం గను రావణభద్రదంతి నీ
లాఘుఁడు దత్సహోదరుఁ డహంకృతిదూరుఁడు మాన్యసజ్జన
శ్లాఘి విభీషణుం డురువిషాదమునం జని కాంచి దీనుఁడై. 1332

క. పుట్టినవాఁ డంగోలెను, బిట్టుతనము గట్టి పట్టి బిఁ బాధిపున్
బిట్టులుకఁ బెట్టు నీవుం, గట్టా కట్టాగవలసెఁ గట్టెఁ డివగుటన్. 1333

క. ఘటకర్ణుఁడు సోదరుఁ డఁట, కుటిలుఁ నిపుణుఁ డింద్రజిత్తు కొడుకఁట తాను
త్కటబలుఁడు రావణుండఁట, యిటు కటకట పుడమిఁ గూలునే విధిచేయిదిన్.

క. బలవద్విరోధ మేటికి, వల దని నిన్నెత్తి చెప్పి వారింపఁగలే
నిలఘుశ్వాదుద్ధిగుణా,కు లభింపదె బంధుయగణఘోరార్తిఁ బడన్. 1335

క. అని మఱియుఁ గుంభకర్ణున్, దనుజవరుం దలఁచి తలఁచి దశముఖుఁడు విషా
దనితాంతహృదయుఁ డగుచుం, దన బ్లవగులఁ జేర్చి పిలిచి తదనంతరమునన్. 1335

సీ. గమికొన్న శోకాంధకారంబు వెసఁ గొన్న జాడఁ గొప్పులు విరివిడి యాడ
నిట్టూర్పులఁ జేసితే ధాత యని దూఱు నత్తెఱంగునఁ గరోద్వృత్తి దవర
సరసిజాళి మించు దోఁ గెడుగతి నయనంబుల నశ్రుజలంబు లురల
నగములపై జలదాళి కనుంగొనుభంగిఁ గుచాగ్రములఁ బైఁట వదల
గొంతు లెండఁ బదంబులు గుదివడంగ, దానవాంతఃపురస్త్రీవితాన మెల్ల
లంబరమునిండఁ జని కాంచె నమితభీమ, భూరిభూమి జగద్భయఘోరభూమి. 1336

క. కని యుల్లలఁ జేరఁ, జని రక్తముఁ దోఁగి యున్న స్వజనాంగకము
ల్గని యూఁదుచు మిగులఁ బటుగ బోఁగ నేసిన రొక్కపెట్టు నంబర మద్రుకన్. 1337

వ. వెండియు ప్రగళకంధరసుందరీసందోహంబు విపులాత్రిం గూరుచున్నప్పటి యవస్థ
మాంసకబళనాగ్రసమాయాతమహాభూతబేతాళవ్రాతంబులకు జాలిఁ బుట్టించు
ట్టిదయ్యె నందు మందోదరి సుందరుం జేర్చి యని. 1338

సీ. నిర్జరాంగన దిగులెల్లఁ బట్టఁగ మూప మనుజకన్యక యాఁకుమడుపు లొసఁగఁ
గిన్నరీకాంత సంగీతంబు వినిపింప గరుడసుందరి యడిగము లొసర్ప
యక్షకాంతాతతి యక్షకర్దమ మీఁగ దనుజభామిని కయిదండ యొసఁగ
సిద్ధవిద్యాధరస్త్రీలు సేవలు లూనఁ జెల్వఁ జెల్వుగు కలాచిక వహింప
దైత్యపద్మాస్య పకవి పుగ్గన మొసఁగ్వఁ, దఱి గంధర్వసతి పూవుదండ యొసఁగ
నిన్నుఁ గూడి సుఖించు నన్నెఁటిదిక్కు, మాలి నేమని దూఱుదు మాయసాధి.

మ. సకలాశాపతిచిత్తశల్యభయదాచారానుకూలాత్మనిం
దుకళామాళి పదద్వయీఘటితమస్తున్ రౌద్యభూమీధ్రకం
దుకలీలాలసితోగ్రబాహు పరిఘాస్తోమున్ బరు ల్గాల్చిరం
దుకు లీ వేట్రికిఁ జొరుమంబు విధి యొండుండున్ జయంబు బందిగన్. 1340

క. తను నెల్లవనితలకు ముఖ్యనుగా మన్నించు భర్త గడతేఱిన పో
నునగమనము చేయుఁ దలఁప, నసికష్ట యటంచు నాకు మాఱ్పలుక వయా. 1341

లలితపదవృత్తము. అమరవిరోధి దశానన నిన్ను నుగ్రమగు రణంబున రాముఁ డెగుడంగా
వసురచమూపతి యుగ్రహుఁడై క్రోఁగ్నఁ జెమరెఁ గల్పించఁదము దోఁచెన్. 1342

క. తమ్ముఁ గని వాక్యమ్ములుం చి, తమ్ముఁ దలఁపోయ నక్కటమ్మున పడితే
తమ్ముల తోఁ దనయులతో, తమ్ములతో బాధవాయుతమ్ముల తోడన్. 1343

గీ. మయతనూజాత యింద్రజిన్మాత చక్ర,వర్తివధూమణి కుంభకర్ణవధునిక
చేరకంటకు పట్టపుదేవి యనద, యయ్యె భర్తమేమి బలగర్వమైనవిధిని. 1344

క. అని వగచెదుఁ బెక్కుతెఱంగుల, దనుజవిభుం దలంచి వనిత తద్వల్లభశో
కనిమగ్నయగుచు నటఁ గనుఁగొని యెన్నిజపుత్రమిత్రకోటిశవంబుల్. 1245

వ. కని సహింపని దుఃఖాతిరేకంబున. 1346

సీ. పరిపంథికాండాగ్ని పరిపీత మయ్యె నే యయ్యనేఁ డింద్రజిదంబురాశి
విద్విమత్పటుశౌర్యవృష్టిన యాఱెఅవయాఱె నేల ఘటకర్ణాంబు
అరికుమారకళేక్తి హతిఁజేసి మాయయ్య మాయమ్మగునె యతికాయశిఖరి
యభియూర్పఘోరాకు గాహతిఁ జెల్లఁబో చెల్లఁబోలుఁ బ్రహస్తసితఘనంబు
దస్యుకోపదవానలదగ్ధమయ్యె, కృతకటా నిశాటభాగ్యరేఖా
దేశ మని భీమభూతనివేశ మగఁ గనుంగొనఁగ లేక మూర్ఛ మునుంగటయును.

క. వనచరులు దెలుపఁ దెలివొంది నయ్యట్టి విభీషణుండా ధీరోక్తుల వ
వ్యాఖ్యతకడఁ జేరి తేర్చెను, ననయాను యనయాసవిసయా ఆపముల్. 1348

వ. తదనంతరంబున. 1349

సీ. అస్రవాహినులనోలాడుభూతములు నెమ్ములు చవిచూచెడు భూతములును
విక్కల నాంత్రమను బిల్చుభూతములుఁ బ్రేవులు గబళించెడు భూతములును
మెద డొత్తుకొని తిని మదమెక్కు భూతము లెప్పొప్పులు వెట్టెడుభూతములను
పీనుఁగులను ద్రొక్కి పీఁకుభూతంబులుఁ బొగడుఁ ద్రేఁచెడు భూతములును
ఆడుభూతములును బాడుభూతంబులు, నాడుభూతములును బాడభూత
ములుఁ జెలఁగుభూతములు నవ్వుభూతము, లతిమభూతసంచయమును గలిగి. 1350

వ. భూతభయంకరంబు గాకుండియు భూతిభయంకరంబై కీలాలపరిషిక్తంబు గాకుం
డియుఁ గీలాలపరిషిక్తంబై హారిశిలీముఖచక్రపుండరీక బహులఘనరసాకరంబు
గాకుండియు హారిశిలీముఖచక్రపుండరీక ఘనరసాకరంబై కబంధప్రసారితంబు గా
కుండియుఁ గబంధప్రసారితమై యొప్పు నప్పురికనుగొట్టకేలకు వెలువరించి. 1351

చ. ధృతి వృకబంధకోటికి విధిఁ దగ సాధనయుక్తి వహ్నిసం
గతిఁ బోషించి యెల్లక్రియల్ బహుశం పరలోకసత్క్రియా
కృతి నెగడొందిరి యొప్పిన సుధీనుతు శాస్త్రదక్షుడు వానర
ప్రతతియు విభీషణుని రాముఁడు గన్గొని సాదరంబుగన్. 1352

వ. సౌమిత్రిఁ జూచి. 1353

క. రాజానచే దాలి తదనుగు, దివి కిటకిటఁ విభీషణుం బ్రతిష్ఠింపుము రా
జైవెలయఁ గాత సీరం, డాధుగిరిజధితారకార్కము గాఁగన్. 1354

వ. అని సత్యసంధుండును గరుణాసింధుండును దీనజనబంధుండును బ్రతిజ్ఞాబంధురుండు
నగు రామభద్రుం డాదరించుటయు మహాప్రసాదం బని సువర్ణ స్వర్ణ మహార్ఘ వార్ణ పరి
పూర్ణ భద్రకలశహస్తులగు రజనిచరప్రశస్తబహుసహాయంబున సమిత్రవైభవాస్పదం బగులం
కాపురంబుఁ బ్రవేశించి యుచితసమయజ్ఞుండై. 1355

క. పుణ్యసతులు సేసలిడఁగఁ, బుణ్యయుతులు సన్నుతింపఁ బుణ్యదినమునం
బుణ్యజనసమ్మతమ్ముగఁ, బుణ్యశరాసినుఁ జేసి పుణ్యవిధి దగన్. 1356

క. లంకాపుటభేదన మర్మాంక ధృతి విభీషణునకు లక్ష్మణుఁడు గుణా
లంకారుఁ డించుకేని గలంకగొనక యభిషేకలక్ష్మిఁ గూర్చెన్. 1357

క. పరమాయుహితు విభీషణుఁ, బరమాయుహితు న్నిఖిలనిశాటపదవికిం
గరుణారససేచనభా,సురశరపట్టాభిషేకశోభితుఁ జేసెన్. 1358

చ. అమరులలోన నింద్రుఁడు హిమాద్రికులాద్రులలోనఁ దారకా
సముదయమండలంబున నిశాపతి భూరుహకోటిఁ గల్పక
క్రమమున నవ్విభీషణుఁడు రాక్షసరాజికిఁ దా నధీశుఁడై
యమరవిరోధివర్గలసదంతరము న్వెలిఁగించె నెంతయున్. 1359

క. ఈచందంబున సకలనిశాచరరాజ్యాభిషేకసామ్రాజ్యయుతుం
జూచి విభీషణుఁ బొగడిరి, భూచరభూమిసహచరనభోగాత్ర చరుల్. 1360

వ. అంతం దు నిఖిలరాక్షసరాజ్యలక్ష్మీవిరాజమానుండై మండోదరీప్రభృత్యంతఃపురకాం
తాసందోహంబానందింప వర్తనంబునఁ బ్రసిద్ధుండై 1361

క. పదిమోముల య్యతమ్ముఁడు, పదితేరుల జయ్యకొడుకు పజ్జనుఁ జనితాఁ
బదివేల్వేలేలా రింపఁదివిరి జేజేలు త్రెంపి పయి విరివానల్. 1362

తే. కురిసి రచ్చరలాడిరి మొరసె బేర, దుందుభులు మింట నతితమావ్యాగచర్లుఁ
డతి పవిత్రుఁడు మిత్రవంశాబ్ధిసముడ, మిత్రుఁ డాతని మిత్రతమీఁ జూచి 1363

వ. అభినందించెఁ దదనంతరంబున. 1364

చ. సరసబహూకృతి న్వెలపొసంగిన మాతలి తేరుగొంచు వి
స్ఫురితగతిన్ దిశల్వెలుఁగ సూర్యసుతేశ్వర బాహుసాహస
స్థిరధృతి విక్రమాదులు నుతించుచు నప్రతిలీల దేవతా
వరులకు నుబ్బుమీఱఁ ద్రిదివంబున కేగ ననంతరంబునన్. 1365

సీ. చరవిహారాగాతపథరత్పృతమై ఘనోదయముఁ గోరకుల తారస్వాయనఁగ
నినకరస్పర్శనాపేక్షమై దోషాచరనిబద్ధ రైయిన పద్మిని యనంగ

గతిఁ పలాశ్యగ్రలు తిరరై మాధవాకాంక్షిత శ్రీకలకంఠి యనఁగ
జాత్యవిరక్తి తాపారరై రాజాభరతంబు నెంచు సతీమతల్లి యనఁగ
రాఘవగతాఘాదర్శ వామోఘబద్ధబుద్ధి సద్ధరణిజ జగద్ధితుఁడు మ
రుద్ధితనుఁడు నిను వినయాన్వితుఁ డగుచు, నల్లనల్లన మొగులఁ బ్రియము సేసె. 1866

చ. తను గొని కేలుమోడ్చి జనకక్షితినాథతనూజ యుబ్బి తోఁ
చని ధృతి వాయునందనుఁ డపాస్త భయుండగు నాంజనేయుఁ డి
ట్లనియెఁ బూర్ణ మాహిత కరాంకు పరిస్ఫుట యోగఘూర్ణమా
ననిబిడవార్ధి భంగచయ నవ్య పరస్పర ఘట్టనార్భటిన్. 1867

తే. అమ్మ వినవమ్మ చాలమేలమ్మ నీకు, జాలమేలమ్మ రాముఁడొచ్చె నను సేయు
సమయ మాసన్నమయ్యె నసత్యమాడ, జాలమేలమ్ము … ననఁ జనయాన.

ఉ. సేతువు గట్టి రక్కసులఁ జీల్చి విభీషణు నెల్ల వానర
ప్రీతిగ లంక నిల్పి విపరీత భవద్వ్యపహారి భూతి చి
త్రాయుతుఁడై రాఘవుఁ డవార్యతి తేజుఁడు దాఁ ద్రిలోకవి
ఖ్యాతజయోక్తి నీకుఁ దెలియ న్వినిపింపు మటన్న వచ్చితిన్ 1869

చ. మనమున నూఱడిల్లు మనుమానము దక్కుము నాఁడదీయవా
క్యానకర వారియోగ జనకక్షితినాథ కుమారికా నిజా
ఘనిహాళి చారుచారు … క్లమథం బడఁగన్మరంద బిం
ద్వనుపమ సమ్మతప్రసూనిచయాంచలు జూచె సుమాంబకద్యుతిన్. 1870

క. పూని యిటు సంతసించిన మునిని జనకమహీభృత్కుమారి కుమారుం
డోనివాతికుమారుని దయ, నూనిన మదిఁ గాంచి యిట్టులుం దెలిపె మొయిన్ 1871

క. ఏకరము యివ్వనమున, నేకతము బ్రియుఁ గుంది యిట్లు ఉదంతము
న్నీకతము ఁ బ్రాణంబులఁ, బోకఁ దమిఁ గాక దూపి పిపుచ్చితి వత్సా 1872

మ. భవదీయ దయావలోకనంబున నాపత్సమోధి మునుంగక వెడలితి నన్నా …
మహానందంబు నొందుము … వాక్యరత్నంబులను
మెఱుఁగు నెట్టి చందంబు విభీషణ ప్రేరితంబగు … పుణ్యకామినీసముహంబు
లు పరమాపురస్కృతం జనకనందనం గదిసి 1873

సీ. ఘనవేణి కురులకుఁ గమ్మనూనియు రాచి యంబుధారాపూరితిం బోనర్చి
మృదువాణి మేనున మేలిసొమ్ములు పెట్టి కరదీరంగు ధవళాంశుకరుచి గూర్చి
గగనావలగ్న ముఖమునఁ దిలకముంచి తారకానూత్న … కేశ …
లలి లతాంతస్వకమ్ములఁ గాటుకపొనర్చి సుమనోమనోహారస్ఫురణ నొసఁగి

గంధగజయానమైనను గంధ మలఁది, పద్మరాగమిత మృదులీలఁ బాదుకొల్పి
యక్ష్వారోహణోక విమానాధిరోహఁ, జేసి రాముని సన్నిధి సేసిరపుడు.

క. తడయక జేజేపూజడిఁ, దడియుచు సరమాపతియు సదాగతిసుతుఁడున్
జడియక ముంగలసందడి, జడియుచు రా సీతఁ దెచ్చి సమ్మతి నిలుపన్. 1874

క. ప్రీత స్వీభూమిపృగివి, స్ఫీత ద్విగజ్జాత రాక్షసీసముపేతన్
భూతలసంభూతం బరి, పూతం గని సురలు ముదముఁ బొందిరి మిగులన్. 1875

ఉ. మాన్యచరిత్ర కజ్జనకమానస నాయకపుత్రి కప్పురా
జన్యనిఁ జూచువేడ్క మహిజానికి జానకిఁ జూచువేడ్క సా
మాన్యముగాక యెల్లరుల మల్లడి సేయఁగఁ దద్విమానరా
డ్యోన్యముఖావలోకన మహోముద మొక్కట నెల్లెఁ బెల్లుగన్. 1876

క. చిరకాలవిరహదుర్భర, తరచింతానిచయ భూసుతా దాశరథుల్
గరుపారెను మేనుల నొం, డొరులం జూచుకొని పొంగి రుల్లముఁ గదురన్.

క, నిధిసన్నిధి యగు నధనుల, విధమున జలరాశి నీఁది వెడలిన భంగిం
బృథివీతనయా రాములు, మిథస్సువిధులగుచుఁ గరము మెఱసిన యంతన్. 1878

క. పావనియు ఖ్యులు లక్ష్మణ, దేవునితోఁ గూడి యపుడధికహర్షమునం
బావనిఁ బుణ్యసతీసం, భావినిఁ గని నెమ్మనములఁ బ్రబలిరి మిగులన్. 1879

సీ. బ్రహ్మాదిదేవతాపటలంబు సనుదెంచి సుమనోభిరామ రక్షోవిరామ
జితపరశ్వధరామ వితతసద్గుణ పికారామ వాత్మారామ రామఁ బొగడి
పులకుచిప్రవేశపరవశుచిరుచిరరుచి మహీశస్యఁ బ్రస్తుతించి
సారకల్పకసుమాసారపూర్వకముగా నప్పతివ్రతఁ బతికొప్పగించి
యరిని మతి వొంగ నప్పుడా యతులరణవ్య, తులఁ బ్లవంగపతుల నమృతలలితప్ర
వృష్టిఁ బదికించి వెండియు వివిధగతులఁ, బొగడిరి నరేంద్రు రవివంశపూర్ణచంద్రు

రగడ. జయజయపూతమనుసంతతిభూషణ, జయజయరావణ జలజైరావణ
సుజనవిధాయక సుఖసంధాయక, కృపా విస్తర వేదవిశ్రుతన
సురసనిబంధన సాగరబంధన, భరితసలాంగద బాహుబలాంగద
అరిచయమారక యాశ్రితమారక, సుగణవహావన సూరిపుహావన
శుకసముత్తరన శోకసినత్తన, సకలపావన సాధితగావణ
శ్వసన సుదరక సంతతదారక, యసదనోదన హాస్యవినోదన
జనకసుతావర శక్రహితావర, వినుతమహాబల విపుల మహాబల
ఖలరఘుమద్దీవర శక్రమేందీవర, కలితసులోచన కార్యవిలోచన

పృథుభటతారక హితబృందారక, ప్రథననిశాచర పద్మనిశాచర
సమిత విభీషణ నాస్తికభీషణ, విమల యశోధన విద్యాశోధన
వపుజిత నారద వందితనారద, విపులనిరూపక విశ్వగురూపక
శరశశిశేఖర నరపతిశేఖర, శ్రితవరదాంకిత సిద్ధపదాంకిత
భయహరివారణ ప్రథనావారణ, భయదశిలీముఖ భక్త్యశిలీముఖ
నిహతకరోరుహనేత్రసరోరుహ, బహునుతబాడబ భటకనబాడబ
స్మయఖగనాశన మదపవనాశన నతగుణవర్ధన నరభుగ్వర్ధన
మునిపరిపాలద్రూక్షవిశాలన, యానఘనికేతన యహిరిపుకేతన
వశవచురాగమ భక్తవరాగమ, భృశబలవిక్రమ భీమత్రివిక్రమ
కలితఖరంజన వరద నిరంజన, సలలితతారక సన్నుతతారక
హైశికకంధర కంబుసుకంధర, వీశసువాహన విబుధావాహన
అనయకదంబక హానసకదంబక, కనకకృతాంబర కాంతికృతాంబర
పాలితగోగణ పావనగోగణ, కాలనిరూపణ కార్యారోపణ
సకలసభాజన సమ్మదభాజన, ప్రకటనమజ్జన పంకనిమజ్జన
తమ పేరుల కెఱుఁగము నీకంటెను, మముఁ బ్రోచిన భర్తను నీకంటెను
దీనులకౌఁ అకత్తితి వవతారము, మాకుఁగ నీ నామము భవతారము
చెదరక నిన్ను భజించెడువారికిఁ, గదలఁగ నేత్రికి గంగావారికి
కృతకృత్యుఁడవై కీర్తి వహించితి, కలితయమిత్రమ మంత సహించితి
నీకగువారము నీదేభారము, ఏదియు నేరముఁ గొంచక నేరము. 1381

సర్వతఃప్రాససీసము.

నిస్తులదురిత నిరస్త సదాభయహస్త విశామ్య ద్విహస్త విపుల
విస్తృతసంసార దుస్తరాంభోనిధి విస్తారక బుధేష్ట వస్తుదాయి
ప్రస్తుతసుజన సమస్త మునీశ్వర ప్రస్తుత విద్విషాపాస్తగంధ
శస్త్రప్రదశర యశస్తోమ తీక్ష్ణగభస్తి వంశాబ్ధిప్రశస్తసోమ
విస్తరామ్నాయ సువిహార నాస్తికహర, హస్తిపురకోటి శౌర్యవిధ్వస్తచార్య
త్రస్తలోకోద్ధరణ ఘనోపాస్తికరణ, స్వస్తిపదరామ భక్త విన్యస్తనామ. 1382

ముక్తపదగ్రస్తకందము.

స్మరసుందర దరసంహార, హారవందిత దితమహారిహారిభవభా
సురసురభూజిత జితఖర, ఖరకరకరకీర్తినికర కరధృతపద్మా. 1383

ఖడ్గబంధోత్సాహవృత్తము. రామనామ సోమధామ రాజరాజపూజితా
కామితార్థ దాయకా సుక్షేత్ర సద్విధాయకా
కామినీ సితాబ్జసాయకా మనోజ్ఞనాయకా
కామశోక మోహలోభ ఖండనాదిమారకా. 1884

చక్రబంధ శార్దూలము.

జన్యాలక్ష్మితరాతుసోత్కర దయాసామర్థ్య శౌర్యక్రమా
ధన్యాగ్ర్యజ్ఞవ శత్రుపామరవిరామా ధ్వస్త శోకక్రియా
యన్యాయాపహ నాగభాస్వరశయానా వంద్య భూభ్రమా
మాన్యా శ్రీజనరామ నిర్భయద రామా శ్రీదయాదృక్క్రమా. 1885

పాదాదిపాదాంత ముక్తపదగ్రస్త సింహావలోకన ద్విప్రాస నిరోష్ఠ్యకందము.

శరధీడిత కీశరథీ శరధీహితకీర్తి నిరత చరితాశరధీ
శరధీద్ధగాధశరధీ, శరధీరాత్రించరసునూన చయదాశరధీ. 1886

గోమూత్రికాబంధకందము.

సరసీజాక్ష రమాభా, సుసీతారామ దాసశోకవిరామా
సురభూజా వరశోభా, భరపూతారామవాసపైకపరామా. 1887

క. అని మిగుల బెక్కువిధంబున, వినుతు లిట్లభినుతించి కొందఱకును ద
జ్జననాథుఁడు సెలవొసఁగిన, జని పొందిరి రథివృత్తిలీల స్వస్థానంబుల్. 1888

వ. అత్యవసర బుద్ధిశేషదనుజదమన సందర్శన సంస్పర్శన సంభాషణ సంభా
వనంబుల నమందానందకందళిత హృదయారవిందుండై 1889

క. మీ రీ యగడ్డలాడిన, నా కోఱగాములు సహించి నాకొఱకు మదిన్
శ్రీరాముకు లెక్కసేయని, మీరలు సమానులే సమీర్యములారా. 1890

వ. అని పరిపూర్ణచంద్రకుల నాత్మజులం దడవి వాడి క్రోధమున
గనుఁగొని రాముఁ జూచి జనకక్షితినాథతనూజ సాధ్వసా
ఖ్యనివారి తాత్మనోర్చి యసఘస్థితి లోకము కెక్కఁ జేసె నే
మని పలుకంగ వచ్చు నని యాడి కడుం గొనియాడి వేడుకన్. 1891

క. తనయుఁ దగుభంగి మ్రొక్కిన, తనయుల దీవించి దశరథవిభుఁడు మునుప
చ్చిన సురనాయకరాజ, న్మునకు గ్రమ్మఱఁ జనియె దివిజముఖ్య సహాయుండై. 1892

చ. హరిపదబద్ధురంబుఁ గనలానుగుణం బరుణప్రభాఢ్యమున్
గరుడసహస్రవేగ మనఘం బతిరిక్త విశాలసౌమ్యరా

మరఖచరాభినంద్య సుసమానకళాఢ్య మనశ్శరణ్య వి
స్ఫురితము సూర్యమండలముఁ బోని కుబేరకపుష్పకాగ్ర్యమున్. 1393

మ. అధిరోహించి సతీసహోదరులు దన్నర్థిం బ్రసేవింప నం
బుధిపైఁ ద్రోవ సుదిగ్గజాభితుఘుఁడై పూర్ణప్లవంగావలి
గ్రథితంబైన విమానరాజమున రక్షశ్శ్రేణియున్నిండఁగాఁ
బృథివీనందన సేతుధర్మనము నం బ్రీతాత్ముఁ గావించుచున్. 1394

మ. చని కిష్కింధయు ఋశ్యమూకము జనస్థానంబు వేర్వేఱ భూ
తనయాసాధ్వికిఁ జూపిచెప్పుచు మృగాంధస్సాంద్రముం జిత్రకూ
టనగేంద్రంబు నతిక్రమించి యదిరూఢ స్వల్పకీరాగ్ర్యకా
దంబద్ధేష విడారికా తను భరద్వాజాశ్రమోపాంతమున్. 1195

ఆ. తాంచి యచటఁ బుష్పకసమానతీర్ణుఁడై, రాఘవుండు వసుధాసుతాస
తీసహోదరుల్ నుతింప భరద్వాజు, చరణపీఠమునకు సాఁగి మ్రొక్కి 1396

వ. అమ్మహానీయు సంయమీంద్రుండు మేదురాదరాశీర్వాదపూర్వకంబుగా నొసంగు
దేవోపచారంబులఁ బరితుష్టుండై యాపృష్టసమస్తవినోదంబులం దగిలి యుండునంత. 1397

క. హనుమంతునిచే నంపియు, వినుతుం బ్రయోపవేశవృత్తి దొలంగి త
మ్మునితో నంగిగ్రామము, మునిభుఁ దాధరితభంగి నుదయమున వెడలెన్ 1398

క. కదలేని కేడ్కఁ యనిరోడ, కడలిమునింగి తేలివెసలి కైకొనుకెదం
గదలుకొనిన పేరిమి నలు, గడలం దగవరులు గొలిచి కదాగ్ని పన్. 1399

వ. శత్రుఘ్నుం గనుంగొని 14 0

క. తల్లులకుఁ బౌరజనులకు, నెల్ల సుహృద్బాంధవులకు నెఱిఁగింపుము సం
పల్లవిరుఁ దరుచు రాముఁ, డెల్లి యయోధ్య కరుదెంచు నంతయు వేడ్కన్. 1401

క. అని చెప్పి శోధనపదాగ్రకథ న్యాకేతరాజధాని నల నా
రనిరూఢిఁ బెంపు మీఱఁగ, నొసరి పంబంపు మని నయోచితభంగిన్. 1402

శా. కైకానందను దక్షిప్ప దాశరథివాక్యశ్రేణితో ర్వీమరు
ల్లోకానూనుఁడు దివ్యభూగళ సమాలోల ప్రశస్తప్రభా
స్తోకానూన యశఃప్రసూన దహిస్తోమానఘనాస్త్రవి
ద్యాకారుణ్య గుణప్రధానుఁడు సమాధానావధానుం డొగిన్. 1403

తే. పటుజటోత్కట పల్లవపటలితోడ, వినయమార్గ పూరిత విధములోడ
హర్ష సంభ్రమ భయవిస్మయములతోడ, సముచితాచార సజ్జనోత్తములతోడ. 1404

మ. చని కాంచెన్ ఘననీలుఁ బింగళజటాజాలు న్వలీయున్మహీ
తనయాలోలు సలోలు మోక్షపదవిద్యాజాలుఁ బుణ్యాలవా
లు నిరభీలు సమస్తలోకపరిశీలు న్సంగరోద్వేలశా
లు నవాచాలు ప్రసన్నుబాలుఁ గృపాళు న్రామభూపాలునిన్. 1405

క. కనిమోహ్యాంగలు పాలయ్యునఁ జేరచి భరతభూవిభుఁడు మహితనయా
వంజాతముఖీలక్ష్మణ, వాయ్యూన్వాతుఁ డనన్యపతిపదంబులఁ బ్రాలెన్. 1406

క. ప్రాలి సుదభ్రశుద్ధునీప్రపక్షాళిత పదకములుఁ జేయఁ గని రామమహీ
పాలుఁడు సోదరుముఖ్య ద్వ్యాలింగితుఁ జేసి మూర్ధ మాఘ్రాణించెన్. 1407

శా. ఆశీ స్సైకపురస్సరంబయిన మూర్ధాఘ్రాణము సేసి ధా
త్రీశుం డుల్లము పల్లవింపఁ బ్రియక స్త్రాత్యంబు దీపింప శో
భాశాల్యాత్మకరాంబుజాతపరిష్వ బద్ధస్వాంకేద్ధాంగక
ప్రాకేస్తుష్ఠంసేయి సేమమే భరత యుంక్తద్దై వ్యసత్వవ్రతా 1408

క. అని యాడి పిన్నతమ్మునకును మాధ్వారు డెల్లుకుసు గురుసకును బురం
బునఁగలవారలకు నఖిల, జనపదవాసులకుఁ గుశలమే యనినన్. 1409

క. భరతుండును మహానంద భరితుండై. 1410

చ. స్మితరుచిరాము నీపటు సమృద్ధి వివర్ధితలోచనోత్పల
ద్యుతి మకరంద రూప నిధనోజ్జ్వల సమ్మదబాష్పసుస్నధా
ప్లుత విలసత్ప్రయోగ పరిపూర్ణ భవన్ముఖచంద్రమండల
ద్యుతిఁగని యెంతయుం గుశల మొందితి వేఁ యాశ్రితదృక్చకోరముల్. 1411

తే. అట్టి నీదర్శనమున మా యట్టివారి, కెల్ల సేమంబు గల్గుటకేమి వింత
యాఁడవి నీవున్న పనువాల్గుహాయనమ్ము, లారయఁ జతుర్దశాబ్దంబు లయ్యెనాకు.

సీ. కుశలము నీసహోదరునకు నమ్మగురువమ్మలకు నమ్మకంబు భూ
పకుభము పౌర జానపద బాంధవకోటికి నమ్ముదంబు ని
త్యకుచిరుంధతీపతి కహర్పతినంశ పయోధిచంద్ర నీ
కుశలము సర్వభూతములకుం గుశలంబు తలంచిచూడఁగన్ 1413

క. పలికెఁ బ్రియాల మదికోరికి, తెలిసి యడవికరిగి కొండబ్రిమ్మరిప్రోవున్
గొలువుగాని పీకసోకుం, గొల మణచిన నీకుసరియగుదు రేసాయుల్. 1414

క. అని మఱియుఁ బెక్కుభంగులఁ, దనుఁ బొగడుచున్నయట్టి తమ్ముని భరతు
న్మనమున హర్షించి పునఃపున రాలింగనములవ్విభుం డొనరించెన్. 1415

వ. తదనంతరంబున వసుంధరానందనానాయకుండగు పాదారవిందంబులకు మ్రొక్కి యాత్మీయ
లితరోత్కృష్టగుణంబు లగ్గించి మిక్కిలి దీవనలు వడసి సమస్తంబు కుశలంబ యని
యడుగుడు. 1416

క. అతఁ డర్హుడైన విధమునఁ, గౌతూహల మొప్పఁ దల్లు గాఢస్నేహా
పేతమతిఁ గౌఁగిలించిరి, ఖ్యాతిసుమిత్రాసుతుఁడుఁ గైకాసుతుఁడున్. 1417

తే. అచట శత్రుఘ్నుచే రాఘవాగమనము, విని వసిష్ఠుఁడు ముదమంది విన్నుముట్టి
దశరథాంగనలును దోఁ దగినయాన, పంక్తిలోఁ జనుదేఁగఁ బయలుదేఱె 1418

క. పరమోత్సవం బయోధ్యా, పురమునఁ గావింపఁ బంచి భూరిద్యుతివి
స్ఫురితాంబరపుష్పకమును, దము భరద్వాజనియమిధన్యాశ్రమమున్. 1419

ఉ. చేరి తనాటరాత్రిచరసేవితు నాతఁడు భ్రాతృయుక్తుఁ డా
శ్రీరమణీసుతాయుతుని శ్రీరఘురామునిఁ జక్రవంద్యుఁగ
న్నారఁగఁ జూచి జన్మము కృతార్థత నొందె నటంచుఁ దన్నవ
సాత్కారయు లర్ఘ్యపాద్యములుఁ గైకొని కైకొని యాదరంబునన్. 1420

వ. ఆశీర్వదించి యభినందించి. 1421

క. దశకంఠుని బాధల దుర్దశఁ గంతగతాసువైన ప్రజల దివిజుల
న్స్వశవగతిఁ బ్రోచు మతిమను,జశరీరం బూనినట్టి శార్ఙ్గి సుమూర్తి 1422

త్రిమూర్త్యాత్మక స్తవకందకము. శివవిప్రవినుత యమ్యాత,భవభయమోచన శశిప్రభాకరరాజీ
వవిలోచన దేవముఖవి, భవభాషానాథవంద్య భవ్యవిధానా. 1423

వ. అని యనేక విధంబుల నతని విపినవాసకథాసేతువిధానకథాదిక ప్రయోజనం
బు లడిగించి సౌమిత్రి యుచితవర్తనంబుఁ గీర్తించి జానకి యుత్తమగుణంబులెల్ల
పొగడి యానందించుటయు. 1424

క. అంతటిమున్న సుమిత్రా, సంతతిన్యజవితుంకు శత్రుఘ్నుఁడు ఘా
లాంతాంజలిపుటుఁడసకృ,త్సంతోషముఱుఁగు రామచంద్రుపదములన్. 1425

క. తననయనచకోరంబులు, దనివోవఁగ నూఁదియొంగ్ల తమ్ముఁ శత్రు
ఘ్నుని నప్పుడు గాఢాలింగన మొనరించె న్నిరంతుఁ గడుమార్కొనుచున్. 1426

క. దీవించుచుఁ దమ్ముని సం,భావించుచు నిర్వ్యథమునఁ బరిరంభణసౌ
ఖ్యావహమున మేను మఱచి, భూవిభుఁ డసకృత్ప్రమోదమున మునుఁగుటయున్.

వ. లక్ష్మణానుజుండును బొంగియుండె నంత రాముండు ననుజసమేతుండై. 1428

క. మొగిచిన చేతుల ఫాల, మ్మొగిఁ జేరిచి నిభృతవారఘాత్రిమమణివే
ముగురమ్మలఁ బోలిన యా,ముగురమ్మల పాదపద్మములకున్ మ్రొక్కెన్. 1429

ఉ. మ్రొక్కిన రామలక్ష్మణుల మోముల మోములు చేర్చి చేర్చి యా
యక్కులు నక్కుమారకుల యక్కుల నక్కులు మోపి మోపి చ
న్మొక్కల దగ్గఱి దువ్వుచు మోముల సమ్మదబాష్పపూరముల్
గ్రక్కుచు వారణాస్యమును గాంచి మునింగిరి సమ్మదాంబుధిన్. 1430

క. బుడుతలు తమకు న్మ్రొక్కులఁ, బుడుకుచు మ్రొక్కుకు శిరములు మూర్కొని మేనుల్
పుడుకుచు మువ్వన్నెలు నప్పుడు గాల్చిరి చింతల నెమ్ము ప్రముకల నెల్లన్. 1431

వ. వెండియు నపరిమితానంద భరితలగుచుఁ గుమారుల ముహుర్ముహుర్నమస్కారంబులకుం బునఃపునరాశీర్వచనంబు లొసంగుచుఁ దదీయవనవాసాదిక్లేశంబు లుగ్గడించి కన్నీరు నించుచుం బ్రత్యేకముగఁ బ్రశ్నంబు సేయుచు 1432

తే. కటకట కటిక క్రొగ్గంటి తుటుముతోడ, నొడల క్రేవెలకు నడచు కొంజడలతోడ
మురువు దఱిగిన మెట్టఁదామరలతోడ, వచ్చి కన్నులఁ బడినారు వత్సలార. 1433

వ. అని యిట్టి ప్రేముడి పలుకులం బాలకులం బొదివికొనియుండె నట్టియెడ సీత యత్తలకు మ్రొక్కుటయు. 1433

ఉ. గ్రుచ్చి కవుంగిలించుకొని కోడలి దీవనలిచ్చి మచ్చిక
ల్పెచ్చు పెరుంగ నాపెనుఁ గుణబృందము లెంతయు నచ్చి మెచ్చి నా
పుచ్చి పతివ్రతామణిరొ భూసుత పుట్టిన యిల్లు వేడ్కమై
జొచ్చిన యిల్లుఁ గీర్తులకుఁ జొన్పితి నిన్ను నుతింపనేర్తుమే. 1434

క. దాసీనివహం బెల్లను, దాసీనివహంబు గాఁగఁ దలఁచి సుఖములన్
బాసి మది విసువవైతి వె, బాసికి నినుఁ బోలునట్టి పడఁతులు గలరే. 1435

క. ఘాంగాడు గతి నలవాణియు, మంగళదేవతయు సర్వమంగళయును గా
కంగనలు నీకుఁ బురుడే, మంగళదేవతవు సర్వమంగళవాణీ. 1437

సీ. క్షాళికసంవ్యాప్త కాశకపరిపూర్ణవనములు క్రీడోపవనములనుచుఁ
బటుపలాశపలాశ భయద కంటకలతా భవనము ల్కేళీభవనము లనుచు
వ్యాళసంవేష్టిత వ్యాళమహాద్రిగుహలు విలాసాంతర్గృహంబులనుచుఁ
గ్రవ్యాదసంచర క్రవ్యాద సంకలితాగ్రములం చరత్పాత్రికాగ్రములనుచుఁ
గణనకెక్కని ధూసరాగాధదుర్గ, కీకదంబంబు వీథికాసేకమనుచుఁ
దలఁచి యొదఁదాల్చి నెలకొల్పి ధవుని పిఱుఁద, విపినములఁ దిరిగి వచ్చితివి గదమ్మ.

క. నినుఁ గోడలవని మన్నించిన యత్తమ్మ మాకులము ప్రసిద్ధి వహించెన్
నినుఁ బుత్రిగాఁగ మహిఁ బడసిన జనకుని భాగ్యమహిమ చెప్పన్వశమే. 1439

వ. అని సీతం బొగడి కన్నులం గప్పికొని పురుషార్థ చతుష్టయంబుం బోలె పుత్రచతుష్టయంబుం గని ప్రమదం బావహింపం దమమనంబుల. 1440

క. వసురాశిఁ గనిన చక్రము, లసదృశ్యమురాశిఁ గనిన యధనులుఁ గడుసం
తసమందు టిటిఁ బుత్రుల, వసునిభులం గాంచి యుత్సవము నొందు నెసఁగన్. 1441

వ. భరతుండును భృత్యామాత్య పురోహితాది సముచితపరివార బంధుసమేతంబుగా యాత్రాక్రమంబున భరద్వాజ సందర్శనంబు నడపి పవనతనయాదుల సాహాసోపకార ప్రకారంబు లగ్గడించె నపుడు. 1442

క. జాను మెఱయ రాఘవుఁ డా,జానుభుజుఁడు రాముఁ డుల్లసము మీఱ మహీ
జానుజులతో భరద్వా,జానుమతిం బడసి కపిచయం బగ్గి పన్ 1443

సీ. కువలయానందమై గురుతైర్యకరమయి నవనూత్నచంద్రమండల మనంగ
నమితచంద్రామోద మైసర్వభూతియై పరమేశ్వరుని జటాభాగమనఁగ
నవిరళ నీలమై భువనప్రశస్తమై యుచితప్రావృడ్జలము చమనంగఁ
గంధాకుమయమయి కలితావదాతమై మేరుకైలాసప్రకారమనఁగ
భూరిసార ప్రవాళ విస్తార మగుచుఁ, బ్రకట హరిపుణ్యతరవనరాశి యనఁగ
రూఢి దనరారు పుష్పకారూఢుఁ డగుచు, రాముఁ డనుసమస్తజగదభిరాముఁ డగుచు.

క. వినుత హరికోటి రయమున, జని నందిగ్రామము న్విశాలయశోగపా
వనదిగ్రామము నెమ్మెరం గని భూమివిభుండు పుష్పకముఁ దగ డిగియెన్. 1445

క. వసుధామకులమణి యుభిన, వసుధామయవాజ్ఞితుండు భరతుఁడు భక్తి
న్వసుధారాజ్యభరముతో, నొసఁగిన పాదుకలు దొడి చుహోజ్జ్వలభంగిన్. 1446

వ. నందిగ్రామంబున కపూర్వవిలాసం బావహింప భరతావాసంబునకుం జని. 1447

సీ. కోటిబాంధవవృక్షకోరకంబులకు మందహాసచంద్రిక సముల్లాస మొసఁగి
సన్మునిశ్రేష్ఠసాధుసహకారబృందంబు విపులదయామృతవృష్టిఁ దనిపి
కలిమలుషధ్వజనీకుకలయమనం డెయుఁ గటాక్షాంశు యోగంబున నలరఁజేసి
పౌరజానపదం స్త్రాసస్యము వాష్పపూరంబు పూరమున దైన్యము వాపి
సురగభరతాదిసోదర సమ్మదాంబు, రాశి నిజరాక నుప్పొంగఁ జేసి రామ 1448
చంద్రభూజాని భూలోకచంద్రుఁ బోని, కాంతినొప్పారె పరివారకలితుఁ డగుచు.

వ. అఖండాఖండల వైభవ ధికారైకమస్త బంధుపరివారులుఁ గరివేష్టింప సుఖోపవిష్టుండై యష్టగోష్ఠీ సంతుష్టాంతరంగుండగు రాముండు నిజపాదుకామూల భరతమహీపాలకృతవిశాలమహీపాలనసౌష్ఠవం బభినందించు పౌరజానపదలోకాలోకనంబునం గుతూహలుండై. 1349

క. బహుమాన పూర్వకముగా, గుహునిం బోఁబనిచి యారఘుప్రభుఁడు మహా
మహుఁడనుజు సోదరత్రయ, సహితుండై పటుజటావిసర్జన మొనర్చెన్. 1450

చ. ఇటులు జటోత్కటం బపనయించి పృథుస్తనయిత్నుమండలో
ద్భట పటలంబుఁ ద్రోఁచిన సుధానిధిచందము నొంది సద్భటా
ర్భటు లలిమంగ నంత రఘుప్రగ్ర ముహూర్తము నిశ్చయించి వి
స్ఫుట పటుశోభనంబులను జొన్పుచు దాని నయోధ్య కేఁగఁగన్. 1451

క. కడుకొని నిన్నుఁ దలఁచిన యప్పుడు వత్తువుగాని కదలి పొమ్మని పూజ
లను నొనరించి కుబేరుని, కడ కనిచె నృపుఁడు పుష్పకము సాదరుఁడై. 1452

వ. తదనంతరంబున.

శా. స్వాముద్భక్తితరు ల్సహోదరవరు ల్పార్శ్వంబులం గొల్వఁ బా
దాయోగ్యచ్ఛ మహోత్తమాంగుఁడు మరుత్పుత్రుండు మున్నేఁగ నై
తేయస్వామి విభీషణుండు గుశభక్తిం జేరి రా నప్పు డా
త్రాయత్తంబగు చిత్తవృత్తి రఘువంశ్యస్వామి యుత్సాహియై

క. కుండల దీప్తిపిశాలిత, గండస్థలుఁ డగుచు రథముఁ గైకొని యొప్పెం
జండకిరణుండు పొడుపుఁ, గొండ పయిన్వెలుఁగు గతి రఘూత్తముఁ డంతన్. 1354

శా. చక్రాక్రంద సహస్రభానురుచిరోచ్ఛస్యంద పాదాంచిత
చ్ఛక్రాళి న్వెలయింపఁజేయుచు మనోజ్ఞ ప్రక్రియాలోలుఁడై
శక్రాద్యష్టదిగీశభావితయశో జాలప్రతీపుండునై
శక్రాశ్మప్రహసత్తనుండు వెడలె న్సాకేతవీక్షార్థియై. 1455

వ. తదవసరంబునం గౌసల్యాదూ సపత్నీద్వయసహితంబుగాఁ బుణ్యాంతఃపురీకదంబకల
యుతంబగు జనకనందన కిద్ధంబు ననుసరించి సముచిత యానంబున వెడలె నంత.

మ. హితవృత్తిం జని రాఘవుండు గనియెన్ హేమప్రభాంగాలని
ర్జిత పక్షద్వయచక్రవాక మిథునాక్షేపప్రచారంబుఁ జా
రుతరంగోద్గతవాతకంపితమహీరుట్శాఖికాడోలికా
సితకీరంబు లసన్మనోజ్ఞ సరయూతీరంబు దూరంబునన్. 1457

క. కని తత్సమీపమునకుఁ, జనునప్పుడు కుముద కమలసౌరభము పెనం
గొనిన మలయానిలమున, మ్మనుగిన రామునకు లక్ష్మణుం డిట్లనియెన్. 1458

సీ. కలిత రక్తోత్పల కలికా విశేష హారతి దీపకళికా ప్రతతులతోడ
నధికవాఃకేళి సమాయాత భద్రేభపటుకుంభభద్రకుంభములతోడ

శైవాలసంగతచరమాంగ చక్రవాకమనోజ్ఞ కలశములతోడ
హంసపక్షచ్ఛదచ్ఛాదిత విశాలసైకతవేదికాచయములతోడ
గండశైలాచార లాజాప్రకరములతోడ, గమత సౌవర్ణచామపీఠములతోడ
భావిపట్టాభిషేక సంభారములఁ బొనర్చునది వోలె మున్న దిన్నది గంటె 1459

క. అని లక్ష్మణుఁడు నతుఁడై చ తుల నగ్గింప భరతశత్రుఘ్నులు నె
ల్లప్పుడు గీర్తింపఁగ రాముఁడు, చని కాంచె నయోధ్య నహీనజనతాసాధ్యన్. 1460

వ. కాంచి యపార కపివార పరివార సహితుండై తూర్యనాదంబులు విప్రాశీర్వాదంబు
లు మిన్ను ముట్ట వరాగమనంబునం బొంగుకులాంగనయుం బోలె వివిధాలంకార శో
భితయై వసంతసమయోద్యానంబునుం బోలెఁ గుసు ర విస్ఫురద్విశాల సా
లంబై హిమకరోదయావసర ఘూర్ణమానమహార్ణవంబునుం బోలె ధవళ తురంగ తరం
గంబై శారదామకురంబునుం బోలె సంగీతవిద్యానిలయంబై వెలయు నయ్యయోధ్యా
రాజధానీప్రవేశంబు సుక్షేత్రజయంబునం బొదలు మహేంద్రుండు సురాచార్యానుమ
తుండై త్రివిష్టపప్రవేశంబు గావించు చందంబున దశకంఠవిజయశీలుఁడగు రాముం
డు వసిష్ఠానుమతుండై యొనరించె నంత.

తే. గీ. తపనకులంబులఁ జూచి పయోజభవవి, హారమెయిండి ధారాగృహములమలసి
గంధగజగంధిసుచకలితగంధ, గంధవహవృత్తి నెదిరించె గంధవహుఁడు. 1462

క. సుందరగతాంగుఁడు సౌగంధరవిభవమునఁ దత్పురం బేగను వో
సందడులు పాయులు ముదముం, బొంది రమ్యతమాను నవ్యగంధులవిధము న్. 1464

చ. ఇభఘటలు లమ్మహామణిగణా కీసల వాసల నేగ ముక్తిక
ప్రభలు వెలుంగ చత్రములు పట్టు సమస్త శుభాంగకాళి
కృతిసరభూమణి శుభాలయుం బటువైత్రికగు లిన్నతింప భూ
విభులు పదాతిపంక్తులు వేత్ర ధరింపఁగ రాముఁ డావ్యతిన్ 1465

క. ఘంటాపథంబుఁ దరిసి జొచ్చెన గృహరాజము. 1466

ఉ. లాజలు మౌక్తికములు దూ, ర్వాజాలములును బూలు నామౌక్తికముల్
రాజపథసౌధపుర్యా, స్త్రీజనములు చల్లి పుష్పసేసలు పఱపై. 1467

క. శ్లాఘాతిశయపవనజను, మాఘాంబుసముద్రలంఘనాద్యభిరతితో
రాఘవవిరోధిభంజనుఁ, మాఘోనము చెల్లెఁ బురిజనం బెల్లెసలన్ 1468

క. హనుమద్భల్లూకపతిసౌమిత్రినలాంగదకుముదకేసరి దధిముఖమహా
పనసగజగంధమాదన, వినతసుషేణగవయద్వివిదమైందాదుల్, 1469

చ. బహువిధవాహనంబుల నపారవిభూషణభూషితాంగులై
యహిపరిముక్తకంచుకనిభాంశుకము ల్ధరియించి గంధమా
ల్యహితశరీరులై ఫలరసాదులఁ దృప్తి వహించి యెంతయున్
రహివిహరించి రప్పురవరంబున రాముఁడు సంతసింపఁగన్. 1470

క. తాలిమి శ్రీమానమున్, తాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న వారక శత్రు
ఘ్నాలంబనుఁడై రఘువరా, హ్లాదం బత్యాదరమున బట్టున మేరన్. 147

వ. ఇట్లఖిలజనానందంబుగా నుపవిహారంబున శ్రీయుండై. 1471

క. భూమీనుతరాఘవ కృపాత్మ్యాహాత్మ్యక నాగరుల మానతిఁ బరం
భూమితశయనాప్త్తి, ప్రేమాబహుమాన సుఖపరిప్రశ్నములన్. 1472

మ. సంతసమంద. శీయుచు వసంతుఁడు పుష్పవనంబులోని క
త్యంతిముదంబునం జనిన యట్లు వినూత్నచిరత్నదీపికా
క్రాంతశిరోగృహాంతరసుకాంతశిలాస్థగితోయవేదికా
ధ్వాంతగమందిరాంతర మహాశ్రితశోభఁ బొసంగె వేడుకన్. 1473

వ. అనంతరము భరతుం డభీష్టసుఖావాసంబు లగునివాసంబుల హనుమత్ప్రముఖుల విడియించె సంగీతాకాంతయుం బుణ్యకాంతాకరాంతలతాంతతాళవృంతానిలాలోల మార్ద్రకుంతలమై శుద్ధాంతంబు సొచ్చె నట్లఖిలవిభవంబున నగరు సొచ్చి రాముం డుచితపనోపంబుల పీఠాదిమనోహరసంగీతనాదంబుల బాంధవానుమోదవాదంబుల వారేలు సుఖవృత్తిం గడపుటయు. 1474

సీ. మదయభూభృచ్ఛిఖరోత్తుంగ ఫణిఫణా రమణీయకప్రదనంతరత్న మనఁగ
విధుమయూఖవ్రాత విసరగ్రసనవాహ యసపరస్సంచార హంసయనఁగ
భువనప్రకాశకబుద్ధవీక్షితవాయుపక్షీర దక్షిణచక్షువనఁగ
బహుకీర్తింతరవిగారి పట్టాభిషేచనార్థసుకల్పిత వసురాశి యనఁగ
గహియుబూస్వామిబుగ్జనసమృద్ధి, మూఁడుమూర్తులు మెదిపిన ముద్ద యనఁగ
నదయుమయ్యనిమఁడు ప్రాక్కులోదరీయు, నస్థిరచిత్రకాంతిఖగతి ఖగతి. 1475

తే. శ్రీరఘుస్వామి పట్టాభిషేకమునకు, సర్వతీర్థాంబువులు సంగ్రహించి
ధర్మకలశంబు వేలుపు ల్పంపిరనఁగ, భానుఁ డుదయించె నభినవభానుఁ డపుడు.

సీ. వజ్రసంకల్పితద్వారబంధములకుఁ బొలుపారు కెంపుముత్యాలగుచుఁ
గమనీయబహుచిత్రకాయమానములకు నవకిసాలయతోరణంబు లగుచుఁ
బ్రాతస్సముద్ధిగ భామానరములకుఁ గర్పూరతాంబూలకాంతులగుచు
మేరుగోత్రాధరచాయఘటనిధసౌధవితతి గైరికధాతు లగుచు

తరుణపరిపీయమాన సరోవిహారమునకు, రమ్యులకు నొప్పు సుమపరాగమ్ములగుచుఁ
బలురథములకు రత్నకంబళములగుచు, దరుణాంతి మించెఁ దరుణారుణాతపములు.

చ. అహిమకరోదయభాస్వదుదయమ్మునకు న్మితు గాఁగ వేడుక
న్సహసహజన్ముఁ డన్నృపతిచంద్రుఁడు రాముఁడు వందిమాగధ
ప్రహితనుతుల్సెలంగఁగఁ బ్రభాతమునం దగ మేలుకాంచెఁ బూ
ర్ణహిమకరాననాంబుజుచి యందొఱకందొవలుత్సహింపఁగన్. 1478

వ. మేలుకని కృతకాల్యకరణీయుండును ధృతదివ్యాంబరవిభూషణుండును నతసామంత
మహీపాలకుండును వృతబంధుసహోదరామాత్యుండును భృతమహీదేవతానివహుం
డును గురుపౌరజానపదకల్పితపదప్రణతుండును స్మితసుందరాధర ముఖాంభోజుండు
ను మితచతురమధుర వాక్సమాజుండును మహాతేజుండునగు రామరాజుం గనుంగొని
సమన్విత వామదేవాది మహామునిశ్రేష్ఠుండగు వసిష్ఠుం డెల్లవారల యుల్లంబులుఁ
బల్లవింప నల్లన నిట్లనియె. 1479

ఉ. చేరువ యయ్యె మానితను శిష్యులఁగూడి మునీంద్రులెల్లరుం
జేరి రయోధ్యజానపదసేవిత యయ్యె వరాభిషేకసం
భారములెల్లఁ జొప్పడె సమస్త మహీవలయాధిరాజ్య మిం
పారఁగ రామమూర్తి సమర్పణసేయక జాలమేటికిన్. 1480

క. సురపుణ్యనదీజలములుఁ, జతురంభోధ్యుదకములును శైలచయములు స
మ్మతిఁ దెచ్చి రఖిల జనమాన్యతమై పట్టాభిషేకనిలయుం బనుపన్. 1481

క. అని పలికి కౌసల్యాగర్భసంభూతభూత ప్రభూతవ్రతనం బుగ్గడించి. 1482

క. పదునాలుగుసబ్దంబులుఁ, బదునాల్గుమాసంబులయ్యె భరతుం డతఁడు
న్మితమందె ధరాభారముఁ, గదలిచి రామునకుఁ బెట్టఁగా నితనుమున్. 1483

క. కావున రాఘవు నఖిల మహీవలయమునకు భేత్మిమి జేనేలు విభునిగాఁ
గావింతము యభిషేకమహావిభవం బనుమ దుర్భరానందమున్. 1484

వ. సమస్తజనానందకరం బగునమ్మహావాక్య దశరథాంగజకెఱింగించి తదనుమతంబు
వడసి దేవరాజయజయధ్వానంబులతోన భూదేవతాశీర్వాదంబులును దివ్యదుందుభి
రవంబులతోనఁ దూర్యారవంబులును గల్పకప్రసూనాసారంబులతోన పుణ్యాంగనాక
రాక్షతాసారంబులును గంధర్వాప్సరోలాస్యంబులతోన వేశ్యాలాస్యంబులును నొ
క్కటఁ నింగికి నేలకుం జాలియొప్ప నప్పుడరుంధతీవల్లభుండు సితప్రభాభాసురం
బును ముక్తాఫలవికీర్యమాణంబు నైన క్షీరవార్నిధిసమానంబగు సభామండపాభ్యంత

రంబున నత్తుంగంబై పూర్వశైలసదృశంబగు భద్రాసనంబున రోహిణీపరివృతుండగు
హిమకరుపట్టి జానకీసనాథు రామమహీనాథు సుఖాసీనుం జేసె నంత. 1485

క. నవరత్నమయాలంకరణవిశేషము పేర్మిరోహణమహీధ్రమునా
నవనివిభుఁ డొప్పుచుండె నప్పుడు వసిష్ఠముఖాగ్రజుఁ గడునొప్పుననన్ 1486

మ. ఉపమాతీత యశోధురంధరు గుణాఢ్యు న్సర్వ సర్వంసహా
ధిపతిత్వంబు వహింపు మీ వనుచుఁ బ్రీతిన్భర్తృపట్టంబు సత్కృ
త్యుపదిష్టస్థితి మానవేశ్వరలలాటోపాంతముం గూర్చి ర
చ్చపలోగప్పం బెనుమబ్బు తీవమెఱుపు స్పందించుచందంబునన్. 1487

చ. కలిత మనోజ్ఞపల్లవవికాసిత పుణ్యనదీజలోజ్జ్వల
త్కలశము లొప్ప నవ్యసరక జములన్ ధరియించి మౌనిచం
ద్రులిటులు శ్వద్ధ హారసముఁ జెల్వుమ మాపయినంచుఁ దెల్పు న
చ్చెలువున రామచంద్రు నభిషేక ముసర్చిరశేషభూమికిన్. 1488

వ. మఱియుం దగువారెల్ల రాఘవుం బుణ్యతీర్థజలంబుల విధ్యుక్తక్రమంబున నభిషే
కించిరి 1489

సీ. కుముదబాంధవు బోలెఁ గువలయానందుఁడై యమృతధారాపూరితాత్ముఁ డగుచుఁ
గనకాచలముఁ బోలె ఘనహాటకటునుఁడై విబుధనదీజలవిమలుఁ డగుచు
నష్టమూర్తిఁ బోలె నాగ్యముకూలుఁడై సంగతగంగోత్తమాంగుఁ డగుచు
నీలాంబుదముఁ బోలె శాలివిలాసుఁడై విహితాంబుపూర సంప్రీహితుఁ డగుచు
గల్పకము వోలె మధురసకలితపాణి, పల్లవుండయి యభినవఫలముఁ డగుచు
సీతతోఁ గూడి పట్టాభిషేకశోభనము వహించెడు వేళ రామమహీవిభుఁడు. 1490

క. పాటించి రామమూర్తికి, హాటకకలశోదకంబు లభిషేకింపన్
మేటి జలధారలొప్పెం, గాటుకకొండపయి నజకవచనుమాడ్కిన్. 1491

వ. ఈరీతి నఖిలభూతధాత్రీవలయాభిషేక సామ్రాజ్యసంశోభితుఁడై గురుబ్రాహ్మణ
మాతృదేవతావందనంబు లాచరించి సమస్తజనంబుల నభిమతప్రదానంబులం దనిపి సం
తుష్టుండై. 1491

క. ఆవిభుఁడు దనకుఁ గానుకలుగా వేలుపు లంపికట్టి కనకాంబరభూ
షావిసరము నాదృతి సుగ్రీవాదుల కొసఁగి సత్కరించుచు మఱియున్. 1493

వ. అభీష్టగన్ధప్రియవచనంబుల నతినీలాంగదజాంబవద్విభీషణాదులం దనిపి వచ్చుచుం
బోవుచుండుదురుగాక యని వారివారి నివాసంబుల కాడుచుం బాడుచుం బోవునట్లు

సేవాసంగి వీడ్కొల్పి జనకనందన నందనస్నేహంబున మన్నించు మహాబలు సదనం దమ్ములం గలిపికొని తనయొద్దన యునిచికొని. 1494

క. మందారమాల్లికొనిన, సుందీవరాంగ మహ్యంబుం జెలఁగొను మిం
చుం బొరయు జనక మహీభృన్నందనఁ గూడి మహి యానందనుఁ డేలెన్. 1495

క. వలసినయప్పుడు వానలు, గలుగఁగ మరణములు నట్లకా రుక్ క్షామా
నలబాధలుఁ దస్కరజాతుల పేరులు నెఱుఁగకుండఁ బ్రోచెం బ్రజలన్. 1496

క. ఆ సూర్యాపతి హితుఁడౌ, యశ్వసూర్యాణముగ నాజ్ఞనలరిచి మహాలో
నసూర్యాసుహృదయుఁ డీశానసూనుఁ గజ్జ ప్రియుండు బొనరుచుచుండెన్. 1497

వ. సమస్తజనహృదయానంద జనకంబుగా ననేకసహస్రవర్షంబులు మహీపాలనసుఖం బనుభవించుచుండె నిమ్మహాకావ్యంబు గురితాపహంబును జయావహంబును నగు నని చెప్పి వాల్మీకిమహర్షి మహామహుం డయ్యె మహాప్రభూ వేంకటేశ్వరా యవధరించి రక్షింపుము. * 1498

గద్యము.

ఇది శ్రీసూర్యనారాయణపదాబ్జధ్యానపరాయణ భూసుతైర్యధీన రామయార్య
తనయ పండితసీతారామయ్య ప్రణీతంబైన
దాశరథివిలాసం బను మహాప్రబంధంబునందు
సర్వంబును షష్ఠాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

---

* ఇవి యాశ్వాసాంతపద్యములు రచింపలేదు.

అముద్రితాంధ్రగ్రంథ సర్వస్వము.

1	బ్రాహ్మీమాహాత్మ్యము. (ఏనుగు లక్ష్మణకవి)	0	10	0
2	సీమంతినీకళ్యాణము. (పెరుమాళ్ళ సోమన్నకవి)	0	10	0
3	విజయనందనవిలాసము. (మంగళగిరి ఆనందకవి)	0	10	0
4	వాల్మీకిచరిత్రము. (రఘునాథభూపాలుఁడు)	0	8	0
5	రంగనాథరామాయణము. (కాచభూపతి విఠ్ఠలరాజు)	1	0	0
6	శ్రీరంగమాహాత్మ్యము. (కట్టా వరదరాజేంద్రకవి)	1	0	0
7	సారంగధరచరిత్రము. (కూచిమంచి తిమ్మకవి)	0	12	0
8	భార్గవపురాణము. (కాండూరి వేంకటదాసు)	1	4	0
9	నారాయణాచలమాహాత్మ్యము(-ల్లమరాజు రంగధామకవి)	0	12	0
10	శ్రీలక్ష్మీనారాయణపరిణయము. (శివపల్లి సర్వోత్తమకవి)	0	12	0
11	నలచరిత్రము. (రఘునాథభూపాలుఁడు)	1	0	0
12	సర్వకామదాపరిణయము. (శిష్టు కృష్ణమూర్తికవి)	0	10	0
13	సీతాపరిణయము. (వాసిరెడ్డి సుబ్రహ్మణ్యకవి)	1	0	0
14	మిత్రవిందాపరిణయము (శ్రీరాజా రావు జనార్దనరంగారాయణింగారు, బొబ్బిలి.)	0	4	0
15	నానార్థనిఘంటు	0	4	0
16	నీలాపనిందానివారణము. (మాడభూషి నృసింహసూరి)	0	4	0
17	బలరామక్షేత్రమాహాత్మ్యము. (మండపాక కామకవిగారు)	0	8	0
18	సుధీరంజనము అను ధ్రువోపాఖ్యానము. (ఓగిరాల జగన్నాథకవి)	0	4	0

వలయువారు:—అముద్రితాంధ్రగ్రంథసర్వస్వము,
చిత్రాడ, పిఠాపురము,
తూర్పుగోదావరిజిల్లా.

శ్రీ రామవిలాస గ్రంథమాల

—। నవలలు. ।—

1	ప్రభాతము	1_ 0
2	వినోదిని 1 వ భా.	0_12
3	వినోదిని 2 వ భా.	0_12
4	ప్రేమలత	0_ 8
5	వరునవేది	0_ 8
6	మయసభ	0_10
7	అపూర్వప్రతిభ	0_10
8	ఛాందసులాన	0_10
9	చినరంగరావు	0_ 6
10	హర్ష చరిత్రము 1 భా	0_ 8
11	పాణిగ్రహణము	0_ 1
12	సహృదయ	0_ 4
13	తాతాజీవితము	1_ 0
14	రోమాండయుద్ధము	0_12
15	కమలావతి	0_10
16	స్నేహలత	0_14
17	రసపుత్రజీవనసంధ్య	0_14
18	కాంచనమాల	0_ 3
19	సీత	0_10
20	మధురమంజరి	0_12
21	దమయంతి	0_ 8

—। ఇతరగ్రంథములు. ।—

22	శ్రీనీతిపద్యరత్నావళి	0_
23	రాయలరాజనీతి	0_
24	ఐరోపామహాసంగ్రామము	0_
25	ఓటరులకర్తవ్యము	0_
26	విద్యావంతుని ధర్మములు	0_
27	హితవాది (విమర్శనము)	0_
28	గోషా	0_
29	సంగీతవ్యాసములు	0_
30	భగవద్గీతామృతబిందువు	0_
31	చమత్కారరత్నావళి	0_
32	బద్దినీతులు	0_
33	కీ॥ శే॥ కావ్యనిధి శ్రీచెలికాలచ్చారాయజీవితచరిత్రము	1_
34	కుచేలుడు	0_
35	ప్రేమమయిరాధ	0_
36	రుధిరస్రవంతినాటకము	0_
37	శ్రీరాముని జీవితచరిత్రము.	1_
38	మల్లెమొగ్గ	0_
39	రోహిణి	0_
40	పాణిగ్రహణము	0_
41	వెలమలుక్షత్రియులా ?	0_
42	కురంగము	0_

వలయువారు:— శ్రీరామవిలాసగ్రంథమాల,
చిత్రా[illegible] పిఠాపురము,
తూర్పుగోదావరిజిల్లా